

Haninge
kommun

Kommunstyrelsens protokoll

2016-03-07

Plats och tid	KS-salen, Utö Måndag 2016-03-07, kl. 15.30
Beslutande	Meeri Wasberg, ordförande (S) Petri Salonen, 1:e vice ordförande (C) Martina Mossberg, 2:e vice ordförande (M) Göran Svensson (S) Maria Fägersten (S) Mikko Svensson (S) Annett Haaf (S) Annica Hjerling (MP), § 45-76 Mehmet Coksürer (MP) Alexandra Anstrell (M) Michael Fridebäck (M) Pia Lublin (L) Marie Litholm (KD) Kennerth Valtersson (SD) Ove Andersson (MP), tjänstgörande ersättare för Annica Hjerling (MP), § 37-44 Sven Gustafsson (M), tjänstgörande ersättare för Tobias Hammarberg (L)
Ersättare	Barbro Nordgren (S) Margareta Bernhardsson (S) Nafi Cilgin (V) Ulla-Britt Öhman (C) Sedat Dogru (M)
Övriga deltagande	Bengt Svenander, kommundirektör Jörn Karlsson, ekonomidirektör Anna Clara Stenvall, kommunsekreterare

Justeringens plats och tid Kansliet, 2016-03-16

Paragrafer 37 - 76

Sekreterare _____
Anna Clara Stenvall

Ordförande _____
Meeri Wasberg (S)

Justerare _____
Martina Mossberg (M)

ANSLAG/BEVIS

Justeringen av kommunstyrelsens protokoll tillkännages genom anslag. Datum då anslaget sätts upp och tas ned framgår nedan.

Beslutande organ	Kommunstyrelsen
Sammanträdesdatum	2016-03-07
Datum då anslaget sätts upp	2016-03-09 avseende § 61-62 2016-03-18 avseende § 37-60, § 63-76
Datum då anslaget tas ned	2016-04-08 avseende § 61-62 2016-04-18 avseende § 37-60, § 63-76
Förvaringsplats för protokollet	Kansliet
Underskrift	Anna Clara Stenvall, sekreterare

Innehållsförteckning

	Ärende	Sida
§ 37	Val av justerare.....	7
§ 38	Förslag om öppet sammanträde.....	8
§ 39	Nya medborgarförslag	9
§ 40	Medborgarförslag: Gör en kulturpark runt Åbyskolan och Antikladan vid Västerhaninge centrum.....	11
§ 41	Bokslutskommuniké 2015.....	13
§ 42	Årsredovisning 2015, kommunstyrelsen.....	15
§ 43	Haninge Bostäder AB, bokslutsdisposition 2015	18
§ 44	Muntlig redovisning av rapporten Genomlysning av äldreomsorgen i Haninge kommun.....	20
§ 45	Ny översiktsplan 2030 - utställning för granskning	21
§ 46	Antagande av Brandbergens utvecklingsprogram.....	25
§ 47	Regler för kommunalt partistöd i Haninge kommun.....	29
§ 48	Medgivande till Tornberget för försäljning av en mindre del av fastigheten Ålsta 3:75 i Tungalsta	32
§ 49	Förvärv av fastigheterna Täckeråker 1:6 och Söderbymalm 3:116.....	34
§ 50	Motion från Samuel Skånberg (V) om minskad köttkonsumtion för klimat och hälsa	36
§ 51	Motion från Tobias Hammarberg (L) om Nej till monopol vid diplomering för rättvis handel och etisk konsumtion.....	39
§ 52	Motion från Alexandra Anstrell (M) om att informera bättre om hjälp till utsatta	41
§ 53	Motion från Sven Gustafsson (M) om hantering av oförutsedda kostnadsökningar för vinterväghållning	44
§ 54	Motion från Henrik Svensson (SD) om öka tryggheten för Haningeborna.....	47
§ 55	Motion från Henrik Svensson (SD) om effektivisering av kommunens verksamheter - Transporter och logistik	50
§ 56	Motion från Henrik Svensson (SD) om effektivisering av kommunens verksamheter - SFI	52

§ 57	Motion från Henrik Svensson (SD) om förbättra skolelevers inläring och resultat	55
§ 58	Motion från Henrik Svensson (SD) om kommunalt pris och utmärkelse till medborgare som har agerat med civilkurage	58
§ 59	Åtterrapporering av Klimatmiljonen 2015.....	61
§ 60	Projekt: En frisk generation.....	62
§ 61	Remiss: Åtgärdsprogram för Tyresån och Kalvfjärden	64
§ 62	Remiss: Samråd inom havsplanering	67
§ 63	Planbesked Åby 1:39.....	70
§ 64	Planbesked Vendelsö 3:1789	71
§ 65	Planbesked Kalvsvik 11:1	72
§ 66	Planuppdrag Ribby 1:480	73
§ 67	Planuppdrag Hurtigs park, del av Kalvsvik 16:1	74
§ 68	Planuppdrag Karlslunds marina, Sandemar 1:2	75
§ 69	Markanvisningsavtal berörande del av fastigheten Ribby 2:7	76
§ 70	Överenskommelse om flytt av verksamheten på fastigheten Täckerråker 1:20.....	78
§ 71	Igångsättningsbeslut för om- och tillbyggnad av Måsöskolan	80
§ 72	Nominering av borgerlig vigsselförrättare.....	83
§ 73	Meddelanden	84
§ 74	Delegationsbeslut (bilaga efter recit)	85
§ 75	Inrättande av en hållbarhetsberedning under kommunfullmäktige samt ändring av kommunstyrelsens reglemente – återremitterat ärende	86
§ 76	Gemensamt uttalande om busstrafiken i Haninge.....	90

§ 37 Val av justerare

Förslag till beslut

1. väljs till justerare.

Kommunstyrelsens beslut

1. Martina Mossberg (M) väljs till justerare.
- _____

§ 38 Förslag om öppet sammanträde

Sammanfattning

Enligt kommunstyrelsens reglemente § 28 bör nämnden ha öppet sammanträde vid behandling av medborgarförslag om förslaget är av allmänt intresse. Det åligger även kommunstyrelsen att enligt § 13 i samma reglemente att besluta om öppna sammanträden. Det föreslås därför att kommunstyrelsens sammanträde är öppet under de paragrafer som behandlar inkomna medborgarförslag.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. Kommunstyrelsens sammanträde är öppet för allmänheten under paragraferna som behandlar inkomna medborgarförslag.

Kommunstyrelsens beslut

1. Kommunstyrelsens sammanträde är öppet för allmänheten under paragraferna som behandlar inkomna medborgarförslag.

§ 39 Nya medborgarförslag

Sammanfattning

När ett medborgarförslag har överlämnats från kommunfullmäktige för beslut ska förslagsställaren erbjudas möjlighet att presentera sitt medborgarförslag för kommunstyrelsen inför vidare beredning av ärendet.

Nedan presenteras medborgarförslag som har överlämnats från kommunfullmäktige till kommunstyrelsen.

KS 2015/595

Medborgarförslag: Bygg mer i Hanninge

Underlag för presentation

Medborgarförslag Bygga mer i Hanninge inkom 2015-12-07.

KS 2015/596

Medborgarförslag: Bygg en ny avfart till Tungelsta

Underlag för presentation

Medborgarförslag Vägtrafiken Tungelsta – Västerhanninge inkom 2015-12-07.

KS 2015/597

Medborgarförslag: Fler lokaler för företag i kommunen

Underlag för presentation

Medborgarförslag Lokaler/handelsområden Tungelsta inkom 2015-12-07.

KS 2016/43

Medborgarförslag: Pulkabacke, fritidsgård och flera bussturer i Vega

Underlag för presentation

Medborgarförslag Ang. pulkabacke i Vega, fritidsgård och busstider inkom 2016-01-19.

Observera att det endast är förslaget angående bussturer som bereds av kommunstyrelseförvaltningen. Övriga delförslag har överlämnats till kultur- och fritidsnämnden för beslut.

KS 2016/44

Medborgarförslag: Utöka trafiken med buss 810 mellan Vega och Gullmarsplan

Underlag för presentation

Medborgarförslag Angående busstrafiken mellan Vega och Gullmarsplan – linje 810 inkom 2016-01-20.

Kommunalrådsberedningens förslag till kommunstyrelsen
Kommunstyrelsen beslutar

1. Medborgarförslagen lämnas till kommunstyrelseförvaltningen för beredning.

Kommunstyrelsens beslut

1. Medborgarförslagen lämnas till kommunstyrelseförvaltningen för beredning.
-

Dnr KS 2015/436

§ 40 Medborgarförslag: Gör en kulturpark runt Åbyskolan och Antikladan vid Västerhaninge centrum

Sammanfattning

Förslagställaren föreslår att Åbygården och ladan i centrala Västerhaninge ska bevaras och att hela området ska göras till en kulturpark.

Kommunstyrelsen gav 2013-11-25, § 266, stadsbyggnadsnämnden i uppdrag att arbeta fram en detaljplan som medger ny bostadsbebyggelse inom kommunens fastigheter Åby 1:31, Åby 1:140 och Ribby 1:421 inom vilket område Åbygården är belägen. Beslut finns att Klockargården inom samma område ska bevaras. Detaljplanearbetet pågår men något detaljplaneförslag finns ännu inte upprättat. Under planarbetet utreds vilka delar av området som är lämpliga att bygga nya bostäder på. När alla utredningar är klara kommer det att upprättas ett planförslag som ska ut på formellt samråd. Av planförslaget kommer det att framgå om någon fler byggnad förutom Klockargården är lämplig att bevara. Samråd kommer troligtvis att ske under 2016.

Förvaltningens synpunkter

Kommunstyrelseförvaltningen anser att förslaget att göra hela området till kulturpark strider mot gällande uppdrag att planlägga för nya bostäder inom området. Om det är lämpligt att bevara Åbygården och ladan eller inte utreds under pågående planarbete. Allmänheten och berörda sakägare har möjlighet att när det finns ett planförslag lämna sina synpunkter under samråds- och granskningsskedena i planprocessen. Vad som då framkommer utgör en viktig del av det totala beslutsunderlag som kommunfullmäktige har att bedöma inför sitt beslut att anta en detaljplan för området.

Underlag för beslut

- Medborgarförslag daterat 2015-09-15.
- Kommunstyrelsens beslut om planuppdrag 2013-11-25, § 266.

- Stadsbyggnadsförvaltningens skrivelse 2013-09-10, "Planuppdrag för Åby 1:31, Klockargården, m fl".

Kommunalrådsberedningens förslag till kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen beslutar

1. Medborgarförslaget skall med hänvisning till kommunstyrelseförvaltningens redogörelse anses besvarat.

Överläggningar i kommunstyrelsen

Marie Litholm (KD) hemställer om att lämna ett särskilt yttrande från Kristdemokraterna (bilaga), vilket kommunstyrelsen medger.

Kommunstyrelsens beslut

1. Medborgarförslaget skall med hänvisning till kommunstyrelseförvaltningens redogörelse anses besvarat.

Expedieras: Akt

För verkställighet:

För kännedom: Förslagsställaren

Dnr KS 2016/106

§ 41 Bokslutskommuniké 2015

Sammanfattning

Haninge kommun redovisar preliminärt ett överskott på 77,77 miljoner kronor (mnkr). Resultatet motsvarar 2,0 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag, vilket innebär att fullmäktiges resultatmål på 2 procent är uppfyllt.

Efter fullmäktiges driftbudgetjusteringar under året, främst överföring av nämndernas resultat från föregående år med 10,9 mnkr, uppgår budgeterat resultat till 67,83 mnkr. Det innebär att årets resultat överstiger budgeterat resultat med 9,94 mnkr. I resultatet ingår återbetalning av inbetalda premier till AFA försäkring med 23,7 mnkr samt realisationsvinster för försäljning av exploateringsmark med 11,6 mnkr. Justerat för dessa engångsposter uppgår balanserat resultat till 42,5 mnkr.

Nämnderna gör ett sammanlagt överskott på 1,9 mnkr (inklusive kommunfullmäktiges reserv) vilket redovisas i bilaga.

Ökningstakten på nettokostnaderna är 4,8 %, vilket är något högre än 2014, då ökningstakten var 4,3 %. Skatteintäkter och generella statsbidrag har ökat med 4,3 % vilket är en större ökning än 2014 då ökningen var 3,7 % jämfört med föregående år.

Utfallet av skatter och generella statsbidrag är 14,2 mnkr lägre än budgeterat. Övrig finansförvaltning gör ett överskott på 8,6 mnkr vilket huvudsakligen förklaras av återbetalning av 2004 års inbetalda premier till AFA försäkring på 23,7 mnkr i november.

Underlag för beslut

- Bokslutskommuniké 2015 – 2016-02-151

Kommunalrådsberedningens förslag till kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen beslutar

1. Rapporten godkänns.

Kommunstyrelsens beslut

1. Rapporten godkänns.

Expedieras: Akt
För verkställighet:
För kännedom: Samtliga nämnder

Dnr KS 2016/105

§ 42 Årsredovisning 2015, kommunstyrelsen

Sammanfattning

Under våren har samordnad varudistribution startat. Det innebär att det är färre lastbilar som levererar varor till kommunens verksamheter. Dessa lastbilar körs på biogas. Detta kommer att bidra till minskade utsläpp av växthusgaser.

I Vega har kommunen slutit avtal med Vattenfall om fjärrvärme för alla skolor, bostäder och övriga lokaler som kommer att byggas.

Den biologiska mångfalden är viktig för miljön. Flera inventeringar har gjorts i kommunen under året och hänsyn till biologisk mångfald tas vid planläggning av nya byggnationer. 20 naturguidningar och två föreläsningar som riktat sig till medborgarna har genomförts under 2015. Vattenplanen har prioriterats och fler aktiviteter har genomförts. Skutans viltvatten har renoverats och en skyltad naturstig har uppförts. Olika fiskarter har planterats ut i ett flertal vattendrag samt i öppet hav.

Haninge ska utveckla en attraktiv regional stadskärna. Under året har handelsindex förbättrats mer än för övriga Södertörnskommuner, vilket betyder att Haninges roll som regionalt centrum förstärkts. Det kan hänföras till utvecklingen i centrala Handen och Handens trafikplats.

Barn och unga ses som en resurs i beslutsfattande. Genom Speak App, som har lanserats för cirka 2 500 högstadiel elever under året, har synpunkter och förslag hämtats in vid arbetet med kommunens nya översiktplan samt vid trygghetsutredningen.

Medborgardialoger har genomförts i Brandbergen och i Jordbro. Kommunstyrelsen tog emot 133 synpunkter som lämnats av kommuninvånare under 2015. Många gäller hemsidan, busslinjer och EU-migranter. Alla kan också lämna e-förslag till kommunen. Under 2015 fick kommunen 135 e-förslag. Om ett e-förslag får mer än 25 gillamarkeringar tas det upp till diskussion i berörd nämnd. Kommunstyrelsen har tagit upp ett förslag under året.

Kommunen lanserade en ny hemsida under hösten. Haninges hemsida hamnade på fjärde plats i SKLs undersökning av kommunernas webbplatser.

Den 30 november hade Haninge 83 666 invånare, vilket är 1 259 fler än vid årsskiftet. Antal arbetsställen har ökat i Haninge och det är även fler som har sina arbetsplatser i kommunen. Arbetslösheten i kommunen var i december 7,2 procent. Det är 0,9 procentenheter högre jämfört med Stockholms län som helhet men 0,8 procentenheter bättre än landet som helhet. Antal färdigställda bostäder var 641, vilket är 426 fler än 2014.

Under hösten har mottagandet av nyanlända till Sverige varit omfattande. I oktober ombads kommunen av Migrationsverket att starta tillfälliga evakueringsplatser för nyanlända asylsökande vuxna och familjer. Två boenden med sammanlagt 160 platser startades. Under december stängdes det ena boendet medan det andra drivs vidare in i 2016. Vidare har tillströmningen av nyanlända ställt krav på att kommunen skaffar fram boende till dels ensamkommande barn och dels till personer som fått asyl i Sverige. Kommunstyrelseförvaltningen arbetar tillsammans med socialförvaltningen med att ta fram lösningar på boendefrågan.

Kommunstyrelsen gjorde ett positivt resultat 2015. Resultatet var 13,3 mnkr.

Underlag för beslut

- Kommunstyrelsens årsredovisning 2015

Kommunrådsberedningens förslag till kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen beslutar

1. Kommunstyrelsens verksamhetsberättelse och bokslut 2015 godkänns.

Överläggningar i kommunstyrelsen

Martina Mossberg (M), Pia Lublin (L) och Marie Litholm (KD) hemställer om att lämna ett särskilt yttrande från Moderaterna, Liberalerna och Kristdemokraterna (bilaga) vilket kommunstyrelsen medger.

Kommunstyrelsens beslut

1. Kommunstyrelsens verksamhetsberättelse och bokslut 2015 godkänns.

Expedieras: Akt

För verkställighet:

För kännedom: Samtliga avdelningar inom kommunstyrelsen

Dnr KS 2016/93

§ 43 Haninge Bostäder AB, bokslutsdisposition 2015

Ärende till kommunfullmäktige

Sammanfattning

Inför ett beslut av Haninge kommun om att återskapa ett kommunägt bostadsbolag genom att köpa tillbaka delar av ett bostadsbolag från Venantius eller inte, genomfördes en folkomröstning hösten 2002. Utfallet i folkomröstningen blev ett ja till att köpa tillbaka bostäderna. Ett viktigt skäl var att skapa ett instrument för att hantera kommunens bostadsförsörjningsansvar. I folkomröstningens utfall ingick dock att kommunens förvärv av Haninge Bostäder inte skulle belasta kommunens ordinarie verksamhet i form av kostnader på kommunens resultaträkning.

Totalt lånade Haninge kommun Holding AB 118 mnkr med kommunal borgen för förvärvet av aktierna i Haninge Bostäder och 576 mnkr för lösen av lån hos Venantius för fastigheterna som ingår i Haninge Bostäder. Idag är lånen för köp av fastigheterna överförda till Haninge Bostäder och i Haninge kommun Holding återstår endast lånet till köpet av aktierna på 118 mnkr. Koncernbidraget från Haninge Bostäder skall täcka räntorna för detta lån.

För 2015 är Haninge kommun Holdings räntekostnader för förvärvs- lånet 1 621 320 kronor, som föreslås finansieras genom motsvarande koncernbidrag från Haninge Bostäder. Koncernbidraget används endast för att finansiera innehavet av ett allmännyttigt bostadsföretag och inte till någon annan kommunal verksamhet.

Förvaltningens synpunkter

Kommunstyrelseförvaltningen föreslår att kommunfullmäktige godkänner att det ovan nämnda koncernbidraget lämnas.

Underlag för beslut

- Tjänsteutlåtande 2016-02-11 – ”Haninge Bostäder
bokslutsdisposition 2015”

Kommunrådsberedningens förslag till kommunstyrelsen
Kommunfullmäktige beslutar

1. Haninge kommun godkänner att Haninge Bostäder för 2015 lämnar ett koncernbidrag på 1 621 320 kr till det helägda kommunala bolaget Haninge kommun Holding AB för finansiering av bolagets kostnader för ägandet av Haninge Bostäder.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige
Kommunfullmäktige beslutar

1. Haninge kommun godkänner att Haninge Bostäder för 2015 lämnar ett koncernbidrag på 1 621 320 kr till det helägda kommunala bolaget Haninge kommun Holding AB för finansiering av bolagets kostnader för ägandet av Haninge Bostäder.

Expedieras: Akt

För verkställighet: Ekonomiavdelningen, Haninge Bostäder

För kännedom:

§ 44 Muntlig redovisning av rapporten
Genomlysning av äldreomsorgen i Haninge
kommun

Sammanfattning

Muntlig redovisning av rapporten Genomlysning av äldreomsorgen
i Haninge kommun av ekonomidirektör Jörn Karlsson.

Dnr KS 2015/158

§ 45 Ny översiktsplan 2030 - utställning för granskning

Sammanfattning

Enligt plan- och bygglagen ska varje kommun ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunen. Översiktsplanen ska ange hur mark- och vattenområden är avsedda att användas och hur den bebyggda miljön ska utvecklas och bevaras. Den gällande översiktsplanen för Haninge kommun antogs av kommunfullmäktige 2005-02-07 och förklarades fortfarande i huvudsak aktuell genom beslut i kommunfullmäktige 2010-06-07.

Kommunfullmäktige beslutade 2011-03-07 att tillsätta en beredning med uppgift att arbeta med revidering av befintlig översiktsplan och därefter med framtagande av en ny översiktsplan. Projektplan för arbetet med framtagande av ny översiktsplan antogs av kommunfullmäktige 2012-05-07.

Sedan 2012 har arbetet bedrivits av ett stort antal deltagare från kommunens samtliga förvaltningar och bolag. Befintliga underlag har sammanställts samt nya har tagits fram både internt och av externt anlidade konsulter. Genom ett stort antal workshops både internt med förtroendevalda och tjänstemän men också externt samt webenkäter riktade till allmänheten, har olika frågeställningar och underlag bedömts och avvägts för att sedan sammanfogas till ett samrådsförslag till ny översiktsplan.

Samrådsförslagets innehåll samt arbetets upplägg har fortlöpande avrapporterats samt beslutats av ÖP-beredningen. Samråd genomfördes perioden 2015-04-15 till och med 2015-08-31. Efter samrådet har planförslaget reviderats med utgångspunkt i de synpunkter som inkommit under samrådet. Beskrivning av samrådsskedets genomförande samt de lämnade yttrandena finns sammanfattade och kommenterade i Samrådsredogörelsen (bilaga). Föreliggande Översiktsplan 2030 – med utblick 2050, förslag till granskningshandling, är resultatet av bearbetningen av samrådsförslaget och föreslås nu ställas ut för granskning under

våren 2016. Därefter sker en slutlig bearbetning inför ett antagande i kommunfullmäktige hösten 2016.

Kommunfullmäktige gav 2014-12-08 översiktsplaneberedningen ett utökat uppdrag med reviderad bostadsstrategi:

- Att genomföra en översyn och aktualitetsprövning av bostadsstrategin från 2011
- Att överväga inarbetning av bostadsstrategin i översiktsplanen
- Att se över former för uppföljning och rapportering av bostadsfrågor

Gällande riktlinjer för bostadsförsörjningen beslutades av kommunfullmäktige redan 2008. De har förnyats genom antagande i kommunfullmäktige av "Bostadsstrategi för Haninge kommun" 2011-05-02. Bostadsstrategin från 2011 innehåller inga förändringar av riktlinjerna för bostadsbyggandet som antogs 2008 men förtydligar vad bostadsriktlinjerna handlar om. Bostadsstrategin kan därför likställas med bostadsriktlinjer och det är alltså bostadsriktlinjerna som ska revideras genom det uppdrag som kommunfullmäktige gav 2014.

En analys av bostadsmarknaden i Haninge kommun har tagits fram, se "Bostadsmarknaden i Haninge". Översiktsplaneberedningen har utifrån det materialet kommit fram till att bostadsriktlinjerna behöver förnyas och har också gett förslag på sådana. De nya riktlinjerna framgår av översiktsplanen under avsnittet Bostäder för alla.

Kommunen följer årligen upp bostadsbyggandet i årsredovisningen genom tre indikatorer (Antal inflyttningsbara bostäder i Haninge, Ledtider för bygglov, Ledtider för planer). Rapporteringar av bostadsbyggandet sker även främst till Boverket, SCB, Stadsbyggnads-benchen och Skatteverket. Genom att bostadsriktlinjerna inarbetats i översiktsplanen kommer de automatiskt att aktualitetsprövas i samband med aktualitetsprövningen av översiktsplanen. Kommunfullmäktige kommer då också att kunna fatta nytt beslut om riktlinjerna för bostadsförsörjning.

Av lagstiftningen framgår att kommunen också ska ange hur planerade insatser för att nå uppsatta mål ska nås. Konkreta insatser kommer att hanteras inom ramen för kommunens årliga mål- och budgetprocess.

Syfte med granskning är att stämna av de stora revideringar/förbättringar som gjorts sedan planförslaget var ute på samråd våren och sommaren 2015 samt att förankra granskningsförslaget och inhämta eventuella kvarvarande synpunkter på förslaget för att sedan kunna föra det till antagande hösten 2016.

Målgrupper för granskning är samma som vid samrådet, dvs statliga och regionala instanser, grannkommuner, Haninges nämnder, Haninges kommunala bolag och förbund, Haninges rådgivande organ, politiska partier i kommunfullmäktige, större fastighetsägare, föreningar och organisationer samt allmänheten. Utställning för granskning föreslås ske under perioden 2016-03-14 till och med 2016-05-15.

Granskningshandlingarna kommer man kunna ta del av

- Vid utställning i särskild lokal inne i Haninge centrum.
- På Haninge kommuns hemsida.
- I kommunhuset, i biblioteken och i Tullhuset på Dalarö.
- Via riktade remissutskick

Granskningskedet kommer kungöras på kommunens anslagstavla, i lokaltidning, via sociala medier och på hemsidan.

Underlag för beslut

- Översiktsplan 2030 – med utblick 2050, Förslag till granskningshandling
- Samrådsredogörelse ÖP 2030
- Översiktsplan 2030 - Hållbarhetsbedömning
- Kommunfullmäktiges uppdrag om bostadsriktlinjer
- Bostadsmarknaden i Haninge

Kommunalrådsberedningens förslag till kommunstyrelsen
Kommunstyrelsen beslutar

1. Samrådsredogörelsen godkänns.
2. Översiktsplan 2030 – med utblick 2050, förslag till granskningshandling inklusive förslag till bostadsriktlinjer, ställs ut för granskning 2016-03-14 till och med 2016-05-15.

Kommunstyrelsens beslut

1. Samrådsredogörelsen godkänns.
2. Översiktsplan 2030 – med utblick 2050, förslag till granskningshandling inklusive förslag till bostadsriktlinjer, ställs ut för granskning 2016-03-14 till och med 2016-05-15.

Expedieras: Akt

För verkställighet: KSF Samhällsutveckling

För kännedom: Peter Jemtbring, Berit Pettersson, Erik Andersson,
Mirja Thårlin, Sven Gustafsson

Dnr KS 2015/144

§ 46 Antagande av Brandbergens utvecklingsprogram

Ärende till kommunfullmäktige

Sammanfattning

Kommunfullmäktige beslutade 2013-09-09, § 134, att tillsätta en politisk beredning för utarbetande av ett utvecklingsprogram för Brandbergen.

Brandbergsberedningen har varit ordförande Anna Ragnar (-), Michael Fridebäck (M), Matts Wallin (L), Josef Kovács (KD), Mary Vel (KD), Britt Lindberg (C), Barbro Nordgren (S), Mikko Svensson (S) och Tove Ovsianikov (V).

Bakgrundsarbetet och insamling av material har till stor del skett under 2014 genom samtal, möten och diskussioner med boende och verksamma i Brandbergen. Utöver dessa har tjänstemän från samtliga förvaltningar deltagit i diskussioner om innehåll.

Utvecklingsprogrammet består av 21 riktlinjer med mål år 2030 och 19 utvecklingspunkter med mål år 2020. Den övergripande målbilden i programmet är att Brandbergen ska kännas attraktivt och välkomnande. På lång sikt behöver mentala och fysiska barriärer mellan de olika bostadsområdena brytas. I takt med den utveckling som sker i den regionala stads kärnan bör Brandbergen stärka sin koppling dit. Brandbergens centrum är en viktig målpunkt i området då det fungerar som mötesplats, kommunikationsnod och service- och handelsplats. Centrumområdet bör därför utvecklas till hela Brandbergens vardagsrum där boende trivs och vill mötas.

Syftet med utvecklingsprogrammet är att:

- Utifrån medborgardialog belysa utvecklingspunkter på kort sikt (2-5 år) och lång sikt (10-15 år) som kan fungera som stöd för framtida planarbete.
- Förstärka Brandbergens själ och anda.

- Beakta framtidens möjligheter att utveckla bebyggelse, infrastruktur inklusive kollektivtrafik, barn- och ungdomsverksamhet samt allmän och kommersiell service.

Bilagat till utvecklingsprogrammet finns en åtgärdsplan som visar de åtgärder som kommunen avser att genomföra inom de närmaste åren. Åtgärderna måste kostnadsbestämmas i samband med genomförandet och handläggas i det årliga budgetarbetet. Varje förvaltning och bolag ansvarar för att medel för genomförande äskas i budgetprocessen.

Utvecklingsprogrammet har varit föremål för samråd under perioden 2015-03-09 – 2015-09-30. Totalt har 34 yttranden lämnats från bland annat länsstyrelsen, grannkommuner, nämnder, föreningar och privatpersoner. Inkomna yttranden har sammanställts i en samrådsredogörelse. Fullständiga yttranden finns hos registrator.

Efter samrådet gjordes ändringar innan förslag till färdigt utvecklingsprogram beslutades av beredningen 2016-01-25. Flertalet ändringar framgår av samrådsredogörelsen. Beredningen har förutom dessa gjort några ändringar och förtydliganden enligt nedan:

- Söderbyleden har tagits bort från förslaget om att utveckla stadsga-tor.

- Nya riktlinjer har lagts in under Vardagsliv och Bebyggelseutveckling för att täcka in alla delar av texterna.

- Den geografiska avgränsningen har utvidgats i norr på grund av pågående detaljplanarbeten.

- Nytt avsnitt om kollektivtrafik har införts.

Brandbergsberedningen beslutade på sammanträdet 2015-10-07 att medel som finns kvar vid antagande av Brandbergens utvecklingsprogram ska återlämnas med förslag om att användas till åtgärder i åtgärdstabellen. På sammanträdet 2016-01-25 kompletterade beredningen tidigare beslut med förslag om att återstående medel används till trygghets- och tillgänglighetsåtgärder i Brandbergen.

Förvaltningens synpunkter

Samtliga underlagsmaterial finns tillgängliga på
www.haninge.se/brandbergen.

Underlag för beslut

- KF 2013-09-09 (§134) Utvecklingsprogram för Brandbergen.
- KF 2013-10-14 (§157) Direktiv för arbetet.
- KF 2013-10-14 (§158) Val av beredning.
- KF 2014-02-10 (§10) Arbets- och tidplan samt begäran om medel.
- KF 2014-09-08 (§131) Utvärdering och fortsatt finansiering.
- Förslag på antagandehandling - Brandbergens utvecklingsprogram (2016-02-01)
- Samrådsredogörelse - Brandbergens utvecklingsprogram (2016-02-01)
- Åtgärdsplan - Brandbergens utvecklingsprogram (2016-02-01)

Kommunrådsberedningens förslag till kommunstyrelsen

Kommunfullmäktige beslutar

1. Förslag till Brandbergens utvecklingsprogram (2016-02-01) antas.
2. Samrådsredogörelsen för Brandbergens utvecklingsprogram godkänns.
3. Samtliga nämnder och kommunens bolag ges i uppdrag att årligen arbeta med åtgärder för ett förverkligande av utvecklingsprogrammet med den bilagda åtgärdsplanen som underlag.
4. Kommunstyrelseförvaltningen ges i uppdrag att årligen i december, med start 2017, återrapporera pågående utvecklingsarbete till kommunstyrelsen.
5. Kvarstående medel från Brandbergsberedningen tillfaller kommunstyrelsen (kommunstyrelseförvaltningen) att användas för avsett ändamål enligt beredningens förslag.

6. Brandbergsberedningen entledigas från sitt arbete.

Överläggningar i kommunstyrelsen

Martina Mossberg (M), Marie Litholm (KD) och Pia Lublin (L) hemställer om att lämna ett särskilt yttrande (bilaga), vilket kommunstyrelsen medger.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige beslutar

1. Förslag till Brandbergens utvecklingsprogram (2016-02-01) antas.
2. Samrådsredogörelsen för Brandbergens utvecklingsprogram godkänns.
3. Samtliga nämnder och kommunens bolag ges i uppdrag att årligen arbeta med åtgärder för ett förverkligande av utvecklingsprogrammet med den bilagda åtgärdsplanen som underlag.
4. Kommunstyrelseförvaltningen ges i uppdrag att årligen i december, med start 2017, återrapportera pågående utvecklingsarbete till kommunstyrelsen.
5. Kvarstående medel från Brandbergsberedningen tillfaller kommunstyrelsen (kommunstyrelseförvaltningen) att användas för avsett ändamål enligt beredningens förslag.
6. Brandbergsberedningen entledigas från sitt arbete.

Expedieras: Akt

För verkställighet: Kommunstyrelsen

För kännedom: Samtliga nämnder och kommunala bolag.

Dnr KS 2016/80

§ 47 Regler för kommunalt partistöd i Haninge kommun

Ärende till kommunfullmäktige

Sammanfattning

Nya regler för kommunalt partistöd i kommunallagen trädde i kraft den 1 februari 2014. Reglerna tillämpas fr o m mandatperioden 2014-2018.

Syftet med lokalt partistöd är att stärka partierna i den kommunala demokratin. Varje kommun bestämmer om partistöd ska utbetalas och hur stort det ska vara. Lokalt partistöd får bara bestå av ett grundstöd och/eller ett mandatbundet stöd. Enligt kommunfullmäktiges beslut 2014-06-09, § 112, består partistödet i Haninge kommun av ett grundstöd om ett prisbasbelopp per parti och år, samt ett mandatstöd om ett prisbasbelopp per mandat och år.

Rätten till partistöd är enligt lag kopplad till om ett parti är representerat i fullmäktige. Med de nya reglerna är det möjligt att proportionellt begränsa partistödet för ett parti som inte kunnat bemanna en eller flera av sina platser i fullmäktige fr o m 2014 års val.

Enligt de nya reglerna måste de partier som får stöd redovisa att stödet använts för sitt ändamål. Redovisningen ska ske per kalenderår och vara inlämnad till kommunen senast den 30 juni året efter det att stödet lämnats. Den närmare utformningen av redovisningen är inte lagreglerad men av propositionen (2013/14:5 s 78-79) framgår följande:

- Den ska vara utformad på ett sådant sätt att den ger en rättvisande bild av hur partiet har använt stödet. Det räcker inte med bara ett uttalande att stödet har använts för att stärka partiets ställning i den kommunala demokratin.
- Den bör omfatta allt det partistöd som har använts, både det som har mottagits för det senaste året och det som eventuellt sparats

från tidigare år. Detta gäller dock ej partistöd som sparats från tid före innevarande mandatperiod.

- Den bör visa i vilken mån överföringar har gjorts till delar av partiorganisationen utanför Haninge och vilka motprestationer som i så fall har erhållits.

Enligt de nya reglerna ska redovisningen av hur partistödet använts granskas. Partierna utser själva sin granskare. Granskaren ska årligen lämna en granskningsrapport med ett intyg om att redovisningen ger en rättvisande bild av hur partistödet har använts.

Fullmäktige måste årligen fatta särskilt beslut om utbetalning av partistödet. Fullmäktige får besluta om att stöd inte ska utbetalas till ett parti som inte i tid lämnar in en redovisning respektive en granskningsrapport.

För att de nya reglerna ska kunna tillämpas fullt ut måste fullmäktige anta lokala regler för partistödet. Det bilagda förslaget till lokala regler utgår från en mall som tagits fram av Sveriges Kommuner och Landsting och innehåller de kompletterande regler som behövs i förhållande till kommunallagen. Lagstiftningen och de lokalt antagna reglerna bildar en helhet och ska ses tillsammans.

Underlag för beslut

- Förslag till regler för kommunalt partistöd i Haninge kommun
- SKL:s cirkulär 14:12, inklusive bilagor
- Kommunfullmäktiges beslut 2014-06-09, § 112, inklusive överenskommelse om politiska resurser och partistöd i Haninge

Kommunrådsberedningens förslag till kommunstyrelsen

Kommunfullmäktige beslutar

1. Regler för kommunalt partistöd i Haninge kommun antas att gälla fr o m 2016-01-01, vilket innebär att redovisning enligt reglerna skall ske första gången avseende partistödet för 2015.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige beslutar

1. Regler för kommunalt partistöd i Haninge kommun antas att gälla fr o m 2016-01-01, vilket innebär att redovisning enligt reglerna skall ske första gången avseende partistödet för 2015.

Expedieras: Akt

För kännedom: Samtliga partier i fullmäktige, ekonomiavdelningen

Dnr KS 2016/92

§ 48 Medgivande till Tornberget för försäljning av en mindre del av fastigheten Ålsta 3:75 i Tungelsta

Ärende till kommunfullmäktige

Sammanfattning

Tornberget har inkommit med en hemställan till kommunen om att få kommunfullmäktiges godkännande att sälja en mindre del av fastigheten Ålsta 3:75 i Tungelsta. Enligt Tornbergets ägardirektiv § 7 skall bolaget inhämta kommunfullmäktiges godkännande vid försäljning av fastigheter.

Försäljningen är till kommunen som avser att genom fastighetsregle-ring förvärva ett markområde på ca 1120 kvm av fastigheten Ålsta 3:75. Markområdet är i detaljplanen utlagt som allmän platsmark som ska överföras till kommunens fastighet Skogs-Ekeby 6:1 för att användas av kommunen för anläggande av trottoarer m m på Hammarbergsvägen. Ersättningen för området som kommunen skall erlagga till Tornberget är 100 kr/kvm, dvs en köpeskilling om 112 000 kr.

Kommunens beslut om att köpa marken tas av mark- och exploateringschefen med stöd av kommunstyrelsens delegationsordning.

Förvaltningens synpunkter

Kommunstyrelseförvaltningen föreslår att Tornbergets hemställan medges.

Underlag för beslut

- Skrivelse från Tornberget daterad 2016-02-01 – Försäljning en del av fastigheten Ålsta 3:75 i Tungelsta till Haninge kommun genom fastighetsreglering

Kommunrådsberedningens förslag till kommunstyrelsen

Kommunfullmäktige beslutar

-
1. Tornbergets hemställan om att försälja en mindre del av fastighe-ten Ålsta 3:75 i Tungelsta till kommunen medges.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige
Kommunfullmäktige beslutar

1. Tornbergets hemställan om att försälja en mindre del av fastighe-ten Ålsta 3:75 i Tungelsta till kommunen medges.

Expedieras: Akt

För verkställighet: Tornberget, Mark- och exploateringsenheten

För kännedom: Ekonomiavdelningen

Dnr KS-MEX 2016/20

§ 49 Förvärv av fastigheterna Täckerråker 1:6 och Söderbymalm 3:116

Ärende till kommunfullmäktige

Sammanfattning

Mellanberg, de privatägda fastigheterna Täckerråker 1:6 och Söderbymalm 3:116 om totalt ca 10,6 ha, berörs av den planerade utbyggnaden av dagvattenanläggningen Dammträsk. Inom fastigheten finns en bostadsbyggnad och flera byggnader som använts i olika verksamheter. I planprogrammet för nya stadsdelen Vega från 2007 anges att del av fastigheterna ska kunna användas för exploatering av bostadsbebyggelse.

Ägaren av fastigheterna frågade 2012 kommunen om intresse för förvärv fanns. Kommunstyrelseförvaltningen anmälde då sitt intresse och lät en fastighetsvärderingsfirma värdera fastigheterna. Då ägaren 2013 avled pausades förhandlingarna. 2014 återupptogs förhandlingarna med dödsboet då också projekteringsritningar fanns framtagna för utbyggnad av Dammträsk. Ägare och boende på fastigheten är nu Astrid Jansson. Ägaren önskar bo kvar på fastigheten under sin livstid. Sedan maj 2015 har ägaren företrätts av advokat Christer Magnegård.

Efter förhandlingar om marknadsvärdet på fastigheten och villkoren för kvarboende finns nu ett förslag till köpekontrakt som undertecknats av ägaren. Avtalet är villkorat av att kommunen kan tillträda fastigheterna i april 2016.

Förvaltningens synpunkter

För att möjliggöra utbyggnad av Dammträsk som en stor dagvattenanläggning behövs den södra delen av Täckerråker 1:6 tas i anspråk och några byggnader rivs. Det är också angeläget att skapa ett gång- och cykelstråk från etapp 2 i nya stadsdelen Vega och ner mot Port 73 och centrala Handen, vilket måste ske över denna fastighet. Förvärvet ger kommunen handlingsfrihet att bygga

dagvattenanläggningen och gc-stråket utan att en detaljplan arbetas fram.

I planprogrammet som antogs 2007 föreslås bostadsbebyggelse på del av fastigheten vilket skapat ett förväntningsvärde. I värderingen från 2012 bedöms värdet till 22 miljoner kronor. Priset på fastigheter har stigit kraftigt de senaste 4 åren vilket gör att nu förhandlat pris om 31 miljoner kronor, 292 kr/kvm tomtyta, får anses skäligt.

Underlag för beslut

- Förslag till köpekontrakt undertecknat av ägaren till Täckerråker 1:6 och Söderbymalm 3:116 inkl kartbilagor.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

1. Kommunen förvärvar Täckerråker 1:6 och Söderbymalm 3:116 för en köpeskilling om 31 miljoner kronor.
2. Ett av ägaren undertecknat köpekontrakt godkänns.
3. Med beslutet förenade kostnader täcks genom minskning av rörelsekapitalet.
4. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige beslutar

1. Kommunen förvärvar Täckerråker 1:6 och Söderbymalm 3:116 för en köpeskilling om 31 miljoner kronor.
2. Ett av ägaren undertecknat köpekontrakt godkänns.
3. Med beslutet förenade kostnader täcks genom minskning av rörelsekapitalet.
4. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Expedieras: Akt

För verkställighet: MEX

För kännedom:

Justerare

Utdragsbestyrkande

Dnr KS 2015/534

§ 50 Motion från Samuel Skånberg (V) om minskad köttkonsumtion för klimat och hälsa

Ärende till kommunfullmäktige

Sammanfattning

Samuel Skånberg föreslår i en motion, daterad 2015-11-05,

att kökspersonal i kommunens kök får gå fortbildningskurs i vegetarisk och vegansk matlagning och ges kunskap om olika livsmedels påverkan på klimat och miljö

att stegvis ändra matsedlarna till minskade andel måltider baserade på kött- och mejeriprodukter

att kommunen börjar mäta inköpen av köttprodukter och mejeriprodukter i offentlig sektor

att matens klimatpåverkan från inköpta livsmedel presenteras och hur stor del av klimatpåverkan som kommer från kött och mejeriprodukter.

Förvaltningens synpunkter

De fakta om köttkonsumtionens klimatpåverkan samt nämnda samband mellan köttkonsumtion och hälsa, som nämns i motionen, är kunskap kommunen väl känner till. Fakta från organisationer och företag som hänvisas till, samt de förslag från andra kommuner som nämns i motionen, är inte nyheter för kommunens kockar och måltidsverksamheterna. Haninge ligger i framkant vad gäller minskad köttkonsumtion och kockarna i förskola och skola har aktivt arbetat med detta sedan hösten 2010. Ett arbete som tydligt ska prioriteras enligt kostpolicyn och klimat- och energistrategins åtgärdsplan.

Kommunstyrelseförvaltningen ställer sig positiv till de två första attsatserna ovan och ser inget motsatsförhållande i dessa och kockarnas pågående arbete för mer hållbara måltider. Att erbjuda fortbildning ingår i koststrategens arbete och vegetarisk matlagning är ett av ämnena som återkommer allt oftare. All fortbildning som

erbjuds kockarna med externa föreläsare samordnas av koststrategen och bekostas avförvaltningarna.

Den tredje attsatsen kommer att uppfyllas från hösten 2016 då kommunen kommer vara utrustad med ett digitalt verktyg som lättare tolkar och presenterar inköpsstatistik från våra leverantörer av livsmedel.

Den fjärde attsatsen kommer att utvecklas framöver med hjälp av verktyget ovan.

Kommunstyrelseförvaltningen föreslår mot ovanstående bakgrund att motionen skall anses besvarad.

Underlag för beslut

- Motion från Samuel Skånberg (V) om minskad köttkonsumtion för klimat och hälsa.

Kommunalrådsberedningens förslag till kommunstyrelsen

Kommunfullmäktige beslutar

1. Motionen anses besvarad.

Överläggningar i kommunstyrelsen

Martina Mossberg (M) yrkar att motionen avslås.

Pia Lublin (L) och Marie Litholm (KD) yrkar bifall till eget förslag från Liberalerna och Kristdemokraterna (bilaga) innebärande att motionens två första beslutspunkter avslås och att motionens tredje och fjärde beslutspunkter anses besvarade.

Meeri Wasberg (S) yrkar bifall till kommunalrådsberedningens förslag.

Ordföranden föreslår att varje attsats i motionen behandlas punktvis vilket kommunstyrelsen medger.

Ordföranden ställer först proposition på om det är kommunstyrelsens mening att besvara eller avslå den första attsatsen och finner att kommunstyrelsen anser den besvarad.

Ordföranden ställer därefter proposition på om det är kommunstyrelsens mening att besvara eller avslå den andra beslutspunkten och finner att kommunstyrelsen anser den besvarad.

Ordföranden ställer därefter proposition på om det är kommunstyrelsens mening att besvara eller avslå den tredje beslutspunkten och finner att kommunstyrelsen anser den besvarad.

Ordföranden ställer därefter proposition på om det är kommunstyrelsens mening att besvara eller avslå den fjärde beslutspunkten och finner att kommunstyrelsen anser den besvarad.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige
Kommunfullmäktige beslutar

1. Motionen anses besvarad.

Reservationer

Martina Mossberg, Alexandra Anstrell, Michael Fridebäck och Sven Gustafsson - samtliga (M), Pia Lublin (L) och Marie Litholm (KD) reserverar sig mot beslutet.

Expedieras: Akt

För verkställighet:

För kännedom: Planeringschefen, koststrategen

Dnr KS 2015/58

§ 51 Motion från Tobias Hammarberg (L) om Nej till monopol vid diplomerings för rättvis handel och etisk konsumtion

Ärende till kommunfullmäktige

Sammanfattning

Tobias Hammarberg (L) föreslår i en motion att kommunen ska arbeta för att främja ett flertal märkningar som visar att produkter produceras på ett sätt som är rättvist för arbetaren och miljön. Liberalerna Haninge motsätter sig den monopolisering av märkning som en ansökan om att bli Fairtrade City enligt motionen skulle innebära.

Förvaltningens synpunkter

Kommunstyrelseförvaltningen redogör i bifogad skrivelse för gällande regler för kommunens upphandling, vilka beslut som redan har fattats och för Södertörns upphandlingsnämnds roll och uppdrag. Förvaltningen bedömer att de beslut som redan har fattats i allt väsentligt leder i samma riktning som motionen ger uttryck för. Motionen bör därför anses besvarad med hänvisning till redogörelsen i kommunstyrelseförvaltningens skrivelse.

Underlag för beslut

- Motionen.
- Kommunstyrelseförvaltningens skrivelse 2016-02-11, "Svar på motion från Tobias Hammarberg (L) om 'Nej till monopol vid diplomerings för rättvis handel och etisk konsumtion'".

Kommunalrådsberedningens förslag till kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen beslutar

1. Motionen anses besvarad med hänvisning till redogörelsen i kommunstyrelseförvaltningens skrivelse.

Överläggningar i kommunstyrelsen

Pia Lublin (L), Martina Mossberg (M) och Marie Litholm (KD) yrkar bifall till motionen.

Meeri Wasberg (S) yrkar bifall till kommunalrådsberedningens förslag.

Ordföranden konstaterar att det finns två förslag till beslut; kommunalrådsberedningens förslag samt bifallsyrkandet från Pia Lublin (L), Martina Mossberg (M) och Marie Litholm (KD). Ordföranden ställer de båda förslagen mot varandra och finner att kommunstyrelsen beslutar i enlighet med kommunalrådsberedningens förslag.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige
Kommunstyrelsen beslutar

1. Motionen anses besvarad med hänvisning till redogörelsen i kommunstyrelseförvaltningens skrivelse.

Reservationer

Martina Mossberg, Alexandra Anstrell, Michael Fridebäck och Sven Gustafsson - samtliga (M), Pia Lublin (L) och Marie Litholm (KD) reserverar sig mot beslutet.

Expedieras: Akt

För verkställighet:

För kännedom:

Dnr KS 2015/219

§ 52 Motion från Alexandra Anstrell (M) om att informera bättre om hjälp till utsatta

Ärende till kommunfullmäktige

Sammanfattning

Moderaterna har inkommit med en motion om att informera bättre om hjälp till utsatta. I motionen lyfts att kommunens hemsida ger bra information om var man kan få hjälp och stöd om man utsätts för våld eller förtryck. Motionären menar att det kanske inte är alla som navigerar sig runt på denna hemsida när ett akut behov av hjälp uppstår. Motionären menar också att det är kommunens skyldighet att informera om var man kan få hjälp, samt att det saknas information om resurscentrumet Origo och var man ska vända sig när man tror sig se tecken på att någon är rekryterad av IS. I motionen föreslås att socialnämnden tillsammans med kommunstyrelseförvaltningen tar fram en strategisk plan för spridning av viktig information till utsatta via flera olika kanaler.

Motionen har remitterats till socialnämnden som anser i likhet med motionären att kommunens hemsida ger bra information om var man kan få hjälp och stöd om man utsätts för våld eller förtryck. Socialförvaltningen ställer sig positiv till att kommunens Facebook-sida används till att tipsa om den information som redan finns, till exempel om sidan Trygga Haninge som bland annat har information om våldsbejakande extremism. För att nå ut på ytterligare sätt har organisationerna Haninge kvinnojour och Origo som uppdrag från socialförvaltningen att sprida information enligt socialförvaltningens avtal med dessa organisationer. Socialnämnden ser mot bakgrund av detta inte behovet av att i nuläget arbeta fram en strategisk plan för spridning av viktig information till utsatta, utan hänvisar till de kanaler som redan används idag.

Förvaltningens synpunkter

Kommunstyrelseförvaltningen delar socialnämndens bedömning i sitt yttrande över motionen. Under oktober 2015 lanserades Haninge kommuns nya hemsida som ger fortsatt bra information om var man kan få hjälp och stöd om man utsätts för våld eller förtryck. Informa-tion om resurscentrum Origo har lyfts fram tydligare på hemsidan. Kommunen kommunicerar också i via sociala medier om var man hittar information i dessa frågor och möjlighet finns att tipsa via lokaltidningen Mitt i Haninge, där kommunen köper en helsida redaktionell annons varannan vecka. Kommunstyrelseförvaltningen ser mot bakgrund av detta inte behovet av att i nuläget arbeta fram en strategisk plan för spridning av viktig information till utsatta, utan hänvisar till de kanaler som redan används idag.

Kommunstyrelseförvaltningen föreslår att motionen anses besvarad med hänvisning till redogörelsen ovan.

Underlag för beslut

- Motionen.
- Socialnämndens remissvar 2015-12-15, § 170.

Kommunalrådsberedningens förslag till kommunstyrelsen

Kommunfullmäktige beslutar

1. Motionen anses besvarad.

Överläggningar i kommunstyrelsen

Martina Mossberg (M), Pia Lublin (L) och Marie Litholm (KD) yrkar bifall till motionen.

Meeri Wasberg (S) yrkar bifall till kommunalrådsberedningens förslag.

Ordföranden konstaterar att det finns två förslag till beslut; kommunalrådsberedningens förslag samt bifallsyrkandet från Martina Mossberg (M), Pia Lublin (L) och Marie Litholm (KD). Ordföranden ställer de två förslagen mot varandra och finner att kommunstyrelsen beslutar i enlighet med kommunalrådsberedningens förslag.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige
Kommunfullmäktige beslutar

1. Motionen anses besvarad.

Reservationer

Martina Mossberg, Alexandra Anstrell, Michael Fridebäck och
Sven Gustafsson - samtliga (M), Pia Lublin (L) och Marie Litholm
(KD) reserverar sig mot beslutet.

Expedieras: Akt

För verkställighet:

För kännedom: Socialnämnden

Dnr KS 2015/231

§ 53 Motion från Sven Gustafsson (M) om hantering av oförutsedda kostnadsökningar för vinterväghållning

Ärende till kommunfullmäktige

Sammanfattning

Sven Gustavsson har för moderaterna i Haninge lämnat en motion till kommunfullmäktige rörande hantering av oförutsedda utgifter för vinterväghållning. Motionen föreslår

- att medel avsätts i kommunfullmäktiges volymreserv för att täcka oförutsedda kostnadsökningar vid extremt snörika vintrar.
- att kommunstyrelsen efter samråd med stadsbyggnadsnämnden avgör lämplig årlig avsättning och maximal storlek på de sammanlagda avsättningarna.

Motionen har remitterats till stadsbyggnadsnämnden som vid sitt sammanträde 2015-10-21 § 144 har svarat på remissen.

Förvaltningens synpunkter

I kommunens ekonomistyrningsprinciper är grundprincipen att nämnden tar med sig hela över- eller underskott till kommande verksamhetsår. Detta gäller under förutsättning av bl.a. att kommunfullmäktige anser att resultatöverföringen är rimlig med hänsyn till hur nämndens överskott eller underskott har uppstått.

Kommunfullmäktige kan i samband med bokslutet besluta om att ett underskott, som uppstått med anledning av ett extremt snörikt år, skall överföras till kommande år eller skall "avskrivas". En viss avvikelse från "ett normalår" bör stadsbyggnadsnämnden kunna hantera inom den av kommunfullmäktige tilldelade ramen. Det är endast extremåren som bör hanteras via "avskrivning".

Svårigheten med vinterväghållningen är att kostnaden endast uppkommer under vintermånaderna. Det kan innebära att en extremt snörik januari – mars kan följas av en snöfri november och december. Det är därför svårt att bedöma utfallet av de slutliga

kostnaderna för vinterväghållning förrän i bokslutet. Av denna anledning kommer ett tilläggsanslag under verksamhetsåret vara mycket sällsynt.

Kommunstyrelseförvaltningen har inget att erinra mot att i kommunfullmäktiges reserv avsätta medel för att kunna täcka kostnaden för ett extremt snörikt år. Något specifikt belopp behöver inte anges utan kommunfullmäktige skulle kunna ange vid vilken avvikelse av vinterväghållningskostnaderna som kommunfullmäktiges reserv går in och täcker kostnaderna utöver denna gräns. En sådan avsättning i kommunfullmäktiges reserv innebär att kommunen har en finansiering för ett extremt snörikt år.

Sammanfattningsvis förslår kommunstyrelseförvaltningen att den första attsatsen bifallas. Däremot anser kommunstyrelseförvaltningen att ingen särskild överläggning mellan kommunstyrelsen och stadsbyggnadsnämnden behövs. Storleken på kommunfullmäktiges reserv är en del av mål och budget som kommunfullmäktige fastställer respektive år och därmed föreslår kommunstyrelseförvaltningen att den andra attsatsen anses besvarad.

Underlag för beslut

- Motionen.
- Protokoll stadsbyggnadsnämnden 2015-10-21 § 144.

Kommunalrådsberedningens förslag till kommunstyrelsen
Kommunfullmäktige beslutar

1. Motionens första attsats bifalls.
2. Motionens andra attsats anses besvarad med hänvisning till kommunstyrelseförvaltningens redogörelse.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige
Kommunfullmäktige beslutar

1. Motionens första attsats bifalls.
2. Motionens andra attsats anses besvarad med hänvisning till kommunstyrelseförvaltningens redogörelse.

Expedieras: Akt

För verkställighet: Ekonomiavdelningen

För kännedom: Stadsbyggnadsnämnden

Dnr KS 2015/266

§ 54 Motion från Henrik Svensson (SD) om öka tryggheten för Haningeborna

Ärende till kommunfullmäktige

Sammanfattning

I en motion från Henrik Svensson (SD) vill Sverigedemokraterna att kommunfullmäktige beslutar

- att Haninge kommun ska ge grund- och förskolenämnden samt gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden i uppdrag att ta fram undervisningsmaterial till sina respektive skolor, där eleverna ska få tydlig information om vad för lagar och normer som gäller i det svenska samhället. Eleverna ska ges tid och möjlighet att själva diskutera kring felaktigheterna i att utföra rån, misshandel, våldtäkt m.m.

- att Haninge kommun anställer jourhavande medmänniskor för de som behöver hjälp med sin personliga trygghet när det inte finns släkt, vänner eller polis som kan hjälpa till. Kommunen öppnar även ett gemensamt telefonnummer för dessa jourhavande medmänniskor och informerar kommuninvånarna om denna tjänst.

Motionen har remitterats till gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden och grund- och förskolenämnden.

Förvaltningens synpunkter

Kommunstyrelseförvaltningen har inget att tillägga i frågan om skolornas arbete utöver vad som framgår av remissvaren från gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden och grund- och förskolenämnden. Förvaltningen vill framhålla följande beträffande det allmänna trygghetsskapande arbete som sker.

Genom trygghetsmätningar, polisens underrättelsetjänst och statistik, Rädda Barnens ”Ung röst”, Stockholmsenkäten och aktuella händelser, upprättas lokala lägesbilder. Lägesbilderna utgör stöd för val av insatser på både kort och längre sikt.

Resultat av trygghetsmätningar är alltid ögonblicksbilder men samtidigt värdefull information för vilka insatser som behöver ske för att stärka tryggheten. Den senaste trygghetsmätningen 2014 gav ett positivt resultat som helhet i jämförelse med den som genomfördes 2011. Det visar att de trygghetsskapande insatser som sker genom kommunens samverkan med polisen och andra aktörer har effekt.

Samarbetet mellan kommunens förvaltningar, polisen, andra organisationer och frivilliga stärks dessutom ytterligare genom det samverkansavtal som nyligen upprättats mellan kommunen och polisen.

I alla kommundelar sker trygghetsskapande åtgärder med olika aktörers medverkan. Genom nattvandring, ronderande bevakning, kultur- och fritidsaktiviteter kvällstid, samordnade sociala insatser ihop med polis vid speciella tillfällen etc, finns en närvaro i det offentliga rummet. På olika sätt sker också förbättringar i utformningen av den fysiska miljön kring belysning, gångstråk, vegetation. Det sker trygghetsinventeringar i olika kommundelar, senast i Brandbergen.

Kommunstyrelseförvaltningen konstaterar att konkurrensen om kommunens ekonomiska och andra resurser är hård.

Kommunfullmäktige avväger behov mot resurser i varje års Mål och budget. Förvaltningen bedömer inte att det är realistiskt att införa kommunalt anställd personal som på individnivå bistår som sällskap till privatpersoner på det sätt som föreslås i motionen.

Underlag för beslut

- Motion om att öka tryggheten för Haningeborna
- Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens beslut 2015-10-19, § 92
- Grund- och förskolenämndens beslut 2015-10-21, § 110

Kommunrådsberedningens förslag till kommunstyrelsen

Kommunfullmäktige beslutar

1. Motionen anses besvarad med hänvisning till kommunstyrelseförvaltningens redogörelse.

Överläggningar i kommunstyrelsen

Alexandra Anstrell (M) hemställer om att lämna ett särskilt yttrande från Moderaterna (bilaga) vilket kommunstyrelsen medger.

Marie Litholm (KD) hemställer om att lämna ett särskilt yttrande från Kristdemokraterna (bilaga) vilket kommunstyrelsen medger.

Kennerth Valtersson (SD) yrkar bifall till motionen.

Ordföranden konstaterar att det finns två förslag till beslut; kommunalrådsberedningens förslag och Kennerth Valterssons (SD) bifallsyrkande. Ordföranden ställer de två förslagen mot varandra och finner att kommunstyrelsen beslutar i enlighet med kommunalrådsberedningens förslag.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige
Kommunfullmäktige beslutar

1. Motionen anses besvarad med hänvisning till kommunstyrelseförvaltningens redogörelse.

Expedieras: Akt

För verkställighet:

För kännedom: Grund- och förskolenämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Dnr KS 2015/268

§ 55 Motion från Henrik Svensson (SD) om effektivisering av kommunens verksamheter - Transporter och logistik

Ärende till kommunfullmäktige

Sammanfattning

Henrik Svensson (SD) har i rubricerad motion föreslagit att kommunen undersöker och inför följande åtgärder:

1. Ruttoptimering av skolskjutsar.
2. Ruttoptimering och arbetsplanering inom hemtjänsten.
3. Digitala lås inom hemtjänsten.

Motionären föreslår även att förvaltningarna därefter ska rapportera en uppskattad eller beräknad årlig besparing för kommunen till följd av att de föreslagna åtgärderna har införts.

Motionen har remitterats till grund- och förskolenämnden samt äldrenämnden.

Grund- och förskolenämnden framför i beslut 2015-11-25, § 134, att nämnden vid upphandlingen av skolskjutstransporter ställde krav på optimerad ruttplanering. Den upphandlade leverantören har ett system för ruttplanering av skolskjutsar.

Äldrenämnden framför i beslut 2015-11-19, § 130 att den kommunala hemtjänsten i egen regi har arbetat i ca 10 år med optimering av rutter och arbetsplanering. Detta med hjälp av ett ändamålsenligt planeringsverktyg (TES), vilket även är integrerat med ett geografiskt informationssystem (SolenWeb). I fråga om externa utförare råder inte kommunen över val av planeringsverktyg eller ruttplanering. Vad gäller förslaget om digitala lås inom hemtjänsten framför nämnden att det finns exempel från kommuner där införandet av digitala låssystem inneburit en besparing, men det finns även exempel från kommuner där ett sådant införande visat sig vara en kostsam felsatsning. Nämnden bedömer i dagsläget att det inte föreligger några större

merkostnader i verksamheten kopplade till nyckelhantering samt att de beräknade besparingsvinsterna med ett digitalt låssystem är försumbara och inte skulle motsvara införandekostnaderna.

Förvaltningens synpunkter

Kommunstyrelseförvaltningen har inget att tillägga och föreslår mot bakgrund av grund- och förskolenämndens respektive äldrenämndens remissyttranden att motionen avslås.

Underlag för beslut

- Motion om effektivisering av kommunens verksamheter – Transporter och logistik
- Grund- och förskolenämndens beslut 2015-11-25, § 134
- Äldrenämndens beslut 2015-11-19, § 130, inklusive förvaltningens tjänsteskrivelse

Kommunalrådsberedningens förslag till kommunstyrelsen

Kommunfullmäktige beslutar

1. Motionen avslås.

Överläggningar i kommunstyrelsen

Kennerth Valtersson (SD) yrkar att motionen ska anses besvarad.

Ordföranden konstaterar att det finns två förslag till beslut; kommunalrådsberedningens förslag och Kennerth Valterssons (SD) yrkande om att motionen ska anses besvarad. Ordföranden ställer de två förslagen mot varandra och finner att kommunstyrelsen beslutar i enlighet med kommunalrådsberedningens förslag.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige beslutar

1. Motionen avslås.

Expedieras: Akt

För kännedom: Motionären

Dnr KS 2015/271

§ 56 Motion från Henrik Svensson (SD) om effektivisering av kommunens verksamheter - SFI

Ärende till kommunfullmäktige

Sammanfattning

Henrik Svensson (SD) föreslår i rubricerad motion att kommunfullmäktige beslutar

- att en person får maximalt vara inskriven i SFI under en period av 24 månader utan att den personen behöver betala en avgift till Haninge kommun för sina SFI-studier.
- att en person som vill vara inskriven i SFI efter att den personen har varit inskriven i SFI under en period av 25 månader måste betala en avgift till kommunen med 2 000 kr per månad den personen deltar i SFI. Dessa 2 000 kr i avgift per månad får inte betalas av kommunen genom försörjningsstöd.

Motionen har remitterats till gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden samt till socialnämnden. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden skriver i sitt yttrande 2015-10-19, § 90, att motionärens förslag strider mot skollagen. I skollagen 20 kap. 7 § slås det fast att utbildning inom svenska för invandrare (SFI) ska vara avgiftsfri. Omfattningen av SFI regleras i Förordning (2011:1108) om vuxenutbildning 2 kap. 24 §. Där framgår det att riktvärdet för undervisningens omfattning i tid inom utbildning i svenska för invandrare är 525 timmar. Riktvärdet både får överskridas och underskridas beroende på elevernas behov för att uppnå kursplanens kunskapskrav. Nämnden bedömer därför att de förslag som framförs i motionen strider mot skollagens bestämmelser.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden kommenterar också motionärens påstående ”att Haninge kommun passivt låter kostnaderna för SFI-undervisningen skena iväg”. Centrum Vux får ramanslag för all vuxenutbildning, inklusive SFI. Det har sedan 2005 ökat i

mindre omfattning än vad som motsvarar tillströmningen av sökande. Detta har lett till att kommunens kostnad per erbjuden timme och studerande inom SFI har minskat från 43,41 kronor år 2013 till 37,71 kronor år 2015.

Socialnämnden framför i sitt yttrande 2016-01-26, § 8, samma slutsats som gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden om att motionens förslag strider mot skollagen.

Förvaltningens synpunkter

Kommunstyrelseförvaltningen har inget övrigt att tillägga och föreslår mot bakgrund av gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens respektive socialnämndens yttranden att motionen avslås.

Underlag för beslut

- Motion från Henrik Svensson (SD) om effektivisering av kommunens verksamheter – SFI, 2015-06-04
- Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens beslut 2015-10-19, § 90
- Socialnämndens beslut 2016-01-26, § 8
- Socialnämndens tjänsteskrivelse 2015-12-01

Kommunalrådsberedningens förslag till kommunstyrelsen

Kommunfullmäktige beslutar

1. Motionen avslås.

Överläggningar i kommunstyrelsen

Kennerth Valtersson (SD) yrkar bifall till motionen.

Ordföranden konstaterar att det finns två förslag till beslut; kommunalrådsberedningens förslag och Kennerth Valterssons (SD) bifallsyrkande. Ordföranden ställer de två förslagen mot varandra och finner att kommunstyrelsen beslutar i enlighet med kommunalrådsberedningens förslag.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige beslutar

1. Motionen avslås.

Reservationer

Kennerth Valtersson (SD) reserverar sig mot beslutet.

Expedieras: Akt

För verkställighet:

För kännedom: Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden,
socialnämnden.

Dnr KS 2015/273

§ 57 Motion från Henrik Svensson (SD) om förbättra skolelevers inläring och resultat

Ärende till kommunfullmäktige

Sammanfattning

Henrik Svensson (SD) föreslår i rubricerad motion att kommunfullmäktige beslutar

1. att Haninge kommuns skolor i samråd med föräldrarna och eleverna ser till att föräldrarna och eleverna undertecknar ett skriftligt samtycke till att elevernas smartphones och surfplattor som medtages till skollektioner får inlåsas av läraren i ett speciellt skåp vid lektionens början och ges tillbaka till eleverna efter lektionens slut.
2. att undervisningstiden eleverna ges av Haninges kommuns skolor i ämnena matematik, biologi, fysik och kemi ökas med 20 %, även om det innebär att t.ex. elevernas antal studiedagar behöver minskas eller att elevernas skoldagar möjligen behöver förlängas något.

Motionen har remitterats till grund- och förskolenämnden samt till gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden. De båda nämnderna har tagit fram ett gemensamt yttrande som beslutades av grund och förskolenämnden 2015-10-21, § 117 och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden 2015-10-19, § 94.

Nämnderna skriver i sitt gemensamma yttrande angående den första punkten att alla elever ska ha en utbildning som präglas av trygghet och studiero och ibland kan de disciplinära åtgärder som finns i skollagen vidtas. Rektorn beslutar i dessa frågor och har en skyldighet att ta fram egna ordningsregler som exempelvis kan innehålla förbud mot att använda mobiltelefoner under lektionstid.

Gällande motionens andra punkt skriver nämnderna i sitt gemensamma yttrande att timplanen i matematik utökades nationellt fr.o.m ht-13. Timplanen anger ett minimum av undervisningstid och varje rektor kan genom beslut utöka

timplanen utifrån behov. Studiedagar används för bl.a. kompetensutveckling för lärare och lärarnas årsarbetstid regleras i avtal.

Elevernas antal skoldagar regleras enligt Skolförordningen (2011:185).

Förvaltningens synpunkter

Kommunstyrelseförvaltningen har tagit del av nämndernas yttranden och vill förtydliga vad som regleras i lag.

Motionären föreslår i den första beslutspunkten att föräldrar och elever undertecknar ett skriftligt samtycke till att mobiltelefoner och surfplattor får låsas in av läraren. Rektor eller lärare får enligt Skollagen 5 kap. 22 § omhänderta föremål som används på ett sätt som är störande för utbildningen.

I motionen avses en frivillig överenskommelse snarare än att omhänderta föremål som används på ett störande sätt. Enligt Skollagens 2 kap. 10 § beslutar rektor om sin enhets inre organisation och kommunstyrelseförvaltningen anser därför att det är en fråga som bör avgöras av respektive rektor. Att omhänderta föremål som mobiltelefoner och surfplattor på frivillig basis innebär också ökat ansvar för kommunens skolor ur stöldskyddsperspektiv.

Motionens andra förslag till beslut innebär att undervisningstiden i vissa ämnen föreslås utökas. Som nämnderna skriver i sina yttranden finns regler kring timplan, lärarnas arbetstid och elevernas antal skoldagar. Eventuella beslut om utökande av timplan inom dessa förutsättningar fattas av rektor.

Kommunstyrelseförvaltningen föreslår mot bakgrund av de båda nämndernas yttranden samt ovan gjorda förtydliganden att motionen avslås.

Underlag för beslut

- Motion från Henrik Svensson (SD) om förbättra skolelevernas inlärning och resultat
- Grund- och förskolenämndens yttrande 2015-10-21, § 117.

- Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens yttrande 2015-10-19,
§ 94.

Kommunalrådsberedningens förslag till kommunstyrelsen
Kommunfullmäktige beslutar

1. Motionen avslås.

Överläggningar i kommunstyrelsen

Alexandra Anstrell (M) hemställer om att lämna ett särskilt
yttrande från Moderaterna (bilaga), vilket kommunstyrelsen
medger.

Pia Lublin (L) hemställer om att lämna ett särskilt yttrande från
Liberalerna (bilaga), vilket kommunstyrelsen medger.

Kennerth Valtersson (SD) yrkar bifall till motionen.

Ordföranden konstaterar att det finns två förslag till beslut;
kommunalrådsberedningens förslag och Kennerth Valterssons (SD)
bifallsyrkande. Ordföranden ställer de två förslagen mot varandra
och finner att kommunstyrelsen beslutar i enlighet med
kommunalrådsberedningens förslag.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige
Kommunfullmäktige beslutar

1. Motionen avslås.

Expedieras: Akt

För verkställighet:

För kännedom: Grund- och förskolenämnden, gymnasie- och
vuxenutbildningsnämnden

Dnr KS 2015/310

§ 58 Motion från Henrik Svensson (SD) om
kommunalt pris och utmärkelse till
medborgare som har agerat med civilkurage

Ärende till kommunfullmäktige

Sammanfattning

I en motion från Henrik Svensson (SD) vill Sverigedemokraterna att kommunfullmäktige beslutar att kommunstyrelsen löpande under varje år utser mellan 6 till 12 personer som har agerat med civilkurage. De utvalda personerna är antingen vem som helst som har agerat med civilkurage inom kommunens geografiska område eller någon kommuninvånare som har agerat med civilkurage var som helst i världen. Var och en av dessa personer ska motta en penningssumma på 2 500 kr och en skriftlig utmärkelse på valfritt kommunfullmäktige. Kommunstyrelsen ska även försöka få dessa personers namn och dåd publicerade i lokaltidningen "Mitt i Haninge".

Förvaltningens synpunkter

Kommunstyrelseförvaltningen instämmer i att det är viktigt att uppmärksamma personer som på olika sätt genom rådiga ingripanden eller andra insatser tar ett samhälleligt och medmänskligt ansvar som medborgare och har agerat med civilkurage.

Polisen har genom åren delat ut medaljer för rådiga insatser där medborgare genom mod och civilkurage har hjälpt medmänniskor i nöd eller andra utsatta situationer. Södertörns brandförsvarsförbund har på samma sätt delat ut priser till personer som gjort rådiga insatser i samband med olyckor eller bränder. Sådana förtjänta personer uppmärksammas inte med kalendermässig regelbundenhet utan mer utifrån vilka händelser och ageranden som inträffar.

Även kommunen delar ut priser i olika kategorier för att uppmärksamma när någon har bidragit till värdefulla insatser. Begreppet civilkurage nämns inte uttryckligen i reglerna för de

olika priserna. Oberoende av hur man definierar begreppet kan förvaltningen konstatera att det för att bli pristagare förutsätter att personen eller gruppen besitter en stor portion personligt mod, stor företagsamhet och initiativförmåga. Exempel på priser är jämställdhetspriset, mångfaldspriset, årets idrottsledare och årets seniorinsats. Exempelen kan göras fler.

Kommunstyrelseförvaltningen konstaterar att konkurrensen om kommunens ekonomiska och andra resurser är hård. Kommunfullmäktige avväger behov mot resurser i varje års Mål och budget. Förvaltningen bedömer inte att det är realistiskt att införa fler kommunala priser på det sätt som föreslås i motionen. Det skulle kräva en inte oväsentlig administration för att löpande inhämta kunskap om vilka potentiellt berömvärda insatser som sker samt värdera dem för att komma fram till vilka som bör belönas officiellt. Förvaltningen bedömer att det är tillräckligt med de insatser som polisen, brandförsvarsförbundet och kommunen själv redan gör.

Underlag för beslut

- Motionen.

Kommunalrådsberedningens förslag till kommunstyrelsen

Kommunfullmäktige beslutar

1. Motionen avslås.

Överläggningar i kommunstyrelsen

Martina Mossberg (M), Pia Lublin (L), Marie Litholm (KD) och Kennerth Valtersson (SD) yrkar bifall till eget förslag från Moderaterna, Liberalerna och Kristdemokraterna (bilaga) innebärande att motionen avslås samt tillägget att kommunstyrelsen får i uppdrag att göra en översyn av befintliga kommunala priser med avseende på nytta och effekt, samt återkomma med förslag till förändringar under 2016.

Marie Litholm (KD) hemställer om att lämna ett särskilt yttrande från Kristdemokraterna (bilaga), vilket kommunstyrelsen medger.

Meeri Wasberg (S) instämmer i tilläggsförslaget från Moderaterna, Liberalerna och Kristdemokraterna och föreslår att det ska hanteras som en separat punkt i beslutet, vilket kommunstyrelsen medger.

Ordföranden konstaterar att det därmed endast finns ett förslag till beslut och finner att kommunstyrelsen beslutar i enlighet med förslaget.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige
Kommunfullmäktige beslutar

1. Motionen avslås.
2. Kommunstyrelsen får i uppdrag att göra en översyn av befintliga kommunala priser med avseende på nytta och effektivitet, samt återkomma med ett förslag till förändringar under 2016.

Expedieras: Akt

För verkställighet:

För kännedom:

Dnr KS 2015/606

§ 59 Återrapportering av Klimatmiljonen 2015

Sammanfattning

Miljönämnden beslutade 2014-12-10, § 90, att tilldela kommunstyrelseförvaltningen, kultur- och fritidsförvaltningen, stadsbyggnadsförvaltningen och utbildningsförvaltningen medel från Klimatmiljonen 2015 för att genomföra åtgärder som bidrar till att uppfylla Haninge kommuns klimat- och energistrategi. Förvaltningarna har på olika sätt redovisat hur de tilldelade medlen använts. En sammanfattning av dessa redovisas i det bifogade tjänsteutlåtandet.

Förvaltningens synpunkter

Kommunstyrelseförvaltningen anser att förvaltningarna använt de tilldelade medlen för de avsedda ändamålen. Projekten testresenär Vega, utbildning av kockar och miljöbiblioteket som ännu inte använt hela den tilldelade summan kommer att komplettera sin redovisning till klimat- och miljöstrategen under 2016.

Underlag för beslut

- Miljönämndens beslut 2014-12-10, § 90
- Tjänsteutlåtande 2016-01-29 – Återrapportering av Klimatmiljonen 2015

Kommunalrådsberedningens förslag till kommunstyrelsen
Kommunstyrelsen beslutar

1. Återrapporteringen av Klimatmiljonen 2015 godkänns.

Kommunstyrelsens beslut

1. Återrapporteringen av Klimatmiljonen 2015 godkänns.

Expedieras: Akt

För verkställighet: KSF

För kännedom: Samtliga nämnder, Tornberget och Haninge
Bostäder

Dnr KS 2016/58

§ 60 Projekt: En frisk generation

Sammanfattning

Projektet ”En frisk generation” bedrivs under perioden 2013-04-01 – 2016-05-31 av Haninge kommun i samverkan med insamlingsstiftelsen ”En frisk generation”. Projektet riktar sig till barn i årskurs 2 och deras familjer och syftar till att åstadkomma en sundare och roligare livsstil särskilt hos barnfamiljer i områden med begränsade resurser. Projektet bedrivs med en särskild metodik som på ska utvärderas av Karolinska institutet. Totalt under perioden 2013 – 2015 har 448 personer deltagit från 124 familjer vid 374 aktivitetstillfällen. Totalt har familjerna fått prova på ett trettiotal olika idrotts- och friluftaktiviteter.

Förvaltningens synpunkter

Efter en del initiala svårigheter har projektet fått alltför många deltagare. Koordinatorerna, som anlitas av Haninge kommun, har dock inte hunnit förankra projektet hos föreningslivet, idrottsorganisationer med flera i den utsträckning som varit avsett beroende på att de själva tvingats driva de olika aktivitetsspans i enlighet med metodiken. Vidare har inte fler än två skolor kunnat erbjudas metodiken på grund av tidsbrist. Kommunstyrelseförvaltningen har haft diskussioner med stiftelsen kring dessa frågor och stiftelsen har nu ändrat på metodiken.

Kommunstyrelseförvaltningen bedömer att den reviderade metodiken bör öppna för ett bättre samarbete med föreningslivet och andra frivilliga organisationer samtidigt som fler elever på sikt kommer att kunna erbjudas metoden inom nuvarande kostnadsram. För att detta ska möjliggöras på bästa sätt är kommunstyrelseförvaltningen överens med kultur- och fritidsförvaltningen om att verksamheten ”En frisk generation” bör utföras av kultur- och fritidsförvaltningen och att kommunen upprättar ett nytt treårsavtal med stiftelsen ”En frisk generation”. Ett avtal kommer även att upprättas mellan de båda förvaltningarna för att reglera ansvar och budget för den kommande treårsperioden.

Underlag för beslut

- Kommunstyrelseförvaltningens skrivelse 2016-02-12, "Projekt: En frisk generation"
- Årsberättelse 2015
- Förslag revidering av En frisk generation Haninge ht 2015
- Rapport dec 2014
- Samarbetsavtal en frisk generation

Kommunalrådsberedningens förslag till kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen beslutar:

1. Kommunstyrelseförvaltningen ges i uppdrag att upprätta ett nytt treårigt samarbetsavtal med stiftelsen "En frisk generation" utifrån den reviderade metodiken.

Kommunstyrelsens beslut

1. Kommunstyrelseförvaltningen ges i uppdrag att upprätta ett nytt treårigt samarbetsavtal med stiftelsen "En frisk generation" utifrån den reviderade metodiken.

Expedieras: Akt

För verkställighet: Kommunstyrelseförvaltningen

För kännedom: Kultur- och fritidsnämnden, grund- och
förskolenämnden

Dnr KS 2015/598

§ 61 Remiss: Åtgärdsprogram för Tyresån och Kalvfjärden

Sammanfattning

Tyresåns vattenvårdsförbund (TVVF) önskar medlemmarnas synpunkter på Åtgärdsprogrammet för Tyresån och Kalvfjärden 2016 – 2021. Åtgärdsprogrammet är en fördjupning och en komplettering till Vattenmyndighetens åtgärdsprogram för samma område.

Förvaltningens synpunkter

Haninge kommun har sedan många år ett givande och värdefullt samarbete med Tyresåns vattenvårdsförbund. När det tidigare åtgärdsprogrammet för Tyresån 2010-2015 kom saknade kommunen en sammanhållen bild av förhållandena i avrinningsområdet. Åtgärdsprogrammet blev då ett viktigt verktyg i arbetet med att uppnå EU:s ramdirektiv för vattens krav på god ekologisk och kemisk status.

Sedan dess har Haninge kommun tagit fram ett antal styrdokument syftande till att uppnå ramdirektivets mål för god ekologisk och kemisk status. När kommunens vattenplan antogs 2012 togs ett antal av TVVF:s föreslagna åtgärder in i vattenplanens åtgärdslista. Denna åtgärdslista kommer att uppdateras under kommande år och tillämpliga delar av TVVF:s nya förslag till åtgärder kommer att ingå i den nya åtgärdsplanen. En ny VA-plan, med tillhörande åtgärdsprogram har tagits fram och dagvattenstrategin har reviderats. En ny naturvårdsplan är under antagande vilket kommer att ge ytterligare stöd i detta arbete.

En ny översiktsplan för Haninge kommun håller på att tas fram. I denna har kommunen vägt in flertalet av de aspekter TVVF framhåller som viktiga för att nå god status. Klimatförändringar kan ge stor påverkan på arbetet med god vattenkvalitet och de underlag för översvämnings- och riskhanteringsbedömningar som tagits fram har vägts in i översiktsplanen. Kommunen genomför ett antal modelleringar av dagvattenflöden för att på ett kraftfullt och

korrekt sätt bemöta framtida förändringar samt att dimensionering av dagvattenåtgärder blir tillräckliga för att uppnå god status.

Samtliga kommunala planer och styrdokument som berör vattenfrågor stöder TVVF:s åtgärdsprogram och kommunstyrelseförvaltningen delar TVVF:s syn på hur situationen för Tyresån ser ut och även dess prioriteringar och åtgärdsförslag.

Haninge kommun har ett gott samarbete med Stockholms kommuns idrottsförvaltning och Drevviken-Långsjöns fiskevårdsförening för att förbättra fisket och återskapa lekmiljöer, bland annat med fiskutsättning. TVVF föreslår en gemensam skötselplan för röjning av vattenväxter.

Kommunstyrelseförvaltningen delar uppfattningen att en sådan plan behövs och föreslår även att en gemensam skötselplan för fiskefrämjande åtgärder övervägs. TVVF skulle vara en lämplig koordinator för detta arbete.

Kommunstyrelseförvaltningen vill passa på och korrigera några kostnadsberäkningar på några av de dagvattenåtgärder som kommunen avser att genomföra:

- Skärbassängen (Dunkeranläggningen) anges i programmet till ca 3 mnkr. Kommunens preliminära beräkningar visar att 5,5 mnkr är en mer realistisk kostnad.

- Dagvattenåtgärder i Dammträsk anges kosta ca 30 mnkr. Preliminära beräkningar visar att 11-12 mnkr ger en mer rättvisande bild av kostnadsläget.

Underlag för beslut

- Remissbrev – Tyresåns vattenvårdsförbunds åtgärdsprogram för Tyresån och Kalvfjärden 2016 – 2021

- Åtgärdsprogram för Tyresån och Kalvfjärden 2016 – 2021 remissversion

Kommunalrådsberedningens förslag till kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen beslutar

1. Kommunstyrelsen antar kommunstyrelseförvaltningens yttrande som sitt eget.

2. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Kommunstyrelsens beslut

1. Kommunstyrelsen antar kommunstyrelseförvaltningens yttrande som sitt eget.
2. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Expedieras: Akt

För verkställighet:

För kännedom: Tyresåns vattenvårdsförbund

Dnr KS 2015/408

§ 62 Remiss: Samråd inom havsplanering

Sammanfattning

Den 1 september 2014 infördes en ny bestämmelse i miljöbalken (4 kap. 10 §) om statlig havsplanering i Sverige.

Havsplaneringsförordningen reglerar genomförandet av havsplaneringen. Enligt förordningen ska Havs- och Vattenmyndigheten ta fram förslag till havsplaner. De kommuner som kan komma att beröras skall ges möjlighet att medverka i förslagsarbetet så att hänsyn kan tas till lokala förutsättningar och behov. Havs och vattenmyndigheten har tagit fram ett förslag till inriktningsdokument, *Förslag till inriktning för havsplaneringen med avgränsning av miljöbedömningen*. Det är avseende detta dokument som kommunen inbjudits till samråd och som föreliggande remissvar behandlar.

Förvaltningens synpunkter

Haninges kustvatten och havsområden utgör ca 80 % av kommunens totala yta. Kommunens översiktsplanering omfattar både inre vatten och territorialhavet 12 sjömil utanför den så kallade baslinjen. I det aktuella området utanför baslinjen finns en rad olika intressen som fritids- och yrkesfiske, sjöfartsleder, försvarsintressen samt olika natur- och kulturintressen. Planering och reglering av dessa intressen ligger oftast ovanför den kommunala planeringsnivån. Kommunen deltar därför aktivt i regionala åtgärder som syftar till ett hållbart utnyttjande av havsområdet.

Haninges kust- och havsområde har en mycket hög belastning av näringsämnen och föroreningar, både från Östersjön generellt och från lokala föroreningskällor. Stor belastning kommer från enskilda avlopp, dagvattenflöden och reningsverk. Haninge har tagit fram ett antal olika styrdokument och vidtagit ett antal åtgärder för att på olika sätt minska belastningen på havsmiljön från dessa källor. Ett alltför oreglerat fiske i kombination med habitatförluster har lett till att den ekologiska balansen rubbats.

Kommunstyrelseförvaltningen anser att de föreslagna planeringsmålen och strategierna ger en god vägledning i det fortsatta planeringsarbetet.

Kommunstyrelseförvaltningen anser att avgränsningen i innehållet för bedömning av havsplanernas miljöpåverkan är svårbedömd och avböjer att kommentera de föreslagna avgränsningarna.

Kommunstyrelseförvaltningen anser att åtgärder i öppna havet för att motverka höga näringsbelastningar, åtgärder mot invasiva arter eller åtgärder riktade mot hotade eller missgynnade arter är mycket svåra att genomföra på kommunal nivå. En samordning av åtgärder, förslagsvis i Länsstyrelsens regi, skulle samla fler kommuner och mer resurser och troligen resultera i att uppsatta miljömål nås snabbare.

Underlag för beslut

- Remiss: Förslag till inriktning för havsplaneringen med avgränsning av miljöbedömningen, Havs och vattenmyndigheten, Dnr 3779-14

<https://www.havochvatten.se/hav/uppdrag--kontakt/publikationer/publikationer/2015-09-01-forslag-till-inriktning-for-havsplaneringen-med-avgransning-av-miljobedomningen.html>

Överläggningar i kommunalrådsberedningen

Kommunalrådsberedningen vill understyrka att frågor om havsmiljön och inte minst Östersjöns välmående är viktiga. Alla de evidensbaserade insatser som kan vidtas för att säkerställa en positiv utveckling av havsmiljön är av godo för framtiden och förtjänar uppmärksamhet.

Kommunalrådsberedningens förslag till kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen beslutar

1. Kommunstyrelseförvaltningens ovanstående synpunkter utgör Haninge kommuns yttrande i ärendet.
2. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Kommunstyrelsens beslut

1. Kommunstyrelseförvaltningens ovanstående synpunkter utgör Haninge kommuns yttrande i ärendet.
2. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Expedieras: Akt

För verkställighet: Havs- och vattenmyndigheten, e-post: havochvatten@havochvatten.se, ange diarienumret 3779-14 i e-postmeddelandets ärendemening.

För kännedom: Erik Andersson, Berit Pettersson, Peter Jemtbring

Dnr KS 2016/72

§ 63 Planbesked Åby 1:39

Sammanfattning

Ägaren av Åby 1:39 har ansökt om planbesked för att möjliggöra flerbostadshus inom fastigheten. På fastigheten finns två enplansbyggnader varav den ena inrymmer handel. Gällande detaljplan från 1980 medger handel och service med parkering.

Stadsbyggnadsförvaltningen anser det lämpligt med bostäder inom Åby 1:39 och tillstyrker positivt planbesked.

Förvaltningens synpunkter

Kommunstyrelseförvaltningen instämmer i stadsbyggnadsförvaltningens bedömning och tillstyrker positivt planbesked. En detaljplan bedöms kunna vara klar 2020.

Underlag för beslut

- Stadsbyggnadsförvaltningens underlag daterat 2016-01-12.

Kommunalrådsberedningens förslag till kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen beslutar

1. Ägaren av Åby 1:39 ges i besked att kommunen är beredd att arbeta fram en detaljplan för Åby 1:39 som medger bostäder. En detaljplan bedöms vara klar 2020.

Kommunstyrelsens beslut

1. Ägaren av Åby 1:39 ges i besked att kommunen är beredd att arbeta fram en detaljplan för Åby 1:39 som medger bostäder. En detaljplan bedöms vara klar 2020.

Expedieras: Akt

För verkställighet: Stadsbyggnadsnämnden

För kännedom:

Dnr KS 2016/74

§ 64 Planbesked Vendelsö 3:1789

Sammanfattning

Ägaren av Vendelsö 3:1789 ansöker om planbesked för att möjliggöra styckning av en småhustomt. Gällande detaljplan medger inte fler tomter inom kvarteret.

Stadsbyggnadsförvaltningen bedömer det lämpligt med en avstyckning under förutsättning att byggnaden placeras utanför riskavståndet för översvämning.

Förvaltningens synpunkter

Kommunstyrelseförvaltningen instämmer i stadsbyggnadsförvaltningens bedömning och tillstyrker positivt planbesked.

Underlag för beslut

- Stadsbyggnadsförvaltningens underlag daterat 2016-01-05.

Kommunalrådsberedningens förslag till kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen beslutar

1. Fastighetsägaren ges i besked att kommunen är beredd att arbeta fram en detaljplan för Vendelsö 3:1789 som medger avstyckning. En detaljplan bedöms vara klar 2020.

Kommunstyrelsens beslut

1. Fastighetsägaren ges i besked att kommunen är beredd att arbeta fram en detaljplan för Vendelsö 3:1789 som medger avstyckning. En detaljplan bedöms vara klar 2020.

Expedieras: Akt

För verkställighet: Stadsbyggnadsnämnden

För kännedom:

Dnr KS 2016/73

§ 65 Planbesked Kalvsvik 11:1

Sammanfattning

Haninge Bostäder, ägare av Kalvsvik 11:11 och 11:12 har ansökt om planbesked för att möjliggöra förtätning med bostäder inom befintliga parkeringsplatser.

Stadsbyggnadsförvaltningen bedömer det lämpligt med fler bostäder inom Kalvsvik 11:11 och 11:12 och tillstyrker positivt planbesked. En förutsättning är att det går att finna en hållbar lösning för erforderlig parkering.

Förvaltningens synpunkter

Kommunstyrelseförvaltningen instämmer i stadsbyggnadsförvaltningens bedömning och tillstyrker positivt planbesked.

Underlag för beslut

- Stadsbyggnadsförvaltningens underlag daterat 2015-12-22.

Kommunalrådsberedningens förslag till kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen beslutar

1. Fastighetsägaren ges i besked att kommunen är beredd att arbeta fram en detaljplan som medger fler bostäder inom Kalvsvik 11:11 och 11:12. En detaljplan bedöms vara klar 2019.

Kommunstyrelsens beslut

1. Fastighetsägaren ges i besked att kommunen är beredd att arbeta fram en detaljplan som medger fler bostäder inom Kalvsvik 11:11 och 11:12. En detaljplan bedöms vara klar 2019.

Expedieras: Akt

För verkställighet: Stadsbyggnadsnämnden

För kännedom:

Dnr KS 2016/76

§ 66 Planuppdrag Ribby 1:480

Sammanfattning

Ribby 1:480 ligger inom Ribby ängar som planlades i början av 1990-talet. Gällande detaljplan medger kontor i två våningar inom del av Ribby 1:480. Fastighetsägaren önskar bygga bostäder inom hela fastigheten, vilket kräver ny detaljplan. Liknande planändringar har gjorts på andra fastigheter längs Ribby allé.

Förvaltningens synpunkter

Kommunstyrelseförvaltningen tillstyrker planuppdrag.

Underlag för beslut

- Stadsbyggnadsförvaltningens underlag daterat 2016-01-05.

Kommunalrådsberedningens förslag till kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen beslutar

1. Stadsbyggnadsnämnden ges i uppdrag att arbeta fram en detaljplan som medger bostäder inom Ribby 1:480 närmast Ribby allé.

Kommunstyrelsens beslut

1. Stadsbyggnadsnämnden ges i uppdrag att arbeta fram en detaljplan som medger bostäder inom Ribby 1:480 närmast Ribby allé.

Expedieras: Akt

För verkställighet: Stadsbyggnadsnämnden

För kännedom:

Dnr KS 2016/77

§ 67 Planuppdrag Hurtigs park, del av Kalvsvik 16:1

Sammanfattning

I 2014 antaget planprogram för Jordbro föreslås del av Hurtigs park tas i anspråk för småskalig bostadsbebyggelse. Marken ägs av kommunen. Stadsbyggnadsförvaltningen anhåller nu om planuppdrag för del av Kalvsvik 16:1 där Hurtigs park är belägen.

Förvaltningens synpunkter

Kommunstyrelseförvaltningen bedömer att det numera finns en marknad som är intresserad av att bygga bostäder i Jordbro och tillstyrker planuppdrag. Om, och i vilket skede, ett tävlingsförfarande för markanvisning ska göras får avgöras av kommunen som markägare när planarbetet startat.

Underlag för beslut

- Stadsbyggnadsförvaltningens underlag daterat 2016-01-11.
- Projektdirektiv daterat 2016-01-11

Kommunalrådsberedningens förslag till kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen beslutar

1. Stadsbyggnadsnämnden ges i uppdrag att arbeta fram en detaljplan för del av Hurtigs park inom Kalvsvik 16:1.

Kommunstyrelsens beslut

1. Stadsbyggnadsnämnden ges i uppdrag att arbeta fram en detaljplan för del av Hurtigs park inom Kalvsvik 16:1.

Expedieras: Akt

För verkställighet: Stadsbyggnadsnämnden

För kännedom:

Dnr KS 2016/78

§ 68 Planuppdrag Karlslunds marina, Sandemar 1:2

Sammanfattning

Karlslunds Marina har önskemål om att uppföra en ny verkstadsbyggnad samt utöka ytorna för båtuppställning på sitt nuvarande område intill Dalarövägen mellan Gålö och Dalarö. Gällande detaljplan från 1969 anger att marken inte får bebyggas där verkstadsbyggnaden föreslås.

Stadsbyggnadsförvaltningen bedömer att ny verkstadsbyggnad och en utökning av båtuppställningsplatserna kan ske med erforderlig hänsyn till befintliga naturvärden och anhåller om planuppdrag för Sandemar 1:2.

Förvaltningens synpunkter

Kommunstyrelseförvaltningen tillstyrker planuppdrag.

Underlag för beslut

- Stadsbyggnadsförvaltningens underlag daterat 2015-12-17.

Kommunalrådsberedningens förslag till kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen beslutar

1. Stadsbyggnadsnämnden ges i uppdrag att arbeta fram en detaljplan för Sandemar 1:2.

Kommunstyrelsens beslut

1. Stadsbyggnadsnämnden ges i uppdrag att arbeta fram en detaljplan för Sandemar 1:2.

Expedieras: Akt

För verkställighet: Stadsbyggnadsnämnden

För kännedom:

Dnr KS-MEX 2016/21

§ 69 Markanvisningsavtal berörande del av fastigheten Ribby 2:7

Sammanfattning

Kommunstyrelsen gav 2015-01-26 stadsbyggnadsnämnden i uppdrag att ta fram en detaljplan för Ribby 1:392 med flera fastigheter. Detaljplanen syftar till att möjliggöra en förlängning av Ribby Allé samt uppförande av nya bostäder i dess närhet. Kommunen bekostar tillsammans med Mac Freeze AB, ägare till Ribby 1:392, framtagandet av detaljplanen.

Bolagets fastighet ingår i ett planerat nytt kvarter längs med förlängningen av Ribby Allé. Övrig del av kvarteret, cirka 6 000 kvadratmeter, utgörs av kommunens fastighet Ribby 2:7. För att stärka bolagets incitament att bekosta nödvändiga utredningar och framtagande av skisser på ny bebyggelse inom kvarteret har ett förslag till markanvisningsavtal tagits fram och undertecknats av bolaget. Avtalet innebär att bolaget har ensamrätt att förhandla med kommunen om reserverat markområde inom del av Ribby 2:7 till och med 2018-02-01.

Förvaltningens synpunkter

Kommunstyrelseförvaltningen föreslår att kommunstyrelsen godkänner framtaget förslag till markanvisningsavtal undertecknat av Mac Freeze AB. Avtalet innebär att bolaget kan ta ett helhetsgrepp över planerat nytt kvarter längs med förlängningen av Ribby Allé.

Underlag för beslut

- Markanvisningsavtal med tillhörande kartbilaga undertecknat 2018-02-09.
- Översiktskarta

Kommunalrådsberedningens förslag till kommunstyrelsen
Kommunstyrelsen beslutar

1. Det av Mac Freeze AB undertecknade markanvisningsavtalet godkänns.

Kommunstyrelsens beslut

1. Det av Mac Freeze AB undertecknade markanvisningsavtalet godkänns.

Expedieras: Akt

För verkställighet: Kommunstyrelseförvaltningen, Mex

För kännedom: Mac Freeze AB

Dnr KS-MEX 2016/3

§ 70 Överenskommelse om flytt av verksamheten på fastigheten Täckeråker 1:20

Sammanfattning

Martin Ahlsén hyr sedan 1997 byggnader inom kommunens fastighet Täckeråker 1:20. Inom fastigheten bedrivs smides- och museiverksamhet.

Täckeråker 1:20 är belägen söder om Kolartorps allé vid Getporsvägen. I linje med planering för fortsatt förtätning av Haninges stadskärna, skall området som fastigheten är belägen i tas i anspråk för tätare bostadsbebyggelse. Kommunen äger nästan all mark inom området.

Kommunstyrelseförvaltningen har under flera år sökt möjlighet att flytta verksamheten inom Täckeråker 1:20 till annat läge i kommunen. I närheten av Tyresta by finns en bytomt inom fastigheten Tyresta 1:3, som är lämplig att bedriva verksamheten på. Fastigheten ägs av Naturvårdsverket och ligger strax utanför nationalparken. Avsikten är att använda befintligt bostadshus och att flytta byggnader från Täckeråker 1:20 till nya fastigheten. En del byggnader kan troligtvis flyttas hela på bil och andra monteras ner och återuppföras.

Kommunstyrelsen beslöt 2014-08-25, § 179, att godkänna en överenskommelse om ett upphörande av gällande hyresavtal under förutsättning att hyresavtal avseende Naturvårdsverkets hyresställe vid Tyresta by kunde träffas senast 2014-12-31. Något hyresavtal kunde inte träffas inom föreskriven tid varför överenskommelsen från 2014 aldrig blev giltig.

I samråd med Naturvårdsverket har nu en ny överenskommelse träffats som innebär att hyresavtalet med Martin Ahlsén på Täckeråker 1:20 upphör att gälla 2017-12-31. Kommunen förbinder sig att bidra till kostnader för flytt av byggnader och verksamhet med ett belopp om max 250 000 kronor.

Underlag för beslut

- Överenskommelse undertecknad av Martin Ahlsén 2016-02-23.

- Karta över placering vid Tyresta by.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. Överenskommelse undertecknad av Martin Ahlsén godkänns.
2. Finansiering, om högst 250 000 kr, sker genom att ianspråkta motsvarande medel ur kommunstyrelsens reserv.

Kommunstyrelsens beslut

1. Överenskommelse undertecknad av Martin Ahlsén godkänns.
2. Finansiering, om högst 250 000 kr, sker genom att ianspråkta motsvarande medel ur kommunstyrelsens reserv.

Expedieras: Akt

För verkställighet: MEX

För kännedom:

Dnr KS 2016/115

§ 71 Igångsättningsbeslut för om- och tillbyggnad av Måsöskolan

Sammanfattning

Måsöskolan i Vega uppfördes 2007 med tillfälligt bygglov som löpte t.o.m. 2015. Skolan är en 2,5 parallellig F-6 skola med ca 400 elever. Skolan ligger i det expansiva området Vega, med ett stort ökat behov av skollokaler i hela området och behovet finns att utöka Måsöskolan till 3 parallellig grundskola.

Tornberget Fastighetsförvaltnings AB har på uppdrag av Haninge kommun, tagit fram ett förfrågningsunderlag och gått ut på förfrågan för att få in ett pris på att göra om- och tillbyggnationer på skolan, och då även göra bygglovet permanent.

Befintliga byggnader utökas med en våning och tillbyggnation sker av nya byggnader med två våningar. Tillbyggnationen ger nya och fler omklädningsrum, 9 klassrum, nya personalutrymmen samt biutrymmen, som dels ersätter rivna klassrum i änden på gymnastiken och dels för att kunna utöka skolans elevantal.

Åtgärderna i både befintliga och tillbyggda delar omfattar VVS installationer, såsom installation av bergvärmeanläggning med vattenburet värmesystem i hela skolan, utbyte ut köksventilationen med värmeåtervinning, ny takkonstruktion från platta tak till sadeltak och tillskapande av nytt fläktrum. Den sist tillkomna paviljongen måste utföras med ny grundläggning samt ny ventilation för att uppnå dagens energikrav. Ny fettavskiljare, viss anpassning av asfaltsytor samt anläggning av konstgräsplan på befintlig grusplan ingår i projektet.

Under byggprojektet kommer inhyrda evakueringspaviljonger med 6 klassrum med biytor behöva ställas upp på fastigheten. Paviljongerna kommer även efter projektet fungera som skollokaler, fram tills en till skola i Vega har byggts färdig.

Beräknad byggstart av projektet beräknas till juni 2016.

Förvaltningens synpunkter

I investeringsbudgeten 2015 och 2016 finns det sammanlagt budgeterat 120,8 mkr för ombyggnationen och 4,2 mkr till grund- och förskolenämnden för inventarier m.m. Tornbergets kostnadsbedömning för projektet bedöms, enligt bilagda beslutsunderlag, till 92,0 mkr efter att anbud inkommit och en anbuds-utvärdering har skett. Detta inkluderar Tornbergets hittills bokförda kostnader för projektering, byggherrekostnader, konstgräsplan samt uppställning och hyra av evakueringspaviljonger. Tornberget har i beslutsunderlaget antagit en paviljonghyra för 60 mån. Kommunstyrelseförvaltningen anser att hyran som ska ingå i projektet endast ska avse evakueringen under projektet, 14 mån, därefter debiteras kostnaden som lokalhyra. Det innebär att Tornbergets totalkostnad minskar med 7,5 mkr till 84,5 mkr.

Grund- och förskolenämndens extra resurser som intern projektledning, kostnader för flyttkonsulter, flyttentreprenör, samt matttransporter på skolan, bedöms av Tornberget uppgå till 3-5 miljoner kronor. Kommunstyrelseförvaltningen fastslår denna kostnad till 4 miljoner kronor, som tillkommande projektkostnader.

Utöver ovanstående projektkostnader, har grund- och förskolenämnden 4,2 miljoner kronor beslutade för investera i inredning, smartboard mm. finnas.

Underlag för beslut

- Beslutsunderlag från Tornberget daterat 2016-02-23

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. Igångsättningstillstånd för om- och tillbyggnationen av Måsöskolan för 88,5 mkr medges.
2. Tornbergets investeringsram för projektet justeras ned från 120,8 mkr till 88,5 mkr.

Överläggningar i kommunstyrelsen

Pia Lublin (L) yrkar bifall till eget förslag från Liberalerna (bilaga).

Meeri Wasberg (S) yrkar bifall till kommunalrådsberedningens förslag.

Ordföranden konstaterar att det finns två förslag till beslut; kommunalrådsberedningens och eget förslag från Liberalerna. Ordföranden ställer de två förslagen mot varandra och finner att kommunstyrelsen beslutar i enlighet med kommunalrådsberedningens förslag.

Kommunstyrelsens beslut

1. Igångsättningstillstånd för om- och tillbyggnationen av Måsöskolan för 88,5 mkr medges.
2. Tornbergets investeringsram för projektet justeras ned från 120,8 mkr till 88,5 mkr.

Reservationer

Pia Lublin (L) reserverar sig mot beslutet.

Expedieras: Akt

För verkställighet: Tornberget, ekonomiavdelningen

För kännedom: Grund- och förskolenämnden

Dnr KS 2016/5

§ 72 Nominering av borgerlig vigselförrättare

Sammanfattning

Länsstyrelsen förordnar vigselförrättare efter nominering från kommunen.

Följande nominering har inkommit till kansliet från Liberalerna:

Peter Olevik Dunder

Förvaltningens synpunkter

Endast under denna rubrik ska handläggares och utredares egna bedömningar och reflektioner finnas.

Underlag för beslut

- Motivering vigselförrättare Peter Olevik Dunder

Kommunalrådsberedningens förslag till kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen beslutar

1. Peter Olevik Dunder föreslås som borgerlig vigselförrättare.

Kommunstyrelsens beslut

1. Peter Olevik Dunder föreslås som borgerlig vigselförrättare.

Expedieras: Akt

För verkställighet: Kansliet

För kännedom: Länsstyrelsen i Stockholms län (meddelas även den valdas kontaktuppgifter), den valda, förtroendemannaregistret

§ 73 Meddelanden

Sammanfattning

Om inget annat anges finns meddelandena hos sekreteraren.

Cirkulär 16:03 från SKL: Ändringar i socialförsäkringsbalken fr o m 1 februari 2016

Cirkulär 16:04 från SKL: Prolongering av Huvudöverenskommelse om lön och allmänna anställningsvillkor m.m. – HÖK 11 – med OFRs förbundsområde Hälso- och sjukvård

Cirkulär 16:06 från SKL: Ny metod att föreslå internränta för år 2017

Revisionskrivelse 2016-01-20: Granskning av kommunens stöd till barn med utagerande beteendeproblem

Protokoll 8/2015 från styrelsesammanträde för AB Vårlyjus

Sammanträdesprotokoll från Södertörns brandförsvarsförbund 2016-02-05

Minnesanteckningar från Pensionärsrådets sammanträde 2016-02-10

”Barnsäkerhetsrådet: tema skola” skrift från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

”Kallt men snällt. 16 berättelser om Sverige och vägen hit” Studieförbundet Vuxenskolans nya bok

Öppet brev till Haninge kommunstyrelse från Kulturföreningen RoJs styrelse

Brev till kommunstyrelsen från Kenneth Landelius, vik marinpastor vid Haninge Garnison

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. Meddelandena läggs till handlingarna.

Kommunstyrelsens beslut

1. Meddelandena läggs till handlingarna.
-

§ 74 Delegationsbeslut (bilaga efter recit)

Sammanfattning

Enligt 6 kap § 35 kommunallagen ska delegationsbeslut anmälas till styrelsen.

Mark- och exploateringschefen redovisar delegationsbeslut enligt bilaga.

Kommunstyrelsens ordförande redovisar delegationsbeslut enligt bilaga.

Kommunstyrelsens ordförande redovisar delegationsbeslut enligt bilaga.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. Delegationsbesluten läggs till handlingarna.

Kommunstyrelsens beslut

1. Delegationsbesluten läggs till handlingarna.
-

Dnr KS 2015/91

§ 75 Inrättande av en hållbarhetsberedning under kommunfullmäktige samt ändring av kommunstyrelsens reglemente – återremitterat ärende

Sammanfattning

Ett ärende om att inrätta ett hållbarhetsutskott i kommunstyrelsen behandlades under våren 2015. Eftersom ärendet innehöll förslag till ändringar av kommunstyrelsens reglemente behandlades det av kommunfullmäktige. Detta skedde 2015-06-08, § 154. Fullmäktige beslutade genom minoritetsåterremiss att ärendet återremitteras till kommunstyrelsen med motiveringen att utreda frågan om hållbarhetsutskott och eventuell hållbarhetsberedning samt eventuellt ta fram nödvändigt reglemente för en hållbarhetsberedning.

Med anledning av återremissen fördes överläggningar mellan den politiska kommunledningen och gruppledarna för (KD), (L) och (M). En gruppleदारöverenskommelse om hållbarhetsarbetet under mandatperioden 2015-2018 träffades 2015-12-02.

Kommunstyrelseförvaltningen har med överenskommelsen som grund lämnat ett förslag till avgränsning av beredningens uppdrag.

Kommunfullmäktige behandlade ärendet på nytt 2016-02-15, § 3. Fullmäktige beslutade då att återremittera ärendet till kommunstyrelsen. Med anledning härav har ovan nämnda gruppleदार fört ytterligare överläggningar. En ny gruppleदारöverenskommelse har träffats, daterad 2016-03-01.

Förvaltningens synpunkter

Kommunstyrelseförvaltningen noterar att den nya gruppleदारöverenskommelsen innebär ett förtydligande av tredje styckets andra punkt i texten, jämfört med den tidigare överenskommelsen. Förutsatt att kommunfullmäktige beslutar i enlighet med nedanstående förslag kommer val av ledamöter inkl ordförande och vice ordföranden att förrättas i ett separat valärende.

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut nedan är samma som när ärendet behandlades av fullmäktige senast. Den enda skillnaden är att tidpunkten för ikraftträdande nu har satts till 2016-04-01.

Underlag för beslut

Gruppledaröverenskommelse 2016-03-01

Kommunfullmäktiges beslut 2016-02-15, § 3, inkl bilagor

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

1. Kommunstyrelsens reglemente § 2 tillförs följande nya punkt, som läggs in som tredje punkt i uppräkningsavdelningen av ansvarsområden.
Övergripande miljöpolitiska frågor och frågor om ekologiskt perspektiv på hållbar utveckling
2. Ovanstående ändring av kommunstyrelsens reglemente skall gälla fr o m 2016-04-01.
3. En hållbarhetsberedning med åtta ledamöter inrättas för tiden fr o m 2016-04-01 t o m 2018-12-31.
4. Kommunfullmäktige utser bland ledamöterna en ordförande samt en förste och en andre vice ordförande.
5. Hållbarhetsberedningen skall ha de uppgifter som framgår av kommunstyrelseförvaltningens skrivelse 2016-01-12.
6. Kommunfullmäktige skall i god tid före 2018-12-31 pröva frågan om huruvida hållbarhetsberedningen skall finnas kvar och vilka uppgifter den i så fall skall ha för tiden efter 2018-12-31.
7. Kommunfullmäktiges beslut i föreliggande ärende innebär att det utredningsuppdrag som fullmäktige gav 2015-06-08, § 154, genom beslut om minoritetsåterremiss, skall anses fullgjort.

Överläggningar i kommunstyrelsen

Kennerth Valtersson (SD) yrkar att varje parti i kommunstyrelsen ska representeras med en ledamot, vilket innebär en ändring av beslutspunkt 3.

Ordföranden föreslår att beslutspunkterna 1, 2 och 4-7 avgörs tillsammans och att beslutspunkt 3 avgörs separat, vilket kommunstyrelsen medger.

Ordföranden konstaterar att det endast finns ett förslag till beslut gällande beslutspunkterna 1, 2 och 4-7; kommunalrådsberedningens, och finner att kommunstyrelsen beslutar i enlighet med förslaget.

Ordföranden konstaterar därefter att det finns två förslag till beslut gällande beslutspunkt 3; kommunalrådsberedningens förslag och Kennerth Valterssons (SD) yrkande om ändring. Ordföranden ställer kommunalrådsberedningens förslag mot Kennerth Valterssons (SD) yrkande om ändring av och finner att kommunstyrelsen beslutar i enlighet med kommunalrådsberedningens förslag.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige beslutar

1. Kommunstyrelsens reglemente § 2 tillförs följande nya punkt, som läggs in som tredje punkt i uppräknningen av ansvarsområden.
Övergripande miljöpolitiska frågor och frågor om ekologiskt perspektiv på hållbar utveckling
2. Ovanstående ändring av kommunstyrelsens reglemente skall gälla fr o m 2016-04-01.
3. En hållbarhetsberedning med åtta ledamöter inrättas för tiden fr o m 2016-04-01 t o m 2018-12-31.
4. Kommunfullmäktige utser bland ledamöterna en ordförande samt en förste och en andre vice ordförande.
5. Hållbarhetsberedningen skall ha de uppgifter som framgår av kommunstyrelseförvaltningens skrivelse 2016-01-12.

6. Kommunfullmäktige skall i god tid före 2018-12-31 pröva frågan om huruvida hållbarhetsberedningen skall finnas kvar och vilka uppgifter den i så fall skall ha för tiden efter 2018-12-31.
7. Kommunfullmäktiges beslut i föreliggande ärende innebär att det utredningsuppdrag som fullmäktige gav 2015-06-08, § 154, genom beslut om minoritetsåterremiss, skall anses fullgjort.

Reservationer

Kennerth Valtersson (SD) reserverar sig mot beslutet.

Expedieras: Akt

För verkställighet: Kommunstyrelseförvaltningen

För kännedom: Samtliga nämnder, planeringschefen

Dnr KS 2016/81

§ 76 Gemensamt uttalande om busstrafiken i Haninge

Sammanfattning

Gruppledarna i de politiska partier som finns representerade i Haninge kommunfullmäktige har skrivit ett gemensamt uttalande om busstrafiken i Haninge med anledning av det remissförslag som har inkommit från bussföretaget Nobina.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. Kommunstyrelsen ställer sig bakom det uttalande som gruppledarna har undertecknat.

Kommunstyrelsens beslut

1. Kommunstyrelsen ställer sig bakom det uttalande som gruppledarna har undertecknat.

Expedieras: Akt

För kännedom: För kännedom: Kristoffer Tamsons (M)
(trafiklandstingsråd), landstingets trafiknämnd, Nobina, Berit
Pettersson (planeringschef), Mirja Thårlin och Kent Lindgren.

Val av justerare

Förslag till beslut

1. väljs till justerare.

Förslag om öppet sammanträde

Sammanfattning

Enligt kommunstyrelsens reglemente § 28 bör nämnden ha öppet sammanträde vid behandling av medborgarförslag om förslaget är av allmänt intresse. Det åligger även kommunstyrelsen att enligt § 13 i samma reglemente att besluta om öppna sammanträden. Det föreslås därför att kommunstyrelsens sammanträde är öppet under de paragrafer som behandlar inkomna medborgarförslag.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. Kommunstyrelsens sammanträde är öppet för allmänheten under paragraferna som behandlar inkomna medborgarförslag.

Nya medborgarförslag

Sammanfattning

När ett medborgarförslag har överlämnats från kommunfullmäktige för beslut ska förslagsställaren erbjudas möjlighet att presentera sitt medborgarförslag för kommunstyrelsen inför vidare beredning av ärendet.

Nedan presenteras medborgarförslag som har överlämnats från kommunfullmäktige till kommunstyrelsen.

KS 2015/595

Medborgarförslag: Bygg mer i Haninge

Underlag för presentation

Medborgarförslag Bygga mer i Haninge inkom 2015-12-07.

KS 2015/596

Medborgarförslag: Bygg en ny avfart till Tungelsta

Underlag för presentation

Medborgarförslag Vägtrafiken Tungelsta – Västerhaninge inkom 2015-12-07.

KS 2015/597

Medborgarförslag: Fler lokaler för företag i kommunen

Underlag för presentation

Medborgarförslag Lokaler/handelsområden Tungelsta inkom 2015-12-07.

KS 2016/43

Medborgarförslag: Pulkabacke, fritidsgård och flera bussturer i Vega

Underlag för presentation

Medborgarförslag Ang. pulkabacke i Vega, fritidsgård och busstider inkom 2016-01-19.

Observera att det endast är förslaget angående bussturer som bereds av kommunstyrelseförvaltningen. Övriga delförslag har överlämnats till kultur- och fritidsnämnden för beslut.

KS 2016/44

Medborgarförslag: Utöka trafiken med buss 810 mellan Vega och Gullmarsplan

Underlag för presentation

Medborgarförslag Angående busstrafiken mellan Vega och Gullmarsplan – linje 810 inkom 2016-01-20.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. Medborgarförslagen lämnas till kommunstyrelseförvaltningen för beredning.
-

Från: info@haninge.se
Skickat: den 7 december 2015 13:00
Till: haningekommun
Ämne: Medborgarförslag

HANINGE KOMMUN
Kommunstyrelseförvaltningen

2015 -12- 07

Diarienumr

KS 2015/595

Ärende: Bygga mer i haninge

Förslag: Jag föreslår att kommunen har varit väldigt duktiga senaste tiden och byggt mer lägenhetsområden detta uppskattas mycket vilket gör att jag vill behålla er som kommunfullmäktiga!

Mitt förslag är även att bygga mer även fast vi redan har byggt så förslagsvis mer ungdomslägenheter och söka bidrag från bolagsverket samt bygga ut mer kommunaltrafik från tungelsta och en snabbare väg till huddinge kommun med kommunaltrafiken, varför inte en tunnelbana tungelsta- vh - jordbro-handen- lämna sedan mot huddinge ? Detta kan minska ner busstrafiken så man vill åka tunnelnanan istället som ska gå fortare att ta sig fram med!

Eventuellt bygga ett gymnasium i tungelsta där både elever från tungelsta / västerhaninge skulle kunna ta sig till samt elever i ösmo / henfosa/ nynäs med flera!

Namn:

Adress:

Postadress:

Epostadress:

Från: info@hanninge.se
Skickat: den 7 december 2015 13:03
Till: hanningekommun
Ämne: Medborgarförslag

HANINGE KOMMUN
Kommunstyrelseförvaltningen

2015 -12- 07

Diariernr KS 2015/596

Arende: Vägtrafiken tungelsta - västerhanninge

Forslag: Bygger en enklare avfart till tubgelsta efter västerhanninge så folk ska vilja köra av den avfarten istället till tungelsta för att underlätta vägen mellan västerhanninge och tungelsta som folk åker nu.

I samband / anslutning med denna motorvägsavfart föreslår jag nytt handelsområde / lokaler

Namn: [Faint text]

Adress: [Faint text]

Postadress:

Epostadress:

Från: info@haninge.se
Skickat: den 7 december 2015 13:06
Till: haningekommun
Ämne: Medborgarförslag

HANINGE KOMMUN
Kommunstyrelseförvaltningen

2015 -12- 07

Diariernr *KS 2015/597*

Ärende: Lokaler / handelsområden tungelsta

Forslag: Jag önskar det fanns mer möjlighet för företag att kunna etablera sig i tungelsta Detta ökar även ekonomin i haninge. Utbudet är lågt av lokaler i kommunen

Namn:

Adress:

Postadress:

Epostadress:

Från: no_reply@hanninge.se
Skickat: den 19 januari 2016 22:32
Till: hanningekommun
Ämne: Medborgarförslag

HANINGE KOMMUN
Kommunstyrelseförvaltningen

2016 -01- 19

Diariernr KS 2016/43

Arende: Ang. pulkabacke i Vega, fritidsgård och busstider.

Forslag: Nu när Vegastaden byggs och sprängs i Vega skulle jag vilja föreslå att man gör en kulle med en lång backe av sprängsten och massor. (Om det finns plats.) Det saknas en "riktig" pulkabacke i området.

Jag skulle uppskatta om det skulle finnas en fritidsgård och t.ex. en basketplan eller innebandyrink som bidrar till aktivitet och motion. I dag "hänger" ungdomarna vid skola och dagis vilket leder till förstörelse och nedskräpning. Dessutom önskar jag fler bussavgångar till Gullmarsplan då bussarna ofta är överfulla. Även bra förbindelser dagtid till och från Gullmarsplan, samt kvällsturer önskas.

Tack för att ni tog er tid att läsa mina önskemål.

Från: no_reply@haninge.se
Skickat: den 20 januari 2016 11:38
Till: haningekommun
Ämne: Medborgarförslag

HANINGE KOMMUN
Kommunstyrelseförvaltningen

2016 -01- 20

Diarienummer KS 2016/44

Arende: Angående busstrafik mellan Vega och Gullmarsplan - linje 810

Bakgrundsinformation om hur den kollektiva situationen ser ut för Vega bor som pendlar till stan kan läsas här:
https://u1967775.ct.sendgrid.net/wf/click?upn=U-2BShLFRAY4rSjhNn6WOILjTH4vCqYBafcfEynRq99-2Bc-3D_avaOiUKsTsL3-2F-2BBUQ3UvOD08qccbGcgEHHO-2BcWypgdFlzyaNCNUHUX8VOB2m28KI4pmiU0qXLizwMjIOM6kS8A-2F1qVmvF-2BXaXFGrtONP0DCCr-2BWpohS2iMd1DFLdo1ChMuHrt4Hs1MjtUrEqoDLXTwue1mySRMjZsm2s5DFXwJOda6WYEvYLSNS6gW9WcMTIanPoxDahmxY9z34dtjQv0pvOFz-2BE7C2dyXgKza4TLxY-3D *↗ Bilaga 1*

Jag pendlar dagligen med 810an och igår den 160120 så står jag återigen som packad sill. Stackars busschauffören får be folk att gå av så han kan stänga dörrarna.

- Hur många får vara på bussen samtidigt? Undra vad brandskyddsinspektionsnämnden skulle säga?
- Tänk om det skulle ske en olycka - då skulle inte jag vilja vara ansvarig på SL, Nobina, eller kommunen och behöva stå till svars.

Att 17:30 bussen från Gullmarsplan anländer 5 minuter försent gör mig inte så mycket trots -7 grader i luften, men jag tycker synd om personerna som inte ens kommer med. Hade jag tillhört dem så hade jag varit rasande.

Vi behöver bättre kommunikation mellan Gullmarsplan och Vega som växer så det knakar. Snart skaffar vi en bil till istället. Jag har tröttnat. Tyvärr blir följden att det ökar både trafiken, köerna och utsläppen. Det är inget jag är stolt över och det stämmer inte alls med Haninge kommuns egna miljömål på

https://u1967775.ct.sendgrid.net/wf/click?upn=J58ehTo0c-2FEmObs6xn5kOBEVlzpbuWQxGKy-2BTIH1QGbow9OG9re6qeHLlbdtemb6nQ0f0jp2qPQqiphIOVRhT-2FtNhsKOvZEtRZdqBVDYH4E-3D_avaOiUKsTsL3-2F-2BBUQ3UvOD08qccbGcgEHHO-2BcWypgdFlzyaNCNUHUX8VOB2m28KI4pmiU0qXLizwMjIOM6kS8EtmBTmBvo7GkW910pDlv83OmX-2FJvw0giTHz4gFhzgtV9BkoF9ybxQpuzD75iY8qIQ4ukRVFTqit65gby-2B3oEpsRzVbBIVK-2F-2BCE009MzRiXfhrN1dj4cnhBpiiFTiyLcOod-2B9M229T9L2b34uqdo8YU-3D *↗ Bilaga 2*

Dags att agera?

Forslag: Vi kräver att kommunen nu direkt tar detta på allvar och ser till att utöka trafiken med buss 810 mellan Vega och Gullmarsplan.

Jag ser fram emot ett skriftligt svar tack.

Katarina

Busstrafik mellan Vega och Gullmarsplan

Inledning

Vega Villaförening företräder runt 250 hushåll som bor i postorten Vega i norra delen av Haninge. I och med att Vega växer blir intressenterna fler och kraven på bättre kollektivtrafik ökar.

Bakgrund

Vega är ett område i stark expansion. Fler och fler familjer flyttar in i området i stort sett varje dag vart efter som nya områden för hyresrätts- och bostadsrättslägenheter samt radhus och parhus färdigställs. Inom 10-15 år planeras 10-15 000 personer att bo i Vega. I planerna ingår en ny pendeltågsstation men den ligger flera år bort. Vår kollektivtrafik idag består busslinjerna 835 till Handens centrum/Tungelsta, 810 till Gullmarsplan samt 830 till Skogås/Farsta.

I somras hade representanter från Vega Villaförening kontakt med det nya bussbolaget i Haninge, Nobina. Bussföretaget meddelade i samband med detta att det skulle komma en ny buss som skulle trafikera Vega (Måsöskolan)-Gullmarsplan samt att det skulle finnas fler avgångar även efter kl. 19.00 från Gullmarsplan till Vega. Tyvärr har vi nyligen fått reda på att detta inte längre gäller. Nobina har ändrat sina planer och det enda som händer är att den sista bussen från Gullmarsplan mot Vega kommer att gå 19.30 istället för 19.00 som det är idag samt att 810:ans tider kommer att fördelas jämnare under vissa tider.

Buss 810

Buss 810 passerar Vega på Gamla Nynäsvägen och går därefter direkt till Gullmarsplan på morgonen och motsvarande åt andra hållet på kvällen. Denna buss går endast vardagar i rusningstrafik. Buss 810 är mycket populär eftersom den på kort tid tar resenärerna in till Gullmarsplan där de flesta byter till tunnelbana. Denna busslinje är dock i nuläget hårt belastad och det blir värre och värre hela tiden. I takt med att det flyttar in nya hushåll i Vega med omnejd måste man räkna med att antalet resenärer/passagerare i buss 810 ökar. Det är en stor grupp yngre resenärer, skolbarn från årskurs 1 och uppåt som åker med denna buss under terminerna. Att resa med denna buss in till Gullmarsplan betyder att man vid vissa tider ofelbart hänvisas till ståplats i en tätt packad buss. Var och varannan buss blir således så fullpackad med folk att mellan 10-20 personer får stå. Detta är farligt om det skulle hända något då en stor del av färden sker i hög fart på motorvägen. Flera av bussarna som ska stanna i Vega gör inte ens det utan åker förbi fastän det är lång kö vid Vegas busshållplats på Gamla Nynäsvägen.

En effekt av den illa anpassade turlistan, med 3 minuter mellan två bussar och 12 minuter till nästa är att det i nuläget ofta är två bussar som avgår samtidigt. Den ena blir ibland halvtom eftersom ingen vågar lita på att det kommer en buss till eller så åker bussen förbi. Chaufförerna försöker hålla turlistan men klarar ofta inte detta. Som luttrad Vega försöker de flesta komma med på den första bussen eftersom vi inte kan lita på att turlistan hålls och att nästa kommer in när den ska eller överhuvudtaget stannar.

Alternativet för oss i Vega är buss 830 där man kan byta till pendeltåg i Skogås eller tunnelbana i Farsta. Turen in till Skogås tar 7-8 minuter och om bussen är i tid så hinner man med pendeltåget och om det inte är försenat så tar den resan 25 minuter. Resan tar således minst 15 minuter extra, Vega – centrala Stockholm, om förbindelserna är synkroniserade med varandra, annars ännu längre.

För att ta sig hem från centrala Stockholm på kvällen krävs det att man tar sista turen kl. 19.00 med buss 810 från Gullmarsplan. Det blir väldigt besvärligt om man missar den bussen. Då får man ta tunnelbanan till Farsta centrum och sedan buss 830 till Vega eller pendeltåget till Skogås och hoppa på buss 830 där. Det innebär att man kommer fram en timme senare än planerat. En resa från Centralen till Vega tar ca 1½ timme på kvällen.

Ett mycket stort problem är att buss och tåg inte synkroniserade. Vid minsta pendeltågsförsening missar vi buss 830 och får vi vänta på nästa buss i minst 30 minuter i Skogås eller Farsta centrum. Vid vissa pendelstågsavgångar finns dessutom ingen anslutningsbuss och då blir väntetiden den samma. Tiden att ta sig hem från centrala Stockholm blir då ca 1-1½ timme, vilket är oacceptabelt. Många kvinnor tycker dessutom att det är obehagligt att stå i Skogås eller Farsta centrum på kvällarna och vänta på bussen vilket gör det svårt för dem att ta sig hem kvällstid efter kl. 19.00. Busshållplatsen i Skogås är belägen precis vid en nattklubb där det ofta förekommer berusade människor, slagsmål och även ibland skottlossningar. I Fasta i sin tur är det på kvällen helt öde och i många fall är man ensam vilket också är riktigt obehagligt.

Jobbar man dessutom andra tider än vanliga kontorstider går det inte åka med 810:an alls. Att Nobina nu tänker lägga en buss kl. 19.30 gör ingen stor skillnad. Det som skulle behövas är en buss mellan Gullmarsplan och Vega i alla fall en gång i timmen fram till minst kl. 24.00.

Med den stora inflyttningen som nu sker kan vi inte vänta längre på att få bättre förbindelser med 810:an. Pendeltåget ligger flera år bort. Under tiden växer antalet invånare i Vega och därmed ett skriande behov av bättre kollektivtrafik.

Nobina utlovade en förbättring som nu inte blir av. Det gör oss både arga och besvikna. Vi är rejält trötta på att Vega hela tiden får vänta på en bra infrastruktur.

Det är en djup orättvisa i att vi Vegabor återigen ska behöva finna oss i att vi har en så dålig utbyggd kommunaltrafik. Det är därför inte konstigt att väg 73 blir allt mer tillproppad vid rusningstid.

Det talas dessutom om att vi alla ska bidra till en bättre miljö men ur miljösynpunkt går det åt helt fel håll då fler och fler blir tvungna att ta bilen eftersom det inte går att åka kommunalt på ett vettigt och säkert sätt. Hushållen måste även i större utsträckning ha två bilar för att få allt att gå ihop och det ökar både trafiken, köerna och utsläppen. Detta stämmer inte alls med Haninge kommuns egna miljömål på <http://haninge.se/bygga-bo-och-miljo/klimat-miljo-och-hallbarhet/>.

Slutkommentar

Vi kräver att kommunen nu direkt tar detta på allvar och ser till att utöka trafiken med buss 810 mellan Vega och Gullmarsplan.

Vi ser fram emot ett skriftligt svar med en åtgärdsplan innehållande förbättringar inom snar framtid.

Vega Villaförening

Initiativtagare: Gert Svensson

Klimat, miljö och hållbarhet

Klimatförändringarna – en av vår tids mest angelägna utmaningar

Haninge kommun står inför en utmaning när det gäller att begränsa klimatförändringarnas omfattning och konsekvenser. Människans utsläpp av framförallt koldioxid som uppstår vid förbränning av fossila bränslen, är den främsta bidragande faktorn till klimatförändringarna. Mildare vintrar med mer regn och kraftigare oväder innebär att bebyggelsen och infrastrukturen i landets kommuner måste anpassas efter de nya förhållandena. Ett förändrat klimat kan också försämra kvaliteten på vårt dricksvatten och sätta ekosystemen ur balans.

Haninge ingår i den växande Stockholmsregionen och befolkningsantalet beräknas öka i kommunen. Vårt vardagliga liv påverkar miljön och klimatet. Kommunen kan minska miljöpåverkan genom planeringen av infrastruktur och ny bebyggelse, öka produktionen av förnybar energi, minska transporterna, stimulera kunskapsuppbyggnad och ställa krav på varor och tjänster som vi köper.

Haninges klimat- och energistrategi

Klimat- och energistrategin syftar till att ta ett samlat grepp om växthusgasutsläppen för att nå klimatmålen. Det övergripande målet gäller för det geografiska området Haninge. Övergripande mål för minskade utsläpp av växthusgaser.

Utsläppen av växthusgaser ska inom Haninge fram till 2020 ha minskat med 40 procent jämfört med 1990. År 2050 sker inga nettoutsläpp av växthusgaser i Haninge. Kommunen har dessutom satt mål för energieffektivisering av kommunens byggnader och transporter samt mål för förnybara drivmedel som gäller kommunen och dess bolag.

För att nå målen om minskade utsläpp av växthusgaser ska kommunen i första hand använda energin på ett effektivare sätt (minskad energianvändning och energieffektivisering). Den energi som används ska komma från förnybara källor. Åtgärderna för att minska växthusgasutsläppen ska fokuseras kring ett antal strategiskt viktiga områden. De åtgärdsområden som genom energi- och utsläppsinventeringen identifierats är Transporter och hållbart resande, Energianvändning i bebyggelsen, Energiproduktion, Samhällsplanering, regional struktur och markanvändning, Kunskapsbyggande och utvecklingsarbete och Långsiktigt bärkraftig konsumtion av varor och tjänster.

Flera utmaningar finns inom miljöområdet

Förutom koldioxidutsläpp är näringsutsläpp till vatten och mark, vår kemikalieanvändning och konsumtion bidragande till att påverka miljön och klimatet. De ökade mänskliga ingreppen i miljön påverkar djur, växter och deras livsmiljöer – och i förlängningen också vår egen hälsa.

Strategi för ekologisk hållbarhet

I det årliga arbetet med att hitta åtgärder och aktiviteter inom miljöområdet har kommunens nämnder och bolag stöd i strategin för ekologisk hållbarhet. Denna strategi fastställdes av kommunfullmäktige 2012 och är ett hjälpmedel för att uppnå målen inom ekologisk hållbarhet, uppbyggd med fem temaområden: Biologisk mångfald, Vatten, Klimat, Livsmedel och Konsumtion och återvinning.

Dessa områden är alla betydelsefulla för den ekologiska dimensionen och därmed också viktiga områden för den hållbara utvecklingen.

Mer information om kommunens miljöarbete hittar du under Naturvård.

Kommunfullmäktiges miljömål

Varje år fastställer kommunfullmäktige i Haninge kommun mål som ska peka ut riktningen för kommunens verksamhet. Miljömålen för 2015-2016 anger att:

- Utsläpp av växthusgaser ska fram till år 2020 ha minskat med 25 procent jämfört med nivån 2005
- Inköpen av ekologiska livsmedel ska öka
- Energianvändningen ska minska
- Den biologiska mångfalden ska öka
- Sjöar och vattendrag ska bli renare

Medborgarförslag: Gör en kulturpark runt f d Åbyskolan och Antikladan vid Västerhaninge centrum

Sammanfattning

Förslagställaren föreslår att Åbygården och ladan i centrala Västerhaninge ska bevaras och att hela området ska göras till en kulturpark.

Kommunstyrelsen gav 2013-11-25, § 266, stadsbyggnadsnämnden i uppdrag att arbeta fram en detaljplan som medger ny bostadsbebyggelse inom kommunens fastigheter Åby 1:31, Åby 1:140 och Ribby 1:421 inom vilket område Åbygården är belägen. Beslut finns att Klockargården inom samma område ska bevaras. Detaljplanearbetet pågår men något detaljplaneförslag finns ännu inte upprättat. Under planarbetet utreds vilka delar av området som är lämpliga att bygga nya bostäder på. När alla utredningar är klara kommer det att upprättas ett planförslag som ska ut på formellt samråd. Av planförslaget kommer det att framgå om någon fler byggnad förutom Klockargården är lämplig att bevara. Samråd kommer troligtvis att ske under 2016.

Förvaltningens synpunkter

Kommunstyrelseförvaltningen anser att förslaget att göra hela området till kulturpark strider mot gällande uppdrag att planlägga för nya bostäder inom området. Om det är lämpligt att bevara Åbygården och ladan eller inte utreds under pågående planarbete. Allmänheten och berörda sakägare har möjlighet att när det finns ett planförslag lämna sina synpunkter under samråds- och granskningsskedena i planprocessen. Vad som då framkommer utgör en viktig del av det totala beslutsunderlag som kommunfullmäktige har att bedöma inför sitt beslut att anta en detaljplan för området.

Underlag för beslut

- Medborgarförslag daterat 2015-09-15.
- Kommunstyrelsens beslut om planuppdrag 2013-11-25, § 266.

Förvaltning
Kommunstyrelseförvaltningen

Avdelning/Enhet
Samhällsutvecklingsavdelningen

Handläggare
Britta Orring, mark- och exploateringschef

Dokumenttyp
Recit

Datum
2016-01-18

Diarienummer
KS 2015/436

Sida
2 (2)

- Stadsbyggnadsförvaltningens skrivelse 2013-09-10, "Planuppdrag för Åby 1:31, Klockargården, m fl".

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. Medborgarförslaget skall med hänvisning till kommunstyrelseförvaltningens redogörelse anses besvarat.

Bengt Svenander
Kommundirektör

Peter Jemtbring
Näringslivs- och
utvecklingsdirektör

Expedieras: Akt

För verkställighet:

För kännedom: Förslagsställaren

2015-09-16

Dnr. KS 2015/936

Från: info@haninge.se
Skickat: den 15 september 2015 20:33
Till: haningekommun
Ämne: Medborgarförslag

Arende: Gör Kulturpark av marken och behålla fd Åbyskolan och antikladan vid Västerhaninge centrum
Jag tycker man ska behålla gamla fb Åbyskolan vid Västerhaninge centrum Man river allt det gamla och behåller inget till efter världen av gamla byggnader. De är de enda gamla byggnader som ligger centralt och alla människor har inte långt att gå till! Jag tycker man kan göra en kulturpark runt fd Åbyskolan och plantera buskar, träd och blommor och sätta ut stolar och bord där folk kan få sitta och njuta av atmosfären! Skulle vara trevligt att ha en oas där man kan få sitta ner och läsa en bok eller spela spel som man kan få låna av Åbyskolan. Marken är inte så stor för att bygga på och är för nära till pastorexpeditionen och kyrkogården med att det kan bli skadegörelse på kyrkan och dess gravar! Låt Västerhaninge få en oas som de har vid växthuset i Tungelsta! Så tänk på efterkommande generationer där de kan få se på gamla byggnader och en plats sitta och få koppla av! Finns många föreningar som kan få vara där vid Åbyskolan! Något måste vi göra tillsammans än att förstöra de gamla husen genom rivning! Även huset som var antiklada ska man behålla och göra så man kan använda detta hus! Låt oss göra något bra av dessa hus och låt oss plantera växter och buskar! Låt oss få en trevlig plats att få vara på genom att behålla Åbyskolan och Antikladan! Tänk efter (före) och låt inte riva husen utan gör en park och låt oss som bor i kommunen en plats att få vara på!!

Namn:
Adress:
Postadress:
Epost:

KS-MEX: 40 /2013

§ 266 Upprustning av och planuppdrag för Klockargården, fastigheterna Åby 1:31, Åby 1:140 och del av Ribby 1:421

Sammanfattning

Klockargården i Västerhaninge är i mycket dåligt skick. Akut vattenskada i taket lagades provisoriskt i början av 2013, men mögelangrepp gjorde att ett rum på övervåningen stängdes av. Bostadshyresgästen erbjöds evakueringslägenhet, men valde att bo kvar i huset.

Klockargården ligger inom område som enligt gällande detaljplan är en A-tomt, dvs. tomt för allmänt ändamål. Enligt Västerhaninge utvecklingsprogram, antaget av kommunfullmäktige 2012-12-10, bör området utvecklas till ett bostadsområde. Programmet säger vidare att det bör prövas i vilken utsträckning befintliga byggnader bör vara kvar alternativt rivas och att området bör tillåta högre hushöjder än de nuvarande.

Kommunstyrelseförvaltningen har inhämtat kultur- och fritidsförvaltningens yttrande över Klockargårdens kulturvärde.

Stadsbyggnadsförvaltningen anser att möjligheten att använda området till bostäder bör utredas i en detaljplan och begär planuppdrag.

Kommunstyrelseförvaltningen har utrett vad som behöver göras och vad det kostar att upprusta och renovera Klockargården så att byggnaden kan vara kvar för framtiden. Kostnaden uppgår till 3,1 mnkr. Förvaltningen tillstyrker att detaljplaneuppdrag ges för Åby 1:31 m.fl.

Kommunstyrelseberedningen

Detaljplanarbetet är ett viktigt led i förverkligandet av Västerhaninge utvecklingsprogram. Kommunstyrelseberedningen anser att ett av alternativen ska vara att Klockaregården byggs om, med iakttagande av bl.a. de kulturhistoriska värdena, för att möjliggöra lämpligt antal bostäder.

Underlag för beslut

- Tornbergets beslutsunderlag med bilagor daterat 2013-10-17
- Stadsbyggnadsförvaltningens underlag för planuppdrag daterat 2013-09-10
- Kultur och fritidsförvaltningens yttrande daterat 2013-06-03

Kommunstyrelseberedningens förslag till kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen beslutar

1. Kommunstyrelseförvaltningen ges i uppdrag att upprusta och renovera Klockargården i Västerhaninge.

2. Åtgärderna finansieras genom att ianspråka 3,1 mnkr ur kommunstyrelsens investeringsreserv 2013.
3. Stadsbyggnadsnämnden ges i uppdrag att upprätta en detaljplan för Åby 1:31 och Åby 1:140 och del av Ribby 1:421 med förutsättningen att Klockargården bevaras.

Margareta Bernhardsson (S) yrkar bifall till eget förslag (bilaga).

Raymond Svensson (C) yrkar bifall till kommunstyrelseberedningens förslag.

Ordföranden konstaterar att det finns två förslag till beslut. Ordföranden ställer de två förslagen mot varandra och finner att kommunstyrelsen beslutar i enlighet med kommunstyrelseberedningens förslag.

Kommunstyrelsens beslut

1. Kommunstyrelseförvaltningen ges i uppdrag att upprusta och renovera Klockargården i Västerhaninge.
2. Åtgärderna finansieras genom att ianspråka 3,1 mnkr ur kommunstyrelsens investeringsreserv 2013.
3. Stadsbyggnadsnämnden ges i uppdrag att upprätta en detaljplan för Åby 1:31 och Åby 1:140 och del av Ribby 1:421 med förutsättningen att Klockargården bevaras.

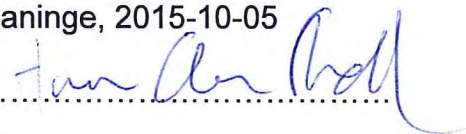
Expedieras: Akt

För verkställighet: Mark- och exploateringsenheten, stadsbyggnadsnämnden

För kännedom: Kultur- och fritidsnämnden

Utdragets riktighet intygas

Haninge, 2015-10-05

.....

Eget förslag

§ 266

2013-11-25

Kommunstyrelsen

Eget förslag: Upprustning av och planuppdrag för Klockargården, fastigheterna Åby 1:31, Åby 1:140 och del av Ribby 1:421

Det är glädjande att förslag kommer om ett bevarande och en upprustning av Klockargården och initiativ tas för en uppföljning av utvecklingsprogrammet för Västerhaninge.

Det var ett enigt kommunfullmäktige som ställde sig bakom utvecklingsprogrammet för Västerhaninge. Det var också många Västerhaningebor som medverkade och lämnade förslag till utvecklingen av samhället.

Utvecklingsprogrammet har fokus på en förnyelse av Västerhaninges centrala delar. Fyra områden utpekades som angelägna att utveckla i Centrumkärnan. Den följande kartan är hämtad från utvecklingsprogrammet.

MM MB

Utvecklingsprogrammet föreslår huvudsakligen följande utveckling av de fyra områdena:

I område 1 föreslår utvecklingsprogrammet att biblioteksbyggnaden knyts samman med fastighetens som bl.a. innehåller vårdcentralen.

Område 2 är centrumanläggningen och utvecklingsprogrammet föreslår att kommunen söker få centrumägaren att utveckla centrummet bl.a. genom att bygga bostäder ovanpå butikerna.

I område 3 föreslås bostäder och verksamheter och att det prövas om Dagens tillfarter till centrummet är de bästa lösningarna.

I område 4 föreslås bostäder vilket också beslutats i ett planuppdrag. Vidare föreslås att det prövas om infartsparkeringar och/eller verksamhetslokaler kan ordnas mellan Nynäsvägen och järnvägen.

Västerhaninge utvecklingsprogram efterfrågar bostäder, en utveckling av den kommersiella servicen och mötesplatser. För att uppnå det som efterfrågas i programmet behövs en förändring och utveckling av hela den centrumkärna som programmet pekar ut. Förvaltningens uppdrag bör också vara att utarbeta ett program för hela det utpekade området.

1. Enligt förslaget
2. Enligt förslaget
3. Stadsbyggnadsförvaltningen ges i uppdrag att utarbeta ett program för centrala delarna av Västerhaninge utifrån utvecklingsprogrammets intentioner

För Socialdemokraterna

Robert Noord (S)
Oppositionsråd

Margareta Bernhardsson (S)
Vice gruppleddare

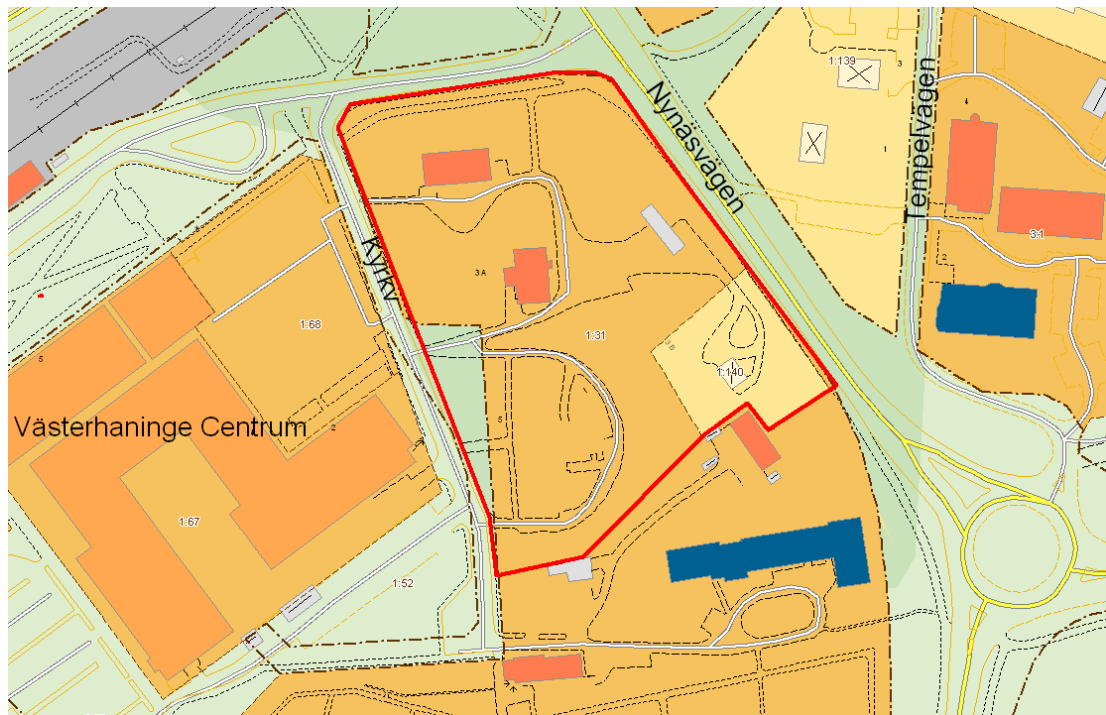
Maria Ekdahl

Kommunstyrelsen

Planuppdrag för Åby 1:31, Klockargården, med flera

Förutsättningar

Planuppdraget omfattar fastigheterna Åby 1:31, Åby 1:141 samt del av Ribby 1:421 i Västerhaninge. Inom fastigheten Åby 1:31 finns Klockargården och Åbygården samt en lada tillhörande Åbygården. Inom Åby 1:141 finns en byggnad som idag används för kommunal verksamhet. Alla fastigheter ägs av Haninge kommun.

Planområdet

Fastigheterna är idag planlagda för allmänt ändamål. Detaljplanen måste ändras för att möjliggöra bostäder inom fastigheterna.

Fornlämningar finns inom fastigheterna. Fornlämningarna är delvis skadade. Det finns idag ingen bedömning om de går att ta bort eller om de saknar värde. Detta måste utredas i samband med planläggning.

Klockargården byggdes 1861 och var från början skola. Skolan flyttade 1923 och har sen dess inrymt bland annat bostäder. Åbygården ligger intill Klockargården och är byggd 1922-23. Byggnaden uppfördes som skola, Åbyskolan, men har nu funktion som fritidsgård. Till Åbygården hör även den långsmala ladan längs med Nynäsvägen där skolans toaletter inrymdes.

Maria Ekdahl

Kommunstyrelsen

Byggnaderna finns utpekade i Haninge kommuns inventering över kulturmiljöer som är gjord tillsammans med Stockholm läns museum. Muséet skriver i ett yttrande till Stadsbyggnadsförvaltningen angående Klockargården att den är en mycket viktig del av Västerhaninges historia som tätort och utgör ett omistligt inslag i den omgivande och utpekade värdefulla kulturmiljön.

På den södra delen av fastigheten låg tidigare en byggnad, Västergården, som revs 2011.

Längs med fastighetsgräns mot Kyrkvägen finns en allé.

I kommunens översiktsplan är området inte utpekade men den säger att kommunen ska värna sina kulturmiljöer och skydda dem mot förvanskning.

Enligt Västerhaninge utvecklingsprogram, antagit av Kf 2012-12-10, bör området utvecklas till ett bostadsområde. Programmet säger vidare att det bör prövas i vilken utsträckning befintliga byggnader bör vara kvar alternativt rivas och att området bör tillåta högre hushöjder än de nuvarande.

I övrigt måste bullerproblematiken kring Nynäsvägen studeras.

Planavdelningens bedömning

Planavdelningen bedömer att, även om Klockargården bevaras och hänsyn tas till andra befintliga värden inom fastigheten, går det att komplettera med bostäder samt möjligtvis någon verksamhet. Det bedöms dock vara svårt att utan att riva någon byggnad eller gå in på fornlämningsområden genomföra en större exploatering av fastigheten.

Områdets känslighet gör att planavdelningen bedömer att planläggning bör föregås av ett arkitektuppdrag. Syftet med arkitektuppdraget blir att ta fram förslag till utformning av området som med egen identitet respektfullt förhåller sig till de befintliga värdena, Klockargården med mera, men även hur en integration med Västerhaninge centrum skulle kunna se ut. Förslaget ska ligga till grund för planläggning. Uppdraget ska även ge förslag på hur eventuella verksamheter skulle kunna integreras i området.

Stadsbyggnadsförvaltningens förslag

1. Stadsbyggnadsnämnden ges i uppdrag att arbeta fram detaljplan för Åby 1:31, Klockargården, med flera.

Maria Ekdahl

Kommunstyrelsen

.....
Planchef

.....
Handläggare/tjänsteman

Bokslutskommuniké 2015

Sammanfattning

Haninge kommun redovisar preliminärt ett överskott på 77,77 miljoner kronor (mnkr). Resultatet motsvarar 2,0 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag, vilket innebär att fullmäktiges resultatmål på 2 procent är uppfyllt.

Efter fullmäktiges driftbudgetjusteringar under året, främst överföring av nämndernas resultat från föregående år med 10,9 mnkr, uppgår budgeterat resultat till 67,83 mnkr. Det innebär att årets resultat överstiger budgeterat resultat med 9,94 mnkr. I resultatet ingår återbetalning av inbetalda premier till AFA försäkring med 23,7 mnkr samt realisationsvinster för försäljning av exploateringsmark med 11,6 mnkr. Justerat för dessa engångsposter uppgår balanserat resultat till 42,5 mnkr.

Nämnderna gör ett sammanlagt överskott på 1,9 mnkr (inklusive kommunfullmäktiges reserv) vilket redovisas i bilaga.

Ökningstakten på nettokostnaderna är 4,8 %, vilket är något högre än 2014, då ökningstakten var 4,3 %. Skatteintäkter och generella statsbidrag har ökat med 4,3 % vilket är en större ökning än 2014 då ökningen var 3,7 % jämfört med föregående år.

Utfallet av skatter och generella statsbidrag är 14,2 mnkr lägre än budgeterat. Övrig finansförvaltning gör ett överskott på 8,6 mnkr vilket huvudsakligen förklaras av återbetalning av 2004 års inbetalda premier till AFA försäkring på 23,7 mnkr i november.

Underlag för beslut

- Bokslutskommuniké 2015 – 2016-02-151

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. Rapporten godkänns.

Förvaltning
Kommunstyrelseförvaltningen

Avdelning/Enhet
Ekonomiavdelningen

Handläggare
Jörn Karlsson, ekonomidirektör

Dokumenttyp
Recit

Datum
2016-02-15

Diarienummer
KS 2016/106

Sida
2 (2)

Bengt Svenander
Kommundirektör

Jörn Karlsson
Ekonomidirektör

Expedieras: Akt

För verkställighet:

För kännedom: Samtliga nämnder

Boksluts- kommuniké 2015

Haninge kommun fortsätter att ha en stark ekonomi.

Resultatet 2015 är +77,8 miljoner kronor.

Kommunstyrelseförvaltningen/Ekonomiavdelningen

15 februari 2016

RESULTATRÄKNING	Budget	Bokslut	Bokslut	BALANSRÄKNING		
mnkr	2015	2015	2014	mnkr	2015	2014
Verksamhetens intäkter	880,0	888,1	865,3	<i>Tillgångar</i>		
Verksamhetens kostnader	-4 684,0	-4 694,3	-4 488,2	Immateriella		
Avskrivningar	-55,0	-67,3	-73,1	anläggningstillgångar	4,2	5,6
Verksamhetens				Materiella		
				anläggningstillgångar	1 423,2	1 266,0
				Finansiella	2 099,8	1 947,3

nettokostnader	-3 859,0	-3 873,5	-3 696,0	anläggningstillgångar		
				Omsättningstillgångar	1 284,7	788,8
				Summa tillgångar	4 811,9	4 007,7
Skatteintäkter	3 193,0	3 201,8	3 033,0	<i>Eget kapital, avsättningar och skulder</i>		
Generella statsbidrag och utjämning	720,0	697,0	704,8	Eget kapital	1 400,3	1 322,5
Finansiella intäkter	56,0	61,6	65,3	därav årets resultat	77,8	74,7
Finansiella kostnader	-42,0	-32,8	-32,4	Avsättningar	351,1	342,3
Resultat före				Långfristiga skulder	1 998,5	1 269,1
extraordinära poster	68,0	54,1	74,7	VA – långfristiga skulder	334,1	294,7
Extraordinära intäkter	0,0	23,7	0,0	Kortfristiga skulder	727,9	779,1
Extraordinära kostnader	0,0	0,0	0,0	Summa eget kapital		
Årets resultat	68,0	77,8	74,7	avsättningar och skulder	4 811,9	4 007,7
varav exploateringsvinst	0,0	11,6	11,4	Ansvarsförbindelse	1 474,0	1 532,5
varav realisationsvinst	0,0	0,0	0,0	(Pensionsförpliktelser intjänade före 1998)		

Inledning

Bokslutskommunikén är kommunstyrelseförvaltningens sammanfattande bild av Haninge kommuns bokslut. Avsikten är att presentera kommunens bokslut i avvaktan på den sammanställda redovisningen. Bokslutet är vid denna tidpunkt inte granskat av kommunens revisorer. Enligt tidplanen kommer årsredovisningen att behandlas av kommunstyrelsen den 4 april och av kommunfullmäktige den 18 april.

Året som gått

Haninge kommun redovisar preliminärt ett överskott på 77,77 miljoner kronor (mnr). Resultatet motsvarar 2,0 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag, vilket innebär att fullmäktiges resultatmål på 2 procent är uppfyllt. Efter fullmäktiges driftbudgetjusteringar under året, främst överföring av nämndernas resultat från föregående år med 10,9 mnr, uppgår budgeterat resultat till 67,83 mnr. Det innebär att årets resultat överstiger budgeterat resultat med 9,94 mnr. I resultatet ingår återbetalning av inbetalda premier till AFA försäkring med 23,7 mnr samt realisationsvinster för försäljning av exploateringsmark med 11,6 mnr. Justerat

för dessa engångsposter uppgår balanserat resultat till 42,5 mnr.

Nämnderna gör ett sammanlagt överskott på 1,9 mnr (inklusive kommunfullmäktiges reserv) vilket redovisas per nämnd i nedanstående text och tabell. Ökningstakten på nettokostnaderna är 4,8 %, vilket är något högre än 2014, då ökningstakten var 4,3 %. Skatteintäkter och generella statsbidrag har ökat med 4,3 % vilket är en större ökning än 2014 då ökningen var 3,7 % jämfört med föregående år.

Utfallet av skatter och generella statsbidrag är 14,2 mnr lägre än budgeterat. Övrig finansförvaltning gör ett överskott på 8,6 mnr vilket huvudsakligen förklaras av återbetalning av 2004 års inbetalda premier till AFA försäkring på 23,7 mnr i november.

Nämnder/styrelser	Intäkter	Kostnader	Nettoutfall	Budget	Avvikelse	Avvikelse (%)
Grund- och förskolenämnd	173,0	1 690,5	1 517,5	1 517,7	0,2	0,0%
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnd	125,3	499,1	373,8	382,8	9,0	2,4%
Kommunfullmäktiges reserv	0,0	0,0	0,0	20,3	20,3	100,0%
Kommunstyrelse	675,6	858,0	182,4	195,7	13,3	6,8%
Kultur- och fritidsnämnd	32,9	213,1	180,2	183,1	2,9	1,6%
Revision	0,0	1,6	1,6	2,1	0,5	23,8%
Socialnämnd	259,2	1 040,9	781,7	783,2	1,5	0,2%
Stadsbyggnadsnämnd	242,5	365,2	122,7	126,9	4,2	3,3%
Södertörns upphandlingsnämnd	8,0	8,0	0,0	0,0	0,0	0,0%
Södertörns överförmyndarnämnd	21,9	21,9	0,0	0,0	0,0	0,0%
Valnämnd	0,0	0,1	0,1	2,1	2,0	95,2%
Äldrenämnd	104,0	774,3	670,3	618,3	-52,0	-8,4%
Summa nämnder	1 642,4	5 472,7	3 830,3	3 832,3	1,9	0,1%
Finansförvaltning	4 732,60	824,5	-3 908,1	-3 900,1	8,0	
Totalt, resultat	6 375,0	6 297,2	-77,8	-67,8	9,9	

Tabellen redovisas i mnkr.

Nämndernas avvikelse mot budget är positiv

Nämnderna redovisar ett sammanlagt överskott på 1,9 mnkr jämfört med budget (inklusive fullmäktiges reserv), vilket är en positiv avvikelse jämfört med motsvarande årsbudget på 0,1 %.

Nettoutfallet för verksamheterna inom kommunstyrelsens ansvarsområde är 182,4 mnkr. Det är ett överskott jämfört med budget på 13,3 mnkr (6,8 %).

Förtroendemannaorganisationen, inklusive råd och kommittéer, har ett underskott på -1,6 mnkr.

Nettokostnaden för kommunstyrelseförvaltningens verksamheter är 13,1 mnkr lägre än budget. Inom verksamheterna finns positiva avvikelser främst inom realisationsvinster, lokalbanken och förvaltningens reserv. De kommungemensamma verksamheterna har förbrukat 1,8 mnkr mindre än budget. Det är i budgeten avsatta medel för att täcka självrisker vid försäkringsskador som inte har behövt tas i anspråk.

Resultaten för Södertörns överförmyndarnämnd och Södertörns upphandlingsnämnd bokas upp och förs mellan åren och redovisar därför nollresultat.

Revisionens nettokostnad är 1,6 mnkr, ett överskott jämfört med budget på 0,5 mnkr.

Valnämnden har ett utfall på 0,1 mnkr jämfört med en budget på 2,1 mnkr, dvs ett överskott på 2,0 mnkr. I budgeten fanns medel för ett extra riksdagsval som inte blev av, vilket förklarar avvikelsen.

Stadsbyggnadsnämndens nettokostnad uppgår till 122,7 mnkr vilket är 4,2 mnkr bättre än budget. Det milda och

snöfattiga vädret under hösten har bidragit till lägre kostnader inom vinterväghållningsbudgeten. Även andra avdelningar har bidragit med överskott under år 2015 både på grund av ökad omsättning och ökade intäkter. VA-verksamheten har haft lägre kapitalkostnader under året som bidragit till ett positivt resultat jämfört med budget. Ett nollresultat redovisas för VA efter avsättning till investeringsfond på 3,0 mnkr och resultatreglering med 0,6 mnkr.

Nämnden har under året erhållit extra budgetmedel genom överföring av överskott från år 2014 med 11,7 mnkr. Överskottsmedlen har gått till flera verksamheter och bland annat gjort det möjligt att åtgärda akuta beläggningsarbeten, bedriva utrednings och översiktsplanarbete, ökad park- och markskötsel samt olika ljus- och blomsterprojekt.

Grund- och förskolenämndens nettoutfall uppgår till 1 517,5 mnkr, vilket motsvarar en positiv avvikelse mot budget med 0,2 mnkr (0,01 procent). I resultatet ingår ett underskott i elevpengsystemet med -0,5 mnkr. Den centrala förvaltningen och nämnden redovisar ett samlat överskott med 15,1 mnkr, central stödavdelning redovisar ett överskott med 2,4 mnkr och modersmålsenheten ett överskott med 0,4 mnkr. Förskolans resultatenheter redovisar ett samlat underskott med -3,9 mnkr. Resultatenheterna inom grundskolans år F-6 redovisar ett samlat underskott med -5,5 mnkr och resultatenheterna inom år F-9/7-9 redovisar ett samlat underskott med -7,8 mnkr. Resultatenheterna har under året utnyttjat 1,7 mnkr av tidigare års överförda överskott. Under året har även 5,0 mnkr återbetalats av tidigare års ackumulerade underskott.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens nettokostnad uppgår till 373,9 mnkr, vilket motsvarar ett överskott jämfört med budget på 9,0 mnkr (2,3 %). Utbetalade

eleversättningar i form av programpeng och tilläggsbelopp har varit något högre än budgeterat, medan nettokostnaden för kommunens vuxenutbildning och centrala verksamheter varit lägre än budget. Bland kommunens fyra gymnasieenheter har resultatet följt samma mönster som förra året, då två redovisade överskott och två redovisade underskott.

Socialnämndens ekonomiska resultat är ett överskott på 1,5 mnkr vilket motsvarar 0,2 procent av årsbudget. Budgeten är 783,2 mnkr och utfallet är 781,6 mnkr. Nämndens verksamheter inom den sociala barn- och ungdomsvården redovisar ett underskott. Orsakerna är att många ärenden har kommit in, svårigheter att hitta placeringar för barn och unga samt hög personalomsättning. Underskott beror också på kostnader för omstrukturering inom särskilda boenden enligt LSS i egen regi samt på lägre intäkter inom personlig assistans. Underskottet i nämndens verksamheter täcks av nämndens reserv.

Äldrenämnden redovisar ett underskott jämfört med budget på -52,0 mnkr (8,4 %). Nämndens nettokostnad för 2015 uppgår till 670,3 mnkr och budget för året är 618,3 mnkr. 2014 var nettokostnaden 624,6 mnkr. Nettokostnaden har på ett år ökat med 45,7 mnkr eller med 7,3 procent. Av ökningen avser 9,5 mnkr (1,5 %) insatser inom det under 2013 övertagna ansvaret från socialnämnden för hemtjänst och boende för personer under 65 år. Återstående ökning med 36,2 mnkr (5,8 %) beror i första hand på ökning av antalet äldre över 70 år, gruppen har ökat med 6 procent under 2015.

Kultur- och fritidsnämnden redovisar ett nettoutfall på 180,2 mnkr, vilket är ett överskott på 2,9 mnkr jämfört med budget. Budgetavvikelsen är därmed 1,6 %. Under året reviderades budgeten och förvaltningen fick 2,2 mnkr avseende ersättning för ökade kostnader för

avställda idrottshallar. Dessa 2,2 mnkr var villkorade och fick endast tas i anspråk efter beslut av kommunstyrelsen. Enligt KS beslut 2015-10-26 § 263 fick förvaltningen inte ta 1,5 mnkr av dessa medel i anspråk och de ingår därmed i resultatet vid årets slut. Exklusive dessa 1,5 mnkr visar det underliggande resultatet i verksamheten ett överskott på 1,4 mnkr. Nämndens reserv på 1,0 mnkr har lämnats oförbrukad.

Årets investeringar

Årets aktiverade investeringar i fastigheter, mark och inventarier (144,5 mnkr) samt pågående ny-, till-, och ombyggnader (78,6 mnkr) uppgick till 223,1 mnkr. Av investeringsutgifterna avsåg 162,6 mnkr projekt som tilldelats investeringsmedel 2015 och 60,5 mnkr VA-delen av mark- och exploateringsprojekt. Investeringar i verksamhetslokaler sker genom kommunens bolag Tornberget Fastighetsförvaltning AB.

Soliditet och kassalikviditet

Soliditeten visar kommunens långsiktiga betalningsförmåga. Kommunens soliditet på 29,0 procent är en minskning med 4,0 procentenheter jämfört med 2014 trots ett resultat på 77,8 mnkr

Kommunens långfristiga låneskuld har under året ökat med 730,0 mnkr, varav 150,0 mnkr har vidareutlånats till Tornberget för att finansiera ny- och ombyggnation av kommunens verksamhetslokaler. Låneskulden uppgår till 1 998,5 mnkr inklusive Tornberget.

Kassalikviditeten är ett mått på kommunens kortsiktiga handlingsberedskap. Kommunens kassalikviditet är fortfarande god och ökade till 176,5 procent 2015 jämfört med 101,3 procent 2014. Inom den kommunala sektorn räknas normalt att en nivå över 75,0 procent tryggar den kortsiktiga betalningsberedskapen.

Haninge
kommun

Kommunstyrelseförvaltningen

www.haninge.se

Årsredovisning 2015, kommunstyrelsen

Sammanfattning

Under våren har samordnad varudistribution startat. Det innebär att det är färre lastbilar som levererar varor till kommunens verksamheter. Dessa lastbilar körs på biogas. Detta kommer att bidra till minskade utsläpp av växthusgaser.

I Vega har kommunen slutit avtal med Vattenfall om fjärrvärme för alla skolor, bostäder och övriga lokaler som kommer att byggas.

Den biologiska mångfalden är viktig för miljön. Flera inventeringar har gjorts i kommunen under året och hänsyn till biologisk mångfald tas vid planläggning av nya byggnationer. 20 naturguidningar och två föreläsningar som riktat sig till medborgarna har genomförts under 2015. Vattenplanen har prioriterats och fler aktiviteter har genomförts. Skutans viltvatten har renoverats och en skyltad naturstig har uppförts. Olika fiskarter har planterats ut i ett flertal vattendrag samt i öppet hav.

Haninge ska utveckla en attraktiv regional stadskärna. Under året har handelsindex förbättrats mer än för övriga Södertörnskommuner, vilket betyder att Haninges roll som regionalt centrum förstärkts. Det kan hänföras till utvecklingen i centrala Handen och Handens trafikplats.

Barn och unga ses som en resurs i beslutsfattande. Genom Speak App, som har lanserats för cirka 2 500 högstadiel elever under året, har synpunkter och förslag hämtats in vid arbetet med kommunens nya översiktplan samt vid trygghetsutredningen.

Medborgardialoger har genomförts i Brandbergen och i Jordbro. Kommunstyrelsen tog emot 133 synpunkter som lämnats av kommuninvånare under 2015. Många gäller hemsidan, busslinjer och EU-migranter. Alla kan också lämna e-förslag till kommunen. Under 2015 fick kommunen 135 e-förslag. Om ett e-förslag får mer än 25 gillamarkeringar tas det upp till diskussion i berörd nämnd. Kommunstyrelsen har tagit upp ett förslag under året.

Kommunen lanserade en ny hemsida under hösten. Haninges hemsida hamnade på fjärde plats i SKLs undersökning av kommunernas webbplatser.

Den 30 november hade Haninge 83 666 invånare, vilket är 1 259 fler än vid årsskiftet. Antal arbetsställen har ökat i Haninge och det är även fler som har sina arbetsplatser i kommunen. Arbetslösheten i kommunen var i december 7,2 procent. Det är 0,9 procentenheter högre jämfört med Stockholms län som helhet men 0,8 procentenheter bättre än landet som helhet. Antal färdigställda bostäder var 641, vilket är 426 fler än 2014.

Under hösten har mottagandet av nyanlända till Sverige varit omfattande. I oktober ombads kommunen av Migrationsverket att starta tillfälliga evakueringsplatser för nyanlända asylsökande vuxna och familjer. Två boenden med sammanlagt 160 platser startades. Under december stängdes det ena boendet medan det andra drivs vidare in i 2016. Vidare har tillströmningen av nyanlända ställt krav på att kommunen skaffar fram boende till dels ensamkommande barn och dels till personer som fått asyl i Sverige. Kommunstyrelseförvaltningen arbetar tillsammans med socialförvaltningen med att ta fram lösningar på boendefrågan.

Kommunstyrelsen gjorde ett positivt resultat 2015. Resultatet var 13,3 mnkr.

Underlag för beslut

- Kommunstyrelsens årsredovisning 2015

Förslag till beslut

Kommunstyreslen beslutar

1. Kommunstyrelsens verksamhetsberättelse och bokslut 2015 godkänns.

Bengt Svenander
Kommundirektör

Jörn Karlsson
Ekonomidirektör

Förvaltning
Kommunstyrelseförvaltningen

Avdelning/Enhet
Ekonomiavdelningen

Handläggare
Jörn Karlsson, ekonomidirektör

Dokumenttyp
Recit

Datum
2016-02-17

Diarienummer
KS 2016/105

Sida
3 (3)

Expedieras: Akt

För verkställighet:

För kännedom: Samtliga avdelningar inom kommunstyreslen

Kommunstyrelsens årsredovisning 2015

Förvaltningsberättelse

Innehåll

Förvaltningsberättelse	2
Viktiga händelser	4
Ansvarsområde.....	5
Uppföljning av mål och indikatorer	5
Målområde ekologisk hållbarhet.....	6
Mål 1 Utsläpp växthusgaser	6
2. Inköp ekologiska livsmedel.....	8
3. Energianvändning	8
4. Biologisk mångfald	9
5. Sjöar och vattendrag.....	11
Målområde social hållbarhet	12
6. Attraktiv regional stadskärna	12
7. Barn och ungdomar ska må bra.....	14
8. Bättre folkhälsa	15
9. Ökad delaktighet	16
10. Ökad trygghet.....	18
11. Kommunens service	18
12. Ökad valfrihet.....	20
13. Fler i arbete	21
Målområde ekonomisk hållbarhet.....	22
20. Ekonomiskt resultat.....	23
21. Bästa kommunala arbetsgivare	23
22. Effektiv resursanvändning	25
23. Befolkningsökning	27
24. Starta och utveckla företag.....	29
Uppföljning av utvecklingen inom olika kommundelar	30
Förbättrad intern kontroll	31
Ekonomi	31
Driftredovisning	32

Investeringsrapport.....	32
Personal	33
Analys av sjukfrånvaro	34
Pensionsprognos.....	34
Uppföljning av vissa organ under kommunstyrelsen.....	35
Brottsförebyggande rådet	35
Ungdomsrådet	35
Pensionärsrådet	36
Handikapprådet	36
Framtid	37

Under våren har samordnad varudistribution startat. Det innebär att det är avsevärt färre lastbilar som levererar varor till kommunens verksamheter. Dessa lastbilar körs på biogas. Detta kommer att bidra till minskade utsläpp av växthusgaser. Transporter är den största källan till växthusgasutsläpp. För att nå utsläppsmålet år 2020 behövs fler insatser.

I Vega har kommunen slutit avtal med Vattenfall om fjärrvärme för alla skolor, bostäder och övriga lokaler som kommer att byggas.

Den biologiska mångfalden är viktig för miljön. Flera inventeringar har gjorts i kommunen under året och hänsyn till biologisk mångfald tas vid planläggning av nya byggnationer. 20 naturguidningar och två föreläsningar som riktat sig till medborgarna har genomförts under 2015. Vattenplanen har prioriterats och fler aktiviteter har genomförts. Skutans viltvatten har renoverats och en skyltad naturstig har uppförts. Olika fiskarter har planterats ut i ett flertal vattendrag samt i öppet hav.

Haninge ska utveckla en attraktiv regional stadskärna. Under året har handelsindex förbättrats mer än för övriga Södertörnskommuner, vilket betyder att Haninges roll som regionalt centrum förstärkts. Det kan hänföras till utvecklingen i centrala Handen och Handens trafikplats. Barn och unga ses som en resurs i beslutsfattande. Genom Speak App, som har lanserats för cirka 2 500 högstadiel elever under året, har synpunkter och förslag hämtats in vid arbetet med kommunens nya översiktplan samt vid trygghetsutredningen.

Medborgardialoger har genomförts i Brandbergen och i Jordbro. Kommunstyrelsen tog emot 133 synpunkter som lämnats av kommuninvånare under 2015. Många gäller hemsidan, busslinjer och EU-migranter. Synpunkter kan lämnas anonymt och alla får därför inte återkoppling. Alla kan också lämna e-förslag till kommunen. Under 2015 fick kommunen 135 e-förslag. De som vill kan markera ett e-förslag med gilla-markering. Om ett e-förslag får mer än 25 gillamarkeringar tas det upp till diskussion i berörd nämnd. Kommunstyrelsen har tagit upp ett förslag under året. 13 medborgarförslag inkom till kommunstyrelsen under 2015.

Kommunen lanserade en ny hemsida under hösten. Haninges hemsida hamnade på fjärde plats i SKLs undersökning av kommunernas webbplatser.

Den 30 november hade Haninge 83 666 invånare, vilket är 1 259 fler än vid årsskiftet. Antal arbetsställen har ökat i Haninge och det är även fler som har sina arbetsplatser i kommunen. Arbetslösheten i kommunen var i december 7,2 procent. Det är 0,9 procentenheter högre jämfört med Stockholms län som helhet men 0,8 procentenheter bättre än landet som helhet. Antal färdigställda bostäder var 641, vilket är 426 fler än 2014.

Under hösten har mottagandet av nyanlända till Sverige varit omfattande. I oktober ombads kommunen av Migrationsverket att starta tillfälliga evakueringsplatser för nyanlända asylsökande vuxna och familjer. Två boenden med sammanlagt 160 platser startades. Under december stängdes det ena boendet medan det andra drivs vidare in i 2016. Vidare har tillströmningen av nyanlända ställt krav på att kommunen skaffar fram boende till dels ensamkommande barn och dels till personer som fått asyl i Sverige. Kommunstyrelseförvaltningen arbetar tillsammans med socialförvaltningen med att ta fram lösningar på boendefrågan.

Kommunstyrelsen gjorde ett positivt resultat 2015. Resultatet var 13,3 mnkr.

Viktiga händelser

Första spadtaget togs för pendeltågsstation i nya stadsdelen Vega. Trafikverket bygger stationen i samarbete med SL och kommunen. 4 200 personer om dagen beräknas resa från Vega. Den nya pendeltågsstationen ska bli klar 2019 och är den sjunde stationen i Haninge.

En **stadsutvecklingsplan påbörjades** i samarbete med de sex största fastighetsägarna i kommunen. Planen ska ge ramar för byggen av bostäder och verksamheter och visa hur gång-, cykel-, kollektiv- och biltrafik kan utvecklas.

Ett **utvecklingsprogram för Brandbergen** ställdes ut för samråd. Programmet beskriver kommunens och boendes gemensamma och övergripande bild för hur Brandbergen bör utvecklas i framtiden.

En **ny översiktsplan ställdes ut** på samråd under sommaren. Planen ska ge helikopterperspektiv på mark- och vattenanvändningen i hela kommunen och fokus på utbyggnaden av stadskärnan.

Samordnad varudistribution startade under året. Haninge var först ut på Södertörn tillsammans med Huddinge, Tyresö och Nynäshamn. Målet är att halvera utsläppen av koldioxid till 2017.

Första spadtaget för **180 nya ungdomsbostäder** i Handen togs när första modulen kom på plats. Lägenheterna har en yta på ca 25 m² och har bredband och tvättmaskin. De första lägenheterna var inflyttningsklara vid årsskiftet.

Markarbeten inklusive trafikomläggningar på Rudsjöterrassen/Gamla Nynäsvägen har genomförts som ett led i **bygget av Haningeterrassen**. Samtidigt påbörjades arbetet med gång- och cykelbron vid Poseidons torg.

Kommunens systematiska säkerhetsarbete ledde till **första pris i Security Awards och Årets Risk Management**. Det är säkerhetsbranschens mest prestigefyllda utmärkelse.

En **ny hemsida lanserades** med uppdaterat innehåll samt ny design och struktur. Den nya hemsidan är anpassad för mobiltelefoner och surfplattor.

Ansvarsområde

Kommunstyrelsen ansvarar för att på kommunfullmäktiges uppdrag planera, leda, samordna och följa upp den verksamhet som kommunfullmäktige beslutat om.

Kommunstyrelsen har ansvar för kommunens långsiktigt hållbara utveckling som bland annat omfattar regionala frågor, näringslivs- och högskolefrågor, socialt företagande och översiktlig fysisk planering. Kommunstyrelsen ansvarar även för mark- och exploateringsfrågor, bostadspolitik, trafikplanering, folkhälsa, trygghet, arbete med barns rättigheter och integration.

Kommunstyrelsen ansvarar också för övergripande ekonomi- och personalfrågor. Även för strategisk utveckling, stöd och service för hela den kommunala förvaltningen, information och gemensam infrastruktur (IT, post, telefoni, lokal- och fordonsförsörjning).

Uppföljning av mål och indikatorer

Nedan följer bedömningar och kommentarer om uppfyllandet av kommunstyrelsens strategier och indikatorer samt bidrag till uppfyllandet av kommunfullmäktiges mål och målområden.

Bedömningen är gjord utifrån en tregradig skala: ej uppfyllt, delvis uppfyllt och helt uppfyllt. Om målet inte har kunnat utvärderas anges detta.

Kommunfullmäktiges mål anges med nummer och ämne för målet. Under rubriken följer målets formulering i helhet. Nämndens strategi kopplat till målet anges i fetstil. Under följer strategins formulering i helhet.

Strategin bedöms utifrån samma skala som målen. Om kommunstyrelsen har fastställt egna indikatorer så kommer en tabell med värden för mål och utfall. Därefter kommenteras vad som ligger bakom bedömningen.

Målområde ekologisk hållbarhet

Vårt klimat utsätts för en allt starkare negativ påverkan. Därför ska kommunens arbete leda till en långsiktig ekologisk hållbarhet. Oavsett verksamhet ska ett övergripande ansvar vara att värna om våra gemensamma resurser så att t.ex. biologisk mångfald, kulturmiljöer, människors hälsa och ekosystemets produktivitet inte äventyras.

Inom målområdet ekologisk hållbarhet redovisas mål som är kommunövergripande och nämnds specifika.

Kommentar

Samordningen av varudistributionen startade i april. Samordningen kommer att bidra till minskade utsläpp från kommunens leverantörer. Haninge har gemensamt med övriga kommuner i Stockholm skickat en ansökan till Klimatklivet för att informera bostadsrättsföreningar om laddstolpar för elbilar. En satsning för att öka antalet laddstolpar i kommunen kommer att genomföras.

På intranätet kommer att finnas en lathund för alla medarbetare om hur de ska tänka för att agera klimat- och miljösamt på jobbet. I kommunhuset har rörelsedetektorer installerats till all belysning. Vattenplanen prioriteras i förvaltningens arbete och fler aktiviteter har genomförts jämfört med förra året. Bland annat har flera olika fiskarter satts ut i ett flertal vattendrag och öppet hav.

Mål 1 Utsläpp växthusgaser

Utsläpp av växthusgaser ska fram till år 2020 ha minskat med 25 % jämfört med nivån 2005

Status: Ej uppfyllt

1.1 Prioritera klimat- och energistrategin

Prioritera och samordna åtgärder som bidrar till att klimat- och energistrategins mål uppnås

Status: Ej uppfyllt

Nämndens indikatorer:

Indikatorn koldioxidutsläpp i den kommunala organisationen rapporteras i delår 1, 2016.¹ Utsläppen av växthusgaser avser kommunen som geografiskt område. Utsläppen minskade med 1,5 procent enligt senaste tillgängliga uppgift. Denna minskningstakt är inte tillräcklig för att nå målet om att utsläppen ska minska med 25 procent till år 2020. För att nå målet behöver utsläppen kommande år minska med i genomsnitt 1,8 procent (motsvarande 2 589

¹ Uppgifterna om växthusgasutsläpp baseras på data från den nationella emissionsdatabasen som sammanställts av länsstyrelserna i samverkan. Uppgifterna presenteras årligen och i samband med det görs uppgiftsjusteringar också bakåt i tiden.

ton) per år. Sedan 2005 har utsläppen i kommunen minskat med 14 procent. Den största minskningen har skett inom energiförsörjningssektorn där uppvärmning av bostäder utgör en stor del. Minskningen har skett främst tack vare en övergång från olja till biobaserade bränslen, samt effektivare användning av energi genom fjärrvärme och värmepumpar.

Transporter är den absolut största källan till växthusgasutsläpp och står för 66 procent av utsläppen. Persontransporterna står ensamt för 39 procent av de totala utsläppen. Bilarnas utsläpp har ändå minskat något, trots fler bilar och ökade trafikflöden. För att nå utsläppsmålet år 2020 behövs kraftfulla insatser för att minska utsläppen från främst transporter. Under 2015 har samordnad varudistribution av livsmedel införts i den kommunala organisationen. Samordningen kommer på sikt att inkludera fler varugrupper och bidrar till minskade utsläpp från kommunens upphandlade transporter.

Andelen miljöbilar i kommunens organisation har minskat från 28,3 procent år 2014 till 26,9 procent år 2015. Detta beror på att flera lätta lastbilar köpts in och att ingen av dessa är klassade som miljöfordon.

	Utfall 2014	Mål 2015	Utfall 2015
Koldioxidutsläpp i kommunala organisationen	5 820	5 819	Ej klar
Utsläppsförändring av växthusgaser	-7,23% ²	-1,8%	-1,5%
Andel miljöfordon	28%	29%	27%

Kommentar

Samordningen av varudistributionen startade i april och fungerar tillfredställande. Under 2015 har i första hand livsmedel levererats. För att få effektivitet med den samordnade varudistributionen krävs ett beställningssystem. Detta kommer igång i mars 2016 och därefter kommer nya varugrupper att läggas till i den samordnade varudistributionen.

En rapport om fotgängarnas situation och promenader i stadskärnan har redovisats. Resultatet är underlag till stadskärnearbetet samt stadsbyggnadsförvaltningens projekt om jämställda transporter. Rapporten pekar ut de viktigaste stråken i stadskärnan.

Tillsammans med övriga Stockholmskommuner och kommunernas energi- och klimatrådgivning (EKR) har en ansökan för information till bostadsrättsföreningar om laddstolpar för elbilar skickats in till Klimatklivet. Klimatklivet är en statlig satsning för att minska utsläppen som påverkar klimatet. För att minska användningen av fossila bränslen har kommunen slutit ett avtal med Vattenfall som möjliggör fjärrvärmeanslutning för alla bostäder, skolor och övriga lokaler som byggs i Vega etapp 2, 4 och 5.

Ett ekopilotprojekt har genomförts för kommunala medarbetare och slutrapport levererats. Projektet resulterade i en lathund för alla medarbetare om hur de ska tänka för att agera klimat- och miljösmart på jobbet. Lathunden kommer att vara tillgänglig på intranätet.

Miljö- och hållbarhetsutbildning genomfördes under maj med deltagare från flertalet förvaltningar samt förtroendevalda. Utvärderingen visade att deltagarna uppskattade utbildningen bland annat genom att de fick dela erfarenheter med andra, och att de fick en betydligt bättre kännedom och förståelse för kommunens mål- och styrdokument.

För att följa upp matsvinn och köttkonsumtion har förvaltningen skickat en enkät till samtliga kök i förskola och skola. Resultat av analyserna rapporteras i början av 2016.

Kommunens årliga miljöpris delas ut till ett företag, en person eller en verksamhet som nyligen gjort viktiga insatser för miljön i Haninge inom något av områden natur, vatten,

² Nya värden på utsläpp av växthusgaser har redovisats under 2015. Det innebär att historiska värden också påverkas. I årsredovisningen 2014 anges att utsläppsminskningen var -6,85%. Det nya värdet är -7,23%

klimat, livsmedel eller konsumtion/avfall. Årets pris delades ut till företaget Båtskroten i samband med Haningedagen. Företaget har byggt upp ett rikstäckande nätverk för återvinning och miljöanpassat omhändertagande av uttjänta fritidsbåtar, något som tidigare inte funnits i Sverige. Med sin verksamhet bidrar det Musköbaserade företaget till att lösa det växande miljöproblemet med skrotbåtar och bidrar därmed till en förbättrad havsmiljö inte bara i Haninge kommun utan i hela Östersjön.

Klimat- och energidagen med Earth Hour genomfördes i mars. I samband med dagen genomfördes bland annat aktiviteter av Miljöverkstaden.

2. Inköp ekologiska livsmedel

Inköpen av ekologiska livsmedel ska öka

Status: **Ej uppfyllt**

2.1 Upphandla och informera om avtal

Utveckla arbetet med upphandling och informera förvaltningarna om gällande ramavtal

Status: **Ej uppfyllt**

Nämndens indikator:

	Utfall 2014	Mål 2015	Utfall 2015
Andel ekologiska inköp (kommun)	30%	40%	33%

Kommentar

Förvaltningen arbetar för att underlätta inköp av ekologiska livsmedel för att nå målvärdet på 40 procent. Ny livsmedelsupphandling har slutförts med fler ekologiska alternativ än tidigare. Andelen ekologiska livsmedel har följts upp och rapporterats till samtliga nämnder. Menyförslag med 40 procent ekologiska livsmedel för höstterminen 2015 har lämnats till förskolor och skolor. Tillsammans med kockarna har sortiment och recept utvecklats samt goda exempel delgetts från ett urval av andra kommuner, landsting och regioner som hade minst 25 procent ekologiska inköp.

Andel ekologiska inköp mäts av ett antal kommuner som ingår i ett nyckeltalsnätverk. Haninges andel blev 33 procent. De bästa kommunerna hade omkring 50 procent. De kommuner i nätverket som följer ekologiska inköp hade genomsnittlig andel 25 procent för det första halvåret 2015.

För att förbättra andelen ekologiska inköp måste fler beställare bli bättre på att välja upphandlad ekoproduct. E-handeln som kommer under 2016 kommer att hjälpa beställarna rätt i inköpsituationen.

Så här ser inköpen ut per nämnd i procent: Grund- och förskolenämnden (36), Kultur- och fritidsnämnden (27), Socialnämnden (30), Äldrenämnden (28), Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden (15)

3. Energianvändning

Energianvändningen ska minska

Status: **Helt uppfyllt**

3.1 Prioritera klimat- och energistrategin

Prioritera och samordna åtgärder som bidrar till att klimat- och energistrategins mål uppnås

Status: **Helt uppfyllt**

Nämndens indikator:

Mängden köpt energi per yta minskade från 194 kWh/m² till 178 kWh/m². Detta beror främst på den milda hösten och vintern. Men det systematiska arbetet med att byta ut elpannor till t ex bergvärme har också bidragit till den minskade energianvändningen. Inom Tornbergets bestånd har det också under året pågått stora nybyggnationer, renoveringar och rivningar vilket medför att betydande ytor temporärt får en lägre energianvändning per yta.

	Utfall 2014	Mål 2015	Utfall 2015
Energianvändning kWh per m2 kommunen	194	181	178

Kommentar

Förvaltningen stödjer energieffektivisering genom olika insatser. Inom ramen för ett avtal mellan Huddinge, Salem, Tyresö och Haninge kommuner har en klimatrådgivare anställts. Verksamheten finansieras av bidrag från Energimyndigheten. Energi- och klimatrådgivningen deltog på Haningedagen och 25 energirådgivningssamtal genomfördes. Dessutom har fem större företag fått energirådgivning enligt lagen om byggnaders energiprestanda. En solenergidag har genomförts i maj.

Energianvändningen i kommunens fastigheter ska minskas. I kommunhuset har rörelsedetektorer installerats som tänder lyset när man rör sig i korridorer, kontorsrum och på toaletter. När ingen har rört sig i utrymmet släcks belysningen. Detta kommer att minska energiåtgången så att investeringen kommer att betala sig inom 3 till 5 år.

Haninge har skrivit under Borgmästaravtalet som är ett initiativ från Europeiska kommissionen för att lyfta fram det klimatarbete som görs lokalt. Därmed har Haninge åtagit sig att sätta mer långtgående klimatmål än EU:s mål. Resultaten av uppföljning visar bland annat på svårigheten att få fram tillförlitliga mätdata för att kunna dra slutsatser.

4. Biologisk mångfald

Den biologiska mångfalden ska öka

Status: **Helt uppfyllt**

4.1 Fysisk planering

Fysisk planering ska ta hänsyn till biologisk mångfald.

Status: **Helt uppfyllt**

Nämndens indikator

Indikatorn ”andel detaljplaner som beaktat biologisk mångfald” har inte kunnat mätas eftersom en definition saknas. Att beakta biologisk mångfald kan göras i både stort och smått och indikatorn har sannolikt uppfyllts då hänsyn till biologisk mångfald tas i kommunens detaljplanearbete.

Kommentar

Inför detaljplaneläggning av ett område görs en kartläggning av planens påverkan på bland annat naturmiljön. Vidare görs en bedömning av om en plan riskerar att medföra sådana miljökonsekvenser att en miljökonsekvensbeskrivning behöver upprättas.

Den mall som används vid kartläggningen (behovsbedömningsmallen) har reviderats under

året och ger nu bättre förutsättningar än tidigare att minska negativ påverkan på biologisk mångfald vid planläggning.

I kommunens naturkatalog redovisas de naturområden som har specifik betydelse för biologisk mångfald. Genom att Naturkatalogen finns tillgänglig i kommunens GIS-system har förutsättningarna för att ta hänsyn till biologisk mångfald vid handläggning av planer, bygglov och exploatering förbättrats.

Flera inventeringar har gjorts för att följa utvecklingen av biologisk mångfald. Ett exempel är den inventering av fladdermöss som gjorts kring Arbottna gård på Muskö. Inventeringen visade att Arbottna har en artrik fladdermusfauna med minst en rödlistad art som ingår i Artskyddsförordningen. Inventeringen kommer att användas som underlag inför den fortsatta planläggningen av fastigheten Arbottna.

4.2 Medborgarnas kunskap

Verka för att öka medborgarnas kunskap om den biologiska mångfaldens värde.

Status: Helt uppfyllt

Kommentar

Genom de 20 naturguidningar och två föredrag som genomfördes under året har medborgare fått ökad kunskap och förståelse för naturen och betydelsen av en rik biologisk mångfald. För ett långsiktigt och framgångsrikt naturvårdsarbete är det viktigt att hela samhället deltar och att kunskapen om naturens betydelse ökar hos berörda myndigheter, organisationer och allmänhet. Genomförda guidningar och föredrag har varit en tillgång i kommunens långsiktiga naturvårdsarbete.

Foldern Vägvisare till naturen levereras kontinuerligt till kommunens bibliotek där den, liksom i kommunhuset, finns att hämta gratis för medborgarna. Naturvårdsguiden har marknadsförts.

4.3 Prioritera vattenplanen

Prioritera och samordna åtgärder som bidrar till att vattenplanens mål uppnås.

Status: Helt uppfyllt

Nämndens indikator:

Utgångspunkten för indikatorn genomförda aktiviteter enligt vattenplanen är vad som står i Vattenplanen: *åtgärdsplanen tar upp aktiviteter inom de olika områdena som med stor sannolikhet kommer att ske inom en relativt snar framtid. Tidshorisonten är 5 år men listan kan komma att uppdateras med kortare intervaller om så krävs. Samtliga åtgärder prövas i kommunens budget, det är därför svårt att ange när en specifik åtgärd kan komma att genomföras.*

Hastigheten på åtgärdernas genomförande beror bland annat på hur frågorna behandlas i det årliga budgetarbetet. Åtgärdshastigheten styrs även av faktorer som markinköp, inväntande av nya ramavtal, godkännande från länsstyrelsen mm. Åtgärdslistan har nu genomgått så stora förändringar att den behöver uppdateras.

	Utfall 2014	Mål 2015	Utfall 2015
Aktiviteter enligt vattenplan	7	8	10

Kommentar

Kommunstyrelsen följer antalet aktiviteter i vattenplanen som har genomförts. Åtgärdslistan för vattenplanen har uppdaterats och avstämning görs mot VA-planen och Tyresåns vattenvårdsförbunds åtgärdsplan. Åtgärdsplanen innehåller 83 åtgärder varav 10 är klara, 20

pågår, 16 åtgärder kommer att strykas på grund av att de har annan huvudman (till exempel Länsstyrelsen), 19 är inaktuella eller har minskat i betydelse och 18 åtgärder är ej påbörjade eller har oklar status. Jämfört med förra året har fler aktiviteter genomförts.

Ett exempel på åtgärd som bidrar till biologisk mångfald i vatten är renoveringen av Skutans viltvatten. Den har slutförts med bland annat renoverad dammvall och skyltad naturstig. Invigning genomfördes i juni med ett femtiotal besökare.

Utöver vattenplanen finns en kommunal skogsvårdsplan som har betydelse för att öka biologisk mångfald. Förvaltningen samordnar och följer upp skogsvårdsplanen. Förvaltningen ska upphandla en ny skogsentreprenör som föreslår åtgärder, gallrar skog med mera. Upphandlingen görs 2016.

5. Sjöar och vattendrag

Sjöar och vattendrag ska bli renare

Status: **Helt uppfyllt**

5.1 Prioritera vattenplanen

Prioritera och samordna åtgärder som bidrar till att vattenplanens mål uppnås

Status: **Helt uppfyllt**

Nämndens indikatorer:

Indikatorn antalet aktiviteter i vattenplanen kommenteras i mål 4.

En vattenförekomst är ett vattenområde, ytvatten eller grundvatten, där ungefär samma förhållanden antas råda inom alla delar av förekomsten. Länsstyrelsen gör regelbundet förnyade bedömningar, oftast med 6-års intervaller. Vid den senast gjorda bedömningen har ett antal vattenförekomster tillkommit.

Haninge kommun har sammanlagt 43 vattenförekomster varav 26 är ytvatten och 17 är grundvatten. Kommunen delar 21 vattenförekomster med andra kommuner. I kommunen finns sex sjöar varav två uppnår både god ekologisk och god kemisk status enligt länsstyrelsens förnyade bedömning. Resultatet har förbättrats, men det innebär inte att förhållandena i sjöarna har förändrats, utan är en konsekvens av att länsstyrelsens bedömningsgrunder har ändrats och att fler vattenförekomster därför tillkommit. De två sjöarna är Stensjön (delas med Tyresö) samt Långsjön (Paradiset, delas med Huddinge)

	Utfall 2014	Mål 2015	Utfall 2015
Aktiviteter enligt vattenplan	7	8	10
Antal ytvattenförekomster	0	2	2

Kommentar

Förvaltningen har prioriterat dagvattenfrågor i alla planprojekt. I samtliga nystartade projekt utreds i ett tidigt skede hur dagvattnet ska hanteras. För att kommunens dagvattenåtgärder ska uppfylla normerna för miljö kvalitet i Drevviken behövs en modell över vattenflödena Norrby gårde - Brandbergen. Motsvarande modellering har tidigare gjorts för Vega. Kommande dagvattenåtgärder kan komma att sammanlänka de båda flödena. Projektering av skärmbassänger i Drevviken förväntas vara klar under 2016. Projektering av dagvattendamm Hallsten är klar.

En båtbottentvätt är etablerad i Karlslunds marina. Effekterna kommer inte att bli synliga förrän kommande år.

Utsättning av olika fiskarter är en viktig åtgärd enligt vattenplanen. Gös har satts ut i

Drevviken samt vid Söderby brygga. Havsöring i ett flertal vattendrag samt i öppet hav. Gädda vid Gålö havsbad. Länsstyrelsen och fiskeföreningarna har via sociala medier uppmärksammat kommunens arbete med utsättning av fisk.

Arbeten med vandringshinder för fisk har utförts i samarbete med Stockholm stads idrottsförvaltning, Fiskefrämjandet och Länsstyrelsen. Felaktiga vandringshinder har åtgärdats i bland annat Vitsån. Lekgrus för öring har lagts ut i Vitsån. Lekplatser och utsättningsplatser för gös har byggts och satts ut. Gamla utsättningsplatser har restaurerats.

Målområde social hållbarhet

Kommunen verkar för en långsiktig social hållbar utveckling genom att säkra goda levnadsvillkor för invånarna. Möjlighet till arbete, goda boendemiljöer, utbildning, trygghet och hälsa, rättvisa, delaktighet och inflytande ska tas tillvara och utvecklas för att skapa ett socialt hållbart Haninge.

Inom målområdet social hållbarhet redovisas mål som är kommunövergripande och nämnds specifika.

Kommentar

Under året har handelsindex förbättrats och Haninges roll som regionalt centrum förstärkts. Inom projektet för Haningeterassen har gator och ledningar dragits om. Bygget av den nya pendeltågsstationen i Vega samt ny trafikplats Vega har inletts. Vid Ungdomsfullmäktige deltog förutom ungdomar ett stort antal förtroendevalda och tjänstemän och förslag som togs fram handlade bland annat om ungdomsbostäder, kollektivtrafiken, cykelanvändning, skolmaten, idrottsplatser och utebelysningar. Genom Speak App har många synpunkter från ungdomar inhämtats. En ny hemsida för kommunen lanserades under hösten. Kommunen är fjärde bästa kommun avseende webbinformation i SKLs undersökning. Antal arbetsställen har ökat under året och även antal förvärsarbetade i kommunen.

6. Attraktiv regional stadskärna

Haninge ska utveckla en attraktiv regional stadskärna

Status: **Delvis uppfyllt**

6.1 Förutsättningar för attraktiv stadsmiljö

Ge förutsättningar för attraktivare stadsmiljö genom att komplettera med fler bostäder och lokaler

Status: **Delvis uppfyllt**

Nämndens indikatorer:

Handelsindex har förbättrats. Index för 2015 är 84 varav dagligvaror 98 och sällanköpsvaror 66. Handelsindex över 100 innebär att fler människor åker till Haninge för att handla än härifrån för att handla någon annanstans. Utvecklingen innebär en ökad omsättning med cirka 250 miljoner kronor och kan hänföras till såväl utvecklingen runt Handens trafikplats som centrala Handen. Ökningen är större än för övriga Södertörnskommuner och innebär att Haninges roll som regionalt centrum förstärks. Stadskärneindex är ett sammanvägt index som mäter hur invånarna ser på stadskärnan. Indexet blev 2,9. En minskning har skett från 2014

(3,1). Detta kan förklaras av omfattande ombyggnadsarbete med omläggning av trafik, uppgrävning av gator, mm. Ytterligare en faktor kan finnas i ökad uppmärksamhet på mål och inriktning för stadskärnearbetet, vilket leder till ökande förväntningar och krav.

	Utfall 2014	Mål 2015	Utfall 2015
Attitydundersökning stadskärna	3,1	3,2	2,9
Handelsindex	82	83	84

Kommentar

Handlingsplanen för den regionala stadskärnan innehåller fem målområden.

Kommunstyrelsen har gett förvaltningen i uppdrag att ta fram en stadsutvecklingsplan.

Tillväxtverket har beviljat kommunen medel för arbetet med stadsutvecklingsplanen (2,4 miljoner kronor under en fyra-årsperiod). Under hösten har flera workshops och seminarier genomförts. En första strukturskiss för stadskärnan till översiktsplanen blev klar i november. Arbetet drivs i nära samarbete med fastighetsägarna i centrumsamverkan.

Arbetet med en kvällsekonomisk strategi har också inletts i ett samarbete med Svenska Stadskärnor. Projektet går ut på att få mer liv och rörelse i stadskärnan efter kontorstid.

Haninge kommun deltar i ett Vinnova-projekt om stadsutveckling och social hållbarhet tillsammans med bland andra KTH, en arkitektbyrå, Södertörns högskola och flera Södertörnskommuner.

På hemsidan publiceras löpande information om pågående arbeten i Vega, Haningeterrassen med mera. Information finns om mark- och anläggningsarbeten och anvisningar inför större förändringar av vägar och parkering. Förvaltningen har arrangerat ett välbesökt informationsmöte om Haningeterrassen för aktörer som har verksamheter i de fastigheter som gränsar till platsen.

Inom Haningeterrassen har det arbete som gjorts hittills syftat att göra nya byggnader möjliga. Gator och ledningar har dragits om. Detaljplaneläggning av Örnens väg och Östra Folkparken pågår.

Den nya pendeltågstationen i Vega håller på att byggas och den kommunala infrastrukturen (vägar, gator, vatten och avlopp) utvecklas. Detta gäller såväl inom Vega som anslutningen till väg 73, med ny trafikplats mm.

För att utveckla marknadsföringen av stadskärnan har varumärket Haninge kartlagts. Varumärkesarbetet inleddes med en nulägesanalys med 500 telefonintervjuer samt djupintervjuer med förtroendevalda, tjänstemän och fastighetsägare. Ett förslag till fortsatt process presenterades vid årsskiftet.

Haninge deltog med presentation av stadskärnan och arbetet med dess utveckling vid Business Arena i Stockholm i september samt tidigare i Almedalen.

Arbete med etableringsplan för fler verksamheter och arbetsplatser i stadskärnan pågår.

Aktiviteter kring stadskärnan publiceras på kommunens hemsida och annan media, till exempel Mitt i Haninge, DN-bilaga i april där Vega och stadskärnan är fokus, annons i Byggtidningen och i en artikel i SvD. Marknadsföring är också genomförd via turistbroschyren Skärgård & Vildmark och besökskartan som är distribuerad till turistbyråer, hotell och via Vård i Haninge, en grundläggande turistinformation hos välbesökta företagare inom besöksnäringen.

6.2 Genomföra utvecklingsprogrammet

Prioritera, samordna och leda åtgärder som bidrar till att utvecklingsprogrammet för den regionala stadskärnan genomförs.

Status: **Helt uppfyllt**

Kommentar

Med utgångspunkt från utvecklingsprogrammet för den regionala stadskärnan bedrivs ett samverkansarbete mellan kommunen och sex fastighetsägare verksamma i den centrala stadskärnan. Som grund för arbetet ligger en gemensam handlingsplan innehållande fem målområden: En tät och sammanhållen stadsbygd, Stadskärnan en känd och attraktiv plats, En livfull stadskärna, Ett förbättrat geografiskt läge samt Fördjupad och långsiktig samverkan för en attraktiv stadskärna. Handlingsplanen har legat till grund för det gemensamma arbetet med stadskärnan och avrapporterats i särskild ordning till kommunstyrelsen och till styrgruppen för centrumsamverkan.

Under året har Haninge deltagit tillsammans med det regionala stadskärnenätverket och landstingets tillväxt- och regionplaneförvaltning i studien Synergier mellan investeringar i de regionala stadskärnorna. Studien syftade bland annat till att redogöra för möjlig samverkan mellan pågående och planerade investeringar i de regionala kärnorna och i Stockholmsregionen.

7. Barn och ungdomar ska må bra

Barn och ungdomar ska må bra och känna framtidstro

Status: **Delvis uppfyllt**

7.1 Hålla samman preventionsarbete

Stödja och samordna ett sammanhållet preventionsarbete enligt strategi för ungas hälsa, trygghet och utveckling.

Status: **Ej uppfyllt**

Kommentar

Förvaltningen har inte kunnat följa upp strategin för barn ungas hälsa, trygghet och utveckling som var avsett. En första diskussion har dock genomförts med kultur- och fritidsförvaltningen kring hur en utvärdering av strategin kan genomföras.

7.2 Regler för starkare styrning och ledning samt uppföljning

Fastställa hur styrning, ledning och uppföljning ska stärkas samt hur ökad samverkan över nämnd- och förvaltningsgränser ska ske.

Status: **Ej uppfyllt**

Kommentar

Förvaltningens åtagande är att utveckla presidiesamrådet. Det har inte varit några möten i presidiesamrådet under året och därför finns inget resultat att rapportera (se även 7.1).

7.3 Förebygga skuldsättning

Förebygga att ungdomar och barnfamiljer skuldsätter sig.

Status: **Helt uppfyllt**

Nämndens indikator

Kommunstyrelsens indikator är andel ungdomar som i förebyggande syfte har fått budget- och skuldrådgivning. Ingen mätning har gjorts eftersom definition av indikatorn saknas.

Förvaltningen prioriterar alltid ungdomar och barnfamiljer så att de inte behöver vänta länge för rådgivning.

Kommentar

Det finns inga väntetider för dessa målgrupper för att få träffa en budget- och skuldrådgivare.

7.4 Öka kunskap om barns rättigheter

Höja förtroendevaldas och tjänstemäns kunskaper om barns rättigheter.

Status: **Delvis uppfyllt**

Kommentar

Under våren genomfördes en utbildning tillsammans med Botkyrka och Nacka för fritidsledare och förtroendevalda. Från Haninge kommun deltog ett 25-tal personer. Utbildningsinsatsen var en del i en serie påbörjade insatser för flera förvaltningar. Insatsens erfarenheter ligger till grund för fortsatta utbildningsinsatser för socialtjänsten under 2016.

7.5 Förslag från barn och ungdomar

Barn och unga ska ses som en resurs i beslutsfattande.

Status: **Helt uppfyllt**

Nämndens indikator

Förslag från ungdomsfullmäktige ska behandlas skyndsamt. Förslag från ungdomsfullmäktige (som avser kommunstyrelsen) ska behandlas inom 90 dagar. Ungdomsfullmäktige har inte skickat några förslag till kommunstyrelsen i år. Förvaltningen anser att ungdomar har involverats på andra sätt i beslutsfattande och bedömer att strategin har uppfyllts.

Kommentar

Projektet Speak App har lanserats för cirka 2 500 högstadiel elever. Resultaten av projektet och användningen av appen redovisas under mål 9.

Årets ungdomsfullmäktige ägde rum den 1 december. Underlaget för ungdomsfullmäktige var cirka 200 synpunkter från mellanstadie-, högstadie- och gymnasieelever i Haninge kommun via Speak App. 10-15 ungdomar deltog i att förbereda och genomföra ungdomsfullmäktige. Förutom ungdomarna deltog ett stort antal förtroendevalda och tjänstemän. Förslagen som togs fram handlade om ungdomsrådets budget, praktik och sommarjobb, ungdomsbostäder, kollektivtrafiken, cykelanvändning, skolmaten, idrottsplatser och utebelysningen.

8. Bättre folkhälsa

Folkhälsan ska förbättras

Status: **Helt uppfyllt**

8.1 Stödja strategiskt folkhälsoarbete

Stödja och samordna strategisk arbetsätt samt utveckla metoder för kommunens folkhälsoarbete.

Status: **Helt uppfyllt**

Kommentar

Förvaltningen har prioriterat folkhälsoarbete riktat till unga.

Målet för projektet "En frisk generation" (EFG) är att öka livskvaliteten, förbättra

familjesammanhållningen och minska utanförskapet hos barnfamiljer i områden där resurserna kan vara begränsade. Projektet har pågått sedan sommaren 2013 och har under 2014 - 2015 fortsatt planenligt. Prins Daniel besökte kommunen i samband med styrelsemöte med stiftelsen EFG. Familjeloppet och Familjedagen med prova-på-aktiviteter med olika lokala föreningar genomfördes i maj och var öppen för alla. Dagen blev väldigt uppskattad och lockade över 300 personer vilket var en ökning jämfört med året innan.

Nya familjegrupper har rekryterats under året. Intresset för att delta i familjeaktiviteterna har ökat jämfört med förra året. En frisk generation aktiverar totalt 60 familjer (233 personer) två gånger varje vecka i Vikingaskolan och Höglundaskolan (en ökning från föregående år). Familjerna har fått testa ett tjugotal olika idrotter/friluftaktiviteter. Samarbetet har vidareutvecklats med socialförvaltningen kring föräldrastödet ABC. Under hösten har diskussioner med stiftelsen En frisk generation inletts för att se på förutsättningarna för en eventuell fortsättning av projektet.

Förvaltningen tar fram en handlingsplan för att fasa ut farliga kemikalier. Arbetet görs tillsammans med Sollentuna, Huddinge, Tyresö, Täby, Järfälla och Solna kommuner. Utgångspunkten för handlingsplanen är den europeiska kemikalielagstiftningen. Förslaget innebär att cancerogena, mutagena, reproduktionsstörande, hormonstörande med flera ämnen inte ska förekomma i den kommunala verksamheten. Allergiframkallande och miljöfarliga ämnen ska endast användas när alternativ inte finns. I första hand riktar sig handlingsplanen till kommunens skolor, bygg och anläggning samt upphandling. Åtgärdsförslag för att begränsa användningen av farliga ämnen inom skola, förskola, bygg och vatten har utarbetats. Tornberget arbetar redan enligt handlingsplanen.

8.2 Stödja åtgärder utifrån kostpolicyn

Stödja och samordna åtgärder som bidrar till att kostpolicyns mål uppnås.

Status: **Helt uppfyllt**

Kommentar

Förslag på näringsriktig och hållbar meny har delgetts kökschefer i verksamheterna. Återkommande möten har genomförts där ämnen som matsvinn, livsmedelshygien, vegetariska måltider, säker mat, måltidsmiljö mm diskuteras, samordnas och stäms av. Näringsberäknade menyer till äldreomsorgen med ökad andel ekologiska varor har utvecklats tillsammans med kökscheferna. Menyförslagen i förskola och skola har näringsberäknats och uppfyller Skolverkets krav om näringsriktiga måltider. Ny mall för egenkontrollprogram håller på att utarbetas.

Kommunen deltog i "Smaka på Stockholm" i juni med 28 kockar. Evenemanget bidrar till marknadsföringen av kommunen genom samtal om mat och offentlig gastronomi med många imponerade besökare.

9. Ökad delaktighet

Invånarnas delaktighet och inflytande i samhället ska öka

Status: **Delvis uppfyllt**

9.1 Medborgardialog och e-verktyg

Prioritera kommunens principer för medborgardialog och marknadsföra kommunens e-verktyg

Status: **Delvis uppfyllt**

Nämndens indikatorer:

E-förslag är ett sätt för medborgarna att öppet visa sina idéer för alla intresserade. För

kommunen är det ett sätt att försöka öka medborgarnas engagemang och delaktighet i kommunens verksamheter. Vem som helst kan lämna e-förslag på haninge.se. Förslagen kan handla om kommunens alla verksamheter och de är synliga för alla. Från och med 2015 har det gått att lämna e-förslag via Speak App och totalt fick kommunen 135 e-förslag (varav 117 förslag via Speak App).

Andra personer som håller med om ett förslag kan visa det genom att skriva under förslaget genom gilla-markering. När ett förslag har fått minst 25 tas det upp till diskussion i berörd nämnd. Totalt fick 19 förslag fler än 25 gilla-markeringar. Kommunstyrelsen har tagit upp ett e-förslag under året.

Alla som är folkbokförda i Haninge kommun har rätt att lämna medborgarförslag till kommunen. Kommunen har fått totalt 70 medborgarförslag under 2015. 16 av förslagen har varit inom kommunstyrelsens ansvarsområde. Förslagen handlar exempelvis om att upphandla ekologiska livsmedel och att ställa krav på djurskydd vid upphandling av livsmedel.

Indikatorn webbinformation har följts upp och värdet blev 92, samma som året innan. Förvaltningen har identifierat ett par förbättringsområden, exempelvis att ansökan om färdtjänst ska kunna göras digitalt. Se ytterligare information under mål 11.

	Utfall 2014	Mål 2015	Utfall 2015
E-förslag (antal)	22	23	135
Medborgarförslag (antal som rör KS)	13	14	16
Webbinformation till medborgarna (värde)	92	93	92

Kommentar

Förvaltningen verkar för att få in Jordbrodialogen i förvaltningarnas ordinarie verksamheter. En arbetskonferens hölls i maj i Jordbro Kultur- och föreningshus med ett femtiotal särskilt inbjudna deltagare från politiska partier, förvaltningar, fastighetsbolag, företag och föreningar. Konferensen resulterade i ett antal förslag som underlag till en handlingsplan. Handlingsplanen har under hösten förankrats i respektive förvaltning.

Under året har medborgardialoger genomförts i Brandbergen, i samband med samrådet av översiktsplanen och i Jordbro. Utöver det materiella resultatet av respektive dialog öppnar dialogerna för frågor om effekterna av arbetssättet på längre sikt och vilka metoder som genererar mest värde för medborgarna och för kommunens möjligheter att utföra sina uppgifter. En utvärdering av medborgardialoger i både fysiska och digitala kanaler har därför inletts i syfte att kartlägga vilket värde dialogerna skapar.

Kommunstyrelseförvaltningen tog emot 133 stycken synpunkter 2015. Det är en ökning jämfört med år 2014 (23 stycken) som främst beror på synpunkter om EU-migranter vid bland annat Västerhaninges pendeltågsstation.

Exempel på vanliga inkomna synpunkter 2015 gäller hemsidan, busslinjer och pendeltåg samt EU-migranter. Synpunktlämnaren ska enligt riktlinjerna få återkoppling om att ärendet hanteras, inom tre arbetsdagar. Knappt hälften av de som lämnat synpunkter har fått återkoppling av handläggare i rätt tid, och det är något sämre än 2014. Observera dock att denna siffra även omfattar anonymt inlämnade synpunkter som inte går att lämna återkoppling på. Cirka 8 procent av synpunkterna som lämnats till kommunstyrelseförvaltningens är anonymt inlämnade. Oavsett detta ska rutinen förbättras.

9.2 Förbättra barns och ungas delaktighet och beslut

Säkerställa att barn och unga görs delaktiga tidigt i olika beredningsprocesser, att resultat av

dialog återkopplas och följs upp samt att samverkan över förvaltningsgränserna förstärks.

Status: **Helt uppfyllt**

Kommentar

Speak App har lanserats för cirka 2 500 högstadiel elever.

Projektet Speak App har arbetat med två undersökningar bland unga; kommunens översiktsplan och kommunens trygghetsutredning. Tematräffar med barn och ungdomar, politiker och tjänstemän har hållits om ombyggnad av Åbyparken och kring översiktsplanen och om ungas syn på trygghet. Appen har använts på en förskola i Brandbergen angående Brandbergens utvecklingsprogram.

Speak App har även arbetat med att utveckla appen och integrera den i kommunen, till exempel för att följa upp inkomna e-förslag. Projektet har synts i media.

Projektet Speak App kommer att vara en del i utvärderingen av medborgardialoger (se ovan) för att få en samlad bild över vad projektet genererat.

9.3 Nationella minoriteter

Stödja och samordna kommunens arbete för nationella minoriteter.

Status: **Helt uppfyllt**

Kommentar

Förvaltningens har utvecklat finskt förvaltningsområde under året. Kommunstyrelsens samrådsgrupp har arrangerat fyra möten som varit öppna för allmänheten. Vid mötena har olika teman diskuterats, såsom skola, kultur, äldre- och socialfrågor. Förvaltningens samordnare medverkade i kommunens äldremässa i oktober. En finsk webbredaktör publicerar information på finska på hemsidan löpande. Årets svensk-finska litteraturpris delades ut i samband med ett evenemang på Kulturhuset.

Förvaltningen har inventerat behovet av insatser för att inkludera romer i samhället. Resultatet visar på ett behov av samhällsvägledning som ska hjälpa romer att komma närmare arbetslivet genom vuxenutbildning och konkreta råd hur man söker arbete.

På Haningedagen i september informerades om kommunens arbete med nationella minoriteter och finskt förvaltningsområde.

10. Ökad trygghet

Invånarnas trygghet ska öka

Status: **Ej uppfyllt**

10.1 Trygghetsstrategi med handlingsplan

Stödja och samordna arbetet utifrån trygghetsstrategin och handlingsplan.

Status: **Ej uppfyllt**

Nämndens indikatorer:

Indikatorn trygghetsindex blev 52 på en 100-gradig skala där 100 är det bästa betyget. Det är inte en statistiskt säkerställd förändring jämfört med förra året, när resultatet var 53. Det är ett lägre resultat än andra jämnstora kommuner.

Indikatorn Trygghetsindex för unga har inte följts upp. Nästa mätning görs 2017.

	Utfall 2014	Mål 2015	Utfall 2015

Trygghetsindex	53	54	52
Trygghetsindex unga	74	75	

Kommentar

Trygghetsarbetet präglas av samverkan, samordning och utveckling. Mellan kommunens förvaltningar, närpolisen, föreningar och föräldrar sker en ständig utveckling av samarbeten och insatser för att öka tryggheten och minska brottsligheten. Kostnaderna för skadegörelse har legat kvar på samma låga nivåer de senaste 5 åren.

Arbete mot förstörelse av allmänna utrymmen sker genom en utökad version av tidigare Handslag mot klotter som nu även innefattar glaskross, olaglig affischering samt långtidsuppställda bilar.

Konceptet med att uppmuntra och stödja föräldrar och föreningar i nattvandring fortsätter att utvecklas i kommunen.

Inledande diskussioner avseende kommunikation vid krislägen har förts mellan kommunikations- och marknadsenheten och säkerhetsenheten.

11. Kommunens service

Invånarna ska vara nöjda med kommunens service

Status: **Delvis uppfyllt**

11.1 Utbud/information på hemsidan

Öka tillgänglighet och utbud/information via hemsidan

Status: **Delvis uppfyllt**

Nämndens indikator:

Indikatorn är kommunens placering i SKL:s undersökning av kommunernas webbplatser. Kommunen behåller samma höga resultat som år 2014. Det innebär ett medelvärde på 92 poäng (av max 100) och en delad fjärdeplats i rankingen av landets 290 kommuner.

Tillsammans med Lidingö är Haninge bäst i Stockholms län.

Det som bör förbättras kommande år är att ge besökarna möjlighet att digitalt ansöka om parkeringstillstånd och färdtjänst. Besökarna ska kunna hitta all viktig information via webbplatsens nya sökfunktion. Dessa förbättringar kommer att höja kommunens resultat. Målet är att förbättra årets fjärdeplats.

	Utfall 2014	Mål 2015	Utfall 2015
Webbinformation (placering SKLs mätning)	3	2	4

Kommentar

Den nya hemsidan haninge.se lanserades i slutet av oktober. Positiv respons har kommit från kommuninvånare, andra kommuner och myndigheter och även internt från medarbetare. Det handlar framför allt om att de har tyckt att webbplatsen är snygg och smidig att använda. Den negativa respons som getts från externa besökare har varit problem att komma åt skolornas webbplatser (detta problem är åtgärdat), samt några som inte hittat det de letat efter.

Haninge kommuns exponering i redaktionella media och sociala media januari - juni har analyserats och sammanställts i en rapport. Störst publicitet har artiklar kring bostäder, fastighet och nybyggnation fått, följt av miljö, klimat och hälsa, och kultur och mångfald. I sociala media har Haninge kommun medverkat i 670 inlägg. En ny halvårsanalys för perioden juli-december har beställts.

Två nummer av Haninge idag har distribuerats till kommuninvånare företag och grannkommuner. Tidningen finns på haninge.se. Kommunal information och annonsering av kommunala aktiviteter publiceras löpande i Mitt i Haninge.

Webbsidan Visithaninge.se har förbättrats med nya bilder, ändrad startsida, nya erbjudanden och evenemang från företag och marknadsföring av den nya båtlinjen i skärgården, Nord-Sydlinjen.

Kommunens engagemang har ökat på Facebook jämfört med 2014. Minst tre inlägg (aktiviteter) läggs in per vecka och fler frågor kommer in som ska besvaras. Det är fler som interagerar och kommenterar på kommunens Facebooksida och antalet gilla-tryckningar har ökat med 50 procent. Allt som publiceras på Facebook går även ut via Haninge kommuns Twitterkonto.

Arbetet fortlöper med Radio Haninge som plockar information och nyheter från taltidningen. Radio Haninge publicerar även taltidningen på sin hemsida. Radio Haninge gör också intervjuer kring olika aktiviteter och frågor som rör kommunen. Dessa inslag har publicerats på kommunens hemsida.

Förvaltningen har fortsatt med olika insatser inom Klarspråk. Klarspråk innebär i korthet att information och beslut ska skrivas enkelt och begripligt. Språkrådets webbkurser och boken Myndigheternas skrivregler köpts in till nyckelpersoner på förvaltningarna med mera.

11.2 Digital ärendehantering

Utveckla digital ärendehantering (från ansökan till arkivering).

Status: Ej utvärderat

Nämndens indikator

Kommunstyrelsens indikator "andel inkomna ärenden/ansökningar som är digitala (jämfört med totalt antal)". Indikatorn har inte följts upp eftersom enhetliga definitioner och kvalitetssäkrad metod saknas.

Kommentar

Samtliga förvaltningar har infört W3D3 som ärendehanteringssystem. Ett nytt verktyg i W3D3 för publicering av nämndhandlingar har införts 2015.

11.3 Tillgänglighet och bemötande

Ständigt förbättra tillgänglighet och bemötande

Status: **Delvis uppfyllt**

Nämndens indikatorer:

Indikatorn nöjd medborgarindex bemötande och tillgänglighet blev 55 i vårens medborgarundersökning. Det är en enhet bättre än förra mätningen, men förbättringen är inom felmarginalen. Resultatet för samtliga kommuner med befolkning över 50 000 invånare var 58.

En undersökning av tillgänglighet per e-post och telefon har gjorts vid två tillfällen under året. De frågor som ska besvaras är valda utifrån ett medborgarperspektiv och gäller olika verksamheter. Det finns inga uppgifter från 2014 eftersom det är första året som undersökningen görs för Haninge kommun.

En av indikatorerna är "Hur stor andel av e-postbrev som skickades till kommunen besvarades inom två arbetsdagar med ett komplett svar på en eller flera delfrågor?" För hela kommunen besvarades 89 procent av all e-post inom två dygn. Av de frågor som rör kommunledningen

(tjänstemän) besvarades 67 procent inom två dygn. Den andra indikatorn är "Hur stor andel av medborgarna som tar kontakt med kommunen via telefon får ett direkt svar på sin fråga?" 50 procent av frågorna till kommunledningen besvaras av huvudväxeln inom 60 sekunder.

	Utfall 2014	Mål 2015	Utfall 2015
Nöjd medborgare bemötande tillgänglighet	54	55	55
Andel som får korrekt svar på e-post inom två dagar	ny		67%
Andel som får direkt svar på enkel fråga (telefon)	ny		50%

Kommentar

Kommunen har bytt plattform för telefoni och även sett över krishanteringsrutiner och beredskapsplaner för centrala system, såsom exempelvis telefonväxeln. Detta för att säkerställa att kommunen har hög tillgänglighet per telefon. Detsamma har genomförts avseende den tekniska plattformen, med bland annat e-post som medel för medborgardialog. En förutsättning för god tillgänglighet och bemötande är att kontakt- och sökuppgifter om medarbetare, chefer och förtroendevalda är uppdaterade så att vidarekoppling undviks i en större utsträckning. Se även mål 22.

12. Ökad valfrihet

Den enskildes valfrihet över den offentligt finansierade servicen ska öka

Status: **Delvis uppfyllt**

12.1 Jämförelser mellan leverantörer

Utveckla system för att jämföra resultat och kvalitet mellan leverantörer av offentliga tjänster.

Status: **Delvis uppfyllt**

Kommentar

Medborgarnas möjligheter att kunna jämföra leverantörer inom olika områden ska förbättras. Det kan avse jämförelser mellan förskolor eller leverantörer av hemtjänst. Förvaltningarna har gemensamt gjort en förstudie om hur jämförelser mellan leverantörer ska kunna göras. Kommundirektörens ledningsgrupp beslutade i december att införa ett system på hemsidan för att jämföra leverantörer. Arbetet fortsätter under 2016. Förvaltningen har tagit fram ett förslag till ett program med mål och riktlinjer för privata utförare som driver verksamhet på uppdrag av kommunen. Förslaget är utskickat på remiss till nämnderna och förväntas komma upp till beslut i kommunfullmäktige våren 2016.

13. Fler i arbete

Fler människor ska komma i arbete

Status: **Delvis uppfyllt**

13.1 Fler företag etableras

Verka för att fler företag etablerar sig och utvecklas i Haninge

Status: **Delvis uppfyllt**

Nämndens indikatorer:

Det finns sex arbetsintegrerade sociala företag i Haninge med 46 (41 år 2014) anställda totalt. Under året har de sociala företagen deltagit i Samordningsförbundet Östra Södertörns projekt som syftar till metod- och organisationsutveckling. Samarbete med kommunen finns genom

äldreomsorgsförvaltningen och kultur- och fritidsförvaltningen (lokal och uppdrag) samt socialförvaltningen (deltagare via Resursrådet Haninge).

7,2 procent av arbetskraften var i december inskrivna som arbetslösa. Det är en ökning med 0,2 procentenheter jämfört med december året innan. Jämfört med Stockholms län var arbetslösheten 0,9 procentenheter högre i Haninge.

Antalet arbetsställen har ökat från 2 752 till 2 839. Det har skett små ökningarna i alla storleksklasser mellan 1 och 199 anställda. Två tredjedelar av arbetsställena har mellan en och fyra anställda.

2015 arbetade 27 179 personer på arbetsplatser i Haninge. Det är en ökning med 298 personer jämfört med året innan.

	Utfall 2014	Mål 2015	Utfall 2015
Arbetslöshet 16-64 år	7,0 %	6,9 %	7,2 %
Arbetsställen	2 752	2 753	2 839
Förvärvsarbetande i kommunen ³	26 881	26 882	27 179
Anställda sociala företag	41	42	46
Nya företag per 1000 invånare i kommunen	7,0	7,1	7,1

Kommentar

Förvaltningen håller på att uppdatera kommunens nuvarande näringslivsstrategi. Kommunens samverkan med näringslivet kommer att ses över.

Fem frukostmöten för näringslivet har genomförts med totalt cirka 500 deltagare.

Näringslivets dag genomfördes i april med drygt 110 deltagare och ett 20-tal företagare och organisationer som utställare.

Tillsammans med Nynäshamn drivs Nyföretagarcentrum som ger rådgivning till nyföretagare. Se mål 24. Förvaltningsövergripande arbetsgrupper har bildats för att samordna service till företag och för att underlätta nya företagsetableringar.

Kommunens näringslivsutvecklare har träffat alla gymnasierektorer samt studie- och yrkesvägledare för att diskutera entreprenörskap och Ung företagsamhet (UF). I samarbete med bland andra organisationen UF och en av bankerna i Haninge planeras en konferens och ett lokalt nätverk för UF-lärare. Ett urval av de gymnasieelever som arbetar med UF-företag kommer att delta på Näringslivets dag 2016. Förvaltningen ska genomföra olika insatser med inriktning på entreprenörskap tillsammans med gymnasieskolan. I samband med starten av ny yrkeshögskoleutbildning för logistik utvecklas kontakterna med logistikföretagen i kommunen tillsammans med vuxenutbildningen.

Arbete pågår tillsammans med Nynäshamn, Värmdö, Österåker, Norrtälje och Östhammars kommuner för att utveckla näringslivet på landsbygden och i skärgården.

Kommunen ingår i styrgruppen för Stockholm Archipelago. Under året har beslut fattats om ny vårkampanj 2016 på den gemensamma webbsidan. En marknadsföringsplan har antagits. Den Nord- Sydliga båtlinjen har planerats och verksamhetsplan antagits för de tre kommande åren. För att främja skärgården har Stockholm Archipelago arrangerat seminarium och särskilda resor för reseagenter utanför Sverige.

Uppföljning har gjorts av verksamheten Vård i Haninge, fyra nya företag har anslutit sig och utveckling av verksamheten pågår. Utvärdering planeras våren 2016.

³ Utfallet publiceras hos SCB i slutet av varje år och avser året innan. Det innebär att 2015 års utfall i praktiken avser år 2014. Utfallet 2014 avser i praktiken 2013

Målområde ekonomisk hållbarhet

Med ekonomisk hållbarhet i fokus skapas stabila och sunda ekonomiska förhållanden i hela samhället. Övergripande för all kommunal verksamhet är att planera och agera långsiktigt. För att säkra välfärd och trygghet för våra invånare förutsätts att kommunens ekonomi är välordnad. Det måste finnas marginaler för att kunna hantera det oförutsedda. All kommunal verksamhet ska därför präglas av god ekonomisk hushållning.

Kommunallagen ställer krav på kommunernas ekonomi och kommunerna måste leva upp till en budget i balans, dvs. i den budget kommunfullmäktige fastställer måste intäkterna vara större än kostnaderna. Denna nivå är emellertid för låg för att kravet på och behovet av långsiktighet ska tillfredsställas. Varje kommun behöver bedöma vilken resultatnivå som behövs för att kunna ha en god ekonomisk hushållning. För detta ändamål ska kommunen fastställa finansiella mål. Sveriges kommuner och landsting, SKL, har rekommenderat att denna nivå bör uppgå till minst två procent av skatteintäkter och generella statsbidrag. Därtill har riksdagen fastställt ett krav om minst två procents överskott för en kommun med negativ soliditet för att kommunen ska få tillämpa lagstiftningen om resultatutjämningsreserv (RUR). För att nå målet krävs att varje nämnd arbetar för att klara sin verksamhet inom avsatt budgetram.

Kommentar:

Kommunstyrelsen har bidragit till att uppfylla målet bästa kommunala arbetsgivare. En upphandling av ledarutvecklingsinsatser för chefer har genomförts. Index hållbart medarbetarengagemang har förbättrats något för kommunens om helhet, men försämrats något för kommunstyrelseförvaltningen. Sjukfrånvaron i förvaltningen är 2,8 procent, vilket är samma som förra året. Förvaltningen har prioriterat att öka avtalstroheten som har ökat, resultatet blev 97 procent (93 år 2014). Ett nytt inköpssystem ska införas 2016. Det nya inköpssystemet innebär att rutiner stramas upp och risken minskar för felaktiga inköp. Inflyttning har skett i 641 bostäder, egenbyggda småhus och äldreboenden ej inräknade. Nya lägenheter finns i bland annat centrala Handen, nya stadsdelen Vega, Västerhaninge och Tungelsta. Haninges befolkning ökade med cirka 1 300 personer under året.

Kommunstyrelsen har prioriterat tillgång på verksamhetsmark för att nya och befintliga företag ska kunna utvecklas. Under året fanns inom kommunen totalt cirka 45 hektar mark planlagd för verksamhetsmark, varav cirka 20 hektar i kommunal ägo.

20. Ekonomiskt resultat

Kommunen ska nå ett budgeterat resultat, som motsvarar minst två procent av kommunens skatteintäkter och generella statsbidrag

Status: **Helt uppfyllt**

20.1 Ekonomisk uppföljning och prognoser

Förbättra uppföljning och prognosarbetet

Status: **Helt uppfyllt**

Nämndens indikator:

Kommunstyrelsen redovisar sammantaget ett överskott jämfört med budget på 13,3 miljoner kronor (mnkr).

Förvaltningens prognoser under året har varit positiva och i den senaste var prognosen +7,5 mnkr. I prognosen låg att exploateringsvinsterna skulle vara enligt budget. I utfallet aktiverades 11,6 mnkr, vilket är 5,7 mnkr mer än budget. Detta förklarar avvikelserna mellan förvaltningens prognos och utfallet 2015.

Kommentar

Förvaltningen ska systematisera uppföljning av budget och verksamhetsplaner.

Förvaltningens ledningsgrupp har fastställt en checklista för uppföljning som ska användas av alla chefer i förvaltningen. Checklista, mallar och instruktion ska utvärderas löpande.

Budget och verksamhetsplanernas aktiviteter följs upp per enhet och sammanställs av respektive avdelning inom förvaltningen. Verksamhetsplaner följs upp tre gånger per år.

Rutinerna för att följa upp exploateringar och investeringar ska förbättras. Ett förslag till förbättrad redovisning och uppföljning finns och har stämts av med kommunens revisorer. De nya rutinerna kommer att användas från januari 2016.

Förvaltningen utvecklar beslutstödet Hypergene. En uppgradering av systemet genomfördes i september. Detta har medfört förbättringar framför allt inom verksamhetsuppföljning. En prognosmodul kommer att tas i bruk under våren 2016, utbildning av användarna kommer att ske i samband med detta. Haninge deltar i ett nätverk med andra kommuner som använder Hypergene i syfte att dra nytta av varandras erfarenheter.

21. Bästa kommunala arbetsgivare

Kommunen ska vara Sveriges bästa kommunala arbetsgivare

Status: **Delvis uppfyllt**

21.1 Chefs- och medarbetarskap

Samordna och utveckla kommunens arbete med chefs- och medarbetarskap i syfte att utveckla verksamheterna

Status: **Delvis uppfyllt**

Nämndens indikator:

Se analys av indikatorerna i strategi 21.2

Kommentar

Förvaltningens ledning, styrning, stöd och uppföljning till övriga förvaltningar ska förbättras. En kvalitetsdialog avseende Human Resource (HR) har genomförts med förvaltningschefer och ledningsgrupper och kommer att utvecklas under 2016. Ett arbete med kommunikationsplan för personalavdelningen har påbörjats. Bildande av förvaltningsteam för lön och HR har startat.

Arbetet med framtagande av underlag till en kommungemensam kompetensförsörjningsplan har genomförts utifrån förvaltningarnas framtida kompetensförsörjningsbehov. Planen ska bli klar 2016.

Interna rutiner och manualer ses över löpande. Rutiner för ökad kontroll av löneutbetalningar och hantering av löneskulder har förbättrats. Ett förslag till kommungemensam personalstatistik finns och ska fastställas i början av 2016.

Ny förvaltningsorganisation avseende IT och telefoni har införts. Organisation för ledning och styrning av IT har beslutats. En IT-policy har tagits fram. IT-strategier till stöd för förvaltningarnas ledningsgrupper har utsetts på samtliga förvaltningar.

Ekonomiavdelningen tillsammans med förvaltningarna har tagit fram ett förslag till hur den

nya inköpsorganisationen ska se ut i verksamheterna. En förvaltningsövergripande arbetsgrupp har bildats i syfte att samordna och effektivisera handläggningen av företagsärenden.

Ökningen av nyanlända till Sverige och Haninge har inneburit att kommunen har startat ett förvaltningsövergripande arbete för att kunna ta emot fler asylsökande än tidigare.

Förhållandet mellan kommundirektör och förvaltningschefer har förändrats. Förvaltningscheferna har fått i uppdrag att arbeta koncernövergripande och kommundirektören är överordnad och högsta ansvariga tjänsteman. Kommundirektörens ledningsgrupp, där samtliga förvaltningschefer ingår, har definierat sin roll i arbetet med en gemensam kommunkultur med medborgarfokus och identifierat prioriterade områden för 2016. Arbetet med implementering av beslutade riktlinjer avseende chefer och medarbetare har inordnats i uppdraget. I samband med medarbetarsamtal och vid arbetsplatsträffar aktualiseras riktlinjerna och medarbetarrollerna specificeras.

21.2 Förverkliga personalpolitiska programmet

Prioritera, samordna och leda arbetet för att förbättra förvaltningarnas möjligheter att förverkliga det personalpolitiska programmet

Status: **Delvis uppfyllt**

Nämndens indikatorer:

Medarbetarindex mäts från och med 2014 i hållbart medarbetarengagemang (HME). Indexet mäter medarbetarnas engagemang inom områdena motivation, styrning och ledarskap. HME har de tre senaste åren förändrats obetydligt, det gäller för hela kommunen och för kommunstyrelseförvaltningen. Förvaltningens värde är lägre jämfört med hela kommunen.

HME för hela kommunen blev 78,5 vilket är en liten ökning från året innan (78,2).

Kommunstyrelseförvaltningens värde på hållbart medarbetarindex blev 75,2 jämfört med 75,7 år 2014.

	Utfall 2014	Mål 2015	Utfall 2015
Hållbart medarbetarengagemang (HME) kommun	78,2	78,3	78,5
Hållbart medarbetarengagemang (HME) nämnd	75,7	75,8	75,2

Kommentar

Förvaltningen ska uppdatera den kommunövergripande handlingsplanen som är knuten till personalpolitiska programmet. Anledningen är inriktningen mot en kommunkultur med medborgarfokus.

En upphandling av ledarutvecklingsinsatser har genomförts och plan för införande av utbildning för chefer i kommunen har tagits fram.

Arbetet har påbörjats för utveckling av samverkan och lönebildningsprocess samt introduktionsår för nya chefer.

22. Effektiv resursanvändning

Kommunens verksamhet ska präglas av effektiv resursanvändning

Status: **Delvis uppfyllt**

22.1 Förbättra arbetsmiljön

Arbeta med att förbättra arbetsmiljön vid kommunstyrelseförvaltningen

Status: **Ej uppfyllt**

Nämndens indikator:

Sjukfrånvaron för medarbetare inom kommunstyrelseförvaltningen är samma som förra året. Fortsatt fokus på det systematiska arbetsmiljöarbetet och rehabiliteringsarbetet har bromsat en befärad ökning men sjukfrånvaron har inte minskat. Sjukfrånvaron har minskat i åldersgruppen 20- 29 år. Största ökningen jämfört med föregående år finns i åldersgruppen 50 - 65 år.

	Utfall 2014	Mål 2015	Utfall 2015
Sjukfrånvaro nämnd	2,8 %	2,7 %	2,8 %

Kommentar

För att förbättra arbetet med arbetsmiljön har verktyget arbetsmiljöguiden införts på webben. En handledning för chefer om arbete med den psykosociala arbetsmiljön har tagits fram. Det nya incident- och skaderapporteringsystemet KIA är i bruk. Programmet finns både på dator och i en app. Appen underlättar för medarbetare som arbetar utan dator att registrera händelser. Nästan 1 000 händelser rapporterades i systemet (725 tillbud, 190 olycksfall utan frånvaro och 11 olycksfall med frånvaro).

22.2 Avtalstrohet och avtalstäckning

Förbättra avtalstrohet och avtalstäckning

Status **Delvis uppfyllt**

Nämndens indikatorer:

Avtalstroheten för Haninge kommun var 82 procent vilket är en minskning med fem procentenheter jämfört med föregående år. Det främsta skälet till minskningen är att upphandlingsenheten inte hinner med att genomföra upphandlingar i den takt som verksamheterna har behov av. Antalet samordnade upphandlingar tillsammans med andra kommuner ligger på samma nivå som förra året. Avtalstroheten i kommunstyrelsen har ökat med fyra procentenheter och är 97 procent.

	Utfall 2014	Mål 2015	Utfall 2015
Avtalstrohet kommun	87%	88%	82%
Avtalstrohet kommunstyrelsen	93%	92%	97%

Kommentar

Arbete med att öka avtalstroheten pågår löpande. Förvaltningen arbetar tillsammans med förvaltningarna med att nå förståelse i verksamheterna för hur man får spendera kommunens pengar. Upphandling av ny avtalsdatabas är klar och kommer att underlätta för verksamheterna att hitta rätt avtal för inköp.

En förstudie har påbörjats för att ta fram ett verktyg så att det blir lättare att ta fram statistik och därmed förbättrade analyser av hur kommunens avtal följs.

Projektet Effektiva Inköp löper enligt plan. Ett beställnings- och inköpssystem är upphandlat och installation av verktyget pågår. Systemet kommer att tas i bruk i mars 2016. Det kommer även att ersätta det nuvarande fakturahanteringssystemet. Utbildningar är planerade att genomföras i samband med införandet.

22.3 Intern kontroll och styrning

Förbättra metoder och riktlinjer inom intern kontroll och styrning.

Status: Helt uppfyllt

Kommentar

Intern kontroll och styrning kan handla om att förtydliga riktlinjer och ansvarsgränser, utveckla systemstöd som effektiviserar administration och minskar risken för felaktigheter. Det kan också handla om att säkerställa att processer för uppföljning av fullmäktiges mål och budget fungerar.

Infrastrukturen för IT och telefoni är kontinuerligt föremål för kvalitetshöjande insatser för att anpassas mot verksamheternas behov av nya funktioner, ökad tillgänglighet och krav på säkerhet. Telefoniplattformen har under året uppgraderats vilket ger förutsättningar att använda nya telefonitjänster som stöder det ökande användandet av mobila enheter, iPhone, iPads mm. För förskolorna har IT-och telefonikommunikation uppgraderats. Livscykelhantering av datorutrustning, ny kostnadsfördelning av IT arbetsplatser, samt förbättrad identitetshantering av dessa pågår.

En kommungemensam målbild för IT med strategi och plan för genomförande (2018) är under arbete. Som ett led i detta arbete har en ny organisation för styrning och ledning av IT på koncernnivå driftsatts. Detta bidrar till ökat samarbete mellan förvaltningarna.

Ekonomiavdelningen och personalavdelningen arbetar tillsammans med att ta fram en ny prissättningsmodell för IT.

En organisationsöversyn är genomförd av enheten för kommunikation och marknadsföring, för att bland annat utveckla stödfunktionen mot övriga förvaltningar. Implementering av den nya organisationen och rekryteringsprocessen har startat.

Upphandling av nytt personal- och lönesystem är genomförd. Det nya systemet beräknas att vara i drift i april 2016.

Samtliga avdelningar ska effektivisera och kvalitetssäkra sina processer. Processkartläggning sker i flera enheter. En processanalys av kundfaktureringsprocessen är klar och ska införas i verksamheterna. Processkartläggning av upphandlingsprocessen pågår. Det nya fakturahanteringssystemet som kommer att ingå i beställnings- och inköpssystemet påverkar processen för leverantörsreskontra som inte har avslutats. Ekonomiavdelningen har även kartlagt och dokumenterat budgetprocessen, både centralt och inom respektive nämnd. Målet är att budgetprocessen ska vara mer lika oavsett förvaltning.

En översyn av löneprocessen har genomförts för att förbättra de administrativa rutinerna med hjälp av befintligt systemstöd.

Centrala HR-processer som ska kartläggas är rekrytering, byte av tjänst och avslutning av anställning. Det finns beroenden till hur behörigheter hanteras, personalkatalog (telefonväxeln) och beslutstödssystem med mera. Målet är att personaldata ska vara korrekt oavsett varifrån informationen hämtas och därmed underlätta administration både vid anställning och vid behörighetsärenden.

Implementering är påbörjad av effektivare process i samband med nya företagsetableringar.

Beslutsstödssystemet Hypergene uppgraderades i september. Den nya versionen innehåller bättre funktioner för uppföljning och analyser. Analys och utvärdering av en kommande prognosmodul har genomförts och beräknas vara i drift under våren 2016.

Arbete pågår med att införa en så kallad Jämförare mellan olika utförare av kommunens verksamheter. En förstudie pågår om att kunna göra uppföljning av avtal med hjälp av

beslutsstödet. Utveckling av frånvarostatistiken har genomförts.

Förnyad upphandling av ekonomisystemet planeras. Arbetet görs tillsammans med Nynäshamn. Ett förfrågningsunderlag för en förstudie är framtaget men förstudien har ännu inte startat. Arbetet fortsätter under 2016.

Förvaltningen har sett över kommunövergripande styrdokument (policy, planer, program). I december beslutade kommunstyrelsen att ta bort alternativt uppdatera ett antal styrdokument som inte längre är aktuella. Förvaltningen gör också en översyn av policydokument och riktlinjer rörande oegentligheter, korruption och muta. Arbetet är inte avslutat utan fortsätter 2016.

23. Befolkningsökning

Med 2008 som jämförelseår ska invånarantalet till år 2018 ha ökat med minst 10 000

Status: **Delvis uppfyllt**

23.1 Bostads- och trafikförsörjning

Säkerställa framtida bostads- och trafikförsörjning

Status: **Ej uppfyllt**

Nämndens indikatorer:

I SCBs medborgarundersökning våren 2015 har resultatet i nöjdhet med bostäder minskat från betygsindex 54 (2014) till 51 (2015). Resultatet för andra kommuner med över 50 000 invånare var 53.

I medborgarundersökningen mäts även nöjdhet med kommunikationer. Den har minskat, från 68 (2014) till 66 (2015). Det är samma värde som andra kommuner med invånarantal över 50 000.

	Utfall 2014	Mål 2015	Utfall 2015
Nöjd medborgare bostäder	54	55	51
Nöjd regionindex kommunikation	69	70	66

Kommentar

En ny översiktsplan (ÖP) håller på att tas fram. Ett förslag har varit ute på samråd. Samrådsmöten i Dalarö, Handen och Västerhaninge är genomförda med totalt ca 75 deltagare samt förtroendevalda från översiktsplaneberedningen. Samråd med ungdomar i gymnasieåldern är genomfört i samarbete med Speak App. Sammanställning av de inkomna synpunkterna liksom inledande revideringar av planförslaget är under arbete. Centrala frågor i den nya ÖP är att möjliggöra fortsatt bostadsutbyggnad, särskilt genom förtätning i den regionala stadskärnan och andra pendeltågsnära lägen.

En arbetsgrupp med berörda förvaltningar har tagit fram ett underlag om bostadssituationen i kommunen med särskilt fokus på grupper som har svårigheter på den ordinarie bostadsmarknaden. Underlaget har redovisats i översiktsplaneberedningen. Gällande riktlinjer har arbetats in i ÖP. Statistik har tagits fram avseende befolkningens utveckling och dagens bostadsutbud.

Under året har en kraftig ökning av antalet färdigställda bostäder skett. Dessa har tillkommit bland annat i centrala Handen, i den nya stadsdelen Vega och i andra kommundelar som Västerhaninge och Tungelsta.

Förvaltningen bevakar trafikfrågor. Trafikverket har påbörjat vägplanarbetet för Tvärförbindelse Södertörn. Studier ska genomföras kring olika korridorsalternativ och

inledande möten har hållits kring förutsättningar och underlag. Tillsammans med Trafikverket har arbete inletts med planering för gång- och cykelväg mellan Västerhaninge och Årsta havsbad. Förvaltningen deltar i Trafikverkets åtgärdsvalsstudie för Tungelstavägen och Stavsvägen samt i arbetet med utbyggnad av dubbelspår i Tungelsta. Medverkan sker i arbetet med åtgärdsvalsstudie för stomnätsbussar, den framtida pendeltågstrafiken och i arbetet med ett uppdaterat regionalt trafikförsörjningsprogram. Kontinuerliga samrådsmöten hålls med Landstingets trafikförvaltning, bland annat kopplat till kollektivtrafikförsörjning under byggtiden i Vega.

Årets utveckling i olika kommundelar redovisas i ett eget avsnitt längre fram i årsredovisningen.

23.2 Marknadsföra boendekommunen

Marknadsföra Haninge som attraktiv boendekommun

Status: **Helt uppfyllt**

Nämndens indikatorer:

Under januari till november ökade Haninges befolkning med 1 259 personer. Detta berodde på ett födelseöverskott på 445 personer och ett inflyttningsöverskott på 802 personer. Den senaste befolkningsprognosen fram till år 2030 är att befolkningen förväntas öka med minst 30 000 personer. Befolkningsprognosen har spridits externt och till förvaltningarna inför budgetarbetet.

Under året har en kraftig ökning av antalet färdigställda bostäder skett. Dessa har tillkommit bland annat i centrala Handen, i den nya stadsdelen Vega och i andra kommundelar som Västerhaninge och Tungelsta. Inflyttning har skett i 641 bostäder. Egenbyggda småhus och äldreboenden ingår inte.

	Utfall 2014	Mål 2015	Utfall 2015
Befolkningstillväxt*	1 475	808	1 259
Antal färdigställda bostäder	215	216	641

*Avser befolkningstillväxten den 30 november

Kommentar

Information om kommunens bostadsbyggande sker löpande på kommunens hemsida och Facebook.

Hemsidan vega.se uppdateras löpande. Fotografering av utvecklingen i Vega sker kontinuerligt och ett urval av bilderna publiceras på vega.se. Arbetet med Vega pendeltågstation har startat. En marknadsföringsgrupp är skapad med byggherrar i Vega. En publikation med fokus på Vega är distribuerad via DN och utdelad till kommuninvånare under våren.

180 ungdomsbostäder mitt emot Tuvvägen i centrala Handen har byggts och var inflyttningsklara vid årsskiftet. Inflyttning har under året skett i Ribby ängar, Kvarteret Arken i Handen samt i Vega.

Haninge har marknadsförts i ett flertal sammanhang som boende- och besökskommun. Skärgårdstinget arrangerades i augusti tillsammans med Nynäshamns kommun för 22:a året i rad. Årets tema var Bostäder - hyresrätter i skärgården. Gästtalare på tinget var Hyresgästföreningens förbundsordförande samt bostadsministern.

Visithaninge.se har lanserats. Annonsering är genomförd i tidningen Skärgårdens sommarbilaga och i Magasin skärgård. Via kommunens hemsida sprids information om

visithaninge.se och de nya möjligheterna till besök i Haninges skärgård med Nord-syd-linjen. Den traditionella visningsresan genomfördes i våras till Dalarö, Fjärdlång och Huvudskär för ett 50-tal turistbyråer och turistorganisationer i länet för att visa Haninges skärgård och utbud samt kommunens turistnäring.

24. Starta och utveckla företag

Det ska vara enkelt att starta och utveckla företag i kommunen så att antalet arbetsplatser ökar

Status: **Delvis uppfyllt**

24.1 Nya etableringar

I samverkan med SBA, nyföretagarcentrum och andra aktörer verka för nya etableringar

Status: **Helt uppfyllt**

Nämndens indikatorer:

Årets resultat för NKI (nöjd kund index) för företagare har ökat från 66 till 69. Den största ökningen har skett inom bygglov. Företagsgruppen i förvaltningen har påbörjat ett arbete med att förenkla för företagen vid bygglov och etableringsärenden. En översyn av informationen på näringslivssidan på haninge.se kommer att göras under våren 2016.

Antalet arbetsställen har ökat från 2 752 till 2 839. Det har skett små ökningarna i alla storleksklasser mellan 1 och 199 anställda. Två tredjedelar av arbetsställena har mellan en och fyra anställda.

	Utfall 2014	Mål 2015	Utfall 2015
Arbetsställen	2 752	2 753	2 839
Nöjd kundindex företagare (SBA)	66	68	69
Nya företag per 1000 invånare i kommunen	7,0	7,1	7,1

Kommentar:

Förvaltningen har marknadsfört Haninge som etableringsort. En media-och marknadsföringsplan finns. En etableringsgrupp har bildats. Haninge har deltagit i fastighets- och investeringsmässan MIPIM samt vid Business Arena i Almedalen och i Stockholm.

Albybergsidan på haninge.se lanserades i samband med besöket i Almedalen. Haninge som etableringsort har marknadsförts i artiklar och annonser. En artikel om Haninge som etableringsort fanns i en DN- bilaga i slutet av april. Kommunen har under året sålt ca 48 000 kvm mark i Albyberg. En option finns på ytterligare 70 000 kvm.

Kommunen deltar i den Södertörns gemensamma arbetsgruppen "Förbättra företagsklimatet". I juni anordnades en kompetensutvecklingsdag för näringslivsenheter i Södertörns kommunerna under ledning av Huddinge och Haninge. I oktober anordnade Huddinge, Haninge och Södertälje ett gemensamt event, Mitt företags-turnén, där målgruppen är etablerade företag som vill växa. Cirka 120 företag deltog. Drygt 100 företagsbesök har genomförts för att upprätthålla dialog med företagen. Planering av en träff för besöksnäringsentreprenörer pågår. Årets visningsresa för besöksnäringen i maj lockade närmare 50 deltagare som med buss och båt fick besöka platser och anläggningar i Haninge. Ett heldagsarrangemang för besöksnäringen med 65 deltagare ägde rum i november vid Härke slott.

24.2 Tillgång verksamhetsmark

Säkerställa tillgången på verksamhetsmark

Status: **Delvis uppfyllt**

Kommentar:

I Stockholmsregionen finns en stark efterfrågan på verksamhetsmark. I samband med det nya företagsområdet Albyberg ökade tillgången av planlagd mark i kommunen. Under året fanns inom kommunen totalt cirka 45 hektar mark planlagd för verksamhetsmark, varav cirka 20 hektar i kommunal ägo. Exploatering av Albyberg pågår och även den sista kommunalt ägda tomten i Håga såldes under året. Pågående planarbete i Jordbro och Albyberg kommer att säkra tillgången på verksamhetsmark.

Kommunstyrelseförvaltningen har sålt den sista tomten i Håga och 48 000 kvm i Albyberg under 2015. Detaljplanerna för Albyberg 2 och Lillsjön blir klara under 2016.

Förvaltningen har tagit fram förslag till hur olika verksamhetsområden bör utvecklas och identifierat behov av nya områden. Dessa har lämnats till ÖP-beredningen. Albyberg etapp 2 och Lillsjö i Jordbro är två verksamhetsområden som håller på att detaljplaneras.

Förvaltningen har tagit fram en media- och marknadsföringsplan för Albyberg.

I samband med utvecklingen av Norviks hamn och omvandling av verksamhetsområden inom Stockholm stad, bland annat Slakthusområdet, ökar efterfrågan på verksamhetsmark söder om Stockholm. En gemensam arbetsgrupp med representanter från Stockholm stad, Huddinge Haninge och Nynäshamns kommuner följer utvecklingen för att gemensamt säkerställa tillgången på verksamhetsmark mellan Stockholm och den kommande hamnen Stockholm-Norvik.

Uppföljning av utvecklingen inom olika kommundelar

Brandbergen ska utvecklas. Målen är att knyta ihop flerbostadshusområdet med radhusområdena och att länka Brandbergen till den regionala stadskärnan. Ett förslag till utvecklingsprogram för Brandbergen har färdigställts och har varit på samråd till berörda. Det slutliga utvecklingsprogrammet kommer till kommunfullmäktige under våren 2016. Planering av nya bostäder pågår vid centrum och norr om Brandbergsleden.

Uppföljningen av Dalarödialogen visade att ortsanalysen behöver ses över så att den blir aktuell och fyller sin funktion. En ortsanalys ska beskriva orten som plats, som livsmiljö och vilken roll som orten fyller i förhållande till omgivningen.

Tungelsta utvecklingsprogramms syfte är att belysa potential och utvecklingsmöjligheter i kommundelen med målet att behålla karaktären av trädgårdsstad. Under 2015 har bland annat en ny förskola och ett äldreboende byggts i Lillgården och stationsområdet i Tungelsta börjat byggas om för anpassning till dubbelspår. Nya bostäder planeras i Ålsta samt vid Bäckvägen i södra Tungelsta. En åtgärdsvalstudie för Stavsvägen har påbörjats.

I Västerhaninge syftar utvecklingsprogrammet till att behandla centrumkärnan och utvecklingen där. Målbilden är att utveckla en hållbar miljö med småstadskaraktär. I centrala Västerhaninge har under 2015 bland annat arkeologiska utgrävningar pågått. Detaljplan för nya Åbyskolan har varit ute på granskning och nya bostäder planläggs vid Ribby Allé.

Ett planprogram avseende delar av centrala Jordbro finns. Det utgör grunden för kommande detaljplanering med en långsiktig och hållbar vision för området och dess invånare. Bland annat föreslås en förtätning av området så att nya bostäder kan byggas. Planering av nya bostäder inom tidigare Lundaskolans tomt pågår.

Förbättrad intern kontroll

Kommunstyrelsens internkontrollplan hanteras i ett eget ärende. Ett urval av

kontrollmomenten sammanfattas i årsredovisningen.

Beställarenheten IT har börjat med att informationsklassificera system som ligger till grund för kravställning, kontrollera backupnivåer och behov av spegling. Varje verksamhet ansvarar själva för att ta fram reservplaner för eventuella avbrott. Beställarenhet IT bistår med stöd och hjälp kring reservplaner.

Riktlinjerna för företagskort följs i stor omfattning inom kommunstyrelseförvaltningen och resultaten har förbättrats under året. Stickprov visar att inköp inom kommunstyrelseförvaltningen är relaterade till verksamheten. Övervägande del av inköpen avser livsmedel, uppvaktning och personalrepresentation.

Kunskapen om policy mot mutor är ungefär lika hög inom kommunstyrelseförvaltningen som i övriga förvaltningar. Det var resultatet i en enkät där 12 av 17 chefer inom förvaltningen svarade. Ett projektarbete avseende en policy om oegentligheter har påbörjats som ska utmytna i regelverk kring oegentligheter inklusive mutor och vänskapskorruption.

Under november gjordes även en enkätundersökning inom kommunstyrelseförvaltningen om kompetensbaserad rekrytering. Slutsatsen är att alla nyanställda chefer behöver få information om detta.

Ekonomi

Kommunstyrelsen redovisar sammantaget ett överskott jämfört med budget på 13,3 miljoner kronor (mnkr). Förtroendemannaorganisationen har ett underskott på 1,6 mnkr. Antalet politiska uppdrag och tjänster utökades inför 2015. Budgeten utökades inför budgetåret men kostnaderna har ökat mer än beräknat. Utfallet är i nivå med det som prognostiserats under året.

Nettokostnaden för kommunstyrelseförvaltningens verksamheter är 13,1 mnkr lägre än budget. I kommunstyrelseförvaltningen finns det några större avvikelser inom avdelningarna jämfört med budgeten. Överskottet på kommundirektören beror främst på att förvaltningens reserv inte har tagits i anspråk samt att avsatta medel för en hållbarhetsberedning inte tagits i anspråk. Samhällsutvecklingsavdelningen redovisar ett större överskott som beror på exploateringsvinster på sammanlagt 11,6 mnkr. Det är ca 5,7 mnkr högre än vad som är budgeterat.

Personalavdelningen redovisar ett överskott på 0,8 mnkr. Det är främst löneenheten som visar överskott då kostnader för införande av nytt lönesystem till stor del kommer först 2016. IT-kostnaderna, som tidigare år visat stora underskott, är nu i princip i balans. Inom ekonomiavdelningen redovisas ett överskott på 1,7 mnkr vilket till stor del beror på lokalförsörjningsenheten som har ett överskott, 1,5 mnkr. I lokalbanken har en del tomställda lokaler använts som evakueringslokaler vid ombyggnationer och på så sätt minskas kostnaderna för de tomställda lokalerna. Vakanser inom enheten har också bidragit till överskottet. Serviceavdelningen visar ett överskott på ca 0,5 mnkr.

De kommungemensamma kostnaderna visar på ett överskott på 1,8 mnkr. Överskottet beror främst på att inga större försäkringsskador har inträffat och ligger i nivå med prognosen.

Förvaltningens prognoser under året har varit positiva och i den senaste var prognosen +7,5 mnkr. I prognosen låg att exploateringsvinsterna skulle vara enligt budget men i utfallet aktiverades 11,6 mnkr, vilket är 5,7 mnkr mer än budget. Detta förklarar avvikelsen mellan förvaltningens prognos och utfallet 2015.

Driftredovisning

	Bokslut 2014	Budget 2015	Bokslut 2015
Ekonomi (mnkr)			
Verksamhetens intäkter	640,7	640,9	675,6
Verksamhetens kostnader	825,6	836,6	858,0
Nettokostnad*	184,9	195,7	182,4
Resultat	3,9		13,3

* Budgeterad nettokostnad motsvarar ram enligt fullmäktige

Nedan redovisas utfallet per område och avdelning.

	Utfall 2015	Budget 2015	Avvikelse
Förtroendemannaorganisationen	31 000	29 372	-1 628

Kommunstyrelseförvaltningen (tkr)

	Utfall 2015	Budget 2015	Avvikelse
(Nettokostnader)			
Kommundirektör	4 022	7 481	3 459
Kansliavdelningen	9 285	9 525	240
Samhällsutvecklingsavdelningen	32 406	38 809	6 403
Personalavdelningen	22 639	23 391	752
Ekonomiavdelningen	11 456	13 176	1 720
Serviceavdelningen	-521	0	521
Summa	79 287	92 382	13 095

Kommungemensamma kostnader (tkr)

	Utfall 2015	Budget 2015	Avvikelse
Södertörns brandförsvärsförbund och övriga medlemsavgifter	69 666	69 975	309
Försäkringar inkl klottersanering m.m.	2 476	3 950	1 474
Summa	72 142	73 925	1 783

Totalt	182 429	195 679	13 250

Investeringsrapport

	Budget 2015	Utfall 2015	Avvikelse	Överförs till 2016	
Investeringsreserv	19 880		19 880		Avslutas
IT investeringar	14 000		14 000		Avslutas
Investeringar i Kommunhuset	150		150		Avslutas
Bussterminal Haningeterrassen	35 000	9 030	25 970	25 970	Pågår
Teknik för egendomsskydd	250		250		Avslutas
Uppgradering Agresso	2 000		2 000	2 000	Pågår
Dubbelspår Tungelsta-Hemfosa	16 200	5 364	10 836	10 836	Pågår
Vattenplan	10 705	125	10 580	10 580	Pågår
Lägenheter Vemdalen	700		700		Avslutas
Intranetet	478		478	478	Pågår
Infrastrukturinvesteringar Vega	30 000	0	30 000	30 000	Pågår
Combine	62	2 074	-2 012	-2 012	Pågår
Beslutsstöd	-1 090	77	-1 167		Avslutas
Beställningssystem	2 218	1 274	944	944	Pågår
Ärendehanteringssystem	879	2 395	-1 516	-1 516	Pågår
Nya Fredrik	-244	437	-681	-681	Pågår
Brandbergsskolans skolgård etapp 2	-259		-259		Avslutas
Klockargården	3 100	0	3 100	3 100	Pågår
Jordbromalmsskolans tak	1 000	568	432		Avslutas
Lyckebysskolans ombyggnation	-4 337	2 800	-7 137		Avslutas
Utbyggnad av parkering Årsta	2 000		2 000	2 000	Pågår
Tömningstank Nåttarö	300		300	300	Pågår
Åby 1:27 (ny Förskola)		356		-356	Pågår
Summa investeringar	132 992	24 500	108 492	81 643	

Det sammanlagda utfallet på investeringarna för året är 24, 5miljoner kronor. Utfallet innebär att 18 procent av budgeten förbrukats. Anledningen är främst att investeringsreserven inte har förbrukats, kostnader för infrastrukturinvesteringar för Vega, bussterminal och dubbelspår Tungelsta -Hemfosa inte ännu utbetalats fullt ut, samt att våtmark och fördröjningsåtgärder som avser Drevviken inte kommit igång under 2015.

Några investeringar med underskott kan hänföras till lokalförändringar. Dessa är i flera fall kostnader som kommunen haft men som kommer att regleras mot Tornberget.

Några investeringar har inget utfall men står trots detta som avslutade. Detta är investeringsbelopp som är schabloniserade ifall det skulle uppkomma ett behov under året. Under 2015 har inga behov uppkommit. Medel finns anslagna i 2016 års investeringsbudget så överföring av dessa som investeringsmedel till 2016 är inte aktuellt. Beträffande IT-investeringar så köper kommunen numera IT som tjänst, varför investeringsbehovet minskar och för 2015 har inte investeringsbudgeten behövt användas.

Personal

Tre nya chefer har rekryterats utifrån chefsriktlinjerna som används redan när kravprofiler tas

fram. De används även i samband med arbetsprover och i introduktionen av nya chefer inom förvaltningen.

Verktyget Arbetsmiljöguiden och ett nytt skade- och incidentrapporteringssystem (KIA) har införts under 2015. Verktyget och systemet ger ökad struktur vid genomförande av systematiskt arbetsmiljöarbete, inrapportering av skador och incidenter. Strukturen och systemet gör det möjligt att enklare ta fram underlag för beslut om åtgärder som förhindrar ohälsa. Kunskap om Haninge kommuns arbetsmiljöarbete finns tillgängligt för chefer inom förvaltningen och det leder till att arbetsmiljöfrågor hanteras lika inom förvaltningen. Utveckling av uppföljningsarbete i det systematiska arbetet kvarstår till 2016.

Året har inneburit förändrat uppdrag för kommundirektörens ledningsgrupp (KDLG) och kommundirektören är från maj 2015 chef för kommunens förvaltningschefer. Det påverkar den tidigare framtagna kommunövergripande handlingsplanen. Arbetet har utvecklats till att Haninge kommun vill uppnå en gemensam kommunkultur med medborgarfokus. Förvaltningens chefer bidrog till underlag i samband med den kommungemensamma chefsdag som genomfördes i oktober. KDLG har identifierat förbättringsområden som ledning, styrning och uppföljning. Det finns andra områden som konstaterats som prioriterade och arbete har startats under året, det är kommunikationsarbete inom Haninge kommun och med medborgare samt ökad samverkan mellan förvaltningarna.

Antal anställda har ökat under 2015. Utökningen har skett främst inom samhällsutveckling, upphandling, beställarenheten IT och överförmyndarverksamheten samt politiska sekreterare.

Uppgifterna i tabeller och diagram gäller tillsvidareanställningar och visstidsanställningar med en sysselsättningsgrad på minst 40 % av heltid.

Nyckeltal	2014	2015
Antal anställda	198	212
Varav män	66	68
Varav kvinnor	132	144
Sjukfrånvaro av överenskommen arbetstid, alla anställda (%)	2,8	2,8
Sjukfrånvaro bland män (%)	1,7	2,3
Sjukfrånvaro bland kvinnor (%)	3,7	3,1
Långtidssjukfrånvaro (% av sjukfrånvaro 60 dagar eller mer)	41,8	31,5
Sjukfrånvarotid i åldersgruppen 29 år eller yngre (%)	7,5	2,0
Sjukfrånvarotid i åldersgruppen 30-49 år (%)	2,0	2,1
Sjukfrånvarotid i åldersgruppen 50 år eller äldre (%)	2,7	3,9

Analys av sjukfrånvaro

Ovanstående diagram och tabell visar hur sjukfrånvaron utvecklats varje månad från januari till och med december. Uppgifterna gäller 2015 och 2014.

Sjukfrånvaron inom kommunstyrelseförvaltningen är oförändrad jämfört med förra året. Sjukfrånvaron har minskat i åldrarna 20- 29 år. Ökningen jämfört med föregående år finns inom åldersgrupperna 50 - 65 år.

Sjukfrånvaro kan också delas upp i kort (2 till 14 dagar, och 15 till 59 dagar) och lång sjukfrånvaro (fler än 60 dagar). Den korta sjukfrånvaron har ökat i jämförelse med föregående år. Det finns risker för att korta sjukperioder övergår till längre frånvaro. Den sammanlagda sjukfrånvaron för 2015 är oförändrad 2,8 procent. Fortsatt fokus på det systematiska arbetsmiljöarbetet och rehabiliteringsarbetet har bromsat en befarad ökning.

Antalet medarbetare med fyra sjukdomstillfällen eller fler har minskat 2015 jämfört med 2014

(19 jämfört med 22). Upprepade sjukdomstillfällen kan leda till att den långa sjukfrånvaron ökar. Det kan också vara en orsak till att den totala sjukfrånvaron inte har ökat.

Pensionsprognos

Förvaltningen kommer att ha ett högre antal prognostiserade pensionsavgångar 2019. Redan 2017 sker pensionsavgångar i chefsledet.

Tabellen visar hur många anställda i förvaltningen som fyller 65 år aktuellt år.

Pensionsavgångar kommunstyrelsen	2016	2017	2018	2019	2020
kvinnor	1	1	4	8	2
män	3	2	1	1	1

Kompetensförsörjning inom förvaltningen är ett prioriterat område de närmaste tre åren. De områden som kommer att vara viktiga är att attrahera nya medarbetare och utveckla medarbetare. Det kan handla om utformning av uppdrag, visa på karriärvägar och utveckling samt synliggöra vilka förmåner som Haninge kommun erbjuder. Förvaltningen behöver också arbeta med kunskapsöverföring och att försöka förutse förändringar i omvärlden är andra strategier för att möta behoven av kompetens.

Uppföljning av vissa organ under kommunstyrelsen

Brottsförebyggande rådet

Brottsförebyggande rådet (BRÅ) är ett samverkansorgan mellan Haninge kommun och närpolisen samt andra aktörer som arbetar brottsförebyggande i kommunen. BRÅ har till uppgift att genomföra och vidareutveckla det brottsförebyggande programmet.

BRÅ ska fungera som ett organ för överläggning, samråd och ömsesidig information mellan aktörer som arbetar brottsförebyggande inom kommunen. BRÅ ska också vara en kontaktpunkt för att stimulera och aktivera ett samarbete mellan förvaltningar, myndigheter m.fl. vad gäller brottsförebyggande åtgärder.

I Haninge arbetar polisen och kommunen tillsammans. Det finns ett samverkansavtal mellan kommunen och polisen. Avtalet syftar till att stärka samverkan kring det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet. Ett nationellt arbete pågår för att samordna arbetet mot våldsbejakande extremism.

Brottsförebyggande rådets beredningsgrupp har sammanträtt fyra gånger. Ett seminarium kring våldsbejakande extremism har arrangerats, samt en workshop kring arbetet med samverkansavtalet och organisationsförändring.

Trygghetsarbetet präglas av samverkan, samordning och utveckling. Mellan kommunens förvaltningar, närpolisen och frivilliga genom exempelvis föreningar och föräldrar sker en ständig utveckling av samarbeten och insatser för att öka tryggheten och minska brottsligheten.

Handslag mot förstörelse av allmänna utrymmen är en utökad version av tidigare "Handslag mot klotter" som nu även innefattar glaskross, olaglig affischering samt långtidsuppställda bilar. Med nya Handslaget ställer sig aktörer bakom en bredare samverkan och samordning som möjliggör en offentlig miljö som upplevs trygg och snygg för våra medborgare.

Föräldravandring och nattvandring har utvecklats vidare tillsammans med föräldrar och föreningar.

BRÅ ekonomiska resultat blev ett överskott (drygt 30 tkr av en budget på 100 tkr)

Ungdomsrådet

Det övergripande målet för ungdomsrådet är att öka ungdomars engagemang och inflytande genom delaktighet, dialog och påverkan. Delmål för ungdomsrådets verksamhet är bland andra att utveckla ungdomsrådet och ungdomsfullmäktige, utveckla forum där politiker och ungdomar möts samt aktivt arbeta med att engagera de ungdomar som inte annars deltar aktivt i samhällsutvecklingen.

Ungdomsrådet har haft åtta sammanträden och genomfört ett ungdomsfullmäktige.

Fem ungdomar har varit anställda som sommarjobbare för att undersöka vad som krävs för att rådet ska få fler medlemmar och vara representativt för Haninges ungdomar, samt hur ungdomsfullmäktige och ungdomsrådet bör struktureras och organiseras i framtiden. Rapporten föreslår bland annat att syftet med rådet förtydligas, att styrelsemedlemmar får specifika ansvarsområden, att resurser tillsätts för att stötta rådet, samt att rådet ordnar evenemang för att bli mer synlig och locka fler medlemmar. Rapporten framhäver också vikten av att skapa ett samarbete mellan Haninge Ungdomsråd, elevråd och elevkårer.

Ungdomsrådet har anordnat skolbesök i högstadielklasser och rådet ingår i styrgruppen för projektet Speak app. Rådet har deltagit i flera arrangemang av Sveriges Ungdomsråd.

Vidare har ungdomsrådet medverkat på en sommarjobbsmessa för att rekrytera sommarjobbare, på Mänskliga rättighetsdagarna i Göteborg och initierat demokratisamtal inför flytten av verksamheten vid Lakeside till kulturhuset i Jordbro.

Pensionärsrådet

Pensionärsrådets uppdrag är att vara ett organ för överläggning, samråd och ömsesidig information mellan pensionärsorganisationerna och kommunen. Rådet är kommunstyrelsens och nämndernas referensorgan i ärenden som berör pensionärernas situation i kommunen.

Pensionärsrådet har haft fyra sammanträden under 2015. Vid mötena deltar representanter från pensionärsorganisationerna, förtroendevalda från äldrenämnden, kommunstyrelsen, kultur- och fritidsnämnden och stadsbyggnadsnämnden samt tjänstemän från äldreförvaltningen.

Pensionärsrådet har svarat på remisser om förslagen till Brandbergens utvecklingsprogram, biblioteksplan för Haninge kommun 2016-2021 och översiktsplan 2030. Rådet har tagit del av samrådshandlingar i detaljplanearbetet. Pensionärsrådet har deltagit i samverkansmöte med Stockholms läns landsting.

I pensionärsrådet har frågor från äldrenämnden tagits upp och äldreförvaltningen har informerat om aktuella frågor, till exempel Aktivitetsguiden, värdighetsgaranti och kvalitetsdeklarerade tjänster samt den årliga äldremässan. Tematimmar har genomförts där bland annat trafikfrågor och det kontantlösa samhället har tagits upp. Vid sammanträdet i september informerade socialnämndens ordförande om boende för flyktingar. Kommunstyrelsens ordförande har informerat om byggandet i Haninge, näringslivsfrågor, budget och flyktingsituationen.

Utmärkelsen Årets seniorinsats delades ut på äldremässan till Kristina Hultgren, som arbetar ideellt för Röda Korset.

Pensionärsrådets budget avser arvoden och en liten del har använts (12 tkr av 35 tkr).

Handikapprådet

Handikapprådet är ett organ för överläggning, samråd och ömsesidig information mellan handikapporganisationerna och kommunen. Kommunala handikapprådet består av politiker, representanter från flera olika handikapporganisationer samt tjänstemän från samtliga förvaltningar.

Rådet har haft tre sammanträden. Rådet har informerats om och diskuterat ändringarna i socialnämndens bidragsreglemente för föreningsbidrag. Kommunens anhörigkonsult har informerats om möjligheten för personer som har närstående under 65 år att få anhörigstöd. Rådet har också fått information om kommunens snöröjning.

Förslag till ny översiktsplan har skickats på remiss och rådet har svarat på remissen.

Rådet har delat ut tillgänglighetspriset för tionde året. Priset ska uppmuntra insatser för verksamheter, funktioner, lokaler med mera i kommunen så att de blir mer tillgängliga och användbara för alla. Priset som var 40 tkr gick till teamet bakom applikationen Resledaren. Det är en gratis mobilapp som kan användas av alla, men är speciellt utvecklad för personer med kognitiv funktionsnedsättning för att underlätta resande i kollektivtrafiken. Bio Cosmopolite i Brandbergen gavs hedersomnämning för att biografen tillgänglighetsanpassats så att fler kan ta del av deras verksamhet.

Kommunens tillgänglighetsamordnare har presenterat Haninges resultat i den årliga uppföljningen av funktionshinderspolitiken. Dess syfte är att skapa bättre förutsättningar för delaktighet i samhället för personer med funktionsnedsättning. Uppföljningen omfattar arbetsmarknad, fysisk tillgänglighet, utbildning, idrott och kultur. I området kultur placerade sig Haninge på en första plats och i området idrott fick kommunen en åttondeplacering. Uppföljningen görs av Myndigheten för delaktighet.

Handikapprådet överskred sin budget på 85 tkr med ungefär 20 tkr.

Framtid

Kommunstyrelsen ansvarar för den långsiktigt hållbara utvecklingen.

Byggandet av ett ekologiskt och socialt hållbart samhälle är en avgörande framtidsfråga. Kommunstyrelsens insatser i ekologiska frågor spänner över ett stort område och riktar sig både till de kommunala verksamheterna och till medborgarna i stort. Viktiga konkreta åtgärder som samordning av kommunens varutransporter och information och kunskapsspridning om biologisk mångfald utvecklas löpande.

Möjlighet till arbete, goda boendemiljöer, trygghet och hälsa, delaktighet och inflytande är viktigt för att skapa ett socialt hållbart Haninge. Utveckling av dialogen med medborgarna är grundläggande för att skapa tillit och förtroende mellan kommun och kommuninvånare. Bostäder och tillgång till arbete prioriteras för att ge fysisk och ekonomisk trygghet.

Haninge växer i snabb takt liksom hela Stockholmsregionen. En utmaning är att inte enbart bygga det antal bostäder som behövs för att tillgodose efterfrågan utan att också skapa hållbara livsmiljöer där människor vill bo. Utvecklingen av den regionala stadskärnan är en prioriterad uppgift. Att skapa en sammanhängande helhet ger förutsättningar för en modern stadsmiljö med bostäder, arbetsplatser, kultur och service som ett centrum för östra Södertörn.

Den växande regionen ställs inför stora utmaningar, men i detta ligger också möjligheter. Det senaste årets utveckling visar på behovet av lokalt ansvarstagande. Att utveckla en gemensam

kommunkultur med medborgarna i fokus kommer att vara viktigt. Kommunikationen med medborgarna kommer att förbättras genom att de digitala tjänsterna blir bättre och fler tjänster tillkommer.

Kommunstyrelsen ansvarar för övergripande ekonomi- och personalfrågor. Det nya beställningssystem, som införs i början av mars 2016, kommer på sikt att underlätta för förvaltningarna att göra rätt inköp till verksamheten och därmed får rätt pris och kvalité utifrån de krav som ställs vid upphandlingarna. Utvecklingen av beslutstödssystemet fortsätter för att underlätta för chefer ska planera och följa upp sin verksamhet, personal och ekonomi i ett och samma system.

Det finns fortsatta behov av att utveckla stöd till chefer genom att erbjuda individuell coaching, teamutveckling, ledningsstödsutveckling och stöd vid organisationsutveckling.

Den snabba IT-utvecklingen ställer krav på förbättrad infrastruktur, informationssäkerhet och nya tjänster. Kraven på nya (e-)tjänster ställs av både medborgare, kunder och verksamheter inom kommunen. Detta ställer krav på att förvaltningen och kommunstyrelsen kan avväga mellan nyttan och ökade kostnader för IT.

Haninge Bostäder AB, bokslutsdisposition 2015

Sammanfattning

Inför ett beslut av Haninge kommun om att återskapa ett kommunägt bostadsbolag genom att köpa tillbaka delar av ett bostadsbolag från Venantius eller inte, genomfördes en folkomröstning hösten 2002. Utfallet i folkomröstningen blev ett ja till att köpa tillbaka bostäderna. Ett viktigt skäl var att skapa ett instrument för att hantera kommunens bostadsförsörjningsansvar. I folkomröstningens utfall ingick dock att kommunens förvärv av Haninge Bostäder inte skulle belasta kommunens ordinarie verksamhet i form av kostnader på kommunens resultaträkning.

Totalt lånade Haninge kommun Holding AB 118 mnkr med kommunal borgen för förvärvet av aktierna i Haninge Bostäder och 576 mnkr för lösen av lån hos Venantius för fastigheterna som ingår i Haninge Bostäder. Idag är lånen för köp av fastigheterna överförda till Haninge Bostäder och i Haninge kommun Holding återstår endast lånet till köpet av aktierna på 118 mnkr. Koncernbidraget från Haninge Bostäder skall täcka räntorna för detta lån.

För 2015 är Haninge kommun Holdings räntekostnader för förvärvs- lånet 1 621 320 kronor, som föreslås finansieras genom motsvarande koncernbidrag från Haninge Bostäder. Koncernbidraget används endast för att finansiera innehavet av ett allmännyttigt bostadsföretag och inte till någon annan kommunal verksamhet.

Förvaltningens synpunkter

Kommunstyrelseförvaltningen föreslår att kommunfullmäktige godkänner att det ovan nämnda koncernbidraget lämnas.

Underlag för beslut

- Tjänsteutlåtande 2016-02-11 – ”Haninge Bostäder bokslutsdisposition 2015”

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

1. Haninge kommun godkänner att Haninge Bostäder för 2015 lämnar ett koncernbidrag på 1 621 320 kr till det helägda kommunala bolaget Haninge kommun Holding AB för finansiering av bolagets kostnader för ägandet av Haninge Bostäder.

Bengt Svenander
Kommundirektör

Jörn Karlsson
Ekonomidirektör

Expedieras: Akt

För verkställighet: Ekonomiavdelningen, Haninge Bostäder

För kännedom:

Jörn Karlsson

Kommunstyrelsen

Haninge Bostäder, bokslutsdisposition 2015

Bakgrund till koncernbidraget

Inför ett beslut av Haninge kommun om att återskapa ett kommunägt bostadsbolag genom att köpa tillbaka delar av ett bostadsbolag från Venantius eller inte, genomfördes en folkomröstning hösten 2002. Utfallet i folkomröstningen blev ett ja till att köpa tillbaka bostäderna. Ett viktigt skäl var att skapa ett instrument för att hantera kommunens bostadsförsörjningsansvar. I folkomröstningens utfall ingick dock att kommunens förvärv av Haninge Bostäder inte skulle belasta kommunens ordinarie verksamhet i form av kostnader på kommunens resultaträkning. För genomförandet av själva förvärvet bildades ett särskilt bolag, Haninge kommun Holding AB, vars huvuduppgift var att förvärva aktierna i Haninge Bostäder och att svara för upplåningen för förvärvet av fastigheterna i Haninge Bostäder.

Genom att bilda ett holdingbolag som förvärvade bolaget genom förvärv av aktier uppkom låneskulder i Holdingbolaget. Om kommunen i stället hade förvärvat fastigheterna direkt till det bolag som bildades av kommunen hade skulderna för förvärvet av fastigheterna hamnat i samma bolag som fastigheterna. Oavsett hur kommunen har agerat är låneskulderna helt hänförliga till förvärvet av fastigheterna som skedde i syfte att trygga kommunens bostadsförsörjningsansvar.

Totalt lånade Haninge kommun Holding AB 118 mnkr med kommunal borgen för förvärvet av aktierna i Haninge Bostäder och 576 mnkr för lösen av lån hos Venantius för fastigheterna som ingår i Haninge Bostäder. Idag är lånen för köp av fastigheterna överförda till Haninge Bostäder och i Haninge kommun Holding återstår endast lånet till köpet av aktierna på 118 mnkr. Koncernbidraget från Haninge Bostäder skall täcka räntorna för detta lån.

Koncernbidrag enligt lagen om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag

I lagen om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag (SFS 2010:879) § 3 regleras möjligheterna för utdelning till ägaren. Enligt lagen får ett företag lämna en utdelning på kontant insatt kapital beräknad utifrån en

årlig genomsnittlig statslåneränta plus 1 %. Lagen har bl a tillkommit för att motverka utdelning till kommunerna för att finansiera annan kommunal verksamhet.

I § 5 punkt 1 i samma lag finns det beskrivit att begränsningen i värdeöverföringen i 3 § inte gäller för överföringar av överskott som uppkommit under föregående räkenskapsår.

”om överskottet används för sådana åtgärder inom ramen för kommunens bostadsförsörjningsansvar som främjar integration och social sammanhållning eller som tillgodoser bostadsbehovet för personer för vilka kommunen har ett särskilt ansvar”

Lagen innehåller inte något krav på att det måste finnas en tydlig anknytning eller att överföringen måste riktas till åtgärder i socialt utsatta bostadsområden.

På sid 89 i prop 2009/10:185 sägs att åtgärder som främjar integration och social sammanhållning inom ramen för kommunens bostadsförsörjningsansvar kan vara åtgärder som ökar variationen inom ett bostadsområde som kännetecknas av ett ensidigt utbud av bostäder eller finansierar behovet av särskilda lokaler eller fritidsanläggningar såsom fotbollsplaner och lekplatser som mötesplatser för att främja integrationen. Det framgår dock att dessa åtgärder endast är exempel och att de inte är avsedda att vara uttömmande.

Det påpekas i propositionen att det är särskilt angeläget att kommunerna i denna del har möjlighet att utgå från lokala behov och förutsättningar. Det sägs vidare att åtgärder inom ramen för kommunens bostadsförsörjningsansvar för personer för vilka kommunen har ett särskilt ansvar kan vara åtgärder att ordna bostäder åt sådana personer eller att anordna lämpliga gemensamhetsutrymmen och relaterad utrustning men dessa exempel är heller inte avsedda att vara uttömmande.

Koncernbidrag från Haninge Bostäder till Haninge Holding

Haninge Bostäders aktiekapital är 8,4 mnkr, vilket motsvarar det kapital som kommunen gått in med i bolaget, och enligt § 3 skulle därmed en utdelning kunna ske med 133 tkr. För att kunna skapa ett allmännyttigt bostadsföretag i kommunen tvingades kommunen tillskjuta 118 mkr genom upplåning för att förvärva Haninge Bostäder. Mellanskillnaden, 1 488 tkr, mellan föreslaget koncernbidrag på 1 621 tkr och en utdelning på ca 133 tkr används enbart för finansiering av kommunens innehav av ett allmännyttigt bostadsföretag och inte till någon annan kommunal verksamhet.

Koncernbidraget täcker alltså indirekt kommunens kostnader för att äga ett allmännyttigt bostadsaktiebolag. Med ägandet av ett allmännyttigt bostadsaktiebolag kan kommunen vara en aktiv part i bostadsbyggandet. I

kommunens ägardirektiv till Haninge Bostäder står det i § 5.1, Verksamhetens inriktning:

”Bolaget ska bidra till att det i Haninge kommun som helhet och i kommundelarna finns bostäder med olika upplåtelseformer. Det ska ske genom utveckling av bolagets befintliga bostäder, nyproduktion, ombildning, försäljning och förvärv. Några av de metoder bolaget bör överväga är tredimensionell fastighetsbildning med inslag av olika upplåtelseformer, t ex hyresrätt, bostadsrätt, kooperativ hyresrätt och ägarlägenheter samt kombinationsprojekt med lika delar bostadsrätter och hyresrätter om ett sådant projekt innebär att ekonomiskt utrymme skapas för nyproduktion av hyresrätter. Bolaget får initiera försäljningar om det innebär att ekonomiskt utrymme skapas för strategiska nyförvärv.”

Ägandet av Haninge Bostäder är en viktig förutsättning för att Haninge kommun skall kunna ta det bostadsförsörjningsansvar som staten förväntar sig av alla kommuner. I bolaget har kommunen ett viktigt instrument för att främja integration och social sammanhållning och för att tillgodose bostadsbehovet i kommunens olika kommundelar. Koncernbidraget till Haninge kommun Holding AB är en förutsättning för att Haninge kommun kan ta ett bostadsförsörjningsansvar som främjar integration och social sammanhållning och att tillgodose bostadsbehovet.

Mot ovanstående bakgrund är kommunstyrelseförvaltningens bedömning att koncernbidraget från Haninge Bostäder till Haninge kommun Holding AB omfattas av lagen om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag i enlighet med § 5 och att det inte finns någon bestämmelse i lagen som hindrar Haninge kommun att använda överföringarna till att äga Haninge Bostäder via Haninge Holding. Det som är avgörande är huruvida de syften som anges i lagen uppfylls.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

- Haninge kommun godkänner att Haninge Bostäder för 2015 lämnar ett koncernbidrag på 1 621 320 kr till det helägda kommunala bolaget Haninge kommun Holding AB för finansiering av bolagets kostnader för ägandet av Haninge Bostäder.

Bengt Svenander
Kommundirektör

Jörn Karlsson
Ekonomidirektör

Ny översiktsplan 2030 – utställning för granskning

Sammanfattning

Enligt plan- och bygglagen ska varje kommun ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunen. Översiktsplanen ska ange hur mark- och vattenområden är avsedda att användas och hur den bebyggda miljön ska utvecklas och bevaras. Den gällande översiktsplanen för Haninge kommun antogs av kommunfullmäktige 2005-02-07 och förklarades fortfarande i huvudsak aktuell genom beslut i kommunfullmäktige 2010-06-07.

Kommunfullmäktige beslutade 2011-03-07 att tillsätta en beredning med uppgift att arbeta med revidering av befintlig översiktsplan och därefter med framtagande av en ny översiktsplan. Projektplan för arbetet med framtagande av ny översiktsplan antogs av kommunfullmäktige 2012-05-07.

Sedan 2012 har arbetet bedrivits av ett stort antal deltagare från kommunens samtliga förvaltningar och bolag. Befintliga underlag har sammanställts samt nya har tagits fram både internt och av externt anlidade konsulter. Genom ett stort antal workshops både internt med förtroendevalda och tjänstemän men också externt samt webenkäter riktade till allmänheten, har olika frågeställningar och underlag bedömts och avvägts för att sedan sammanfogas till ett samrådsförslag till ny översiktsplan.

Samrådsförslaget innehåll samt arbetets upplägg har fortlöpande avrapporterats samt beslutats av ÖP-beredningen. Samråd genomfördes perioden 2015-04-15 till och med 2015-08-31. Efter samrådet har planförslaget reviderats med utgångspunkt i de synpunkter som inkommit under samrådet. Beskrivning av samrådsskedets genomförande samt de lämnade yttrandena finns sammanfattade och kommenterade i Samrådsredogörelsen (bilaga). Föreliggande Översiktsplan 2030 – med utblick 2050, förslag till granskningshandling, är resultatet av bearbetningen av samrådsförslaget och föreslås nu ställas ut för granskning under våren 2016. Därefter sker en slutlig bearbetning inför ett antagande i kommunfullmäktige hösten 2016.

Kommunfullmäktige gav 2014-12-08 översiktsplaneberedningen ett utökat uppdrag med reviderad bostadsstrategi:

- Att genomföra en översyn och aktualitetsprövning av bostadsstrategin från 2011
- Att överväga inarbetning av bostadsstrategin i översiktsplanen
- Att se över former för uppföljning och rapportering av bostadsfrågor

Gällande riktlinjer för bostadsförsörjningen beslutades av kommunfullmäktige redan 2008. De har förnyats genom antagande i kommunfullmäktige av "Bostadsstrategi för Haninge kommun" 2011-05-02. Bostadsstrategin från 2011 innehåller inga förändringar av riktlinjerna för bostadsbyggandet som antogs 2008 men förtydligar vad bostadsriktlinjerna handlar om. Bostadsstrategin kan därför likställas med bostadsriktlinjer och det är alltså bostadsriktlinjerna som ska revideras genom det uppdrag som kommunfullmäktige gav 2014.

En analys av bostadsmarknaden i Haninge kommun har tagits fram, se "Bostadsmarknaden i Haninge". Översiktsplaneberedningen har utifrån det materialet kommit fram till att bostadsriktlinjerna behöver förnyas och har också gett förslag på sådana. De nya riktlinjerna framgår av översiktsplanen under avsnittet Bostäder för alla.

Kommunen följer årligen upp bostadsbyggandet i årsredovisningen genom tre indikatorer (Antal inflyttningsbara bostäder i Haninge, Ledtider för bygglov, Ledtider för planer). Rapporteringar av bostadsbyggandet sker även främst till Boverket, SCB, Stadsbyggnads-benchen och Skatteverket. Genom att bostadsriktlinjerna inarbetats i översiktsplanen kommer de automatiskt att aktualitetsprövas i samband med aktualitetsprövningen av översiktsplanen. Kommun-fullmäktige kommer då också att kunna fatta nytt beslut om riktlinjerna för bostadsförsörjning.

Av lagstiftningen framgår att kommunen också ska ange hur planerade insatser för att nå uppsatta mål ska nås. Konkreta insatser kommer att hanteras inom ramen för kommunens årliga mål- och budgetprocess.

Syfte med granskning är att stämma av de stora revideringar/ förbättringar som gjorts sedan planförslaget var ute på samråd våren och sommaren 2015 samt att förankra granskningsförslaget och inhämta eventuella kvarvarande synpunkter på förslaget för att sedan kunna föra det till antagande hösten 2016.

Målgrupper för granskning är samma som vid samrådet, dvs statliga och regionala instanser, grannkommuner, Haninges nämnder, Haninges kommunala bolag och förbund, Haninges rådgivande organ, politiska partier i kommunfullmäktige, större fastighetsägare, föreningar och organisationer samt allmänheten. Utställning för granskning föreslås ske under perioden 2016-03-14 till och med 2016-05-15.

Granskningshandlingarna kommer man kunna ta del av

- Vid utställning i särskild lokal inne i Haninge centrum.
- På Haninge kommuns hemsida.
- I kommunhuset, i biblioteken och i Tullhuset på Dalarö.
- Via riktade remissutskick

Granskningskedet kommer kungöras på kommunens anslagstavla, i lokaltidning, via sociala medier och på hemsidan.

Underlag för beslut

- Översiktsplan 2030 – med utblick 2050, Förslag till granskningshandling
- Samrådsredogörelse ÖP 2030
- Översiktsplan 2030 - Hållbarhetsbedömning
- Kommunfullmäktiges uppdrag om bostadsriktlinjer
- Bostadsmarknaden i Haninge

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. Samrådsredogörelsen godkänns.
2. Översiktsplan 2030 – med utblick 2050, förslag till granskningshandling inklusive förslag till bostadsriktlinjer, ställs ut för granskning 2016-03-14 till och med 2016-05-15.

Bengt Svenander
Kommundirektör

Peter Jemtbring
Näringslivs- och
utvecklingsdirektör

Expedieras: Akt

För verkställighet: KSF Samhällsutveckling

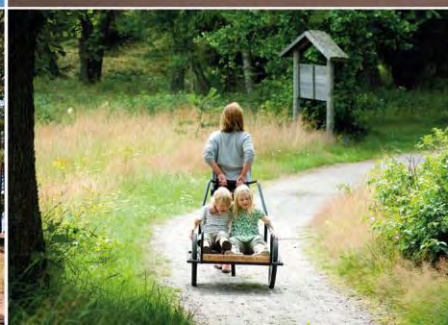
För kännedom: Peter Jemtbring, Berit Pettersson, Erik Andersson,
Mirja Thårlin, Sven Gustafsson

Översikts- plan 2030

- med utblick mot 2050

Förslag till
granskningshandling
2016-02-10

Politisk beredning

Sven Gustavsson, m, ordförande
Tobias Hammarberg, l, ledamot
Anna Ragnar, -, ledamot
Joachim Krylborn, kd, ledamot
Lena Vilmar, c, ledamot
Carin Flemström, s, ledamot
Christer Erlandsson, s, ledamot
John Lind, v, ledamot

Projektgrupp

Berit Pettersson, planeringschef (KSF)
Erik Andersson, översiktsplanerare (KSF)
Mirja Thårlin, samhällsplanerare (KSF)

Representanter från samtliga förvaltningar har deltagit i arbetet.

Översiktsplan 2030 – med utblick mot 2050 finns att läsa på kommunens hemsida: www.haninge.se/op2030

Tryck: 2016, Haninge kommuns tryckeri

Foto: Haninge kommun, om inget annat anges

Innehåll

Sammanfattning	4	RIKSINTRESSEN 4 KAP. MILJÖBALKEN	105
Inledning	5	Hållbarhetsbedömning	108
ARBETET MED FRAMTAGANDET	5	AVGRÄNSNING OCH ALTERNATIV	108
LÄSANVISNING	5	ARBETET MED HÅLLBARHETSBEDÖMNINGEN	108
ÖVERSIKTSPLANERING	6	BIDRAR ÖVERSIKTSPLANEN TILL HÅLLBAR UTVECKLING?	109
OMVÄRLDSRELATIONER	6	Fortsatt planering	113
HANINGES VISION OCH MÅL	13	ÖVERSIKTSPLAN, FÖRDJUPAD ÖVERSIKTSPLAN OCH UTVECKLINGSPROGRAM	113
Mark- och vattenanvändning	16	UTREDNINGSBEHOV	113
UTBYGGNADSSTRATEGIER	16	Underlag	114
MARKANVÄNDNINGSKARTA	17	Ordlista	115
FÖRTÄTNINGSZONER MED STRUKTURKARTOR	19		
ÖVRIG STADSBYGD	43		
KUST, SKÄRGÅRD OCH LANDSBYGD	48		
Allmänna intressen	52		
KVALITÉ OCH INNEHÅLL	52		
BEBYGGELSENS FUNKTIONER	75		
MILJÖ- OCH RISKFAKTORER	90		
GRÖNSTRUKTUR	95		
BLÅSTRUKTUR	100		
Riksintressen	104		
RIKSINTRESSEN 3 KAP. MILJÖBALKEN	104		

Sammanfattning

Utbyggnad och förtätning kommer främst att ske i tätorterna i områdena runt pendeltågsstationerna Vega, Handen, Jordbro, Västerhaninge, Krigslida, Tungelsta. För Hemfosa är bedömningen att detta kommer ske lite längre fram i tiden. Den absolut största utvecklingen kommer att ske i Vega och Handen då båda dessa kommundelar ligger inom det som är den regionala stadskärnan. För att säkerställa att marken nära pendeltågsstationerna används effektivt och hållbart eftersträvas där en särskilt hög täthet. Längre bort från pendeltågsstationerna kommer tätheten att successivt minska.

Genom att koncentrera ny bebyggelse till det befintliga tätortsbandet utmed pendeltåget kommer värdefulla natur- och kulturvärden bevaras. Med denna typ av utbyggnad kan befintlig järnväg och vägar förbättras så att det hållbara resandet ökar.

Nära pendeltågsstationer ska täta stadsmiljöer utvecklas, framförallt i den regionala stadskärnan Haninge. Genom utbyggnad av Tvärförbindelse Södertörn, ny pendeltågsstation i Vega samt på sikt Spårväg Syd bidrar Haninge till att skapa en sammanhållen region på såväl Södertörn som i hela Storstockholmsområdet. Med tydliga strategier för hållbart byggande i tätorterna och på landsbygden möts den ökande efterfrågan på bostäder, mark och lokaler för företag.

Integrerat och parallellt med översiktsplanarbetet har en hållbarhetsbedömning genomförts. Hållbarhetsbedömningen uppfyller miljöbalkens krav på miljökonsekvensbeskrivningar men beskriver, utöver miljömässiga/ekologiska, även sociala och ekonomiska aspekter av hållbarhet. En kommun ska enligt 6 kap 11 § miljöbalken genomföra en miljöbedömning av planer som kan antas innebära en betydande miljöpåverkan. Översiktsplanen är en plan som omfattas av det kravet.

Hållbarhetsbedömningen omfattar dels planförslaget ”ÖP 2030 – med utblick mot 2015”, dels ett nollalternativ (beskriver vad som händer om planförslaget inte antas och realiserats) och ett scenario Låg. Hållbarhetsbedömningen visar att de olika alternativen har olika möjlighet att bidra till en hållbar utveckling. Samtliga alternativ/scenarion har frågor som kommunen behöver arbeta vidare med i fortsatt planering för att främja en hållbar utveckling.

Inledning

Syftet med översiktsplanen är att visa vision, konkreta strategier, mål och riktlinjer för mark- och vattenanvändningen i Haninge fram till år 2030 och med utblick mot år 2050. Den anger inriktningen för och utvecklingen av den bebyggda miljön i tätorter, på landsbygden och i skärgården men även för den obebyggda miljös grön- och blåstruktur. Översiktsplanen är ett stöd för framtida planering och beslut och sätter varje plats i ett större och övergripande sammanhang. Översiktsplanen innehåller även riktlinjer för bostadsförsörjningen.

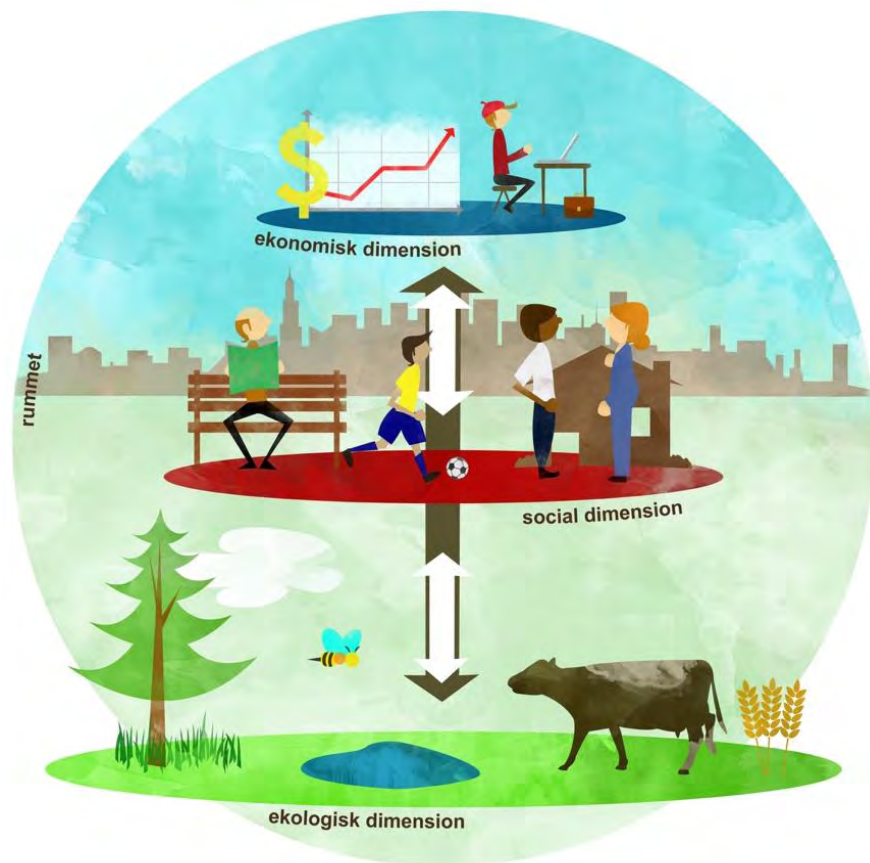
Arbetet med framtagandet

ÖP2030 - med utblick mot 2050 - granskningsversion har tagits fram genom en gedigen arbetsprocess som inrymt dels en mängd utredningsinsatser både internt men också med externt stöd i form av konsulter. Synpunkter och inspel till planen har kommit genom ett flertal olika insatser där såväl allmänheten som föreningar, grannkommuner, myndigheter och olika kommunala funktioner har deltagit. Dessutom har ett stort arbete utförts, med stöd av samtliga förvaltningar och kommunala bolag, att utforma och förankra detta planförslag. Slutligen har förslaget varit ute på samråd under perioden 20 april tom 31 augusti 2015. Förslaget har därefter reviderats till den föreliggande handlingen. Avsikten är att den nya översiktsplanen vid antagandet, ska ersätta de tidigare ÖP-handlingarna; ÖP2004, FÖP Ornö, FÖP Årsta samt Kustplanen, vilka hittills har utgjort kommunens översiktsplan. I arbetet som beskrivits ovan har dessa dokument beaktats och inarbetats i relevanta delar. Bostadsriktlinjerna i ÖP2030 ersätter Strategi för bostadsförsörjningen (2011) och avser att uppfylla lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar.

Läsanvisning

Översiktsplanen delas in i sex kapitel. Det första kapitlet, **Inledning**, beskriver vad en översiktsplan är, omvärldsrelationer, Haninges plats i regionen samt visioner och mål att förhålla sig till. Andra kapitlet beskriver kommunens **Mark- och vattenanvändning**. Tredje kapitlet, **Allmänna intressen**, beskriver bebyggelsens kvalitéer och funktioner, miljö- och riskfaktorer, grönstruktur och blåstruktur. I det fjärde kapitlet beskrivs **Riksintressen**. Det femte kapitlet innehåller en sammanfattning av översiktsplanens **Hållbarhetsbedömning**, det vill säga de konsekvenser som översiktsplanen förväntas få på de ekologiska, sociala och ekonomiska aspekterna av hållbarhet. I det sjätte och sista kapitlet beskrivs hur **Fortsatt planering** kommer att bedrivas efter att översiktsplanen antas. I slutet av dokumentet finns en sammanställning av relevanta underlagsmaterial och en ordlista.

- Översiktsplanens riktlinjer visar eftersträvad utvecklingsriktning för all planering av den fysiska miljön. Riktlinjerna är markerade i punktform.

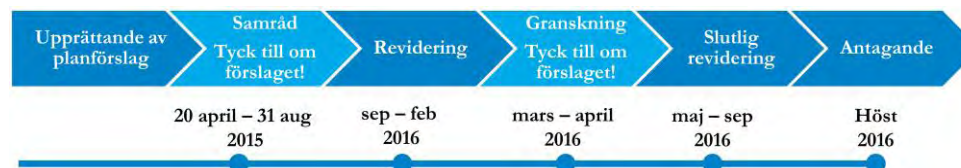
Hållbarhetsmodellen ovan visar en förenklad och övergripande modell över förhållandet mellan de olika dimensionerna av hållbarhet. I översiktsplanen återkommer figurerna från denna modell tillsammans med en kort bedömning från hållbarhetsbedömningen. Där finns också sidhänvisning till det separata hållbarhetsbedömningsdokumentet där den som är intresserad kan läsa mer om planens positiva och negativa konsekvenser.

Översiktsplanering

Översiktsplanen är en långsiktig plan för hur Haninges mark och vatten ska användas i framtiden. Den redovisar hur den byggda och obebyggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Alla kommuner ska enligt lag ha en översiktsplan.

Översiktsplanen har tagits fram i en bred tjänstemannaorganisation ledd av planeringschef på kommunstyrelseförvaltningen. Tjänstemän från samtliga förvaltningar har deltagit med expertis. En politisk beredning med representation från majoritet och opposition har lett arbetet och bidragit till att planen har en bred politisk förankring.

Genom samråd och granskning har översiktsplanen varit på remiss och kommunicerats ut till boende, föreningar, fastighetsägare och andra berörda som har lämnat synpunkter på tidigare förslag av Översiktsplanen. Dessa finns beskrivna i en samrådsredogörelse där inkomna yttranden kommenteras och det beskrivs hur de kommer tas om hand i det fortsatta planarbetet.

Omvärldsrelationer

Översiktsplaneringen i Haninge påverkas av omvärldstrender, nationella och regionala mål, kommunens plats i regionen och lokala förutsättningar i Haninge.

Omvärldstrender

Ett flertal omvärldstrender påverkar kommunens långsiktiga utveckling. Klimatförändringarna, främst orsakade av förbränning av fossila bränslen, är märkbara redan idag. I Östersjöregionen blir effekterna ett betydligt varmare och blötare klimat. Mer nederbörd och perioder med såväl extrema regn som extremt torrt väder väntas. Områden längs kusten och i skärgården riskerar på sikt att översvämmas till följd av stigande havsvattennivåer. För att begränsa effekterna av klimatförändringarna måste utsläppen av växthusgaser kraftigt minskas vilket ställer krav på hur samhället ska utvecklas för att främja hållbarhet. Minskad tillgång till olja kommer inom kort att höja priset på oljan och i takt med detta blir det allt viktigare att både förändra människors resvanor och byta till andra drivmedel. Att främja det hållbara resandet är därför en central fråga i den översiktliga planeringen.

De senaste femtio åren har resandet och varutransporter på väg ökat. Dessa förväntas vara fortsatta höga. Oavsett teknikutveckling av fordon finns en vilja att minska vägtransporterna eftersom dessa förutom utsläpp även orsakar stora kostnader för samhället i form av exempelvis infrastruktur, försämrad folkhälsa och trängsel. Ett kostnadseffektivt sätt att möta den efterfrågan som trots allt kommer finnas är genom utbyggd kollektivtrafik.

För att möta efterfrågan på kollektivtrafik behöver resorna effektiviseras och spår- och busstrafiken utökas. I Stockholms län görs detta bland annat genom utbyggnad av Citybanan och Spårväg Syd, vilket skapar nya förutsättningar resande. Utöver åtgärder i trafiksystemen behövs åtgärd för att förändra resenärernas resebeteende. Där behövs en samverkan mellan stadsbyggande och trafikplanering.

Vi kan även förvänta oss att globaliseringen sker allt snabbare på grund av informations- och kommunikationsteknologin. Det innebär att fler internationella företag etablerar sig på den svenska marknaden, det

tillkommer ny arbetskraft och nya konsumenter, rörligheten ökar och valfriheten ökar vad gäller exempelvis val av studieort och arbetsmarknad.

Samtidigt försätter urbaniseringen där många nu i storstadsområdena väljer att bosätta sig i kringliggande kommuner som Haninge, vilken nu är en av Sveriges populäraste inflyttningsorter. Befolkningstillväxten ökar trycket på bostadsbyggandet och på att utveckla en flerkärnig region. De sociala aspekterna av hållbarhet väntas få en allt viktigare roll i valet av bostadsort. FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning innebär att vi ska främja, skydda och säkerställa rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Stadsmiljöer ska vara tillgängliga för personer med olika slags funktionsnedsättningar, trygga för alla och det ska finnas möjlighet att välja boendeform utifrån livssituation.

Utöver att befolkningen i regionen ökar väntas den även ändras i sin sammansättning. I hela östra Mellansverige väntas andelen unga i befolkningen minska. Omfördelningen sker från gruppen 20-64 år till gruppen 65 år och äldre. Den åldrande befolkningen kan förväntas ställa ökade krav på bland annat vård, omsorg och tillgänglighet.

Under senare tid har digitaliseringen även gått fort. I framtiden kan vi vänta oss att tillgången till bra internetuppkoppling ses som en självklarhet. Digital kommunikation kommer vara nödvändigt i såväl arbetsliv som i människors vardag. Distansarbeten kommer troligtvis öka genom möjligheten till digitala arbetsverktyg och webbaserade möten. En sådan utveckling kan komma att medföra att allt fler reser allt mindre i sitt arbete.

En robust samhällsstruktur

Människans utsläpp av växthusgaser leder till ett förändrat klimat. I Stockholms län innebär detta mer nederbörd, fler skyfall men också fler perioder av torka, ökad temperatur, förändrade årstidsflöden i vattendrag och på sikt förhöjda havsvattennivåer. Hur stora konsekvenserna av

klimatförändringarna blir beror dels på om vi globalt sett lyckas vända utsläppstrenden, men också hur väl rustat lokalsamhället är för att möta dessa förändringar. Kommunen ska planera för en robust och flexibel samhällsstruktur så att effekterna och kostnaderna för klimatförändringarna på kort och lång sikt minimeras. Det gäller så väl befintlig som framtida bebyggelse och infrastruktur.

Haninge kommun har tagit fram en översiktlig klimat- och sårbarhetsanalys. Syftet är att undersöka hur klimatförändringarna kommer att påverka det geografiska området Haninge kommun och hur kommunen bör planera för att minska sårbarheten. Rapporten föreslår också ett antal klimatanpassningsåtgärder. Ytterligare en studie om översvänningsriskerna vid skyfall har tagits fram. Rapporten innehåller förslag på riktlinjer för att specifikt hantera översvänningshotade områden vid extrema regn.

En robust samhällsstruktur innebär bland annat att ny bebyggelse och infrastruktur bara ska tillkomma i områden som inte riskerar att drabbas av översvämningar, ras och skred. Ny bebyggelse och infrastruktur ska lokaliseras och utformas så att konsekvenser vid extrema väder minimeras. I riskområden med befintlig bebyggelse och infrastruktur behöver klimatanpassningsåtgärder övervägas. Prognosen visar att värmeböljor kommer att bli vanligare och kraftigare. Det ställer i sin tur krav på kommunen att skydda särskilt utsatta grupper. Äldreboenden, servicecenter och liknande verksamheter behöver anpassas till ett varmare klimat.

Med ökad nederbörd ökar dagvattenmängderna. Enligt kommunens dagvattenstrategi ska dagvatten i första hand hanteras lokalt, men med en tätare byggelsestruktur ökar kraven på dagvattenhanteringen. Mångfunktionella grönytor kan vara ett sätt att hantera ökade nederbördsmängder, men kan också fungera temperaturreglerande i ett varmare klimat. Grönstrukturen ska vara varierad och integrerad bebyggelsen

så att den biologiska mångfalden gynnas. Även större naturområden och spridningskorridorer ska bevaras bland annat för att bevara robustheten.

Tillgången på dricksvatten av god kvalitet kommer att försämrats med ett ändrat klimat. Ökad nederbörd kan leda till översvämningar, ras och skred som kan påverka distributionssystem och ledningsnät. I dag kommer 90 procent av dricksvattnet i Haninge från Stockholm. Kvaliteten på detta vatten förväntas bli sämre till följd av risk för inströmning av saltvatten och förändrad markavrinning till Mälaren. Skydd av yt- och grundvatten i kommunen är viktigt för dricksvattenförsörjningen. Fler och utökade vattenskyddsområden behöver upprättas. Vidare behöver utredningar göras för att visa hur översvämningar kan påverka industrier och förorenad mark på eller i anslutning till vattentäkt.

Nationella och regionala mål

Översiktsplanen ska bidra till att förverkliga nationella och regionala mål som berör mark- och vattenanvändningen.

Sveriges riksdag har beslutat om övergripande mål för hur Sverige ska uppnå hållbar utveckling ur ekologiskt, socialt och ekonomiskt perspektiv. Dessa mål är ofta baserade på EU-direktiv och innebär bland annat att alla människor ska ges en god livsmiljö där långsiktig god hushållning med naturresurser och energi främjas samt där bostadsbyggande och ekonomisk utveckling stimuleras. Det innebär en hållbar utveckling av såväl bebyggd som obebyggd miljö i städer, tätorter och landsbygd.

Globalt har klimatfrågan en central plats i den långsiktiga planeringen och så även i översiktsplanen. Riksdagen har beslutat om 16 nationella miljökvalitetsmål inför 2020. Enligt prognoser kommer flera av dessa inte att uppnås i Stockholms län, men kommunerna har ett ansvar för att konkretisera målen på lokal nivå efter egna förutsättningar. I Stockholms län är

energiproduktionen och vägtrafiken de största utsläppskällorna. När regionen växer är det en utmaning att samtidigt nå miljömålen.

Haninge kommuns areal utgörs till 80 procent av vatten vilket medför att förhållandena i Östersjön och i vår skärgård är viktiga för kommunens utveckling. EU:s vattendirektiv syftar till att uppnå och bibehålla god ekologisk och kemisk vattenstatus. Sedan 2010 finns även havsmiljödirektivet införlivat i svensk lagstiftning. Målet för Sverige är att Östersjön och Nordsjön ska ha en god miljöstatus. Under Sveriges ordförandeskap i EU 2009 antogs även Östersjöstrategin som har tre övergripande mål: att rädda havsmiljön, att länka samman regionen och att öka välståndet.

I arbetet med EU:s översvämningsdirektiv genomförs en landsomfattande bedömning av områden med betydande översvämningsrisk, med hänsyn tagen till människors hälsa, ekonomisk och samhällslik verksamhet, miljön och kulturarvet. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap är nationellt ansvarig myndighet för genomförandet medan länsstyrelserna ansvarar regionalt. I Stockholmsregionen utpekade några vattendrag, bland annat Tyresån. Som en del i klimatanpassningsarbetet har länsstyrelsen tagit fram en lågpunktskarta. Haninge kommun ingår som en av tre pilotkommuner i en fördjupad studie om hur ökade skyfall ska hanteras i planeringen.

Övergripande nationella mål som bland annat tar upp frågor om folkhälsa, tillgänglighet, sjukvård, mänskliga rättigheter, biologisk mångfald, kultur och skola syftar till att skapa samhällsrika förutsättningar för hållbarhet genom bland annat god hälsa på lika villkor för hela befolkningen och jämlika levnadsvillkor.

På nationell nivå är storstadsregionerna motorerna för Sveriges hållbara tillväxt. Den utveckling som sker där är avgörande för tillväxten i hela landet. Stockholmsregionen har som den största stadsregionen i Sverige en viktig roll för att de nationella målen ska uppnås.

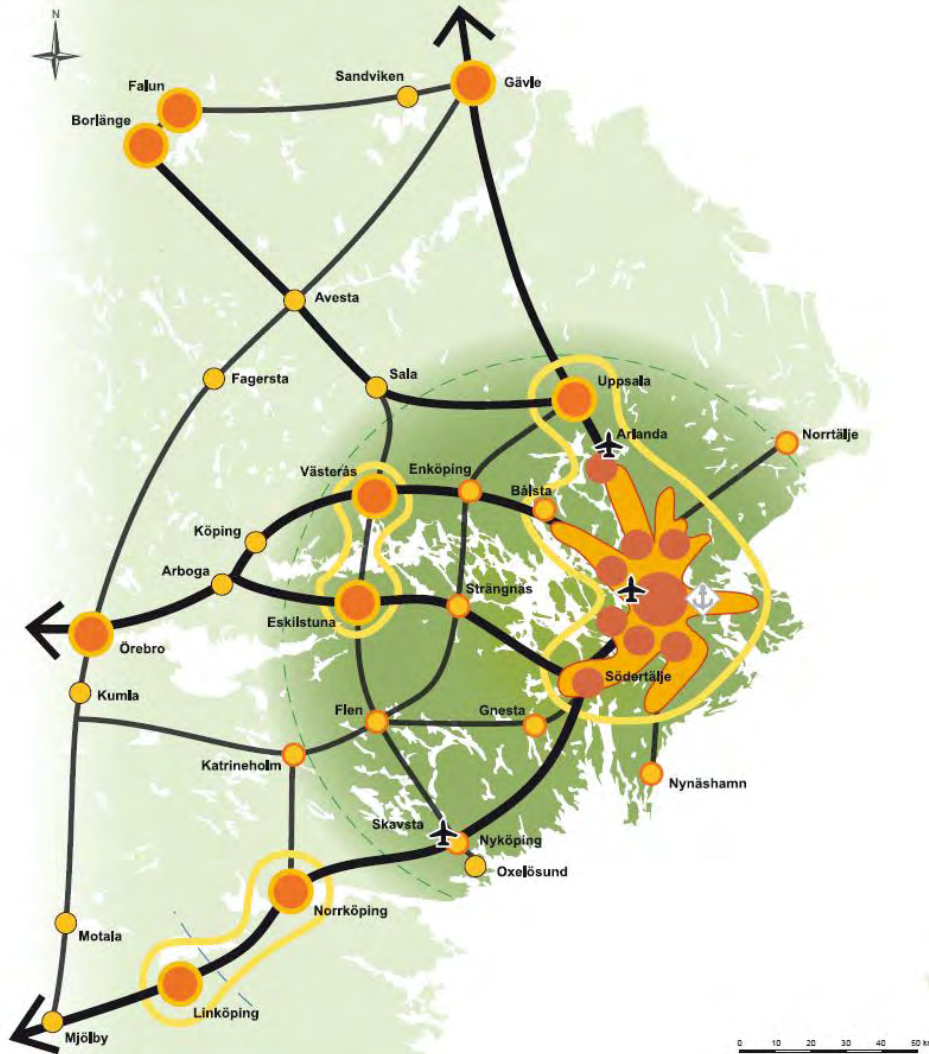
Haninge i regionen

Som en del av östra Mellansverige¹ ingår Haninge kommun i en stor arbets- och bostadsmarknad där goda samarbetsformer är viktiga för att regionen ska fungera effektivt. För Haninge är en framtida regionpendel viktig för att kommunen bättre ska integreras i den storregionala arbets- och bostadsmarknaden.

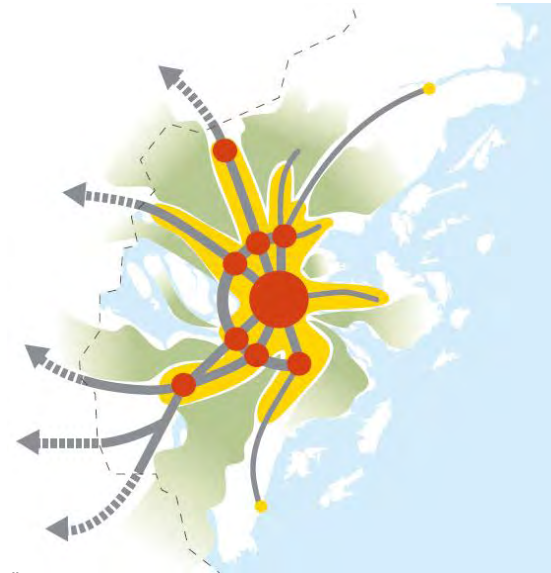
Till år 2050 beräknas folkmännen i östra Mellansverige öka till nästan fem miljoner invånare. Den största befolkningsökningen väntas ske i de större städerna. Utvecklingen ställer krav på hur Stockholmsregionen ska fungera och i den regionala utvecklingsplanen för Stockholms län (RUFS 2010) finns visionen att Stockholmsregionen ska bli Europas mest attraktiva storstadsregion. Ett sätt att lyckas med det är att utveckla regionala stadskärnor i Stockholms län. RUFS har pekat ut Haninge som en av åtta regionala stadskärnor. Dessa platser ska utvecklas till knutpunkter i trafiksystemet och avlasta Stockholms innerstad genom att erbjuda stadskvaliteter i form av bland annat attraktiva bostäder, arbetsplatser, kultur, service och handel.

¹ Hit räknas Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Västmanlands, Örebro, Gävleborgs och Östergötlands län.

Storregional ortstruktur i östra Mellansverige

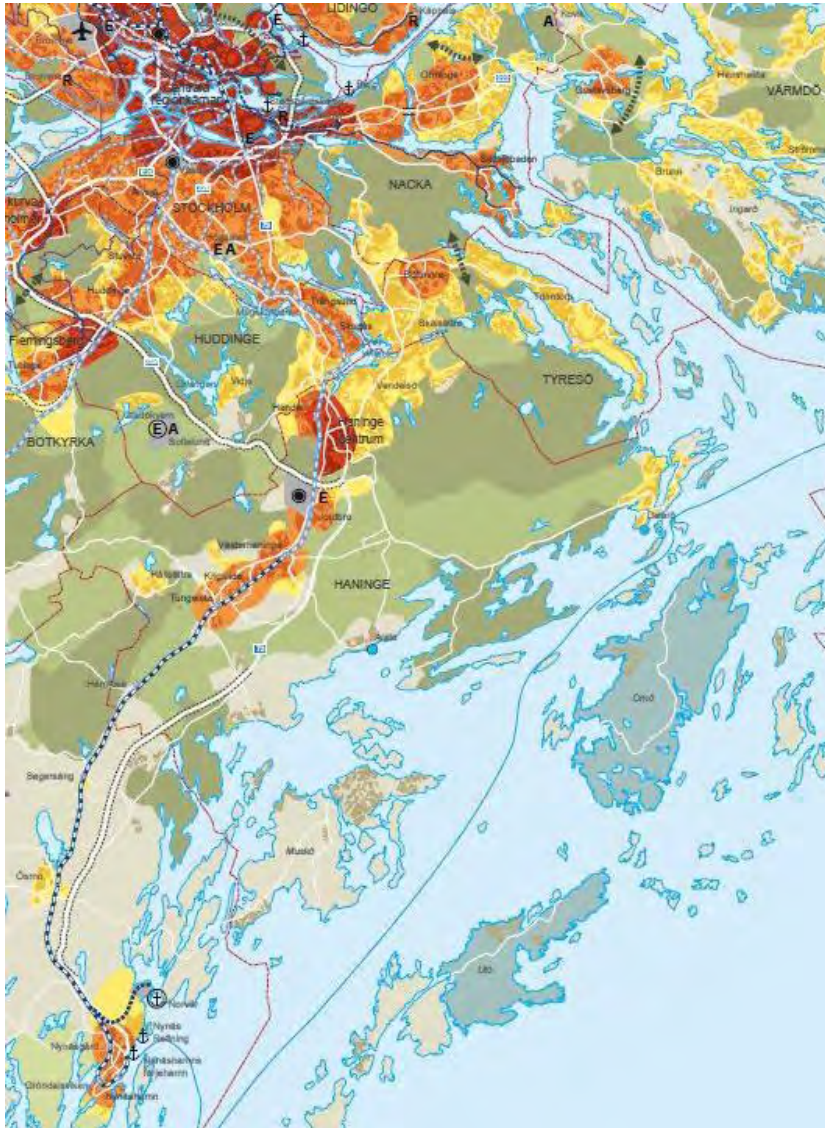
Storregional ortstruktur i östra Mellansverige. Källa: RUF 2010.

Övergripande rumslig inriktning. Källa: RUF 2010.

Regionala stadskärnor. Källa: RUF 2010.

RUFS 2010: Plankarta för Stockholms län 2030, utsnitt från södra Stockholmsområdet.

RUFS har konkretiserat sex långsiktiga utmaningar i regionen som även beaktas i översiktsplanen:

- Att möjliggöra befolkningstillväxt och samtidigt förbättra regionens miljö och invånarnas hälsa
- Att vara en liten storstadsregion och samtidigt internationellt ledande
- Att öka tryggheten i regionen samtidigt som omvärlden upplevs som mer osäker
- Att minska klimatpåverkan och samtidigt utveckla en tillgänglighet som möjliggör ekonomisk tillväxt
- Att åtgärda kapacitetsbrister samtidigt som behoven fortsätter att växa
- Att öppna regionen och samtidigt minska utanförskapet

Mellankommunala intressen

Samhällsutvecklingen innebär att fler och fler frågor behöver uppmärksammas som mellankommunala och regionala. Många behov av samplanering är redan behandlade i den regionala utvecklingsplanen – RUFS 2010.

Andra har inte regional karaktär, utan behöver hanteras i kommunernas översiktsplaner. Det kan röra frågor om påverkan på vattenområden som delas av flera kommuner, utbyggnader av vägsystemet, nya bostadsområden, nya naturreservat med mera. Även om en enskild kommun inte kan skapa en hållbar miljöutveckling på egen hand finns det ett ansvar för att se till att utvecklingsplaner minimerar eventuell negativ miljöpåverkan.

Geografiska områden som är av nationell betydelse för en rad olika samhällsintressen kan staten peka ut som områden av riksintresse. Områdena kan vara viktiga av olika skäl. Det kan exempelvis vara bevarandevärda områden som innehåller naturvärden eller kulturvärden som är angelägna för hela landet. Men det kan också vara förändringsområden som är viktiga för att de ska användas till någon exploatering, till exempel för vägar, järnvägar eller någon energianläggning. Områdena kan också vara betydelsefulla för någon näring, exempelvis fisket. Slutligen finns områden som är viktiga för totalförsvaret.

Haninge kommun ingår i flera mellankommunala samarbeten vars visioner och mål ska samspela med översiktsplanens inriktning, bland annat Borgmästaravtalet och föreningen Sveriges ekokommuner (SEKOM). Nedan beskrivs några av kommunens samarbeten som är relevanta för den översiktliga planeringen.

Södertörnskommunerna

Det delregionala Södertörnssamarbetet består av kommunerna Haninge, Botkyrka, Nynäshamn, Salem, Södertälje, Huddinge, Tyresö och Nykvarn. I samarbetet ingår således alla de fyra regionala stadskärnor som ligger söder om Stockholm. Tillsammans finns en vision om att Södertörn år 2025 är en attraktiv del av Stockholm - Mälarenregionen, med över en halv miljon invånare, som med tillväxt, mångfald och handlingskraft skapar livskvalitet och en långsiktig hållbar utveckling.

Kollektivtrafik

I Stockholms län ansvarar landstinget för kollektivtrafiken. I det regionala trafikförsörjningsprogrammet fastställs mål, visioner och inriktningar för den allmänna och särskilda kollektivtrafiken. Landstingets vision är att skapa en attraktiv kollektivtrafik i ett hållbart transportsystem. På så sätt ska den regionala utvecklingsplanens mål nås om att bli Europas mest attraktiva

storstadsregion. Haninge kommun deltar tillsammans med övriga kommuner i samråd när Trafikförsörjningsprogrammet revideras.

Miljösamarbeten

Haninge kommun är även medlem i de ideella föreningarna Kustvattenvårdsförbundet och Luftvårdsförbundet som mäter och beskriver miljötillståndet längs hela Svealandskusten respektive samordnar regionens miljöövervakning av luft.

Tyresåns sjösystem har trettio sjöar, däribland de stora sjöarna Drevviken, Magelungen och Orlången. Källorna finns i Hanveden, Gömmarskogen och Tyresta nationalpark. För två decennier sedan togs det första åtgärdsprogrammet för Tyresåns sjöar fram. Sedan dess har de sex medlemskommunerna² samarbetat för förbättrad vattenkvalitet och ökade naturvärden i sjösystemet.

Skärgården

Nordiska skärgårdssamarbetet är ett gränsregionalt myndighetssamarbete där Stockholms län och således även Haninges skärgård ingår. Samarbetet fokuserar på skärgårdsfrågor där kunskapsutbytet mellan regionerna ger ett mervärde.

Stråket Globen - Norvik

Stråket från Globen till Nynäshamn har en väl utvecklad transportinfrastruktur i form av motorväg och utbyggnad av järnvägen till dubbelspår pågår. Denna infrastruktur är en styrka som ger förutsättningar för utveckling på östra Södertörn. Stråket har därför, inte minst med tanke på

² Medlemmar i förbundet är de sex kommunerna i avrinningsområdet - Haninge, Huddinge, Stockholm, Tyresö, Botkyrka och Nacka samt Stockholm Vatten och Länsstyrelsen i Stockholms län.

den planerade hamnen i Norvik, identifierats som Stockholmsregionens kanske viktigaste utvecklingsstråk. En stark utveckling av detta stråk är en viktig del i arbetet med att göra Haninge till en motor för tillväxt i regionen.

Haninge kommun ingår i ett regionalt planeringsprojekt tillsammans med Nynäshamn, Huddinge och Stockholm angående utvecklingen kring väg 73 mellan Globen och Nynäshamn. Projektet syftar till att gemensamt se över möjligheterna för näringslivsutveckling och bostadsförsörjning utmed stråket.

När företagsområden i Stockholms stad utvecklas till bostadsområden kommer företagare från dessa områden se sig om efter nya platser att etablera sig på. I Haninge finns fortfarande tillgång till utvecklingsbar mark både för fler boende och för mer verksamheter.

Den nya godshamnen Norvik kommer att generera fler godstransporter varav många väntas trafikera väg 73 och väg 259 med lastbil. Dessa transporter kommer att påverka miljön i Haninge. Transporterna skapar emellertid också nya förutsättningar för näringslivets utveckling och kommer leda till efterfrågan på nya platser för logistikverksamhet. Översiktsplanen pekar ut tre framtida idéer till ny företagsmark som efter vidare utredning och utveckling av infrastrukturen skulle kunna vara möjliga för sådana etableringar. Förverkligandet av Tvärförbindelse Södertörn säkerställer också att transporterna kan ta den vägen västerut mot E4.

Lokala förutsättningar

Haninge är en av de kommuner i Stockholms län där befolkningstillväxten är som störst. I och med byggstart av den nya stadsdelen Vega och Haningeterrassen växer nu en regional stadskärna fram centralt i tätortsbandet. Haninge ligger strategiskt mitt i stråket mellan Globen och Norvik och väntas generera ytterligare tillväxt. Både befolkning och antalet företag och arbetsplatser växer ständigt. Här finns attraktiva bostäder både i

tätort och i mer lantliga miljöer samt lokaler och företagsområden för nya och växande företag.

Haninge är också en skärgårdskommun med över 3 600 öar, kobbar och skär. I öster sträcker sig Haninge kommuns yta ut till Sveriges territorialgräns som ligger drygt 2 mil från fastlandskusten. Kommunen består till 80 procent av vatten där en stor del utgörs av öppet hav och är en av kommunens stora tillgångar. Utöver den stora skärgården så har Haninge också stora värden i naturen på fastlandet. Haninges 20 naturreservat och nationalparken Tyresta innebär att kommunen kan erbjuda en mångfald av upplevelser och möjligheter till rekreation för alla, både idag och i framtiden.

Översiktsplanen bidrar till att skapa en långsiktig och hållbar beredskap för framtiden. Vi har formulerat vår vision för Haninge utifrån våra lokala förutsättningar och ovan nämnda omvärldstrender och regionala planer. Visionen konkretiseras med hjälp av fem planeringsinriktningar som beskrivs i avsnittet nedan.

Haninges vision och mål

Översiktsplanen siktar mot år 2030 men har även utblick mot år 2050. Tidsavgränsningen ger en rimlig överblickbarhet och följer den regionala utvecklingsplanen. Våra mål och planeringsinriktningar samspekar med de nationella, regionala och delregionala målen.

Ett attraktivt och hållbart Haninge

Haninges vision är att vara den södra porten till Stockholms skärgård och en motor för tillväxt på Södertörn. Vi ska erbjuda mångfald i boende och livsmiljöer i våra levande kommundelar, landsbygd och skärgård med en pulserande stadskärna som den centrala mötesplatsen. Haninge ska även bedriva ett aktivt miljö- och klimatarbete samtidigt som näringslivet expanderar.

Den **Ekologiska hållbarheten** förbättras genom att vi hushåller med värdefull jordbruksmark och natur och främst planerar för en sammanhållen bebyggelse och en väl utbyggd kollektivtrafik, där utvecklingen av Haninges regionala stadskärna är central. Vi skapar förutsättningar för en miljövänligare livsstil genom att i planeringen utgå från gående och cyklisters behov.

Den **Sociala hållbarheten** förbättras genom att vi planerar för en växande befolkning, som ges större möjligheter att själva påverka sina liv. Detta sker med blandade områden med hög tillgänglighet och innehållande ett tillräckligt utbud och variation av bostäder och arbetsplatser, attraktiva mötesplatser och satsningar inom utbildning, kultur, fritid och idrott.

Den **Ekonomiska hållbarheten** förbättras genom att vi utvecklar attraktiva och levande boende- och livsmiljöer inom staden, i tätorten, på landsbygden och i skärgården. Ett nära samarbete mellan företag och utbildning och aktiv markplanering stödjer ett växande näringsliv med stor mångfald.

Korta avstånd, goda kollektivtrafikförbindelser och möjligheten att både arbeta och bo i kommunen kan bidra till ökad attraktivitet och locka nya invånare till kommunen
(Hållbarhetsbedömning, s 46)

Mål och planeringsinriktningar

Fem planeringsinriktningar beskriver hur kommunen ska utvecklas fram till år 2030 och med utblick mot år 2050. Under varje planeringsinriktning finns mål som förtydligar vilken utveckling som avses.

Haninge erbjuder det attraktiva och hållbara boendet • Bostäder och arbetsplatser är integrerade och det finns inga barriärer mellan verksamhetsområden, bostadsområden och kommunalar. • Invånarna kan skapa sig det boende som stämmer överens med deras behov genom blandade, tillgängliga boendeformer och upplåtelseformer. • Bebyggelseutvecklingen sker i huvudsak nära befintlig infrastruktur, och skapar underlag för samhällsservice, handel och kollektivtrafik. • Attraktivt boende finns såväl i tätorten, som på landsbygden och i skärgården. • Tillgängligheten till natur, parker och vatten är god.	Haninge ger de stora möjligheterna för näringsliv och lärande • Vårt växande näringslivs behov möts genom strategisk markanvisning och planläggning. • Det finns ett nära samarbete mellan näringsliv, offentlig sektor, forskning/utveckling och skola. • Olika branscher växer i kluster för ökad tillväxt. • Våra kommunalar är levande med lokal handel och service. • Vi tillvaratar Haninges potential inom besöksnäringen, areella näringar och närproduktion. • Haninge erbjuder trygga, attraktiva och tillgängliga förskolor och skolor för alla.	Haninge arbetar för minskad påverkan samt ökad anpassning inom klimat- och miljöområdet • Den biologiska mångfalden och kvalitén på våra vatten och sjöar är god. • Kollektivtrafiken är tät och i tätorterna är det lätt att gå och cykla. • Användningen av förnyelsebar energi är hög i kommunen. • Planering och byggandet är hållbart både vad avser områden, material, tekniska lösningar och produktion. • Vi har kvar vårt öppna landskap och den värdefulla jordbruksmarken.	Haninge har hög tillgänglighet och erbjuder attraktiva miljöer och mötesplatser • Skärgården är lättillgänglig med goda kommunikationer och infrastruktur. • Det finns hållbara trafiklösningar i alla kommunalar. • Våra levande parkmiljöer och bostadsområden är attraktiva mötesplatser för människor. • Haninge är en framträdande kultur-, fritids- och idrottskommun med hög tillgänglighet till möteslokaler, anläggningar och rekreationsområden. • Våra unika kulturmiljöer är väl bevarade och utvecklade som populära besöksmål.	Haninge är en motor för tillväxt i regionen • Den regionala stadskärnan med sina goda kommunikationer är en central mötesplats för ett stort omland. Stadskärnan karakteriseras av täta kvarter och en närhet till arbetsplatser, handel, utbildning, service, kultur och nöjen. Här finns aktiviteter både dag och kvällstid. • En stark utveckling sker längs stråket Globen-Haninge-Norvik, och Tvärförbindelse Södertörn. • Förbindelserna mellan stadskärnorna Haninge och Flemingsberg samt till Stockholm och övriga regionen är mycket goda. • Haninge är en viktig aktör i Östersjöregionen.

Mark- och vattenanvändning

Hela Stockholmsregionen växer och så även Haninge som förväntas öka sin befolkning till drygt 105 000 invånare fram till år 2030 förutsatt att regionen fortsätter växa. För att kunna erbjuda attraktiva hem åt dessa nya Haningebor behöver vi fram till dess bygga minst 9 000 nya bostäder i en utbyggnadstakt om minst 600 bostäder per år.

I det här kapitlet beskrivs övergripande utbyggnadsstrategier och den markanvändning som de leder till. Detaljerad information ges för geografiskt avgränsade förtättningszoner, för stadsbygd och för kust, skärgård och landsbygd.

Utbyggnadsstrategier

Fram till år 2030 föreslås att kommunens utveckling främst sker i stationsnära tätorter där effektiv markanvändning kan uppnås. I översiktsplanen benämns dessa tätorter som förtättningszoner och här föreslås både förtätning, förändring och ny exploatering. Ny bebyggelse kan dock även i viss mån tillkomma i övriga befintliga tätortsområden och på landsbygden eller i kust- och skärgårdsmiljöer.

Av kommunens Arkitekturprogram framgår att ny bebyggelse ska harmonisera med den befintliga och bygga vidare på befintliga kvaliteter och förutsättningar, det vill säga på den bebyggelse som redan finns. Ny bebyggelse behöver även ges möjlighet att utveckla nya värden, exempelvis ett levande folkliv i tätorten eller förutsättningar för ny kollektivtrafik utanför tätorten.

Eftersom vi eftersträvar funktionsblandade tätorter prioriteras de funktioner som det råder brist på i den befintliga bebyggelsen för att på sikt uppnå en hållbar tätort.

Generella riktlinjer för utbyggnad i kommunen

- Vid planläggning eftersträvas en funktionsblandning av bostäder, kommersiell och offentlig service samt arbetsplatser. Särskilt viktigt är att planera för service och arbetsplatser i områden som domineras av bostäder.
- All ny bebyggelse såväl inom som utom tätorten lokaliseras i direkt anslutning till befintlig. Inom tätorten eftersträvas förtätning med hög grad av funktionsblandning. Utanför tätorten tillkommer bebyggelse i huvudsak i anslutning till befintlig bebyggelse med förutsättningar för kollektivtrafikförsörjning.

Med utgångspunkt i översiktsplanens mål- och planeringsinriktningar har fyra utbyggnadsstrategier för bebyggelseutvecklingen formulerats.

Utbyggnadsstrategi 1-3 behandlar utbyggnad i prioriterad stadsmiljö medan utbyggnadsstrategi 4 behandlar framtida utbyggnad på landsbygd samt i kust och skärgård.

1. Prioritera en utbyggnad i regionala stadskärnan inom 1 200 meter från resecentrum.

Det är möjligt att bygga 5 000 - 10 000 lägenheter längs huvudgatorna i den regionala stadskärnan. Idag bidrar huvudgatorna och marken längs dem till att separera stadsdelarna från varandra. För att öka trivseln, använda marken mer effektivt, knyta ihop stadsdelarna och stärka den regionala stadskärnans underlag för lokal handel och stadsliv prioriterar vi att bygga längs huvudgatorna i den regionala stadskärnan.

Det är framför allt i den utpekade regionala stadskärnan som serviceunderlaget kan bli tillräckligt stort för att en betydande lokal service ska kunna växa fram. En utveckling av den regionala stadskärnan är också till

nytta för övriga kommundelar eftersom Handen då kommer kunna erbjuda ett varierat utbud av handel, service och kultur inom kommunen.

Med en förtätning längs gatorna kan också mer levande och trygga gångstråk skapas mellan stadsdelarna. I synnerhet då en utbyggnad kan leda till en gatuomvandling som gör stadsmiljön attraktivare för gående och cyklister. En genomtänkt stadsutveckling kan också gynna ekologiska värden genom att förstärka eller nyskapa gröna och blåa ytor och stråk eller anlägga olika former av mångfunktionella ytor.

Innan en förtätning planeras behöver vistelseytor och mötesplatser kartläggas tillsammans med boende. En förtätning inom bostadsområdena kan erbjuda fler attraktiva butikslägen i kollektivtrafikhöga lägen och på så sätt stärka utbudet av lokal service.

2. Bygg i stationsnära områden och längs med pendeltåget

Även nära de övriga pendeltågsstationerna, inom 1200 meter, finns stora ytor där utbyggnad är möjlig, vilket också stärker det lokala serviceunderlaget och ger möjlighet till arbetspendling med kollektivtrafik. Utöver de potentiella utbyggnadsytorna längs huvudgatorna och i bostadsområdena finns även stora ytor längs spårområdena som är möjliga att bebygga. Genom sitt kollektivtrafikhöga läge är nybyggnation på dessa platser i första hand attraktivt för verksamheter. Genom att samordna utbyggnad av verksamhetslokaler och bostäder skulle emellertid ny bebyggelse med verksamheter mot spåret kunna fungera som bullerskydd för bostäder på andra sidan gatan.

3. Förtäta utmed huvudgator och i centrumnära lägen i Vendelsö och Brandbergen

Även i kommundelarna Vendelsö och Brandbergen som inte har direkt närhet till pendeltågsstation men istället har god kollektivtrafikförsörjning

med bussar till både Handen, Tyresö, Nacka och Stockholm finns det potentiella utbyggnadsytor utmed huvudgatorna och i närheten av kommundelscentrumen.

4. Berika landsbygd och skärgård vid befintlig bebyggelse och kollektivtrafik

I kommunens landsbygds- och skärgårdsmiljöer finns intresse för utbyggnad. Dessa områden anses attraktiva som boendemiljöer till stor del tack vare sina befintliga värden. För att främja kommunens mål om att kunna erbjuda attraktivt boende och levande handel och service på landsbygd och i skärgården ges viss möjlighet för utbyggnad. Kust- och skärgårdsområdets värden ska värnas och utvecklas på ett sätt som bidrar till områdenas utveckling. Utbyggnad sker därför i anslutning till befintlig bebyggelse och i områden med förutsättningar för hållbara resor med kollektivtrafik. I lägen där det finns möjlighet att bygga både flerbostadshus och småhus prioriteras flerbostadshus eftersom dessa tar mindre mark i anspråk per boende och samtidigt ökar underlaget till kollektivtrafiken.

Markanvändningskarta

Markanvändningskartan visar en önskad målbild för Haninge kommuns mark- och vattenanvändning år 2030, och med utblick mot år 2050.

Avgränsningar och sträckningar på kartan är grovt dragna. I efterföljande planering görs mer detaljerade ställningstaganden. Kommunen har delats upp i en karta för fastlandet och en karta för kust och skärgård. Nedan ges förklaringar till hur kartorna ska läsas och tolkas. Se bilagd markanvändningskarta för fullständig vy av kommunen.

Stadsbygd – landsbygd

Stadsbygd är ett begrepp som bäst förstås i relation till sin motsats, landsbygd. I stadsbygden finns bostäder, verksamheter, vägar, grönområden, rekreationsområden och andra funktioner som tillhör en stad, ett samhälle

eller en tätort. På markanvändningskartan markeras önskad målbild för stadsbygden med röd, orange och gul färg enligt illustrationerna nedan. Utanför stadsbygden finns landsbygden. På vissa ställen är gränsen mellan stad och land skarp, på andra håll är den mer diffus.

Tät stadsbygd

Medeltät stadsbygd

Gles stadsbygd

De olika färgerna för stadsbygd anger önskad täthet. Den önskade tätheten ska jämföras både med nuläge och med omgivande områden. Färgerna anger därmed dels var kommunen vill se mer bebyggelse och dels i vilken grad. Ställningstagandet utgår i första hand från närhet till kollektivtrafik, men också från en värdering av olika platsers förutsättningar och behov. Täthet är ett begrepp som inom planering kan definieras på flera sätt och avse olika aspekter – befolkning, bebyggelsekaraktär, exploateringstal, höjd på hus, hur mycket mark som tas i anspråk och så vidare. Här använder vi medvetet begreppet utan att göra någon specifik definition. Tät och medeltät stadsbygd kommer att se olika ut i olika stadsdelar. Exakt hur avgörs i nästa steg i planeringen när fler behov och intressen ska vägas mot varandra. Gles stadsbygd innebär att den ska förbli glesare än den medeltäta eller den täta. Men det är fortfarande stadsbygd och inte landsbygd.

Ny bebyggelse på Ornö

Inom den rödskrifferade markeringen på Ornö vill kommunen ge utrymme för mindre komplettering med nya bostäder. Det kan röra sig om enstaka

bygglovsförfrågningar eller projekt med flera bostäder åt gången som kräver detaljplan. Alla lägen inom markeringen är inte lämpliga för nya bostäder. Kommunen kommer från fall till fall pröva lämpligheten i relation till de restriktioner som finns. Den nya bebyggelsens läge och placering behöver harmoniera med kulturmiljön och landskapet. Inom vissa fritidshusområden underlättas omvandling till åretruntboende genom att bygga ut gemensamma vatten- och avloppsanläggningar och genom nya detaljplaner.

Utredningsområde

Det finns två utredningsområden på markanvändningskartan. Dessa ligger norr om Årsta havsbad och i Norrbyskogen. Anledningen till att dessa är markerade är för att visa att det finns intresse att utveckla områdena med bland annat ny bebyggelse, men att ytterligare utredningar är nödvändiga för att kunna bedöma områdenas lämplighet och avgränsning.

Tätortsnära grönområden

Grönområdena nära stadsbygden vill vi utveckla till att bli bättre och mer tillgängliga ”aktivitetsrum” med plats för längre promenader, skidåkning, motion och andra uteaktiviteter.

Även sjöarna och stränderna ska göras mer tillgängliga.

Utvecklingen ska inte försämra det befintliga jordbrukets villkor och den ska ta hänsyn till natur- och kulturmiljöerna. Kommunen är mycket restriktiv till ny bebyggelse inom de tätortsnära grönområdena.

Ny spårväg

Spårväg Syd ska bli en regional tvärförbindelse som knyter ihop Flemingsberg, Masmö, Kungens Kurva, Skärholmen, Fruängen och Älvsjö. Huddinge kommun är öppen för en förlängning av spårvägen från Flemingsberg vidare till Haninge. I både markanvändningskartan och strukturkartorna finns några alternativa tänkbara sträckningar redovisade.

Replipunkt

Replipunkter är viktiga regionala länkar i skärgårdstrafiken. Var och en utgör en väl fungerande knutpunkt för resande och godstransporter mellan fastlandet och kärnöarna. Replipunkterna ska möjliggöra dagliga arbets- och skolresor samt resor över dagen till och från kommuncentrum under vardagar året runt.

Grönstråk

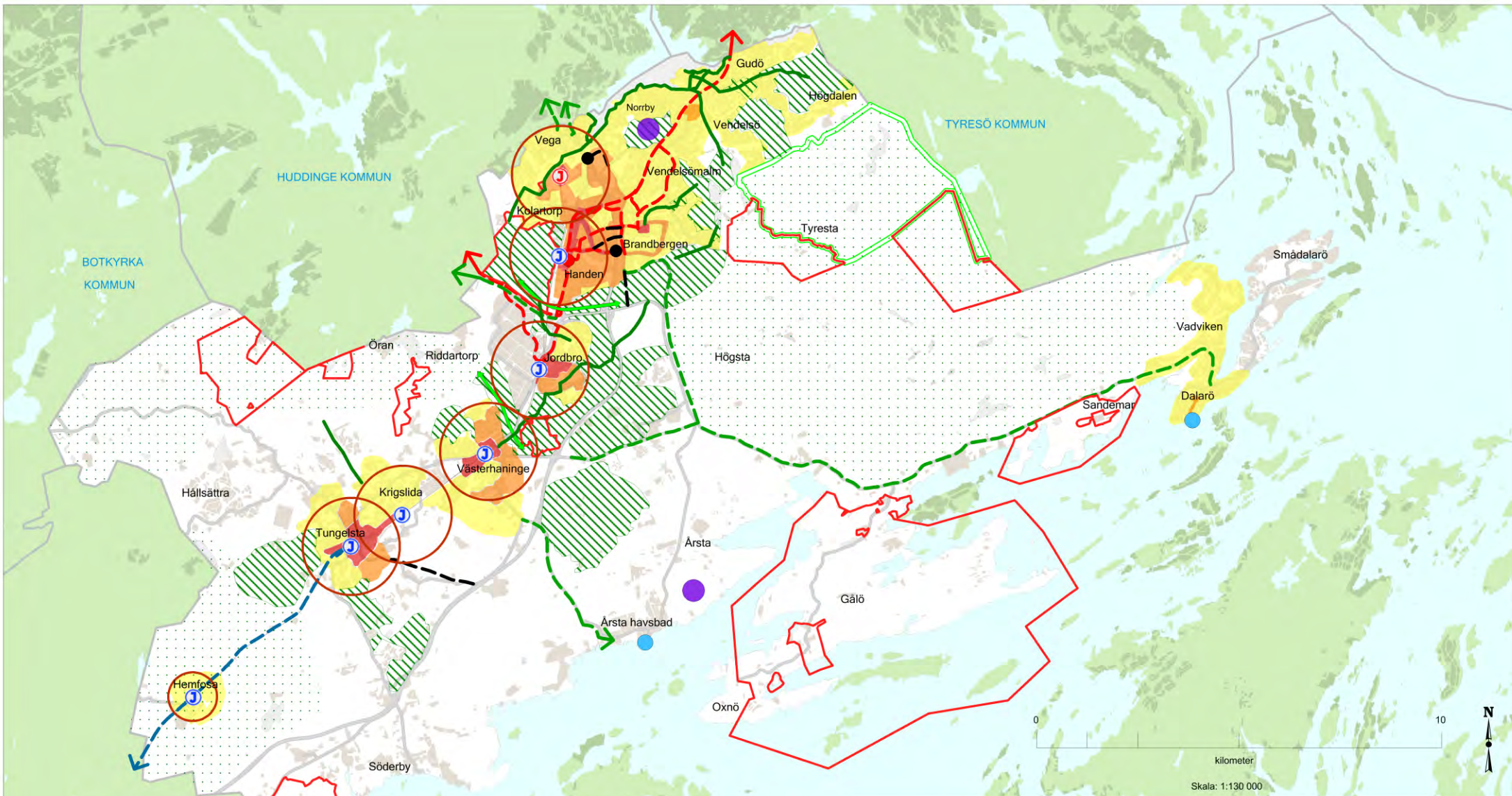

I områden med förändringstryck, i eller nära stadsbygden, vid vägar och järnvägar, markerar vi att det finns viktiga gröna samband. Det är smala stråk mellan grönområdena som behöver upprätthållas för att skapa en sammanhängande grönstruktur. Grönstråken får inte byggas bort. I vissa fall är de gröna sambanden svaga eller rent av nästan obefintliga. Här behöver vi arbeta mer aktivt med att knyta ihop olika grönområden och överbrygga barriärer.

Förtätningzoner med strukturkartor

I enlighet med utbyggnadsstrategierna föreslås att den huvudsakliga utbyggnaden fram till år 2030 och med utblick mot 2050 sker i Haninges stationsnära tätorter. Dessa benämns nedan som förtätningzoner och inkluderar den regionala stadskärnan Haninge (Vega och Handen), Jordbro, Västerhaninge, Krigslida, Tungelsta och Hemfosa. Till respektive förtätningzon finns en strukturkarta som visar den utveckling som föreslås för att uppfylla målbilden på markanvändningskartan.

Strukturkartorna fokuserar på området inom 1 200 meters radie från pendeltågsstationen. Här ges förslag på ny infrastruktur och bebyggelse. Tre typer av utvecklingsområden visar någon form av bebyggelseutveckling. Dessa beskrivs som förtätningområden, förändringområden och exploateringsområden. Förtätningområden är platser med befintlig bebyggelse som föreslås förtätas med liknande bebyggelse. Förändringområden är platser där nuvarande markanvändning föreslås förändras. Exploateringsområden är platser där helt ny bebyggelse föreslås. Samtliga utpekade utvecklingsområden beskrivs närmare i avsnitten för respektive område.

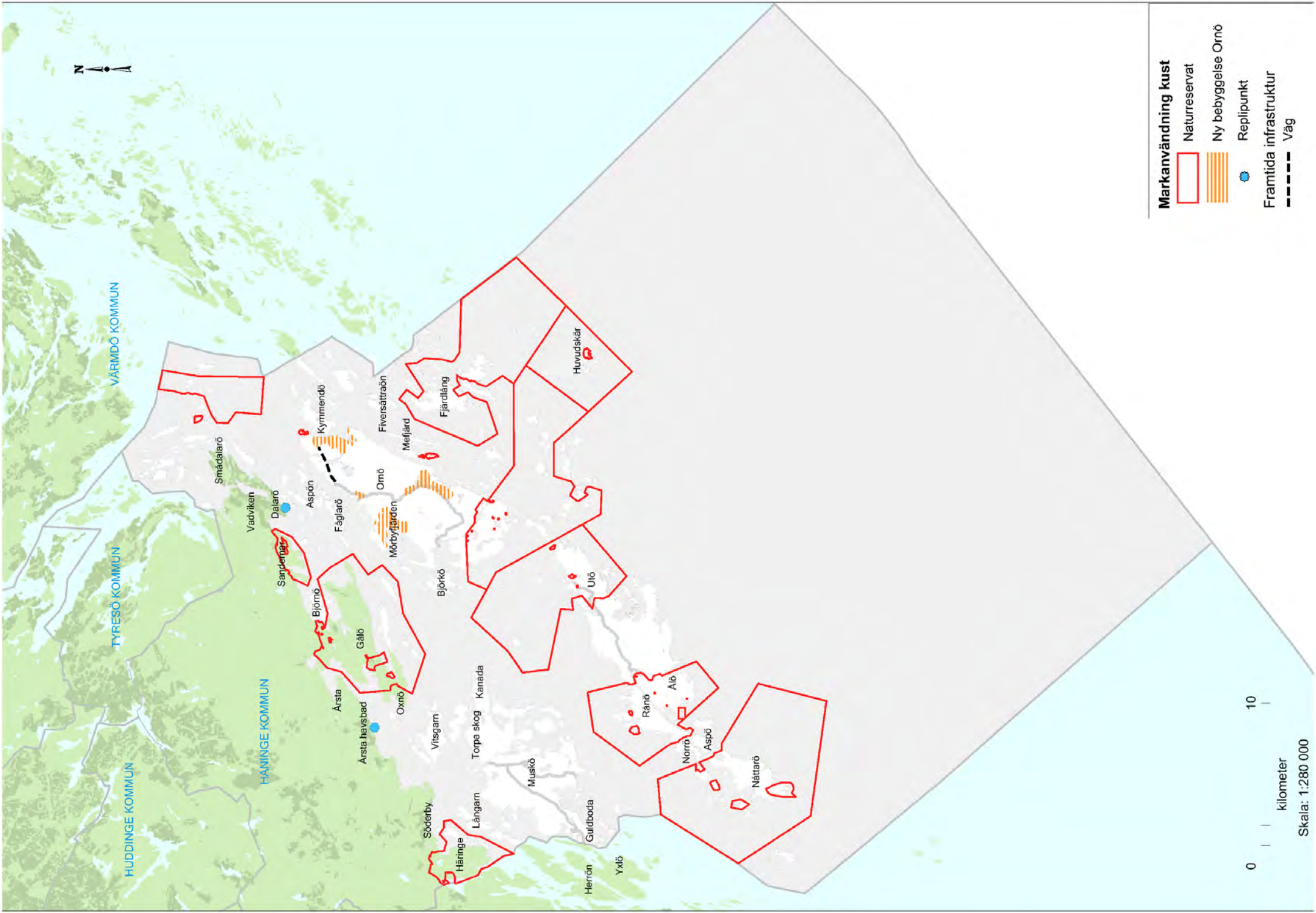
Markanvändning fastland

- Pendeltågsstation
- Grönstråk
- Svagt grönt samband
- Tät stadsbygd
- Medeltät stadsbygd
- Gles stadsbygd
- Stora opåverkade områden

- Tätortsnära grönområde
- Naturreservat
- Förtättningszon
- Tyresta nationalpark
- Utredningsområde
- Replipunkt

Framtida infrastruktur

- Pendeltågsstation
- Spårstation
- Trafikplats
- GC-väg
- Spårväg
- Dubbelspår - stickspår
- Väg

VÄRMDÖ KOMMUN

TYRESÖ KOMMUN

HUDDINGE KOMMUN

HANINGE KOMMUN

Smådalarö

Vadviken

Dalarö

Sanderö

Aspön

Fåglarö

Omö

Mörbyfjärden

Björkö

Ullö

Huvudskär

Björnö

Gällö

Arsta

Arsta havsbad

Oxnö

Vitsgam

Torpa skog

Kanada

Muskö

Norrö

Aspö

Ranö

Alö

Nättarö

Söderby

Häringe

Långarn

Muskö

Guldboda

Herrön

Yxjö

Kymmendö

Fiversättraön

Meåfjärd

Fjärdlång

Markanvändning kust

- Naturreservat
- Ny bebyggelse Ornö
- Replipunkt
- Framtida infrastruktur
- Väg

0 | | 10
kilometer

Skala: 1:280 000

Vega

Vega ligger i norra delen av Haninge och växte fram på 1940-talet när det byggdes fritidshus i området. Nu utvecklas Vega till en ny stadsdel med drygt 10 000 invånare. Här och i Handen, inom den regionala stadskärnan Haninge, kommer den största delen av Haninges bebyggelseutveckling ske fram till år 2030.

Vega får en ny pendeltågsstation, trafikplats och drygt 3 000 nya bostäder. När den nya stadsdelen växer fram prioriteras gång- och cykelvägar samt kollektivtrafik framför biltrafiken. De nya trafiklösningarna ger möjlighet för människor att resa smidigt och tryggt oavsett val av färdmedel. Kombinationen väg och järnväg kommer binda samman regionens trafiksystem samtidigt som den avlastar trafikflödet.

I Vega ligger Kolartorps naturreservat med så kallade jättegrytor. Här finns även naturvärden av länsintresse i form av gamla, friska och torra barrskogar. I samband med utvecklingen av Vega bevaras dessa områden och görs tillgängliga från de nya bostadsområdena.

Utvecklingsområden

Vega ingår i den regionala stadskärnan Haninge, syftet är att utveckla de centrala delarna av Vega till en attraktiv stadsdel med god arkitektur som harmoniserar med landskapet. När Vega utvecklas detaljplanearteras även de äldre fritidshusområdena för att möjliggöra för förtätning.

1. Ny stadsdel i Vega

När Vega byggs ut ges förutsättningar för en levande stadsdel genom tydliga och promenadvänliga torg- och gaturnum, sammanhängande bebyggelse längs gatorna och ett gatuliv som i centrum berikas av verksamheter och service. Förutom bostäder får Vega även ny service, verksamheter och ett nytt kommundelscentrum.

Boendemiljön anpassas efter den nya tidens behov. Hållbarhet står i

centrum och det kommer vara möjligt för boende att vara både klimatsmarta och ekonomiska på samma gång.

Det grönstråk som finns i Vega tas under utbyggnaden tillvara genom att det flätas in i bebyggelsestrukturen. Vid planläggningen bevaras och utvecklas även gröna stråk och entréer ut till större ströv- och närrekreationsområden som Hanveden, Rudanområdet och Drevviken. I samband med utbyggnaden förbättras närheten till bostadsnära park eftersom en ny kommundelspark planeras i Vega.

2. Möjlighet till förtätning och permanentboende

I gamla Vega samt i Hermanstorp och Kolartorp detaljplanearteras fritidshusområdena för att skapa möjligheter att förtäta med bostäder, bygga ut kommunalt vatten och avlopp och förbättra vägstandarderna. Områdenas karaktär ska dock behållas trots förtätningen.

3. Förbättrad tillgänglighet för utveckling av företagsområde

I samband med utbyggnaden av Vega och den nya trafikplatsen vid väg 73 kommer Kvarntorps arbetsplatsområde få ett mer attraktivt kommunikationsläge för verksamheter och handel. Här föreslås därför att möjligheten att utveckla fler verksamheter på Norrby gärde

utreds. Vid en sådan utbyggnad är dagvattenhantering en särskilt viktig fråga eftersom gärdet naturligt renar och fördröjer dagvatten. Eftersom området även utgör en entré till Haninge ska planering och exploatering ske med stor omsorg.

4. *Förändring mellan Handen och Vega*

På sikt är ambitionen att Handen och Vega ska växa ihop med ny bebyggelse för att kommundelarna tillsammans ska utvecklas till en regional stadskärna. I området mellan Getporsvägen och Kolartorps Allé kan möjliga nya utbyggnadsytor utredas med syftet att förändra markanvändningen genom utbyggnad av bostäder och service.

5. *Ny bebyggelse utmed Kolartorps Allé*

För att förbättra kopplingen mellan Vega och Handen kan exploatering utredas norr om Kolartorps Allé. En exploatering här skulle bidra till att Vega får en tydligare och mer stadsmässigt närhet till Handen och Port 73 via Kolartorps Allé.

6. *Utvidgad stadsbygd i Söderby*

I samband med utvecklandet av en regional stadskärna ska Vega och Handen succesivt växa ihop med såväl ny stadsbebyggelse som nya kopplingar för främst gående och cyklister. Som en del av detta bör det utredas hur området i västra Söderby mellan väg 73, Torfastleden och Söderbyleden kan utvecklas för att bli en del av den regionala stadskärnan. Området har närhet till handel och dagligvaror vid Port 73 och boende i Söderby har redan idag tillgång till goda bussförbindelser. När pendeltågsstationen i Vega öppnar kommer boende även att kunna använda den.

Strukturkarta - Vega

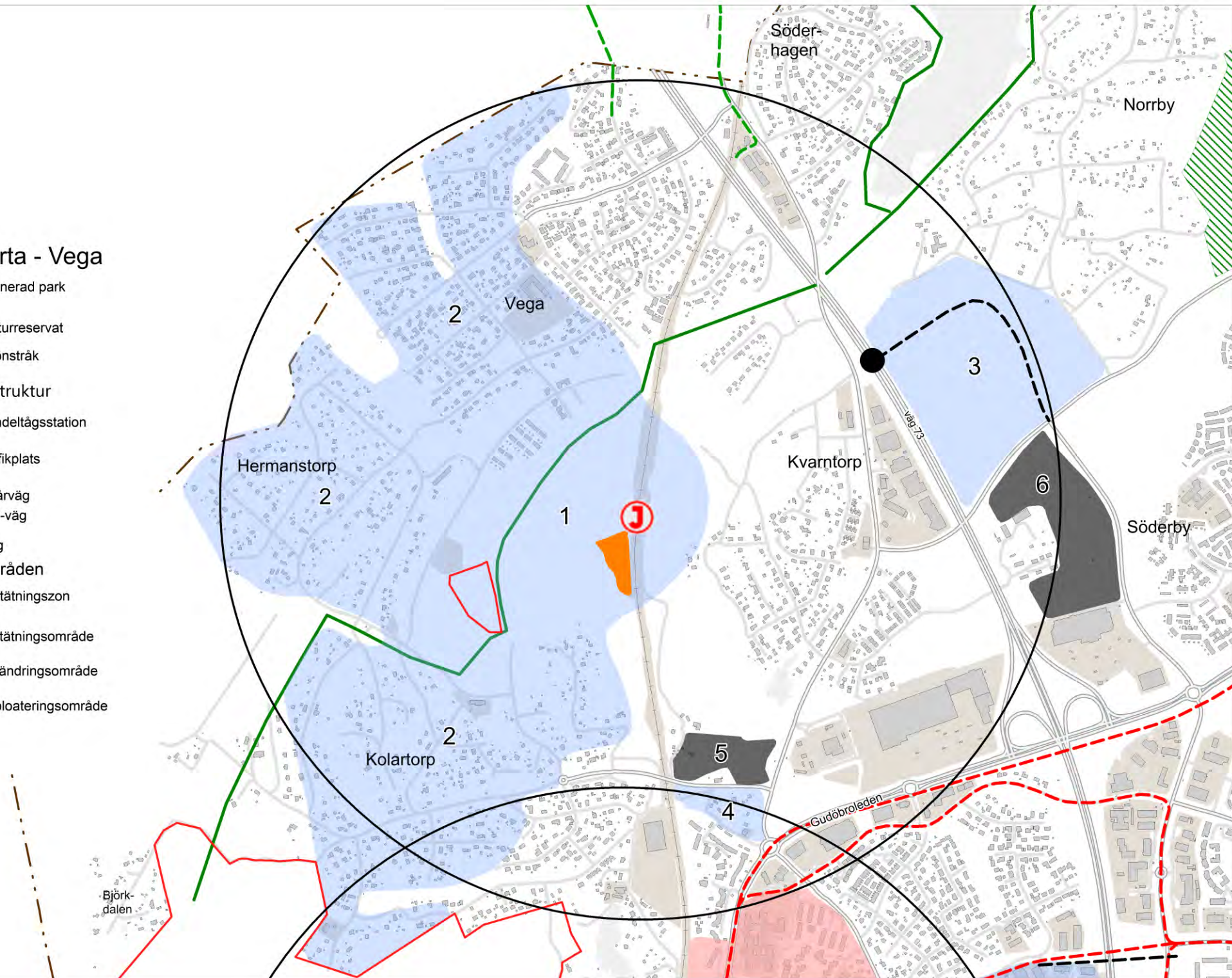
- Planerad park
- Naturreservat
- Grönstråk

Framtida infrastruktur

- Pendeltägsstation
- Trafikplats
- Spårväg
- GC-väg
- Väg

Utvecklingsområden

- Förtätningzon
- Förtätningsområde
- Förändringsområde
- Exploateringsområde

Handen

Handen är centralort i Haninge kommunen. Under 1950- och 60-talet byggdes Handen ut från ett område med villa- och fritidshus till ett tättbebyggt samhälle. Handen ingår tillsammans med Vega i en av Stockholms läns utpekade regionala stadskärnor och en stor del av kommunens bebyggelseutveckling kommer den närmaste tiden att ske i Handen. Utbyggnaden av Handen beskrivs i detalj i nästa kapitel som fokuserar på utvecklingen av den regionala stadskärnan. Övergripande finns emellertid två utvecklingsområden; Centrala Handen och Handens industriområde.

1. Centrala Handen

Centrala Handen är i sin helhet markerat som förtätningsområde i strukturkartan nedan. Här utvecklas den regionala stadskärna som beskrivs i kapitlet ovan. Området kommer på sikt byggas ut med cirka 7 000 nya bostäder samt verksamheter, service och kulturutbud.

2. Handens industriområde

På lång sikt är ambitionen att omvandla Handens industriområde genom att komplettera området med bostadsbebyggelse. Området är därför markerat som förändringsområde.

Strukturkarta - Handen

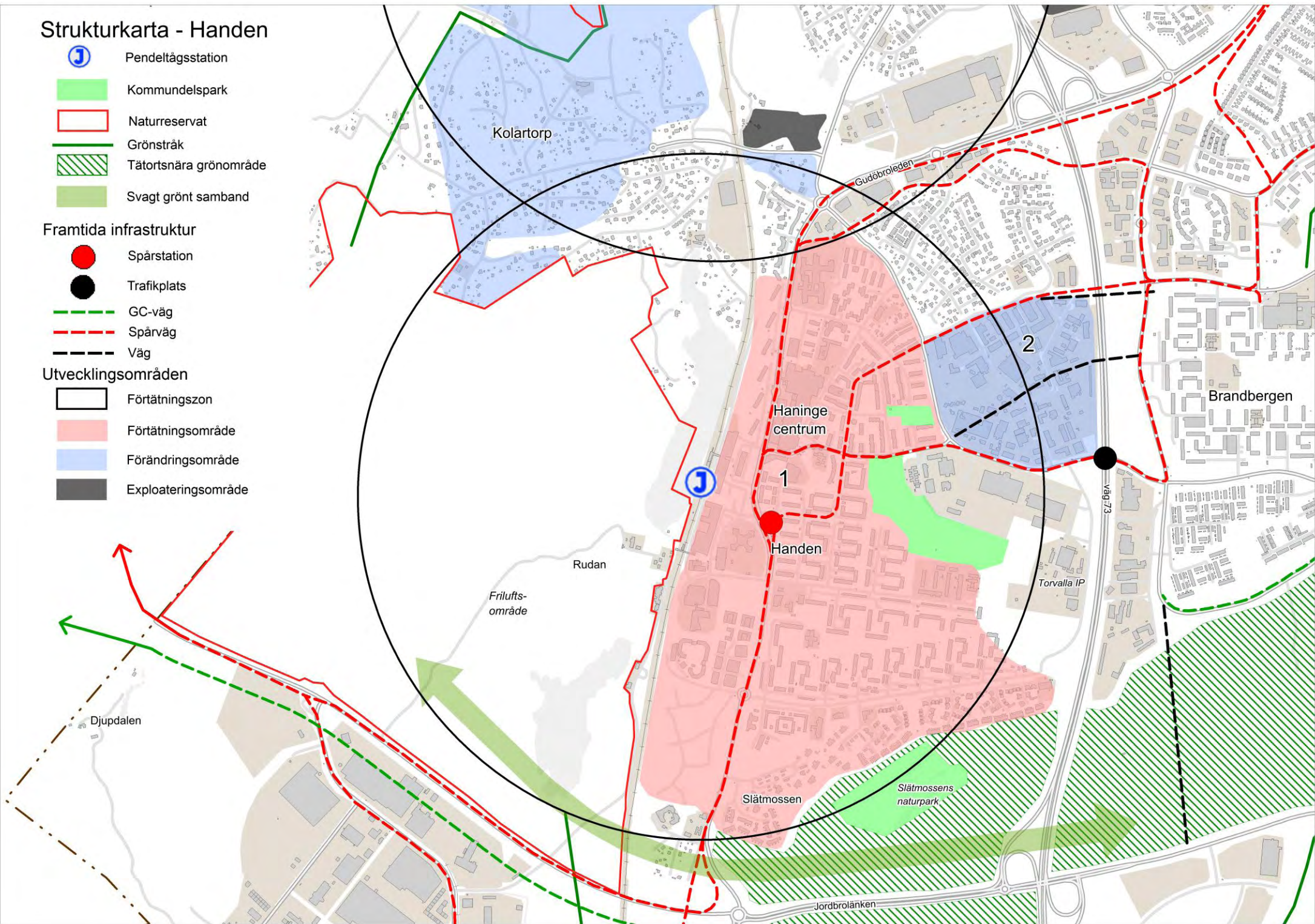
- Pendeltågsstation
- Kommundelspark
- Naturreservat
- Grönstråk
- Tätortsnära grönområde
- Svagt grönt samband

Framtida infrastruktur

- Spårstation
- Trafikplats
- GC-väg
- Spårsväg
- Väg

Utvecklingsområden

- Förtätningsszon
- Förtätningsområde
- Förändringsområde
- Exploateringsområde

Regionala stadskärnan Haninge

Stockholm växer med målsättningen att bli Europas mest attraktiva storstadsregion. För att den utvecklingen ska vara hållbar arbetar regionen för att skapa en tät och flerkärnig stadsregion. Det betyder att tillväxten i befolkning och företag ska koncentreras till åtta platser runt innerstaden (RUFSS 2010). På så sätt används marken mer effektivt och förutsättningar skapas för bättre service, mer kollektivtrafik och större utbud på nära håll i hela länet. Haninge är en av de utpekade platserna. Haninge ska som regional stadskärna därmed utvecklas till en trygg stadsmiljö som är attraktiv för boende och verksamheter i hela södra Stockholmsregionen.

En tät och intressant stadskärna

Haninge ska utvecklas till en stadskärna på gränsen mellan natur och storstad. Visionen är att den regionala stadskärnan Haninge ska vara en central mötesplats och drivande kraft för en långsiktigt hållbar utveckling i södra Stockholmsregionen. Utmaningen består i att utveckla och förtäta stadskärnan till en levande stad som dagens och morgondagens boende, verksamma och besökare kan känna sig hemma i och leva det goda livet.

Handen domineras idag av flerbostadshus byggda från 1950-talet och framåt. Bebyggelsestrukturen har därmed kommit att präglas av efterkrigstidens stadsbyggnadsideal med gles lamellhusbebyggelse ofta placerad mellan grönska och parkeringsytor. Förtätningen i stadskärnan innebär en kraftig befolkningstillväxt, på sikt en fördubbling av folkmängden vilket ger goda förutsättningar för ett levande stadsliv. För att stadslivet ska komma till krävs också attraktiva offentliga rum där människor vill vistas.

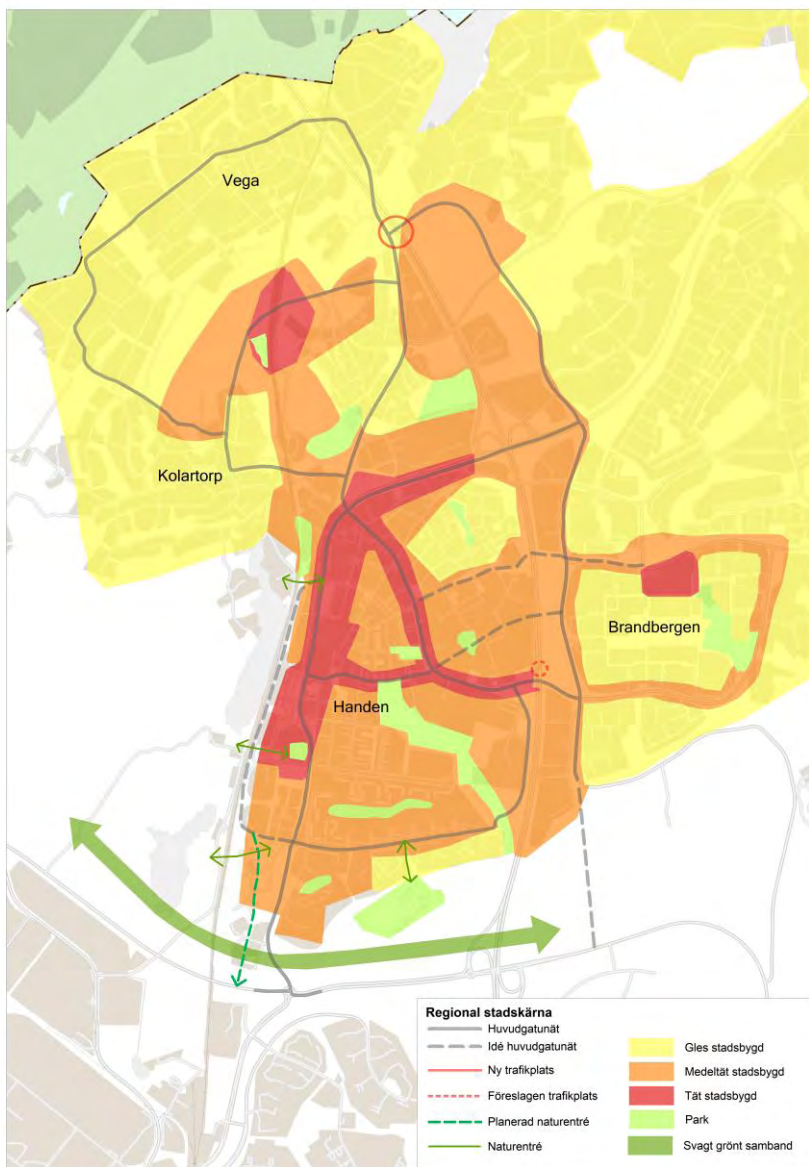
En naturlig utgångspunkt för stadsutvecklingen är den mest centrala delen av Handen där Poseidons torg utgör den självklara mötesplatsen och mittpunkten. Här finns den regionala stadskärnans centrumområde som

utvecklas med ambitionen att bli en tydlig målpunkt i vår del av regionen. För att fylla en sådan funktion ges området en ny urban struktur med offentliga rum som tydliggör Handens identitet som stadskärna. Pendeltågsstationen och Haningeterrassen är tillsammans en av entréerna till kommunen och utvecklas för att på ett bättre sätt välkomna boende, verksamma och besökare till Haninge. Till centrumområdet fokuseras också ny handel som placeras i bottenvåning på tillkommande bebyggelse.

En bärande princip för stadsutvecklingen är att omvandla Handens storskaliga gatumiljöer till promenadvänliga stråk med potential för handel, service och nöjen. Genom att nyttja marken effektivare och bygga längsgatorna kan stadskärnan förtätas samtidigt som de gröna gårds- och parkmiljöerna behålls och utvecklas. På några ställen skapas nya gator för att göra stadsstrukturen mer sammanhängande. Även Handen och Brandbergen föreslås länkas samman genom en ny väg över eller under väg 73. Ny bebyggelse utformas varierat för att skapa blandade och livfulla stadsmiljöer.

I framtiden Handen finns mötesplatser där boende, besökare, unga och gamla kan träffas, vistas och utföra sina ärenden och aktiviteter. Mötesplatserna görs attraktiva, trygga och inbjudande genom omsorgsfull utformning där konst integreras i stadsplaneringen.

Kollektivtrafik

När den regionala stadskärnan växer blir den en viktig knutpunkt i både Haninge och i regionen. Den behöver därför erbjuda förbättrade kollektivtrafikförbindelser med omlandet. Trafikförvaltningens Stomnäsplan föreslår en stombusslinje mellan Täby och Tyresö. Stombusslinjen som bland annat kommer trafikera Tvärförbindelse Södertörn kommer att fortsätta genom Handen på Nynäsvägen och längs Gudöbroleden genom Vendelsö vidare mot Tyresö, vilket måste tas hänsyn till i den fysiska planeringen.

Haninge verkar även för att Spårväg Syd ska förlängas till Handen från Flemingsberg i Huddinge. I en första etapp kan en lösning med Bus Rapid Transit (BRT) bli aktuell att utreda vidare. På kartorna över Trafik och kommunikationer samt strukturkartan för Handen har idéer till framtida spårvägskorridorer markerats ut.

En levande handel

Med en stor befolkningstillväxt i stadskärnan skapas förutsättningar för en utvecklad handel. En rik och varierad detaljhandel lockar besökare och skapar naturliga mötesplatser. Kommunens två stora handelsplatser; Handens trafikplats och Haninge centrum ligger båda i den regionala stadskärnan. Handelsplatserna kompletterar idag varandra med ett differentierat handelsutbud och skillnaderna dem emellan bör finnas kvar och förstärkas.

En växande detaljhandel kan tillsammans med ett ökat utbud av kultur och nöjen samt nya attraktiva stadsmiljöer samverka till att utveckla stadskärnan som mötesplats i regionen. För att lyckas med detta behöver utvecklingen fokuseras till centrumområdet där pendeltågsstationen, Poseidons torg, kulturhuset och området kring Haninge centrum har goda möjligheter att utvecklas till en levande stad.

För att den regionala stadskärnan ska fungera som ett komplement till centrala Stockholm och upplevas som en levande och trygg stad är det viktigt

att det finns ett levande folkliv såväl dagtid som kvällstid. Kvällsöppna verksamheter som gym, biljard, bowling, restauranger, barer, caféer, pubar, biograf, bingo och kulturhus ska därför samlas nära varandra i stadskärnans centrumområde.

Ett näringsliv i utveckling

Stadskärnan behöver företag från olika branscher, såväl stora som små, som vill växa och utvecklas långsiktigt i kommunen. För att vara ett attraktivt alternativ för näringslivet behöver stadskärnan erbjuda ett varierat utbud av lokaler och en väl fungerande infrastruktur för anställda, kunder och besökare. Då kan också invånarnas efterfrågan på aktiviteter, varor och tjänster för såväl vardag som fritid tillgodoses. Att skapa attraktiva stadsmiljöer och offentliga rum är därför viktigt för näringslivets utveckling.

Närheten mellan Haninges och Flemingsbergs regionala stadskärnor medför goda möjligheter att samverka för att attrahera nya företag. Handens företagsområde är under successiv omvandling mot mindre störande verksamheter. Västra delen av företagsområdet som ligger närmast Haninge centrum utvecklas till en blandad stadsmiljö där bostäder och verksamheter kan integreras medan övriga delar av området närmare väg 73 behålls som verksamhetsområde för tjänsteföretag eller lättare industri av mindre transportintensivt eller störande slag. Fredriksgymnasiets stora område frigörs inom kort när skolan flyttar. En flytt av bussdepån skulle möjliggöra en utveckling av hela västra delen av industriområdet.

Unikt läge nära naturen

Den regionala stadskärnan utvecklas i ett unikt läge tätt inpå Hanvedenkilen och Rudans naturreservat. Naturen är en stor del av Handens identitet och dess roll är närvarande i stadsmiljön. En viktig potential för stadskärnans utveckling ligger i att erbjuda både ett levande stadsliv och ett rikt friluftsliv. För att ta tillvara den här möjligheten behöver mötet mellan stad och natur utvecklas. Rudan kan exempelvis göras mer tillgängligt för boende och

besökare genom nya kopplingar över järnvägen. Även fasaderna mot naturen är viktiga för att skapa bättre visuella samband.

I Handen finns två parker som ingår i kommunens parkplan; Eskilsparken och Brageparken. När stadskärnan förtätas behöver flera nya kvartersparker utvecklas för att hela stadskärnan ska få tillgång till parker och dagvattenhantering samtidigt som de ekologiska sambanden stärks.

I kommunens parkstråksanalys finns redogjort för ytor som kan utvecklas till kvartersparker. Folkparken vid gamla Folkets hus är ett exempel på park som kan utvecklas.

Tyréns (2013) Parkstråksanalys Haninge.

Trafik och parkering

Med en fördubblad befolkning i den förtätade stadskärnan ökar trycket på vägnätet, både lokalt och på Nynäsvägens in- och utfarter. För att hantera den ökade trafiken behöver gatunätet på sikt göras mer sammanhängande och mer promenad- och cykelvänligt än vad det är idag. Det nya gatunätet kommer att ge gående, cyklister och bilister en större rörelsefrihet. Det bidrar till att fler människor kan röra sig på Handens gator. Folklivet ökar och bidrar till att öka tryggheten, särskilt kvällstid. Det nya gatunätet kommer även att sprida trafiken på fler gator och minska trycket på Nynäsvägen.

När Handen förtätas för att få mer sammanhållna och attraktiva stadsmiljöer kommer bland annat parkeringsytor att tas i anspråk. Parkeringarna som bebyggs måste delvis ersättas eftersom förtätningen innebär att fler rör sig i stadskärnan. Nya parkeringar byggs mer yteffektivt, exempelvis som underjordiska garage eller väl gestaltade parkeringshus med möjlighet till lokaler i gatuplan. Parkeringsutrymmen kan byggas gemensamt för flera fastighetsägare och lokaliseras gärna nära andra målpunkter som arbetsplatser, butiker och service för att i möjligaste mån minska bilanvändningen i vardagen.

Avsikten är att skapa en förtätad stadsmiljö i centrala delen av stadskärnan som erbjuder mycket goda möjligheter att gå, cykla och åka kollektivt. Detta är tänkt att attrahera nya boende som inte har behov av bil, samt att stimulera andra till ett minskat bilanvändande och på sikt minskat behov av bil och parkering. Att genomföra denna ambition är viktig för att kunna hantera trafiken i stadskärnan i framtiden. Detta sker i samverkan med utformningen av mer levande stadsmiljöer som främjar gående och cyklister framför bilister. En tät stadskärna kommer också att möjliggöra en utökning av kollektivtrafiken genom sitt ökande befolkningsunderlag.

- Haninges regionala stadskärna utvecklas för att bli en central mötesplats för invånare, besökare och företag i södra Stockholmsregionen.
- Förtätning sker huvudsakligen längs med gatorna på outnyttjad mark och parkeringsytor för att skapa en mer sammanhållen stadsmiljö. Parkering sker främst i parkeringshus och garage.
- Ett mer sammanhängande gatunät med promenadvänliga gator utvecklas för att knyta samman stadsmiljön. Bebyggelse vid strategiska platser och stråk utformas med lokaler i bottenvåning.

- Centrala Handen med Poseidons torg, Haninge centrum, kulturhuset och pendeltågsstationen utgör stadskärnans centrumområde. Här formas en ny urban struktur med offentliga rum som tydliggör Handens identitet som stadskärna och mötesplats.
- Arbetsplatser som passar i en tät stadsmiljö, exempelvis tjänste- och kunskapsintensiva företag prioriteras för att skapa en funktionsblandad stadskärna.
- Sambanden och tillgängligheten till omgivande stadsdelar och Rudans friluftsområde stärks. På sikt byggs Handen ihop med Brandbergen och Vega.
- Dagvattenfördröjande åtgärder planeras för omhändertagande av dagvatten så väl som för estetisk gestaltning.

Jordbro

Jordbro ligger strax söder om Handen och byggdes ut på 1960 - 70-talet med en tydlig uppdelning av företagspark väster om Nynäsbanan och bostadsområden i öster.

Jordbro centrum har ett stort upptagningsområde om företagsparken räknas in. Centrumet behöver utvecklas för att vara attraktivt och locka till besök för såväl boende som verksamma i området. Kundunderlaget kan stärkas med fler bostäder men också genom bättre gång- och cykelvägar mellan bostadsområdena och företagsparken.

Grönstråket mellan Jordbro och Rudans friluftsområde och grönområdet mellan bostadsbebyggelsen och väg 73 (Nynäsvägen) inklusive Kvarntäppans gård utgör ett mycket värdefullt tätortsnära grönområde för de boende i

Jordbro. Söder om Jordbro ligger Jordbro gravfält och naturreservatet Gullringskärr som båda omfattas av skydd mot exploatering.

Utvecklingsområden

I västra Jordbro innebär företagsområdet en begränsad möjlighet för bebyggelseutveckling i pendeltågsnära läge. I Jordbro föreslås i första hand satsningar på sociala aspekter av hållbarhet och på att skapa attraktiva gång- och cykelstråk. Översiktsplanens exploateringsstudie visar att det är inom de markerade utvecklingsområdena som ny bostadsbebyggelse är lämplig att utveckla och kommer att efterfrågas i framtiden.

1. Levande bostadsområden i Jordbro

Områden som kan bli aktuella för förtätning med ny bebyggelse är inom befintlig bebyggelse i centrala Jordbro, i den norra delen av Hurtigs park och längs Nynäsbanan enligt strukturkartan. Utvecklingsområden finns även längs Södra Jordbrovägen där det vore lämpligt att utreda möjligheten för ny bebyggelse. Strax söder om Jordbro finns ett område som är av riksintresse för kulturmiljövård.

2. Jordbro företagsområde

Jordbro företagspark är, med sina (cirka/mer än) 250 hektar planlagd industrimark, ett av Stockholmregionens största arbetsplatsområden. Här finns cirka 200 företag och 4 000 arbetsplatser. De dominerande verksamheterna är lager, distribution och tillverkning. Området har också ett stort antal mindre företag inom industri, verkstad och transporter.

Förtätningen ligger strategiskt bra vid Nynäsbanan, Tvärförbindelse Södertörn och Nynäsvägen med förbindelse till E4/E20 och väg 73. Området är försörjt med stickspår på järnvägen som ansluter till ett tiotal fastigheter. Framtida utvidgning av företagsparken sker i dess nordvästra och nordöstra delar, se karta.

Delar av företagsparken ligger i skyddsområdet för kommunens reservvattentäkt Hanveden och företagsparkens utveckling sker med hänsyn till detta.

Förtätning med mer verksamhet kan vara möjlig på vissa outnyttjade ytor i företagsområdet. I planen föreslås utvidgning av Jordbro företagsområde på två platser. Den nordvästra delen riskerar dock att stå i konflikt med riksintresse för friluftslivet. Utvidgningen i öster riskerar även den att stå i konflikt med den regionala grönstrukturen.

3. Nytt sammanbindande gång- och cykelstråk

För att öka möjligheten att röra sig mellan företagsparken och Jordbros bostadsområden samt centrum, föreslås att kopplingen förbi Nynäsvägen och Nynäsbanan utvecklas till ett tillgängligt, tryggt och attraktivt gång- och cykelstråk. På båda sidorna bör miljön utformas för att inbjuda till passage.

Höglundabadet i Jordbro.

Strukturkarta - Jordbro

Pendeltågsstation

Kommundelspark

Naturresept

Grönstråk

Tätortsnära grönområde

Stora opåverkade områden

Svagt grönt samband

Framtida infrastruktur

Spårväg

GC-väg

Utvecklingsområden

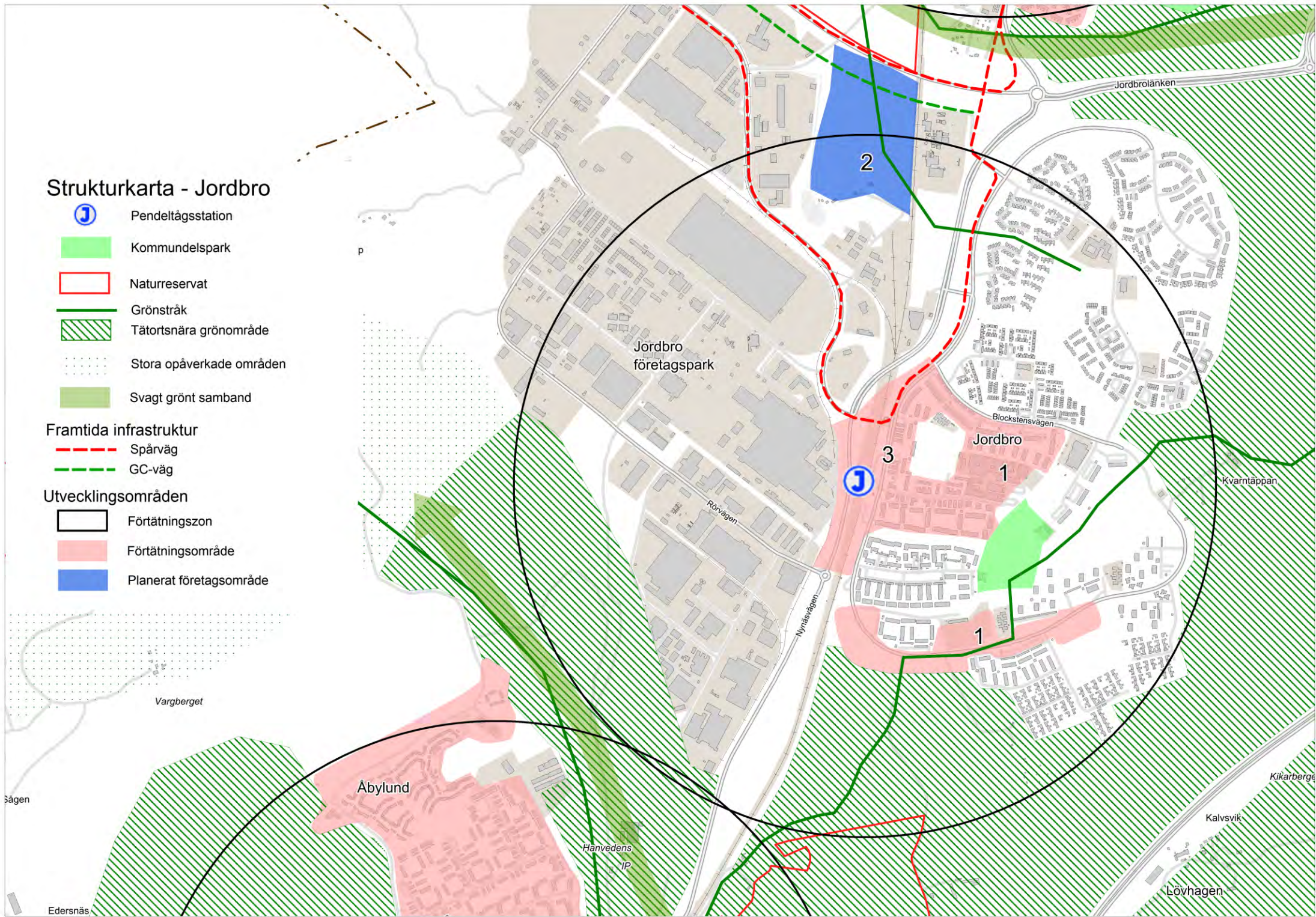
Förtätningszon

Förtätningsområde

Planerat företagsområde

Västerhaninge

Småstaden Västerhaninge ligger en halvtimmes resväg från centrala Stockholm och växte främst fram under 1960 - 80-talet. Närheten till den regionala stadskärnan och till goda kommunikationer gör denna kommun intressant för framtida bebyggelseutveckling främst i form av förtätning.

En ökad befolkning i Västerhaninge kommer att öka efterfrågan på kollektivtrafik och därmed kraven på ökad turtäthet för pendeltåg. När kollektivtrafiken utvecklas ska stationsområdet erbjuda goda anslutningsmöjligheter mellan buss och pendeltåg. Behovet av infartsparkeringar för både cykel som bil ska också beaktas.

Tungelstavägen och järnvägen utgör en barriär mellan Västerhaninges norra delar och centrum. För att överbygga den ska möjligheterna att bygga broar och ljusa och breda inbjudande tunnlar prövas. Det är också strategiskt viktigt att stärka gång- och cykelvägarna mot Hanveden, Jordbro, Handen, Tungelsta och Årsta Havsbad.

I Västerhaninge finns stor tillgång till natur och strövområden. Tillgängligheten till dem kan med fördel förbättras. Grönområdet norr om Jägartorp och väster om Åby är värdefullt och ska skyddas. Den gröna korridoren öster om Åby, gränsande till Hanvedens idrottsplats, är också ett viktigt grönstråk samt spridningskorridor mellan Hanveden och området runt Gullringskärret och ska därför värnas.

Utvecklingsområden

Fortsatt bebyggelseutveckling av Västerhaninge planeras centralt, i kollektivtrafiknära lägen och främst intill befintlig bebyggelse. I utvecklingen av en tätare småstadsstruktur är det särskilt viktigt att utveckla bostadsnära grönområden, parker och torg eftersom det råder brist på detta.

1. *Förtätning i Åbylund*

I Åbylunds bostadsområde och centrala Åby bör möjligheten att förtäta med flerbostadshus prövas utmed huvudgator. Här finns möjlighet att komplettera bebyggelsen utmed vägar som idag endast har bebyggelse på ena sidan.

2. *Kollektivtrafiknära bostäder i väst*

Detta centrumnära och kollektivtrafiknära läge är attraktivt för bostäder. Idag är området bebyggt med både flerbostadshus och småhus. Närheten till pendeltågsstationen innebär att flerbostadshus bör prövas i hela det markerade området. Placering och gestaltning av nya flerbostadshus behöver utformas på ett sådant sätt att de harmoniserar med den befintliga småhusbebyggelsen.

3. *Centrumnära bostäder och utvecklad service*

I Västerhaninge centrum ska småstadskaraktären förstärkas genom att bygga tät stadsbygd. Området kompletteras med flerbostadshus, verksamheter, parker och torg. För de centrala delarna av Västerhaninge finns sedan tidigare ett utvecklingsprogram som mer detaljerat beskriver delar av den föreslagna utvecklingen. Ett ökat antal boende i de centrala delarna av Västerhaninge skapar underlag för ett större utbud av handel och service. En sådan utveckling stärker stads- och kvällslivet och därmed Västerhaninges identitet som en levande småstad. Centrumparken ska fortsätta att utvecklas som park.

Västerhaninge utvecklingsprogram antogs 2012-12-10 och beskriver kommunens långsiktiga vision för hur Västerhaninge bör utvecklas i framtiden. Programmet följs årligen upp av kommunstyrelsen.

4. Fortsatt utveckling i Ribby

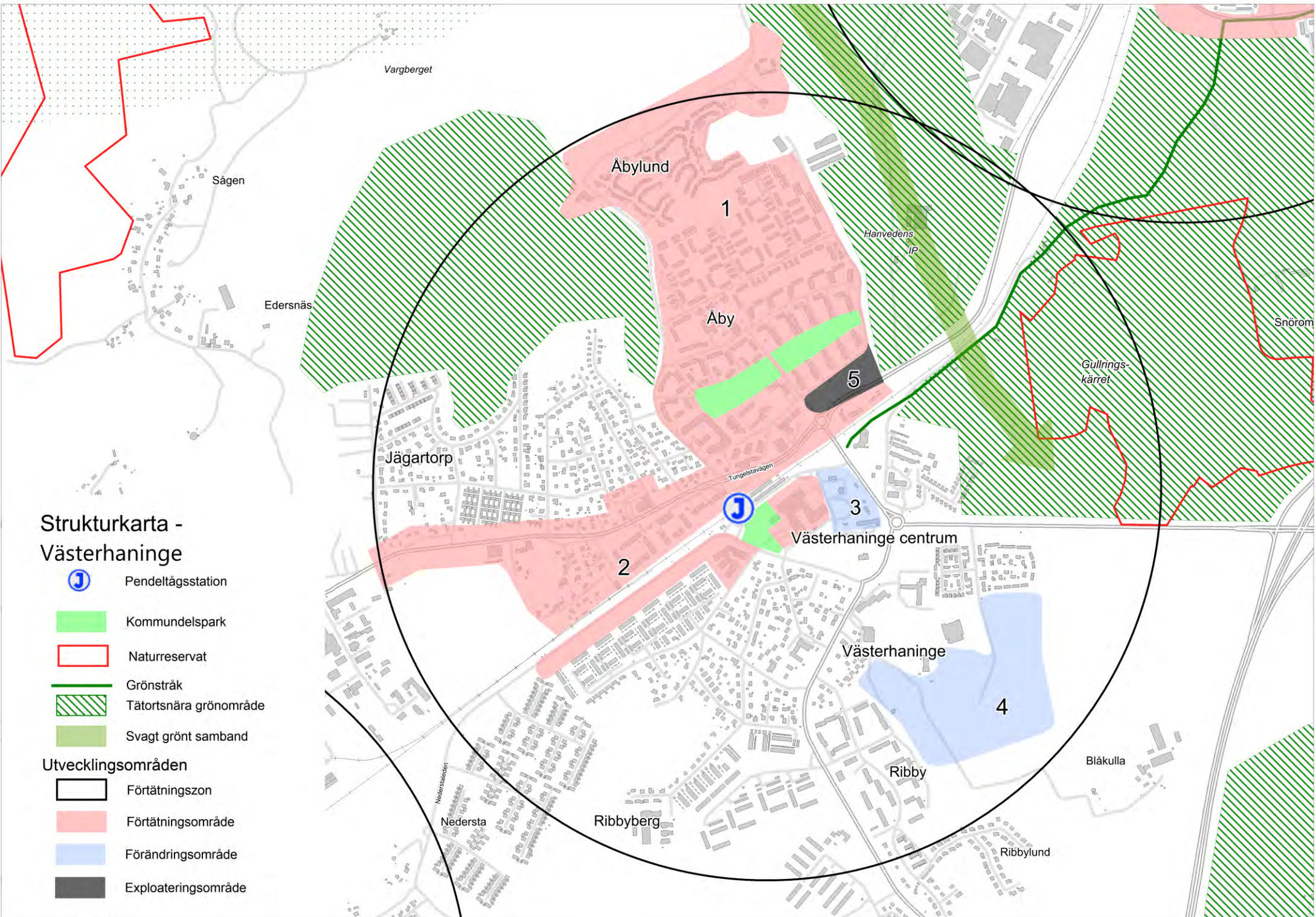
Förändringsarbetet av Ribby ängar, från jordbruksmark till bostadsområde, föreslås fortsätta med målbilden att skapa medeltät stadsbygd. Det görs med ytterligare bostadsbebyggelse. För att öka förutsättningarna för framtida kollektivtrafik föreslås att ny infrastruktur kopplar ihop de nya bostadsområdena vid Ribby ängar med Blåkullavägen.

5. Nya bostäder och verksamheter i Åby

Öster om Åbyrondellen finns idéer på att ta ny mark i anspråk för att bygga bostäder och verksamheter i form av medeltät stadsbygd. Marken ligger nära centrum och en utveckling här skulle bidra positivt genom att koppla ihop bostadsområdet Åby med Västerhaninge centrum.

Park i Västerhaninge. Foto: Tomas Södergren.

Strukturkarta - Västerhaninge

- Pendeltågsstation
- Kommunalspark
- Naturreservat
- Grönstråk
- Tätortsnära grönområde
- Svagt grönt samband
- Utvecklingsområden**
- Förtättningszon
- Förtättningsområde
- Förändringsområde
- Exploateringsområde

Vargberget

Sågen

Edersnäs

Åbylund

1

Åby

Hanvedens
IP

5

Snöröm

Gullrings-
kärret

Jägartorp

Tungelsta-
vägen

3

Västerhaninge centrum

2

Västerhaninge

4

Ribby

Blåkulla

Nedersta

Ribbyberg

Ribbylund

Krigslida

Krigslida ligger söder om Västerhaninge och ses ofta som en del av Tungelsta även om området historiskt har tillhört Västerhaninge socken. Från Krigslida station är det cirka 800 meter till Håga industriområde. Pendeltågsstationen är av stort värde för boende i området och ger goda möjligheter för framtida bebyggelseutveckling här. På södra sidan av pendeltågsstationen breder ett småbrutet jordbrukslandskap ut sig mellan kuperade skogspartier och åkerholmar. Mulsta gård, Nedersta gård och Vålsta gård ligger mitt i detta landskap och bidrar till att hålla markerna öppna. Dessa hagmarker utgör hörnstenar för den biologiska mångfalden i denna jordbruksbygd. Därför föreslås ingen ny bebyggelse söder om Krigslida station, inklusive Rocklösaån. Vid exploatering i Krigslida ska närhet till bostadsnära park-, natur- och promenadområden särskilt beaktas.

Utvecklingsområden

Krigslida är ett bostadsområde med tillgång till service i Tungelsta centrum. Pendeltågsstationen ger en fördelaktig potential att använda markresurserna mer effektivt genom att utveckla bebyggelsen med mer bostäder, service och verksamheter. Förtätningsszonerna för Krigslida och Tungelsta överlappar till viss del, varför vissa utvecklingsområden beskrivs i kapitlet om Tungelsta. Numrerade områden i strukturkartan visar vilka området som beskrivs här.

1. Stationsnära bebyggelsepotential

Norr om Krigslida pendeltågsstation finns mark som länge varit detaljplanerad för trädgårdsbruk. Med nuvarande och framtida bostadsbehov vore det fördelaktigt istället nyttja detta kollektivtrafiknära läge för ny bebyggelse med såväl bostäder som verksamheter. För att förbättra Krigslidas förbindelser till Tungelsta centrum föreslås att flerbostadshus prioriteras framför småhus.

2. Förtätning vid Solsättersvägen

Bostadsområdet vid Stenrosvägen, Solsättersvägen och Ekingevägen har markresurser som är lämpliga för fortsatt utbyggnad av bostäder.

3. Idé till fortsatt utveckling i Solsäter

I samband med en framtida förtätning runt Solsättersvägen föreslås även att angränsande naturmark i Solsäter utreds för möjlig framtida bostadsbebyggelse.

4. Bostadsidé vid Hagavägen

Utmed Hagavägen och Vinkelvägen finns mark som föreslås utredas för exploatering av bostäder i form av främst lägenheter.

5. Exploatering utmed Tungelstavägen

När åtgärder genomförs för att minska trafikbelastningen på Tungelstavägen kommer det bli möjligt att vidareexploatera utmed vägen. Norr om Tungelstavägen finns markområden med god kollektivtrafikförbindelse med buss. Här föreslås därför att vidare planering utreder möjligheterna för bostäder.

6. Exploatering i Krigslida

Ny bostadsbebyggelse avseende främst lägenheter, föreslås utredas väster om Håga industriområde utmed Mulstavägen och Stenvägen.

7. Håga industriområde

Mellan Tungelstavägen (väg 257) och Nynäsbanan ligger Håga industriområde. Dominerande verksamheter är små och medelstora företag inom tillverkningsindustri, lager och distribution. I området finns också ett industrispår. I Håga föreslås att marken söder om Nynäsbanan samt öster om det befintliga industriområdet utreds för att undersöka om den är lämplig för nya företagsetableringar. I markerat område i Krigslida finns registrerade fasta fornlämningar.

Strukturkarta - Krigslida

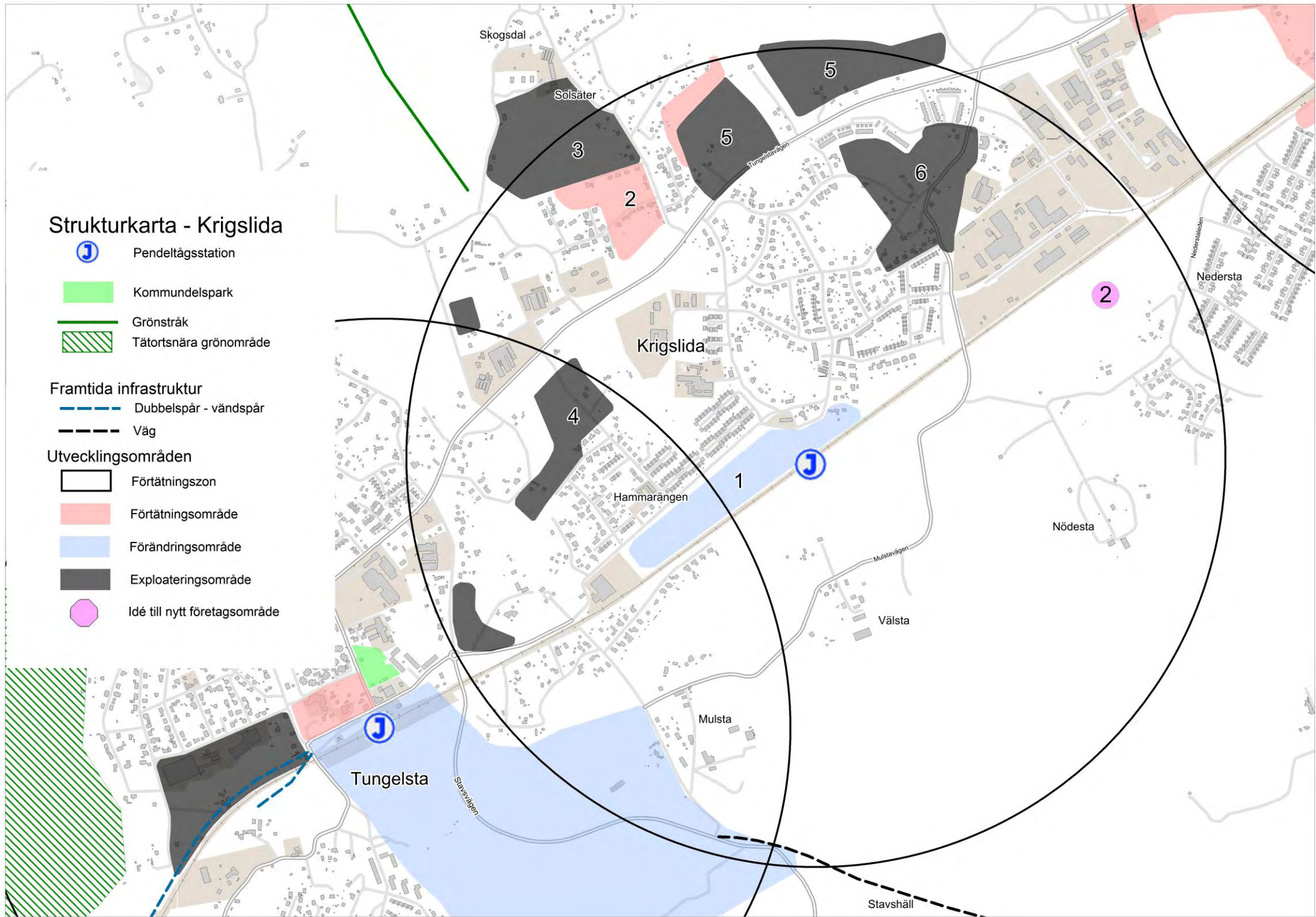
- Pendeltågsstation
- Kommundelspark
- Grönstråk
- Tätortsnära grönområde

Framtida infrastruktur

- Dubbelspår - vändspår
- Väg

Utvecklingsområden

- Förtätningsson
- Förtätningsområde
- Förändringsområde
- Exploateringsområde
- Idé till nytt företagsområde

Tungelsta

Tungelsta har karaktären av en trädgårdsstad med småskalig bebyggelse och flera växthus. Här är landsbygden nära, och centralt i staden finns en trädgårdspark med odlingar, lekpark och växthus. Med dubbelspår på Nynäsbanan och närhet till den regionala stadskärnan finns det goda möjligheter att utveckla markanvändningen i Tungelsta.

Bullerstörningar är en utmaning på framförallt Tungelstavägen men även på Södertäljevägen. För att avlasta Tungelstavägen från trafik behöver en ny Stavsväg anläggas och anslutas till väg 73. På Tungelstavägen och Södertäljevägen behövs även åtgärder för att minska buller och vibrationer och för att öka trafiksäkerheten. För att få tätare pendeltågstrafik till Tungelsta föreslår Trafikverket att utreda möjligheten till vändspår vid Tungelsta station. Detta beaktas vid framtida planering vid järnvägen.

Väster och söder om Tungelsta finns stor tillgång till tätortsnära grönområden och strövområden som är viktiga för de boende. Söder om Nynäsbanan ringlar sig Rocklösaån fram och har ett strandskydd som beaktas vid framtida utveckling.

Utvecklingsområde

Framtida utveckling av Tungelsta strävar efter att stärka dess identitet som trädgårdsstad. Det är därför viktigt att utveckla en tydlig centrumkärna med bostäder och verksamheter. För att inte ytterligare belasta Tungelstavägen kommer ny bebyggelse i första hand att tillkomma inom en radie av 600 meter från pendeltågsstationen, i väntan på ny Stavsväg till väg 73. Den största utbyggnadspotentialen finns söder om Nynäsbanan men på längre sikt finns även potential till ny bebyggelse längre bort från pendeltågsstationen.

Tungelsta delar till viss del utvecklingsområden med Krigslida. Numrerade områden i strukturkartorna visar vilka området som beskrivs här och vilka som beskrivs i kapitlet om Krigslida. Det finns ett utvecklingsprogram för

Tungelsta där det görs ytterligare förtydliganden kring den föreslagna utvecklingen.

Tungelsta utvecklingsprogram antogs 2012-12-10 och beskriver kommunens långsiktiga vision för hur Tungelsta bör utvecklas i framtiden. Programmet följs upp årligen av kommunstyrelsen.

1. Expanderande trädgårdsstad i södra Tungelsta

Sydost om järnvägen växer ett nytt bostadsområde fram i form av medeltät stadsbebyggelse med drygt 1 000 nya bostäder. Närmast pendeltågsstationen byggs tätare stadsstruktur med flerbostadshus. Längre bort från stationen byggs småhus. Boende i det nya bostadsområdet kommer, tack vare det spårstationsnära läget, att ha gångavstånd till befintlig kollektivtrafik och samtidigt ha nära till naturen.

2. Central förtätning mellan Kvarnvägen - Södertäljevägen

I kvarteret mellan Kvarnvägen och Södertäljevägen finns behov av och god möjlighet att föräta den befintliga bebyggelsen med bostäder, verksamheter och service som bidrar till att förtydliga centrumkärnan.

3. Kollektivtrafikhäna idéer i väst

Mellan Ålstavägen och Nynäsbanan finns tidiga idéer på att utveckla nya kollektivtrafikhäna bostäder i tät stadsbebyggelse.

4. Möjlig utveckling vid växthusen

När nya Stavsvägen anlagts till väg 73 finns möjlighet att utveckla de områden som ligger mer än 600 meter ut från centrumkärnan. Ny bebyggelse behöver utredas men kan innehålla både flerbostadshus och småhus.

5. Nybyggnadspotential vid Allévägen – Hammarbergsvägen

Området ligger nära pendeltågsstationen och det område där centrumkärnan ska förtydligas. Marken lämpar sig därför väl till framförallt centrumverksamheter men även till en kombination med bostäder.

Strukturkarta - Tungelsta

Pendeltågsstation

Kommundelspark

Tätortsnära grönområde

Framtida infrastruktur

Dubbelspår - vändspår

Väg

Utvecklingsområden

Förtätningsszon

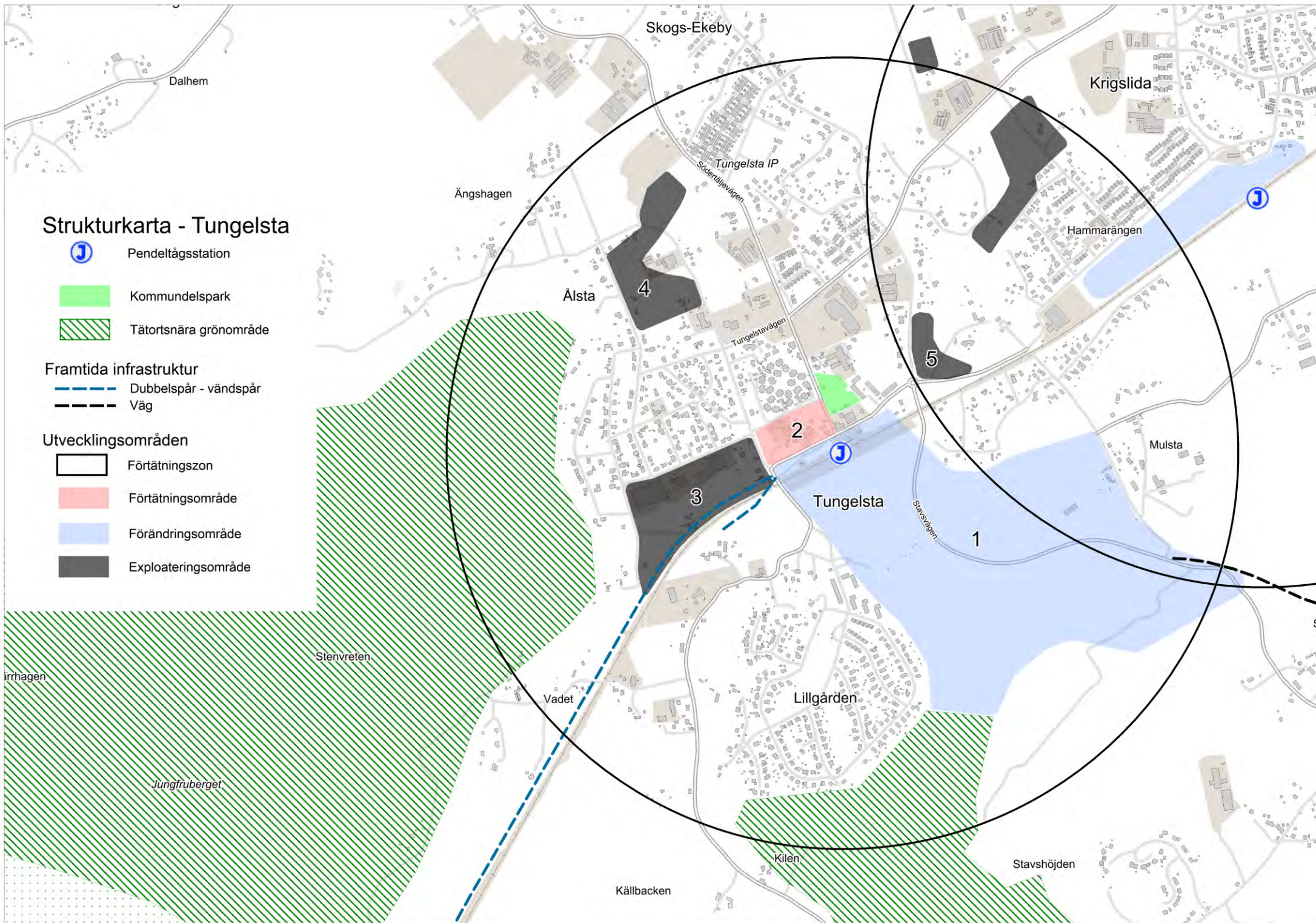
Förtätningsområde

Förändringsområde

Exploateringsområde

Hemfosa

Hemfosa ligger i södra Haninge och har cirka 100 invånare. Bebyggelsen består främst av fritidshus och koloniträdgårdar. Tack vare Hemfosas pendeltågsstation har området god tillgång till spårbunden kollektivtrafik. Väster om Nynäsbanan äger Haninge kommun stora obebyggda skogsmarker men utöver dessa finns även andra stora opåverkade områden. Norr om Nynäsbanan finns en nyckelbiotop med sumpskog och söder om spåren finns gamla barrskogar. Båda dessa områden är klassade som mycket höga naturvärden av länsintresse.

Utvecklingsområden

Kommunens utbyggnadsstrategier innebär att framtida bebyggelse inte ska spridas ut i kommunen utan främst planeras i pendeltågsstationsnära lägen. Befolkningstillväxten i regionen och i Haninge förväntas bli stor och med ökande drivkrafter för att hitta mark för nya bostäder och verksamheter bör Hemfosa utredas vidare för dessa ändamål.

Föreslagen utveckling av Hemfosa i form av förtätning och ny exploatering bedöms bli aktuell först i den senare delen av Översiktsplanens planperiod när det finns dubbelspår utbyggt på Nynäsbanan. De mest attraktiva utbyggnadsytorna finns närmast stationsläget därför är förtätningssonen i Hemfosa endast 600 meter i radie till skillnad från övriga som är 1200 meter.

1. Bebyggelsepotential i Hemfosa

Med tanke på prognostiserad befolkningstillväxt i regionen och i Haninge samt behovet av tillgängliga och attraktiva bostadsmiljöer föreslås att det kollektivtrafknära läget i Hemfosa används mer effektivt. Av markanvändningskartan framgår att målbilden för Hemfosa är så kallad gles stadsbygd. Det innebär en blandad bebyggelse med permanentbostäder, service och handel. Närmast pendeltågsstationen föreslås en tätare bebyggelse med flerbostadshus och mindre verksamhetslokaler. Längre bort från

stationen bör Hemfosas lantliga karaktär behållas samtidigt som det ges möjlighet till glesare bostadsbebyggelse i småhus.

Utvecklingen av Hemfosa skulle kräva ny infrastruktur i form av vägar och vatten- och avloppsledningar men det skulle också möjliggöra ett större resandeunderlag för Hemfosas pendeltågsstation och ett större kundunderlag för kommunal och kommersiell service i området.

2. Möjliggör förtätning i östra Hemfosa

I samband med en framtida utbyggnad av Hemfosa föreslås att befintlig bebyggelse söder om Nynäsbanan detaljplanläggs för att möjliggöra för permanentboende, förtätning och förbättringar av gång-, cykel- och bilvägar.

3. Idé till nytt företagsområde

I och med utbyggnaden av hamnen i Norvik (Nynäshamn) kommer mer företagsmark att efterfrågas utmed hela sträckan mellan Nynäshamn och Stockholm. I kombination med det växande behovet av nya arbetstillfällen i Haninge behövs ny mark för företagsetableringar. Av den anledningen föreslås att marken norr om Hemfosa utreds med syfte att undersöka dess eventuella lämplighet att användas för industri, lättare eller skrymmande verksamheter samt för transportintensiva verksamheter och större logistik. En sådan utbyggnad kräver vidare utredningar kring bland annat infrastruktur för att säkra tillgängligheten till området.

Strukturkarta - Hemfosa

Pendeltågsstation

Stora opåverkade områden

Framtida infrastruktur

Dubbelspår

Utvecklingsområden

Förtätningszon

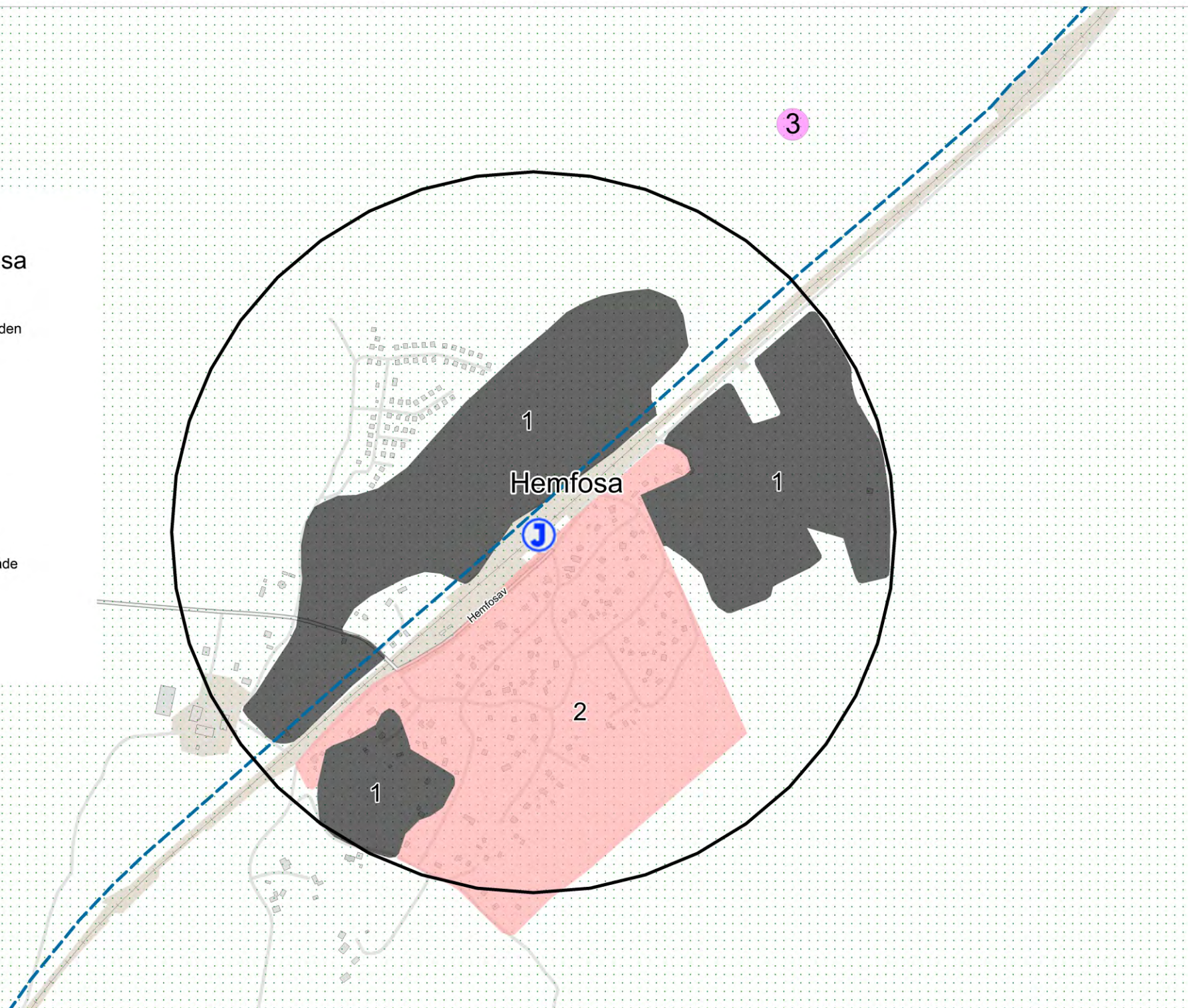
Förtätningsområde

Exploateringsområde

Idé till nytt företagsområde

Övrig stadsbygd

Nedan beskrivs den utveckling som föreslås för den befintliga stadsbygden som ligger utanför förtätningsszonerna. Hit hör Norrby, Vendelsö – Gudö, Vendelsömalm, Brandbergen och Dalarö.

Norrby

Norrby började byggas ut på 1930-talet och är idag ett glest fritidshus- och villaområde som gränsar till Drevviken i norr. Allt fler har dock valt att bosätta sig här vilket har skapat ett behov av att succesivt omvandla området till permanentboende. Det innebär exempelvis utbyggnad av kommunalt vatten och avlopp, gång- och cykelvägar och viss kompletterande bebyggelse.

Omvandlingen medför också att vi behöver säkerställa en god dagvattenhantering. Drevviken får inte belastas med ytterligare orenat dagvatten. Till följd av klimatförändringar kan vi förvänta oss att vattennivåerna i Drevviken kommer att höjas. Ny bebyggelse behöver därför lokaliseras utanför områden som riskerar att översvämmas.

Dagvattenhantering är en särskilt viktig fråga för Norrby gärde som redan idag tidvis fungerar som en våtmark som naturligt fördröjer och renar dagvatten från bland annat Norrby, Brandbergen, väg 73 och den nya trafikplatsen i Vega. Framtida exploatering av Norrby gärde bör fortsatt möjliggöra en fördröjning och rening av dagvatten inom området.

Utbyggnad av vägar, VA och ny bebyggelse förutsätts ske med stor hänsyn till områdets natursköna karaktär, där väsentliga grönstråk och grönområden i anslutning till bebyggelsen utvecklas och görs mer tillgängliga. Delar av Norrbyskogen kommer beröras av utbyggnaden.

Närheten och tillgängligheten till Drevviken är en tillgång för både boende i Norrby och för hela kommunen. Denna kvalitet bevaras och utvecklas vid

framtida planläggning, exempelvis genom att utreda anläggandet av en strandpromenad.

I väster gränsar Norrby till väg 73, som är en primärväg för farligt gods. Det och eventuella störningar i form av buller och vibrationer beaktas vid utbyggnad i området.

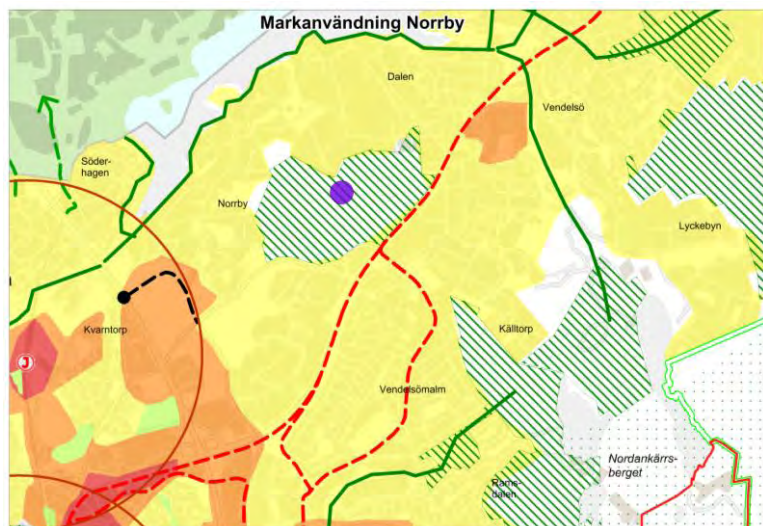
I takt med att Norrby omvandlas till permanentboenden kommer efterfrågan på lekplatser att öka. Dagens fritidshusbebyggelse saknar lättillgängliga parkområden. I samband med planläggning och förtätning uppmärksammas därför särskilt möjligheten att bygga fler lekplatser och att tillgängliggöra den tätortsnära naturen.

Utredningsområde Norrbyskogen

Norrbyskogen ligger i Norrbys östra del och är ett viktigt närrekreationsområde för Norrbyborna och har även naturvärden som i ett länsperspektiv är mycket höga. Skogsstyrelsen har identifierat ett antal nyckelbiotoper och naturvärdesobjekt inom området.

Norrbyskogen har pekats ut som ett så kallat utredningsområde. Syftet är att utreda vilken utveckling som är lämplig för att öka möjligheterna till attraktivt boende och tillgänglighet till Norrbyskogen för både boende och allmänhet. Utredningen får visa vilka förutsättningar och utvecklingsmöjligheter som finns utöver det som föreslås i pågående detaljplanearbete med Norrby³. Eventuellt kan delar av skogen exploateras samtidigt som den tillgängliggörs och de mest värdefulla delarna bevaras. I utredningsarbetet ingår även att utreda om hela, eller delar av Norrbyskogen kan skyddas enligt Miljöbalken.

³ Detaljplaneprogram Norrby Dnr 2007:42, 2010

Vendelsö - Gudö

Vendelsö ligger i norra delen av kommunen och gränsar till Tyresö kommun och Drevviken i norr. Området Sågen består av flerbostadshus som främst är byggda under 1950-70 -talet. I övrigt består bebyggelsen av villor och radhus samt fritidshus i Gudö.

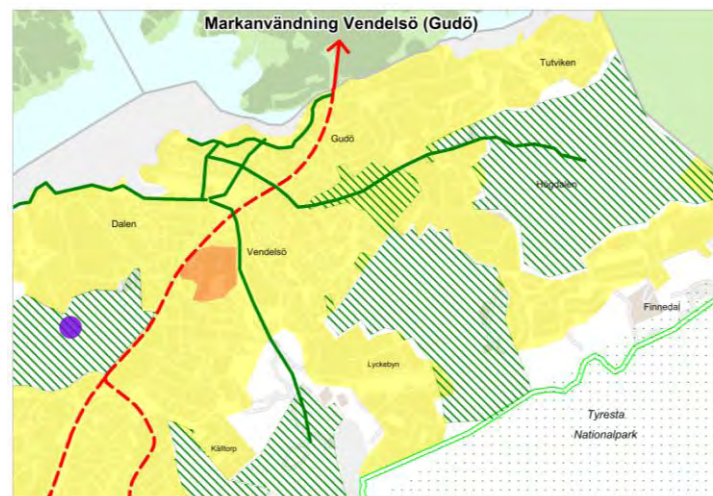
Vid förtätning anpassas ny bebyggelse till Vendelsös befintliga karaktär och byggs inte högre än fyra våningar. Den redan blandade bebyggelsen i Vendelsö innebär att fortsatt blandning av bostadstyper och upplåtelseformer eftersträvas.

I Vendelsö är det nära till Tyresta nationalpark med stora upplevelsevärden som ger lugn och ro. De delar som gränsar mot nationalparken skyddas därför från exploatering som riskerar att störa den upplevelsen. Mellan befintlig bebyggelse och nationalparken, från Högdalen till Lyckebyn, får ingen ny bostadsbebyggelse tillkomma som minskar dagens och framtidens

möjligheter att ta sig ut i naturen. Anläggningar i syfte att skapa nya entréer till Tyresta ses som positivt.

Befintliga enskilda avlopp ska i framtiden anslutas till kommunalt avlopp för att skydda Vendelsös sjöar. Förorenat dagvatten ska renas före infiltration eller utsläpp till vattendrag för att inte förvärra tillståndet i Drevviken. Dagvattenproblemen i området kring Lillängsvägen är speciellt svåra eftersom området ligger i en topografisk sänka. Befintliga ledningar ut från området måste dimensioneras upp för att få ökad kapacitet, men vid skyfall eller långvariga regn kommer området ändå periodvis att översvämmas, varför översvämningsytor i området måste reserveras. Som komplement är det viktigt att planläggning i områden uppströms från Lillängsvägen sker med fördröjningsmagasin.

Liksom i Norrby kan vi även här förvänta oss höjda vattennivåer i Drevviken. Det är även översvämningsproblem längs Lyckån mellan Drevviken och Gudöbroleden. Området kring Lyckån bör således behållas obebyggda och reserveras som översvämningsområden eller dagvattenpark.

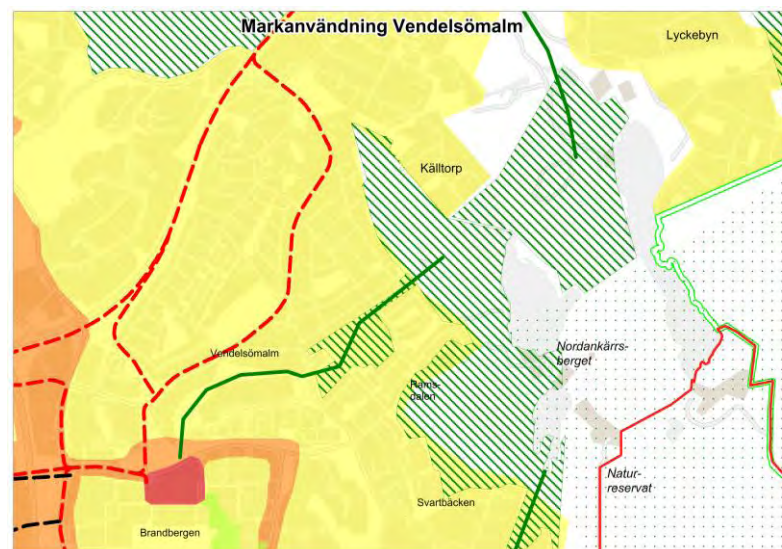
Vendelsöalm

Vendelsöalm ligger i nordöstra Haninge och avgränsas i nordväst av Gudöbroleden, i söder mot Brandbergen, i öster mot stora ströv- och naturområden med flera fina badsjöar i anslutning till Tyresta nationalpark.

Bebyggelsen består i huvudsak av villor, kedjehus och radhus från 1960- och 70-talen. Flest flerbostadshus finns i kommundelens södra del, söder om Vendelsöalmsvägen mot Brandbergen.

I Vendelsöalm planerar vi inga större förtätningar utan värnar om befintliga miljöer som tillför kvalitet till området. Följande områden ska därför bevaras:

- Grönområdet i dalgången mellan Vendelsöalm och Vendelsö.
- Grönstråket bestående av Eriksbergsparken via skogsområdet söder om Lisebergsvägen och vidare norr om Ramskogsvägen.
- Ströv- och närreklamationsområdena runt Ramsjön och Svartsjön, däribland Nordankärrsberget samt skogspartiet söder om Ramsdalen.
- Grönstråket som förbinder Svartsjön med Forsla kärr samt området öster om bebyggelsen i Svartbäcken, gränsande till naturreservatet Tyresta nationalpark.

Brandbergen

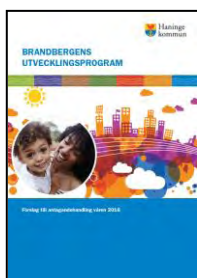
Brandbergen ligger i höjd med Handen öster om väg 73. I takt med att den regionala stadskärnan växer i Handen är dess fysiska och upplevda koppling till Brandbergen viktig att beakta.

Brandbergen består i de centrala delarna av flerbostadshus med blandade upplåtelseformer medan bebyggelsen runtom består av rad- och småhusområden. I väster ligger två företagsbyar med kontor, hantverk, försäljning och företag inom motorbranschen. Brandbergen har även ett lokalt centrum som erbjuder både kommersiell och offentlig service. Närheten till Tyresta nationalpark, naturreservat och andra naturområden är uppskattade tillgångar för Brandbergsborna.

I Brandbergen finns möjlighet att komplettera bebyggelsen med både bostäder, verksamheter och ny infrastruktur. Den långsiktiga utvecklingen bör sträva efter ett attraktivt och välkomnande Brandbergen med ett

centrumområde för alla, sammanhängande bostadsområden och tydlig koppling till Handen och den regionala stadskärnan. Ny bebyggelse bör i första hand lokaliseras i närheten av Brandbergens centrum och utmed Brandbergsleden, Klockarleden, Söderbyleden, i grönområdet mellan företagsbyarna och på fastigheten Söderby 2:25.

Brandbergsparken är ett viktigt gröonstråk och bör fortsätta utvecklas som gröonstråk. Grönområdet söder om Brandbergen är identifierat som ett så kallat svagt grönt samband, det vill säga ett smalt parti i Stockholmsregionens sammanhängande system av gröna kilar. Det är därför avgörande för att binda samman de gröna kilarna i Hanveden och Tyresta och bör ses som en del av ett större system.⁴ Skutan, området runt Svartbäcksvägen samt Forsla kärr föreslås vidareutvecklas som friluftsområden.

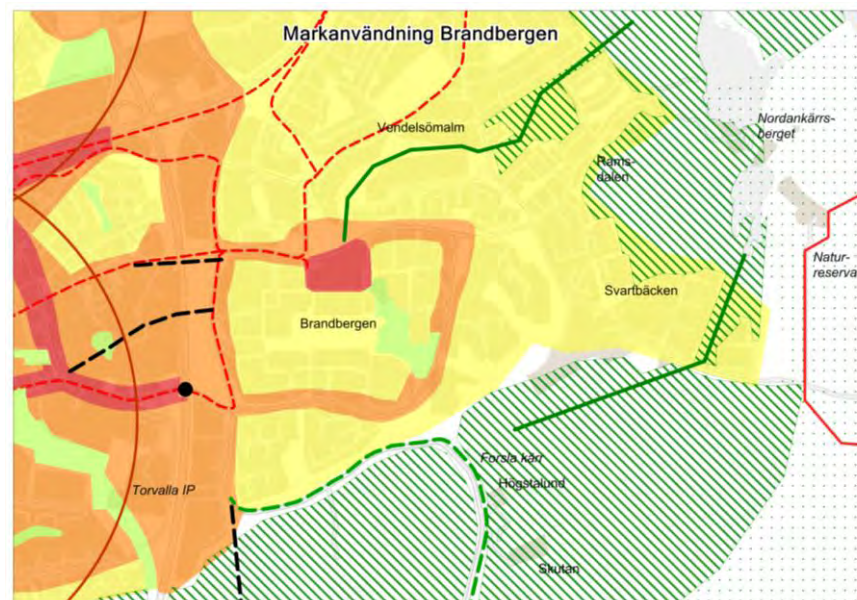

Brandbergens utvecklingsprogram beskriver den långsiktiga visionen för framtidens Brandbergen.

För en ökad tillgänglighet från Brandbergens företagsbyar till Tvärförbindelse Södertörn och E4 via Huddinge och Flemingsberg finns ett förslag på en förlängning av Söderbyleden söderut genom det svaga gröna sambandet. En flytt av bussgaraget från Handens företagsområde till Dalarölanken (väg 227) söder om Brandbergen förutsätter även en förlängning av Söderbyleden. En

⁴ Stockholms läns landsting, TMR (2012) När, vad hur? Svaga gröna samband i Stockholmsregionens gröna kilar.

flytt av bussgaraget är en viktig del i utvecklingen av den regionala stadskärnan Haninge.

Dalarö

Planering och andra insatser bör inriktas på att Dalarö ska växa, genom att fler erbjuds möjlighet att både bo kvar och att flytta till Dalarö. Här behövs satsningar på bostäder, skola och omsorg för livets alla skeden.

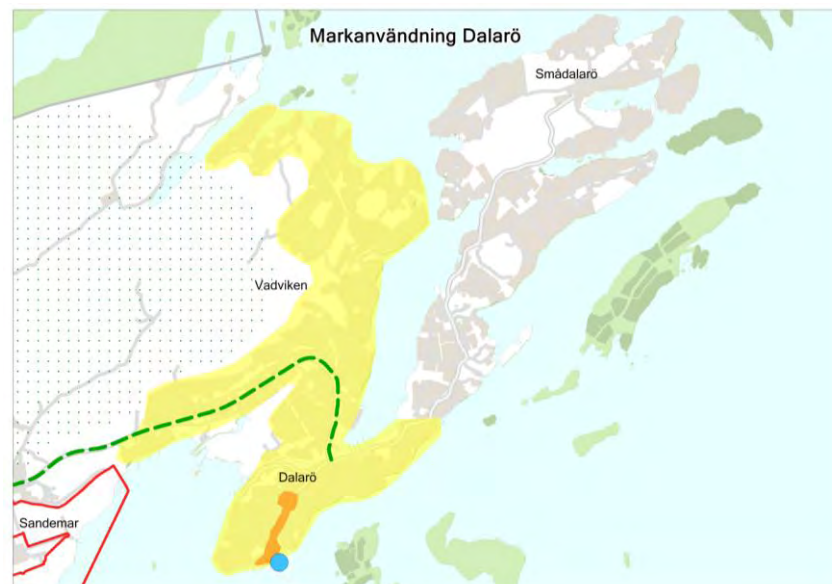
Lägenheter i mer centralt läge efterfrågas för äldre som vill bo kvar. För övriga hushåll kan mer perifert lokaliserade lägenheter tänkas. Ny bebyggelse kan framförallt tillkomma i områdena Schweizerdalen, Kolbotten, Tegelbruket och Kattvik. Viktigt är dock att de genuina kulturmiljöerna bevaras vid tillkomst av nya bostäder.

Bra vatten och avloppslösningar är av central betydelse för ett växande Dalarö. För att förstärka vattenförsörjningen anlades 2011 en vattenledning i saltsjön. Befintligt avloppsreningsverk planeras att uppgraderas. Dessa åtgärder säkerställer vatten och avloppsförsörjningen för totalt ca 4 000 personer på Dalarö.

Kommunikationerna till Dalarö såväl fysiskt till lands och sjöss samt via bredbandsuppkoppling måste stärkas för att fler ska kunna bo och verka i Dalarö och dess skärgård. Dalarös funktion som replipunkt och den därtill knutna frågan om färjelägets placering måste utredas vidare eftersom den är av mycket stor vikt för Dalarös och öarnas utveckling.

Färjeläget

Trafikverket utreder om färjeförbindelsen till Ornö ska övergå från enskild till allmän. En sådan förändring skulle sannolikt behöva investeringar i infrastrukturen både på land och på Ornö. Hur stora åtgärder som behövs kommer utredas vidare, och kommunen kommer i dessa sammanhang lyfta frågan om hur trafikförsörjningen till Ornö och Utö kan tryggas på lång sikt. På grund av dessa pågående utredningar finns inga nya färjelägen utpekade i översiktsplanen.

Kust, skärgård och landsbygd

Kustnära områden definieras här som hela skärgården samt fastlandet inom 1 km från kustbandet. Kust och skärgård beskrivs i detta kapitel tillsammans med landsbygd eftersom utbyggnaden följer samma principer. Tillkommande bebyggelse utvecklas så att nya invånare kan använda befintlig infrastruktur och kollektivtrafik. I vissa fall kan bebyggelseutvecklingen även bidra till en utveckling av samhällsservicen och infrastrukturen.

- I kustnära områden tillkommer bebyggelse i huvudsak i anslutning till befintlig bebyggelse med förutsättningar för kollektivtrafikförsörjning.
- Tillkommande kustnära bebyggelse för det lokala småskaliga näringslivets behov ses som positivt.

Årsta havsbad

Årsta havsbad är ett fritidshusområde med drygt 800 fastigheter vid Horsfjärden. Området anlades av HSB på 1930-talet och har en unik historia som Sveriges första anlagda fritidsby. Årsta havsbad har således en viktig plats i svensk bostadshistoria och det är viktigt att bevara en del av de kulturhistoriska värdena i området.

Kommunen har planlagt det äldre ursprungliga fritidshusområdet för att lösa rådande vatten- och avloppsproblem på ett långsiktigt hållbart sätt.

Från Årsta brygga går regelbunden färjetrafik till Utö. Under högsäsong på sommaren kan antalet resande till och från Utö överstiga 2 000 personer per dag. Vid Årsta brygga och Videnäsvägen finns cirka 600 parkeringsplatser som inte räcker till under högsäsongen. Studier visar att det skulle gå att utöka till 800 stycken parkeringsplatser. Cirka en fjärdedel av resenärerna anländer med buss till Årsta brygga vilket medför att störande trafik passerar genom området.

Om båttrafiken från Årsta brygga skulle läggas om till Vitså brygga skulle trafiktopparna och problemen med framkomlighet längs Årsta havsbadsvägen minska. Biltrafiken skulle få närmare till Vitså brygga från väg 73 via Vitsåvägen. Vitså brygga ligger dock på militärt område vilket försvårar en sådan utbyggnad och försvaret har hittills sagt nej till förslaget. Möjligheten att skapa en ny replipunkt vid Vitså brygga bör utredas vidare tillsammans med försvaret.

Utredningsområde nordost om Årsta Havsbad

Årsta Havsbad är ett attraktivt och populärt område att bosätta sig i. Markägarna i området norr om Årsta Havsbad har tidigare visat intresse för att utveckla sina markägor. Sannolikt skulle det området på samma sätt som Årsta Havsbad bli attraktivt att bosätta sig i om det skulle bebyggas.

I syfte att utöka möjligheterna till attraktivt boende och ökad tillgänglighet för både boende och allmänhet till skärgården så har området nordost om Årsta Havsbad utpekats som ett så kallat utredningsområde. Utredningen får visa vilken utveckling som är lämplig i området. En eventuell framtida kustnära bebyggelse ska innehålla en blandning av småhus och flerfamiljshus för människor med olika behov och önskemål. Bebyggelseexploateringen ska vara tillräckligt stor för att kostnader för utbyggd infrastruktur, teknisk försörjning och kommunal service inte ska bli orimligt höga. Området bör även tillsammans med det befintliga Årsta Havsbad kunna skapa förutsättningar för en utbyggd service och förbättrad kollektivtrafikförsörjning.

Ornö

Ornö är kommunens och södra skärgårdens största ö. Landstinget har även pekat ut den som en så kallad kärnö. Det innebär att den anses ha förutsättningar för ett utbud av samhällsservice och infrastruktur. Kärnöarna fungerar dessutom som servicepunkter för befolkning på omgivande öar samt för turismen och friluftslivet.

Ornö är 14 km lång och cirka 4 km bred och nås med bilfärja som trafikerar mellan Dalarö och Hässelmara. I norr är ön relativt otillgänglig och påminner om vildmark. Särskilt höga naturvärden finns runt Maren vid Sundby, Kymmendö och Lustehagen vid Åvassa. Värdefulla kulturmarker finns bland annat i områdena runt Västergården och Svinåker. Långsiktigt är Ornö också ett av de viktigaste områdena för rovfåglarnas fortlevnad i Stockholms skärgård. Det är viktigt att Ornös ostörda karaktär kvarstår och att spridd bebyggelse undviks.

Vi vill underlätta för helårsboende och att öka antalet fastboende på ön. Ornö har goda förutsättningar för detta och ett ökat antal fastboende ger ett bredare och stabilare underlag för en utveckling av handel och service på ön.

Ny bebyggelse bör i första hand lokaliseras till områden med befintlig bebyggelse och infrastruktur. Lämpliga områden för förtätning är runt Kyrkviken, i Vargvik, i området mellan Hässelmara-Skinnardal och vid Lättinge. Även andra bebyggelsegrupper kan kompletteras om motiv finns, exempelvis på Kymmendö. Motiv kan vara behov av bostad i anslutning till verksamheter. Motiv prövas utifrån allmänna intressen. Ny bebyggelse i ovan nämnda områden bör utformas så att de kan användas som helårsbostäder.

På längre sikt skulle nya vägförbindelser till norra Ornö och till sydvästra Ornö möjliggöra utvecklingen av helårsbostäder i även dessa områden. Vid all ny exploatering på Ornö behöver vatten och avlopp lösas enskilt eller samfällt med vattensnåla tekniker som möjliggör kretsloppslösningar.

De större markägarna på Ornö har gemensamt formulerat ett utvecklingsförslag som innebär ökat bostadsbyggande för en ökande befolkning. Deras förslag omfattar nya bostäder i anslutning till befintliga samt en ny vägförbindelse till den norra delen av ön. Se områdena i markanvändningskartan.

- Vid planering av bebyggelseutveckling på Ornö prioriteras nuvarande och framtida fastboendes möjligheter.
- Inom områdena ”Ny bebyggelse Ornö” utformas ny bebyggelse så att de kan nyttjas som helårsbostäder. Ytterligare fritidsbebyggelse kan tillkomma.

Utö

Utö ligger söder om Ornö och har liksom Ornö fastboende som arbetspendlar in till fastlandet. Även Utö har pekats ut som kärnö, men Utö är också populärt bland turister. Här finns vandrarhem, campingplatser, hotell och turistservice som bidrar till att profilera Utö som turistmål och fritidsområde.

Norra delen av Utö är ett naturreservat och Natura 2000-område. I reservatet ingår bland annat de gruvor från 1100-talet som användes för järnmalmsbrytning och som har ett stort industrihistoriskt värde. Här finns också ett antal byggnader bevarade från 1700-talets gruvsamhälle. Reservatet finns för att bevara öns speciella natur- och kulturvärden och för att tillvarata de stora möjligheterna för friluftsliv och rekreation som finns på Utö.

På södra Utö ligger Utö skjutfält som är av riksintresse för totalförsvaret. Det område som påverkas av buller och säkerhet kallas influensområde och sträcker sig upp till norra Utö och medger inga större utbyggnadsmöjligheter. Möjligheten till ny bebyggelse finns därmed främst norr om Grubbyn på norra Utö. Förtätning eller förändring av miljön på ön bör ske på ett sätt som värnar om natur- och kulturmiljöer och möjligheten för friluftsliv. I regel tillåts endast små stugor eller parstugor. Det öppna landskapet kring Edesnäs och Kyrkviken är det enda som finns kvar av det gamla odlingslandskapet på Utö och är därmed värdefulla för Utös karaktär.

- Utös profil som turistmål och fritidsområde värnas och utvecklas.

- Kompletterande bebyggelse kan tillåtas i befintliga bebyggelseområden.
- Det öppna landskapet kring Edesnäs och Kyrkviken bevaras.

Gålö

Gålö är en halvö omgiven av kustvattnen Fåglaröfjärden, Sandemarsfjärden och Horsfjärden. Den är i sin helhet ett naturreservat och ett populärt utflyktsmål. Gålös landskap är typiskt för Södertörns kust och skärgård och historiskt har halvön varit en typisk innerskärgårdsö med jordbruk och fiske som huvudsakliga näringar. Ön domineras av godset Stegsholm där också de högsta naturvärdena finns. Naturvärdena är framförallt knutna till det betade eklandskapet med ekar som är flera hundra år gamla.

Gålö är ett omtyckt fritidsområde med stugbyar, badplats och småbåtshamnar. Här ska turismen och det rörliga friluftslivet utvecklas. För att lyckas med det behöver exempelvis korsningen på Dalarövägen ut till Gålö förbättras. Det behövs också en cykelväg till Gålö från Handen och Västerhaninge.

Muskö

Muskö nås genom Muskötunneln som även i framtiden kommer att fungera som förbindelse ut till ön. Muskö örlogshamn ligger på sydvästra Muskö och utgör riksintresse för totalförsvaret, vilket framtida utbyggnad ska ta hänsyn till. I kyrkbyn finns blandade upplåtelseformer med villor, radhus och flerbostadshus och här bor också de flesta fastboende.

Kommunen ställer sig positiva till viss utbyggnad på Muskö. Delar av Ludvigsberg har kommunalt vatten och avlopp och området runt Muskö kyrka och Ludvigsberg lämpar sig därför för ny bebyggelse. Arbottna är lämpligt att pröva för utbyggnad av bostäder och verksamheter. I området

runt Torpet, Torpa skog och Näsängen finns även stora tomter med viss möjlighet till avstyckning och ny bebyggelse. Exploatering i Arbottna och Ludvigsberg förutsätter hänsyn till befintliga natur- och kulturvärden.

Levande landsbygd

För flera av våra kommuninvånare är det ett attraktivt alternativ att bo nära naturen på landsbygden. Vi vill kunna erbjuda detta alternativ genom en levande landsbygd med varierande boendeformer, arbetsplatser, service och rekreationsmöjligheter.

Haninges landsbygd består redan av både permanentboenden och fritidshus och boendet är i många fall förenat med verksamheter som hästhållning och jordbruk. Här finns också flera fornlämningar från förhistorisk tid, bland annat i Österhaninge där ett av Sveriges största järnåldersgravfält finns.

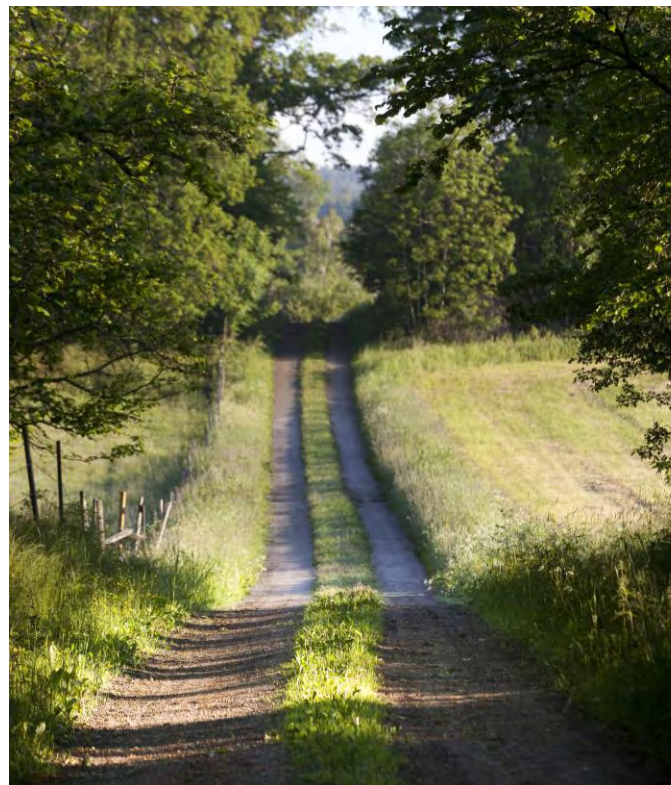
I Haninge vill vi behålla det öppna landskapet, kultur- och naturvärdena och så långt som möjligt spara värdefulla jordbruks- och skogsmarker. Vid byggande på landsbygden ska hänsyn också tas till de kulturhistoriska värdena och förändringar sker endast om områdets natur- och kulturvärden inte skadas påtagligt.

Det bör även finnas busstrafik i närheten till ny bebyggelse, eller möjlighet att tillföra kollektivtrafik. På landsbygden välkomnas kompletterande bebyggelse som bidrar till att utveckla lokala och småskaliga näringar och verksamheter.

Flera fritidshusboenden har omvandlats till åretruntboende. Detta innebär kostnader för kommunen eftersom bland annat teknisk försörjning som vatten och avlopp behöver byggas ut i samband med omvandlingen. Ny bebyggelse i kommunen planeras därför som förtätning i områden där kommunalt vatten och avlopp kan byggas ut. Inga detaljplaner tas fram för fritidshusområden. Däremot kan enskilda fritidshus byggas.

Att landsbygden utvecklas vid befintlig bebyggelse innebär att nya invånare även kan använda befintlig infrastruktur och kollektivtrafik. I vissa fall kan en bebyggelseutveckling på landsbygden även möjliggöra en utveckling av samhällsservicen och infrastrukturen.

- På landsbygden tillkommer bebyggelse i huvudsak i anslutning till befintlig bebyggelse med förutsättningar för kollektivtrafikförsörjning.
- Tillkommande bebyggelse på landsbygden för det lokala småskaliga näringslivets behov ses som positivt.

Allmänna intressen

Vid beslut om användningen av mark- och vattenområden ska kommunen redovisa hur hänsyn tas till de allmänna intressena. Som allmänt intresse räknas bland annat mark- och vattenområden, jord- och skogsbruk.

Kvalité och innehåll

När vi tittar mot 2030 och med utblick mot 2050 ser vi främst en utveckling utmed tätortsbandet och i synnerhet i den regionala stadskärnan i Handen. Vi vill erbjuda en levande landsbygd och skärgård med attraktiva boendemiljöer med en variation av såväl bostäder som service, arbetsplatser och möjlighet till rekreation. Nedan beskriver vi vilka kvaliteter och vilket innehåll våra tätorter och kust- och skärgårdsmiljöer ska ha för att skapa attraktiva och hållbara boendemiljöer för kommunens växande befolkning.

Stadskvalitéer

I närheten av alla pendeltågsstationer, från Vega till Tungelsta och på lite längre sikt även Hemfosa, är ambitionen att utveckla en stadsmässig bebyggelsestruktur med handel, arbetsplatser, service och mötesplatser. Den typen av tätare och stadsmässig bebyggelse underlättar vardagen för boende, minskar behovet av att resa och främjar hållbart resande. Orternas befintliga kvaliteter och identitet värnas samtidigt som nya värden bidrar till att öka attraktiviteten utifrån befintliga förutsättningar.

Den högsta exploateringen och tätheten kommer finnas i den regionala stadskärnan i Handen. Det innebär ett högt exploateringsstal men även en mångfald av handel, arbetsplatser, mötesplatser och kulturaktiviteter. Läs mer om den regionala stadskärnans utveckling under dess områdeskapitel.

En stadsmässig planering eftersträvas även i övriga pendeltågsnära lägen med den täta staden eller småstaden som förebild beroende på befintliga

förutsättningar. I alla stadsmiljöer sker en högre exploatering jämfört med områden som ligger längre bort. Bostäder blandas med olika verksamheter som till exempel handel, kultur, friskvård och serviceföretag. I bottenplanen finns lokaler för verksamheter som tillför folkliv och rörelse till gaturummet. Eftersom vi människor påverkas av den fysiska miljön läggs stor vikt vid att skapa varierande arkitektoniska uttryck med hög kvalitet.

Grön- och blåstruktur integreras i stadsmiljön genom att vid bebyggelseutveckling identifiera ytor som exempelvis kan användas till lokal rening av vatten och vattenreglering. I stadsmiljön eftersträvas att det finns vegetation och att andelen hårdgjorda ytor begränsas. Ekologiska kvaliteter tas tillvara och utvecklas i gaturum och parker.

- Vid planläggning i närheten av pendeltågsstation planeras i huvudsak stadsmässigt med tät bebyggelse, funktionsblandning, bottenvåningar som tillför liv samt med en gestaltningsnivå som tillför arkitektoniska och stadsmässiga värden.

Landsbygd och skärgård

Vår stadsnära landsbygd och våra öppna kust- och skärgårdsmiljöer är viktiga för kommunens identitet. De innehåller värdefulla lokala och regionala natur-, kultur-, och rekreationsvärden både på land och i den marina miljön. Här ligger fokus på att stärka befintliga kvaliteter, värna områden med höga naturvärden och att varsamt stärka och vidareutveckla innehållet så att dessa miljöer kan vara levande och tillgängliga för både fastboende, fritidsboende och besökare. En sådan utveckling förutsätter att vår landsbygd och skärgård kan erbjuda varierade boendeformer, arbetsplatser, service, omsorg och goda kommunikationer.

Jord- och skogsbruk samt fiske

Antalet jordbruk, framförallt antalet djurhållande bönder har minskat kraftigt i Haninge de senaste tio åren. Förutom minskad matproduktion innebär en omvandling av jordbruksmark en förlust av biologisk mångfald.

Naturbetesmarker och ängsmarker är de mest artrika marker som finns i Sverige vilket är ett resultat av att markerna under lång tid har brukats av människan. För att bevara de natur- och kulturvärden som är knutna till jordbruksmarken måste landskapet fortsätta att brukas, speciellt viktigt är att det finns betande djur som kan göra naturvårdsnytta genom att beta igenväxta ängs- och hagmarker. Vårnande om åker- och betesmark är även viktigt utifrån ett socialt perspektiv. Markerna bidrar exempelvis till att skapa ekosystemtjänster, ger möjlighet till naturpedagogik och öppna landskap skapar förutsättningar till stärkta rekreativa värden.

Naturvårdande skötsel är en annan förutsättning för att det öppna landskapets värden ska bevaras. En sådan skötsel kan exempelvis bestå i röjning av igenväxande ängslandet eller friställning av ekar i jordbrukslandskapet.

- Vid exploatering och skötsel av jord- och skogsmark beaktas biotoper med rödlistade arter och dessa värnas.

Haninges skogar är viktiga utifrån en mängd olika perspektiv. Förutom ekologiska funktioner och biologiska värden är skogen viktig som rekreations- och strövområde. Skogsbruk är även en viktig inkomstkälla för många lantbrukare och andra skogsägare. Målet med kommunens skogsbruk är att den tätortsnära skogen ska vara till för kommunens invånare och att den ska brukas och skötas så att mångfalden av värden och funktioner bevaras och utvecklas. I den tätortsnära skogen ska därför rekreationsintressena prioriteras i första hand. Kommunens skogar ska även skötas så att den biologiska mångfalden samt skogliga kulturminnen och kulturmiljöer behålls och helst utvecklas. Under förutsättning att detta sker ska skogen förvaltas så att en hög och kvalitativ tillväxt behålls. Haninge kommun tillämpar så kallat hyggesfritt skogsbruk. Vid hyggesfritt skogsbruk är marken alltid skogbevuxen och ett

visst minsta virkesförråd finns kvar efter avverkning. Det gör att skogen på sikt blir mer åldersblandad och inte lika monoton som vid den mer traditionella skogsbruksmetoden. En åldersblandad skog med lång skoglig kontinuitet gör det möjligt att bevara en biologisk mångfald i skogslandskapet.

- Vid planläggning beaktas den långsiktiga tillgången på rekreationsskog.
- I kommunens skogsbruk prioriteras rekreation och friluftsliv samt skötsel som gynnar biologisk mångfald.

När det gäller fisket är en grundläggande förutsättning för en hållbar utveckling är att vattnets kvalitet och fiskens lek- och uppväxtområden skyddas samt att den biologiska variationsrikedomen bevaras. Det är också viktigt att vandringshinder avlägsnas så att fiskar kan förflytta sig via vattendrag till platser för lek och reproduktion.

- Landsbygdens och skärgårdens näringar ges goda förutsättningar att bidra till ett varierat och levande jordbruk, skogsbruk och fiske.

Handelsutveckling

En styrka för handeln i Haninge är att den i huvudsak ligger på några få centrala och kollektivtrafiknära platser. Kommunens två största handelscentrum är inomhusgallerian med närliggande småbutiker i centrala Handen, och handelsområdet vid Handens trafikplats.

Ambitionen är att låta handeln blomstra där den redan finns och inte lägga ytterligare handel i externa lägen. Eftersom handel i regel föder mer handel förväntas det bidra till att bevara och stärka den lokala handeln.

De flesta handelsetableringar kan förväntas ske i centrala Handen och i området runt Handens trafikplats som redan är välbesökta handelsområden. Dessa områden är centrala delar av den regionala stadskärnan. Med ett utvecklat utbud vid Handens trafikplats kommer det området att dra till sig en ökad regional handel. Handelsplatserna kompletterar idag varandra med olika utbud och skillnaderna mellan dem bör finnas kvar och förstärkas.

På lång sikt är ambitionen att bygga ihop Handen och Vega via Handens trafikplats. Vega behöver dock först utveckla ett eget kommunalsentrum med goda kopplingar till centrala Handen.

Haningeborna väljer ofta bilen för sina vardagliga resor. För att främja det hållbara resandet i kommunen bör det vara möjligt att köpa dagligvaror utan bil. Handeln bör därför lämpligen placeras kollektivtrafiknära och med trygga och trivsamma gång- och cykelstråk.

Kommundelscentrum

Övriga lokala kommundelscentrum ska utvecklas och stärkas utifrån sina unika förutsättningar. Längs centrala stråk där många människor rör sig skulle verksamhetslokaler i markplan bidra till stadsliv. De lokala centrumen behöver också kompletteras med andra besöksanledningar än enbart handel, exempelvis offentlig service, omsorg, arbetsplatser, mötesplatser och kulturutbud. Ett ökat utbud bidrar till att skapa attraktiva och levande kommundelscentrum för de boende.

Den externa livsmedelshandeln är idag så stark att ökad konkurrens från mer bostads- och stadsnära livsmedelshandel inte bör innebära några problem för den befintliga externhandeln.

- Kommundelscentrumen vidareutvecklas utifrån sina förutsättningar till attraktiva och levande centrum.
- Handeln utvecklas där den redan finns samt i lägen med god kollektivtrafikförsörjning.
- Längs huvudstråk i Vega, Handen, Jordbro, Västerhaninge, Krigslida, Tungelsta och Hemfosa skapas verksamhetslokaler i markplan.

7 500 nya arbetstillfällen

Näringslivets utveckling i Haninge påverkas av en rad externa faktorer. För kommunen är utmaningarna att ta tillvara de möjligheter som finns, maximera utvecklingen inom områden som har visat sig ha tillväxtkraft och att identifiera och utveckla nya tillväxtområden.

Antalet företag i Haninge skulle kunna bli fler då kommunen har färre företag per invånare än genomsnittet i Stockholms län. Förutsatt en befolkningsökning till drygt 100 000 invånare fram till år 2030 behövs en årlig tillväxt med cirka 400 arbetstillfällen, total cirka 7 500 stycken, för att behålla nuvarande arbetsplatskvot på 67 procent. Om fler av de yrkesverksamma

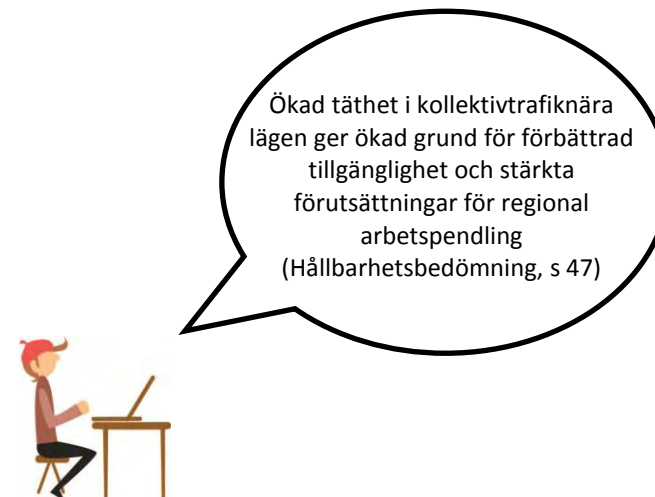
Haningeborna ska ha möjlighet att få arbete på hemmaplan krävs fler nya arbetsplatser. En satsning behövs bland annat för att rekrytera nya kunskapsintensiva företag till kommunen.

På lång sikt kan fler arbetstillfällen också innebära fler boende i kommunen, givet att möjligheterna till arbete kan kompletteras med attraktiva livs- och boendemiljöer.

I Haninge är utpendlingen större än inpendlingen och Haninge har via goda kommunikationer god tillgång till den regionala arbetsmarknaden. I takt med att regionen förtätas och företag söker mark i eller omkring de regionala stadskärnorna blir Haninges geografiska läge ännu attraktivare för regionens företag.

Haninge ligger mitt i stråket mellan Stockholm och den kommande godshamnen i Nynäshamn, Stockholm-Norvik, och har en väl utvecklad transportinfrastruktur i form av motorväg och dubbelspår på Nynäsbanan. Denna infrastruktur är en styrka som ger förutsättningar för utveckling på östra Södertörn. Stråket har därför, inte minst med tanke på den planerade hamnen, identifierats som Stockholmsregionens kanske viktigaste utvecklingsstråk. I Haninge finns fortfarande utvecklingsbar mark för verksamheter i både befintliga och planerade verksamhetsområden, se beskrivning under respektive kommundel. Samtidigt som kommunen bör ta vara på den tillväxtpotential som utflyttning av företag från Stockholms stadskärna och den nya hamnen i Norvik bidrar till, kommer utvecklingen av den regionala stadskärnan öka förutsättningarna för att locka till sig nya kunskapsintensiva företag. Därför bör fokus ligga på stadsutveckling inom den regionala stadskärnan.

- Planering för arbetsplatser och verksamheter som inte är störande samt för personal- och besöksintensiva verksamheter sker främst i centrala lägen och i lägen tillsammans med bostäder, service och kultur.
- Transportintensiva och utrymmeskrävande verksamheter lokaliseras i lägen med god transportinfrastruktur.

Ökad täthet i kollektivtrafiknära lägen ger ökad grund för förbättrad tillgänglighet och stärkta förutsättningar för regional arbetspendling
(Hållbarhetsbedömning, s 47)

Befintliga företagsområden

Haninge har sedan lång tid ett antal arbetsplatsområden av olika storlek och karaktär. Fler av dem är i huvudsak fullt utbyggda med endast ett mindre antal tomter tillgängliga för ytterligare exploatering. Inom områdena och mellan dem sker en viss omflyttning av verksamheter och företagsområdenas karaktär förändras därmed över tiden. Nedan ges en kort beskrivning av kommunens olika arbetsplatsområden

Albyberg

Albyberg är Haninges nyaste företagsområde och ligger vid trafikplats Jordbro i anslutning till Väg 73. Området omfattar totalt drygt 80 hektar företagsmark varav den första etappen utgör 33 hektar och har gällande detaljplan sedan 2011. Detaljplanen medger industri som inte är störande för omgivningen, men också kontor och hotell. Logistikföretag är verksamheter som accepteras men företagen bör få en underordnad roll i området. De första företagsetableringarna gjordes under 2015 och detaljplanläggning pågår för etapp 2 med ytterligare cirka 50 hektar företagsmark.

Brandbergen

Brandbergens företagsbyar ligger mellan väg 73 och Söderbyleden. Huvuddelen av marken är planlagd för småindustri som ”inte får vålla olägenheter” för närboende. Den norra företagsbyn är inriktad mot kontor, hantverk och försäljning och i den södra dominerar företag inom motorbranschen. I öst gränsar området mot bostadsområdet Brandbergen. Hela verksamhetsområdet är fullt ianspråktaget. Diskussioner förs även om planläggning av det markområde som ligger mellan de båda företagsbyarna.

Fors

Området vid Fors trafikplats är beläget vid korsningen mellan väg 73 och Gamla Nynäsvägen i Västerhaninge och omfattar totalt drygt 6 hektar företagsmark. Området är planlagt för industri, kontor, hantverk med tillhörande handel samt handel med skrymmande varor. I skrivande stund (hösten 2015) finns inga byggnader i området.

Trafikplats Handen/Port 73

Området vid Handens trafikplats är planlagt för detaljhandel, kontor, småindustri, hantverk samt bilservice o dyl. Dominerande verksamheter är stormarknader för livsmedel och skrymmande varor samt ett antal bensinstationer. Idag finns bland annat Port 73 med ett 40-tal butiker,

restauranger och gym samt större affärer som ICA Maxi, Biltema, Siba, m fl. i området.

Handens industriområde

Handens industriområde ligger centralt i Handen, mellan Dalarövägen och väg 73. Huvuddelen av marken är planlagd för industriändamål. Blandningen på verksamheterna är stor, det finns allt från logistik-, tjänste-, och bilföretag till småindustri och kontor. Området ligger inom den regionala stadskärnan och området har under senare år förändrats i riktning mot mera tjänsteverksamheter, en utveckling som förväntas fortsätta.

Håga

Håga industriområde ligger mellan Tungelstavägen (väg 257) och Nynäsbanan i Västerhaninge. Marken är planlagd för industri och småindustri som ”inte får vålla olägenheter” för närboende. Dominerande verksamheter är små och medelstora företag inom tillverknings- industri, lager och distribution.

Jordbro företagspark

Jordbro är ett av Stockholmregionens största arbetsområden med ca 190 ha planlagd mark för industriändamål. Dominerande verksamheter är lager, distribution och tillverkning, med företag som Coca-Cola, Tretti.se, PostNord logistics och Dagab. Området ligger nära väg 73 och i direkt anslutning till väg 259 som i framtiden kommer utvecklas till Tvärförbindelse Södertörn, en högklassig motortrafikled med koppling till E4/E20. Området har järnvägsspår som ansluter till ett tiotal fastigheter. I Jordbro företagspark pågår också planläggning av ytterligare cirka 20 hektar företagsmark. Framtida utvidgning av företagsparken planeras med hänsyn till angränsande grönkilar i Hanveden och Tyresta och till riksintresset för friluftsliv.

Kvarntorp

Kvarntorp är beläget norr om Haninge centrum mellan väg 73 och gamla Nynäsvägen. Huvuddelen av marken är detaljplanerad för småindustri.

Företag inom handel och lagerhotell dominerar. Nordväst om området växer den nya stadsdelen Vega fram. I Vega tillkommer ca 3000 bostäder, service och arbetsplatser samt ny pendeltågsstation och en ny trafikplats vid väg 73.

Norrby gärde

Norrby gärde ligger norr om Handens trafikplats invid väg 73. För en del av området finns detaljplan som ger möjlighet till bland annat kontor och småindustri. Området är oexploaterat men med utbyggnad av den nya trafikplatsen vid Vega kommer också tillgängligheten till Norrby gärde att förbättras. Därmed kan den nu gällande detaljplanen komma att förnyas.

Idéer för nya företagsområden

Förutom de redan planerade företagsområdena finns en stor efterfrågan på mark för verksamhet inom transporter och lagerhållning. I de ovan nämnda planerade arbetsplatsområdena finns, förutom i Jordbro och i viss mån den andra etappen i Albyberg, inte några större ytor för transportintensiv och utrymmeskrävande verksamhet.

Både byggbranschen och verksamhet kopplad till logistik och transporter har betydande tillväxtpotential. Inför den fortsatta expansionen av bostadsbyggandet i Stockholm och den kommande hamnen i Norvik, Nynäshamn bör därför undersökas möjliga nya markområden för denna typ av verksamhet. Dessa markområden bör i första hand sökas i goda trafiklägen, helst för både järnvägs- och vägstrafik.

För framtida ändamål bör det utredas om verksamhetsmarken i anslutning till **Fors (1)** kan utvidgas med hänsyn till dess goda tillgänglighet från väg 73. Området ligger inom Försvarens influensområde för riksintresset Berga skjutfält och hamn samt inom riksintresset för Österhaningebygden. Utredningen får visa om en exploatering kan integreras och anpassas till befintliga riksintressen utan att dessa skadas.

Det bör också utredas i vilken utsträckning som marken i anslutning till järnvägen i **Krigslida (2)** och i **Hemfosa (3)** kan användas för verksamheter med koppling till transport och lagerverksamhet.

Det finns också efterfrågan på depåer och uppställningsplatser för pendeltåg liksom för rangerings-/uppställningsplatser för godståg i området Älvsjö-Nynäshamn.

- Störande verksamheter planeras och lokaliseras i områden på tillräckligt avstånd från bostäder och andra verksamheter.
- Verksamheter som kräver mycket transporter och utrymme placeras i goda transportlägen.

Företagsområden i Haninge - lämplig inriktning

Dagligvaruhandel	Sällanköps-handel	Industri	Lättare verksamheter	Kontor och utbildning	Skrymmande verksamhet	Transportintensiv o större logistik

Befintliga områden

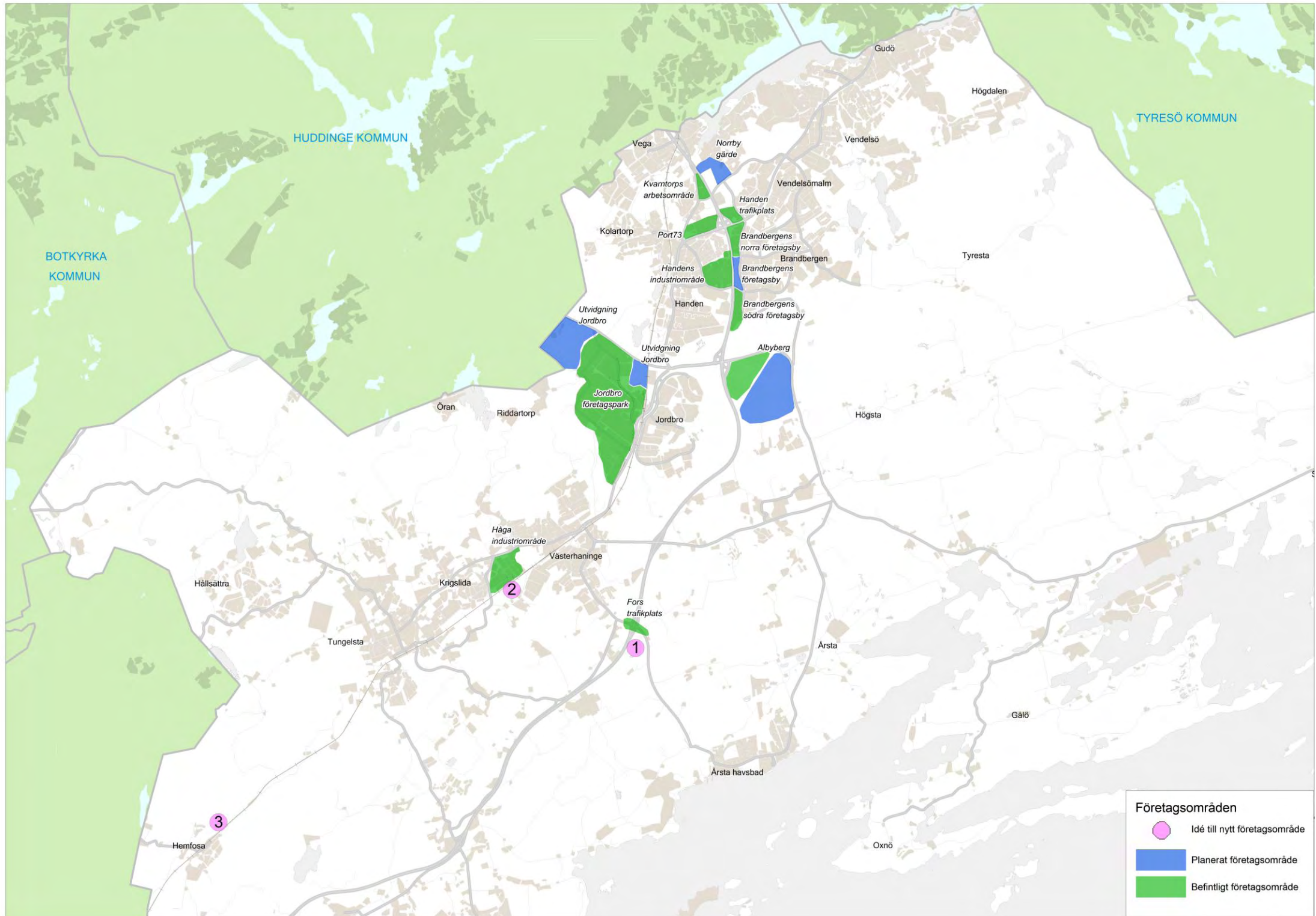
Albyberg *)			X	X	X		
Brandbergens företagsbyar **)		X	X	X	X		
Fors			X	X		X	X
Handens trafikplats/ Port73	X	X			X		
Handens Industriområde		X	X	X	X		
Håga industriområde			X	X		X	
Jordbro företagspark *)			X	X	X	X	X
Kvarntorps arbetsplatsområde		X		X	X		X
Norrby gärde **)				X	X		

Idéer för nya företagsområden

Fors (utvidgning)			X	X		X	X
Krigslida			X	X		X	X
Hemfosa			X	X		X	X

*) För företagsområdena Albyberg och Jordbro pågår planarbete för ytterligare företagsmark.

***) För Norrby Gärde och ett område mellan de båda företagsbyarna i Brandbergen övervägs ny planläggning.

Företagsområden

- Idé till nytt företagsområde
- Planerat företagsområde
- Befintligt företagsområde

LÅNGSIKTIG SOCIALT HÅLLBAR UTVECKLING

Långsiktig hållbarhet bygger på sociala aspekter som hälsa, rättvisa, delaktighet, arbete, utbildning, boendemiljö och trygghet.

Rum för möten

I tätorternas gatumiljö och på gång- och cykelstråken mellan välbesökta platser och verksamheter finns ett behov av en befolkad och levande utemiljö som lockar till vistelse och som sprider trygghet. Utmed dessa huvudstråk vill vi därför skapa ett varierat utbud av kulturaktiviteter, parker och mötesplatser. De ska vara inbjudande och händelserika under årets olika årstider och attrahera människor oavsett bakgrund, kön eller ålder.

Park- och naturmiljöer bidrar till den sociala hållbarheten genom att ge förutsättning för möten mellan människor av olika ålder, bakgrund, livssituation och intressen. Tillgängliga platser för spontana möten integreras i gatunätet och erbjuder utrymme för människor att naturligt stanna upp en stund. Dessa platser bör ha olika storlek och innehåll för att tillgodose olika

behov. Utemiljön ska kunna erbjuda såväl lugna som mer livfulla och sociala platser.

Viktiga målpunkter, som exempelvis köpcentrum, pendeltågsstation, kulturaktiviteter, föreningslokaler och skola knyts samman av urbana stråk. Särskild vikt läggs på arkitektonisk utformning, planteringar och tillgänglighet för gående och cyklister. Eftersom dessa stråk används under flera tider på dygnet behöver de vara störningståliga och gärna innehålla lokaler för verksamheter i bottenplanen.

- Offentliga rum planeras så att de är mångsidiga och tillgängliga för alla oavsett ålder, kön och funktionsförmåga. De integreras i gatunätet och har en hög kvalitet.
- Utveckla och skapa olika typer av trygga, attraktiva och mångfunktionella mötesplatser och stråk inom tätorten.

Boende för alla

Haninge är och kommer i framtiden utgöra en allt mer integrerad del av bostads- och arbetsmarknaden i Stockholmsregionen. För att möta efterfrågan behöver Haninges position på den regionala bostadsmarknaden stärkas. Kommunen vill också höja sin konkurrenskraft genom att planera för attraktiva och hållbara boendemiljöer för alla.

Vi vill erbjuda ett varierat bostadsutbud i hela kommunen. Framförallt i tätorterna där befolkningen växer som mest behöver vi kunna erbjuda boende för alla livssituationer. För att kunna erbjuda varierade upplåtelseformer och bostadstyper anpassas bostadsbebyggelsen efter vad det råder brist på i aktuellt område. Den fysiska miljön kan bidra till att minska klyftor och därmed till att stärka möjligheten till likvärdiga livsvillkor.

Befolkningsökningen i Stockholms län består framförallt av unga vuxna som flyttar till länet och av invandring. Ingen av dessa grupper har speciellt mycket pengar, och har därför svårt att efterfråga bostadsrätter eller nybyggda hyresrätter, med höga hyror.

Även antalet äldre ökar i kommunen, samtidigt som många ungdomar också letar efter sitt första boende. Det är därför viktigt att kompletterande bebyggelse bidrar till att tillgodose ungas och äldres särskilda behov av små och tillgängliga lägenheter i kollektivtrafikkära lägen och med närhet till service, kultur och rekreation som park, lek, motionsspår, idrott och natur.

Förändringar av bostadsbeståndet i kommunen, såväl vid nybyggnad som ombyggnad, inriktas mot att uppnå en långsiktigt hållbar tillväxt som kännetecknas av en god balans mellan sociala, ekologiska och ekonomiska aspekter.

Nedanstående punkter är kommunens bostadsriktlinjer, enligt lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (2000:1383) med senare ändringar. Insatser för att uppfylla riktlinjerna kommer att arbetas in i kommunens ordinarie mål- och budgetprocess. Bostadsriktlinjerna ska revideras minst en gång per mandatperiod. Kommunen planerar att göra detta i samband med översiktsplanens aktualitetsprövning.

- Färdigställande av minst 600 bostäder möjliggörs.
- Särskilda boenden för äldre och personer med funktionsnedsättning motsvarar behoven och planeras blandat med andra bostäder och nära samhällservice.
- Tillräckligt antal bostäder planeras för invånare med särskilda behov.
- För att uppnå en variation i hustyp, upplåtelseform och bostadsstorlek planeras ny bostadsbebyggelse utifrån vad det råder brist på i kommundelen.
- God mark- och planberedskap ger förutsättningar för nyproduktion av bostäder i såväl flerbostadshus som småhus.
- Attraktiva boendemiljöer planeras för alla inkomstgrupper.

Genom att det i varje kommun del planeras för ett varierat utbud av bostadstyper och upplåtelseformer skapas förutsättningar för större individuell valfrihet över sin boendesituation vilket är positivt ur ett rättviseperspektiv (Hållbarhetsbedömning, s 40).

Faktaruta: Andra riktlinjer i ÖP 2030 som rör bostadsutvecklingen.

- Vid planläggning eftersträvas en funktionsblandning av bostäder, kommersiell och offentlig service samt arbetsplatser. Särskilt viktigt är att planera för service och arbetsplatser i områden som domineras av bostäder. (s. 16)
- All ny bebyggelse såväl inom som utom tätorten lokaliseras i direkt anslutning till befintlig. Inom tätorten eftersträvas förtätning med hög grad av funktionsblandning. Utanför tätorten tillkommer bebyggelse i huvudsak i anslutning till befintlig bebyggelse med förutsättningar för kollektivtrafikförsörjning. (s. 16)
- Vid planläggning i närheten av pendeltågsstation planeras i huvudsak stadsmässigt med tät bebyggelse, funktionsblandning, bottenvåningar som tillför liv samt med en gestaltningsnivå som tillför arkitektoniska och stadsmässiga värden. (s. 52)
- Vid planläggning säkerställs att det inom eller i anslutning till varje kommunedel finns tillgång till fyra olika typer av grönytor: bostadens trädgård, bostadsnära park och natur, promenadområden och strövområden samt gröna stråk som binder dem samman. (s. 68)
- Vid all nyexploatering beaktas inte bara den av exploateringen lokala påverkan utan även de ändrade trafikflödena och dess omgivningpåverkan för ett större omland. (s. 75)
- Inom tätorten råder detaljplanekrav, likaså i tätortens utkant. Enstaka kompletteringar inom tätorten kan tillåtas utan detaljplan om fastigheten kan anslutas till kommunalt vatten- och avlopp, alternativt annan miljöriktig VA-lösning, samt om exploatering inte försvårar framtida planläggning. (s. 84)
- Vid förätning och nybyggnad eftersträvas möjligheten att ansluta till befintligt fjärrvärmenät. I områden där utbyggnad och anslutning inte är möjlig eftersträvas uppvärmningslösningar baserade på förnybar energi. (s. 87)
- Ny bebyggelse planeras utan risk för översvämningar till följd av höjda havsnivåer och ökad nederbörd. Länsstyrelsens riktlinjer för exploatering i riskområden för översvämning följs. (s. 90)

Barnperspektivet

I all planering finns ett barnperspektiv med enligt FN:s barnkonvention. Dels tas hänsyn till vad aktuell forskning förespråkar för barn i den fysiska miljön och dels fångas barnens egna upplevelser in. Barnens perspektiv är särskilt viktiga för att uppnå goda och trygga livsmiljöer med tillgång till natur, friluftsmöjligheter, lekplatser, gång och cykelvägar, ytor för spontanidrott, idrottsplatser/hallar, platser för att uppleva och utöva kultur, tillgång till kollektivtrafik och trygga och säkra skolvägar. Därför involveras barnen tidigt i planeringsprocesserna, exempelvis genom samtal med barnen, barnkonsekvensanalyser och fokusgrupper. Barnen har ofta goda kunskaper om sin närmiljö. Planeringen behöver också vara uppmärksam på möjliga konflikter mellan förtätning och barns tillgång på ytor och deras rörelsefrihet, inte minst i tidiga skeden.

Strategi för ungas trygghet, hälsa och utveckling (2011)

Tillgänglighet

Haninges bostadsområden och offentliga miljöer ska vara tillgängliga för alla oavsett funktionsnedsättning som rörelsehinder, synskada eller kognitiv funktionsnedsättning. Bostäder och offentliga platser som exempelvis grönområden, lekplatser, idrottsplatser, fritidsverksamheter och kulturverksamheter ska därför utformas utan hinder för personer med funktionsnedsättning. Hinder som finns i samhället ska undanröjas så att dessa platser kan besökas av alla. Att bygga tillgängligt från början sparar pengar på lång sikt eftersom behovet av anpassningar i efterhand minskar. Att bygga tillgängligt är också ett sätt att öka tryggheten för äldre och för personer med en funktionsnedsättning. En stark tillgänglighet skapar även förutsättningar för en starkt folkhälsa, genom att minska barriärer för människors nyttjande av platser och fria rörelse i det offentliga rummet.

Lätt och rätt för alla (2013) ger vägledning för hur kommunen tillämpar FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Delaktighet

I genomförandet av översiktsplanen är det viktigt med olika former av dialog med både medborgare, företag och kultur- och föreningsliv. Innehållet och formerna för sådana dialoger är viktiga delar i kommunens beslutsprocess.

Medborgardialog är ett begrepp som används för att beskriva olika vägar för medborgare att vara delaktiga i kommunens arbete. Dialogerna syftar till att ge ett bredare beslutsunderlag och ge möjlighet för olika grupper att påverka utformningen av det framtida Haninge. Väl planerade och genomförda medborgardialoger är viktiga för att ta tillvara medborgarnas kunskap, intresse och engagemang, och för att stärka och utveckla den lokala demokratin.

Jämställdhet i planeringen

Det övergripande nationella målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män är lika värda och har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter att forma samhället och sina egna liv.

För samhällsplaneringen innebär det att jämställdhetsperspektivet finns med i alla steg av planeringsprocessen och gärna i ett tidigt skede då förutsättningarna skapas för den fortsatta planeringen och genomförandet. Det kan handla om att under planeringen ställa frågor som: Hur arbetar vi? Hur reser vi? Vem är det vi bygger för och på vilket sätt gör vi det? Får besluten och planerna olika konsekvenser för kvinnor och män? I en medborgardialog kan det handla om vem som får möjlighet att vara delaktig, vilka mötesformer som används och sammansättningen av fokusgrupper.

Hur ett område upplevs och används skiljer sig ofta åt mellan män och kvinnor. Kvinnor är ofta mer otrygga och de använder platser på ett annat sätt och väljer andra transportsätt än vad män gör. Dessa skillnader, och motiv till dem, behöver beaktas i planeringen för att hela Haninge ska präglas av jämställda miljöer där både män och kvinnor känner sig inkluderade och är trygga. För att uppnå detta behöver planeringen följa aktuell forskning och

vägledning, från exempelvis Boverket, som belyser hur jämställdheten kan säkerställas i alla delar av planeringen.

Trygghet

Utformningen av den fysiska miljön är viktig för både den upplevda tryggheten och för den faktiska säkerheten. Genom medveten planering kan både trygghetskänslan stärkas samtidigt som säkerheten förbättras.

Gång- och cykelvägar ges därför god överblickbarhet och bländfri belysning som inte lämnar vissa ytor i mörker. Gator, torg och mötesplatser upplevs som trygga om de är befolkade av människor i olika åldrar både på dagen och på kvällen. De behöver därför planeras och utformas för att skapa möjlighet för olika typer av möten och aktiviteter. Olika verksamheter och aktörer, som polis, kommun och föreningar, behöver samverka och komplettera varandra för att öka tryggheten där människor bor och vistas. Vid skadegörelse återställs miljön så fort som möjligt. Underhåll och planering av parker, gångstråk, gator och torg görs utifrån ett trygghetsperspektiv så att boende kan känna trygghet när de använder dessa miljöer.

Hälsa

God hälsa är grundläggande för att vi ska kunna tillgodogöra oss andra viktiga resurser som utbildning, arbete, bostad och kultur. Haninges befolkning har skilda kulturer, olika grupptillhörigheter och varierande förutsättningar till ett bra liv. Vid planering av nya områden vill vi skapa så goda möjligheter som möjligt för att våra kommuninvånare ska må bra.

Forskningen visar att människors hälsa beror på en rad olika saker som exempelvis kvaliteten på skolan och graden av delaktighet i samhället⁵. Även

⁵ Planeringen behöver vara uppmärksam och inläst på forskning och vägledning från exempelvis Folkhälsomyndigheten, som kan ge direktiv för hur utformningen av den fysiska miljön kan förbättra folkhälsa och hälsa.

boendemiljön påverkar vår hälsa. När vi planerar nya bostadsområden och den fysiska miljön i dessa gör vi därför det med människors hälsa i åtanke. Det innebär exempelvis att vi strävar efter god tillgång på grönområden, trygga gång- och cykelstråk och trivsamma utemiljöer.

- I alla stadsplanerings- och byggnadsprojekt beaktas hur nya och befintliga miljöer kan utformas så att de blir trygga, hälsosamma och tillgängliga för alla, oavsett ålder, kön och funktionsförmåga.

Utbildning

Utbildning är den fråga som har störst möjlighet att påverka människors situation, ge möjlighet att bryta mönster och att själv skapa sin framtid. Forskning visar att bland de viktigaste skyddsfaktorerna för att ge barn och unga goda förutsättningar är en förskola av hög kvalitet, framgång och god arbetsmiljö i skolan samt en positiv övergång från skola till vuxenliv.

Haninge kommun har fastställt en strategi för att arbeta för ungas trygghet, hälsa och utveckling. En av de grundläggande premisserna i strategin är att utbildning är centralt för att barn och unga ska kunna möta vuxenlivet med trygghet och ansvarstagande. I utbildningen och i utbildningssituationer ingår flera av de ovan uppräknade skyddsfaktorerna som berör förskola och skola, men även positiva relationer genom att skolan har ansvar för att arbeta mot mobbning och kränkningar. Skolan kan också vara en arena för andra aktörer att göra sin del för att stärka skyddsfaktorerna runt barnen.

För den som förlorat arbetet, eller vill byta inriktning senare i livet, måste utbildningssystemet ge möjligheter till teoretisk eller praktisk vidareutbildning. De mer yrkesorienterade utbildningarna kan med sin koppling till näringslivet spela en särskild roll. Möjligheten till bildning och livslångt lärande berikar både individen och samhället.

Utbildning är därför en central aspekt av hållbarhet. Utbildningen är också beroende av rumsliga aspekter som lokalers och skolgårdars pedagogiska utformning.

Arbete

Arbete och meningsfull sysselsättning är en förutsättning för hållbarhet. Att områden planeras med både arbetsplatser och bostäder leder inte bara till att människor får kortare resväg till arbete utan ger också andra positiva effekter. För en restaurangägare som vill ha kunder till både lunch och middag är det exempelvis ovärderligt att området är befolkat både på dagen av arbetstagare och på kvällen av boende. Kombinationen av bostäder och verksamheter är därför positivt för den lokala ekonomi och för en attraktiv och trygg närmiljö.

I så hög utsträckning som möjligt (med hänsyn till ex. buller) ska bostäder och arbetsplatser samlokaliseras. Placering av kontor respektive bostäder påverkar områdets karaktär dagtid och kvällstid. Tillgänglighet och närhet till service, tjänster och affärer är avgörande för hur människor, och framförallt barnfamiljer, väljer att bo och leva.

Lek och fritidsaktiviteter

Att det finns platser för lek och fritidsaktiviteter är viktigt för att uppmuntra till fysisk aktivitet som stärker folkhälsan. Friluftslivet är också en del av besöksnäringen och fungerar som marknadsförare av kommunen, för både framtida kommuninvånare och företagare.

Haninge strävar, bland annat genom sitt Idrottspolitiska program, efter att förbättra folkhälsan och bli en av Sveriges bästa idrottskommuner. För att uppnå detta ska kommunen verka för en meningsfull fritid för alla, en ökad hälsa genom att få fler fysiskt aktiva samt skapa förutsättningar för både bredd- och elitidrott. Ett led i detta är Sportcampus Sweden. Här erbjuds Sveriges främsta elitidrottare möjligheten att kombinera träning med högre studier, för att på så sätt kunna satsa på en professionell idrottskarriär.

Haninge erbjuder också andra möjligheter till fritidsaktiviteter som exempelvis golfbanor, motorbanan i Högsta, möjlighet att vandra, rida, cykla, dyka och paddla kanot. Vintertid finns skidspår, skridskobanor och möjlighet till skridsoåkning på våra vatten. Variationen lockar kommunens invånare till aktiviteter som har betydelse för friluftslivet men också som mötesplats för de boende. Vi vill tillföra ännu fler aktiviteter som lockar till möten mellan olika människor. Det kan till exempel vara bostadsnära utegym, hundrastgårdar och odlingsmöjligheter, men också fler möjlighet till camping och övernattnig.

Platser för spontana aktiviteter behöver även finnas i en sådan variation att alla kan hitta sin favorit oavsett ålder. Olika gruppers behov behöver uppmärksammas när nya bostadsområden planeras och gamla förtätas. Äldre är exempelvis en växande grupp i samhället som har önskemål på fritidsaktiviteter som i vissa fall enbart kräver öppna friytor för egenorganiserad aktivitet.

Friytor används med fördel även av förskolor och skolor där barn och ungdomar tillbringar mycket av sin vakna tid. Det finns klara samband mellan utevistelse hos förskolebarn och minskning av antalet infektioner och stress. Mycket tyder också på att det finns samband mellan minskad allergiförekomst hos barn och utevistelsens längd, liksom mellan utevistelse och förmågan att hantera konflikter. Kvaliteten på utemiljön och tillgången på grönområden vid skolor och förskolor är därför av stor betydelse. Att se både skolgårdar och parker som en del av en gemensam utemiljö innebär att mark utnyttjas mer effektivt.

Konkurrensen om mark för bland annat idrott, motion och rekreation väntas öka framöver. Den ökande efterfrågan behöver mötas genom att se till att alla får likvärdiga möjligheter att delta.

- Vid förtätning och nybyggnad av bostäder säkerställs att det finns strategiskt placerade ytor som ger möjlighet att utveckla

närrekreation, spontanidrott och annan fritidsverksamhet. Såväl allmänhetens, skolans och idrottsrörelsens respektive behov beaktas.

- En lekplats eller allaktivitetsyta finns inom 500 meters gångavstånd och en kommundelspark inom en kilometer.
- Tillgängligheten till anläggningar för friluftsliv, idrott och mötesplatser vidareutvecklas för alla.
- Kommunens badplatser och rekreationsanläggningar bibehålls och utvecklas.
- De grönområden som används av förskolor och skolor underhålls och utvecklas. Nya förskolor och skolor planeras så att de får samma gångavstånd till park eller grönområde, allaktivitetsyta och kommundelspark som för bostäder.

Förtätning skapar möjligheter att tillgodose behov av boenden med närhet till rekreation, park, lek, motionsspår, idrott och natur (Hållbarhetsbedömning, s. 38)

Närhet till naturen

Det är attraktivt att bo nära naturen och för att kommunen ska fortsätta att vara attraktiv och hållbar behöver vi säkerställa att det även i framtiden finns god tillgång till parker och grönområden. Grönstrukturen består både av den tätortsnära naturen och av de stora naturområdena och sjöarna runt omkring

den bebyggda miljön. Denna grönstruktur binder samman staden och ger utrymme för träning, lek, hundpromenader, umgänge, stadsodling och naturupplevelser. Den är också viktig för att utveckla den biologiska mångfalden och för att behålla intakta ekosystem.

Inom varje kommundel strävar vi därför efter att det ska finnas tillgång till fyra olika typer av grönytor:

- Bostadens trädgård/ bostadsgården
- Bostadsnära park och natur
- Promenad- och strövområden
- Gröna stråk

Bostadens trädgård / bostadsgården

Den egna trädgården eller bostadsgården är den mest bostadsnära grönytan för kommunens invånare. Bostadsgårdar förvaltas inte av kommunen, men dess kvaliteter bevakas i samband med planläggning och bygglov. Gården ska vara lummig, grön och innehålla lekplats för de minsta barnen.

Bostadsnära park och natur

De flesta är beredda att gå upp till 300 meter till ett grönområde eller friyta från bostad. Denna bostadsnära natur eller mindre grönyta har stor betydelse, särskilt för barn, funktionsnedsatta och äldre. Den stimulerar till rörelse och fysisk aktivitet och ska vara möjlig att nå till fots från bostaden.

Promenad- och strövområden

Promenadområden erbjuder cirka en timmes varierande promenad och leder ofta ut till större strövområden utanför tätortstorten. Det vill säga ett större sammanhängande friluftsområden där man kan vandra i natur- och kulturlandskap i flera timmar. Eftersom fysisk inaktivitet är ett växande samhällsproblem så är närheten till dessa större grönområden viktiga för att

motivera till fysisk aktivitet. Vi strävar efter att det inte ska vara längre än tre kilometer från bostaden till ett strövområde.

Gröna stråk

Den fjärde och sista typen av grönytor som vi vill ska finnas i varje kommunal del är de gröna parkstråken som binder samman viktiga målpunkter i grönstrukturen och lokalsamhället. Attraktiva parkstråk ger invånarna en möjlighet att ta sig mellan olika platser på ett hållbart sätt, samtidigt som de skapar mötesplatser. Dessa gröna stråk binder även samman grönstrukturen ur ett ekologiskt perspektiv.

- Vid planläggning säkerställs att det inom eller i anslutning till varje kommunal del finns tillgång till fyra olika typer av grönytor: bostadens trädgård, bostadsnära park och natur, promenadområden och strövområden samt gröna stråk som binder dem samman.

Kommundelsparker

Många Haningebor identifierar sig med närheten till naturen och den tätortsnära naturen har stor betydelse för människors möjlighet till vardaglig rekreation. Haninge har nio kommunal delsparker; Tungelsta trädgårdspark, Centrumparken, Åbyparken, Höglundaparken, Slätmossens naturpark, Eskilsparken, Brageparken, Brandbergsparken och Sågenparken. Dessa fungerar som grannskapets vardagsrum och alla har sin unika karaktär. Parkerna ska vara så fina och inbjudande att boende gärna tar med sina gäster på en promenad för att visa upp den. Det finns behov av ytterligare kommunal delsparker i Vega och Gudö. Detta beaktas vid framtida utveckling i dessa områden.

Ekosystemtjänster

Naturen ger oss tillgång till naturresurser såsom vatten, skog, fisk, kött och säd. En förutsättning för att naturen ska kunna ge oss dessa resurser är att det finns stabila och välfungerande ekosystem. Ju större den biologiska

mångfalden är, desto stabilare är de ekologiska systemen och desto bättre rustade är människan att möta framtidens utmaningar i form av t ex ett ändrat klimat.

Utan att vi tänker på det utför naturens ekosystem en mängd olika tjänster åt oss människor som vi direkt eller indirekt är beroende av för att överleva. Dessa tjänster kallar vi för ekosystemtjänster och är de är antingen helt omöjliga, eller väldigt dyra, att framställa på konstgjord väg.

Ett exempel på en ekosystemtjänst är pollinering. Andra exempel på ekosystemtjänster är grusåsar som filtrerar regnvattnet så att det så småningom blir så rent att det går att dricka. Våtmarker i landskapet tar upp metaller och närsalter och förhindrar därigenom att dessa kommer ut i hav och sjöar. Träd har förmåga att rena luften från stoftpartiklar.

Vi strävar efter att skapa goda livsmiljöer som bidrar till att ekosystemen får bättre förutsättningar att klara olika påfrestningar både nu och i framtiden. Biologisk mångfald integreras därför i tätorterna genom exempelvis renande vattenstråk och plantering av växter som gynnar pollinerande insekter. Vid planläggning tas hänsyn till befintliga ekosystemtjänster. Syftet är att dessa värnas eller kompenseras med motsvarande funktion.

- Planläggning samt skötsel av natur- och parkmark bidrar till att ekosystemtjänsterna värnas och utvecklas.

Kultur

I Haninge ska alla medborgare ges möjlighet att utöva kultur i alla dess former och få ta del av ett mångfacetterat kulturutbud. Haninge ska ha ett rikt och tillgängligt kulturliv för alla medborgare då ett starkt kulturliv bidrar till en hållbar drivkraft i Haninges utveckling. I enlighet med kommunens kulturpolitiska program ska kulturen genomsyra vardagslivet och samhällets alla områden. Kommunen ska verka för att initiativ och idéer hos medborgare

kan förverkligas. Det kan vara tillvaratagande av specifika miljöer som har ett högt socialt värde och som bidrar till en plats identitet och de boendes kreativitet. Det kan vara medborgarnas behov av att skapa identitetsskapande aktiviteter i form av lokala högtider, festivaler, möten och andra former för kreativa yttringar. Det kan också vara civilsamhällets behov av lokaler för att bedriva föreningsverksamhet.

Ytterligare en aspekt av kulturens relevans för samhällsplanering är dess betydelse för lokal och regional utveckling samt som tillväxtfaktor. Framgångsrika platser kännetecknas av att de kan erbjuda ett rikt utbud av kultur, attraktioner och upplevelser. I den regionala stadskärnan spelar kulturhuset en betydelsefull roll. I Haninge ges utrymme för innovation och företagande inom den kreativa sektorn. Tillgången till olika typer av lokaler för skilda verksamheter är god och kommunen strävar efter en positiv utveckling i lokalfrågan.

Förtätning i Handen och i övriga kommundelscentrum skapar förutsättningar för naturliga mötesplatser och kortare avstånd till att uppleva kultur, konst och arkitektur (Hållbarhetsbedömning, s. 43)

Kulturmiljö

Kulturmiljön omfattar hela den av människan påverkade fysiska miljön, från forntid till idag. Bebyggelsens och landskapets kulturvärden kan bedömas ur tre kompletterande perspektiv - kulturhistoriskt, estetiskt och socialt. Dessa perspektiv kan, var för sig eller tillsammans, motivera olika åtgärder för att tillvarata kulturvärdena i den kommunala planeringen. Kulturvärden kan i varierande grad tillskrivas enskilda byggnader, anläggningar och lämningar såväl som hela miljöer och stora landskapsavsnitt.

Kulturhistoriska miljöer kan ge oss kunskaper och förståelse om människors liv i olika tider. Kulturmiljön inbegriper även estetiska och sociala kvaliteter, som exempelvis trygghet, trivsel och skönhet. Bedömningar av vad som är värdefullt kan i olika grad förändras över tid, genom framväxten av nya kunskaper och synsätt. Vissa värden kan emellertid vara mer beständiga än andra. Kulturvärden kan på så sätt bevaras, omskapas, utvecklas och nybildas i takt med samhällets utveckling och förändring.

Kulturmiljöerna i Haninge kommer till uttryck i form av exempelvis forntida gravfält, odlad mark, ängar, hagar och skog till nybyggda bostadsområden eller en väg med sina omgivningar. När nya fysiska miljöer växer fram och befintliga förändras är det viktigt att detta görs i samspel med kulturmiljöns kulturhistoriska, estetiska och sociala värden.

En rad kulturhistoriska miljöer i Haninge kan ses som särskilt värdefulla. De bidrar till att skapa värden för kommunens invånare och har även ett attraktionsvärde för besökare från andra kommuner. Kulturmiljöer av riksintresse beskrivs i kapitlet *Mellankommunala och regionala intressen* samt *riksintressen*.

- I samband med förändringar i bebyggd och obebyggd miljö beaktas kulturmiljö och särskild hänsyn tas till kulturhistoriska värden.

Beskrivning av miljöer på kulturmiljökartan

Nedan beskrivs kortfattat de kulturmiljöer som finns numrerade i kulturmiljökartan.

Fastlandet

1. Tvätterierna i Gudö – sista sammanhållna resten av tvätterinäringen som var stor i Haninge under 1900-talets första hälft.
2. Tutviksvägen, Gudö – välbevarad villabebyggelse med egna hemskaraktär från 1910-talet.

3. Skidfrämjandets raststuga Höjden – uppförd på 1930-talet av Föreningen för Skidlöpnings främjande i Sverige. Ligger intill Sörmlandsleden.
4. Gränsröset ”Skeppsrån” - uppfördes år 1790 då gränserna mellan Tyresta och Vendelsö fastställdes.
5. Vendelsö gård – rester av säteri med anor från 1400-talet med gammal landsväg och allé.
6. Norrby gård – gamla gårdar och runstenar med spår från järnåldern. Jutskåran som plats med tradition.
7. Söderby gård – säteri bildat på 1600-talet men med anor från järnåldern.
8. Mellanberg – välbevarad mindre gårdsmiljö från 1900-talets första hälft.
9. Kolartorp – välbevarat torp.
10. Kulturparken i Handen med gamla Folkets hus – bebyggelse som minner om det gamla Handen.
11. Österhaninges gamla kommunalhus.
12. Rudans gård – mangårdsbyggnad från 1700-talet, ekonomibyggnader, torklada, tvättstuga samt rester av en trädgård.
13. Slätmossen – industriminne, lämningar efter torvbrytning under 1900-talet.
14. Svartbäckens skola – kommunens äldsta skola från 1846, idag skolmuseum.
15. Tyresta by – välbesökt friluftsområde sedan 1930-talet, unikt välbevarad 1800-talsbebyggelse. Säkerligen bebott sedan yngre järnålder.
16. Hammarby-Småhamra – byar och gårdar med bygdegravfält från yngre järnålder.
17. Mörby – by med fornlämningar från bronsåldern.
18. Vinåker – gårdar i vackert kulturlandskap, brukat sedan förhistorisk tid.
19. Furunäs, Smådalarö – Villor från början av 1900-talet, flera ritade av Ragnar Östberg.
20. Pettersvik, Smådalarö – sommarvillor från slutet av 1800-talet
21. Smådalarö kvarn – välkänt landmärke. Ursprungligen från 1774, nu ersatt med en ny efter blixtnedslag.
22. Smådalarö gård – herrgård 1810-tal. Idag restaurang och konferensanläggning.
23. Stegsholm – gård på Gälö första gången omnämnd på 1200-talet. Värdefullt kulturlandskap och bevarad äldre bebyggelse.
24. Gälö-Askviken – fornborg och unik gårdsbebyggelse.
25. Årsta Havsbad – unik sportstugesamhälle.
26. Berga slott – slott vid Horsfjärden ritat av Torben Grut och uppfört 1913-15. Fin och delvis välbevarad trädgårdsanläggning.
27. Österhaningebygden med gårdar med gamla anor.
28. Västerhaninge – gammal kyrkby som blev stationssamhälle, Västerhaninge kyrka, prästgård, tingshus, bra och välbevarat exempel från miljonprogrammet vid Huggarvägen, Mormontemplet, Åby gravfält och andra fornlämningar.
29. Hanveden med stenåldersboplatser.
30. Tungelsta – centralort i jordbruksbygd, senare hög koncentration av handelsträdgårdar. Växthus, stationshus och Skogs Ekeby herrgård.
31. Stav – värdefull by med gårdar från 1800-och 1900-talen vid slingrande bygata.
32. Näringsberg – herrgård, f.d. säteri, huvudbyggnad från 1816.
33. Västnora-Östnora – gårdar och byar med förhistoriska anor vid gammal landsvägmiljö.
34. Häringe – slott från 1600-talet med omgivande herrgårdsmiljö och trädgård, stensättningar, gravfält, medeltida husgrund.

Övrig ö-värld

35. Östra Vitsgarn – gård, bevarat småbrutet odlingslandskap
36. Skutviken, Rånö - Ryssugnar
37. Sadelöga - säsongsfiskeläge
38. Borgen - säsongsfiskeläge

Muskö ⁶

39. Udden (nr 32)
40. Bergvik (nr 13)
41. Åsvik (nr 12)
42. Rännilen (nr 11)
43. Malmen (nr 14)
44. Götängen m. fl. (nr 15)
45. Lugnet (nr 16)
46. Broga (nr 17)
47. Ludvigsberg, Skarpa, Mikarum, Mälby och Valinge (nr 1)
48. Örntorp (nr 33)
49. Jennyhill (nr 29)
50. Rumme (nr 18)
51. Ekesgarn (nr 23)
52. Sånö (nr 20)
53. Sund (nr. 21)
54. Hammar (nr 34)
55. Torp, Sund (nr 22)
56. Norrtorp (nr 25)
57. Hyttan (nr 26)
58. Kanada (nr 27)
59. Bjurshagen (nr 24)
60. Älvsnabben (nr 28)
61. Näsängen (nr 35)
62. Ekesgarn (nr 23)
63. Ersholmen (nr 3)
64. Muskö kyrkby (nr 2)
65. Björkholmen (nr 4)
66. Grytholmen (nr 5)
67. Tuppudden (nr 6)

⁶ Inom parantes anges det nummer som kulturmiljön har i underlagsmaterialet ”Kulturmiljöinventering – Muskö socken”. I inventeringen finns mer information om respektive kulturmiljö.

68. Arbottna – mycket värdefullt kulturlandskap, herrgård med förhistoriska anor, statligt byggnadsminne och järnåldersgravfält
69. Snörom (nr 31)
70. Luffarborg (nr 30)
71. Hagalund (7C)
72. Rännsvik (7B)
73. Torsnäs (7A)
74. Lövhagen (8B)
75. Bruket (8A)
76. Rotofta (nr 9)
77. Bakom (nr 10)

Ornö

78. Björkö Segholmen (Segelholmen)
79. Sundby – Varnö
80. Kyrkbyn
81. Långviksgruvan
82. Västanvik - Äldre gårdsläge, fossil åker och förhistoriska gravar
83. Gröna vreten - Bronsåldersgravar
84. Hässelmara - Bronsåldersgravar
85. Kymmendö
86. Vintingen, parstuga från 1700-talet med uthus/ekonomibyggnader.
87. Båtmanstorpet Stora Lindviken, låg under roten Sundby – Korp Norrby. Välbevarad sidokammarstuga.
88. Kläppen, parstuga från 1700-talet, med uthus/ekonomibyggnader.
89. Gården i Pråmsvik (Brunnsvik), välbevarad parstuga.
90. Torsnäs, torp med uthus och timrade ekonomibyggnader.
91. Kråkmora, välbevarad och ålderdomlig sjöbod med friliggande knuttimmer och mångåstak.
92. Lättinge kvarn. Vid samma bäck som nyttjades för masugnen (nr. 82) ligger en kvarn som nu används som sommarstuga samt rester efter den ramsåg som fanns här vid 1900-talets början.
93. Lättinge masugn från 1600-talet, idag endast förhöjningar i marken och högar av slaggvarp.

94. Kochska villan – villa i nationalromantisk stil uppförd 1904-05 högt på en udde på Långviksholmen.
95. Komministerbostaden Degernäs i panelat knuttimmer och sexdelad plan från 1809.
96. Lilla Morotsvik på Ornös östra sida är en intakt gård byggd på 1830-talet.
97. Gården Bodal, förr arrendegård under Sundby. Timrade boningshus med väl bibehållna interiörer.
98. Lill-Brevik, välbevarad parstuga.
99. Kolnäset - Torp från 1778, en enkelstuga.
100. Eknäset är enligt tradition ett av de enda hus som ej brändes av ryssarna 1719 och är ännu idag en intakt enkelstuga.
101. Gården Västra Hässelmara. Mycket välbevarade gårdsbyggnader uppförda omkring 1850.
102. Gården Svinåker omnämns 1476. Tidigare en av Ornös största byar med tre gårdar, idag en av Ornös bäst bevarade gårdsmiljöer.
103. Stenvillan vid Orninge är en stor tegelbyggnad med putsad fasad, byggd på 1920-talet och väl synlig från sjön.

Riksintressen för kulturmiljövården

Nedan beskrivs kort de riksintressen för kulturmiljövården som finns markerade från A-I i kulturmiljökartan.

A. Österhaningebygden

Centralbygd i Österhaninge, med förhistorisk bruknings- och bosättningskontinuitet, med storgods av medeltida ursprung, sockencentrum med medeltida kyrka och gamla byar. Här ligger Jordbro gravfältet som etablerades under äldre järnåldern det vill säga århundrande runt år 0.

B. Sandemar

Välbevarad slottsmiljö som i planläggning, arkitektur och trädgårdskonst speglar idealbilden av levnadsförhållandena för rikets ledande skikt under karolinsk tid och de ekonomiska förutsättningarna för detta.

C. Dalarö - Jutholmen - Dalarö skans

Strategiskt belägen farledsmiljö utmed segelleden mot Stockholm från söder, av betydelse för försvaret och för kontroll av handel och sjöfart. Dalarö sommaröjesmiljö utvecklad under 1800-talets slut ur den tidigare bebyggelsen.

D. Kymmendö

Skärgårdsmiljö med hemman och kulturlandskap, som visar skärgårdsbefolkningens traditionellt mångsidiga försörjning och som utgjort förebilden för Strindbergs Hemsöborna och andra litterära och konstnärliga skildringar.

E. Älvsnabben

Militär miljö med svenska flottans uppsamlingsplats och bas från 1500-talet fram till 1679, då Karlskrona övertog funktionen som örlogsstation, belägen vid en skyddad naturhamn invid farleden mot Stockholm från söder.

F. Utö

Gruvmiljö med lämningar efter järnmalmsbrytning sedan åtminstone 1500-talet och den bebyggelse som tillkom som en följd av denna verksamhet.

G. Utö

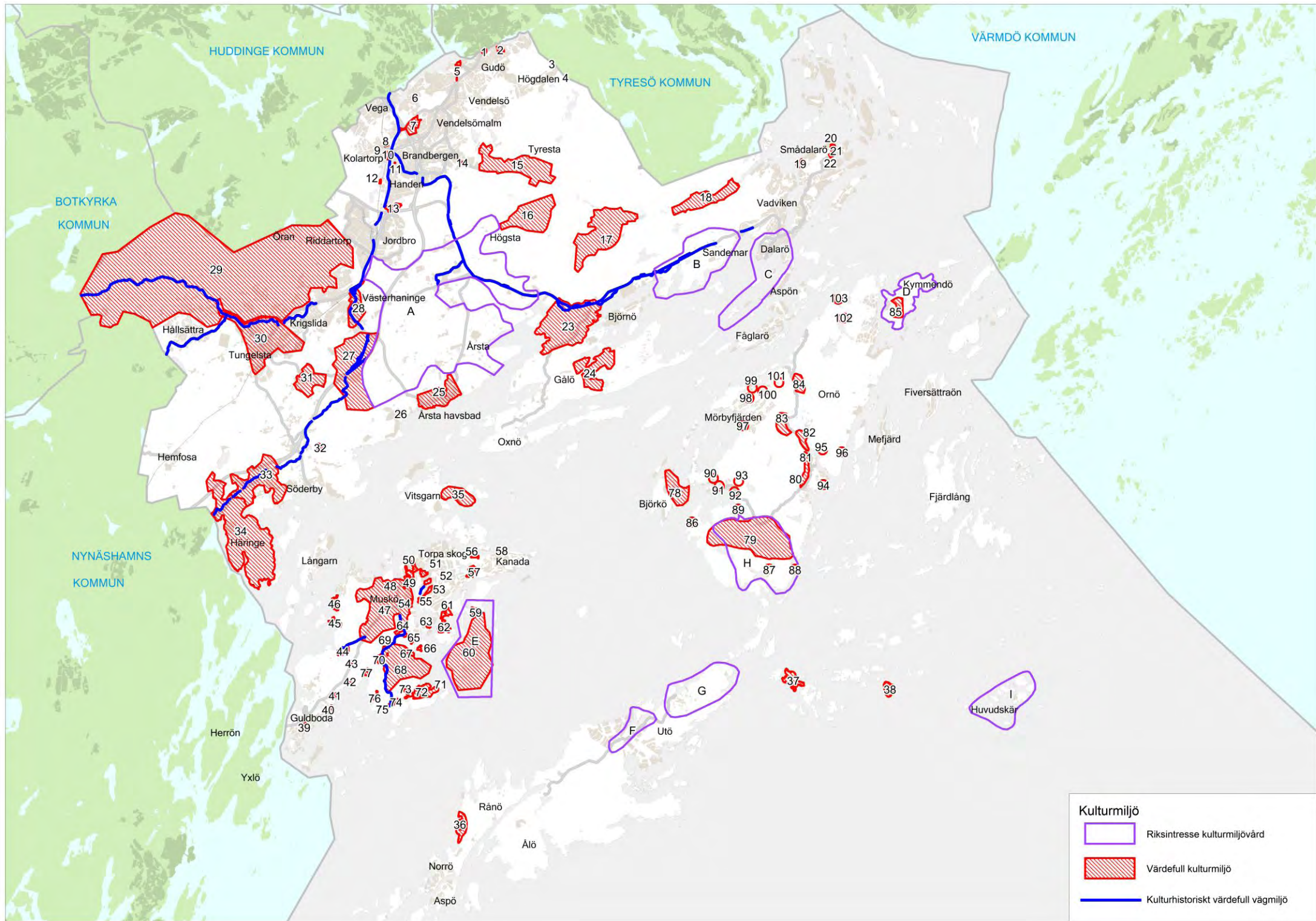
Populär sommarnöjesmiljö och samlingspunkt för sekelskiftets litterära och konstnärliga kretsar som utvecklades efter gruvdriftens nedläggning 1878.

H. Sundby - Varnö

Herrgårdslandskap i skärgårdsmiljö som speglar 1600-talet och det senkarolinska 1700-talet med en mindre herrgård.

I. Huvudskär

Skärgårdsmiljö, med en grupp öar i ytterskärgården, som speglar en viktig del av skärgårdsbefolkningens försörjning. Från medeltiden fram till 1719 var Huvudskär den mest betydande säsongsfiskeplatsen i Stockholms skärgård, under 1800-talets andra hälft blev platsen en viktig lots-, tull- och fyrplats och öarna befolkades av sommargäster.

Kulturmiljö	
	Riksintresse kulturmiljövård
	Värdefull kulturmiljö
	Kulturhistoriskt värdefull vägmiljö

Bebyggelsens funktioner

I det här kapitlet beskrivs hur bebyggelsens funktioner ser ut och hur de kan utvecklas. I såväl tätorterna som på landsbygden och i skärgården behövs hållbara lösningar för vatten och avlopp samt ett trafiksystem med kommunikationer som tillfredsställer lokala och regionala resbehov och som främjar ett hållbart resande. Nedan beskrivs hur dessa bör utvecklas.

Trafik och kommunikationer

För att utveckla ett långsiktigt hållbart resande i stadsbygd, på landsbygd och i skärgård prioriteras trafikslagen i ordningen gång- och cykeltrafik – kollektivtrafik – varu- och godstransporter – biltrafik. Prioritetsordningen syftar till att få ett gaturum och trafiknät som främst är planerat, utformat och underhållet utifrån gåendes och cyklisters behov. Den utgör även en påminnelse att alltid beakta gående, cyklister och kollektivtrafikanter när ny infrastruktur planeras.

De flesta människor ska kunna nå sin dagliga service gåendes eller cyklandes. Mer avlägsna målpunkter i kommunen eller regionen ska kunna nås med en pålitlig och tillgänglig kollektivtrafik med buss, pendeltåg samt färjetrafik. Varu- och godstransporterna i, till och från kommunen planeras och genomförs resurseffektivt. Biltrafiken till kommunens glesare delar på landsbygd och i skärgård säkerställs genom ett sammanhängande och underhållet vägnät. Vi beaktar de effekter trafikplaneringen får på vår miljö både direkt och indirekt. Nya anläggningar medför alltid en avvägning mellan förbättringar i form av framkomlighet, trafiksäkerhet, förbättrad boendemiljö mot de intrång, barriäreffekter, ökat buller och utsläpp av växthusgaser som de kan innebära.

- Vid all nyexploatering beaktas inte bara den av exploateringen lokala påverkan utan även de ändrade trafikflödena och dess omgivningspåverkan för ett större omland.
- Vid planering i både befintlig stadsmiljö och i helt nya områden prioriteras trafikslagen i följande ordning: gång-, cykel-, kollektiv- och biltrafik.

För vägledning, principiella ställningstaganden och överblick över trafiksituationen finns i styrdokumentet Trafikstrategin för Haninge kommun (beräknas antas hösten 2016).

Hållbart resande

Bilen är en utmaning för framtidens stadsplanering. För att med säkerhet kunna se en minskad bilanvändning behöver vi aktivt underlätta människors vardagsresor och göra det enkelt att välja bort bilen, exempelvis genom Mobility management⁷ som bidrar till att effektivisera användandet av den befintliga infrastrukturen.

Majoriteten av vardagsresorna i Haninge är kedjeresor mellan olika delmål. Den naturliga kopplingen mellan olika målpunkter är vanligtvis genom bilvägar och bilen underlättar familjelivet och vardagsplaneringen för boende i

⁷ Mobility management handlar att på olika sätt effektivisera användandet av transporter och infrastruktur. Syftet är att påverka resan eller transporten innan den börjar. Läs mer i ordlistan i slutet av rapporten.

kommunen. En studie om hållbara vardagsresor i Haninge kommun visar att många fortfarande väljer bilen för korta resor.

En tät bebyggelsestruktur underlättar utvecklingen mot ett hållbart samhälle eftersom det skapar närhet mellan olika funktioner som boende, arbete och service. Det skapar också en högre täthet av boende som behövs för att utveckla god kollektivtrafik som skapar möjlighet att välja bort bilen och istället gå, cykla eller åka med kollektiva färdmedel. Vissa korta vardagsresor skulle också kunna undvikas med fler möjligheter till kollektivtrafik men även genom en utbyggnad av gång- och cykelvägar.

- Goda möjligheterna till hållbart resande skapas för alla oavsett ålder, kön eller funktionsförmåga.

Gång- och cykelvägar

Det finns två regionala cykelstråk genom Haninge kommun. Det ena är Nynässtråket mellan Stockholm och Nynäshamn via Handen, Jordbro och Västerhaninge. Det andra är Vendelsöstråket mellan Tyresö och Handen. I studier av Tvärförbindelse Södertörn har kommunen framfört önskemål om ett ytterligare regionalt cykelstråk på sträckan mellan Handen och Huddinge centrum.

Lokalt i Haninge finns ett bra utbyggt cykelnät som förbinder kommunens tätorter med varandra, bäst utbyggt är det i Jordbro. Det saknas dock cykelvägar utmed några viktiga kommunala huvudgator och i områden som omvandlats från fritidsboende till permanentboende. Trafikverket planerar för ny gång- och cykelväg mellan Västerhaninge och Årsta Havsbad. På sikt behövs också en gång- och cykelväg till Dalarö. Nya verksamhetsområdet Albyberg behöver nya gång- och cykelvägar till Jordbro, Handen och Brandbergen.

Trafiksystemet ska uppmuntra till ökat gående och cyklande. Genom ökade möjligheter till rörelse, spontana möten samt till minskade utsläpp av växthusgaser, luftföroreningar och buller bidrar trafikplaneringen till ökad folkhälsa. Det kan även minska antalet korta bilresor som görs i kommunen.

För att cykel i kombination med kollektivtrafik ska ses som ett alternativ till bilen är utveckling av trygga och attraktiva cykelparkeringar prioriterade vid pendeltågsstationerna samt vid busshållplatser.

Haninge cykelplan (2010) tar upp behov av cykelvägar på kommunala och statliga vägar fram till 2030. Utbyggnad av våra cykelvägar följer därför de rekommendationer som ges där.

- Inom tätorterna skapas goda förutsättningar för alla att förflytta sig på ett säkert och tryggt sätt.
- Planering, anläggande och drift och underhåll av gång- och cykelbanor till, samt cykelparkering vid viktiga målpunkter är prioriterade.
- Utveckla lokala och regionala cykelstråk mellan viktiga målpunkter och kommunalsentrum där cykelstråken prioriteras och dimensioneras utifrån en ökande cykeltrafik.

Kollektivtrafik

Kollektivtrafiken i Haninge utgörs av buss-, pendeltåg- och färjetrafik. Redan idag finns ett gott resandeunderlag som förväntas öka genom planerade förtätningar i tätorterna och i goda kollektivtrafiklägen, det vill säga i närhet till spårstation, busshållplats eller färjeläge.

Möjligheten att resa kollektivt förbättras bland annat genom tre större objekt i länsplanen⁸; Ombyggnad av bussterminalen på Haningeterrassen, ny pendeltågsstation i Vega och dubbelspår mellan Tungelsta och Hemfosa.

Den nya bussterminalen och resecentret i Handen kommer ligga inomhus och nära pendeltåget för att skapa en trygg och tillgänglig bytespunkt i kommunen och regionen. Pendeltågsstationen i Vega är ett efterlängtat tillskott för boende i den nya stadsdelen och ökar tillgängligheten, säkerheten och flexibiliteten i transportsystemet. Genom utbyggnad av dubbelspår på Nynäsbanan ökar kapaciteten och minskar risken för förseningar i pendeltågstrafiken. Det nya dubbelspåret mellan Tungelsta och Hemfosa medför även ombyggnad av plankorsningar, ny gång- och cykelväg, förlängd plattform och ny planskild förbindelse vid Tungelsta station.

I Trafikverkets studier för Tungelstavägen och Stavsvägen föreslås en utredning om vändspår på Nynäsbanan vid Tungelsta station, för att möjliggöra tätare pendeltågsstrafik till Tungelsta i framtiden.

Vid planering av ny bebyggelse i närheten av järnvägen är det viktigt att beakta de effekter som en framtida utbyggd järnväg med nya tåg kommer innebära (i form av buller och vibrationer) samt att transportererna av farligt gods bedöms öka i framtiden.

- Pendeltågstationerna utvecklas som en del i en attraktiv stadsmiljö.
- Tillkommande bostäder och lokaler, för kommersiell och offentlig service samt arbetsplatser, lokaliseras i lägen som ökar underlaget för

⁸ Länsstyrelsen Stockholm (2014) Länsplan för regional transportinfrastruktur i Stockholms län 2014-2025. Rapport 2014:11.

god kollektivtrafik. I mycket goda kollektivtrafiklägen eftersträvas förtätning med hög exploateringsgrad och funktionsblandning.

- Kommunen verkar för att det vid varje pendeltågsstation samt större busshållplatser finns tillräckligt med parkeringsplatser av god kvalitet för både bilar och cyklar.

Förtätning i kollektivtrafikkära läge skapar tillsammans med utbyggd kollektivtrafik förutsättningar för minskade utsläpp av växthusgaser per person (Hållbarhetsbedömning, s 34)

Handens pendeltägsstation.

Tvärkommunikationer på Södertörn

Kommunen verkar för bättre kommunikationer till de regionala stadskärnorna Flemingsberg och Kungens Kurva - Skärholmen samt till centrala Stockholm. Tvärförbindelserna mellan Stockholmsregionens kommunikationsstråk är otillräckliga på Södertörn. För att utveckla en långsiktigt hållbar flerkärning region behöver kollektivtrafikmöjligheterna utökas i takt med att regionens befolkning växer. I Haninge är det främst två projekt som är av högsta prioritet för att möjliggöra ett ökat kollektivtrafikresande mellan de regionala stadskärnorna; busstrafik utmed Tvärförbindelse Södertörn och förverkligandet av en förlängning av Spårväg Syd till Haninge.

Spårväg Syd är en tvärförbindelse som i första etappen ska knyta ihop Flemingsberg, Masmo, Kungens kurva, Skärholmen, Fruängen och Älvsjö. Det finns emellertid möjlighet att förlänga spåret från båda ändstationerna

och Huddinge kommun har i sin översiktsplan uttryckt att de är öppna för förlängningar till både Botkyrka och Haninge.

En förlängning till Haninge skulle knyta samman de regionala stadskärnorna och på så sätt avsevärt öka möjligheterna till kollektivt resande i den södra Stockholmsregionen. Åtgärdsvalsstudien av Tvärförbindelse Södertörn⁹ visar att en förlängning av spårvägen till Haninge leder till en större samhällsekonomisk nytta än om enbart den första etappen byggs.

Haninge verkar för att Spårväg Syd ska förlängas till Handen från Huddinge. På kartan för trafik och kommunikation pekas tidiga idéer på spårstation och alternativ för spårvägsdragningar genom Handen ut. På sikt behöver det även utredas hur spårvägen kan fortsätta till Tyresö och Nacka. Trafikförvaltningen föreslår en stombusslinje mellan Tyresö – Handen-Flemingsberg-Kungens kurva/Skärholmen- Vällingby-Barkarby-Sollentuna- Täby/Arninge som beaktas i detta arbete. I en första etapp kan en lösning med Bus Rapid Transit (BRT) bli aktuell att utreda vidare.

- Kommunen verkar för en utbyggnad av Spårväg Syd (BRT) till Haninge.

Infartsparkeringar vid pendeltåg och buss

I Haninge är direktbussarna in mot Stockholm uppskattade och närhet till dessa busshållplatser är därför attraktivt. De utgör ett bra komplement till pendeltåget. Att göra det enkelt för boende att välja bort bilen och istället nyttja kollektiva färdmedel för såväl korta som längre resor är viktigt. Vi vill därför erbjuda säkra infartsparkeringar för såväl bil- som cykelresenärer vid knutpunkter för buss och pendeltåg. Trygga och attraktiva promenadstråk samt tydlig skyltning bidrar också till att gående och cyklister enklare hittar mellan viktiga målpunkter.

⁹ Trafikverket (2014) Åtgärdsvalsstudie – Tvärförbindelse Södertörn Stockholms län

Föreslagna busslinjer

När översiktsplanens förslag på tillkommande exploatering och ny vägar förverkligas behöver busstrafiken utökas för att möta efterfrågan på kollektivtrafik. Nedan ges förslag på nya busslinjer som bör utredas vidare tillsammans med Trafikförvaltningen och trafikoperatören. Objekten finns även markerade i kartan för Trafik och kommunikationer på nästa sida.

1. Lokal busslinje, Vendelsö Skolväg via Skomakarvägen – Lillängsvägen – Bondvägen – Tutviksvägen mot Gudöbroleden.
2. Lokal busslinje, Gudöbroleden (Sågen) – Norrbyvägen via Söderby – Norrby Gärde – Trafikplats Vega – Vega station – ev. vidare via Kolartorp mot Handen.
3. Lokal busslinje, Nynäsvägen via Nordenskiöldsväg – Solsättravägen – Hermanstoråsvägen mot Vega station.
4. Lokal busslinje till Albyberg från Jordbro och Handen.
5. Lokal busslinje till Skarplöt/Nedersta från Västerhaninge.
6. Lokal busslinje, Berga - Årsta Havsbad till Handen.
7. Stombusslinje, Tyresö C - Handen - Flemingsberg - Kungens Kurva/Skärholmen - Vällingby - Barkarby Sollentuna - Täby/Arninge: Flera regionala stadskärnor förbinds med en ringlinje som utnyttjar Förbifart Stockholm. Linjen knyter ihop kollektivtrafiksystemet genom en effektiv tvärförbindelse i stråk med stort resande och viktiga målpunkter.

Vägar och gator

Haninges vägar omfattas av vägnät som är statliga, kommunala och enskilda. Kommunen ansvarar för det kommunala vägnätet och bidrar till den nationella nollvisionen genom att sträva efter att antalet döda och svårt

skadade till följd av trafikolyckor ska minska. År 2020 ska ingen dödas på det kommunala vägnätet. Detta arbete görs utifrån kommunens Trafiksäkerhetsprogram som visar trafiksäkerhetsläget i kommunen samt ett åtgärdsprogram för att öka trafiksäkerheten.

Trafiksäkerhetsprogrammet redovisar översiktligt nationella mål för trafiksäkerheten och föreslår inriktningsmål för trafiksäkerheten på det kommunala vägnätet för år 2020 baserat på de nationella målen.

En viktig förutsättning för att vi ska kunna behålla och utveckla bebyggelsens kvaliteter och innehåll är en framåtsyftande och strategisk planering för trafiken och för våra vägar och gator. Det är samtidigt viktigt att beaktar de effekter den får på vår miljö. För att uppnå en långsiktigt hållbar infrastruktur följer alla val av åtgärder för trafiken i kommunen den så kallade fyrstegsprincipen. Det är ett förhållningssätt som främjar en förutsättningslös och allsidig planering utifrån följande fyra steg:

1. Beteendepåverkande åtgärder som kan påverka transportbehovet och val av transportsätt.
2. Åtgärder som optimerar användandet av befintligt system.
3. Mindre begränsade ombyggnadsåtgärder av system.
4. Nyinvesteringar och större ombyggnadsåtgärder.

Vägnätet i kommunen ska erbjuda god framkomlighet men även en trafiksäker miljö för alla trafikanter, inte minst gående och cyklister. En minimal miljöpåverkan eftersträvas och kommunen ska bidra till det nationella målet om en fossilbränslefri fordonsflotta år 2030. Det innebär att infrastrukturen för förnyelsebara drivmedel i Haninge ska förbättras, bland

annat genom fler serviceställen och tankstationer. Vi fortsätter även utbyggnaden av laddningsstationer för elfordon.

- Val av åtgärder i trafiksystemen följer den så kallade fyrstegsprincipen.
- Vägnätet i kommunen utformas med god framkomlighet, säkerhetsstandard och god miljöstandard.
- Vägar och järnvägar planeras så att människor, djur och växter kan passera dessa.
- Kommunen verkar för en successiv utbyggnad av tankstationer och serviceställen för förnyelsebar energi samt laddningsstationer för elfordon.

Transporter

Viktiga inslag i Haninge kommuns näringsliv är sedan länge ett stort antal logistikföretag med betydande lagerverksamhet främst i Jordbro företagspark. Många av företagen arbetar med transporter inom både Stockholmsregionen, övriga Mälardalen och Sverige. Haninge har tillsammans med övriga Södertörnskommuner utrett förutsättningarna för samordnade varutransporter för att såväl effektivisera kommunernas leveranser som att åstadkomma miljövänligare transportarbete och därmed minskad klimatpåverkan.

Kommunen arbetar för att skapa mer förutsägbara leveranstider, underlätta angöring för leveransfordon, möjliggöra för säkrare, tystare och renare leveransfordon samt att öka gods- och citylogistiksamverkan mellan Stockholms stad och andra aktörer. Utöver kommunens arbete är Södertörnsarbetet och näringslivet på Södertörn, inte minst företagen i Jordbro företagspark, värdefulla parter i en regional samverkan om leveransstrafiken i Stockholmsregionen.

Tvärförbindelse Södertörn

För att Södertörnskommunerna ska kunna växa i enlighet med den beslutade regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen, RUF 2010, måste också infrastrukturen följa med. Trafikverket, Trafikförvaltningen på Stockholms läns landsting, Länsstyrelsen i Stockholms län samt kommunerna Botkyrka, Haninge, Huddinge och Nynäshamn planerar en ny förbindelse i öst-västlig riktning. Tvärförbindelse Södertörn kommer vara tillgänglig och framkomlig för såväl gående, cyklister, kollektivtrafikanter som för bilister och godstransporter.

- Kommunen verkar för en utbyggnad av Tvärförbindelse Södertörn.

Tungelstavägen och Stavsvägen

Delar av väg 257, Tungelstavägen, har höga trafikbullervärden, vibrationer vid bostäder och många oskyddade trafikanter. Kommunen verkar för

trafiksäkerhet och en god miljö utmed Tungelstavägens befintliga sträckning. Åtgärderna som finansieras av länsplan innebär planskilda korsningspunkter, förbättrade busshållplatser, minskat antal utfarter samt hastigetsanpassade åtgärder och bullerskydd. Trafikverket har gjort en åtgärdsvalstudie (ÅVS) tillsammans med Haninge kommun och Trafikförvaltningen (SL) för väg 257 och väg 556.

I samband med åtgärder på väg 257 och för att klara trafikstringen från ny bebyggelse i delar av Tungelsta och Västerhaninge behöver trafiken ledas på andra vägar för att inte ytterligare belasta Tungelstavägen. Väg 556, Stavsvägen, utgör en förbindelse mellan Tungelsta tätort och väg 73 via trafikplats Fors och trafikplats Gryt. Vägen har låg standard men potential att åtgärdas för att utgöra ett alternativ till Tungelstavägen. Vägen ska därför förbättras och kompletteras med en ny gång- och cykelväg, och därmed få en bättre koppling till väg 73 samt det regionala cykelvägnätet. Förbättringarna finansieras av länsplan.

Vega och Handens trafikplatser

I samband med att en ny stadsdel utvecklas i Vega byggs också en ny trafikplats i Vega för att avlasta den höga trafikbelastningen i detta område och öka kapaciteten i anslutningarna till väg 73 från bostads- och handelsområdena. Gång- och cykelväg bibehålls längs Nynäsvägen och kan med fördel förlängas till Länna handelsområde. Den nya trafikplatsen i Vega förutsätter även en ombyggnad av Handens trafikplats med fokus på bättre framkomlighet.

Ny trafikplats vid Torvalla

I trafikstudierna för den regionala stadskärnan har framkommit att en ny trafikplats med på och avfarter i riktning till och från Stockholm skulle vara nödvändig för att avlasta det lokala gatunätet i centrala delarna av Handen. Läget för denna finns markerat i kartorna.

Söderbyleden

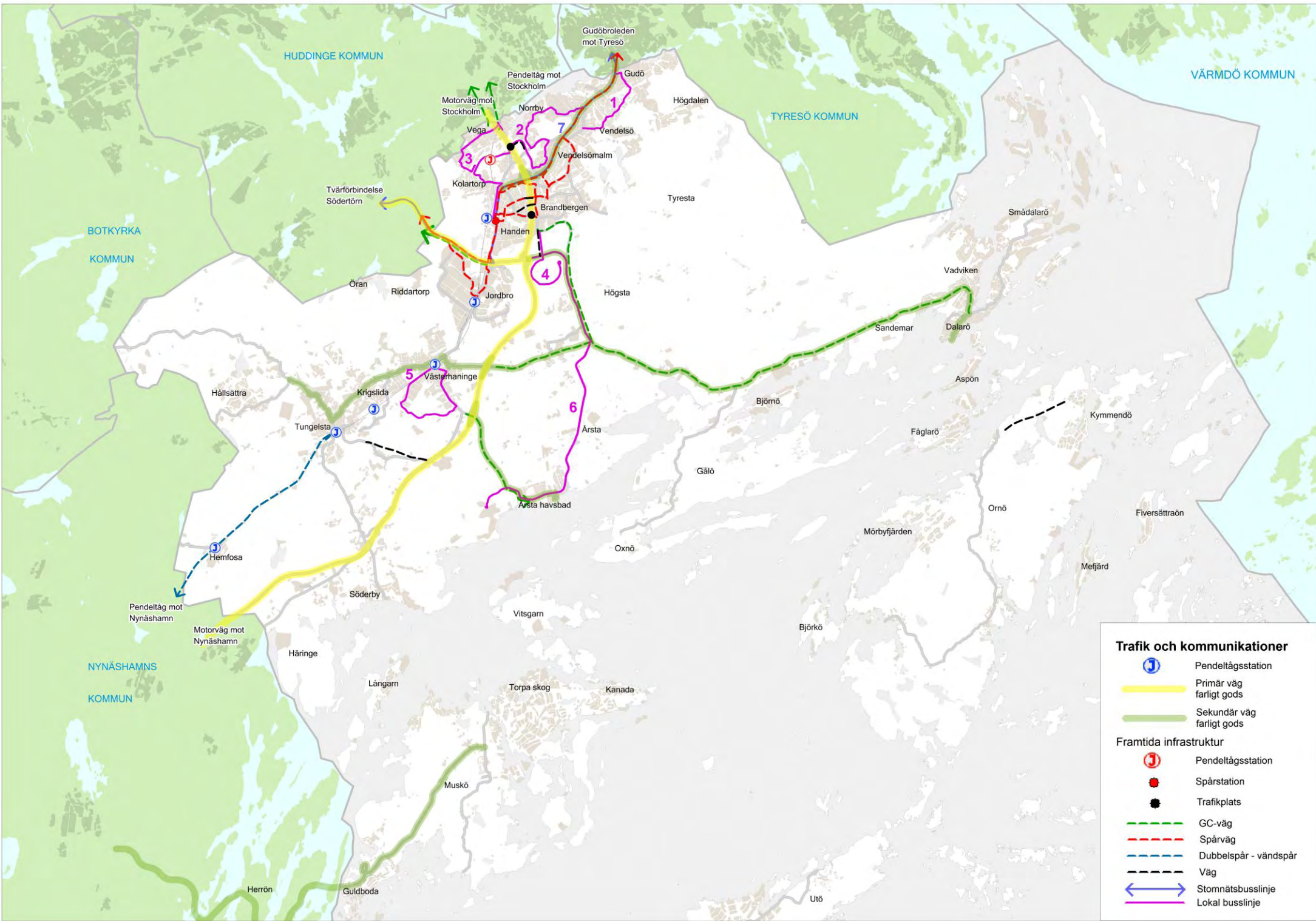
En förlängning av Söderbyleden är motiverad av att förbättra tillgängligheten till Alby företagsområde samt att avlasta Handen från genomfartstrafik som har målpunkter i Brandbergen och Vendelsömalm. Likväl som annan exploatering i området kommer vägutbyggnaden att skada det svaga gröna sambandet mellan Hanvedenkilen och Tyrestakilen. Därför behövs åtgärder för att minska barriäreffekten mellan Tyrestas och Hanvedens grönkilar. En exploatering i området bör i första hand lokaliseras till områdets sydvästra del och på ett sådant sätt att den minimerar påverkan på områdets natur- och rekreationsvärden, liksom dess funktion som spridningssamband.

Trafik och kommunikationer i skärgården

En av de viktigaste faktorerna för livet i skärgården är goda kommunikationer. Möjligheten att resa, transportera varor, postgång, mobiltelefon täckning samt tillgång till bredband är grundförutsättningar för en levande skärgård. Båt- och färjelinjer ska vara så effektiva som möjligt i tid och antal anlösningspunkter. De ska passa ihop med busslinjer och pendeltåg på fastlandet för att pendlare ska kunna nå sina arbetsplatser och skolor på ett smidigt sätt. Effektiva båtförbindelser är av stor betydelse för de lokala butikerna. Den nord-sydliga färjelinjen bör permanentas och kompletteras med möjlighet för skärgårdens näringsliv att använda linjen för lättare godstransporter.

- Kommunen verkar för utveckling av kollektivtrafiken på vatten, där båt- och färjetrafiken till kommunens större öar ges en långsiktigt hållbar lösning vilket möjliggör pendling året runt.
- Vid planering i vattennära lägen så beaktas framtida behov av hamn- och kajlägen. Markområden likväl som anslutande vattenområden reserveras för detta ändamål.

Vatten och avlopp

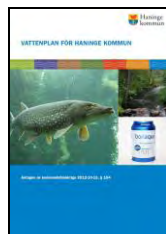
Cirka 90 procent av kommunens invånare är anslutna till kommunalt vatten och avlopp. Regional dricksvattenförsörjning och avloppshantering är en viktig förutsättning för kommunens vatten och avloppsförsörjning.

Kapaciteten i huvudledningsnätet är generellt god, men behöver säkerställas för att tillgodose det ökade behovet som uppstår genom förtätning och utbyggnad i nya bebyggelseområden. I takt med att kommunen växer byggs kommunalt vatten och avlopp ut.

För vägledning, principiella ställningstaganden och överblick över vattensituationen finns styrdokumentet VA-plan, Dagvattenstrategi, Vattenplan och VA-policy.

I kommunens Dagvattenstrategi finns vägledning om dagvattenhantering.

Kommunens Vattenplan syftar till att ge en överblick över vattensituationen.

I kommunens VA-plan beskrivs den kommunala VA-utbyggnaden, enskilda lösningar och aktuella utbyggnadsplaner för vatten och avlopp.

I kommunens VA-policy beskrivs den allmänna VA-anläggningen, VA-försörjning utanför nuvarande verksamhetsområde och hållbar utveckling utifrån VA-försörjning.

- Inom tätorten råder detaljplanekrav, likaså i tätortens utkant. Enstaka kompletteringar inom tätorten kan tillåtas utan detaljplan om fastigheten kan anslutas till kommunalt vatten- och avlopp, alternativt annan miljöriktig VA-lösning, samt om exploatering inte försvårar framtida planläggning.

Skydd av vatten genom vattenskyddsområden

Vattenskyddsområden upprättas med syfte att ge skydd åt yt- eller grundvatten, som är viktiga för dricksvattenförsörjningen, så att kommunens vattentillgångar säkerställs i ett långsiktigt perspektiv. Vattenskyddsområden inrättas med särskilda bestämmelser som reglerar sådana verksamheter och åtgärder som skulle kunna förorena dricksvattnet. I planeringen tas alltid hänsyn till dessa.

I Haninge finns fem fastställda vattenskyddsområden; Hanveden, Pålalm, Dalarö (Schweizerdalen), Hvilakällan och Valinge träsk på Muskö. Samtliga är kommunala vattentäkter förutom Valinge träsk som är skyddsområde för försvarets ytvattentäkt.

- Viktiga vattenresurser ges ett långsiktigt skydd genom uppdatering av befintliga områden samt upprättade av ny vattenskyddsområden med föreskrifter som beaktas i planeringen.

Avloppsvatten

Avloppsvatten kan delas in i spillvatten och dagvatten. Med spillvatten avses förorenat vatten från hushåll, industrier och verksamheter. Till dagvatten räknas ytligt avrinnande regnvatten eller smältvatten i den bebyggda miljön, men även dräneringar.

- Utsläpp av näringsämnen och föroreningar från bland annat dagvatten, enskilda avlopp och jordbruksmark renas för att uppnå god status i kommunens vattenförekomster.

Spillvatten

Den största mängden av det spillvatten som uppstår inom kommunens verksamhetsområde skickas till Henriksdals avloppsreningsverk i Stockholm för rening innan det släpps ut i Saltsjön. Resterande avloppsvatten, motsvarande ca 30 procent, renas i Haninges tre kommunala avloppsreningsverk Fors, Dalarö och Muskö.

Från de södra kommundelarna Tungelsta och Västerhaninge avleds spillvattnet till Fors som är kommunens största egna verk. Skärpta nationella reningskrav och Haninges snabba utveckling innebär att verket måste uppgraderas. I Dalarö avloppsreningsverk renas spillvatten från Dalarö. Kapaciteten i verket är god och planer finns på att uppgradera verket till dubbel kapacitet för att möta ett ökat behov i framtiden.

- För att förebygga luktstörning planeras ny bostadsbebyggelse inte inom 500 meter från Fors avloppsreningsverk.

Dagvatten

Hållbar dagvattenhantering innebär att hanteringen av dagvattnet ska likna naturens förlopp med framför allt fördröjning och infiltration. Dagvatten bör renas så att god ekologisk och kemisk status uppnås för att föroreningsbelastningen på recipienten ska minska och miljökvalitetsnormer uppfyllas.

Vid planering för dagvatten tas hänsyn till både kvantitet och kvalitet hos dagvattnet, men även till hur vattnet kan förväntas rinna vid extremväder som skyfall eller långvariga regn. Principer för avledning och rening av dagvatten har beskrivits i Haninge kommuns Dagvattenstrategi. Hur bebyggelse planeras för att undvika risker för översvämningar vid kraftiga eller långvariga regn beskrivs under kapitlet om Miljö- och riskfaktorer. För att möjliggöra lokalt omhändertagande av dagvatten beaktas möjligheten att öka andelen

gröna tak och dagvattendammar samt minska andelen hårdgjorda ytor när nya områden exploateras.

- Dagvatten omhändertas i första hand lokalt, i andra hand utjämnas och fördröjs det innan avledning till recipient.
- Dikningar och andra verksamheter som påverkar områdets hydrologi eller naturvärden undviks. Befintliga diken och öppna vattenvägar bevaras och kulvertering av dessa undviks.
- Vid planering studeras behovet av mångfunktionella ytor som kan tillåtas att svämma över vid behov och användas för annat under torrare perioder, exempelvis för lek och spontanidrott.
- Vid exploatering lokaliseras bebyggelsen för att klara ytlig avledning av extrema vattenflöden.

I tätta miljöer med mycket hårdgjord yta är det viktigt att i framtida planering säkerställa en säker dagvattenhantering genom bland annat mångfunktionella ytor som både kan rena och hantera det dagvatten som uppstår samt som tillåts svämma över. Dessa erbjuder även ett flertal andra ekosystemtjänster (Hållbarhetsbedömning, s 31-32)

Avfall

Haninge kommun har en gemensam avfallsplan tillsammans med kommunerna Huddinge, Nynäshamn, Salem och Botkyrka som beaktas vid planläggning. Avfallshanteringen sköts av SRV Återvinning AB som sköter insamling och förädling av återvinningsmaterial, rötning och avfall. I verksamheten ingår även deponering men detta är inte aktuellt i Haninge efter avvecklingen av Jordbrotippen som varit kommunens enda deponi.

Hushållsavfall

Till hushållsavfall räknas allt avfall från hushåll men även slam och toalettavfall från enskilda hushåll, båtar, bussar och husbilar. SRV Återvinning AB sköter all insamling, transport och omhändertagande av hushållsavfall. Där det kommunala vatten och avlopps nätet inte är utbyggt måste fastighetsägaren själv ordna med avloppslösningar. Här erbjuder SRV den enskilda fastighetsägaren så kallad slamtömning.

Hushållsavfallet från Haninge går till en kommungemensam återvinningsanläggning vid Sofielund i Huddinge kommun. Brännbart material går vidare till Högdalens förbränningsanläggning.

Matavfall har sedan länge samlats in från kommunala verksamheter. Nyligen infördes insamling av matavfall från radhus- och villahushåll och nu påbörjas även insamling från flerfamiljshus och fritidshus. Matavfallet omvandlas genom rötning till biogas som kan användas som bränsle till bilar, bussar och andra fordon.

Återvinning

Haninge har en återvinningscentral för grovavfall, trädgårdsavfall, elavfall och farligt avfall som ligger i Jordbro företagspark. Ambitionen är att den utvecklas till återbrukscentral eftersom framtida avfallshantering fokuserar på avfallsminimering och återanvändning istället för återvinning.

Med den väntade befolkningsökningen kommer det troligtvis behövas ytterligare återbrukscentraler. Det bör vara lätt för invånarna att använda återbrukscentraler och därför är närhet och tillgänglighet viktigt att beakta vid val av ny plats för en återbrukscentral. Samtidigt är det inte lämpligt att planera dessa centraler i direkt närhet till bostadsbebyggelse eftersom verksamheten kan vara störande.

Förpackningar som plast och tidningar lämnas vid återvinningsstationer som ägs av förpacknings- och tidningsinsamlingen (FTI) som även bestämmer var de ska placeras. Kommunen eftersträvar en resurseffektiv avfallshantering och därmed att det ska finnas tillgängliga återvinningsstationer i såväl tätorter som på landsbygden, glesbygden och i skärgården.

Schaktmassor, entreprenadberg, asfalt, betong, jord och lera är exempel på material som kan återanvändas direkt eller efter viss bearbetning. För att möjliggöra en hög återvinningsgrad bör det inom kommunen finnas en eller flera välbelägna återvinningsanläggningar för dessa material.

Materialförsörjning

Med en ökad befolkning stiger behovet av tillgång till förädlad material för anläggning av exempelvis vägar, järnvägar och byggnader. Behovet av materialförsörjning ska tillgodoses med återvunnet material från exempelvis schaktmassor samt med krossat berg från bergtäkter. Vid större exploatering i kommunen ska mellanlagring och förädling av schaktmassor för massbalans eftersträvas.

Haninge ligger i ett bristområde när det gäller naturgrus. Uttaget av naturgrus ska minska eftersom grusåsarna har stor betydelse för grundvattenförsörjningen som förser samhället med dricksvatten. Åsarna har ofta också betydelse för rekreation och friluftsliv.

För en hållbar materialförsörjning bör transporter på väg minska och transporter med båt och på järnväg öka. Det är också en fördel om materialet

så långt som möjligt kan produceras lokalt för att minimera behovet av långa transporter. Bergtäkter innebär dock stora ingrepp i naturmiljön, förändringar av landskapsbilden, buller, vibrationer och tunga transporter. Att hitta lämpliga platser för nya täkter utreds från fall till fall. På grund av störningar från verksamheten bör de dock inte ligga närmare än 1000 meter från bostadsbebyggelse.

Energi

I Haninge kommun ska energihushållning, energieffektivisering och omställning till förnybar energi vara vägledande och bidra till minskade utsläpp av växthusgaser. Klimat- och energistrategi för Haninge kommun redogör för tillförsel, distribution och användning av energi och utsläppen av växthusgaser i kommunen. Strategin pekat ut sex prioriterade områden för att minska energianvändningens miljöpåverkan.

Uppvärmning

Bebyggelse som präglas av energieffektivt byggande samt minskar det långsiktiga behovet av energi för uppvärmning och drift ska eftersträvas. Den fjärrvärme som produceras i Jordborverket är ur ett klimatperspektiv ett bra alternativ för byggnader som kräver ett uppvärmningssystem. Förtätning och nybyggnation ska därför prioriteras i befintliga fjärrvärmeområden och därmed bidra till att öka anslutningsgraden till fjärrvärmenätet.

- Vid förtätning och nybyggnad eftersträvas möjligheten att ansluta till befintligt fjärrvärmenät. I områden där utbyggnad och anslutning inte är möjlig eftersträvas uppvärmningslösningar baserade på förnybar energi.

Transporter

För att bidra till det nationella målet om en fossilbränslefri fordonsflotta år 2030 måste infrastrukturen för förnybara drivmedel i Haninge förbättras.

Tillsammans med övriga Södertörnskommuner ska kommunen verka för att tillgången på fordonsgas och elladdstolpar ökar.

Förnybar energi

Produktionen av förnybar energi i Haninge ska öka kontinuerligt. I kommunen finns det goda förutsättningar för att använda solenergi och en ökad självförsörjningsgrad från småskalig förnybar energiproduktion är önskvärd. Kommunen utreder därför möjligheten att ta fram en solkarta.

I den regionala utvecklingsplanen för Stockholms län framgår att de befintliga vindkraftanläggningarna i länet har mycket liten effekt och att länet har sämre förutsättningar för vindkraft på land jämfört med andra lägen i Sverige. Till havs finns dock ett antal vindrika områden som kan utnyttjas. Haninge har tidigare utrett förutsättningarna att bygga ut vindkraften i kommunen. Endast ett fåtal platser var teoretiskt möjliga för vindkraftsparker.¹⁰ Bedömningen är därför att en mer storskalig utbyggnad, i syfte att bidra till energiproduktionen, inte är möjlig på fastlandet eller innerskärgården utan möjligen kan söka lokalisering längre ut till havs i den yttre skärgården. En eventuell utbyggnad i dessa områden ska dock noggrant prövas inte bara med hänsyn till energiproduktion utan även med hänsyn tagen till friluftslivets, yrkesfiskets, sjöfartens, totalförsvarets och naturvårdens intressen.

- Eventuell framtida lokaliseringssprövning av storskalig vindkraft görs längre ut till havs, i den yttre skärgården.

Vågkraftens förutsättningar för att bidra till produktionen av förnybar energi är osäker och tekniken har ännu inte nått kommersiellt utvecklingsstadium. På längre sikt bedöms vågkraft eventuellt kunna bli intressant för kommersiell utbyggnad men det är i nuläget oklart när och var.

¹⁰ Norconsult (2009) Vindkraft i Haninge kommun

Elförsörjning

Planer finns på att förstärka 130 kV-nätet i Haninge med en ny ledning från Västerhaninge till Dalarö för att möjliggöra för fler anslutningar och göra det mer tåligt för eventuella störningar. Här är det viktigt att ledningsdragningen inte sker på ett sätt som påverkar natur- och kulturlandskapet och markanvändningen negativt. Därför är markförlagda ledningar det föreslagna alternativet för den nya sträckningen.

För att framtidens kraftnät ska bli mer robust och mindre miljöstörande verkar kommunen för att systemet och ledningarna grävs ner i marken. Kommunen verkar också för att det byggs energisystem med minimal risk för elavbrott och ersättningssystem som snabbt ska kunna sättas in vid eventuella avbrott.

Jordbro kraftvärmeverk

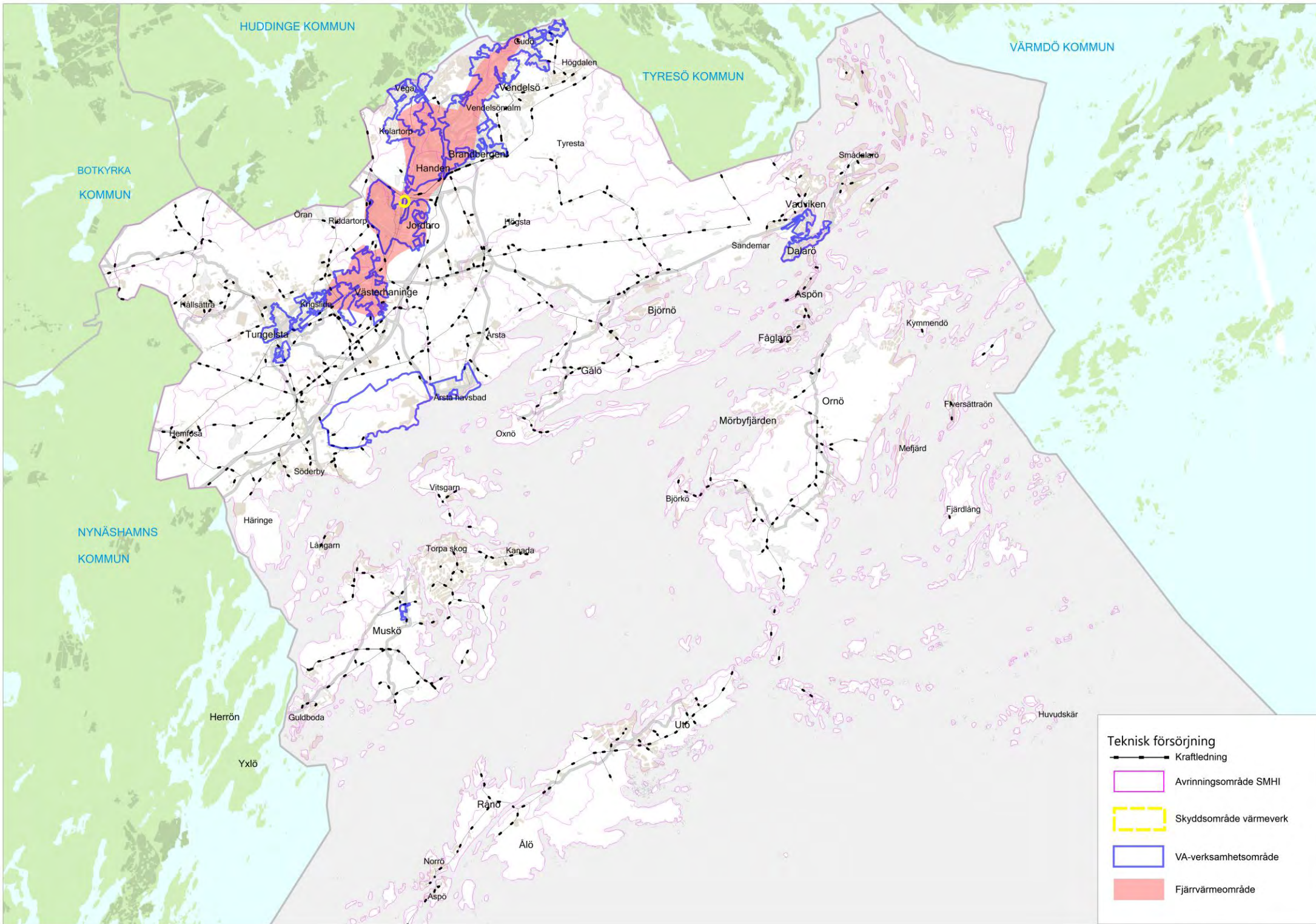
Jordbro kraftvärmeverk producerar både el och värme där värmeproduktionen levereras till fjärrvärmenätet. För att möjliggöra en utökning av fjärrvärmeproduktionen behöver möjligheterna för en framtida utbyggnad av verket finnas kvar. Befintligt skyddsområde redovisas i kartan för teknisk försörjning och ska även fortsatt gälla. Detta skyddsavstånd bedöms kunna inrymma en framtida utvidgning.

IT-infrastruktur

Tillgång till en bra internetuppkoppling ses idag som en självklarhet på de flesta platser. Digital kommunikation är mer eller mindre nödvändig i arbetslivet och där finns nu även nya digitala arbetsverktyg, webbaserade möten och distansarbete. Vi kan även förvänta oss att privatpersoner i allt högre grad kommer att efterfråga bredband med hög kvalitet.

Effektiv digital kommunikation är därmed en grundförutsättning för tillväxten i Haninge. Alla företag och hushåll behöver ha möjlighet att kommunicera digitalt utan begränsningar. En väl utbyggd IT-infrastruktur är viktig för en levande landsbygd och skärgård. Kommunen bygger inte själva ut bredband men upplåter mark för att kommersiell utbyggnad ska kunna ske. Nätet ska byggas så att även fritidsboende, speciellt på öar i skärgården, får möjlighet till en fiberanslutning. Nätet ska också kunna utnyttjas av de mobila systemen och möjliggöra en förtätning av dessa eftersom vi blir allt mer beroende av en ständig uppkoppling även utanför hemmen och arbetsplatserna. En utbyggnad av fiber sker lämpligen i samarbete med grannkommunerna.

- Kommunal mark kan upplåtas för utbyggnad av noder och kabelförlängning i syfte att erbjuda fiber under förutsättning att alla operatörer ges tillgång.

Teknisk försörjning

- Kraftledning
- Avrinningsområde SMHI
- Skyddsområde värmeverk
- VA-verksamhetsområde
- Fjärrvärmeområde

Miljö- och riskfaktorer

I arbetet för hållbar utveckling är det viktigt att integrera miljö- och riskfaktorer i planeringen för att inte äventyra människors hälsa och säkerhet. Flera av dessa omfattas av fastställda gränsvärden och nationella riktlinjer som följs och tillämpas oberoende av översiktsplanen. I detta kapitel beskrivs kommunens syn på frågorna och egna riktlinjer.

Översvämningar

Klimatförändringarna är ett faktum och medför ökad risk för översvämning genom att havet succesivt stiger, genom skyfall och ökad nederbörd, stigande grundvattennivåer och ökade flöden i sjöar och vattendrag.

Översvämningar till följd av stigande havsnivåer

Den globala uppvärmningen leder till smältande glaciärer och landisar vilket i sin tur medför att havet succesivt stiger. Det faktum att havet långsamt stiger ställer höga krav på hur vi planerar för bebyggelse. Länsstyrelsen i Stockholms län har tagit fram rekommendationer för lägsta grundläggningsnivå längs med Östersjökusten som gäller för uppförande av alla typer av bebyggelse. Endast uppförande av uthus och garage kan tillåtas på lägre nivåer. Avsteg från angiven nivå kan godkännas efter en särskild analys. Lägsta nivå gäller även för järnvägar, riksvägar, vägar utan reella förbifartsmöjligheter och andra centrala infrastrukturobjekt som bland annat pumpstationer och elcentraler.

Översvämning till följd av ökad nederbörd

En förväntad effekt av klimatförändringen är att årsnederbörden i Sverige förväntas öka med 10-20 procent under det närmaste seklet, och korttidsnederbörden förväntas bli 20-30 procent större under samma tid. System för avledning och fördröjning av normala dagvattenflöden har en begränsad kapacitet. Vid tillräckligt stora regn kommer dagvattensystemens kapacitet inte att räcka till och följderna blir att vattnet rinner på markytan – systemen bräddar. I befintlig bebyggelse innebär det en ökad risk för

översvämningar och att behovet av riskreducerande åtgärder bör ses över. Vid nyexploatering kommer noggranna utredningar för dagvatten att utgöra ett viktigt underlag för att kunna utforma nya områden så att byggnader placeras utan risk för översvämningar.

För att de vattenflöden som avrinner ytledes inte ska ge skador på byggnader, störa tillgängligheten till sjukhus eller slå ut samhällsviktiga funktioner, måste lokalisering av bebyggelse och höjdsättning av omkringliggande mark ske med hänsyn till behovet av ytliga avrinningsvägar och tillfälliga ytliga vattenmagasin. Grundprincipen är att byggnader ska placeras på höjdparter och grönytor anläggs i lågstråk. Bebyggelse ska hållas borta från översvämningsområden och instängda områden där hanteringen av dagvatten kan bli svårhanterlig.

En översiktlig kartering för översvämningssutbredning vid skyfall har gjorts för hela kommunen. Kartorna visar områden där det finns förutsättningar för översvämningar vid kraftig nederbörd. I markerade områden ska dagvatten och grundvatten utredas noggrant och i ett tidigt skede för att lokalisering av kommande exploatering ska ske med liten/ingen risk för översvämningar. Kartorna ger även en indikation om var det finns naturliga avrinningsstråk.

- Ny bebyggelse planeras utan risk för översvämningar till följd av höjda havsnivåer och ökad nederbörd. Länsstyrelsens riktlinjer för exploatering i riskområden för översvämning följs.
- Ny bebyggelse lokaliseras i regel på höjdparter så att den inte riskerar att utsättas för översvämning på grund av nederbörd.
- Lågstråk, instängda områden och övergripande avrinningsstråk reserveras till grönytor eller så kallade multifunktionella ytor där dagvatten kan fördröjas.

Ras, skred och erosion

Erosion av olika slag kan uppstå exempelvis från vågor, strömmande vatten, vind och is. Inre erosion kan också förekomma, vilket uppstår i finkornig friktionsjord då grundvattenströmmar för med sig partiklar. För att erosion ska uppstå är en förutsättning att det finns erosionskänsligt jordartsmaterial, såsom silt eller finsand, samt ett flöde eller vind som är tillräckligt stort för att lösgöra och transportera materialet. Förutsättningar för erosion finns både längs sjöar och vattendrag i Tyresåns sjösystem och Östersjökusten. Risken för att ras och skred ska inträffa ökar med ökad nederbörd, intensiva regn, ökade flöden och stigande havs- och grundvattennivåer. Till följd av ett förändrat klimat med ökad nederbörd bedöms riskerna för ras och skred öka i framtiden i de områden där stabiliteten redan idag är låg.

I områden med skredförutsättningar bör därmed aktsamhet iakttas vid planering och byggande och enligt länsstyrelserna bör kommunerna besluta om i vilka områden fördjupade geotekniska utredningar måste göras för att få kunskap om förutsättningar för ny bebyggelse samt eventuella behov av åtgärder för befintlig bebyggelse.

- Ingen ny bebyggelse ska tillkomma i ras- och skredriskområden utan att geoteknisk utredning genomförts och eventuella åtgärder vidtagits.

Genom att investera i "naturlig" infrastruktur och i förebyggande åtgärder beträffande översvämningar, ras och skred istället för att ta kostnader i efterhand för stora skador, kan kommun bli mer ekonomiskt robust (Hållbarhetsbedömning, s 48).

Luftföroreningar

Det finns anledning att skapa beredskap för framtida transporter med tanke på kommande skärpningar av miljö kvalitetsnormer och kommuns framtida utbyggnad. Det görs genom att söka lösningar som förbättrar eller minimerar negativ påverkan på luftmiljön. Vid planering av bebyggelsestruktur strävar därför kommunen efter att minimera transportbehoven, prioritera gång- och cykeltrafikanter samt att skapa underlag för en god kollektivtrafikförsörjning.

- För att minska luftföroreningarna arbetar kommunen med att underlätta för gång-, cykel- och kollektivtrafikanter samt minska bilanvändningen.

Förorenade områden

Länsstyrelsen i Stockholms län har identifierat närmare 500 förorenade platser i Haninge kommun. Dessa områden är förorenade på ett sådant sätt att de kan medföra skada eller risk för människors hälsa eller miljö och påverkar därför möjligheten att bo på och använda marken. Områdena har förorenats på olika sätt på grund av tidigare verksamheter på platsen och delas in i fyra klasser där riskklass 1 hör till de områden som anses utgöra störst risk för miljö och hälsa. Generellt är riskklass 1 och 2 mest prioriterade att utreda och undersöka vidare.

I Tungelsta och Västerhaninge finns ett stort antal före detta handelsträdgårdar som identifierats som potentiellt förorenade områden. I de områden där det har bedrivits militär verksamhet (Berga och Gälö på fastlandet) har flera objekt identifierats. Kända förorenade områden, som finns registrerade hos kommunen, bör vid ändring av markanvändningen eller utveckling utredas gällande föroreningarnas innehåll och omfattning och vid behov saneras.

- Vid bebyggelse i områden där risk finns för föroreningar i marken föregås bygget alltid av miljötekniska markundersökningar samt

hydrologiska (grundvatten) undersökningar. Eventuella efterbehandlingsåtgärder genomförs alltid före byggstart.

Radon

Radon är en osynlig och luktfri radioaktiv gas som finns i mark, luft och vatten. Radon är i de flesta fall ingen stor riskkälla men om man under lång tid bor i ett hus med höga radonhalter ökar risken för lungcancer. Marken är den vanligaste radonkällan och det går inte att vara säker på att marken är radonfri förrän mätningar har gjorts. Inför all nybyggnation bör därför radonmätningar göras. Om mätningarna visar på höga radonvärden ska byggnaderna byggas radonsäkert.

Rikt- och gränsvärde för högsta radonhalt i nya byggnader och befintliga bostäder och lokaler som används för allmänna ändamål är 200 Bq/m³.

- Om byggnader uppförs i ett område med hög radonhalt ställs krav på att dessa byggs med radonsäker grundläggning.

Strålning

Magnetfält kan ge upphov till omedelbar hälsopåverkan, som till exempel nerv- och muskelretningar. Styrkan på dessa magnetfält överskrider dock rejält de nivåer som normalt finns i vår omgivning. Däremot finns det osäkerhet om vilket effekt det har på lång sikt, exempelvis för sambandet mellan barnleukemi och exponering för magnetfält från kraftledningar.¹¹

¹¹ Strålsäkerhetsmyndighetens hemsida:

<http://www.stralsakerhetsmyndigheten.se/start/Magnetfält--tradlos-teknik/>, 2014-11-07

Strålsäkerhetsmyndigheten tillsammans med Socialstyrelsen, Arbetsmiljöverket, Elsäkerhetsverket och Boverket ger följande rekommendationer vid samhällsplanering och byggande:

- Sträva efter att utforma eller placera nya kraftledningar och elektriska anläggningar så att exponering för magnetfält begränsas.
- Undvik att placera nya bostäder, skolor och förskolor nära el-anläggningar som ger förhöjda magnetfält.
- Sträva efter att begränsa fält som starkt avviker från vad som kan anses normalt i hem, skolor, förskolor respektive aktuella arbetsmiljöer.

För att minska påverkan från elektromagnetiska fält är det på sikt rekommenderat att gräva ner kraftledningarna i kommunen eftersom det ofta ger försumbara magnetfält i marknivå.

Miljöfarlig verksamhet

Miljöfarlig verksamhet är all användning av mark, byggnader eller anläggningar som kan ge upphov till utsläpp till mark och vatten eller medföra andra störningar för människor eller miljön.

I Haninge finns ett antal större industriområden som Jordbro, Håga och Handens industriområde där industrier och andra miljöfarliga verksamheter är belägna. Dessa verksamheter kan ofta vara störande genom exempelvis luftföroreningar och buller. De kräver normalt stora skyddsavstånd till närmaste bostadsbebyggelse. I de mindre industriområdena som Brandbergen, Skäggsmo och Kvarntorps industriområde utgörs verksamheterna ofta av småindustri, handel och mindre störande verksamheter.

Rekommenderade skyddsavstånd mellan industrier och bostadsbebyggelse ges av Boverket. Om det finns intresse att avvika från rekommenderade skyddsavstånd bör en riskanalys göras i tidigt planskede.

Verksamheter och industrier med begränsad eller utan omgivningspåverkan kan med fördel integreras i bebyggd miljö. Vid samlokalisering bör frågor som störningar från exempelvis trafik, lastning, lossning, avfallshantering och buller från fläktar utredas.

Buller

Buller definieras som allt oönskat ljud och är ett utbrett miljö- och folkhälsoproblem. Trenden pekar mot att fler kommer att besväras av trafikbuller i framtiden med ökad trafik och fler boende i tätorter.¹² För nå miljökvalitetsmålet ”En god bebyggd miljö” är det en utmaning att minska påverkan från trafikbuller.¹³

Miljökvalitetsnormen för buller infördes år 2004. För att följa miljökvalitetsnormen ska kommuner med en befolkning på över 100 000 invånare vart femte år göra bullerkartläggningar och därefter ta fram och fastställa åtgärdsprogram för att minska bullerstörningar.

Haninge kommun bör arbeta aktivt med ljudmiljön i syfte att minimera mängden bullriga miljöer, men också för att främja platser med en god ljudmiljö inom tätbebyggt område och säkra tysta områden för rekreation och återhämtning. En god ljudmiljö och tysta områden är attraktiva tillgångar i en storstadsregion som bör tillvaratas och utvecklas.

Arbetet för god ljudmiljö ska ske aktivt och medvetet. Buller kan fångas och kanaliseras genom samhällsplaneringen i tätbebyggda områden. När

¹² Naturvårdsverkets hemsida: <http://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Manniska/Buller/> (2014-10-16)

¹³ Miljömålsportalen: <http://www.miljomal.se/Miljomalen/15-God-bebyggd-miljo/> (2014-10-29)

bebyggelse placeras närmare gatan möjliggörs tystare gårdar och bättre ljudmiljöer för såväl privat som offentligt bruk.

Undervisningslokaler för skola och förskola lokaliseras med fördel till lägen där ekvivalent ljudnivå klaras utan avsteg. Bullernivån vid fasad är dock av mindre betydelse för undervisningslokaler än för bostäder. Däremot är det viktigt att tillräckligt tysta miljöer säkras på skolgårdar och lektytor. Riktvärdet 55 dB(A) ekvivalent nivå bör hållas för skol- och lekgårdar i sin helhet, i enlighet med WHO:s rekommendationer.

- På skol- och lekgårdar eftersträvas högst 55 dB(A) ekvivalent nivå.

Den 1 maj 2015 trädde en ny förordning om trafikbuller vid bostadsbyggande i kraft. Den innehåller riktvärden för buller utomhus från spår-, väg- och flygtrafik vid bostadsbyggnader. Förordningen gäller såväl vid tillämpning i planskedet enligt plan- och bygglagen som vid tillståndsprövningar enligt miljöbalken. Riktvärdena berör endast ljudnivåer utomhus och påverkar inte det befintliga regelverket gällande ljudnivåer inomhus.

I förordningen nämns inte begreppet avstegsfall och i vilka miljöer detta skulle vara möjligt. Detta innebär att kommunen kan komma att från fall till fall både bedöma lämplighet och ändamålsenlighet till, samt föreslå, avsteg från riktvärden för buller inte bara i vissa miljöer utan i samtliga av kommunens miljöer.

Risk finns att den exploatering som sker leder till sämre luftkvalitet och ökat buller. Med genomtänkt planering, grönytor, placering av bebyggelse och genomtänkta planlösningar finns dock möjligheter att även i utsatta lägen skapa hälsosamma miljöer beträffande buller, luft och risker (Hållbarhetsbedömning, s 33-34)

Faktaruta: Förordning om trafikbuller vid bostadsbyggande

I korthet innebär förordningen följande:

- Buller från spårtrafik och vägar bör inte överskrida 55 dBA ekvivalent ljudnivå vid en bostadsbyggnads fasad, och 50 dBA ekvivalent ljudnivå samt 70 dBA maximal ljudnivå vid en uteplats om en sådan ska anordnas i anslutning till byggnaden.
- För bostadsbyggnader om högst 35 kvadratmeter bör bullernivån 60 dBA ekvivalent ljudnivå kombinerat med uteplats om högst 50 dBA och 70 dBA maximal ljudnivå inte överskridas.
- Om bullret vid en bostadsbyggnads fasad ändå överskrids bör en skyddad sida uppnås där bullret uppgår till högst 55 dBA ekvivalent ljudnivå och maximal ljudnivå mellan kl. 22.00 och 06.00 uppgår till högst 70 dBA vid fasad och som minst hälften av bostadsrummen är vända mot. Som ovan gäller även här högst 50 dBA ekvivalent ljudnivå samt 70 dBA maximal ljudnivå vid en uteplats om en sådan ska anordnas i anslutning till byggnaden.

Skyddsavstånd

I Haninge transporteras farligt gods på de rekommenderade primära transportlederna Nynäsbanan (järnvägen), väg 73 (Nynäsvägen) och väg 259 (Tvärförbindelse Södertörn) som används för genomfartstrafik. De sekundära transportlederna är främst avsedda för lokala transporter från det primära nätet, för leverantör eller mottagare av farligt gods.

Det sekundära vägnätet består för närvarande av väg 227 (Dalarövägen), väg 257 (Tungelstavägen, mellan Västerhaninge trafikplats och Tungelsta), väg 260 (Gudöbroleden), väg 560 (Vitsåvägen, mellan Fors trafikplats och Årsta brygga) samt väg 561 (Österhaningevägen).

För att garantera en trygg och säker miljö ska länsstyrelsens riskhanteringsprocess beaktas vid detaljplanering inom 150 meters avstånd från leder för farligt gods. Riskhanteringsprocessens innefattar riskanalys, riskvärdering och riskreduktion och behandlar allt ifrån identifiering av möjliga risker till beslut om och genomförande av eventuella riskreducerande åtgärder samt uppföljning av att besluten svarar mot den aktuella riskbilden. Om det finns ett högt bebyggelsetryck och i övrigt få begränsningar för ny bebyggelse görs en fördjupad riskanalys. Den undersöker möjliga skyddsåtgärder som skulle kunna möjliggöra ny bebyggelse inom rekommenderat skyddsavstånd. Rekommenderade skyddsavstånd återfinns i Länsstyrelsens publikationer.^{14 15}

¹⁴ Rekommendationer för fysisk utformning längs vägar och järnvägar, inklusive rekommenderade skyddsavstånd, Länsstyrelsen i Stockholms län, Rapport 2000:01.

¹⁵ Riskhänsyn vid planläggning av ny bebyggelse – människors säkerhet intill vägar och järnvägar med transporter av farligt gods, Länsstyrelsen i Stockholms län, remissversion 2012

- Vid utveckling nära verksamheter och infrastruktur med skyddsavstånd görs en avvägning mellan de olika intressena. I lägen med starka bebyggelsemotiv görs en fördjupad riskanalys.
- Verksamheter med skyddsavstånd flyttas om möjligt ut från kollektivtrafikknära lägen till lägen där de inte står i konflikt med stadsutvecklingen.

Hästar

I Haninge finns cirka 2 000 hästar och intresset för hästar är utbrett. Kommunen främjar hästnäringen eftersom den skapar arbetstillfällen för många människor. Hästen har även betydelse för exempelvis det öppna landskapet, friluftslivet, besöksnäringen och för rehabilitering. Den är därför en viktig resurs som behöver få finnas på landsbygden och det finns utvecklingspotential för hästnäringen. För att hästnäringen ska kunna gynna biologisk mångfald är det av stor betydelse att bete sker på så kallad naturbetesmark. Sådana marker har en artrik flora som är beroende av bete för sin existens. Hästar som betar på nedlagd åkermark, som är relativt artfattig, bidrar inte på samma sätt till bevarandet av höga naturvärden och biologisk mångfald.

Hästnäringen kan innebära olägenheter för människors hälsa genom exempelvis allergier och lukt. Spridningen av allergener beror dock på olika omständigheter på plats och avtar i takt med att avståndet från stall eller hästthagar ökar.

Haninges hästpolicy är vägledande vid planering för och invid hästanläggningar. Fastställda generella skyddsavstånd finns inte utan dessa fastställs från fall till fall. Möjligheten till utveckling av hästnäringen och ridsporten har stor betydelse i bedömningen eftersom hästen har positiva effekter för människor, samhällsekonomin och den levande landsbygden. God samexistens mellan djurhållning och bebyggd miljö går att åstadkomma.

- Planering av bebyggelse invid hästanläggningar görs utifrån den enskilda platsens förutsättningar och vägs mot möjligheten att utveckla hästnäringen och ridsporten.

Grönstruktur

Grönstrukturen är det gröna nätverk av bland annat naturområden, parker, trädgårdar och bostadsgårdar som finns i och runt tätorterna. Grönstrukturen renar luft och vatten och ger förutsättningar för ett gott lokalklimat, biologisk mångfald och fungerande ekosystem. Grönstrukturen skapar även förutsättningar för möten mellan människor och ger plats för friluftsliv, lek, promenader och fysisk aktivitet.

Naturen runt hörnet

Haninge kommun kännetecknas av att det alltid är nära till natur, skärgård och hav. Hit kommer besökare från hela regionen för att ta del av friluftsliv och naturupplevelser. Naturen i Haninge erbjuder stora barrskogsområden, odlingslandskap, lövskogar och skärgård. Här finns större skogsområden med mycket äldre skog och därmed en rik biologisk mångfald. Hällmarkstallskog är en skogstyp som är ovanlig i ett internationellt perspektiv men karaktäristisk för stora delar av Haninges skogsbygd. På vissa sträckor, exempelvis vid Häringe och på Gålö, växer ädellövskogar med framförallt ek.

Även skärgårdsöarna är skogsklädda, oftast med barrskog, men på öar med mer näringsrik jordmån växer frodiga lövskogar. På Utö och Ornö finns exempelvis större områden med ädellövskog. Längre ut i kustbandet avtar vegetationen och längst ut i ytterskärgården består öarna mestadels av klippor och skär.

Vi vill att alla människor på ett enkelt sätt ska kunna ta sig ut och vistas i naturen. Människor söker olika upplevelser i naturen och det är därför viktigt att det finns markerade vandringsleder, rastplatser och motionsspår samtidigt som det finns naturområden som ger möjlighet att uppleva skogskänsla,

tystnad och orördhet. Det är även angeläget att mark för camping finns i nära anslutning till naturen och att dessa helst också kan nås med kollektivtrafik.

Nedre Rudasjön.

Tyresta

Tyresta nationalpark är tillsammans med Tyresta naturreservat ett av de största orörda skogsområdena i Sverige nedanför fjälltrakterna. Tyresta blev nationalpark 1993 och bjuder på en unik urskog, klara skogssjöar och ett stort antal ovanliga växter och djur. Naturreservatet runt nationalparken fungerar som en buffertzona mot ny bebyggelse. Totalt är området nästan tre mil i omkrets. För att möjliggöra för besökare att snabbt och effektivt nå den tysta

och orörda naturen i nationalparken kan en ny alternativ entré till Tyresta utredas vidare.

- Alla anläggningar för besökare i kommunens naturreservat och värdefulla naturområden, som vägvisning, ledmarkeringar, rastplatser, parkeringsplatser m.fl., ska ha god standard.

Ekologiska landskapssamband

Hur grönområden hänger ihop är många gånger lika viktigt som vilka naturvärden som finns i de olika områdena. Förlust och fragmentering av livsmiljöer är ett av de främsta hoten mot biologisk mångfald, såväl i Sverige som internationellt. Betydelsen av sammanhängande, ekologiskt funktionella landskap slås fast i EU:s biodiversitetsstrategi till 2020, som nu implementerats i Sverige. I stadsmiljöer eller urbaniserade regioner accentueras fragmenteringsproblematiken. Om livsmiljöernas kvalitet försämras så ökar avstånden mellan artpopulationer och risken för ett utdöende av en hel population ökar. Avgörande för att upprätthålla grundläggande ekologiska processer i fragmenterade landskap är att det finns tillräcklig mängd livsmiljö, en grön infrastruktur, så att arter kan förflytta sig mellan livsmiljöer där de kan reproducera sig.¹⁶

- Viktiga ekologiska landskapssamband beaktas vid planläggning.

En sammanhållen bebyggelse i närheten av pendeltågsstationerna innebär att större sammanhängande grönområden (skogs- och jordbruksmark) kan bevaras. Dock tas viss mark i anspråk som kan innebära negativa konsekvenser för den kommunala, och till viss del även regionala, grönstrukturen. (Hållbarhetsbedömning, s 27)

¹⁶ Rapport: "Ekologiska landskapssamband i Haninge" Calluna AB 2014

Biologisk mångfald och skydd av värdefull natur

Haninge har en varierad och förhållandevis sammanhängande natur med en rik biologisk mångfald, speciellt knuten till skogslandskapet, skärgården och odlingslandskapet. För att denna mångfald ska bevaras för kommande generationer behöver vi särskilt värna områden med höga naturvärden. Utöver att skydda de mest värdefulla naturområdena behöver vi se till att dessa har förbindelse med varandra via gröna stråk för att deras värden ska bestå. Detta kan exempelvis ske genom att bevara viktiga spridningskorridorer genom bebyggelsen eller att låta den omgivande naturen vara med och inspirera till växtval i parker och gaturum för att stärka dessas funktion som spridningssamband.

Exempel på skyddsvärda områden som bör utredas för olika typer av skydd är Högstaskogen, Norrbyskogen och skogarna runt Hemfosa-Träsksjön.

Kommunens arbete med att skydda värdefull natur ska i första hand utgå ifrån Naturkatalogens sammanhängande områden med höga naturvärden samt områden utpekade som svaga samband i rapporten Ekologiska landskapssamband.

Rapporten "Ekologiska landskapssamband" är framtagen av Calluna AB 2014 och identifierar svaga, speciellt viktiga samt fungerande ekologiska landskapssamband på lokal nivå i Haninge kommun.

- Kulturlandskapets och skogsmarkens värden bevaras och utvecklas med avseende på natur, kulturmiljö och friluftsliv.

- Naturmark med betydelse för biologisk mångfald skyddas så att åtgärder som skadar deras värden undviks.
- Vid bebyggelse- och trafikutveckling, skötsel av park- och naturmark och vid restaurering eller nyanläggande av parkmark tillvaratas möjligheten att bidra till kommunens biologiska mångfald.

Ekologiskt särskilt känsliga områden (ESKO)

Enligt miljöbalken ska varje kommun definiera de områden som är ekologiskt särskilt känsliga, så kallade ESKO-områden. Att ett område är ekologiskt särskilt känsligt definieras av att dess ekosystem lätt förändras negativt vid störning. Sällsynta djur eller växter inom ett område fungerar ofta som indikator på att området är särskilt ekologiskt känsligt.

- De ekologiskt särskilt känsliga områdena (ESKO-områden) beaktas så att åtgärder som skadar områdets specifika känslighet undviks.

Ekologisk kompensation

Ekologiska kompensationsåtgärder ska vidtas i de fall värdefulla naturområden eller vattenmiljöer tas i anspråk för exploatering. Syftet är att säkerställa tillgång till värdefulla natur- och rekreationsområden samtidigt som kommunens tätorter förtätas. Exploatering av orörda grönområden ska i första hand undvikas genom att exploatering sker i centrala delar, på redan exploaterad mark och genom en hög exploateringsgrad.

Kompensationsåtgärder blir aktuella först när alla andra åtgärder för att förhindra, minimera eller balansera skadan på naturvärdet har tillvaratagits.

- Ekologisk kompensation används om värdefulla naturområden tas i anspråk vid exploatering.

Gröna kilar

I den regionala utvecklingsplanen för Stockholms län, RUFSS, har en regional grönstruktur identifierats som är uppbyggd kring ett antal så kallade gröna kilar. Det finns sammanlagt tio gröna kilar i Stockholms län varav två stycken, Hanvedenkilen och Tyrestakilen, sträcker sig genom Haninge kommun.

Haninges gröna kilar och stora opåverkade områden är en viktig tillgång för invånare och besökare och har stor betydelse för möjligheten till friluftsliv och rekreation. Den goda tillgången till grönområdena gör kommunens bostadsorter attraktiva. De gröna kilarna har också stor ekologisk betydelse som hemvist och spridningskorridorer för både växter och djur. Kilarna sträcker sig över kommungränserna och förvaltas och utvecklas därför med fördel i samverkan mellan kommunerna. Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen, RUFSS 2010, anger att de gröna kilarna ska bevaras, utvecklas och göras tillgängliga för invånarna.

Grönområdet söder om Brandbergen är ett så kallat svagt grönt samband och har stor betydelse för rekreation samtidigt som det bidrar till bevarad biologisk mångfald genom att bland annat ge förutsättningar för arter knutna till gammal skog att sprida sig mellan Tyresta och Hanveden. Delar av grönområdet har höga eller mycket höga naturvärden vilket redovisas i Haninges naturkatalog¹⁷. Skogsstyrelsen har identifierat ett antal nyckelbiotoper och naturvärdesobjekt inom området.

Större mark- och vattenområden som inte alls, eller endast obetydligt är påverkade av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt påverka områdets karaktär. Kommunen har ambitionen att bilda fler naturreservat, se Naturvårdsplanen.

¹⁷ Haninge kommuns Naturkatalog, bilaga till Naturvårdsplanen.

Ett stort opåverkat område är ett område större än 200 hektar. Större opåverkade områden i Haninge är Hanveden, skogarna kring Hemfosa-Träsksjön samt Tyresta-Åva. Dessa områden är av stor betydelse för både naturvärden och det rörliga friluftslivet. Både Hanveden och Tyresta-Åva är också av riksintresse för friluftslivet och Tyresta-Åva-området är även av riksintresse för naturvärden. Skogsområdena runt Hemfosa-Träsksjön räknas också som stora orörda områden även om både järnvägen och väg 73 skär rakt genom.

Stora delar av Haninges skärgård kan också betraktas som orörda och opåverkade.

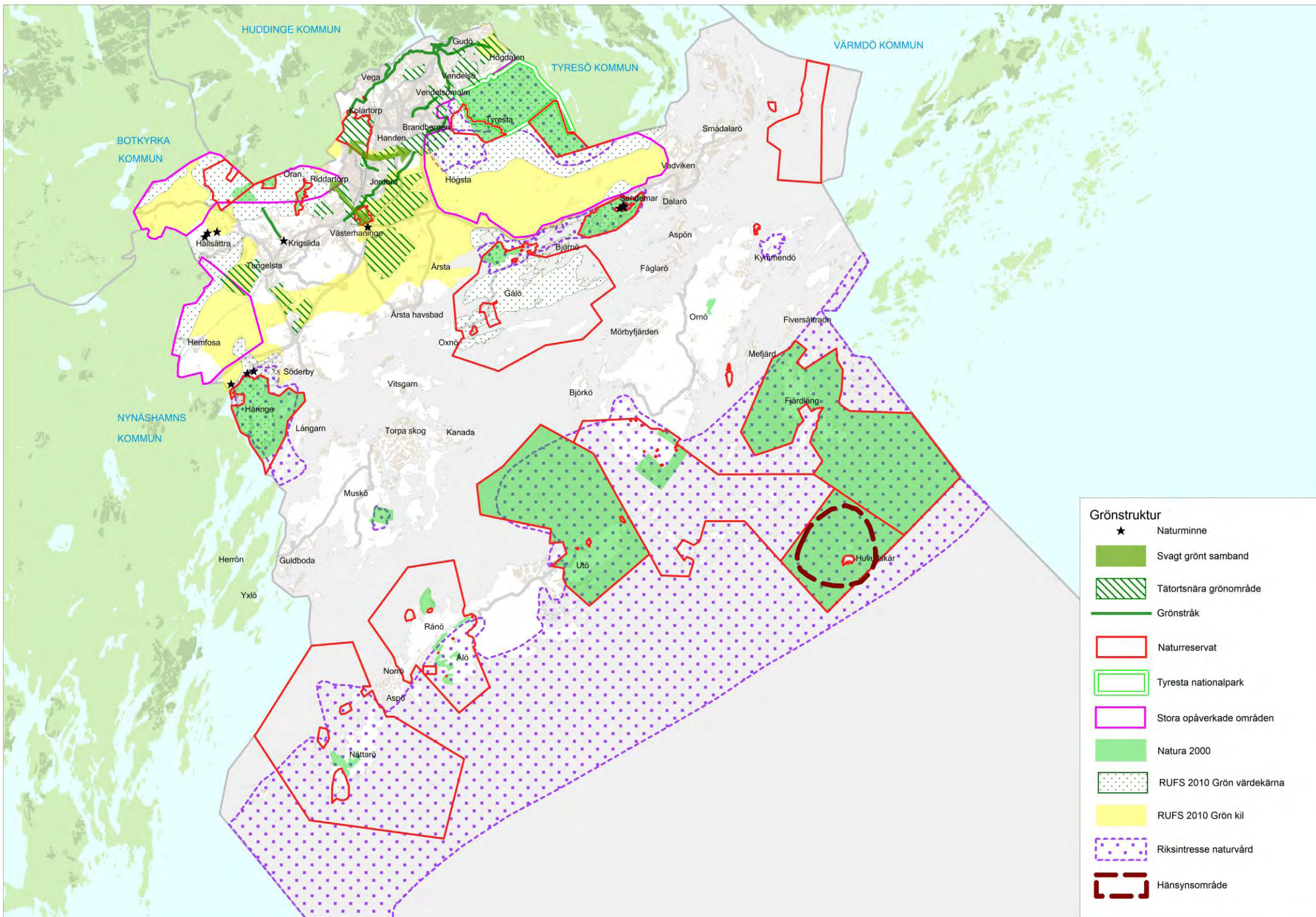
- De gröna kilarna och andra stora opåverkade områden värnas, vilket även innebär att åtgärder som splittrar och skapar barriärer inom dem ska undvikas.

Tysta områden

I Haninge finns det skogar där du kan vandra länge utan att höra några ljud från varken trafik eller verksamheter. Det är ovanligt i en storstadsregion som Stockholm och därför har Stockholms läns landsting identifierat sådana tysta områden som har särskilt höga värden för friluftslivet på grund av få eller inga onaturliga ljud. Alla områden med mindre än 45 dBA ljudpåverkan har angivits som tysta områden.

I Stockholms skärgård finns sedan 2008 två så kallade hänsynsområden/tysta områden varav det ena gäller skärgårdsområdet kring Huvudskär i Haninge kommun. I ett hänsynsområde ombeds alla att visa extra hänsyn genom att exempelvis inte köra snabbare än 5 knop, använda motor så lite som möjligt, inte åka vattenskoter samt att dämpa musik och prat. En framtida bullerkartering av kommunen kommer att visa var dessa tysta områden finns.

- Tysta områden värnas och främjas.

- Grönstruktur**
- ★ Naturminne
 - Svagt grönt samband
 - ▨ Tätortsnära grönområde
 - Grönstråk
 - Naturreservat
 - Tyresta nationalpark
 - Stora opåverkade områden
 - Natura 2000
 - ▨ RUFs 2010 Grön värdekärna
 - RUFs 2010 Grön kil
 - ▨ Riksintresse naturvård
 - ▨ Hänsynsområde

Blåstruktur

Blåstrukturen består av sjöar, vattendrag, hav och grundvatten. Vissa delar, som grundvattenmagasin, är inte synliga men har en viktig roll i det hydrologiska kretsloppet, för vattenkvaliteten och för samhällets möjlighet att tillgodogöra sig resursen.

Vattenförekomster

EU:s ramdirektiv för vatten, ofta kallat vattendirektivet, har antagits som svensk lag. Direktivet ger ett gemensamt regelverk och en helhetssyn på hur EU:s vattentillgångar ska uppnå god kvalitet. För ett antal sjöar, vattendrag, kustområden och grundvatten, formellt benämnda vattenförekomster, har man fastställt miljökvalitetsnormer. Direktivet anger att god kemisk och ekologisk status ska ha uppnåtts senast 2021 för ytvatten. För grundvattenförekomster anges att god kemisk och kvantitativ status ska uppnås. I vattenförekomster där detta inte är möjligt kan tidgränsen förlängas till 2027.

Sjöar och vattendrag

I Haninge finns 26 utpekade utvattenförekomster. Av dessa är sex sjöar, fem vattendrag, tretton skärgårdsområden och två utsjöområdet. Generellt sett har Haninges vatten en god kemisk status, kvicksilver undantaget. Den ekologiska statusen är en sammanslagen bedömning av en rad olika parametrar och generellt når kommunens ytvatten endast måttlig ekologisk status. Två av Haninges ytvattenförekomster uppnår både god ekologisk och kemisk status.

Drevviken, som vi delar med tre andra kommuner, tar emot stora volymer dagvatten från vägar och bebyggda områden inom hela sitt avrinningsområde. Från Haninge tar Drevviken emot dagvatten både från Brandbergen/Norrby gårde samt från Vegaområdet. Haninge belastar även sjön med näringsämnen från enskilda avlopp.

För att uppnå god status behöver halterna av näringsämnen halveras och mängden partiklar minskas kraftigt. Balansen mellan växt- och djurplankton samt balansen mellan olika fiskarter behöver förbättras. Vid fritidsfiske tas oftast endast rovfiskar som gös, abborre och gädda vilket resulterar i att andelen bytesfiskar ökar. Detta i sin tur påverkar sammansättningen av djurplankton och växtplankton på ett negativt sätt. Utsättning av rovfisk, både i Drevviken och i kustvatten och vattendrag, gynnar därför den naturliga balansen.

Vid fortsatt exploatering i Drevvikens avrinningsområde behöver planeringen av dagvattenåtgärder komma in i planprocessen i ett tidigt skede och att stor hänsyn tas till behovet att rena dagvattnet. Dagvattenåtgärder innebär både flödesdämpande och näringsreducerande åtgärder. Tyresåns sjösystem, där Drevviken samlar ihop flödena från hela avrinningsområdet, har ett åtgärdsprogram gemensamt för alla kommunerna i systemet. I programmet föreslås ett stort antal åtgärder som syftar till att uppnå vattendirektivets mål.

Vitsån och Rocklösaån belastas både av näringsämnen från jordbruksmark, enskilda avlopp och från Fors reningsverk. Husbyån belastas av föroreningar både från vägar och från olika verksamhetsområden. Båda åarna mynnar ut i Hårsfjärden. Båda åarna är även viktiga reproduktionsplatser för havsöring. Vid exploatering i avrinningsområdena för dessa åar måste minskning av halterna av näringsämnen och partiklar få hög prioritet. Dessutom måste dagvattenåtgärder vidtas för att dämpa höga vattenflöden.

Haninge har ett antal sjöar och vattendrag, benämnda övrigt vatten, som har god kvalitet och höga naturvärden. Dessa ligger ofta i början av de tillflöden som når de olika vattenförekomsterna. Det är viktigt att dessa sjöar och vattendrag inte försämras och exploatering av dessa områden bör undvikas. Så länge källflödena i ett vattensystem är friska så förmår även kraftigt förorenade vatten nerströms att självläka om föroreningskällorna elimineras.

Grundvatten

Haninge kommun har 17 grundvattenförekomster varav 15 har god kemisk och kvantitativ status. Dessa är lokaliserade främst längt den åsbildning som löper genom kommunen i nord-sydlig riktning. Endast Sandemar och Dalarö uppvisar tecken på påverkan men inte i oroväckande omfattning. Haninge har relativt goda grundvattentillgångar som är en mycket viktig reserv om ordinarie vattenleveranser skulle förhindras. Flera av de grundvattenförekomster som används som reservvattentäkter har fått skyddsföreskrifter men ett antal andra, som i nuläget inte ligger i exploateringsområden, behöver få utökad skydd för att långsiktigt säkra vårt dricksvatten. Mycket grundvatten rinner ut i sjöar och vattendrag och grundvatten av god kvalitet underlättar för förorenade vatten att återhämta sig då föroreningskällorna eliminerats.

Stränder och strandskydd

Strandskyddet finns för att säkerställa allmänhetens tillträde till stränder och kustområden och även för att skydda känsliga djur- och växtarter och områden med höga naturvärden. I Stockholmsområdet är exploateringsstrycket mycket högt och Länsstyrelsen har därför beslutat att stora delar av Haninges kustområden ska ha utökad strandskydd från det generella strandskyddet på 100 m utökad till 300 meter från strandlinjen. Även vissa grunda vattenområden, som Sandemar, kan omfattas av det utökade strandskyddet. Många stränder är viktiga för rekreation och fiske men även som lek- och uppväxtområden för många fiskarter. I vissa fall kan det vara aktuellt att pröva om dispens kan medges från strandskyddet. För att detta ska göras korrekt och enhetligt har Stadsbyggnadsnämnden tagit fram en vägledning för Haninge kommuns prövning av strandskyddsdispenser¹⁸.

¹⁸ Vägledning för strandskyddsbedömning, Dnr SBN 27/2013. Antagen av Stadsbyggnadsnämnden, SBN 2011-05-25 § 78.

Ett sätt att stärka tillgängligheten till naturnära rekreation är att öka tillgängligheten till några av våra stränder och badplatser. Utmed Rudan i Handen och Drevviken i Vendelsö är det exempelvis lämpligt att bygga strandpromenader och gångstråk som är tillgängliga för alla, oavsett kön, ålder och funktionsförmåga.

- Stränder tillgängliggörs med strandpromenader och gångstråk som är lätta att nå för alla, oavsett kön, ålder och funktionsförmåga.

Vattenbruk

I Haninge finns endast ett fåtal vattenbruk, främst odling av regnbågsforell och kräfta. På grund av den generellt höga näringsbelastningen i Östersjön kommer troligen inga nya öppna kassodlingar i skärgården att få tillstånd. Den enda möjligheten för kommunen att få en ökad lokal fiskproduktion blir att underlätta för recirkulerande eller slutna landbaserade odlingar att etablera sig. Eftersom dessa bör förläggas nära god tillgång på vatten, avlopp, energi och vägar bör lämpliga platser finnas med i kommunens planer för näringslivets expansion.

Havet

Haninges kustvatten och havsområden utgör ca 80 procent av kommunens totala yta. Östersjön har generellt en mycket hög belastning av näringsämnen och föroreningar. Ett alltför oreglerat fiske har även lett till att den ekologiska balansen är rubbad. Haninge bidrar med ytterligare belastning genom olika dagvattenflöden, reningsverk samt ett stort antal enskilda avlopp. Detta medför att ingen vattenförekomst i våra kustvatten når god status. Det finns dock ett antal åtgärder som kan förbättra situationen. Haninges pågående arbete med att inspektera enskilda avlopp visar på en stor förbättringspotential¹⁹. Ändrade jordbruksrutiner och djurhållning samt en

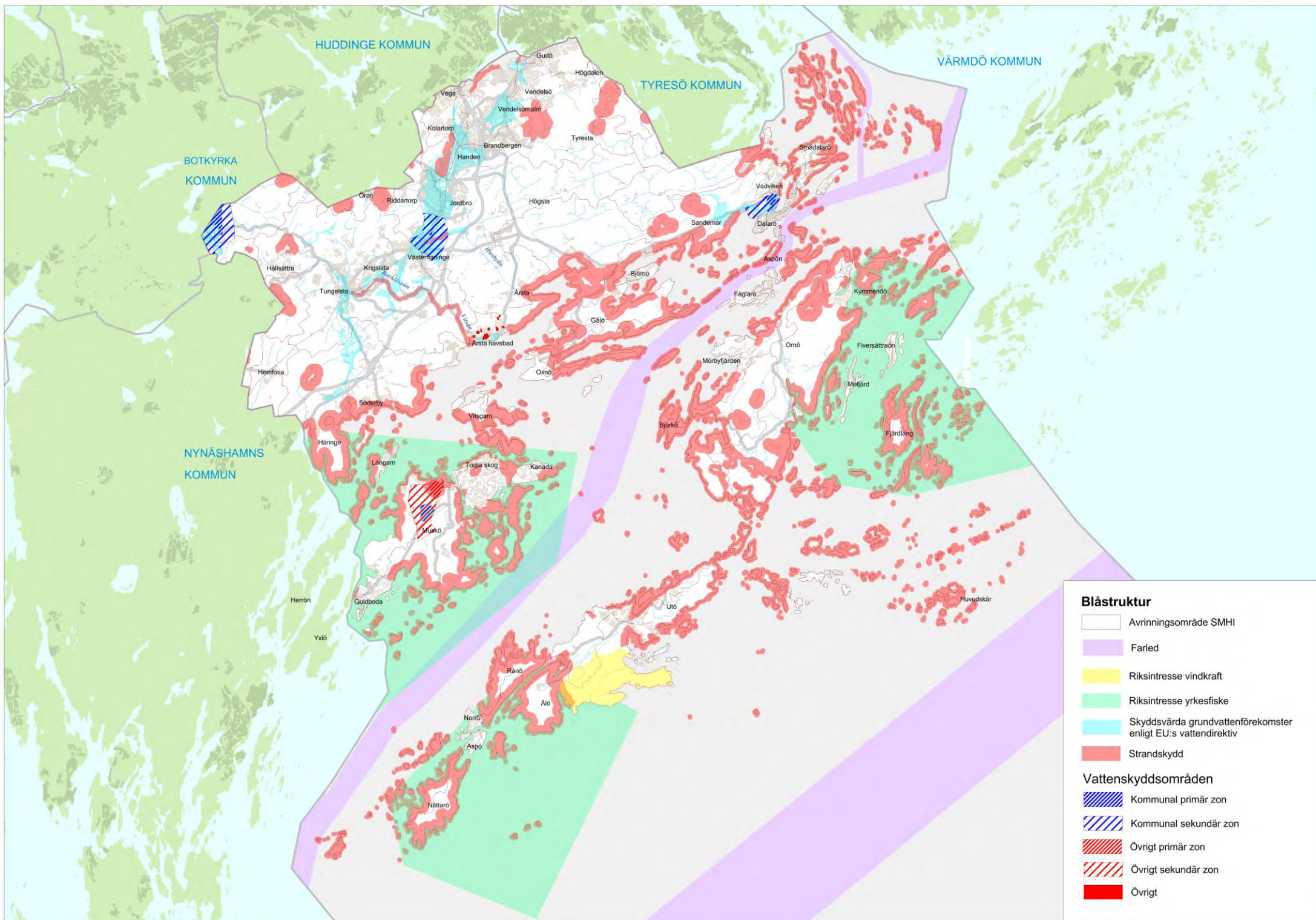
¹⁹ Se rapport Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund, SMOHF

satsning på att åtgärda föroreningar i dagvattenflöden i samband med exploatering kan ha stor effekt. Eftersom vattenförekomsterna närmast kusten främst påverkas av flöden från land finns stora möjligheter att skapa lokala förbättringar. Återskapande av naturliga våtmarker, både uppströms och i kustbandet, binder mycket näringsämnen och bidrar samtidigt till att skapa goda miljöer för fisk och fågel. Utsättning av fisk samt skapande av lekplatser för olika fiskarter gynnar den ekologiska balansen och ökar samtidigt förutsättningarna för ett bra fritidsfiske.

Intresset för att utveckla och nyttja havet som en resurs för fler arbetstillfällen, ökad välfärd och livskvalitet ökar. Därmed ökar även anspråken på Sveriges havsområden. Sverige har en lång kuststräcka och förutsättningarna skiljer sig åt i olika delar. Östersjön har stora miljöutmaningar om god miljöstatus ska uppnås till år 2020. Regionens utvecklingsplan anger att den marina miljön generellt behöver förbättras.

Haninge kommuns yta sträcker sig ut till territorialgränsen, 12 sjömil från den så kallade baslinjen, det vill säga lågvattenlinjen utmed kusten enligt sjökort. I det öppna havsområdet utanför baslinjen finns flera intressen som kulturarv, friluftsliv och turism, både fritidsfiske och yrkesfiske, sjöfartsleder, försvaret och naturvård. Även energiutvinning som vindkraft och vågkraft skulle i framtiden kunna vara aktuella.

- Kommunen deltar i regionala åtgärder som syftar till ett hållbart nyttjande av havsområdet och som bidrar till att förbättra Östersjöns vattenkvalitet.
- Utveckla skydd av särskilt värdefull marin natur- och kulturmiljö.

Blåstruktur

- Avrinningsområde SMHI
- Farled
- Riksstress vindkraft
- Riksstress yrkesfiske
- Skyddsvärda grundvattenförekomster enligt EU:s vattendirektiv
- Strandskydd

Vattenskyddsområden

- Kommunal primär zon
- Kommunal sekundär zon
- Övrigt primär zon
- Övrigt sekundär zon
- Övrigt

Riksintressen

Bestämmelser om riksintressen finns i 3 och 4 kapitlet i Miljöbalken. De kan gälla för såväl områden som är skyddsvärda på grund av sina speciella natur- och kulturvärden som för områden som är av betydelse för ett speciellt användningsområde. Områdena kan även vara riksintressanta för totalförsvaret. Ett riksintresses värde eller betydelse får inte påtagligt skadas och det väger alltid tyngre än ett motstående lokalt allmänintresse. Områden av riksintresse ska prioriteras i den fysiska planeringen.

Riksintressen 3 kap. Miljöbalken

Yrkesfiske havsområdet, MB 3 kap. 5 §

Delar av Östersjön i närheten av Muskö, öster om Ornö, söder om Utö och omkring Nättarö berörs av riksintressen för yrkesfisket. Kommunens planering tar hänsyn till dessa fiskevatten så att de inte påverkas på ett betydande sätt.

Naturvård, MB 3 kap. 6 §

I Haninge finns fem områden av riksintresse för naturvården; Tyresta – Åva, Stegsholm – Sandemar, Gullringekärret. Kymmendö och Arbottna. Dessa är kommunens mest värdefulla naturområden i ett nationellt perspektiv och visar landskapstyper, naturtyper och andra naturvärden som är karaktäristiska för landets olika naturgeografiska regioner. Kommunens planering tar hänsyn till dessa värden så att miljöerna inte påverkas på ett betydande sätt.

Friluftsliv, MB 3 kap. 6 §

I Haninge finns fyra områden av riksintresse för friluftslivet varav det största är den del av Stockholms skärgårds yttre del med intressen som exempelvis båtsport, bad, fritidsfiske och cykling. Tyresta – Åva och Ågesta – Lida - Riksten. Kommunens planering tar hänsyn till dessa friluftsområden så att miljöerna inte påverkas på ett betydande sätt.

Kulturmiljövård, MB 3 kap. 6 §

Haninge har åtta områden av riksintresse för kulturmiljövården; Österhaningebygden, Sandemar, Utö, Huvudskär, Sundby – Varnö, Dalarö – Jutholmen – Dalarö skans, Kymmendö och Älvsnabben. Dessa miljöer visar hur människan har nyttjat tillgängliga naturresurser och hur samhälle, näringsliv, sociala villkor, byggnadsskick och estetiska ideal har utvecklats. Kommunens planering tar hänsyn till dessa värden så att miljöerna inte påverkas på ett betydande sätt.

Järnväg, MB 3 kap. 8 §

I Stockholms län är hela det statliga järnvägnätet med stationer, spårområden, depåer och godsterminaler av riksintresse. Järnvägen mellan Älvsjö och Nynäshamn kallas Nynäsbanan och är dubbelspårig mellan Älvsjö och Tungelsta. Utbyggnad av dubbelspår till Hemfosa pågår. Nynäsbanan är av interregional betydelse och trafikeras främst av pendeltåg, men även av godståg till Jordbro. Haninges tätortsband ligger längs Nynäsbanan och här planeras den största bebyggelseutvecklingen. Riksintresset beaktas i planeringen.

Väg, MB 3 kap. 8 §

Väg 73 mellan Stockholm och Nynäshamn löper utmed hela kommunens tätortsband och utgör en förbindelse mellan regionala centra, vilket innebär att vägen är av särskild regional betydelse. Utmed motorvägen förespråkar kommunen placering av transportintensiva och ytkrävande företag i närhet till trafikplatserna. Mellan Handen och Brandbergen vill kommunen minska den barriäreffekt som väg 73 innebär och planerar därför för en ny övergång här.

Väg 259 utgör förbindelse mellan regionala centra, vilket innebär att vägen är av särskild regional betydelse. Även den planerade sträckningen är av riksintresse. Kommunen tar hänsyn till riksintressena i sin planering.

Sjöfart, MB 3 kap. § 8

Den allmänna farleden Dalaröleden på sträckan Örngrund – Kanholmsfjärden med farledsklass 1 är av riksintresse för sjöfarten. Kusttrafiken på sträckan Kalmarsund - Svenska Björn med farledsklass 2 är också av riksintresse för sjöfarten. Kommunen tar hänsyn till riksintressena i sin planering.

Vindkraft, MB 3 kap. 8 §

På sydöstra Utö finns ett riksintresse för vindkraft. Kommunen tar hänsyn till riksintresset i sin planering.

Energidistribution, MB 3 kap. 8 §

Kraftledningsnätet i Stockholmsregionen består av stamnät, regionnät och lokalnät. Stamnätet är uppbyggt av ledningar och stationer för 400 kV och 220 kV och det förvaltas av Svenska Kraftnät. Länsstyrelsen har gjort bedömningen att stamnätet för elförsörjning med 400 kV och 220 kV ledningar/kablar inklusive transformatorstationer är av riksintresse. Kommunen tar hänsyn till riksintresset i sin planering.

Totalförsvaret, MB 3 kap. 9 §

Försvaret har anläggningar och verksamhet i Haninge som är av riksintresse. Mest känt är skjutfältet och hamnen vid Berga och på Muskö. Försvaret har dock även stora områden runt Utö med möjlighet till bland annat skjutövningar. Mellsten skjutfält vid Nåttarö och Stabbo skjutfält mellan Ornö och Utö är även två mindre områden utsedda till riksintresse för totalförsvaret. Utöver dessa finns även två riksintressen för sjöövningar utanför Muskö och Utö. Kommunen kontaktar Försvarmakten i ett tidigt skede om ovan nämnda riksintressen kan komma att beröras av en plan. Utöver dessa områden är också hela Sveriges yta samrådsområde för objekt högre än 20 meter utanför, och högre än 45 meter inom, sammanhållen bebyggelse.

Riksintressen 4 kap. Miljöbalken

Riksintressen enligt Miljöbalkens 4 kapitel är områden som i sin helhet är av riksintresse och är utpekade med geografiska namn direkt i lagtexten. Nedan framgår hur de som berör Haninge (Kustområdet och skärgården samt Natura 2000-områden) ska tillgodoses i den översiktliga planeringen.

Kustområdet och skärgården, MB 4 kap. 2,4 §

Stockholms läns kustområde och skärgård sträcker sig från Arkösund och Oxelösund i söder till Singö, Öregrund och Forsmark i norr. Det utgör i sin helhet ett riksintresse som ett av Sveriges mest värdefulla landskap med stora natur- och kulturvärden och med betydelse för friluftsliv och turism. Turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen ska särskilt beaktas vid bedömning av exploatering eller andra ingrepp i miljön. Haninge kust och skärgård sträcker sig från Ängsön, Gränö och Kalvholmen i norr till Nåttarö och Mällsten i söder.

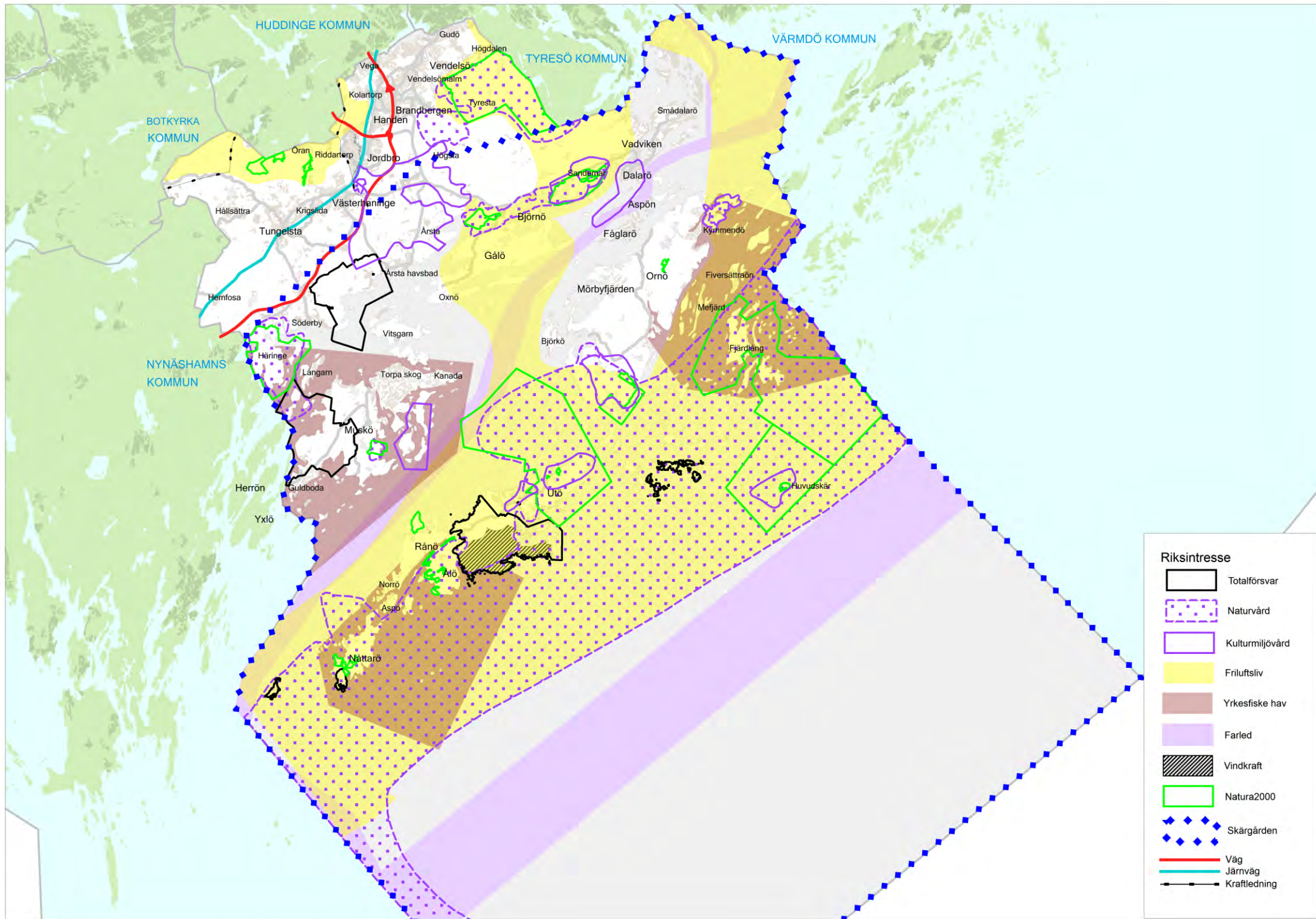
Bestämmelserna i 4 kap 4 § MB är särskilt inriktade på att begränsa exploateringen för fritidshusbebyggelse. Exploatering och andra ingrepp i miljön gör endast om det kan ske på ett sätt som inte påtagligt skadar områdenas befintliga värden. Fritidsbebyggelse tillförs endast i form av komplettering till befintlig bebyggelse. Bestämmelserna utgör inte hinder för utvecklingen av befintliga tätorter eller av det lokala näringslivet.

Natura 2000, MB 4 kap. 8 §

Natura 2000 är EU:s nätverk av värdefulla naturområden. Syftet är att värna om naturtyper och arter som EU-länderna har kommit överens om är av gemensamt intresse. Till varje Natura 2000 område tas en bevarandeplan fram, som bland annat beskriver områdets värden. Det är länsstyrelserna som föreslår områdena och EU som fattar beslut.

I Haninge finns 15 stycken Natura 2000-områden, sex stycken på fastlandet och nio stycken i skärgården. Kommunens planering tar hänsyn till dessa

värden så att miljöerna inte påverkas på ett betydande sätt. På fastlandet finns Tyresta – Åva, Sandemar, Stegsholm (Gålö), Riddartorpsmossen, Hanveden och Häringe – Hammersta. I skärgården finns Ytteräng (Muskö), Södra Nåttarö, Ålö, Rånö - Ängsholmen, Utö, Varnöfladen (Ornö), Öster Ladängen (Ornö), Fjärdlång och Huvudskär.

HUDDINGE KOMMUN

VÄRMDÖ KOMMUN

TYRESÖ KOMMUN

BOTKYRKA
KOMMUN

NYNÄSHAMNS
KOMMUN

Gudö

Vega

Högdalen

Vendelsö

Vendelsöalm

Brandbergen

Tyresta

Handen

Jordbro

Högsta

Smådalarö

Vadviken

Dalarö

Aspön

Fåglarö

Gälö

Arsta

Björnö

Ornö

Mörbyfjärden

Oxnö

Björkö

Utlö

Rånö

Alö

Norrö

Aspö

Nattarö

Herrön

Yxlö

Guldboda

Muskö

Torpa skog

Kanada

Vitsgam

Söderby

Häringe

Långam

Hälsättra

Krigsida

Tungelsta

Västerhaninge

Arsta havsbud

Hemfosa

Oran

Riddarö

Kolarö

Fjärdäng

Mefjärd

Fiversättraön

Kymmendö

Huvudskär

- Riksdalen**
- Totalförsvär
 - Naturvård
 - Kulturmiljövård
 - Friluftsliv
 - Yrkesfiske hav
 - Farled
 - Vindkraft
 - Natura2000
 - Skärgården
 - Väg
 - Järnväg
 - Kraftledning

Hållbarhetsbedömning

En översiktsplan är, enligt miljöbalken, en plan som kan antas innebära betydande miljöpåverkan. En miljöbedömning ska därför genomföras för översiktsplanen och en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) ska upprättas. Syftet med miljöbedömningen är enligt miljöbalken att integrera miljöaspekter i planen så att en hållbar utveckling främjas.

Haninge kommun har valt att utvidga miljöbedömningen till en hållbarhetsbedömning där, utöver ekologiska/miljömässiga, även sociala och ekonomiska aspekter konsekvensbedöms. Hållbarhetsbedömningen uppfyller miljöbalkens krav på miljökonsekvensbeskrivningar. Hållbarhetsbedömningen har genomförts stegvis och skett integrerat och parallellt med översiktsplanarbetet.

Syftet med hållbarhetsbedömningen är att i stora drag beskriva de ekologiska/miljömässiga, sociala och ekonomiska konsekvenser som översiktsplanen förväntas ge upphov till. Fokus ligger på att diskutera huruvida översiktsplanen medverkar till att en önskvärd framtid, ur ett hållbarhetsperspektiv, nås. Detta så att kommunens planering verkar i en hållbar riktning.

Hållbarhetsbedömningen finns i sin helhet i ett separat dokument. Den beskriver de konsekvenser för ekologiska, sociala och ekonomiska aspekter av hållbarhet som förslagen i Översiktsplan 2030 förväntas kunna ge upphov till.

Avgränsning och alternativ

Hållbarhetsbedömningens avgränsning har arbetats fram tillsammans med Haninge kommuns tjänstemän och behandlar tre olika dimensioner av hållbarhet; den ekologiska/miljömässiga, den sociala och den ekonomiska dimensionen. Konsekvenserna beskrivs på en övergripande nivå med fokus på Haninge kommun men även för grannkommuner och Stockholmsregionen i ett mer regionalt perspektiv. Konsekvenserna beskrivs i huvudsak för år 2030.

Konsekvenserna beskrivs dels för planförslaget, d.v.s. ÖP 2030, men även för ett nollalternativ (vad händer om planförslaget inte antas och realiserar) och ett scenario Låg. Nollalternativet innebär att befintlig översiktsplan från 2004 även i fortsättningen är gällande, vilket i många delar liknar ÖP 2030. Scenario Låg innebär att kommunens nya översiktsplan antas men att olika omvärlds- och marknadsfaktorer gjort så att kommunens tillväxt avtar med en lägre befolkningsutveckling och ett avtagande bostadsbyggande.

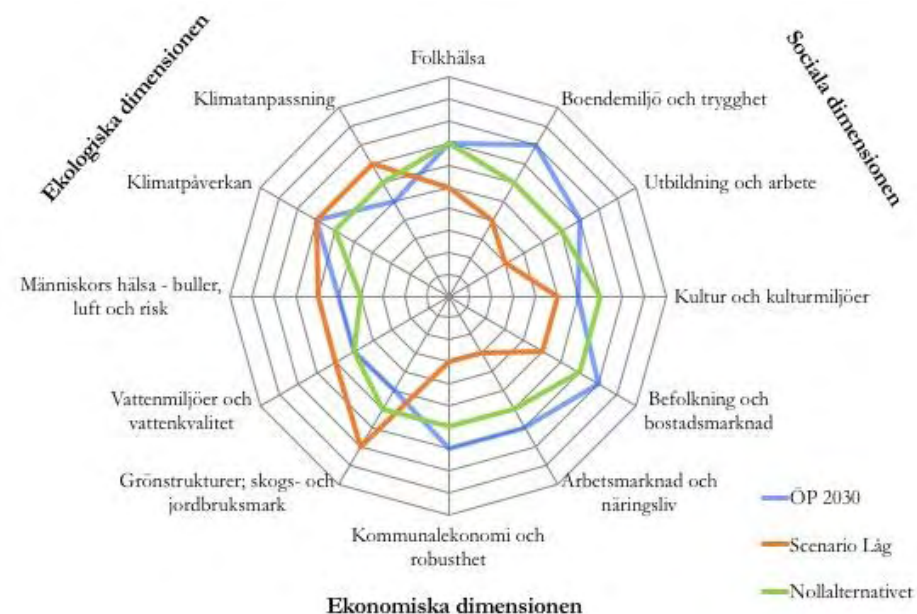
Arbetet med hållbarhetsbedömningen

Hållbarhetsbedömningen har genomförts stegvis och skett integrerat och parallellt med översiktsplanarbetet. I ett första steg gjordes en avgränsning av hållbarhetsbedömningen tillsammans med de tre arbetsgrupper (ekologisk/miljömässig, social och ekonomiskt) som redan fanns inom översiktsplansarbetet. Tillsammans med kommunens tjänstemän diskuterades och definierades vad hållbarhet är för Haninge kommun. För varje definition på hållbarhet diskuterades ett antal utvärderingskriterier som hållbarhetsbedömningen sedan har utgått från i bedömningarna om översiktsplanen ger förutsättningar för hållbar utveckling. Samrådsmöte om avgränsningen hölls med Länsstyrelsen i Stockholms län den 4 mars 2014. Som en del av den integrerade processen/arbetsättet, genomfördes en

workshop i form av en SWOT-analys tillsammans med kommunens tre arbetsgrupper. Efter arbetet med avgränsningen inleddes arbetet med konsekvensbedömningarna. Konsekvensbedömningarna har gjorts i ett antal steg parallellt med framtagandet av översiktsplanen och bedömningar och slutsatser har granskats av kommunens olika projektgrupper. Konsulterna som ansvarat för hållbarhetsbedömningen har granskat utkast till texter och riktlinjer i översiktsplanen, för att få en integrerad plan- och konsekvensbedömningsprocess.

Bidrar översiktsplanen till hållbar utveckling?

Översiktsplanens (inklusive scenario Låg och nollalternativet) möjligheter att i ett lokalt perspektiv bidra till en hållbar utveckling har utvärderats med hjälp av ett värderingsdiagram. I värderosen beskrivs hur hållbara de olika alternativen/scenariona är. Cirkelns mitt representerar ett sämsta tänkbara utslag, medan cirkelns ytterkant representerar bästa tänkbara. Genom att både ÖP2030, scenario Låg och nollalternativet utvärderas ger rosen en bild av hur de står i förhållande till varandra och till hållbarhet. Värderosen ska betraktas som en bedömning av möjligheterna att nå hållbar utveckling och inte som ett absolut värde på hållbarhet. Möjligheten att nå en hållbar utveckling är dock i allra högsta grad beroende av vad som sker i efterföljande planering och inom respektive aspekt av hållbarhet har sammanvägda bedömningar av ett flertal variabler gjorts, varför värderosen ska förstås och tolkas tillsammans med bedömningar i text.

Värderos för ÖP 2030, scenario Låg samt nollalternativet.

Ekologisk/miljömässig hållbarhet

När det gäller den ekologiska/miljömässiga dimensionen av hållbarhet bedöms scenario Låg vara mest fördelaktig. Detta beror huvudsakligen på att scenariot innebär lägst exploatering och befolkningsökning vilket i sin tur medför att både större grönområden och spridningssamband samt mindre närnatur och grönytor kan bevaras i högre grad. Scenario Låg bedöms också medföra en lägre andel hårdgjorda ytor vilket medför att en mindre mängd förorenat dagvatten behöver omhändertas och att en mindre mängd föroreningar riskerar att påverka kommunens vattenmiljö negativt. Utöver detta bedöms lägre antal människor utsättas för buller och höga luftföroreningshalter i och med att det inte byggs lika mycket och lika tätt

som i ÖP 2030 och nollalternativet. Både ÖP 2030 och nollalternativet bygger i stor grad på förtätning i redan exploaterade områden vilket också innebär att större mer sammanhängande grönområden samt spridningssamband kan bevaras. Detta är av stor vikt för växter och djur och för att kunna vara motståndskraftigt i ett förändrat klimat där grönska har många viktiga funktioner, t.ex. för att omhänderta vatten, rena luft och erbjuda skugga. ÖP 2030 och nollalternativet tar dock viss oexploaterad mark i anspråk och risken är större att närnatur och mindre grönytor inne i bebyggelseområden tas i anspråk i jämförelse med scenario Låg. Det är viktigt att i dessa alternativ säkerställa och utveckla grönytor för närrekreation och vardagsmotion. I det fortsatta arbetet är det även viktigt att utformning och placering av ny bebyggelse i närheten av viktiga gröna spridningssamband studeras vidare.

För ÖP 2030 och nollalternativet behöver frågorna kring dagvattenhantering lokalt studeras vidare, framförallt i Handen och i övriga större förtätningssammanhang kring pendeltågsstationerna. Här är det viktigt att arbeta med att spara och utveckla grönytor inne i bebyggelsen och att arbeta med andra tekniska lösningar. Detta för att minska belastningen av förorenat dagvatten till recipienter. Detta är även viktigt ur ett klimatanpassningsperspektiv. ÖP 2030 och scenario Låg bedöms som likvärdiga när det gäller klimatpåverkan, även om de är kopplade till olika aspekter. I ÖP 2030 ökar t.ex. möjligheterna att använda sig av kollektivtrafik samt gång och cykel vilket kan minska bilbehovet och därigenom minska utsläpp av växthusgaser per capita. Befintlig infrastruktur kan också nyttjas i högre grad. ÖP 2030 innebär dock totalt sett ökade utsläpp av växthusgaser till följd av fler bilar samt uppvärmning och ökad energianvändning till alla nya hushåll. I scenario Låg bedöms befolkningstillväxten bli betydligt lägre vilket kan innebära en mindre ökning av bilåkandet och de totala utsläppen förväntas därmed bli lägre än i ÖP 2030. I nollalternativet bedöms bilberoendet bli större. Framtida tuffare energikrav, fler alternativa

energikällor etc. kan dock innebära att utsläppen inte ökar i den takt som dagens exploateringar innebär.

Möjligheterna för klimatanpassning bedöms som något större i Scenario Låg och nollalternativet jämfört med ÖP 2030. Detta på grund av lägre täthet. I tätta miljöer är risken större att grönområden, viktiga för samhällets robusthet mot ett förändrat klimat, tas i anspråk. Dock behöver det inte alltid vara en motsättning mellan dessa två variabler. I en tät stadsmiljö kan gröna tak och fasader samt genomsläppliga material i refuger och parkeringsytor m.m. användas. Detta är något som bör beaktas och som bör regleras i fortsatt detaljplanering.

Social hållbarhet

Utifrån den sociala dimensionen av hållbarhet bedöms ÖP 2030 vara mest fördelaktigt, framförallt beroende på att ÖP 2030 skapar förutsättningar för korta avstånd mellan arbete, bostad och service som främjar gång och cykel, funktionsblandade och trygga utemiljöer samt förutsättningar för en tillgänglig och levande landsbygd samt kust och skärgård. Utöver detta skapas goda förutsättningar till valfrihet över sin boendesituation och det är möjligt att i stora delar av kommunen bo både stadsmässigt och naturnära i olika bostadstyper. Sammantaget bedöms ÖP 2030 motverka segregation. Korta avstånd och bättre sammanbundna stadsdelar innebär också att närheten och tillgängligheten till rekreation- och grönområden, kulturmiljöer, mötesplatser och möjligheten att uppleva parker, torg, aktiviteter och arkitektur ökar. Det skapar också bättre förutsättningar till att minska segregation mellan kommunens olika orter. Detta innebär att fler får tillgång till och att det blir enklare att uppleva natur- och kulturupplevelser och att skapa sociala relationer genom möten. Dock planeras i ÖP2030 ny bebyggelse i anslutning till eller inom riksintresseområden för kulturmiljön samt i områden som är mycket formlämningsrika, vilket är viktigt att ta hänsyn till i kommande planering. Nollalternativet liknar ÖP 2030 men genom något mer spridd bebyggelse skapas något lägre förutsättningar utanför Handen och de större

pendeltågsstationerna för gång och cykel samt för trygga och säkare utemiljöer och mötesplatser. Nollalternativet bedöms också innebära ett något mindre varierat bostadsutbud, särskilt på landsbygd och kustnära. Beträffande kulturmiljöer innebär nollalternativet liknande konsekvenser som ÖP2030, den största skillnaden är att utredningsområdet i Årsta Havsbad uteblir och därmed även eventuell negativ påverkan på riksintressanta kulturmiljöer. Scenario Låg bedöms vara minst fördelaktigt utifrån den sociala dimensionen. Detta beror i hög grad på att scenariot innebär sämre förutsättningar för att gå och cykla samt mindre förutsättningar för ett varierat bostadsutbud. Risk finns att marknaden styr i alltför hög grad vilket kan leda till att främst resursstarka grupper gynnas. Längre avstånd och lägre täthet ger också sämre förutsättningar för trygga och attraktiva bostadsmiljöer. Scenario Låg bedöms kunna bidra till ökad segregation. Scenario Låg innebär dock mindre bebyggelse i anslutning och/eller inom värdefulla kulturmiljöer. Samtidigt kan satsningar på att tillgängliggöra kommunens kulturmiljöer, liksom ekonomiska satsningar på för en utveckling av landsbygden och skärgården utebli.

Ekonomisk hållbarhet

Utifrån den ekonomiska dimensionen av hållbarhet bedöms ÖP 2030 vara mest fördelaktigt. Förutsättningar skapas för en positiv befolkningsutveckling med en relativt balanserad demografisk balans och valfrihet över sitt boende. Attraktiva bostadsområden skapas nära kollektivtrafik, service och natur. Förutsättningar skapas också för en varierad arbetsmarknad och ett diversifierat näringsliv när kollektivtrafiken utvecklas och mark för arbetsplatser skapas, vilket kan locka nya företag till kommunen. Ny mark tas delvis i anspråk vilket leder till vissa kostnader, utbyggnad sker dock huvudsakligen genom förtätning vilket är resurseffektivt. Allt detta leder till kommunala intäkter men också kostnader eftersom ökad befolkning ställer krav på utbildning, vård m.m. Nollalternativet liknar ÖP 2030 men bedöms medföra något lägre förutsättningar för en varierad arbetsmarknad och ett mångsidigt näringsliv p.g.a. lägre täthet och att områdena i anslutning till

spårstationerna inte tas tillvara i lika hög grad som i ÖP 2030. Kommunens attraktivitet bedöms också som något lägre eftersom kollektivtrafiken inte är lika utvecklad. I och med den något mer spridda bebyggelsen kan nollalternativet också leda till något lägre demografisk balans och att kostnaderna för utbyggnad blir något högre i jämförelse med vid förtätning. Scenario Låg är minst gynnsam utifrån den ekonomiska dimensionen. Detta beror i huvudsak på att det generellt finns sämre grund för tillväxt. Satsningar på bostadsbyggande, service och kollektivtrafik riskerar att utebli vilket kan påverka kommunens attraktivitet för både boende och företag. Därmed minskar också möjligheterna för en attraktiv arbetsmarknad och möjligheter till ett diversifierat näringsliv. Risk finns att marknaden styr i alltför hög grad vilket kan leda till att främst resursstarka grupper gynnas, vilket leder till sämre demografisk balans, spridd bebyggelse och med en majoritet av barnfamiljer och äldre i villor i attraktiva lägen. Scenario Låg bedöms inte vara lika robust som ÖP 2030 och nollalternativet.

Slutsats

De olika aspekterna av hållbarhet är beroende av varandra, de hänger ihop och skapar tillsammans en helhet eller ett system. När dessa aspekter samverkar kan en hållbar utveckling nås. I helheten blir också rummet betydelsefullt. I rummet samordnas de ekologiska, sociala och ekonomiska dimensionerna fysiskt till en helhet genom den bebyggda fysiska miljön.

Rumsligt bedöms ÖP 2030 och nollalternativet i lika hög grad hushålla med mark/naturresurser samt inneha en balans mellan olika markanvändning som också kan bidra till kommunens attraktivitet. Scenario låg bedöms ha något lägre förutsättningar gällande dessa aspekter då marknaden riskerar att styra utvecklingen och markanvändningen i högre grad. Det alternativ som bedöms tillvarata möjligheterna för resande och tillgänglighet till viktiga målpunkter bäst, är ÖP 2030. Detta på grund av att kommunens pendeltågsstationer utvecklas i hög grad med förtätning och funktionsblandning samt att kollektivtrafiken görs attraktivare och möjligheten att gå och/eller cykla ökar.

Hållbarhetsbedömningen och värderosen visar att ÖP 2030, nollalternativet och scenario Låg har olika stora möjligheter att bidra till en hållbar utveckling. Samtliga alternativ/scenarion har dock frågor som kommunen behöver arbeta vidare med i arbetet för en hållbar utveckling. ÖP 2030 och nollalternativet innebär liknande förutsättningar för att gå i en hållbar riktning men är mer eller mindre fördelaktiga ur olika dimensioner. Scenario Låg bedöms vara minst hållbar men däremot mer fördelaktig än både ÖP 2030 och nollalternativet om man enbart studerar den ekologiska dimensionen.

ÖP 2030 lever till stora delar upp till Haninges vision ”Ett attraktivt och hållbart Haninge”. Några viktiga punkter att ta med sig i efterföljande arbete har dock identifierats. Detta rör frågor gällande t.ex. god tillgång till närmatur, stora grönområden och vatten, varierade bostadsmiljöer och upplåtelseformer, utformning och placering av ny bebyggelse inom eller i anslutning till kulturhistoriskt värdefulla områden eller gröna viktiga spridningssamband samt säker dagvattenhantering.

Fortsatt planering

Översiktsplan, fördjupad översiktsplan och utvecklingsprogram

I översiktsplanen visar kommunen hur man vill att stad, land och skärgård ska utvecklas, var det kan och bör byggas, var det behövs nya vägar och cykelbanor och vilka områden, både mark och vatten, som bör sparas. I planen beskrivs också vilken hänsyn som bör tas till kulturhistoriska kvaliteter, naturvärden, risken för bullerstörningar och översvämningar. Hur kommunen tänker tillgodose riksintressen redovisas särskilt. Översiktsplanen täcker hela kommunens yta.

Ibland kan det finnas skäl att göra en mer detaljerad plan än översiktsplanen för vissa delar, till exempel för en tätort, kommundel, kustområde eller annat avgränsat geografiskt område. Ofta sker detta en tid efter att översiktsplanen är antagen. När denna så kallade fördjupade översiktsplanen antas ersätter den översiktsplanen för den aktuella geografiska platsen.

Haninge kommun har löpande arbetat med fördjupningar av geografiskt avgränsade områden. Både med fördjupade översiktsplaner men även med fördjupningar som kallas utvecklingsprogram. Utvecklingsprogrammen följer gällande översiktsplans inriktning men beskriver inte bara utvecklingen, utan också ofta genomförandet, på en mer detaljerad nivå och används främst vid detaljplaneringen som en del av det inledande programarbetet. Det innebär att detaljplanarbetet kan effektiviseras och bättre harmoniseras med kringliggande områden i samma geografiska område.

De områden som har utvecklingsprogram har tidigare stått eller står nu inför en möjlig utveckling i större skala och kommunen har därför bedömt att det finns behov av ett helhetsgrepp som är mer detaljerat än vad den övergripande översiktsplanen kan ge.

Utvecklingsprogrammen fastställs av kommunfullmäktige, de liknar en fördjupad översiktsplan men följer inte samma samrådsprocess och har inte statusen att kunna ändra översiktsplanen. Utvecklingsprogrammen har ofta ett sakinnehåll som också skiljer sig från en översiktsplan, exempelvis kan utbudet samt innehåll och kvalitet rörande offentlig service behandlas. Kommunens löpande översiktliga planering följer inte bara översiktsplanen (och dess fördjupningar) utan i många fall även de konkreta förslag på utveckling som föreslås i utvecklingsprogrammen. Utvecklingsprogrammen följs årligen upp av kommunstyrelsen.

Nya fördjupade översiktsplaner kan vid behov komma att tas fram för både fastlandet och i skärgården.

Utredningsbehov

I arbetet med att ta fram översiktsplanen har behovet av ytterligare utredningar och planeringsinsatser identifierats. Det har inte funnits möjlighet att ta fram dessa under översiktsplanarbetet.

- Kulturmiljöinventering
- Bullerkartering
- Trafikplan
- Grönstrukturplan
- Klimatanpassningsplan
- Planeringsunderlag för regional massbalans/masshantering och terminalplatser

Underlag

Avfallsplan, 2011

Bostadssituationen i Haninge, 2015

Bredbandsutredning, Atellus, 2014

Cykelplan, 2010

Dagvattenstrategi, 2010

Detaljplaneprogram Norrby Dnr 2017:42, 2010

Ekologiska landskapssamband, Calluna AB, 2014

Exploateringsstudie för Haninge, Spacescape, 2014

Fördjupning av Klimat och sårbarhetsanalys, Structor med DHI som underkonsult, 2014

Handelsutredning, WSP, 2014

Klimat- och sårbarhetsanalys, IVL Svenska Miljöinstitutet, 2013

Kulturmiljöinventering – Muskö socken, 2016

Länsplan för regional transportinfrastruktur i Stockholms län, Stockholms länsstyrelse, 2014

Lätt och rätt för alla, 2013

Naturvårdsplan och naturkatalog

Parkstråksanalys, Tyréns, 2013

Strategi för ungas trygghet, hälsa och utveckling, 2011

Trafikstudie regionala stadskärnan, ÅF, 2014

Trafikstrategi för Haninge kommun

Trafiksäkerhetsprogrammet, 2010

Omvärldsanalys, 2014

Parkplan, handlingsplan för Haninges kommundeparker

Parkstråksanalys Haninge, Tyréns, 2013

Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen, SLL, 2010

Rekommendationer för fysisk utformning längs vägar och järnvägar, inklusive rekommenderade skyddsavstånd, Stockholms länsstyrelse, 2000

Riskhänsyn vid planläggning av ny bebyggelse – människors säkerhet intill vägar och järnvägar med transporter av farligt gods, Stockholms länsstyrelse, 2012

Vattenplan, 2012

VA-plan, 2015

VA-policy, 2013

Vindkraft i Haninge kommun, Norconsult, 2009

Vägledning för strandskyddsbedömning, 2011

Utvecklingsprogram för Brandbergen, Dalarö, Jordbro, Regionala stadskärnan, Tungelsta, Vendelsö och Västerhaninge.

Åtgärdsvalsstudie – Tvärförbindelse Södertörn, Trafikverket, 2014

Ordlista

Allmänna intressen

Vid beslut om användningen av mark- och vattenområden ska alla kommuner redovisa hur hänsyn tas till de så kallade allmänna intressena. Som allmänt intresse räknas bland annat växter och djur, kulturlämningar, naturreservat, riksintressen, allmänna badplatser, framkomligheten för friluftslivet och farleder.

Barriäreffekt

Avskärmande verkan av t.ex. en väg eller järnväg. Människor och djur upplever fysiskt eller psykiskt vägen som ett hinder att passera.

Baslinje

Baslinjen är ett begrepp som används för att ange varifrån en stat, enligt reglerna i FN:s havsrättskonvention, beräknar sitt *territorialhav* och sin ekonomiska zon.

Bebyggelse struktur

Den bebyggda miljöns fysiska mönster och sammansättning.

Befintlig bebyggelse

Begreppet syftar till att det på platsen finns mark ianspråktagen för bebyggelse. Begreppet definieras inte av någon fastställd volym utan det kan vara allt ifrån ett enstaka hus till flera.

Besöksnäring

Alla verksamheter som människor kommer i kontakt med när de turistar. Besöksnäring är såväl boenden, handel, muséer som aktivitetsanläggningar med mera.

Bequerel

Enhet för att mäta aktiviteten hos ett radioaktivt material.

Biobränsle

Energiresurs som erhålls från någon typ av biomassa (material med biologiskt ursprung). Det kan vara i fast, flytande och gasform.

Biologisk mångfald

Rikedom av arter, genetisk variation inom arter samt mångfalden av *ekosystem*.

Blåstruktur

Sjöar, vattendrag, hav och grundvatten.

Bredband

Tekniker för snabb datakommunikation, exempelvis för överföring av data, bild eller video över ett kommunikationsnät.

Bus Rapid Transit (BRT)

Ett busstrafiksystem där man tagit tillvara på många av de lösningar man finner i spårtrafiksystem. Bussarna går t.ex. i allmänhet på separerade bussbanor vilket ger en hög medelhastighet och hög åkkomfort samtidigt med låg störningskänslighet och hög trafiksäkerhet.

Bq/l

Förkortning av bequerel per liter.

dBA

Enhet för relativ ljudstyrka i förhållande till människans hörsselförmåga.

Dagligvara

Varor som i allmänhet köps ofta och förbrukas under en begränsad tid, exempelvis livsmedel (mat).

Dagvatten

Dagvatten är vatten som tillfälligt rinner på marken. Oftast avses vatten från hårda ytor som hustak, vägar och parkeringsplatser. Det mesta dagvattnet är regn eller smältvatten från snö och is.

Deponi

Upplag för avfall.

Detaljplan

Juridiskt bindande plan som styr hur mark får användas och vilka byggnader eller anläggningar som får finnas där.

Ekologi

Vetenskapen om de levande varelsernas relationer till sin omvärld.

Ekologisk kompensation

Åtgärder som på något sätt kompenserar för förlorade eller skadade naturvärden genom att exempelvis nyskapa eller restaurera naturvärden i andra områden

Ekosystem

Allt levande och dess livsmiljö inom ett område.

Ekosystemtjänster

Tjänster som naturen tillhandahåller och som människan är direkt beroende av. Tjänsterna ger oss bland annat luft- och vattenrening, jordbildning, primärproduktion och naturupplevelser som kan påverka vår hälsa positivt.

Erosion

Nötning och skulptering av berggrund och jordtäckte genom rinnande vatten, vind, vågor eller glaciäris.

Exploatering

Ianspråkstagande av obebyggd mark eller annan naturresurs för bebyggelse eller anläggning.

Exploateringstal

Mått på bebyggelseområdets täthet.

Externhandel

Affärer och koncentration av affärer utanför kommunens eller kommundelarnas centrum.

Farligt gods

Ämnen och produkter som har sådana farliga egenskaper att de kan skada människor, djur, miljö och egendom om de inte hanteras rätt.

Fjärrvärme

Värmesystem där olika bränslen som t.ex. olja, kol, gas, torv, flis eller hushållsavfall eldas i värmepannor. Vattnet hettas upp till hög temperatur och distribueras i ett kulvertsystem till de byggnader som ska värmas.

Fordonsflotta

Totalt antal fordon (exempelvis buss, bil och moped). Enligt svensk lag delas fordon in i motordrivna fordon, släpfordon, efterfordon, cyklar, sidvagnar, hästfordon och övriga fordon.

Fysisk planering

Beskriver hur mark- och vattenområden bör användas, var bebyggelse och infrastruktur ska ligga och hur den bör vara utformad. Plan- och bygglagen styr kommunernas fysiska planering. Det finns tre typer av kommunala fysiska planer: översiktsplaner, detaljplaner och områdesbestämmelser.

Färdmedel

Transportmedel. Exempelvis cykel, tåg, buss, bil, båt och flyg.

Förnybara energikällor

Energikällor som återbildas fortlöpande i samma takt som de används. Till förnybara energikällor räknas vattenkraft, vindkraft, solenergi, tidvattenenergi och vågenergi. Biobränslen, från exempelvis skogsbruket, räknas också som en förnybar energikälla så länge som tillväxten är lika stor som avverkningen.

Till de förnybara energikällorna räknas även biogas, det vill säga gas som vi människor kan utvinna ur olika biologiska material, exempelvis från matrester.

Förtätning

Uppförande av nya byggnader i redan bebyggda områden vilket gör området tätare bebyggt.

Grundläggningsnivå

Lägsta nivå för var ny bebyggelse kan lokaliseras med hänsyn till risk för översvämningar och stigande havsnivåer.

Grundvatten

Vatten i den del av jorden eller berggrunden där hålrummen är helt vattenfyllda.

Grönstruktur

Det nätverk av gröna områden som byggs upp av naturområden, parker, trädgårdar, bostadsgårdar och alléer.

Hydrologi

Läran om vatten på Jordens landsområden.

Hållbart resande

Transporter och resor som är effektiva, trafiksäkra och bra för såväl ekonomi och samhällsutveckling som hälsa och miljö. Mer konkret i första hand resande med hållbara färdmedel som gång, cykel och kollektivtrafik och att resor ibland inte behöver genomföras alls. I andra hand en effektivare bilanvändning i form av bilpooler eller samåkning och i viss mån resor med fossilbränslefria och bränslesnåla fordon.

Hållbar utveckling

Begreppet *Hållbar utveckling* introducerades 1981 av miljövetaren och författaren Lester Brown. Begreppet blev mer internationellt känt 1987 då FN:s världskommission för miljö och utveckling släppte rapporten "Vår

gemensamma framtid", även kallad "Brundtlandrapporten". Kommissionen gjorde i rapporten definitionen "En hållbar utveckling är en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov". Hållbar utveckling består av tre dimensioner, *ekologisk, social och ekonomisk*, som samspelar och stödjer varandra. Jordens resurser och kapacitet är grundläggande och den ekologiska dimensionen utgör alltså ramen inom vilken utvecklingen måste ske. Den sociala dimensionen är målet och den ekonomiska innehåller verktygen för att ta oss dit.

Infrastruktur

Fysisk infrastruktur används för distribution av tjänster och resurser i ett samhälle. Vägar, tågspår, elnät, bredbandsfiber, vatten- och avloppsledning är exempel på detta.

IT

Informationsteknik. Samlingsbegrepp för de tekniska möjligheter som skapats genom framsteg inom datateknik och telekommunikation.

Kognitiv funktionsnedsättning

Kognition handlar om de processer som sker i hjärnan då vi tar emot, bearbetar och förmedlar information. Orsaken till funktionsnedsättning är att hjärnan inte klarar av att samordna signaler och kan leda till svårigheter att utföra vardagliga aktiviteter. Exempelvis svårt att passa tider, svårt med ordning och reda, svårt att komma ihåg, svårt att vara delaktig i samhället.

Kollektivtrafik

Passagerartrafik som är tillgängliga för allmänheten. De två vanligaste är buss och tåg men även taxi och flyg samt sjötrafik betraktas som kollektivtrafik. Kollektivtrafik uppmuntras ofta ur klimat- och miljösynpunkt eftersom det ofta innebär att kollektivtrafikfordon ersätter flera bilar och andra fordon.

Kärnö

Ett begrepp som definierats i Delregional utvecklingsplan för Stockholms kust och skärgård, vilken antogs av landstingsfullmäktige maj 2008. Det är öar utan vägförbindelse till fastlandet som har en grundläggande samhällsservice som skola och kollektivtrafikförsörjning året runt. Bastrafiken för skärgården mellan replipunkter och kärnöar ska möjliggöra dagliga arbets- och skolresor samt resor över dagen till och från kommundelscentrum. Kärnöarna fungerar som bytespunkter för kringliggande öar. I Haninge är Ornö och Utö kärnöar.

MB

Miljöbalken. Lag med ursprung år 1999.

Markanvändning

Centralt begrepp inom fysisk planering som syftar till människans användning av jordytan för olika ändamål.

Materialförsörjning

För att bygga behövs byggnadsmaterial. En förutsättning för god samhällsbyggnad och samhällsutveckling är tillgång till ballast. Ballast används till vägar, järnvägar och betong. Exempelvis krossat bergmaterial, men även restprodukter från till exempel bygg- och anläggningsarbeten, så kallat entreprenadberg, kan användas som ballastmaterial. Allt större konkurrens om marken ställer höga krav på långsiktig planering med helhetsperspektiv och god resurshushållning.

Miljökvalitetsmål

Beskriver den kvalitet och det tillstånd för Sveriges miljö, natur- och kulturresurser som är ekologisk hållbara på lång sikt. De 16 miljökvalitetsmålen är antagna av riksdagen.

Miljökvalitetsnorm

Av regeringen eller myndighet meddelade föreskrifter om kvaliteten på mark, vatten, luft eller miljön i övrigt, om det behövs för att varaktigt skydda

människors hälsa och miljö eller för att avhjälpa skador på eller olägenheter för människors hälsa eller miljö.

Mobility Management

Mobility management är ett koncept för beteendepåverkan inom transportområdet och ett komplement till mera traditionell trafikplanering. Grundläggande för mobility management är användningen av mjuka åtgärder som information och kommunikation, organisation av tjänster och koordination av olika parter verksamheter. Det handlar om att på olika sätt effektivisera användandet av transporter och infrastruktur.

Nationalpark

Område som fredats p.g.a. sina naturvärden eller sina kvaliteter för friluftsliv och turism.

Naturreservat

Område som skyddas med stöd av *miljöbalken* i syfte att bevara *biologisk mångfald*, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftsliv.

Nyckelbiotop

Nyckelbiotoper är skogsområden med mycket höga naturvärden. De har en nyckelroll för bevarandet av skogens hotade växter och djur.

Närrekreationsområde

Område för fritidsaktiviteter som utförs i närheten av bostadsområdet och inte under längre tid än en dag. Att jämföra med fjärrekreation.

PBL

Plan- och bygglagen. Lag med ursprung år 1987.

Planskild

Korsning där vägarna är separerade i höjdded.

Recipient

Mottagare av restprodukt, t.ex. dagvatten som rinner ut i ett vattendrag.

Rekreation

Återhämtande av krafter genom vistelse i avkopplande miljö.

Replipunkt

Replipunkter är viktiga regionala länkar i skärgårdstrafiken. Var och en utgör en väl fungerande knutpunkt för resande och godstransporter mellan fastlandet och kärnöarna. Replipunkterna ska möjliggöra dagliga arbets- och skolresor samt resor över dagen till och från kommuncentrum under vardagar året runt.

Riksintresse

Riksintressen är områden som har sådana speciella värden eller förutsättningar så att de har bedömts vara betydelsefulla för landet i stort. Bestämmelser om riksintressen finns i 3 och 4 kapitlet miljöbalken. Syftet med att peka ut ett riksintresse är att säkerställa en användning eller att bevara något för framtiden.

RUFS

RUFS är en förkortning för ”Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen”. RUFS innehåller strategier, planeringsmål och åtaganden för att hantera regionens utmaningar.

Rötning

Biologisk nedbrytning av produkter med biologiskt ursprung. Vid rötning bildas en biogas (rötgas) samt rötslam.

Sammanhållen bebyggelse

Beskrivning i Plan- och bygglagen 1 kap 4§ som syftade till bebyggelse på tomter som gränsar till varandra eller skiljs åt endast av en väg, gata eller parkmark.

Samhällsservice

Exempel på samhällsservice är förskola och skola, bibliotek, trossamfund, kultur-, idrotts- och fritidsanläggningar, vårdcentraler, sjukhus och socialtjänst.

Segregation

Det rumsliga åtskiljandet av befolkningsgrupper. Segregation kan ske på grund av t.ex. socioekonomisk status, hudfärg, religion, etnisk tillhörighet eller dylikt. Den kan vara ofrivillig eller frivillig.

Spillvatten

Förorenat vatten från hushåll, industrier och verksamheter.

Strukturkarta

Karta i Översiktsplanen som visar den utveckling som föreslås på områdesnivå för att uppfylla målbilden på Översiktsplanens markanvändningskarta.

Svagt grönt samband

Smala partier i den regionala grönstrukturen. Dessa partier är avgörande för att binda samman de gröna kilarna och värdekärnorna i syfte att säkra rekreativstråk, skapa tillgång till större strövområden och upprätthålla ekologiska spridningssamband. Om sambanden byggs bort bryts kilen upp i separata delar.

Sällanköpsvaror

Konsumtionsvaror som till skillnad från dagligvaror inhandlas mer sällan, exempelvis vitvaror, mode, inredning och hemelektronik.

Södertörn

Del av östra Södermanland som avgränsas av Mälaren och Saltsjön i norr, Himmerfjärden och Hallsfjärden i väster och Östersjön i öster och söder.

Teknisk försörjning

De tekniska funktioner som ett samhälle behöver för att fungera. Exempel på teknisk försörjning är energiförsörjning, vatten- och avloppslösningar, avfallshantering och informationsteknik.

Territorialgräns

12 nautiska mil, M, (ca 22.22 km) utanför *baslinjen*.

Territorialhav

Enligt reglerna i FNs havsrättskonvention har varje kuststat rätt att fastställa sitt territorialhav ut till en gräns av högst 12 nautiska mil från den baslinje man bestämt sig för. Territorialhavet är i alla bemärkelser kuststatens eget havsområde, där man har suverän bestämmanderätt om vad som får göras och av vem. Innanför baslinjen och därmed innanför territorialhavet ligger statens inre vatten. Kuststatens ekonomiska zon ligger utanför territorialhavet och ska också beräknas utifrån samma för kuststaten fastställda baslinje. Den ekonomiska zon som kuststaten har rätt till får inte ha en utsträckning utöver 200 nautiska mil från baslinjen.

Topografi

Terrängens utseende.

Trädgårdsstad

Stadsbyggnadsideal i Sverige från tidigt 1900-tal med ursprung i den engelska "Garden City". Trädgårdsstaden karaktäriseras av villa- och småhusområden. Kuperad terräng gestaltades som park- och naturområden. Sveriges första trädgårdsstad är Enskede trädgårdsstad i Stockholms stad.

Tätortsband

Ett större område där flera tätorter är lokaliserade efter varandra.

Upplåtelseform

Det sätt på vilket man förfogar över sin bostad. I Sverige finns hyresrätt, bostadsrätt och äganderätt samt en mindre del kooperativ hyresrätt.

Urskog

Skog utan spår av människor ingrepp.

Utvecklingsprogram

Haninge kommuns benämning på styrdokument som, jämfört med översiktsplanen, ger en mer fördjupad beskrivning och analys av ett geografisk avgränsat område. Programmen visar kommunens visioner, målbild och ambitioner med ett område och används som planeringsunderlag. Utvecklingsprogram antas av kommunfullmäktige.

VA

Förkortning för Vatten och Avlopp.

Vattenbruk

Odling av djur och växter som lever i vatten, exempelvis fiskar, musslor, kräftdjur och alger. Odling görs både för konsumtion och för utsättning.

Vattenförekomst

Vattensamling i naturen. Den kan vara stor eller liten. Exempel på vattenförekomster är sjö, göl, bäck och kustvik.

Vattenskyddsområde

Ett avgränsat område för skydd av dricksvattenförekomst och beslutas med stöd av 7 kap. 21 § miljöbalken.

Växthusgaser

Växthusgaser påverkar den globala strålningsbalansen, dvs. balansen mellan inkommande solstrålning och utgående värmestrålning. De växthusgasutsläpp som människan ger upphov till är främst koldioxid, metan, diväteoxid och halokarbonater.

Åtgärdsvalsstudie (ÅVS)

Metod som Trafikverket använder i tidiga planeringsskeden för att vi ska få transportlösningar som ger större effekt tillsammans. Metoden grundar sig på dialog och resulterar i rekommenderade åtgärder för en viss situation. När problem analyseras utgår man ifrån en fyrstegsprincip som inkluderar att tänka om, optimera, bygga om och bygga nytt.

Översiktsplan

Dokument där kommunen visar hur den framtida mark- och vattenanvändningen ser ut, hur den byggda miljön ska utvecklas samt hur riksintressen och miljökvalitetsnormer ska tillgodoses.

Översiktsplanering

Kommunal planering på lång sikt som behandlar frågor om markanvändning och byggande. Kommunen ansvarar för att planera markanvändningen på ett långsiktigt hållbart sätt. Förändringar i den fysiska miljön ska därför planeras så att de tillsammans blir så bra som möjligt och bidra till hållbar utveckling.

Samrådsredogörelse

Översiktsplan 2030 – med utblick mot 2050

Innehåll

1. Samrådsredogörelse - vad är det?	4
2. Hur har samrådet gått till?	4
Utskick	4
Utställningar	4
Annonsering.....	4
Samrådsaktiviteter	4
3. Vilka har lämnat yttranden?	5
4. Helhetsanalys	5
5. Planen efter samrådet.....	6
5.1 I korthet	6
6. Kommentarer till inkomna samrådspunkter	7
6.1 Statliga och regionala instanser.....	7
Länsstyrelsen	8
Stockholms läns landsting	15
6.2 Kommuner	16
Huddinge	17
Botkyrka.....	18
Nynäshamn.....	18
Tyresö	18
Stockholms stad.....	18
Värmdö	18
6.3 Haninge kommuns nämnder	19
Grund- och förskolenämnden.....	19
Kultur- och fritidsnämnden	19
Socialnämnden	20
Stadsbyggnadsnämnden.....	20
Äldrenämnden	28
6.4 Haninges kommunala bolag och förbund	28
Södertörns Brandförsvarsförbund.....	28
SRV Återvinning AB.....	28
Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund.....	28
6.5 Haninge kommuns rådgivande organ.....	29
Föreningsrådet.....	29
Beredningen för mänskliga rättigheter	29
Kommunala handikapprådet	30
6.6 Politiska partier i Haninge kommunfullmäktige	30
Socialdemokraterna i Haninge.....	30
Vänsterpartiet.....	30
Dalarö Utö Ornö Socialdemokratiska förening.....	31
6.7 Föreningar och övriga	32
Tyresås vattenvårdsförbund.....	32

Svenska kyrkans Stockholms stift	32
Byggsossen - byggnads socialdemokratiska förening Haninge.....	33
Muskö kulturförening/ Muskö pensionärsförening, Lars Vestersköld/Solveig Humla	34
Muskö pensionärsförening, Kerstin Larsson Selin	34
Svenska kyrkan Österhaninge församling.....	35
Årsta havsbads fastighetsägareförening	35
Företagarna	35
Haninge Skid och orienteringsklubb	35
Hemfosa Hage Samfällighetsförening	35
Ingemar Jonsson Ordf. Villaägarna Haninge-Tyresökretsen samt Ordf. Vega villaförening.....	36
Naturskyddsföreningen i Haninge	36
Vega villaförening	36
Villaägarna Haninge- Tyresökretsen	36
DHR.....	37
Fortum distribution AB	37
Fortum värme	37
Norrby fastighetsägareförening	37
Småföretagarnas riksförbund	37
Stockholms hamn	37
Södertörns högskola	38
Skärgårdsstiftelsen	38
6.8 Större fastighetsägare	38
Turbinen fastigheter	38
Årsta säteri KB	38
Rolf Carlsson	38
Fortifikationsverket	39
6.9 Privatpersoner	39
Edward Hassila.....	39
Göran Eriksson.....	39
Anita Jonsson, Hus 22 I Hemfosa Hage.....	39
Christina Carlerhag Melander och Li Törnbom.....	39
Christina Lindberg.....	39
Eva Bäckström-Brandt	40
Henrik Malmström.....	40
Lars Vaste Andersson.....	40
Linnea Falk	40
Thomas Stenholm	40
Arja Kalvas	40
Eva Tael.....	41
Jacob von Oelreich.....	41
Jeanette Winnerstad	41
Jessica Johansson.....	41
Berit Goldstein, Gunilla Forslund, Iréne Andersson, Judit Frenkel, Kerstin Sandberg, Margot Wojdas, Sonja Ewerstein, Ulf Hansson	41
6.10 Ungdomar	41

1. Samrådsredogörelse - vad är det?

Samrådsredogörelsen ingår som en bilaga till granskningsversionen av översiktsplanen. Syftet med en samrådsredogörelse generellt är att beskriva hur samrådet har gått till och visa vilka förändringar som föranletts av samrådet. Den ska även bemöta och redovisa synpunkter som inkommit. Ansvariga politiker och tjänstemän har läst och diskuterat alla inkomna yttranden, men i denna samrådsredogörelse redovisas en sammanvägning av samrådssvaren för att underlätta läsbarheten och analysen.

Denna samrådsredogörelse är ett omfattande dokument, men är tänkt att fungera som en uppslagsbok där man ska kunna leta upp de svarsgrupper eller typer av synpunkter man är särskilt intresserad av.

2. Hur har samrådet gått till?

Förslaget till ny Översiktsplan för Haninge kommun - ”Översiktsplan 2030 – med utblick mot 2050”, har varit ute på samråd under tiden 20 april -31 augusti 2015.

På hemsidan www.haninge.se/op2030 har allt material, text, kartor och information om möten funnits digitalt. Det har även varit möjligt att lämna synpunkter i en webbportal.

Utskick

Samrådshandlingen har enligt sändlista skickats ut till organisationer, interna och externa myndigheter, företag och närliggande kommuner m.fl. via e-post eller brev.

Utställningar

Samrådsförslaget har funnits utställt på biblioteken i: Brandbergen, Handen, Jordbro och Västerhaninge samt i Tullhuset på Dalarö.

Annonsering

Inför varje samrådsmöte har annonsering skett genom lokal affischering, annonser i lokaltidningen ”Mitt i Haninge” samt på kommunens hemsida.

Samrådsaktiviteter

Under samrådet har tre öppna möten ägt rum på Dalarö, i Västerhaninge och Handen för allmänheten.

Samråd har även genomförts särskilt med ungdomar i gymnasieåldern. Genom projektet SpeakApp har ungdomar med stöd av en handfull frågor intervjuat andra ungdomar om deras tankar om det framtida Haninge.

Under samrådet har sociala medier använts för att ”pusha” för samrådet och väcka nyfikenhet att delta och lämna synpunkter via webben.

3. Vilka har lämnat yttranden?

Under samrådet har ca 75 yttranden kommit in från privatpersoner, organisationer, företag och myndigheter. Dessa har lämnat synpunkter under samrådsmöten, via vanlig post och e-post, eller genom att lämna svar via hemsidans webbformulär. Till dessa yttranden skall också läggas synpunkter från 271 intervjuade ungdomar.

Antal inkomna yttranden	
Statliga och regionala instanser	3
Kommuner	6
Haninge kommuns nämnder	5
Haninges kommunala bolag och förbund	3
Haninge kommuns rådgivande organ	2
Politiska partier i Haninge kommunfullmäktige	3
Föreningar och övriga	22
Större fastighetsägare	3
Privatpersoner	25
Ungdomar/Speak App	271
Summa:	343

4. Helhetsanalys

Ett antal synpunkter återkommer i de olika svarsgrupperna. Synpunkterna utgörs av utglesning – förtätning, landsbygds- och skärgårdsutveckling, infrastrukturfrågor, strandskydd, vissa utbyggnadsområden/ utredningsområden samt skydd av naturen och frågor rörande klimat, vatten och avlopp.

Protester mot olika förslag har genomsyrat flertalet svar. Att många svar handlar om vad som inte är bra i förslaget till översiktsplan är inte oväntat. Det är mer sannolikt att de som inte tycker om en idé gör sin röst hörd än att de som är nöjda eller inte intresserade gör det. Dock behöver många nya bostäder och verksamheter tillkomma till 2030, och även därefter, och det innebär därför ofrånkomliga förändringar i många människors närmiljö. Dessa förändringar kommer att göras utifrån noggranna avvägningar mellan viktiga värden, i detaljplane- och bygglovsskedet.

Samrådssvaren kan inte anses utgöra ett representativt urval av vad Hanningeborna tycker. De som på något vis har svårt att kommunicera eller är ovana att formellt ge uttryck för sina åsikter kan ha svårigheter att ta till sig en så pass komplex fråga och så omfattande textdokument. Samrådsmöten kan kompensera detta något.

En svår fråga för hanteringen av samrådssvaren är hur hänsyn ska tas till alla svar. Att många har haft samma åsikt ges dock egentligen inte större tyngd än att en person eller aktör tyckt något, då de som svarat inte utgör ett representativt urval av Hanningeborna. Att tillgodose alla synpunkter är omöjligt då åsikterna går isär. Det innebär ett ansvar att ta ställning till det allmännas bästa istället för de sammanslagna enskildas. Vidare presenteras framförallt de synpunkter som har relevans för översiktsplanen

En del samrådssvar tydliggör att det ibland rör sig om missuppfattningar om vad en översiktsplan har för syfte eller vad som menats med delar av texten i översiktsplaneförslaget. Det innebär att syftet och texten på vissa ställen bör tydliggöras.

En missuppfattning är att en översiktsplan är inriktad på genomförande. Översiktsplanen pekar dock enbart på möjligheter och ska ses som en riktlinje i den fortsatta planeringen.

Många ifrågasätter varför inga utbyggnadsförslag utmålats utanför förtättningszonerna i områdena runt pendeltågsstationerna eller de mindre tätorterna. Svaret på detta är att översiktsplanens utbyggnadsstrategier i huvudsak förordar att de huvudskaliga volymerna av tillkommande bostäder och lokaler ska tillkomma i närhet till pendeltågsstationerna det vill säga inom förtättningszonerna. Detta utesluter inte att det kommer planeras och byggas i områden som inte innefattas i förtättningszonerna, men detta kommer ske i mindre omfattning än de som utpekats inom förtättningszonerna. I Markanvändningskartorna så framgår hur en framtida stadsbygd kommer se ut och indelas i tre olika tätheter. Dessa är tät, medeltät samt gles stadsbygd, övrig mark är landsbygd och eller glesbygd. Inom samtliga av dessa områden kan bebyggelse tillkomma även om de inte ligger inom förtättningszonerna.

Detaljeringsgraden för översiktsplanen och den större skala den hanterar, kan göra att frågor blir svåra att greppa. I flera samrådssvar är detaljeringsgraden så hög att det blir ytterst svårt att behandla i en översiktsplan. Översiktsplanens kartmaterial har utarbetats för att passa i en tryckt pappersversion. Det är viktigt att förstå att det är de digitala kartorna som kommer användas av handläggare då dessa ger möjlighet att studera utsnitt i lämplig skala. Här skall påpekas att alla ytor, linjer och andra grafiska objekt i planens kartor inte är exakta utan översiktligt markerade och att handläggare därför inte strikt kan använda dessa utan att tolka avsikten med dessa.

5. Planen efter samrådet

5.1 I korthet

- Utredningsområdena Årsta & Norrbyskogen – Text utvecklad och markering i kartan ändrad områdena kvarstår.
- Bulleravstegskartan ifrågasatt – Text utvecklad men kartan borttagen.

- Hemfosa – Text utvecklad och kartorna har reviderats.
- Positiva till förtätning runt pendeltågsstationerna – Texter och strukturkartor har utvecklats.
- Delar av Utbyggnadsstrategierna ifrågasatta – Strategi 4/5 har slagits ihop och texterna har utvecklats.
- Söderbyledens förlängning ifrågasatt – Texterna har utvecklats, förslag till förlängning av vägen kvarstår.
- Vitså brygga ifrågasatt – Förslaget kvarstår.
- Väldigt många VA-synpunkter – Texterna och antalet riktlinjer har reducerats samt textmässigt bearbetats.
- Bostadsriktlinjerna har reviderats och integrerats i ÖP2030.
- Text som behandlar ett robust och klimatsäkert samhälle har lagts till.
- Hela ÖP-dokumentets struktur har gjorts om för att förbättra läsbarhet och tydlighet.
- Kartrevideringar har gjorts av nästan samtliga kartor samt nya kartor har tillkommit.
- Hållbarhetsbedömningen har integrerats ännu mer i översiktsplanen.
- Text som härrör från Trafikstrategin har tillkommit.
- Slutsatsen om att ny trafikplats på väg 73 behövs för att avlasta Nynäsvägen kommer från Regionala kärnarbetets trafikstudie och har tillförts.
- Material från Brandbergens utvecklingsprogram har tillförts.
- Resultat från Kulturmiljöinventering Muskö har tillförts.
- Resultat från Spårtrafikstudien rörande sträckning och utrymme för spår/spårstation har tillförts.

6. Kommentarer till inkomna samrådssynpunkter

Samrådsyttranden har dessa delats in efter avsändare: Statliga och regionala instanser, Kommuner, Haninge kommuns nämnder, Haninges kommunala bolag och förbund, Haninge kommuns rådgivande organ, Politiska partier i Haninge kommunfullmäktige, Föreningar och övriga, Större fastighetsägare, Privatpersoner och Ungdomar. Synpunkter från samrådsmötena instämmer i många fall med de synpunkter som sedan skriftligt skickats in till kommunen och har i annat fall inarbetats i materialet, varför ingen särskild rubrik finns för dessa.

Nedan så kommenteras inkomna synpunkter (*Förvaltningens kommentarer är kursiva* för ökad läsbarhet) och där framgår om och hur dessa synpunkter har påverkat planförslaget.

6.1 Statliga och regionala instanser

Från statliga och regionala instanser har yttranden inkommit från Stockholms länsstyrelse och Stockholms läns landsting.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen har rollen att samordna statens intressen och har inhämtat synpunkter på planförslaget till översiktsplan från Försvarmakten, Trafikverket Region Stockholm, Skogsstyrelsen, Svenska kraftnät och Sjöfartsverket. I samrådsredogörelsen besvaras därför dessa instansers synpunkter samlat och med hänvisning till länsstyrelsens samlade yttrande.

Övergripande synpunkter

Länsstyrelsen ser att en utbyggnad i kustområden riskerar att innebära en ökad biltrafik. Nybyggnad i kustområdet och på landsbygden bör ske restriktivt.

Förvaltningens kommentarer: *Översiktsplanens utbyggnadsstrategier kvarstår men har förtydligats för att öka förståelsen för strategiernas två olika spår. Nybyggnad i kustområden och på landsbygden föreslås ske restriktivt, dock inte omöjliggöras.*

Länsstyrelsen anser att hänvisningen till kompletterande planeringsunderlag med fördel kan vidareutvecklas så att huvudinnehållet redovisas kortfattat i översiktsplanen.

Förvaltningens kommentarer: *Planen bedöms innehålla tillräcklig information för läsarens förståelse varför föreslagen komplettering bedöms tynga översiktsplanen. Information om relevanta planeringsunderlag för den intresserade framgår av hänvisningar samt i sammanställning i slutet av planen varför yttrandet lämnas utan åtgärd.*

Markanvändningskartan ger inte en helhetsbild av markanvändningen i kommunen eftersom företagsområdena inte redovisas. Detta bör kompletteras.

Förvaltningens kommentarer: *Strukturkartorna har kompletterats med företagsområden. I markanvändningskartan visas översiktsplanens målbild för stadsbygden. De företagsområden som ligger inom denna stadsbygd redovisas inte eftersom de utgör en del av stadsbygden. De företagsområden som ligger utanför markerad stadsbygd (ex Albyberg och Jordbro företagspark) har markerats ut särskilt på markanvändningskartan.*

Länsstyrelsen rekommenderar att ett digitalt kartverktyg tas fram.

Förvaltningens kommentarer: *Digitala kartor har framtagits parallellt med den tryckta versionen och kommer att finnas tillgänglig på kommunens hemsida.*

Enligt 3 kapitlet 6 § PBL ska översiktsplanen utformas så att innebörden och konsekvenserna av den tydligt framgår. För att detta ska uppfyllas behöver fler delar från hållbarhetsbedömningen lyftas in i översiktsplanen. Hur hållbarhetsbedömningen har påverkat planförslaget bör också beskrivas i översiktsplanen.

Förvaltningens kommentarer: *Översiktsplanen har reviderats i enlighet med yttrandet inför granskning. Delar av hållbarhetsbedömningen har infogats i samtliga relevanta kapitel, i inledningen samt i det särskilda kapitlet Hållbarhetsbedömning har texterna kompletterats.*

Mark- och vattenanvändningen

För att översiktsplanen ska ge ytterligare vägledning för fortsatt planering skulle de områdesvisa beskrivningarna i planförslaget kunna kompletteras med t.ex. riksintressen, naturvärden, kulturhistoriska värden, fornlämningsstäta områden, vattenskyddsområden och relevanta skyddsavstånd för ny bebyggelse.

Förvaltningens kommentarer: *Texterna till de områdesvisa beskrivningarna och tillhörande strukturkartor har reviderats för att bli tydligare inför granskningen. Länsstyrelsens synpunkt har därmed delvis beaktats, vad gäller redogörelse av riksintressen, kulturmiljöer, vattenskyddsområden så återfinns dessa sammanhållet redovisade i särskilda kartor för att inte göra strukturkartorna allt för faktaspäckade.*

Länsstyrelsen ser gärna att fler områden redovisas på motsvarande sätt som områdena med strukturplaner, exempelvis Brandbergen, Vendelsö, vissa kustområden och de större öarna.

Förvaltningens kommentarer: *Strukturkartorna behandlar utvecklingsområdena kopplade till utbyggnadsstrategi 1 och 2. Beskrivningarna av Brandbergen och Vendelsö ryms inom utbyggnadsstrategi 3 och här har översiktsplanen kompletterats med inzoomade kartor från markanvändningskartan. Dalarö som är kopplad till utbyggnadsstrategi 4 har också fått en inzoomade karta från markanvändningskartan. För övriga delar av kommunen anses att föreslagen mark- och vattenanvändningen, bland annat i kustområdet och de större öarna, vilken redovisas på markanvändningskartan som tillräcklig och att dessa områden därmed inte kräver särskilda kartor.*

Länsstyrelsen lyfter fram att Hanvedenkilen, Tyrestakilen, riksintresseområdet för kulturmiljövärden Österhaningebygden, riksintresse Berga skjutfält och riksintresseområdet för friluftsliv i Ågesta-Lida-Riksten bör nämnas när framtida företagsområden redovisas i översiktsplanen. Länsstyrelsen anser även att det bör framgå om det har gjorts avvägningar mellan utbyggnad av företagsområden vid Fors trafikplats och Krigslida och bevarande av jordbruksmark.

Förvaltningens kommentarer: *Beskrivningen av företagsområdena har reviderats inför granskning och beaktat Länsstyrelsens önskemål. Texterna har kompletterats med tydligare skrivningar om vilka värden som finns i de områden där nya företagsområden föreslås.*

Jordbro kraftvärmeverk är av stor betydelse för värmeproduktionen i fjärrvärmånätet. För att möjliggöra en utökning av fjärrvärmeproduktionen i enlighet med översiktsplanens förslag till riktlinjer är det viktigt att förutsättningarna för framtida utbyggnader av Jordbro kraftvärmeverk inte försvinner. Detta bör tydligt framgå i översiktsplanen.

Förvaltningens kommentarer: *Översiktsplanen har kompletterats med skrivning om att befintligt "skyddsområde" för kraftvärmeverket i Jordbro även fortsatt ska gälla och bedöms kunna inrymma en framtida utvidgning.*

Länsstyrelsen har tidigare lyft att Hemfosa långsiktigt kan vara ett mellankommunalt intresse på grund av stationsläget på Nynäsbanan om nya förutsättningar skapas genom en kraftfull förbättring på väg 73 och en ny vägsträckning. Trafikverket har i sitt yttrande framför att Hemfosa har en styrka med det kollektivtrafiknära läget, men att vägsystemet har låg standard och bedömer därför att en sådan utbyggnad inte bidrar till ett hållbart transportsystem. Av översiktsplanen bör det framgå vilka förutsättningar, bland annat när det gäller vägnätet, som måste vara uppfyllda för att en utveckling i Hemfosa ska vara lämplig.

Förvaltningens kommentarer: *Översiktsplanen har kompletterats med tydligare skrivningar om vilka förutsättningar, bland annat infrastrukturella, som måste vara uppfyllda för en framtida utveckling i Hemfosa.*

Enligt Försvarsmakten är det inte aktuellt att lägga om skärgårdstrafiken till Vitså brygga på grund av riksintresset Berga skjutfält.

Förvaltningens kommentarer: *Kommunen bedömer att en framtida omläggning av skärgårdstrafiken är nödvändig för att bland annat minska trafiken i centrala Dalarö. Tidigare gjorda studier visade på att ett samnyttjande med försvarsmakten i Vitså skulle vara en möjlig lösning. Detta har hittills inte realiserats och hur hamnfrågan ska lösas*

kommer vara föremål för särskild utredning. Därför kvarstår förslaget om ett nytt hamnläge i Vitså brygga i översiktsplanen.

I Norrbyskogen och nordöst om Årsta havsbad föreslås utredningsområden. Länsstyrelsen skriver att förutsättningarna för att utveckla Norrbyskogen får klargöras i kommande utredning. Länsstyrelsen skriver också att de starka bevarandebestånden i Årsta havsbad innebär stora begränsningar för en eventuell utbyggnad där. De hänvisar till Trafikverket som bedömer att en större utbyggnad i Årsta havsbad inte bidrar till ett hållbart transportsystem. Med hänsyn till dessa utgångspunkter anser Länsstyrelsen att en utveckling i Årsta havsbad är olämplig och inte stämmer överens med kommunens övriga utbyggnadsstrategier.

Förvaltningens kommentarer: I översiktsplanen har förtydligats att utredningsområdena för Årsta havsbad och Norrbyskogen inte har en geografisk avgränsning. Båda utredningsområdena kvarstår dock som utredningsområden där framtida utredningar får visa om områdena är lämpliga för utveckling.

Redovisningen av Ornös värden och de riktlinjer som finns i den gällande fördjupningen av översiktsplanen för Ornö bör inarbetas i översiktsplanen. Detta gäller även fördjupningen av översiktsplanen för kustområdet i Haninge och Nynäshamns kommuner.

Förvaltningens kommentarer: I översiktsplanen har relevanta delar av FÖP Ornö och FÖP Kustplan inarbetats. Då nivån på riktlinjerna i en översiktsplan är mindre detaljerade och mer övergripande än i en fördjupning av översiktsplan så har flertalet av riktlinjerna inte bedömts lämpliga att inarbeta i nya översiktsplanen.

Riksintressen

Översiktsplanen måste tydligare ange hur kommunen avser att tillgodose samtliga riksintressen i den fortsatta planeringen så att påtaglig skada inte uppstår. Även kartan över riksintressena måste bli tydligare. Det är svårt att utläsa riksintresseområdenas utbredning.

Förvaltningens kommentarer: Det är i detaljplane- och bygglovsskedet som prövning sker och av hur kommunen avser att tillgodose riksintressen som kan komma att påverkas av en framtida utveckling. Riksintressekartan har bearbetats för att bli tydligare.

Vid utbyggnad i kustområden och skärgården behöver hänsyn tas till riksintresset för kustområdet och skärgården. Särskilt den föreslagna utvecklingen av bebyggelsen på Ornö och utredningsområdet vid Årsta havsbad kan komma i konflikt med detta riksintresse. Enligt Länsstyrelsens uppfattning innebär bestämmelserna i miljöbalkens fjärde kapitel att sammanhållna och idag orörda markområden inte bör tas i anspråk för bebyggelse med mera, att ny bebyggelse bör tillkomma som komplettering till befintlig bebyggelse och att kust- och skärgårdsområdets samlade natur- och kulturvärden värnas vid förändring.

Förvaltningens kommentarer: Översiktsplanens strategi 4 har förtydligats för att klargöra att flerbostadsbus och småbus kan tillkomma i kustområdet, dock endast i anslutning till befintlig bebyggelse och i området där det finns möjlighet för kollektivtrafik. Kust- och skärgårdsområdets värden ska värnas men inte omöjliggöra en utveckling som främjar kommunens mål om en levande landsbygd och skärgård.

Länsstyrelsen poängterar att redogörelse för riksintresse för kulturmiljövärden saknas och att riksintressen för friluftslivet inte är korrekt angivna. Områden Björkfjärden – Prästfjärdens övärld ligger i Mälaren och berör inte Haninge kommun. Ågesta – Lida – Riksten är det fullständiga namnet för ett av de befintliga områden som berör kommunen.

Förvaltningens kommentarer: *Inför granskning har översiktsplanen korrigerats i enlighet med yttrandet.*

Översiktsplanen bör kompletteras med att stationerna utmed Nynäsbanan är av riksintresse samt att den planerade sträckan av väg 259 är av riksintresse. Texten bör även kompletteras med att även farleden Jungfrufjärden – Baggensfjärden är av riksintresse.

Förvaltningens kommentarer: *Redovisningen av riksintressen har kompletterats i enlighet med yttrandet.*

I översiktsplanen anges att Arbottna är lämpligt att pröva för utbyggnad av bostäder och verksamheter. Utvecklingen vid Arbottna måste ta hänsyn till riksintresse Muskö örlogshamn så att påtaglig skada på riksintresset inte uppstår.

Förvaltningens kommentarer: *Skrivning om utveckling av Arbottna kvarstår, men har kompletterats med skrivning om att framtida utbyggnad ska ta hänsyn till riksintresse Muskö örlogshamn.*

Influensområdet för riksintresset Muskö örlogshamn i Haninge kommun har förändrats. Kartan över riksintressena måste därför uppdateras. Översiktsplanen bör även kompletteras med en beskrivning av influensområdena kring skjutfält. Det bör även framgå att dessa områden är undantagna från reglerna om bygglovsbefrielse gällande komplementbostadshus. Det bör framgå av översiktsplanen att alla ärenden avseende höga objekt måste skickas på remiss till Försvarmakten i tidigt skede.

Förvaltningens kommentarer: *Översiktsplanen redovisar endast gällande riksintressen. I den digitala Översiktsplanekartan kommer även aktuella influensområden att finnas redovisade. Översiktsplanen har kompletterats med skrivning om att ärenden med höga objekt ska skickas på remiss till Försvarmakten.*

Allmänna intressen

Länsstyrelsen skriver att det tydligare bör framgå att även jordbruksmark, i form av åker och betesmark, ska värnas vid planläggning och övrigt kommunalt arbete. Det bör även kompletteras på vilket sätt kommunen kommer att vara aktiv i bevarandet av såväl skogsmark och jordbruksmarken. Redovisningen av jordbruken bör även kompletteras med var jordbruk och djurhållare finns, vilka jordbruksmarker som är mest värdefulla samt vilka behov de kvarvarande lantbruksföretagen har för att kunna fortsätta utveckla sin verksamhet.

Förvaltningens kommentarer: *Texten rörande värnande av åker och betesmark vid planläggning har kompletterats med att dessa är viktiga även utifrån ett socialt perspektiv, ekosystemtjänster, naturpedagogik och öppna landskap. Övriga synpunkter rörande beskrivningar av drift och skötsel samt var jordbruk och djurhållare finns just idag har inte tillmötesgått då denna information riskerar att snabbt bli inaktuell.*

Det bör tydligt framgå om översiktsplanen utgör kommunens riktlinjer för bostadsförsörjningen. Riktlinjerna ska enligt lagen antas varje mandatperiod och därför kan det vara bra att tänka över redan nu hur kommunen tänker göra nästa gång det är aktuellt att anta riktlinjer för bostadsförsörjningen.

Förvaltningens kommentarer: *Översiktsplanen har kompletterats med tydliga skrivningar om att riktlinjerna för bostadsförsörjningen inkluderats i Översiktsplanen och att insatser för att nå riktlinjerna kommer att behandlas separat.*

De kulturhistoriska värdena borde tydligare redovisas som planeringsförutsättningar. Det bör även framgå hur dessa värden kommer att användas som en resurs i kommunens fortsatta planering och hur översiktsplanen förhåller sig till de nationella målen för kulturmiljö. En grundligare uppdatering av kulturmiljöprogrammet är önskvärd. Det vore även lämpligt om listan över kulturmiljöer skiljde på lokala och nationella intressen.

Förvaltningens kommentarer: Översiktsplanen skrivningar om kulturmiljö har reviderats inför granskning. Översiktsplanen föreslår att en heltäckande kulturmiljöinventering görs, vilket kvarstår som förslag i planen. I en sådan inventering bör tydliga och detaljerade redogörelser av kulturmiljölagen, byggnadsminnen, skyddade kyrkor, fornlämningar, vandringsbänder m.fl. redovisas. Redovisning med den detaljeringsgraden har bedömts inte vara lämplig i översiktsplanen.

Länsstyrelsen saknar en diskussion om hur utsläppen av växthusgaser från godstransporter ska kunna minska. De riktlinjer som kommunen föreslår inom hållbart resande kan utvecklas med konkreta åtgärder för den fysiska planeringen, exempelvis genom avstånd till kollektivtrafiken med god tillgänglighet och lämpliga lägen för infartsparkeringar och cykelparkeringar i anslutning till kollektivtrafik. Länsstyrelsen anser vidare att fler åtgärder kan vidtas för att minska bilanvändandet.

Förvaltningens kommentarer: I Översiktsplanen framgår att varu- och godstransporter inom samt till och från kommunen planeras och genomförs resurseffektivt. Detta är ett pågående arbete som bedrivs Södertörns-gemensamt inom projektet samordnade varudistribution. Inom detta projekt förs de av Länsstyrelsen efterfrågade diskussionerna inte i översiktsplanen. Översiktsplanen redovisar en riktlinje för hållbart resande, inte åtgärder för hur riktlinjen ska uppnås. Det görs inom kommunens arbete med Mobility Management. Yttrandet innebär därför ingen ändring i översiktsplanen inför granskning.

I planförslaget anges att det finns sex vattenskyddsområden i Haninge. Detta bör revideras till att det finns fem fastställda vattenskyddsområden, där samtliga utom Valinge träsk avser kommunala vattentäkter.

Förvaltningens kommentarer: Översiktsplanen har revideras i enlighet med yttrandet.

Eftersom det råder brist på platser för materialutvinning i denna del av länet anser Länsstyrelsen att avsnittet om materialförsörjning skulle kunna utvecklas utifrån materialförsörjningsbehovet på lång sikt, till exempel genom att belysa möjligheten att ha tillfällig masshantering i samband med större exploateringar. Befintliga anläggningar för täkt-, deponi- och återvinningsverksamhet, som exempelvis Ormsta, bör redovisas i avsnittet teknisk försörjning.

Förvaltningens kommentarer: Översiktsplanen har kompletterats med skrivningar i enlighet med yttrandet. Inga befintliga eller framtida platser för anläggningar pekats dock ut, dessa utreds från fall till fall.

Länsstyrelsen ser gärna en tydligare skrivning om vad kommunen vill åstadkomma vad gäller produktionen av småskalig förnybar energi. När det gäller områden som inte kan anslutas till befintligt fjärrvärmenät bör möjliga lösningar med värmepump, biobränsle eller solkraft eftersträvas och inte enbart prövas, som anges i planförslaget riktlinje.

Förvaltningens kommentarer: Formulering att alternativa energilösningar ska undersökas har bedömts som vagare än att det bör eftersträvas. Riktlinjen har därför omformulerats.

Miljö- och riskfaktorer

Länsstyrelsen anser att kommunen inte har hanterat frågan om riskhänsyn i tillräcklig omfattning. Detta gäller både risker gällande farligt gods, farliga verksamheter samt risker kopplade till ras, skred och översvämning. För att undvika intressekonflikter i detaljplaneskedet bör frågor få ett större utrymme i översiktsplanen. Redovisningen bör bland annat innehålla en karta över risker, det vill säga transportleder för farligt gods, ”farliga verksamheter” inklusive bensinstationer, ytor som hotas av översvämning med mera.

Förvaltningens kommentarer: Översiktsplanen har kompletterats med skrivningar om farligt gods, farliga verksamheter samt risker kopplade till ras, skred och översvämningar. Kartmaterialet har kompletterats med skicket gällande primär och sekundärväg för farligt gods. Farliga verksamheter, bensinstationer och översvämningssytor redovisas inte.

Förtydliganden kan göras i översiktsplanen över hur kommunen avser arbeta med riskhänsyn gällande nyexploatering intill lederna för farligt gods transporter. Därtill bör kommunen även beskriva de skyddsavstånd som Länsstyrelsens rekommenderar för ny bebyggelse. I översiktsplanen bör det uppmärksammas att det även på Nynäsbanan transporteras farligt gods.

Förvaltningens kommentarer: Översiktsplanen anger att särskild riksanalys ska genomföras om bebyggelse planeras inom 150 m från leder för farligt gods. I LST skrift "riskhänsyn vid ny bebyggelse intill vägar och järnvägar med transporter av farligt gods samt bensinstationen" står det 100 m. Det gäller även för vägar där farligt gods transporteras, järnvägar och bensinstationer. I skriften "Riskhantering i detaljplaneprocessen - Riskpolicy för markanvändning intill transportleder för farligt gods" anges avstånden 150 m från led med farligt gods. Översiktsplanen har kompletterats med skrivningar om skyddsavstånd i enlighet med länsstyrelsens rekommendationer. Översiktsplanen redovisar redan att farligt gods transporteras på Nynäsbanan och behåller skrivningen i översiktsplanen.

I juli 2015 gav Länsstyrelsen ut en uppdatering av rekommendationer för ny bebyggelse vid Östersjön utifrån risken för översvämning. Kommunen bör ange den rekommenderade nivån i översiktsplanen. (s.14)

Förvaltningens kommentarer: Översiktsplanens riktlinjer om översvämningssrisk hänvisar till Länsstyrelsens aktuella riktlinjer och kommer inte ange en exakt nivå i meter ifall den kan komma ändras.

Obebyggd miljö

I de fem utbyggnadsstrategierna som presenteras nämns ingenting om hur grönstrukturen ska beaktas och det framgår inte om kommunen har en strategi för grönstruktur. Den riktlinje som föreslås för grönstrukturen skulle kunna utvecklas för att vara ett tydligare stöd vid kommande detaljplanering. Länsstyrelsens skulle gärna se ett bredare perspektiv på grönytors betydelse och mångfunktionalitet, även i de områden som ska förtätas.

Förvaltningens kommentarer: Översiktsplanen ger förslag på ytterligare utredningsbehov efter planens antagande. Till granskningen har dessa förslag kompletteras med behovet av en grönstrukturplan. Samrådsförslaget innehåller sju riktlinjer för grönstrukturen rörande obebyggd miljö samt tre riktlinjer för grönstrukturen rörande bebyggd miljö som bland annat tar upp fyra olika typer av tätortsnära grönytor. Ytterligare detaljerade bedömningar görs från fall till fall.

Länsstyrelsen anser att översiktsplanen bör utveckla hästens betydelse för upprätthållande av öppna landskap.

Förvaltningens kommentarer: Förvaltningen hänvisar till kommunens hästpolicy. Yttrandet innebär ingen åtgärd till granskningen.

Länsstyrelsen hänvisar till Sjöfartsverket som vill komplettera kartan över blåstrukturen med fler farleder som finns inom kommunen.

Förvaltningens kommentarer: Översiktsplanen har kompletterats inför granskning med fler farleder utifrån underlag från Länsstyrelsen.

Kommunen bör i översiktsplanen förtydliga hur man avser att förbättra vattenkvaliteten i de vattenförekomster vars avrinningsområden påverkas av planens föreslagna utbyggnader. Det är bra att

kommunen lyfter vikten av åtgärder för att minska påverkan på vattenmiljön vid exploatering. Det skulle kunna förtydligas i översiktsplanen att det med stor sannolikhet även behövs åtgärder som inte är kopplade till ny bebyggelse.

Förvaltningens kommentarer: Översiktsplanen har kompletteras med en hänvisning till Dagvattenstrategin där dessa frågor besvaras.

Det vore bra om översiktsplanen har riktlinjer för placering av båtplatser och bryggor med tillhörande funktioner som latrintömning och båtbotentvättar.

Förvaltningens kommentarer: Synpunkten rör frågor som inte bedöms vara relevanta att ha med i en översiktsplan och innebär ingen åtgärd inför granskning.

Länsstyrelsen efterfrågar tydligare ställningstaganden till hur kommunen ser på utvecklingen av strandnära områden i förhållande till strandskyddet och en tydligare redovisning av det generella och det utvidgande strandskyddet i Stockholms län.

Förvaltningens kommentarer: Texten rörande strandskydd har kompletterats samt en ny riktlinje har tillkommit. I texten så hänvisas även till kommunens framtagna Vägledning för strandskyddsbedömning i vilken det framgår hur kommunen hanterar frågan om strandskydd.

Kommunen skriver om de ökande anspråken på Sveriges havsområden, men har inga ställningstagande kring utvecklingen i havet. Länsstyrelsen ser gärna att kommunen har ett mer aktivt förhållningssätt till havsområdena. Dialogen med kommunen kommer att fortsätta när planeringsprocessen för att ta fram statliga havsplaner kommer igång under hösten 2015.

Förvaltningens kommentar: Kommunens översiktsplanering omfattar både inre vatten och territorialhavet 12 sjömil utanför den så kallade baslinjen. I det aktuella området utanför baslinjen finns en rad olika intressen som fritids- och yrkesfiske, sjöfartsleder, försvarsintressen samt olika natur och kulturintressen. Planering och reglering av dessa intressen ligger oftast ovanför den kommunala planeringsnivån. Kommunen deltar därför aktivt i regionala åtgärder som syftar till ett hållbart utnyttjande av havsområdet. Översiktsplanens skrivningar om havet kvarstår inför granskning.

Hållbarhetsbedömningen

I kommunens hållbarhetsbedömning har områdena klimatanpassning och klimatpåverkan slagits samman under en rubrik och i värderosen bedöms de få samma typ av påverkan i de olika scenarierna. I texten beskrivs tydligt de motsättningar som ibland kan uppstå mellan dessa två områden. Länsstyrelsen anser att det är svårt att förstå hur bedömningen kan göras sammanslagen i värderosen då dessa två olika perspektiv borde ge olika påverkan i de olika scenarierna. En tydligare förklaring och utveckling av det resonemanget vore fördelaktigt.

Förvaltningens kommentarer: Hållbarhetsbedömningen har förtydligats i enlighet med yttrandet.

I hållbarhetsbedömningen anser Länsstyrelsen att kommunen bör ha en strategi för barn och unga tillgång till utemiljö, utformning av utemiljön, säkra skolvägar, buller och luftkvalitet.

Förvaltningens kommentarer: Översiktsplanen har kompletteras med text om att vara uppmärksam på potentiella konflikter mellan förtätning och barns tillgång på ytor och rörelsefrihet, inte minst i tidiga skeden.

Stockholms läns landsting

Trafikförsörjningsprogrammet bör i översiktsplanen anges som en del av den totala regionala målbild som finns i länet.

Förvaltningens kommentarer: *Översiktsplanen har kompletterats med skrivning om Trafikförsörjningsprogrammet enligt yttrandet.*

I kommunens gällande översiktsplan ingår de fördjupade översiktsplanerna för Ornö respektive Årsta samt den gemensamma Kustplanen för Nynäshamn och Haninge. Det framgår dock inte av samrådsförslaget om dessa upphör att gälla i samband med att ny översiktsplan antas och vinner laga kraft. Detta bör framgå i översiktsplanen.

Förvaltningens kommentarer: *Översiktsplanen har kompletterats med information om att de fördjupade översiktsplanerna för Årsta, Ornö och Kustplanen upphör att gälla i samband med antagande av ny översiktsplan.*

Nämnden finner att avgränsningen för kustnära områden och skärgård bör utvecklas och tydliggöras, exempelvis när det gäller om öar med bro och tunnel betraktas som fastland eller skärgårdsöar.

Förvaltningens kommentarer: *Översiktsplanen har kompletterats med skrivning om att kustnära områdena definieras som hela skärgården samt fastlandet inom 1 km från kustbandet.*

På ett flertal platser i översiktsplanen anges att den växande befolkningen medför att kollektivtrafiken kan utökas. Översiktsplanen bör istället ange att befolkningsökningen kan ge förutsättningar för utökad kollektivtrafik.

Förvaltningens kommentarer: *Översiktsplanen har reviderats i enlighet med yttrandet.*

Nämnden anser att en karta över kollektivtrafiken i Haninge kommun, och föreslagna utbyggnader av bostäder med mera, bör tillkomma inför granskningsversionen av översiktsplanen.

Förvaltningens kommentarer: *Översiktsplanen har kompletterats med en karta som visar kommunens målbild för utbyggnad av trafik och kommunikationer. Övrig föreslagen målbild för utbyggnad kommer fortsatt att redovisas på markanvändningskartan.*

I strukturplanen för Tungelsta framgår att ett vändspår på Nynäsbanan planeras. Denna åtgärd beskrivs inte mer än så i översiktsplanen, detta bör utvecklas i planförslaget.

Förvaltningens kommentarer: *Beskrivningen av ett eventuellt vändspår vid Tungelsta utvecklas i översiktsplanen och illustrationen av ett sådant vändspår korrigeras i strukturkartan för Tungelsta.*

I översiktsplanen anges att spårsystemet är maximalt utnyttjat under högtrafik. Nämnden konstaterar att detta gäller bara på vissa platser och under vissa tider, inte generellt över allt eller under hela högtrafikperioden.

Förvaltningens kommentarer: *Texten har reviderats inför granskning.*

Nämnden anser att det är lämpligt att i översiktsplanen redovisa stomlinjerna i trafikförvaltningens stornätplan. Vidare skriver landstinget att översiktsplanen bör beskriva konsekvenserna av en flytt av depån och med fördel även översiktlig, i text och på karta, ange var en ny depå kan lokaliseras.

Förvaltningens kommentarer: Översiktsplanen kompletteras med skrivningar om stomnätplanen och den stomlinje som är tänkt att använda Tvärförbindelse Södertörn. Inför granskning har texterna om bussdepan reviderats.

Strukturplanen för Handen innehåller ett flertal spårvägssträckningar samt en ny spårstation. Det är i dagsläget mycket svårt att bedöma om en spårvägssatsning som den beskrivs i översiktsplanen är rimlig. Landstingets trafikförvaltnings bedömning över framtida inomkommunala och regionala kollektivtrafikresor, i detta område, är att busstrafik är fullt tillräcklig för att möta upp resandebehovet enligt den standard som anges i trafikförvaltningens riktlinjer för planering, RiPlan.

Förvaltningens kommentarer: När den regionala stads kärnan Haninge växer fram anser förvaltningen att det är av stor vikt att säkra utrymme för en framtida möjlighet att leda in snabbspårväg i stads kärnan och att behålla möjligheten att tillföra en spårstation för detta ändamål. Parallellt med framtagande av ny översiktsplan har en första utredning av alternativa spårsträckningar och det utrymme som krävs framtagits. Dessa spårsträckningar har tillförts i översiktsplanens kartor inför granskningen.

Strukturplanen för Västerhaninge bör tydligare ange att flerbostadshus är prioriterade nära pendeltågsstationen.

Förvaltningens kommentarer: Inför granskningen har skrivningarna om Västerhaninge förtydligats i enlighet med yttrandet.

Nämnden saknar information i planförslaget om varför inte båda sidor av järnvägen vid pendeltågsstationen i Krigslida är aktuella för bebyggelse. Kommunen bör stötta pendeltågsstationerna i Tungelsta, Västerhaninge och Krigslida med så omfattande förtätning som detta tätortsband klarar.

Förvaltningens kommentarer: Söder om Krigslida breder ett småbrutet jordbrukslandskap ut sig mellan kuperade skogspartier och åkerholmar. Mulsta gård, Nedersta gård och Vålsta gård ligger mitt i detta jordbrukslandskap och bidrar till att hålla markerna öppna. Dessa hagmarker utgör hörnstenar avseende biologisk mångfald i denna jordbruksbygd. Av den anledningen föreslås ingen ny bebyggelse söder om Krigslida station. Inför granskning har översiktsplanen kompletteras med text enligt ovan.

Nämnden anser att utveckling på landsbygd, längs kusten och på öarna ska ske med stor försiktighet.

Förvaltningens kommentarer: För flera av Haninges kommuninvånare är det attraktivt och eftersträvanvärt att bo på landsbygden, vid kusten eller i skärgården. Översiktsplanens utbyggnadsstrategi 4 visar att kommunen vill kunna erbjuda detta alternativ. Utveckling på landsbygd, kust och skärgård ska ske med stor hänsyn till de värden som kännetecknar dessa områden. Utbyggnadsstrategi 4 har förtydligats inför granskning.

Sammanställningen av mellankommunala intressen kan med fördel utvecklas och kompletteras vad gäller kopplingar till utvecklingsområden i angränsande kommuner.

Förvaltningens kommentarer: Inför granskning har översiktsplanen kompletterats med text och karta som visar kommunens målbild för utbyggnad av trafik och kommunikationer såväl inom kommunen som vidare ut i regionen.

6.2 Kommuner

Samrådsyttranden har inkommit från Huddinge, Botkyrka, Nynäshamn, Tyresö och Stockholms stad. Värmdö kommun har inte lämnat något yttrande på översiktsplanens samrådshandling.

Huddinge

Huddinge kommun skriver att det är svårt att överblicka hur Haninge kommun avser förhålla sig till lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar.

Förvaltningens kommentarer: *Översiktsplanen har kompletterats med tydliga skrivningar om att riktlinjerna för bostadsförsörjningen inkluderas i Översiktsplanen och att insatser för att nå riktlinjerna kommer att behandlas separat.*

Vidare anser Huddinge kommun att avsnittet om mellankommunala intressen skulle kunna utvecklas mer. Bland annat med avseende på vad hamnen i Norvik kan få för konsekvenser med ökad trafik på väg 73, väg 259 och eventuella behov av mark för logistikverksamhet. De anser även att det saknas beskrivning av hur Haninge kommun ser på nyttotrafiken.

Förvaltningens kommentarer: *Översiktsplanen har kompletterats i enlighet med yttrandet.*

Huddinge skriver även i sitt yttrande att det skulle kunna tydliggöras i text och karta hur Haninge kommun avser att arbeta med gångperspektivet för att få fler att välja att gå korta resor istället för att ta bilen.

Förvaltningens kommentarer: *Inför granskning har skrivningarna om gångperspektivet förtydligats. Kartorna har inte reviderats utifrån yttrandet eftersom Haninges översiktsplan inte har den detaljeringsnivån för planering för gående och cyklist. Sådana frågor behandlar i separata styrdokument.*

Inriktningen i översiktsplanen är att i mycket goda kollektivtrafiklägen eftersträvas förtätning med hög exploateringsgrad och funktionsblandning. Huddinge kommuner skriver i sitt yttrande att det dock inte framgår vad Haninge kommun anser är mycket goda kollektivtrafiklägen eller var dessa finns.

Förvaltningens kommentarer: *Översiktsplanen har kompletterats med skrivningar om att närhet till bland annat spårstationer och busshållplatser är det som avses med goda kollektivtrafiklägen.*

Huddinge kommun skulle önska att kapitlet om buller förtydligas. Området som är markerat för bulleravsteg inkluderar en stor del av Haninge kommuns befolkning. I detta område ska bulleravsteg kunna göras enligt praxis för Stockholms län. Denna praxis bör förtydligas.

Förvaltningens kommentarer: *Inför granskning har kartan för bulleravsteg tagits bort och ersatts med en beskrivning av den nya förordningen om trafikbuller vid bostadsbyggande (SFS nr 2015:216).*

Huddinge menar vidare att de gröna kilarnas utbredning bör framgå tydligt på karta även utanför kommungränsen. De framför också att samrådsförslaget medför ett ingrepp i regionens övergripande grönstruktur. Detta gäller området vid Jordbro som skulle innebära exploatering inom Hanvedenkilen. Detta ingrepp påverkar därmed indirekt värdena i Hanvedenkilen även på Huddinges sida gränsen. Översiktsplanen bör följa den avgränsning av grönstrukturen som Länsstyrelsen och TMR tagit fram och som också framgår av RUF 2010.

Förvaltningens kommentarer: *Inför granskning har de gröna kilarnas utbredning tydliggjorts på karta. Markerade utvecklingsområden ska ses som ungefärliga och kan komma att ändra avgränsning efter närmare utredningar. I övrigt har inte yttrandet medfört någon revidering.*

Huddinge anser att avrinningsområdena är svåra att tyda på kartan. Avrinningsområden som sträcker sig utanför kommungräns bör framgå.

Förvaltningens kommentarer: Översiktsplanen redovisar endast mark- och vattenanvändning innanför kommungräns och yttrandet har därför inte inneburit någon åtgärd i översiktsplanen. För mer detaljerad redovisning av avrinningsområden hänvisas till Vattenplanen eller till den kommande digitala versionen av översiktsplanens kartmaterial.

Slutligen skriver Huddinge kommun att det saknas hänvisning till referenser och underlag för hållbarhetsbedömningen.

Förvaltningens kommentarer: Hållbarhetsbedömningen har kompletterats i enlighet med yttrandet.

Botkyrka

Botkyrka skriver i sitt yttrande att samrådsförslaget inte innebär några förändringar vid kommungränsen, att inriktningen är i linje med Södertörnskommunernas gemensamma utvecklingsambitioner och att det ligger i linje med Botkyrkas översiktsplanering. Yttrandet innebär därför inga förändringar i översiktsplanen.

Nynäshamn

Nynäshamn skriver i sitt yttrande att avsnittet om mellankommunal intressen med fördel kan förtydligas kring vilka mellankommunala frågor som berör vilken kommun. De skriver även att Nynäshamn och Haninge har en gemensam Kustplan från 2002 som är i behov av uppdatering.

Förvaltningens kommentarer: Avsnittet om mellankommunala frågor har kompletterats med fylligare texter inför granskning men har inte delats upp per kommun. Relevanta delar av den gemensamma kustplanen har arbetats in i översiktsplanen med förslag om att de delar som berör Haninge kommun i kustplanen släcks i samband med antagande av den nya översiktsplanen.

Tyresö

Tyresö kommunskrivar i sitt yttrande att utvecklingen av Vendelsö, Gudö och Norrby samt längs Gudöbroleden påverkar trafiken längs Gudöbroleden i Tyresö kommun. Redan idag upplever Tyresöbor trängsel på bussarna och om vägutrymmet. De skriver därför att en ytterligare förtätning kräver åtgärder för ett hållbar resande som inte genererar ytterligare trängsel i Tyresö kommun och vidare i trafiksystemet.

Förvaltningens kommentarer: Översiktsplanen behandlar inte åtgärder för hållbart resande. Yttrandet har därför inte inneburit någon förändring.

Tyresö kommun skriver även att de svaga gröna sambanden mellan de gröna kilarna bör tydliggöras på kartan Grönstruktur.

Förvaltningens kommentarer: Kartan för grönstruktur har reviderats för att bli mer tydlig.

Stockholms stad

Stockholms stad gränsar inte till Haninge kommun men Haninges östra del som binds samman med Stockholm genom väg 73 till Nynäshamn ingår ändå i samma regiondel som Stockholms sydöstra delar. Stockholms stad skriver i sitt yttrande om arbetet med tyngdpunkt Farsta och ny bostadsbebyggelse vid Drevviken. Yttrandet innebär inga revideringar av planförslaget.

Värmdö

Har inte lämnat något yttrande på översiktsplanens samrådshandling.

6.3 Haninge kommuns nämnder

Samrådsyttranden har inkommit från grund- och förskolenämnden, kultur- och fritidsnämnden, socialnämnden och stadsbyggnadsnämnden. Äldrenämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har inte lämnat något yttrande på översiktsplanens samrådshandling.

Grund- och förskolenämnden

Grund- och förskolenämndens (GFN) yttrande innebär inga ändringar till granskningshandlingen. De ser positivt på att samrådsförslaget lyfter fram:

- Betydelsen av grönytor/friytor vid och i anslutning till framtida förskolor och grundskolor
- Att det är av stor vikt att det finns säkra och trygga gång- och cykelvägar till och från kommunens förskolor och grundskolor.
- Vikten av att minimera riskerna med buller och strålning vid uppförande av framtida förskolor och grundskolor.

Kultur- och fritidsnämnden

Kultur- och fritidsnämnden (KOFN) ser positivt på samrådsförslaget och skriver att den är gediget utförd. De lämnar framförallt synpunkter och förslag till kompletteringar gällande avsnittet om ”Kvalitet och innehåll” som behandlar kultur- och fritidsförvaltningens ansvarsområde.

KOFN skriver att det är positivt och önskvärt att tillgänglighetsperspektivet genomsyrar texterna i dokumentet i stort och inte enbart under rubriken ”Tillgänglighet”. Förvaltningen ger förslag på tillägg på ett flertal sidor i samrådshandlingen.

Förvaltningens kommentarer: *Översiktsplanen har kompletterats i enlighet med yttrandet.*

KOFN skriver även att ordet attraktivt används ofta och att det vore bra om man i Översiktsplanen ringar in vad som avses.

Förvaltningens kommentarer: *Attraktivt betyder olika i olika sammanhang i översiktsplanen, exempelvis för attraktiv landsbygd, stadsmiljö eller naturområde. Det gör att det inte går att ge en enkel definition. Yttrandet har därför inte inneburit någon åtgärd.*

KOFN föreslår även tillägg angående barnperspektivet, kulturperspektivet, mötesplatser för unga, tillgänglighet och folkhälsa under rubrikerna ”Barnperspektivet”, ”Tillgänglighet” och ”Hälsa”.

Förvaltningens kommentarer: *Översiktsplanen har kompletterats i enlighet med yttrandet. Åtgärdsförslag är viktiga men behandlas inte i översiktsplaneringen utan i andra dokument.*

Avseende texten om att Haninge strävar efter att utgöra en av Sveriges bästa idrottskommuner föreslår KOFN följande skrivning: ”Haninge strävar, bland annat genom sitt Idrottspolitiska program, efter att förbättra folkhälsan och bli en stark idrottskommun. För att uppnå detta (...)” KOFN skriver även att ”Haninge idrottscampus” nämns i samrådsförslaget även men det rätta namnet är Sportcampus Sweden.

Förvaltningens kommentarer: *Översiktsplanen har reviderats i enlighet med yttrandet.*

KOFN föreslår att rubriken ”Kultur och kulturmiljö” byts ut till tre separata rubriker; Kultur (text som behandlar kultur i allmänhet), Konst i det offentliga rummet (text som handlar om konstnärlig gestaltning i det offentliga rummet) och Kulturmiljö (text som behandlar kulturmiljöfrågor). KOFN föreslår en ny text till rubriken Kultur i översiktsplanen som beskriver ämnet på ett fylligare sätt.

Förvaltningens kommentarer: *Inför granskning delas rubrikerna Kultur och Kulturmiljö upp i var sin rubrik och kompletteras med fylligare text samt korrigeringar i kulturmiljökartan tillsammans med kultur- och fritidsförvaltningen. Översiktsplanen kompletteras med förslag på ny text under rubrik Kultur i enlighet med yttrandet. Konstnärlig gestaltning behandlas inte i Översiktsplanen.*

KOFN föreslår följande nya riktlinje för kultur ”Haninge ska ha ett rikt och tillgängligt kulturliv för alla medborgare då ett starkt kulturliv bidrar till en hållbar drivkraft i Haninges utveckling.” KOFN föreslår även en ny text till rubriken ”Kulturmiljö” som beskriver ämnet på ett mer nyanserat och fylligt sätt.

Förvaltningens kommentarer: *Översiktsplanen har kompletterats med text om kulturmiljö i enlighet med yttrandet. Ingen ny riktlinje har tillförts men brödtexten har kompletterats med föreslagen formulering.*

KOFN föreslår att riktlinjen för kulturmiljön ändras till ”I samband med förändringar i alla bebyggd miljö beaktas kulturhistoriska, social och estetiska värden samt vid förändringar inom eller i närheten av särskilt värdefulla kulturmiljöer tas särskild hänsyn till de kulturhistoriska värdena.”

Förvaltningens kommentarer: *Riktlinjen har reviderats till ”I samband med förändringar i bebyggd och obebyggd miljö beaktas kulturmiljön och särskild hänsyn tas till kulturhistoriska värden.” Brödtexten har även kompletterats med förklaring att kulturmiljö inkluderar såväl kulturhistoriska, sociala och estetiska värden.*

KOFN uppmärksammar i sitt yttrande några felaktigheter på kulturmiljökartan och föreslår även att riksintressen för kulturmiljövården inte enbart visas på riksintressekartan utan även på kulturmiljökartan. Det skulle ge en heltäckande bild av kommunens värdefulla kulturhistoriska miljöer. Vidare föreslås att byggnadsminnen ska redovisas.

Förvaltningens kommentarer: *Inför granskning har felaktigheterna korrigerats och kulturmiljökartan har kompletterats med riksintressen för kulturmiljövården och med kulturmiljöer i kust och skärgård. Byggnadsminnen behandlas inte i översiktsplanen och har därför inte tillförts.*

Socialnämnden

Socialnämnden (SON) ställer sig positiva till översiktsplanen. SON skriver i sitt yttrande att de ser det som en angelägenhet att målgrupper med funktionsnedsättningar beaktas i den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön liksom vid byggande av bostäder. Detta i syfte att skapa en hållbar utveckling och en god livsmiljö för alla.

Förvaltningens kommentarer: *I samrådsbehandlingen lyfts detta perspektiv fram under rubriken ”Kvalitet och innehåll”. Inför granskning har texten utvecklats med yttrandet i åtanke.*

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsförvaltningen (SBF) ser positivt på att en ny översiktsplan tas fram. De skriver att samrådsförslaget har en ambitiös omfattning och lyckas på ett bra sätt ge en bild av kommunens framtida utveckling. SBFs yttranden har sammanställts under rubriker nedan.

Övergripande synpunkter

Inledningsvis skriver SBF att tydliga visioner sätts upp inom klimat- och miljöområdet, visioner som borde belysas och ges innehåll i följande material. Bland annat bör till exempel översvämningar till följd av havsnivåer och extrema regn belysas bättre i planens inledande delar.

Förvaltningens kommentarer: *Inför granskning har översiktsplanens inledande delar kompletterats i enlighet med yttrandet.*

I samrådsmaterialet påpekas många gånger att ny bebyggelse ska tillkomma i kollektivtrafiknära lägen, men lika viktigt är att se till annan infrastruktur såsom befintligt eller planerat kommunalt VA. Översiktsplanens intentioner behöver stämmas av med den VA-plan som för närvarande befinner sig i slutet av ett remisskede.

Förvaltningens kommentarer: VA-planen är inte styrande för utpekande av nya områden i Översiktsplanen. Yttrandet har därför inte inneburit några förändringar.

Kartmaterial

Strukturplanerna behöver ett mer detaljerat innehåll kring grönytor och grönstråk. Grönstrukturplanen är svårläst och behöver förenklas. De svaga gröna sambanden mellan stockholmsregionens gröna kilar måste åskådliggöras tydligare.

Förvaltningens kommentarer: Strukturkartornas innehåll har reviderats med yttrandet i åtanke. Grönstrukturkartan har kompletterats med tydligare layout av svaga gröna samband.

Omvärldstrender

Bland långsiktiga trender saknas något om hur anpassning till ett blötare klimat ska ske. Bland annat görs det genom att lokalisera och utforma ny bebyggelse så att konsekvenser vid extremväder minimeras. Lokalisering är viktig och relaterar både till höjda havsnivåer och till intensiv nederbörd.

Förvaltningens kommentarer: Inför granskning har översiktsplanen kompletterats med skrivningar om anpassning till ett blötare klimat.

Nationella och regionala mål

Komplettera gärna texten om översvänningsdirektivet med någon mening om Länsstyrelsens arbete med nederbördsrelaterade översvämningar i det regionala arbetet med översvänningsdirektivet.

Förvaltningens kommentarer: Översiktsplanen har reviderats i enlighet med yttrandet.

Utbyggnadsstrategi

Utbyggnadsstrategi 4-5 handlar om byggande längs kusten vilket, om det sker i större omfattning och på fel plats, ger en mer utglesad och ohållbar bebyggelseutveckling. Strategierna är otydligt formulerade och stämmer inte med översiktsplanens huvudinriktning vilket skapar osäkerhet om vad kommunen vill. Bebyggelseutvecklingen längs kusten bör ske på ett mycket försiktigt sätt och inriktas på att utveckla befintliga skärgårdssamhällen utifrån sina respektive förutsättningar, se vidare avsnittet angående Utredningsområde Årsta Havsbud.

Förvaltningens kommentarer: För flera av Hanninges kommuninvånare är det attraktivt och eftersträvarsvärt att bo på landsbygden, vid kusten eller i skärgården. Översiktsplanens utbyggnadsstrategi 4 visar att kommunen vill kunna erbjuda detta alternativ. Utveckling på landsbygd, kust och skärgård ska ske med hänsyn till de värden som kännetecknar dessa områden. Utbyggnadsstrategi 4 och 5 har slagits ihop till en strategi, nr 4, och har förtydligats inför granskning.

En strategi för att skapa ett robust och klimatsäkert samhälle saknas och behövs för att visa på konsekvensen av ambitiösa visioner.

Förvaltningens kommentarer: Inför granskning har text tillförts som beskriver robust samhällsstruktur.

Det bör förtydligas varför ambition om ytterligare ca 9 000 bostäder har valts, eftersom det enligt översiktsplanens utbyggnadsstrategier är tydligt att det finns utrymme att bygga betydligt mer.

Förvaltningens kommentarer: *Översiktsplanens utbyggnadsstrategier har förtydligats. Valet av 9 000 nya bostäder har även förtydligats med förklaringen att det är den mängd som krävs för att Haninge ska utvecklas i takt med regionen.*

Bebyggelseutveckling

SBF ger följande förslag till komplettering av riktlinje under rubriken ”Tätortsbandet växer”: ”All ny bebyggelse såväl inom som utom tätorten lokaliseras i direkt anslutning till befintlig. Inom tätorten eftersträvas förtätning med hög grad av funktionsblandning. Utanför tätorten tillkommer bebyggelse i huvudsak i anslutning till befintlig bebyggelse med förutsättningar för kollektivtrafikförsörjning och i närhet till befintligt eller planerat kommunalt vatten och avlopp”.

Förvaltningens kommentarer: *VA-planen är inte styrande för utpekande av nya områden i Översiktsplanen. Yttrandet innebär därför ingen förändring inför granskning.*

SBF föreslår att Hemfosa tas bort från kapitlet ”Här växer vi som mest”. Likaså från tabellen med företagsområden.

Förvaltningens kommentarer: *I Hemfosa kan möjlig tillväxt ske i framtiden men Hemfosa har tagits bort från formuleringen där det framgår var kommunens största utbyggnad förväntas ske. Strukturkartan för Hemfosa har även reviderats.*

Det saknas riktlinje för enstaka förtätningar utanför tätorten. En sådan riktlinje är bland annat viktigt för bedömningen av förhandsbesked för enstaka förtätningar d.v.s. 1-3 avstyckningar. En riktlinje bör formuleras i samråd med bygglovsenheten och med hänsyn till gällande formulering i PBL.

Förvaltningens kommentar: *Antalet tomter/avstyckningar är sådant som bygglov/plan får hitta gemensam tolkning av ingen ny riktlinje tillförs översiktsplanen inför granskning.*

Skillnaden mellan planerade områden och idéområden på kartan över arbetsplatser och näringsliv är mycket oklar och flera utpekade områden är felaktiga, då dessa inte har den statusen i dagsläget. Kategoriseringen behöver ses över så att kartan visar korrekt information.

Förvaltningens kommentarer: *Text och karta om arbetsplatser och näringsliv har reviderats med yttrandet i åtanke.*

Lillsjön vid Jordbro företagspark är på gröstrukturkartan utpekade som tätortsnära grönområde och gröonstråk, samtidigt som den på kartan för arbetsplatser och näringsliv är utpekad som utvidgningsområde för företagsparken. Lillsjön är viktig som en del av de ekologiska länkarna mellan Tyresta- och Hanvedenkilen, som redan idag är mycket försvagade. Sambandet är av regional betydelse och finns bland annat utpekad i RUFSS 2010. Exploateringen av Lillsjön riskerar också att förorena grundvattnet i Stockholmsåsen samt det ytvatten som rinner av mot Husbyån.

Förvaltningens kommentarer: *Inför granskning har de gröna kälarnas utbredning tydliggjorts på karta och det framgår att en utvidgning ska ske med hänsyn till reservvattentäkten Hanveden. Yttrandet medför inga geografiska revideringar i översiktsplanen.*

SBN föreslår följande tillägg i text: ”Flera fritidshusboende har omvandlats till åretruntboende. I VA-planen redovisas kommunens utbyggnadsplaner för kommunalt vatten- och avlopp. Ny bebyggelse i kommunen planeras som förtätning i områden där kommunalt vatten och avlopp planeras byggas ut. Inga detaljplaner tas fram för nya fritidshusområden. Däremot kan enskilda fritidshus byggas.”

Förvaltningens kommentarer: VA-planen är inte styrande för utpekande av nya områden i Översiktsplanen. Riktlinjen har därför inte ändrats. Av samma anledning ändras inte heller brödtexten enligt yttrandet. Inför granskning har dock översiktsplanen kompletterats med hänvisning till och beskrivning av VA-planen.

I stycket om ”Kustnära bebyggelse” borde det finnas något om anpassning av ny bebyggelse till stigande havsnivåer. Texten bör kompletteras med något om att tillgången till vatten ofta är begränsad och det faktum att risken för saltvatteninträngning är större i dessa områden. SBN ger följande förslag till riktlinje: ”I kustnära områden [...] förutsättningar för kollektivtrafikförsörjning samt förutsättningar för hållbar vattenförsörjning av god kvalitet”.

Förvaltningens kommentarer: Riktlinjer för ny bebyggelse i relation till risk för översvämning till följd av stigande havsnivåer behandlas i kapitlet ”Miljö- och riskfaktorer”. Riktlinjer för vattenförsörjningen behandlas i kapitlet ”Vatten och avlopp”. För mer detaljerad information om vattenförsörjningen har översiktsplanen kompletterats med hänvisning till kommunens styrdokument för vatten.

Kvalitet och innehåll

Kapitlet ”Kvalitet och innehåll” bör kompletteras med en egen underrubrik för ”Ett robust och klimatsäkert samhälle”, ”Klimatperspektivet” eller liknande. Där kan utdrag ur kapitlet Miljö- och riskfaktorer som anses extra viktiga sammanfattas (på samma sätt som texterna under Närhet till naturen). Framförallt här anser vi att det är viktigt att belysa klimataspekten om visionen är viktig. (s.28)

Förvaltningens kommentarer: Översiktsplanen har kompletterats med skrivningar om ett robust och klimatsäkert samhälle.

SBN anser att listan över värdefulla kulturmiljöer är väldigt detaljerad och föreslås att den flyttas till kapitlet om Riksintressen. De anser vidare att det bör finnas en egen rubrik för Kulturmiljöer.

Förvaltningens kommentarer: Listan över värdefulla kulturmiljöer inkluderar flera kulturmiljöer som inte är riksintressen. Av den anledningen har listan inte flyttats. Inför granskning har ”Kultur” och ”Kulturmiljö” fått var sin rubrik.

Mark- och vattenanvändning

SBN framhåller att omvandlingen av Norrby medför att vi behöver säkerställa en god dagvattenhantering. Till följd av klimatförändringar kan vi förvänta oss att vattennivåerna i Drevviken kommer att höjas, förutsatt den idag gällande vattendomen som reglerar vattennivån i Tyresån inte ändras. Ny bebyggelse behöver därför lokaliseras utanför områden som riskerar att översvämmas.

SBN föreslår följande förslag på ny text: ”Dagvattenhantering är en särskilt viktig fråga för Norrby gårde som redan idag tidvis fungerar som en våtmark som naturligt fördröjer och renar dagvatten. En framtida dagvattenpark skulle möjliggöra rening och fördröjning av dagvatten bland annat från Norrby, Brandbergen, väg 73 samt den nya trafikplatsen.”

Förvaltningens kommentarer: I samrådsbehandlingen framgår redan att god dagvattenhantering behöver säkerställas vid omvandlingen av Norrby. Skrivningen kvarstår inför granskning.

Norrbyskogen är i översiktsplanen utpekad som utredningsområde. Förvaltningen ställer sig tveksam till utpekandet och anser att det är av stor vikt att Norrbyskogen får behålla sin funktion som tätortsnära grönområde med de höga naturvärdena och nyckelbiotoperna bevarade.

Förvaltningens kommentarer: *Inför granskning har översiktsplanen förtydligats med att utredningsområdet för Norrbyskogen inte har en geografisk avgränsning. Det kvarstår som utredningsområde och framtida utredningar får visa om området är lämpligt för utveckling.*

För Vendelsö finns utvecklingsprogram framtaget som översiktsplanen bör hänvisa till.

Förvaltningens kommentarer: *En hänvisning till Vendelsö utvecklingsprogram har tillförts.*

För Norrby, Vendelsö, Vendelsömalm och Brandbergen finns ingen strukturkarta vilket försvårar för läsaren.

Förvaltningens kommentarer: *Strukturkartorna behandlar de pendeltågsnära utvecklingsområdena från utbyggnadsstrategi 1 och 2. Beskrivningarna av ovan nämnda områden har kompletterats med inzoomade kartor från markanvändningskartan.*

SBN föreslår följande förslag till ny text i kapitlet om Vendelsö och Gudö: ”Befintliga enskilda avlopp i Lyckebyn, Högdalen och Källtorp ska i framtiden anslutas till kommunalt avlopp.

Dagvattenproblematiken i området kring Lillängsvägen är speciellt svår eftersom området ligger i en topografisk sänka. Vid skyfall eller långvariga regn kommer området riskera att översvämmas, varför översvämningssytor i området måste reserveras. Som komplement är det viktigt att planläggning i områden uppströms från Lillängsvägen sker med fördröjningsmagasin.”

Förvaltningens kommentarer: *Dagvattenproblematiken kring Lillängsvägen beskrivs redan i samrådshandlingen och kvarstår inför granskning. Yttrandet har därför inte medfört någon ändring.*

Texten om Vega är kort beskriven och skulle behöva utvecklas lite mer.

Förvaltningens kommentarer: *Inför granskning har beskrivningen av Vega kompletterats.*

Formuleringen att exploatering i den gröna kilen mellan Tyresta och Hanveden i första hand ska lokaliseras i områdets sydvästra del öppnar för en ökad exploatering. Om detta inte är avsikten bör formuleringen ändras och istället tydliggöra att exploatering kan ske med inte på bekostnad av grönkilen och dess funktion.

Förvaltningens kommentarer: *I översiktsplane framgår att de två föreslagna platserna för en eventuell utvidgning av Jordbro företagspark riskerar att stå i konflikt med riksintresse för friluftslivet och med den regionala grönstrukturen.*

Enligt VA-avdelningens budget planeras en dagvattenanläggning i delar av Dammträsk som i dagsläget naturligt fördröjer och renar dagvatten. I strukturplanen för Vega är delar av detta område olämpligt utpekade som exploateringsområde.

Förvaltningens kommentarer: *Geografiskt utpekade områden i översiktsplanen ska ses som ungefärliga. De kan komma att ändras efter vidare utredning. Utpekade område vid Dammträsk har reviderats med yttrandet i åtanke.*

En beskrivning av, samt riktlinje för, grönkilen mellan Rudans friluftsområde och Tyresta nationalpark saknas.

Förvaltningens kommentarer: *Grönstrukturkartan har kompletterats med tydligare illustrationer av svaga gröna samband.*

SBN föreslår följande förslag på ny text under kapitlet Regionala stadskärnan/Unikt läge nära naturen: ” När stadskärnan förtätas behöver flera nya kvartersparker utvecklas för att säkra en god parktillgång samt för att stärka ekologiska samband. I tät stadsbebyggelse är det extra viktigt att planera dagvattenhanteringen så att flöden i samband med stora regn inte orsakar skada på byggnader. Fördröjningsytorna har även en viktig reningsfunktion och bidrar till den estetiska gestaltningen”.

Förvaltningens kommentarer: I översiktsplanen uttrycks tydligt behovet av grönytor, bland annat genom beskrivning av att det ska finnas fyra olika typer av grönytor inom varje kommunal del. Vilken typ av grönytor som behövs skiljer sig åt beroende på område i kommunen. Det är något som utreds i detaljplanläggning. Yttrandet har därför inte inneburit någon ändring.

Strukturkartan över Jordbro stämmer inte överens med texten.

Förvaltningens kommentarer: Strukturkartan för Jordbro har reviderats inför granskning.

Idé till utbredning av Håga industriområde öster om Nynäsbanan föreslås i kartan ”arbetsplatser och näringsliv”. Det utpekade området har flertalet fasta fornlämningar och fornlämningsområden i form av gravfält. Förvaltningen bedömer därför att området inte är lämpligt för exploatering.

Förvaltningens kommentarer: Inför granskning tydliggörs att utpekade platser som är markerade som idéer till nya företagsområden inte har någon bestämd geografisk avgränsning. Utpekade platser kvarstår inför granskning och vidare utredningar får visa vilka delar av dessa platser som är lämpliga för utveckling.

I strukturkartan för Västerhaninge är Åbylund angivet som förtättningsområde, men inte exempelvis centrala Åby, som är ett stationsnära läge.

Förvaltningens kommentarer: Strukturkartan för Västerhaninge har reviderats med yttrandet i åtanke.

Det bör förtydligas att utbyggnaden av Hemfosa ligger senare i tiden än den utveckling som föreslås för övriga tätorter. Cirkeln som visar den tänkta förtättningszonen runt Hemfosa bör göras mindre än övriga eftersom den här endast avses att vara 600 meter. Ur VA-synpunkt ligger Hemfosa långt från befintligt kommunalt VA och enligt VA-planen finns inga planer på att bygga ut kommunalt VA till området. Utbyggnad i Hemfosa riskerar med stor sannolikhet att leda till krav på utbyggnad. VA-avdelningen anser därför att utveckling kring Hemfosa inte är att rekommendera. I annat fall får VA-planen omvärderas och omprioriteras.

Förvaltningens kommentarer: Inför granskning har Hemfosa tagits bort från uppräknningen av var Haninge växer som mest. Förtättningszonen runt Hemfosa har minskats till 600 meter. Med hänsyn till det goda kollektivtrafikläget bedöms det dock i framtiden finnas goda möjligheter till utveckling i Hemfosa trots att det innebär utbyggnad av VA. Förslag på utbyggnadsytorna i Hemfosa kvarstår men ytornas utbredning har reviderats.

SBN är tveksamma till utpekandet av utredningsområdet norr om Årsta Havsbad. Platsen är svårtillgänglig och saknar service. Utbyggnad i området är inte prioriterad enligt den föreslagna utbyggnadsstrategin i översiktsplanen och strider mot planens huvudinriktning.

Förvaltningens kommentarer: Inför granskning har förtydligats att utredningsområdet norr om Årsta Havsbad inte har en geografisk avgränsning. Förslaget om utredningsområde kvarstår med syftet att framtida utredningar får visa om området är lämpligt för utveckling.

SBN föreslår att skrivningen om var på Dalarö som ny bebyggelse framförallt kan tillkomma ska kompletteras med att dessa tillkommer där utbyggnad av kommunalt vatten och avlopp planeras.

Förvaltningens kommentarer: Förslaget innebär inga ändringar inför granskning med anledning av att VA-planen inte anses vara styrande för översiktsplanen.

Bebyggelsens funktioner

SBN saknar en långsiktig plan för snödeponi då Norrby gärde kommer att försvinna som uppläggningsplats.

Förvaltningens kommentarer: Frågan hanteras inte i översiktsplanen och innebär därför ingen ändring inför granskning.

SBN föreslår att tankarna kring spårvägsförbindelsen i Handen utvecklas.

Förvaltningens kommentarer: Parallellt med framtagande av ny översiktsplan har genomförs en första utredning av denna fråga. Översiktsplanen har reviderats utifrån resultatet av utredningen. Nya spårsträckningar har lagts till i granskningsbehandlingen.

SBN föreslår att översiktsplanen kompletteras med en riktlinje om planering för cykelförvaring både sommar och vintertid i alla nya bostadsprojekt.

Förvaltningens kommentarer: Förslaget behandlas inte på översiktsplanenivå och innebär därför ingen ändring inför granskning.

Texten om kollektivtrafiken har stort fokus på spårtrafik. Busstrafiken behöver också lyftas fram. Buss är, och kommer att fortsätta vara, det huvudsakliga kollektivtrafikalternativet för en stor del av kommuninvånarna under överskådlig tid. Förslaget bör uttala att den nya stomlinjen på Tvärförbindelse Södertörn, som omnämns i texten, ska fortsätta genom Handen och längs Gudöbroleden genom Vendelsö, och att den fysiska planeringen måste ta höjd för det.

Förvaltningens kommentarer: Översiktsplanen har kompletteras med skrivningar om busstrafik.

SBN anser att infartsparkeringar är en komplex fråga och det kan belysas mer i texten samt att parkering bör få en egen rubrik och text från parkeringsstrategin.

Förvaltningens kommentarer: Förslaget behandlas inte på översiktsplanenivå och innebär därför ingen ändring inför granskning.

Fyrstegsprincipen kan beskrivas utförligare för att innebörden ska bli tydlig. Vad som menas med steg 1-åtgärder särskilt. Formuleringen i riktlinjen om god framkomlighet, säkerhetsstandard och miljöstandard ger inte så tydlig vägledning. Tillgänglighet för funktionshindrade i trafikmiljön och anpassning av busshållplatser och övergångsställen bör infogas i texten och kan med fördel formuleras som en riktlinje.

Förvaltningens kommentarer: Ovan nämnda förslag på tillägg finns beskrivet hos bland annat Trafikverket och fyrstegsprincipen bedöms inte behöva ytterligare beskrivning i översiktsplanen. Yttrandet innebär således ingen förändring i översiktsplanen.

I kapitlet om "Vatten och avlopp" har SBN uttryckt ett flertal förslag på ändringar av text och riktlinjer.

Förvaltningens kommentarer: Kapitlet om vatten och avlopp har reviderats i samråd med VA-enheten. I texten görs hänvisningar till befintliga dokument som VA-plan och Dagvattenstrategi som är vägledande. Ställningstaganden i översiktsplanen som inte redan beskrivs i lagtext eller i andra befintliga dokument beskrivs i riktlinjer.

I texten om ”Översvämningar till följd av ökad nederbörd” bör ordet ”ökad” bytas ut mot ordet ”extrem”. Det bör framgå att det gäller både skyfall och långvariga regn.

Förvaltningens kommentarer: *Ordet ökad står kvar. Texten har kompletterats med skrivning om att det även gäller långvariga regn.*

SBN föreslår i kapitlet ”Avfall” följande nya riktlinje: ”Kommunen ska arbeta för att möjliggöra bortförsel och lokalt omhändertagande med återföring av växtnäring från toaletter i sjö- och kustnära områden.”

Förvaltningens kommentarer: *Synpunkten hanteras inte översiktsplanen och innebär därför ingen ändring inför granskning.*

Miljö- och riskfaktorer

SBN föreslår följande förslag på ny text i kapitlet om ”Översvämningar”:

”En förväntad effekt av klimatförändringen är att årsnederbörden i Sverige förväntas öka med 10-20 procent under det närmaste seklet, och korttidsnederbörden förväntas bli 20-30 procent större under samma tid. System för avledning och fördröjning av normala dagvattenflöden har en begränsad kapacitet. Vid tillräckligt stora regn kommer dagvattensystemens kapacitet inte att räcka till och följden blir att vattnet rinner på markytan – systemen bräddar. I befintlig bebyggelse innebär det en ökad risk för översvämningar och att behovet av riskreducerande åtgärder bör ses över. Vid nyexploatering kommer noggranna utredningar för dagvatten att utgöra ett viktigt underlag för att kunna utforma nya områden så att byggnader placeras utan risk för översvämningar.

För att de vattenflöden som avrinner ytledes inte ska ge skador på byggnader, störa tillgängligheten till sjukhus eller slå ut samhällsviktiga funktioner, måste lokalisering av bebyggelse och höjdsättning av omkringliggande mark ske med hänsyn till behovet av ytliga avrinningsvägar och tillfälliga ytliga vattenmagasin. Grundprincipen är att byggnader ska placeras på höjdparter och grönytor anläggs i lågstråk. Bebyggelse ska hållas borta från översvänningsområden och instängda områden där hanteringen av dagvatten kan bli svårhanterlig.

En översiktlig kartering för översvänningsutbredning vid skyfall har utförts för hela kommunen. Kartorna visar områden där det finns förutsättningar för översvämningar vid kraftig nederbörd. I markerade områden ska dagvatten och grundvatten utredas noggrant och i ett tidigt skede för att lokalisering av kommande exploatering ska ske med liten/ingen risk för översvämningar. Kartorna ger även en indikation om var det finns naturliga avrinningsstråk.”

Förvaltningens kommentarer: *Hela texten rörande Vatten och avlopp samt riktlinjer har omarbetats. Här finns numera hänvisning till styrdokumentet VA-plan, Dagvattenstrategi, VA-policy i vilka dessa frågor också behandlas. I kapitlet Miljö- och riskfaktorer behandlas hur bebyggelseplanering ska ske för att hantera risker för översvämningar. En ny text rörande robust samhällsstruktur har också lagts till i översiktsplanen.*

SBN föreslår att riktlinjen om översvämningar även inkluderar *extrem nederbörd* samt att stryka meningen om avsteg. Nya riktlinjen blir enligt nämndens förslag ”Ny bebyggelse planeras utan risk för översvämningar till följd av höjda havsnivåer eller extrem nederbörd. Länsstyrelsens riktlinjer för exploatering i riskområden för översvämning följs.”

Förvaltningens kommentarer: *Riktlinjen revideras i enlighet med yttrandet men ordet extrem byts ut till ökad. Meningen om avsteg har flyttats till brödtexen.*

SBN skriver att riktvärden för buller på skol- och förskolegårdar anges i texten, men inte för bostäder. De saknar nya riktlinjer för studentlägenheter. Ett önskemål är också att i texten förklara utformningen och syftet bakom bullerkartans avstegsområde.

Förvaltningens kommentarer: *Inför granskning har kartan för bulleravsteg tagits bort och ersatts med en beskrivning av den nya förordningen om trafikbuller vid bostadsbyggande (SFS nr 2015:216).*

Riksintressen

Det saknas en beskrivning av riksintresse 4:2, turism och friluftsliv ska särskilt beaktas.

Förvaltningens kommentarer: *Översiktsplanen har reviderats i enlighet med yttrandet.*

Äldrenämnden

Äldrenämnden har inte lämnat något yttrande på översiktsplanens samrådshandling.

Förvaltningens kommentarer:--

6.4 Haninges kommunala bolag och förbund

Södertörns Brandförsvarsförbund

Önskar vara en naturlig part i kommande detaljplanering och byggsamråd.

Förvaltningens kommentarer: *Ok, ingen åtgärd.*

SRV Återvinning AB

Vi har inte så mycket att påpeka i ert underlag men jag skickar med en lathund som ni gärna får ha i åtanke när ni planerar vägar och avfallshanteringen.

Förvaltningens kommentarer: *Ingen åtgärd.*

Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund

Begrepp som ”avsteg” eller ”avstegsfall” har i och med den nya förordningen (SFS 2015:216) blivit överflödiga och bör inte användas i översiktsplanen.

Förvaltningens kommentarer: *Inför granskning har kartan för bulleravsteg tagits bort och ersatts med en beskrivning av den nya förordningen om trafikbuller vid bostadsbyggande (SFS nr 2015:216).*

Även om Haninge kommun har färre än 100 000 invånare bör kommunen ta fram en bullerkartläggning.

Förvaltningens kommentarer: *I samrådsförslaget finns Bullerkartering som en av flera identifierade planerings- och utredningsinsatser som föreslås i den fortsatta planeringen. Ingen åtgärd inför granskning.*

Det är oklart hur en eventuell nyetablering eller utvidgning företagsområdena i Jordbro, Krigslida och Hemfosa ska ske.

Förvaltningens kommentarer: *Texterna om företagsområden har förtydligats. Ytorna har ersatts med numrerade symboler för att förtydliga att avgränsning också behöver utredas.*

Förbundet vill påpeka vikten av att i tidigt skede avsätta ytor för skolbarnen utomhusvistelse.

Förvaltningens kommentarer: *Detta är viktigt i detaljplaneringen. Hör dock inte hemma översiktsplanen. Ingen åtgärd.*

Halvön Gålö är omgiven av kustvattnen Fåglaröfjärden, Sandemars fjärd och Horsfjärden, inte Mysingen som anges på sidan 50.

Förvaltningens kommentarer: *Ok, den felaktiga beskrivningen åtgärdas.*

En översikt av förorenade områden bör finnas med i översiktsplanen.

Förvaltningens kommentarer: *Förvaltningen har valt att inte ha med denna typ av kartinformation. Då denna kunskap och tillämpningen ligger på en mer detaljerad nivå. Ingen åtgärd.*

God kemisk vattenstatus ska vara uppnått senast 2015 och inte senast 2021 som angett under ”Blåstruktur”

Förvaltningens kommentarer: *EU:s ramdirektiv säger år 2021. Ingen åtgärd.*

På sidan 71 anges att det finns 4 vattenförekomster i kommunen. Då det finns fler ska planen kompletteras med uppgifter om dessa. Haninge kommun har i dagsläget ett trettiotal vattenförekomster.

Förvaltningens kommentarer: *Den felaktiga beskrivningen har åtgärdats.*

6.5 Haninge kommuns rådgivande organ

Föreningsrådet

Faktadelarna, som gäller det nuvarande Haninge verkar rikta in sig på näringsliv, utbyggnad av boende och företagsamhet. Vi saknar en inventering av nuvarande skolor, gymnastiksalor och övriga idrottsanläggningar. Detta bör gälla både kommunala som privata verksamheter.

Vad gäller framtida behov av skolor och motionsanläggningar så behövs även här en redovisning hur mycket av dessa som behövs och vart dessa bör ligga, då befolkningen ökar år från år.

Skolor och idrottshallar har traditionsenligt legat i nära anslutning. Till varandra. Skall det vara så i framtiden då många väljer att gå i skolan i en annan del av kommunen än där man bor?

Lokalbehovet för kommunens föreningsliv är inte uppmärksammat. Vi vet att behoven är olika, men att det finns önskemål om föreningslokaler som kan delas av flera föreningar i samverkan av mötesrum, kopiering och förvaring av handlingar mm. Hur stort är behovet och av vilka typer av lokaler, samt vilka föreningar är intresserade av detta? Inventera befintliga lokaler som skulle kunna fungera för föreningslivet.

Vi anser att en redovisning enligt ovan görs med en framtidsplan likaså.

Förvaltningens kommentarer: *Det är inte översiktsplanens roll att inventera och redovisa skolor, gymnastiksalor och övriga idrottsanläggningar eller att ta upp föreningslivets lokalbehov. Ingen åtgärd.*

Beredningen för mänskliga rättigheter

Det är eftersträvanvärt att översiktsplanen, mot bakgrund av sin betydelse för kommunens fysiska planering, redovisar hur medborgardialog använts i framtagandet av planen.

Förvaltningens kommentarer: *Både i samrådsredogörelsen och i planförslaget har detta beskrivits.*

Beredningen ser ett stort behov av att tydliggöra och konkretisera hur Haninge kommun ska uppnå likvärdiga möjligheter på bostadsmarknaden. Beredningen vill även lyfta fram behovet av billiga hyresrätter samt hur behov hos äldre och funktionsnedsatta ska tillfredställas. Beredningen vill även se tydligare och konkreta åtgärder för att skapa en varierad bostadsmarknad som präglas av ”en bostad för alla”.

Förvaltningens kommentarer: Kommunens mål för bostadsförsörjningen genomgår en revidering i samband med att översiktsplanen tas fram. I översiktsplanen redovisas förslag till nya reviderade mål i granskningskedet.

Kommunala handikapprådet

Rådet vill att det ska finnas ett bredare tillgänglighetsperspektiv i översiktsplanen och påminner även om att tillgänglighet även innefattar personer med kognitiv funktionsnedsättning.

Förvaltningens kommentarer: Tillgänglighetsperspektivet hanteras i ett annat styrdokument och lyfts därför endast översiktligt i översiktsplanen. Översiktsplanen nämner redan kognitiv funktionsnedsättning i samband med tillgänglighetsperspektivet. Ingen åtgärd.

6.6 Politiska partier i Haninge kommunfullmäktige

Socialdemokraterna i Haninge

Håller med om att arbetsplatser och bostäder bör blandas. Pekar ut Handens industriområde samt verksamhetsområdena längs Söderbyleden som områden där de vill komplettera med bostäder.

Förvaltningens kommentarer: Handens industriområde är i planförslaget utpekad som ett förändringsområde det vill säga ett område som kan komma innehålla just bostäder. Vad gäller verksamhetsområdena längs Söderbyleden, Brandbergens norra respektive södra företagsby så föreslås i Översiktsplanen inga tillkommande bostäder i dessa områden. I Brandbergens utvecklingsprogram(BUP) står att utveckling av näringslivet ska, i så hög utsträckning som möjligt, ske på ett sätt där bostäder och arbetsplatser kan samlokaliseras. I väster gränsar Brandbergen till den regionala stadskärnan Haninge. Med tanke på den bebyggelseutveckling och befolkningstillväxt som sker där är det på sikt önskvärt att Handen och Brandbergen växer ihop genom en ny koppling över väg 73. Det skogsklädda området mellan Brandbergens företagsbyar och i Handens industriområde är sällanköpsandel, industri, lättare verksamhet och kontor och utbildning. Planförslaget har kompletterats med texter från BUP.

Vill ha kvar de fördjupade översiktsplanerna för kust och Ornö.

Förvaltningens kommentarer: Översiktsplanen har kompletterats med information om att de fördjupade översiktsplanerna för Årsta, Ornö och Kustplanen upphör att gälla i samband med antagande av ny översiktsplan.

Vänsterpartiet

I yttrandet framgår önskemål om att ett visst antal av de 600 bostäder/år ska vara hyresrätter med rimlig hyra.

De ställer sig kritiska till utredningsområdet nordost om Årsta havsbad och menar att det kommer bli dyrt att bo där och långt ifrån alla kommer ha en chans att bosätta sig där.

Förvaltningens kommentarer: I planförslaget har en ny riktlinje formulerats som lyder ”Attraktiva boendemiljöer planeras för alla inkomstgrupper.” Utredningsområde nordost om Årsta Havsbad kvarstår, texten har utvecklats och där står bland annat att utredningsområdet ska innehålla en blandning av småhus och flerfamiljsbus för människor med olika behov och önskemål.

Behov av offentliga platser som inte ramas in av kommers.

Förvaltningens kommentarer: I planförslaget delen "Rum för möten" framhålls vikten av offentliga rum som är mångsidiga och tillgängliga för alla, vilket möter synpunkten.

Avsteg från bullerreglerna från Gudö till Tungelsta anses inte rimligt.

Förvaltningens kommentarer: Inför granskning har kartan för bulleravsteg tagits bort och ersatts med en beskrivning av den nya förordningen om trafikbuller vid bostadsbyggande (SFS nr 2015:216).

Klimat och miljö, begreppet hållbarhet behöver definieras

Förvaltningens kommentarer: I ordförklaringen ges begreppet hållbar utveckling en beskrivning.

Bra att bygga mer bostäder. Understryker vikten och behovet av hyresrätter i alla kommundelar.

Förvaltningens kommentarer: Det finns redan en riktlinje om att det i varje kommundel ska planeras för ett varierat utbud av bostadstyper och upplåtelseformer. Ingen åtgärd.

Låt bli att bygga norr om Årsta havsbad, utan satsa på billiga bostäder och bostäder för unga, studenter, låginkomsttagare och pensionärer.

Förvaltningens kommentarer: Utredningsområdet kvarstår och det finns redan en riktlinje om att det i varje kommundel ska planeras för ett varierat utbud av bostadstyper och upplåtelseformer.

Dalarö Utö Ornö Socialdemokratiska förening

Kulturmiljö, hävdas att det saknas kulturmiljöplatser på Utö, Ornö och Muskö?

Förvaltningens kommentarer: Den redovisning av kulturmiljöer som finns i FÖP Ornö samt Kustplanen skall kompletteras i planförslaget. Vad gäller Muskö har material från nyligen genomförd kulturmiljöinventering lyfts in i planförslaget.

Även här lyfts behovet av billiga bostäder och hyresrätter.

Förvaltningens kommentarer: Det finns redan en riktlinje om att det i varje kommundel ska planeras för ett varierat utbud av bostadstyper och upplåtelseformer. Ingen åtgärd.

Hänvisar till att ÖP tar ställning för en fördubbling av befolkningen på Dalarö och bedömer det som realistiskt.

Förvaltningens kommentarer: Felaktigt påstående om att planförslaget tar ställning till fördubbling. Det som redogörs för i planförslaget är att genomförd förstärkt färskvattenförsörjning samt planering av uppgradering av reningsverk säkerställer vatten och avloppsförsörjning för cirka 4000 personer.

Se till att planerat byggande på Dalarö blir permanentbostäder snarare än sommarstugor.

Förvaltningens kommentarer: Kommunen planlägger inga nya fritidsområden sedan lång tid tillbaka och inga nya föreslås i planförslaget. Hur enskilda fastighetsägare använder sina hus är inget som kan styras, vare sig av ÖP eller på annat vis.

Vid planerat byggande, gör en analys av vilken befolkningssammansättning kommunen eftersträvar.

Förvaltningens kommentarer: Kommunen planerar inte för någon särskild befolkningssammansättning. Däremot vill man planera för ett samhälle som är både långsiktigt hållbart och attraktivt för så många olika människor som möjligt.

Viktigt med billiga bostäder, även i attraktiva lägen i skärgården.

Förvaltningens kommentarer: Det finns redan en riktlinje om att det i varje kommunal ska planeras för ett varierat utbud av bostadstyper och upplåtelseformer. Sen att "bygga billigt i attraktiva lägen" är en mycket svår uppgift då det redan är tufft att bygga billigt överhuvudtaget. Ingen åtgärd.

6.7 Föreningar och övriga

Tyresåns vattenvårdsförbund

Anser att Norrby gårde ska utnyttjas för fördröjning och rening av dagvatten och pekar på konflikten i att gårdet är utpekad som ett möjligt etableringsområde för verksamheter.

Förvaltningens kommentarer: Texten om Norrby gårde har förtydligat att dessa två olika anspråk finns på marken.

Rekommenderar kommunen att ta fram en klimatanpassningsplan med utgångspunkt i Länsstyrelsens riskhanteringsplan.

Förvaltningens kommentarer: Rekommendationen är tillförd i delen Fortsatt planering.

Bör lägga till att utnyttja grönytor som tillfälliga översvämningssytor vid stora regn och att dagvatten ska fördröjas.

Förvaltningens kommentarer: Det finns redan beskrivet samt en riktlinje om detta i planförslaget. Ingen åtgärd.

Målet att dagvatten från Handen ska renas bör preciseras så att det framgår att det ska renas så mycket så att god ekologisk och kemisk status uppnås.

Förvaltningens kommentarer: Mål rörande dagvatten hanteras i Dagvattenstrategin. Ingen åtgärd.

Lägg till mål om att vid planläggning förhindra eller kompensera för förlust av ekosystemtjänster. Ekologisk kompensation bör även gälla vattenmiljöer om de försämras vid ny markanvändning.

Förvaltningens kommentarer: Inför granskning har riktlinjen om ekosystemtjänster utvecklats vilket innebär att planläggning och skötsel av natur- och parkmark ska bidra till att ekosystemtjänsterna värnas och utvecklas. Texten kompletteras även med att hänsyn ska tas till befintliga ekosystemtjänster och att om möjligt förhindra att dessa går förlorade alternativt ekologisk kompenseras, samt att detta gäller både grön- och blåstruktur. För vidare information se kommunens kommande naturvårdsplan.

Svenska kyrkans Stockholms stift

En del av fastigheten Åby 1:1 ligger på västra sidan av väg 73 i direkt anslutning till Fors industriområde som i förslaget till översiktsplan pekas ut som ett område som ska utvecklas för ytterligare verksamheter. Förslaget anger också möjligheterna till utvidgning av verksamheten i anslutning till trafikplatsen. PLT anser att den utvecklingen även bör omfatta den delen av vår fastighet Åby 1:1.

Förvaltningens kommentarer: Planförslaget kommer att förändras så att idéer till nya företagsområden enbart markeras med en numrerad symbol i kartan samt beskrivs mer utförligt i text. Detta för att avgränsningen ännu inte är bestämd utan skall utredas i samband med att planläggning aktualiseras.

Byggsossen - byggnads socialdemokratiska förening Haninge

Mycket är bra i förslaget till översiktsplan men många aspekter kan förtydligas och uppmärksammas mer. Utbyggnad av småhus behöver inte alltid nödvändigtvis ligga nära kollektivtrafik och befintlig bebyggelse.

Förvaltningens kommentarer: Att bygga i kollektivtrafikenära lägen och i anslutning till befintlig bebyggelse är genomgående i utbyggnadsstrategierna. Riktlinjer finns formulerade som stödjer detta. Syftet är att minska bilberoendet och att medverka till ett mer hållbart samhällsbyggande. Ingen åtgärd.

Visst är det bra med cykel- och gångmöjligheter i centrum nära tätorter men Haninge är till stora delar glest bebyggd med långa avstånd där bilen är överlägsen. Detta får inte glömmas bort eller reduceras till en struntfråga.

Förvaltningens kommentarer: Se kommentar ovan. Då kommunen redan är bebyggd i delar som saknar bra kollektivtrafik så bedriver kommunen en aktiv planering med syftet att skapa bra infartsparkeringsmöjligheter parallellt med att verka för förbättrad kollektivtrafik.

Lägg ner pendeltågen under marknivå eller kanske hellre kulvertera pendeltågsstationen i Handenterminalen.

Förvaltningens kommentarer: Idéer har tidigare (innan denna ÖP-process) funnits om att bygga ovanpå pendeltågsstationerna i Handen och i Jordbro. Detta kanske är tekniskt möjligt men har ännu inte realiserats. Dessutom pågår detaljplanering av Handen, här prövas olika förslag på ökad tillgänglighet till Rudan. Ingen åtgärd.

Åkermark ska inte tas i anspråk för bebyggelse.

Förvaltningens kommentarer: Detta stöds i planförslaget vad gäller den mest värdefulla jordbruksmarken. Se planeringsinriktningar. Viss åkermark i närhet till pendeltågsstationerna föreslås dock exploateras. Ingen åtgärd.

Fler, säkrare och tryggare infartsparkeringar i Vendelsö.

Förvaltningens kommentarer: Kommunen arbetar kontinuerligt med infartsparkeringar tillsammans med Trafikförvaltningen (SL). Inget som pekas ut i ÖP-förslaget.

Knyt ihop områdena Österäng/Högdalen med Lyckeby.

Förvaltningens kommentarer: För att kunna föreslå nya vägsträckningar krävs att hela omkringliggande befintligt vägsystem studeras för att förstå hur trafiken kommer att omfördela sig och att säkerställa att inte nya trafikrelaterade problem skapas. Ingen åtgärd.

Flerfamiljshus i Vendelsö och i närhet till Drevviken.

Förvaltningens kommentarer: I planförslaget finns riktlinje som säger att det i varje kommunal del ska planeras för ett varierat utbud av bostadstyper och upplåtelseformer. Ingen åtgärd.

Överdäckning av väg 73 för att knyta samman Brandbergen med Handen möjliggör att flerfamiljshus kan byggas.

Förvaltningens kommentarer: I planförslaget finns redan följande riktlinje: "Sambanden och tillgängligheten till omgivande stadsdelar och Rudans friluftsområde stärks. På sikt byggs Handen ihop med Brandbergen och Vega." Ingen åtgärd.

Kommunen måste i ÖP beakta att det planeras och etableras bergtäkter och krossar som inte tar hänsyn till de problem och miljöskador som de vållar.

Förvaltningens kommentarer: *Texten om materialförsörjning utvecklas med formuleringar i enlighet med Länsstyrelsens yttrande. Inga platser pekas ut i ÖP, dessa får utredas från fall till fall.*

Vill se mer utbyggnad även nära befintliga bostäder på landet, och tycker inte att småhus behöver ligga kollektivtrafikhärlä.

Förvaltningens kommentarer: *Detta är inte i enlighet med utbyggnadsstrategier och riktlinjer som säger att bebyggelsen i huvudsak ska tillkomma i anslutning till befintlig bebyggelse med förutsättningar för kollektivtrafikförsörjning. Ingen åtgärd.*

Hästrikedomen behöver tas tillvara. Nätverket rid o körvägar bör byggas ut och bli heltäckande. En led som förbinder Tyresta by norr ut i Lyckeby's dalgång

Förvaltningens kommentarer: *Texten om hästar har reviderats. I övrigt så banteras frågorna i hästpolicyen.*

Muskö kulturförening/ Muskö pensionärsförening, Lars Vestersköld/Solveig Humla

Otydligt om kustplanen ska gälla fortsatt. Anser att den ska det eftersom kustfrågorna är styvmoderligt behandlade i ÖP

Förvaltningens kommentarer: *Översiktsplanen har kompletterats med information om att de fördjupande översiktsplanerna för Årsta, Ornö och Kustplanen upphör att gälla i samband med antagande av ny översiktsplan. Nya fördjupande översiktsplaner kan vid behov komma att tas fram för både fastlandet och i skärgården.*

Anser att skrivningarna om bebyggelse vid Arbottna är förkastliga med hänsyn till områdets rika kultur- o naturvärden.

Förvaltningens kommentarer: *I planen har förtydligats att exploatering i Arbottnaområdet och Ludvigsberg förutsätter hänsyn till dessa värden*

Värdefulla kulturmiljöer inte utpekade.

Förvaltningens kommentarer: *Relevanta delar i Kustplanen har lyfts in i Översiktsplanen samt resultat från den nya kulturmiljöinventeringen på Muskö.*

Områden som finns med i kustplanen bör inarbetas.

Borttagande av utvidgat strandskydd i Kustplanen bör inarbetas i nya ÖP.

Förvaltningens kommentarer: *Relevanta fakta från kustplanen har uppdaterats och lyfts in i planförslaget. Vad gäller riktlinjer så har dessa inte lyfts in från kustplanen.*

Muskö pensionärsförening, Kerstin Larsson Selin

Föreningen påpekar att det finns många äldre på Muskö, men att det saknas bostäder för äldre på ön. Den som inte klarar av att bo kvar i eget småhus blir därför tvungen att lämna Muskö.

Förvaltningens kommentarer: *Ny bostadsbebyggelse föreslås på Muskö. Alla nyproducerade bostäder byggs idag efter byggregler som bland annat säkerställer tillgängligheten.*

I beskrivning av "värdefulla kulturmiljöer i Haninge" saknas Muskö.

Förvaltningens kommentarer: Relevanta delar i Kustplanen har lyfts in i Översiktsplanen samt resultat från den nya kulturmiljöinventeringen på Muskö.

De delar som i kustplanen beskriver lämpliga områden för bebyggelse samt avsnittet om borttagande av utvidgat strandskydd bör inarbetas i den nya ÖP.

Förvaltningens kommentarer: Relevanta fakta från kustplanen har uppdaterats och lyfts in i planförslaget. Vad gäller riktlinjer så har dessa inte lyfts in från kustplanen.

Svenska kyrkan Österhaninge församling

Österhaninge kyrka från 1300-talet ligger mitt i Österhaningebygden och det är av stor betydelse att hela detta område skyddas mot större exploateringar eller förändringar.

Förvaltningens kommentarer: I planförslaget föreslås ingen exploatering. Ingen åtgärd.

Årsta havsbads fastighetsägareförening

Efter en seriös sammanvägning av olika konsekvenser har vi funnit att det nya området (nordost om Årsta havsbad) på ett avgörande sätt skulle förbättra utvecklingsmöjligheterna för Årsta Havsbad. Området skulle kunna bli en vitamininjektion främst genom att ge tillräckligt underlag till kommunal/offentlig service, viss kommersiell service och trygga en god framtida kollektivtrafik. En absolut förutsättning för deras positiva syn är att både det nya området och det nuvarande Årsta havsbad ges goda byggrätter och att de är klart generösare än i nuvarande detaljplan för Årsta Havsbad så att även barnfamiljer och generationsboende ges bra möjligheter till permanent boende.

Förvaltningens kommentarer: Utredningsområdet behålls i planförslaget men då området krävs att utredas mer i detalj rörande förutsättningar och innehåll samt avgränsning har området markerats med en numrerad symbol.

Företagarna

Uppskattar att de haft möjlighet att besvara remissen men väljer att avstå.

Förvaltningens kommentarer: --

Haninge Skid och orienteringsklubb

Nämner ett antal skogsområden utöver Rudan som de använder för sin verksamhet och att det är av största vikt att dessa skogsområden får vara kvar.

Förvaltningens kommentarer: Inga av de i yttrandet nämnda områden är föreslagna att exploateras. Några omnämns som skydds/bevarandevärda. Ingen åtgärd.

Hemfosa Hage Samfällighetsförening

Påpekar att det finns felaktigheter i strukturkartan rörande Hemfosa. När det gäller utbredningen av förtättnings- och exploateringsområdena respektive verksamhetsområde.

De önskar att Hemfosa bevaras som det är idag. Påpekar behov av kommunalt VA samt ny vägförbindelse till väg 73 om förtätning blir verklighet.

Förvaltningens kommentarer: Felaktigheter i kartor har rättats till samt texter förtydligas avseende förtätningar, exploatering och verksamheter. Utbredningen av exploateringsområdet har reviderats. I texterna framgår att både VA och vägar kommer att behövas byggas ut vid framtida utveckling.

Ingemar Jonsson Ordf. Villaägarna Haninge-Tyresökretsen samt Ordf. Vega villaförening

De anser att bulleravstegskartan är allt för omfattande samt godkänner buller utöver riktvärdena för huvuddelen av Haninge. De önskar istället se bullerskydd, sänkt hastighet och tyst asfalt längs Gudöbroleden och Väg 73.

***Förvaltningens kommentarer:** Inför granskning har kartan för bulleravsteg tagits bort och ersatts med en beskrivning av den nya förordningen om trafikbuller vid bostadsbyggande (SFS nr 2015:216).*

Naturskyddsföreningen i Haninge

Ställer sig generellt sett kritiska till byggnationer och annan exploatering av icke bebyggd naturmark och odlingsmark. Med det i åtanke så är därför byggandet av Albyberg industriområde, byggande av ungdomsbostäder mitt över Tuvvägen etc. ett rent hån mot allt vad hållbarhet innebär. Anser att utbyggnadsstrategierna som stöder utbyggnad i centrala lägen nära kommunikationer är bra. Planering av storskalig utbyggnad av Hemfosa är inte lämpligt. Tycker att utpekandet av en ny tågdepå skall göras och undrar om det illustrerade stickspåret söder om Tungalsta är tänkt plats för depå? Efterlyser en strategi för hur befintliga sommarstugeområden ska utvecklas både kustnära och övriga. Skydd för mer eller mindre opåverkade naturområden behöver ses över. De tysta områdena behöver konkretiseras vilka de är. Föreninge vill att större sammahängande naturområden fredas här nämns även Norrbyskogen. Nya hus skall enbart byggas på höjden och ej på bredden d.v.s. villautbredningen (inkl. radhus och kedjehus) stoppas. Inga fler industri och fabriksområden skall anläggas. Minimera antalet parkeringsplatser och bygg inga nya köpcentrum och handelsplatser som kräver bil. Kommunen ska ta vikten av spridningskorridorerna och den landskapsekologiska vetenskapen på allvar och skydda svaga gröna samband med övergripande detaljplaner. Kommunen ska prioritera bevarande och utvecklandet av dess natur – och ekosystemtjänster högst av allt i sin ÖP 2030 och i kommande detaljplaner. Om vi mister alla våra ekosystemtjänster saknar allt annat betydelse och inga bostäder, fabriksområden eller handelsplatser kan rädda mänskligheten. Slutligen anses förslaget ha höga ambitioner på många områden men tydliga målkonflikter. Anser att förslaget i stort ger intryck av att utvecklingen ska fortsätta som hittills och saknar nytänkande samt motsvarar inte de förväntningar som kan ställas på en plan för framtiden.

***Förvaltningens kommentarer:** Albyberg pågår och påverkas inte av förslaget. Det illustrerade spåret ska ritas om och är endast ett tänkt vändspår för att kunna få högre turtäthet på pendeltågstrafiken. Utvecklingen av Hemfosa är en framtida idé om att skapa en mer komplett tätort i ett attraktivt läge nära kollektivtrafik. Omfattningen är inte storskalig utan som det står att läsa ska den ske med hänsyn till den befintliga karaktären med småhusbebyggelse och stora orörda områden. Ekologisk hållbarhet är en del av långsiktigt hållbar utveckling. Vilken i sin helhet även innefattar sociala och ekonomiska aspekter. Många av de synpunkter som framförs behandlas i Naturvårdsplanen.*

Vega villaförening

Villa att Norrby gård med anor från 1600-talet nämns under viktiga kulturmiljöer. Vill också att bulleravstegskartan och riktlinjer om avsteg tas bort från förslaget.

***Förvaltningens kommentarer:** Inför granskning har kulturmiljökartan kompletterats med Norrby gård. Kartan för bulleravsteg har även tagits bort ersatts med en beskrivning av den nya förordningen om trafikbuller vid bostadsbyggande (SFS nr 2015:216).*

Villaägarna Haninge- Tyresökretsen

Delar målsättning om att bebyggelsen ska lokaliseras i centrala lägen där det finns lokaltrafik eller där det lätt går bygga ut. Lyfter fram Norrby som ett område som bör prioriteras med förtätning av både villor, radhus och flerbostadshus. Anser att avsteg från bullerriktvärden inte ska göras utan att åtgärder mot

buller som skall till t.ex. sänkt hastighet, tyst asfalt, bullerskydd etc. Stödjer utbyggnad av Tvärförbindelse Södertörn, tror dock att fler busslinjer kan vara ett bättre alternativ till dragning av snabbspårväg syd till Haninge. Vill göra Tyresta och Drevviken mer tillgängliga genom att iordningställa fler naturliga entréer med mindre parkeringsplatser. Önskar även en ny gc-väg mellan Östra strandvägens vändplan och Vikvägen som komplementtering till den gc-väg som kan bli aktuell längs drevviken när Norrby planeras.

***Förvaltningens kommentarer:** Planläggning pågår av Norrby för att göra det möjligt att bygga ut kommunalt vatten och avlopp och för att möjliggöra ytterligare permanentboende. Inför granskning har kartan för bulleravsteg tagits bort ersatts med en beskrivning av den nya förordningen om trafikbuller vid bostadsbyggande (SFS nr 2015:216).*

DHR

Framför synpunkter på tillgänglighet för funktionshindrade i både allmänna miljöer och i byggnader.

***Förvaltningens kommentarer:** Synpunkterna avser en allt för detaljerad nivå för att tas med i planförslaget. Ingen åtgärd.*

Fortum distribution AB

Har tagit del av förslaget och konstaterar att de inte har några anläggningar inom kommunen vad gäller distributionsanläggningar för el och har därför inte något att erinra.

***Förvaltningens kommentarer:** --*

Fortum värme

Har inget att erinra.

***Förvaltningens kommentarer:** --*

Norrby fastighetsägareförening

Vill särskilt framhålla följande punkter: Vikten av att även fortsättningsvis kunna bada och fiska i Drevviken. Att Norrbyskogen främst bevaras samt att kommande utredning görs ordentlig och lätt att förstå avseende kommunens vilja med skogen. Förbättring av vägar, gång- och cykelvägar i Norrby samt att inte Norrbyvägen blir en genomfartsväg. Åtgärder mot buller från Väg 73 önskvärt samt att exploateringen av Norrby gårde sker med stor försiktighet här förordas ytor för rekreation kanske en park ner mot Drevviken.

***Förvaltningens kommentarer:** I pågående och kommande detaljplanering av både Norrby och Norrby gårde så hanteras dessa synpunkter.*

Småföretagarnas riksförbund

Tackar för förtroendet men har ingen möjlighet att bedöma och/eller uttala sig om mark- och vattenanvändningen som föreslås i ÖP2030.

***Förvaltningens kommentarer:** --*

Stockholms hamn

Välkomnar kommunens syn på stråket mellan Stockholm Norvik och Globen i Stockholm. Infrastrukturen norrut från Norvik är av stor vikt för godsflödena till och från hamnen. Glädjande att Haninge följer utvecklingen och bidrar till att skapa förutsättningar för transport och logistikförestag i regionen. De välkomnar en fortsatt dialog och samarbete med såväl kommun som näringslivet i Haninge.

***Förvaltningens kommentarer:** --*

Södertörns högskola

Tackar för att ha fått ta del av remissen men har inga synpunkter att tillföra.

Förvaltningens kommentarer: --

Skärgårdsstiftelsen

Ser positivt på förslagen i planen då förslagen ligger i linje med deras uppdrag att förvalta och utveckla sina områden genom natur och kulturbyggnadsvård för att alla ska få tillgång till rekreation och fina vistelser i skärgården. Skärgårdsstiftelsen ställer sig bakom förslagen i remissen och införandet av långsiktiga planer och andra åtgärder som kan gynna deras uppdrag. De väljer att inte ta ställning i strandskyddsfrågan.

Förvaltningens kommentarer: --

6.8 Större fastighetsägare

Turbinen fastigheter

Glädjande att kommunen pekat ut Norrby som utredningsområde hade helst önskat att det pekades ut som ett förtätningsområde. Det har redan lagts ner ett stort arbete från markägaren att utreda området vilket bör kunna ligga till grund för den fortsatta utredningen.

Förvaltningens kommentarer: Området kommer att vara kvar i granskningsversionen, dock kommer området inte avgränsas med en yta utan markeras med en numrerad symbol på samma sätt som utredningsområdet vid Årsta havsbad.

Årsta säteri KB

Beskriver hur de vill på del, ca 100 ha, av fastigheten Årsta 1:4, skapa ett attraktivt kustnära boende, modernt energi och miljömässigt anpassat för framtiden. Samt att en utveckling skulle skapa förutsättningar för utbyggd kollektivtrafik och service även för det befintliga området Årsta havsbad. Vidare beskrivs området utifrån bostadsvolymer, exploateringstal, upplåtelseformer, bostadstyper infrastruktur mm. Avslutar yttrande med att ställa sig positiv till att medverka i kommande utredningar kring infrastruktur, illustrationsplaner samt detaljplaner för området.

Beskriver att de vill utveckla del, ca 35 ha, av fastigheten Årsta 1:4 i anslutning till Fors trafikplats, till mark för logistikcenter, service och småföretagande.

Förvaltningens kommentarer: Utredningsområdet norr om Årsta havsbad kommer att vara kvar i översiktsplanen, dock kommer området inte avgränsas med en yta utan markeras med en numrerad symbol på samma sätt som utredningsområdet i Norrby. Vad gäller området i anslutning till Fors trafikplats så ligger det i direkt närhet till dels det redovisade befintliga företagsområdet samt den föreslagna idén till ett nytt. Även idéer till nya företagsområden markeras med en numrerad symbol för att visa på att avgränsningen är något som också ska utredas.

Rolf Carlsson

I planförslaget är området runt Årsta havsbad föreslaget som utredningsområde. Som ägare till fastigheten Årsta 1:91 (Näsudden) så hemställer jag om att kommunen även inkluderar min fastighet i föreslaget utredningsområde.

Förvaltningens kommentarer: Utredningsområdet kommer att vara kvar i översiktsplanen dock kommer området inte avgränsas med en yta utan markeras med en numrerad symbol. Detta för att även avgränsning är en av många saker att studera vid kommande utredning.

Fortifikationsverket

Synpunkter angående Ornö. FORTV förvaltar fastigheten Svinåker 3:69 vid Söderviken. Myndigheten ser positivt på att området enligt samrådsförslaget förses med vägförbindelse vilket ger möjlighet till utbyggnad och permanentning av befintligt fritidshusområde. FORTV ser i förlängningen fram emot att i samarbete med kommunen och övriga markägare ta fram ett planprogram för området.

Förvaltningens kommentarer: --

6.9 Privatpersoner

Edward Hassila

Kolla vägförslag, mindre jordbruksmark går åt enl. förslaget.

Förvaltningens kommentarer: Nya vägar utreds i samband med en framtida utveckling av bebyggelse och företagmark i Hemfosa blir aktuell. Översiktsplanen kan inte föregå dessa utredningar. Ingen åtgärd.

Göran Eriksson

Baserat på diskussion inom Tungelsta Socialdemokratiska förening så vill vi lämna följande synpunkter på översiktsplan 2030. - Företagsområde Krigslida anges vara passande för skrymmande, logistik och industri. Vi delar inte den uppfattningen. Det beror på två skäl 1) Området ligger i närheten av bostäder. Vi ser inte hur det går ihop med skrymmande verksamhet. 2) Logistik bygger på transporter, vilket kräver ett fungerande vägnät. Tungelstaberedningen påpekar behovet av fungerande trafikförsörjning för Tungelsta. Det gäller även Krigslida. Företagsområde Krigslida bör därför ses över och antingen ändra inriktning eller strykas. - Översiktsplanen bör ta i beaktande för fortsatt utveckling av Tungelsta att vi har en fungerande trafiklösning för orten. Det innebär att påbörja implementering av de förslag som finns i Tungelsta utvecklingsprogram. Det innebär att lösa trafiksituationen förbi Tungelsta skola. Det innebär att dra om och förbättra vägen förbi Stav. Det handlar om att ordna ytterligare en påfart till väg 73. Det handlar om att ordna cykelväg från Tungelsta till Sorundavägen. Fungerande kommunikationer är A och O för ett växande Tungelsta.

Förvaltningens kommentarer: Ide till nytt företagsområde i Krigslida kvarstår i planförslaget dock så har beskrivningar av företagsområden i Haninge samt tillhörande karta att reviderats. I översiktsplanen har trafikfrågorna samlats i en del samt en ny karta tagits fram för att tydliggöra ställningstaganden rörande dessa. Här beskrivs kommunens syn på såväl Tungelstavägen som ny Stavs väg.

Anita Jonsson, Hus 22 I Hemfosa Hage

Området som omtalas i Vägvisaren nästan samma som är utritat exploatering

Förvaltningens kommentarer: Felaktigheter i kartor skall rättas samt texter förtydligas avseende förtätningar, exploatering och verksamheter.

Christina Carlerhag Melander och Li Törnbom

Gör Naturresevat av skogarna runt Hemfosa. Bygg i området på andra sidan järnvägen (fr. Hemfosa hage).

Förvaltningens kommentarer: Felaktigheter i kartor skall rättas samt texter förtydligas avseende förtätningar, exploatering och verksamheter.

Christina Lindberg

Bevara Mulsta, Välsta etc. för kultur, biologisk mångfald o rekreation. Skydda jordbruksmarken.

Värna natur och kulturvärden öster om Krigslida. Planera området för friluftsliv, promenader etc.

Förvaltningens kommentarer: *Texten rörande Krigslida kompletteras med beskrivning av att området utgörs av produktiv jordbruksmark, områden med höga naturvärden liksom kulturmiljövärden och inte är tänkt att exploateras även om det ligger inom 1200m från pendeltågsstationen.*

Eva Bäckström-Brandt

Bygga natur och kulturcentrum i Hemfosa? Sport o friluftscener. Rudan kommer att slitas ner.

Förvaltningens kommentarer: *Förslagen hör inte hemma i översiktsplanen. Ingen åtgärd.*

Henrik Malmström

Bra integrering mellan Albyberg o Alby by för att tillgängliggöra Åva. Prioritera dagvattenfrågan i planeringen. Albyberg förorsakat översvämning i Åvadalen

Planering för att kunna kombinera ridväg o promenadvägar. Klusterområden med hästnäring, ridhus och ihopkoppling med ridvägar.

Förvaltningens kommentarer: *Dagvattenlösningar hanteras i Dagvattenstrategin och i detaljplanläggning.*

Planförslaget föreslår enbart var bostäder och lokaler skall utvecklas. Vilken verksamhet dessa lokaler ska innehålla hanteras i detaljplaneskedet. Ingen åtgärd.

Lars Vaste Andersson

Värdefulla kulturmiljöer saknas på Muskö, bör läggas till ex Arbottna o historiskt värdefulla vägmiljöer

Förvaltningens kommentarer: *Relevanta delar i Kustplanen lyfts in i ÖP samt resultat från den nya kulturmiljöinventeringen på Muskö.*

Linnea Falk

Motsätter sig utpekandet av Arbottna som en plats för utveckling av bostäder och verksamheter.

Förvaltningens kommentarer: *Skrivning om Arbottna kvarstår i översiktsplanen men har kompletterats med skrivning om att framtida utbyggnad ska ta hänsyn till riksintresse Muskö örlogshamn.*

Thomas Stenholm

Ang. vad som sägs om Gudö och Tutviksvägen så bör nog någon ta en liten tur och se på det så kallade "sommartugeområdet" och den 1910-talsbyggnationen som nämns. Området är idag ett nybyggnadsområde med modern karaktär där kommunikationer och innan infrastruktur är av äldre snitt. Man bör i planen planera för framtida bussförbindelser och kanske lokala serviceytor i området

Förvaltningens kommentarer: *Texten har uppdateras med mer korrekt beskrivning av områdets karaktär. Kapitlet rörande trafik och kommunikationer har reviderats och kompletterats med en karta som bland annat visar på förslag till framtida busslinjesträckningar.*

Arja Kalvas

Norrby gårde sparas som våtmark, vattenmagasin, dagvatten för vattenrening. Bygg ritad vattenparken (Ekologigruppen) social hållbarhet förutom ekologisk.

Förvaltningens kommentarer: *Frågan om Norrby gårde hanteras i detaljplaneprocessen inte Översiktsplanen. I texten tillförs att det finns flera olika anspråk på gårdet.*

Eva Tael

Bygg inte Hemfosa hage. Föreslår att eventuellt bygga mellan station och kolonistugeområdet och spara skogen.

***Förvaltningens kommentarer:** Felaktigheter i kartor skall rättas samt texter förtydligas avseende förtätningar, exploatering och verksamheter. Exploateringsytan har reviderats.*

Jacob von Oelreich

Föreslår följande: 1. Naturreservat av Tutviksskogen. 2. Naturreservat söder om Tyresta. 3. Skydda och förstärk grönkilen Tyresta Hanveden. 4. Tyrestakilens karaktär som tyst område bör förstärkas. 5. Ingen flygplats 6. Lägg ner Högstabanen 7. Förbjud överflygning Tyresta.

***Förvaltningens kommentarer:** Planförslaget har kompletterats med skrivning om att kommunen har ambitioner om att bilda fler naturreservat (se kommande Naturvårdplan), exempelvis i Tutviksskogen. Övriga synpunkter medför ingen åtgärd.*

Jeanette Winnerstad

Förtättningsområdet i Åbylund i Västerhaninge? Området består ju helt av låga "tvåvåningsradhus" med markområden/dunge i anslutning till alla bostäder. Det är lugnt, luftigt och lantligt. De flesta som bor där har valt området just för boendekaraktären, miljön och närheten till naturen. Hur är det tänkt att en eventuell förtätning ska göras där? Bor själv i området och är intresserad av eventuella förändringar och hur de kommer att påverka min egen boendesituation.

***Förvaltningens kommentarer:** En del i arbetet med ny översiktsplan har varit att identifiera attraktiva ytor för förtätning. Hur dessa mer exakt kommer att gestalta sig, om de blir realiserade, löses först i detaljplaneringen. Men som regel kan man utgå från att förtätningar sker med stor hänsyn till befintlig bebyggelse, både i skala och i gestaltning. Däremot är det en uttalad vilja att försöka få en blandning av olika bostadstyper och upplåtelseformer i samtliga kommundelar. Yttrandet föranleder ingen åtgärd.*

Jessica Johansson

Är kritisk till att översiktsplanen beskriver att kommunen vill få fler att cykla och åka kollektivt. Men att hon upplever att det inte motsvaras i handling dvs. byggs separerade gång- och cykelvägar och infartsparkeringar både för bil och cykel i tillräcklig mängd och kvalitet. Hon lyfter fram Bondvägen i Gudö och Gudö infartsparkering som exempel på detta.

***Förvaltningens kommentarer:** Översiktsplanen är en plan för framtiden och inte en beskrivning av hur det varit eller är just nu och kan därmed hållas skyldig för eventuella undermåligheter i trafikinfrastrukturen. Sedan är översiktsplanen inte det enda planeringsdokument som styr utvecklingen av trafikinfrastrukturen utan det finns andra mer genomförandeinriktade dokument som t.ex. cykelplanen. Synpunkten medför ingen åtgärd!*

Berit Goldstein, Gunilla Forslund, Iréne Andersson, Judit Frenkel, Kerstin Sandberg, Margot Wojdas, Sonja Ewerstein, Ulf Hansson

Hemfosas karta måste ritas om.

***Förvaltningens kommentarer:** Felaktigheter i kartor skall rättas samt texter förtydligas avseende förtätningar, exploatering och verksamheter. Kartan har reviderats.*

6.10 Ungdomar

För att samla in unga invånares synpunkter kring Haninges utveckling anlitas kommunutvecklare - unga sommarjobbare - som intervjuade ungdomar (mellan 10-24 år) runt om i Haninge kommun.

Frågorna rörde boende, tillgång till natur, friluftsliv och parker, resande, vad som lockar med Stockholms city och vad som man saknar i Haninge.

Resultatet sammanställdes i en rapport (Framtiden i Haninge ur ett ungdomsperspektiv 2015)

Syftet med intervjuerna var att fånga upp ungas tankar kring hur de kommer att vilja bo och resa i framtiden, samt vilka förbättringar de skulle vilja se i kommunen.

Nedan redogörs för de slutsatser som drogs utifrån en analys av intervjusvaren. Dessa kommenteras också precis som övriga inkomna synpunkter på Översiktsplanen 2030.

Boende

De flesta ungdomar skulle vilja bo i en lägenhet som sitt första boende, främst i en bostadsort i Haninge som är en blandning mellan lugn och livlig, men det är också många som skulle vilja bo i en mer storstadsliknande miljö, i ett villaområde eller på landet.

Förvaltningens kommentarer: *Planförslaget innehåller både förslag till platser och riktlinjer för nya bostäder som möter dessa önskemål väl.*

Viktigt att ha nära sin bostad

När det gäller natur och friluftsliv, parker och idrottsanläggningar var det väldigt jämt fördelat mellan vilka av dessa tre som man ansåg vara viktigast att ha nära hemmet. Det fanns många som beskrev att det är viktigt att ha alla tre nära sin kommande bostad då det skapar balans, och att man ska ha lika mycket tillgång till dessa oavsett om man bor i lägenhet, villa eller radhus. Även de som ville bo i ett tätbebyggt område ville ha nära tillgång till naturen. När det gäller idrottsanläggningar är det viktigt att bygga olika typer av idrottsanläggningar och inte bara fotbollsplaner överallt, utan också simhallar, basketplaner och tennisbanor. Bland de andra sakerna som kan tänkas vara bra att ha nära sin bostad har affärer och kollektivtrafiken tagits upp som de absolut viktigaste. Många gånger söker man arbete utanför den delen av Stockholm man lever i, utför olika typer av ärenden eller vill helt enkelt, byta miljö och hitta på saker utanför sitt eget område och då är kollektivtrafiken viktig.

Förvaltningens kommentarer: *Att bygga täta miljöer med ett genomtänkt inslag av grönska och tydliga stråk samt väl utbyggd kollektivtrafik som samtidigt skapar underlag för ett bra utbud av urbana verksamheter och anläggningars verkar vara helt i linje med vad även ungdomar efterfrågar.*

Resa och ekologisk hållbarhet

De flesta ungdomar vi pratade med vill åka kollektivt och anser att Haninge behöver en högre turtäthet rent generellt och bättre förbindelser med Stockholm. Dessutom anser man att kollektivtrafiken är för dyr och skulle helst vilja att den var gratis så alla kan utnyttja den, alternativt att avgiften sänktes till en symbolisk summa på cirka 100 kr för ett månadskort. Detta skulle leda till att mycket färre personer väljer att använda bil. I Översiktsplanen finns det förslag om att sammankoppla Handen, Brandbergen och Vega. Det skulle vara bra eftersom man lockas gå eller cykla emellan. Dock skulle det vara bra att även koppla Vendelsö med Vega som gränsar till varandra, speciellt med tanke på den nya pendeltågsstationen som byggs i Vega. Ungdomarna som vi intervjuade hade väldigt många idéer på hur man skulle kunna uppmuntra fler att resa mer hållbart som vi hoppas på att kommunens politiker och tjänstepersoner kommer att ta tillvara på. Genom att förbättra cykel- och gångvägarna och sätta upp skyltar med information om avstånd och vart vägarna leder – såsom man idag har för bilvägar – skulle dessa bli mycket lättare för folk att använda för att ta sig till ställen och inte bara om man vill ut på en promenad. Man behöver också öka tryggheten på cykelvägar genom att inte ha dem precis bredvid bilvägar.

Förvaltningens kommentarer: Utbyggnadsstrategierna och riktlinjerna ligger i linje med ungdomarnas synpunkt att tillgången till kollektivtrafik är och kommer vara mycket viktig. Förstärkt koppling mellan Handen och Brandbergen samt Vendelsö och Vega är sådant som också återfinns i planförslaget. Här skulle en satsning på överdäckning av motorvägen samt en planläggning och bebyggelse på Norrby gårde, i Norrby eventuellt inkluderande Norrbyskogen leda till en sådan önskad utveckling. Tankarna kring skyltning är goda men hör inte hemma i planförslaget.

Stockholm centrum

Många utav ungdomarna vi intervjuade tyckte att Stockholm centrum är roligt att åka till för att få komma bort från Haninge och bli en i mängden för en stund, samt för att se på byggnaderna och historien. Dessa är anledningar som är svåra eller omöjliga för Haninge att efterlikna, dock finns det andra saker som lockar med Stockholm centrum som man kan utveckla i Haninge också, t.ex. aktiviteter som Color Run, bio, nöjespark samt uteserveringar. Uteservering med glassförsäljning vid Rudan hade till exempel varit bra. Genom att erbjuda fler aktiviteter för ungdomar så skulle Haninge kunna bli en mer populär kommun för ungdomar att vistas i.

Vad saknas i Haninge och där man bor

I många av orterna vi besökte (Handen, Västerhaninge, Jordbro och Brandbergen) fick vi höra att centrumet behöver förbättras, byggas ut eller fräschas upp. Andra saker som ungdomar vill ska förbättras på olika håll i Haninge är att det ska finnas fler uteserveringar och snabbmatsrestauranger, bättre bussförbindelser, en bra centralt belägen bio, bättre cykel- och promenadvägar samt att fasader på lägenheterna i vissa delar av kommunen ska renoveras för att skapa en finare miljö.

Både Haningebor och de som vi pratade med som inte bor i kommunen tyckte överlag att Haninge är en fin kommun, med mycket natur och parker. Ett gott exempel som har lyfts är Eskilsparken som är en bra park med en fin fontän där många hänger. Det är unikt att ha en park som är nedsänkt i jorden nära centrum där man slipper se trafiken och omringande byggnader.

Förvaltningens kommentarer: Både översiktsplanen och stadsutvecklingsplanen för Handen så är ambitionen att skapa en tät stadsmiljö runt pendeltågsstationerna och framförallt i Handen. Dessa miljöer skall erbjuda ett utbud och platser som efterliknar Stockholms innerstad.

Slutord

Unga är ingen homogen grupp, utan individer med många olika preferenser och synpunkter och rapporten visar på mångfalden hos Haninges unga.

Översiktsplan 2030 Haninge kommun

Hållbarhetsbedömning

Granskningskede februari 2016

iterio

Innehåll

1. Inledning	6	8. Samlad bedömning och systemanalys	57
1.1. Bakgrund och syfte	6	8.1. Möjligheter till hållbar utveckling	57
1.2. Metod	6	8.2. Lever ÖP 2030 upp till Haninges vision?	63
1.3. Hållbar utveckling i tre dimensioner	8	8.3. Hållbarhet ur ett systemanalytiskt perspektiv	66
2. Om Haninge kommun	10	9. Målanalys	68
3. Avgränsning	12	9.1. Analys av relevanta nationella mål	68
4. Alternativredovisning	16	10. Osäkerheter, uppföljning och fortsatt arbete	75
4.1. Planförslag-ÖP 2030	16	11. Referenser	77
4.2. Scenario Låg	22		
4.3. Nollalternativ	22		
5. Hållbarhetsbedömning ÖP 2030	25		
5.1. Ekologiska/miljömässiga aspekter	25		
5.2. Sociala aspekter	36		
5.3. Ekonomiska aspekter	45		
6. Hållbarhetsbedömning Scenario Låg	50		
6.1. Ekologiska/miljömässiga konsekvenser	50		
6.2. Sociala konsekvenser	50		
6.3. Ekonomiska konsekvenser	52		
7. Hållbarhetsbedömning Nollalternativ	54		
7.1. Ekologiska/miljömässiga konsekvenser	54		
7.2. Sociala konsekvenser	54		
7.3. Ekonomiska konsekvenser	56		

Beställare: Haninge kommun genom Erik Andersson och Mirja Thårlin

Konsult: Iterio AB

Medverkande från Iterio AB: Sanna Almheden, Elisabeth Mörner och Noran Khalfallah

Kvalitetsgranskning Iterio AB: Pernilla Troberg

Layout Iterio AB: Malin Lindman

Foton och kartor: Haninge kommun, om inte annat anges

Sammanfattning

Bakgrund

Haninge kommun har tagit fram ett förslag till en ny översiktsplan – Översiktsplan 2030. En översiktsplan är, enligt miljöbalkens definition, en plan som i princip alltid kan antas innebära betydande miljöpåverkan. En miljöbedömning ska därför genomföras för översiktsplanen och en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) ska upprättas. Syftet med miljöbedömningen är enligt miljöbalken att integrera miljöaspekter i planen så att en hållbar utveckling främjas.

Haninge kommun har valt att utvidga miljöbedömningen till en hållbarhetsbedömning där ekologiska/miljömässiga, sociala och ekonomiska aspekter konsekvensbedöms. Hållbarhetsbedömningen uppfyller miljöbalkens krav på miljökonsekvensbeskrivningar och har genomförts stegvis och skett integrerat och parallellt med översiktsplanarbetet.

Avgränsning och alternativ

Hållbarhetsbedömningens avgränsning har arbetats fram tillsammans med Haninge kommuns tjänstemän och behandlar tre olika dimensioner av hållbarhet; ekologisk/miljömässig, social och ekonomisk dimension. Konsekvenserna beskrivs på en övergripande nivå med fokus på Haninge kommun men även Stockholmsregionen i ett mer regionalt perspektiv. Konsekvenserna beskrivs i huvudsak för år 2030.

Hållbarhetsbedömningen omfattar dels planförslaget, d.v.s. ÖP 2030, dels ett nollalternativ (vad händer om planförslaget inte antas och realiseras) och ett scenario Låg. Nollalternativet innebär att befintlig översiktsplan från 2004 även i fortsättningen är gällande, vilket i

många delar liknar ÖP 2030. Scenario Låg innebär att kommunens nya översiktsplan antas men att olika omvärlds- och marknadsfaktorer gjort så att kommunens tillväxt avtar med en lägre befolkningsutveckling och ett avtagande bostadsbyggande.

Bidrar översiktsplanen till hållbar utveckling?

Översiktsplanens (inklusive scenario Låg och nollalternativet) möjligheter att i ett lokalt perspektiv bidra till en hållbar utveckling har utvärderats med hjälp av ett värderosdiagram (se sid 5). I värderosen beskrivs hur hållbara de olika alternativen/scenariona är. Värderosen ska betraktas som en bedömning av förutsättningarna att nå en hållbar utveckling och inte som ett absolut värde på hållbarhet.

Hållbarhetsbedömningen och värderosen visar att ÖP 2030, nollalternativet och scenario Låg har olika stora möjligheter att bidra till en hållbar utveckling. Samtliga alternativ/scenarion har frågor som kommunen behöver arbeta vidare med i fortsatt planering för att en hållbar utveckling ska kunna uppnås.

ÖP 2030 och nollalternativet innebär liknande förutsättningar för att gå i en hållbar riktning men är mer eller mindre fördelaktiga ur olika hållbarhetsdimensioner. Scenario Låg bedöms vara minst hållbar men däremot mer fördelaktig än både ÖP 2030 och nollalternativet om man enbart studerar den ekologiska dimensionen. Detta beror huvudsakligen på att scenariot innebär lägst exploatering och därmed lägst befolkningsökning, vilket i sin tur medför att både större grönområden och mindre lokala naturområden/grönytor kan bevaras i högre grad.

Scenario Låg bedöms också medföra en lägre andel hårdgjorda ytor vilket medför att mindre mängd förorenat dagvatten behöver

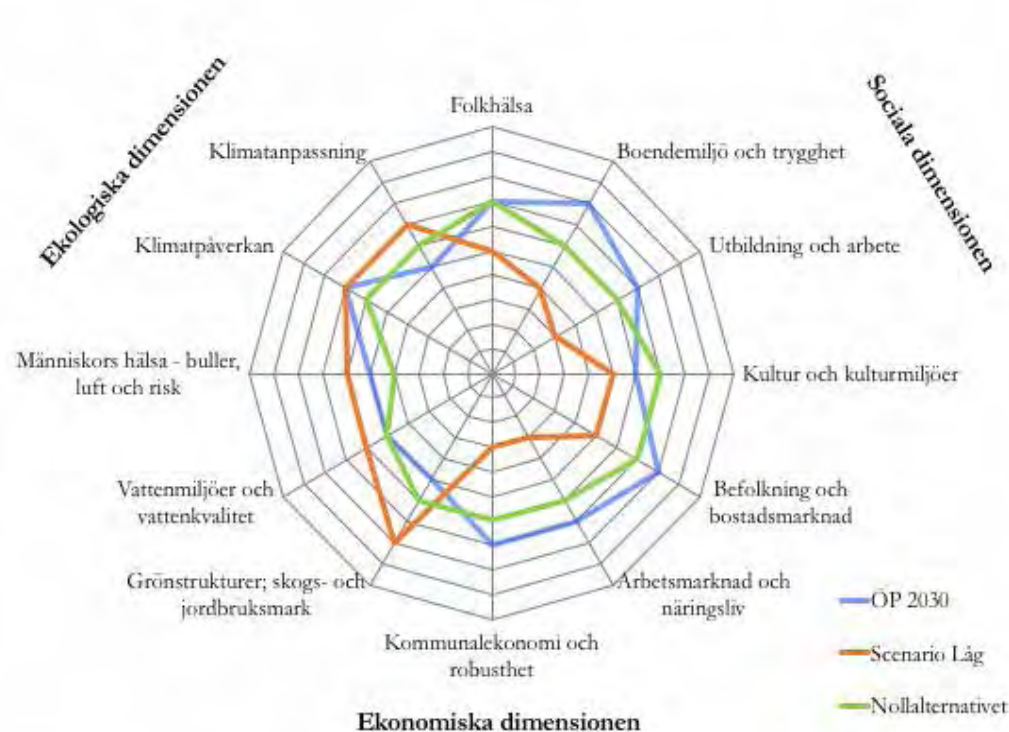
Vy mot Handen från Rudans naturreservat

omhändertas och att en mindre mängd föroreningar riskerar att påverka kommunens vattenmiljöer negativt. Utöver detta bedöms lägre antal människor utsättas för buller och höga luftföroreningshalter i och med att det inte byggs lika mycket och lika tätt som i ÖP 2030 och nollalternativet. ÖP 2030 och scenario Låg bedöms som likvärdiga när det gäller klimatpåverkan, fast kopplade till olika aspekter. I ÖP 2030 ökar möjligheterna att använda sig av kollektivtrafik samt gå och cykla vilket kan minska bilbehovet och därigenom minska utsläpp av växthusgaser. I scenario Låg bedöms befolkningstillväxten bli betydligt lägre vilket kan innebära en mindre ökning av det totala bilåkandet i kommunen. I nollalternativet bedöms bilberoendet vara allra störst.

Sett till den sociala dimensionen av hållbarhet bedöms ÖP 2030 vara mest fördelaktig. ÖP 2030 skapar förutsättningar för korta avstånd mellan arbete, bostad och service som främjar gång och cykel, funktionsblandade och trygga utemiljöer samt förutsättningar för en tillgänglig och levande landsbygd samt kust och skärgård. Utöver detta skapas goda förutsättningar till valfrihet över sin boendesituation och sammantaget bedöms ÖP 2030 skapa förutsättningar till att motverka segregation. Även närheten och tillgängligheten till rekreation- och grönområden, kulturmiljöer, mötesplatser m.m. ökar och det blir därigenom enklare att uppleva natur- och kultur och att skapa sociala relationer. Nollalternativet liknar ÖP 2030 men genom en något mer spridd bebyggelsestruktur skapas något sämre förutsättningar för gång och cykel samt för trygga och säkra utemiljöer och mötesplatser utanför områdena i anslutning till pendeltågsstationerna. Nollalternativet bedöms också innebära ett något mindre varierat bostadsutbud, särskilt på landsbygd och kustnära. Scenario Låg bedöms vara minst fördelaktigt utifrån den sociala dimensionen p.g.a. sämre förutsättningar för att gå och cykla samt mindre förutsättningar för ett varierat bostadsutbud och nedgång för näringsliv och sysselsättning.

Sett till den ekonomiska dimensionen av hållbarhet bedöms ÖP 2030 vara mest fördelaktigt. Förutsättningar skapas för en positiv befolkningsutveckling med en relativt balanserad befolkningssammansättning. Attraktiva bostadsområden skapas nära kollektivtrafik, service och natur-/rekreationsområden. Med ÖP 2030 utvecklas kollektivtrafiken och nya arbetsplatsområden pekas ut, vilket skapar förutsättningar för en mer varierad arbetsmarknad och ett mångsidigt näringsliv. Detta kan långsiktigt locka nya företag till kommunen. Kommunens utbyggnad sker huvudsakligen genom förtätning vilket bedöms vara resurseffektivt i och med att tekniska investeringar, liksom kostnaderna för detta, lättare kan samutnyttjas och samordnas. Nollalternativet liknar ÖP 2030 men bedöms medföra något lägre förutsättningar för en varierad arbetsmarknad och ett mångsidigt näringsliv p.g.a. lägre täthet och att områdena i anslutning till spårstationerna inte tas tillvara i lika hög grad som i ÖP 2030. Kommunens attraktivitet bedöms också som något lägre eftersom kollektivtrafiken inte är lika utvecklad. Scenario Låg är minst gynnsamt ur ett ekonomiskt perspektiv. Detta beror i huvudsak på att det generellt finns sämre grund för tillväxt. Satsningar på bostadsbyggande, service och kollektivtrafik riskerar att utebli vilket kan påverka kommunens attraktivitet för både boende och företag vilket kan medföra en mindre attraktiv arbetsmarknad och lägre möjligheter till ett mångsidigt näringsliv. Scenario Låg bedöms inte vara lika robust som ÖP 2030 och nollalternativet.

ÖP 2030 lever till stora delar upp till Haninges vision "Ett attraktivt och hållbart Haninge". Några viktiga punkter att ta med sig i efterföljande planeringsarbete har dock identifierats. Detta rör frågor gällande bl.a. säker dagvattenhantering, god tillgång till närnatur, stora grönområden och vatten, varierade bostadsmiljöer och upplåtelseformer samt utformning och placering av ny bebyggelse inom eller i anslutning till gröna viktiga spridningssamband.

Värderos för ÖP 2030, scenario Låg samt nollalternativet

1. Inledning

1.1. Bakgrund och syfte

Haninge kommun har tagit fram ett förslag till en ny översiktsplan – Översiktsplan 2030. En kommun ska enligt 6 kap 11 § miljöbalken genomföra en miljöbedömning av planer som kan antas innebära en betydande miljöpåverkan. Översiktsplanen för Haninge kommun är en plan som omfattas av det kravet varför planen ska genomgå en miljöbedömning och en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) upprättas. Syftet med miljöbedömningen är att integrera miljöaspekter i planen så att en hållbar utveckling främjas (6 kap 11 § miljöbalken). Enligt 3 kap 6 § plan- och bygglagen ska översiktsplanen utformas så att innebörden och konsekvenserna av den tydligt framgår.

Haninge kommun har valt att utvidga miljöbedömningen till en hållbarhetsbedömning där, utöver ekologiska/miljömässiga, även sociala och ekonomiska aspekter konsekvensbedöms. Hållbarhetsbedömningen uppfyller plan- och bygglagens krav om konsekvensbedömningar och miljöbalkens krav på miljökonsekvensbeskrivningar.

Syftet med hållbarhetsbedömningen är att i stora drag beskriva de ekologiska/miljömässiga, sociala och ekonomiska konsekvenser som översiktsplanen förväntas ge upphov till. Fokus ligger på att diskutera huruvida översiktsplanen medverkar till att en önskvärd framtid, ur ett hållbarhetsperspektiv, nås. Detta så att kommunens planering verkar i en hållbar riktning.

I hållbarhetsbedömningen har också viktiga ekosystemtjänster (ekosystemens direkta och indirekta bidrag till människors välbefinnande) lyfts fram, dessa återfinns inom respektive kapitel för ekologiska/miljömässiga, sociala och ekonomiska aspekter.

1.2. Metod

Hållbarhetsbedömningen har genomförts stegvis och skett integrerat och parallellt med översiktsplanarbetet.

I det första steget gjordes en avgränsning av hållbarhetsbedömningen. Avgränsningen gjordes tillsammans med kommunens tjänstemän och i grupper som redan fanns inom översiktsplanarbetet; den ekologiska/miljömässiga gruppen, den sociala gruppen samt den ekonomiska gruppen. I grupperna fångades olika expertiskunskaper upp och det diskuterades vilka frågor som ur de olika perspektiven är de viktigaste för Haninge kommun. Tillsammans definierades vad hållbarhet är för Haninge kommun. För varje definition på hållbarhet diskuterades ett antal utvärderingskriterier som hållbarhetsbedömningen sedan har utgått från i bedömningarna om översiktsplanen ger förutsättningar för hållbar utveckling. I kapitel 3, tabell 1, redovisas definitionerna av hållbarhet tillsammans med utvärderingskriterierna och därmed hållbarhetsbedömningens avgränsning.

Hållbarhetsbedömningens avgränsning sammanfattades i ett ”Avgränsning-PM” som skickades till länsstyrelsen som underlag för samråd. Ett samrådsmöte hölls med Länsstyrelsen i Stockholms län den 4 mars 2014.

I samband med avgränsningen, och som en del av den integrerade processen/arbets sättet, genomfördes en workshop tillsammans med kommunens tre arbetsgrupper. Workshopens syfte var att göra en SWOT-analys (strengths, weaknesses, opportunities och threats) över Haninge kommun. Utgångspunkten var nuläge och hållbarhet. Deltagarna delades in i tre grupper med blandade deltagare som diskuterade kommunens styrkor, svagheter, möjligheter och hot med avseende på hållbarhet. Diskussioner och slutsatser från SWOT-analysen

har sedan använts i arbetet med hållbarhetsbedömningen och som input till projektgruppen för ÖP-arbetet. SWOT-analysen kom huvudsakligen fram till följande:

Styrkor

De styrkor som bedöms som viktigast för Haninge kommun är att kommunen har stora områden med lättillgänglig, varierad och sammanhängande natur, skog, kulturmiljöer och skärgård. Ytterligare styrkor är att det finns en mångfald av människor i kommunen och att kommunen geografiskt är belägen i en expansiv region, tillgång till spårbunden kollektivtrafik och närhet till Stockholm. Haninge pekas också ut som en regional stadskärna (Handen och Vega) vilket ses som en styrka. I Haninge kommun finns goda möjligheter för utveckling av bostäder och service i attraktiva lägen och det finns tillgång till ytor och markresurser.

Svagheter

Svagheter i Haninge kommun handlar om segregation, att det byggs för få hyreslägenheter och bostäder för unga, att segregerade områden skapas och att det i kommunens olika bostadsområden finns en brist på en blandning av olika upplåtelseformer. Trots att Haninge kommun har tillgång till kollektivtrafikbunden spårtrafik är kommunen bilberoende och det finns stora ytor med parkeringar i tätorterna. Ytterligare svagheter är de bristfälliga förbindelserna till skärgården, att delar av tätorterna kan upplevas som otrygga och ödsliga kvällstid och att kommunens vattenmiljöer ej uppnår god ekologisk och kemisk status.

Möjligheter

De möjligheter som kommunen har är potential att utveckla områden och bostäder i attraktiva lägen, att bygga ut kollektivtrafiken samt att utveckla gång och cykelvägar som knyter samman olika målpunkter.

Möjligheter finns också att skapa miljöer som gynnar besöksnäringen, utveckla tätorterna samt att ta tillvara på obebyggda ytor i bra lägen.

Hot

Hot som lyftes var bristen på ett helhetsperspektiv i planeringen. Att olämpliga områden bebyggs belystes som ett hot som både skapar negativ påverkan på miljön och segregation. Dessutom riskerar de samhällsekonomiska kostnaderna att öka om inte klimatsäkert byggande tillämpas. Politiska förändringar, klimatförändringar, företagsnedläggningar och lågkonjunktur är andra möjliga hot.

Efter arbetet med avgränsningen inleddes arbetet med konsekvensbedömningarna. Konsekvensbedömningarna har gjorts i ett antal steg parallellt med framtagandet av översiktsplanen. Tidiga utkast/skisser på riktlinjer för översiktsplanen har granskats ur samtliga hållbarhetsperspektiv för input till det vidare arbetet. En workshop kring kommunens exploateringsstudie hölls där kommunens tjänstemän diskuterade möjliga exploateringsområden. Konsekvensbedömningar och slutsatser har granskats av kommunens olika projektgrupper.

Sociala, ekologiska/miljömässiga och ekonomiska aspekter är på olika sätt länkade till varandra i komplexa samband. För att förstå dessa samband samt hur systemet beter sig kan ett systemanalytiskt angreppssätt tillämpas där kopplingar och samband mellan olika faktorer klarläggs och identifieras (Haraldsson, 2005). Ett orsak-verkan diagram är ett verktyg för att kommunicera och visualisera orsakssamband genom att sammanlänka de definierade variablerna med pilar. Ett orsak-verkan diagram har konstruerats och presenteras i den samlade bedömningen, kap 8.3. Syftet är att visa på hur en befolkningsökning och bebyggelseutveckling ger effekter och konsekvenser utifrån ett socialt, ekonomiskt och ekologiskt perspektiv samt hur olika aspekter av hållbarhet i Haninge är sammanlänkade.

1.3. Hållbar utveckling i tre dimensioner

Begreppet hållbar utveckling fick stort internationellt genomslag i samband med att FN-rapporten *Vår gemensamma framtid* (1987), även kallad Bruntlandrapporten, publicerades. I denna definieras hållbar utveckling som en ”utveckling som tillgodoser dagens behov utan att äventyra framtida generationers möjligheter att tillgodose sina behov”.

Hållbar utveckling är ett begrepp som kan tolkas och förstås på många olika sätt beroende på personens bakgrund och i vilket sammanhang begreppet används. I planeringssammanhang kan det handla om att känna sig trygg i sin närmiljö, att minska utsläpp av klimatpåverkande gaser eller att skapa attraktiva stadsdelar för företagande och boende. Det finns många olika orsaker och drivfaktorer som påverkar om ett samhälle utvecklas i en hållbar riktning. Lagar, politik, ekonomi, tekniska lösningar och den enskilda individens beteende, livsmönster och val är exempel på faktorer vars innebörd påverkar huruvida en hållbar utveckling främjas eller inte. Den fysiska planeringen är ett viktigt redskap som kommunen har där möjligheter finns att skapa en hållbar fysisk miljö. I en översiktsplan beaktas kommunen som helhet och frågor rörande exempelvis infrastruktur, markanvändning, bebyggelse och bevarandevärden behandlas. Genom att exempelvis planera för god tillgänglighet till kollektivtrafik kan översiktsplanen skapa förutsättningar för att ändra den enskilda individens beteende.

Hållbarhetsbegreppet är brett och sträcker sig över ekologiska/miljö-mässiga, sociala och ekonomiska aspekter. Dessa aspekter är beroende av varandra, de hänger ihop och skapar tillsammans en helhet eller ett system. När dessa aspekter samverkar kan hållbar utveckling nås.

Figur 1. Förenklad och övergripande modell över förhållandet mellan de olika dimensionerna av hållbarhet.

I helheten blir också rummet betydelsefullt. I rummet samordnas de ekologiska, sociala och ekonomiska faktorerna fysiskt till en helhet genom den bebyggda, fysiska miljön. Att prata om rummet är särskilt intressant i fysisk planering där möjlighet finns att skapa förutsättningar för livsmiljöer vars utformning ger invånarna möjlighet till en hållbar livsstil. Rumsliga frågor som är intressanta i samband med fysisk planering är t.ex. hushållning med mark/naturresurser, resande, tillgänglighet till viktiga målpunkter och balans mellan olika typer av markanvändning. I denna hållbarhetsbedömning bedöms tre dimensioner av hållbarhet, den ekologiska/miljömässiga dimensionen, den sociala dimensionen och den ekonomiska dimensionen. De tre dimensionerna samordnas i rummet varför ett resonemang kring rummet görs i den samlade bedömningen.

Ett viktigt begrepp inom diskussionen om hållbarhet är resiliens, som betyder förmågan att återhämta sig eller motstå olika störningar. En hållbar utveckling innebär att vi bygger resilienta samhällen och system (ekologiskt/miljömässigt, socialt och ekonomiskt) som kan fortsätta att utvecklas och anpassas trots olika typer av störningar. Dessa störningar kan exempelvis vara kopplade till politik, befolkning eller klimatförändringar.

I figur 1 redovisas en förenklad och övergripande bild över förhållandet mellan de olika dimensionerna av hållbarhet. Den utgår från synsättet att den ekologiska dimensionen är en grund för den sociala och den ekonomiska dimensionen men att de olika dimensionerna av hållbarhet kan påverka varandra på olika sätt. Genom detta synsätt finns möjligheter att fokusera på långsiktig tillväxt och hållbarhet istället för att sikta mot en kortsiktig tillväxt som kan leda till negativ påverkan på miljön.

2. Om Haninge kommun

Haninge är en av de kommuner i Stockholms län där befolkningstillväxten är som störst. Under 2000-talet har Haninges befolkning vuxit med 12 procent, och på senare år med drygt 1 000 invånare om året. Enligt kommunens hemsida har Haninge kommun i dagsläget strax över 80 000 invånare.

Haninge är beläget söder om Stockholm och har utvecklats från en kranskommun och skärgårdskommun till en integrerad del av Stockholmsregionen. Ända in på 1960-talet utvecklades tvätterier och växthusodlingar på landsbygden och 1971 slogs kommunerna Öster- och Västerhaninge samman. Under åren 1960-80 skedde ett expansivt bostadsbyggande då Haninges tätorter växte och kommunens bebyggelse ligger nu koncentrerad i ett tätortsband utmed Gudöbroleden och Nynäsbanan. Längs med dessa infrastrukturstråk ligger bl.a. Handen (Haninge centrum), Brandbergen, Jordbro och Västerhaninge. Inom kommunen finns i dagsläget sex pendeltågstationer; Handen, Jordbro, Västerhaninge, Tungalsta, Krigslida och Hemfosa (se figur 2). En sjunde pendeltågsstation är under utbyggnad i kommunens nya stadsdel Vega.

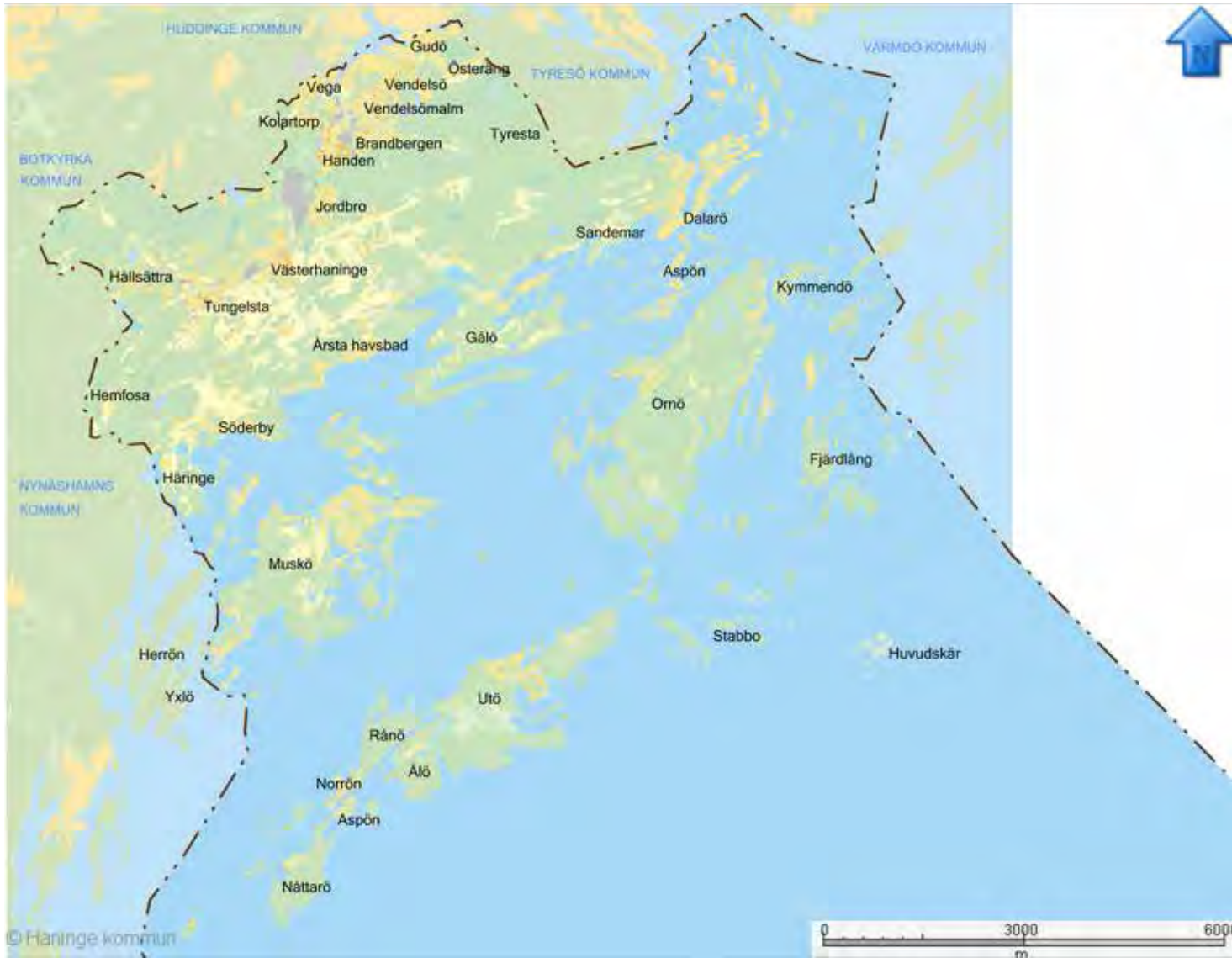
Haninge erbjuder också en stadsnära landsbygd och en värdefull kust- och skärgårdsmiljö. Haninge är en skärgårdskommun med över 3 600 öar, kobbar och skär, där de största öarna utgörs av Ornö och Utö. Kommunen består till 80 procent av vatten där en stor del utgörs av öppet hav. Utöver den stora skärgården så har Haninge också stora värden i naturen på fastlandet, bl.a. 20 naturreservat, fem områden av riksintresse för naturvärden och Tyresta nationalpark. Inom kommunen finns också åtta områden som är av riksintresse för kulturmiljövärden samt fyra riksintresseområden för friluftslivet.

Aktörerna i Stockholmsregionen har gemensamt antagit en regional utvecklingsplan, RUF 2010, med visionen att Stockholmsregionen

ska bli Europas mest attraktiva storstadsregion. En av strategierna i RUF 2010 är att vidareutveckla en flerkärning region där Haninge (Handen och Vega) pekas ut som en lämplig plats att utveckla en av regionens totalt åtta regionala stadskärnor. Dessa har som syfte att komplettera och utgöra ett alternativ till Stockholms citykärna. Haninge är den enda utpekade regionala stadskärnan på östra Södertörn och ligger centralt i det viktiga stråket mellan Globen och den nya hamnen Norvik i Nynäshamn som kommer att generera nya flöden av transporter och trafik utmed stråket.

Figur 2. Pendeltågssträckningen genom Haninge kommun

Figur 3. Haninge kommun

3. Avgränsning

Enligt lagstiftningen (6 kap 13§ miljöbalken) ska en miljökonsekvensbeskrivning avgränsas till den mest betydelsefulla påverkan på människa och miljö som planens genomförande kan antas medföra. Avgränsning ska ske i rum, tid, nivå och sak. Hållbarhetsbedömningen har, utifrån diskussioner med kommunens tjänstemän samt efter samråd med länsstyrelsen, avgränsats enligt tabell 1.

Konsekvensbeskrivningarna i kapitel 6-10 utgår från den i tabell 1 redovisade avgränsningen, som grundar sig på den diskussion kring hållbarhet som förts tillsammans med kommunens tjänstemän. Många av de sakliga frågorna berör samtliga dimensioner, fast på olika sätt. Vissa av frågorna kan kopplas till både den sociala och den ekologiska/miljömässiga dimensionen, detta gäller t.ex. frågor som rör rekreation

samt buller och luft. Rekreation samt buller och luft är alla kopplade till hälsa men har avgränsats enligt tabell 1 för att undvika upprepningar. Avgränsningen är viktig att ha med sig i konsekvensbedömningarna. De delar som utgör miljökonsekvensbeskrivning enligt miljöbalkens krav är alla delar från den ekologiska/miljömässiga dimensionen av hållbarhet samt vissa delar från den sociala dimensionen (frågor kopplade till rekreation, folkhälsa och kulturmiljö). De frågor som uppfyller miljöbalkens krav på innehåll har markerats med en (*) i tabell 1.

Tabell 1. Hållbarhetsbedömningens avgränsning. Den sakliga avgränsningen bygger på de definitioner av hållbarhet ur de olika dimensionerna samt utvärderingskriterier som arbetats fram tillsammans med kommunens tjänstemän.

Rum	Haninge kommun samt grannkommuner och Stockholmsregionen i ett mer regionalt perspektiv.	Regionala konsekvenser samt konsekvenser för olika delområden kommer att belysas där det bedöms som relevant.
Tid	I huvudsak år 2030 men med utblick mot 2050.	Vid denna tidpunkt antas att översiktsplanen är realiserad. I de fall effekter och konsekvenser kan uppkomma i ett ännu längre tidsperspektiv, beskrivs även dessa.
Nivå	Strategisk/övergripande nivå.	Konsekvenser kommer att beskrivas med utgångspunkt i översiktsplanens detaljeringsgrad.

Sak		
Definitioner på hållbarhet utifrån den ekologiska/miljömässiga dimensionen	Utvärderas genom att bedöma om:	Beskrivs under följande rubrik i hållbarhetsbedömningen:
Höga naturvärden, goda förutsättningar för välfungerande ekosystem och en rik biologisk mångfald.	ÖP bidrar till att bevara och utveckla kommunens skogsmiljöer, stärker spridningssamband samt bidrar till att värna om det öppna landskapet och jordbruksmark.	Grönstrukturer; skogs- och jordbruksmark *
Rena och levande vattenmiljöer.	ÖP skapar förutsättningar för tillväxt samtidigt som vattenkvaliteten förbättras, bidrar till att säkerställa god status i kommunens vatten samt att andelen hårdgjorda ytor minimeras.	Vattenmiljöer och vattenkvalitet *
Resilienta system som är motståndskraftiga mot framtida klimatförändringar.	ÖP skapar möjligheter att utveckla gröna och mångfunktionella ytor i bebyggda områden samt tar hänsyn till klimatanpassning.	Klimatpåverkan och klimatanpassning *
Minimerad klimatpåverkan och hållbar (t) exploatering/byggande.	ÖP bidrar till minskade utsläpp av växthusgaser, skapar förutsättningar för att bygga på redan exploaterad mark samt främjar förnyelsebar energiproduktion.	Klimatpåverkan och klimatanpassning *
Livsmiljöer som ger förutsättningar för en god hälsa	ÖP säkerställer tillgänglighet till friluftsområden och närrekreation, bidrar till säkra och hälsosamma boendemiljöer samt skapar möjligheter till gång och cykel.	Människors hälsa – buller, luft och risk * Folkhälsa (se den sociala dimensionen nedan) *

Definitioner på hållbarhet utifrån den sociala dimensionen (där rättvisa och jämlikhet ska genomsyra samtliga definitioner)	Utvärderas genom att bedöma om:	Beskrivs under följande rubrik i hållbarhetsbedömningen:
God folkhälsa.	ÖP bidrar till att utveckla kommunens gång- och cykelförbindelser samt utvecklar och tillgängliggör friluftslivs/rekreations- och idrottsanläggningar samt grön- och vattenområden.	Folkhälsa *
God boendemiljö och trygghet.	ÖP skapar förutsättningar för ett varierat bostadsutbud inom många delar av kommunen, verkar för att handelsetableringar kan nås med kollektivtrafik och/eller med gång och cykel samt skapar förutsättningar för mångsidiga och gränsöverskridande mötesplatser.	Boendemiljö och trygghet
Allas rätt till utbildning och arbete.	ÖP skapar förutsättningar för högre utbildning och forskning i kommunen, skapar beredskap för etablering av verksamheter och företag i lättillgängliga lägen samt skapar förutsättningar för landsbygdens och skärgårdens näringar.	Utbildning och arbete
Rik och tillgänglig kulturmiljö.	ÖP bidrar till att utveckla den storstadsnära landsbygden, verkar för att större förändringar inte tillkommer i kulturhistoriskt värdefulla områden samt bidrar till att förstärka och tillgängliggöra kommunens kulturhistoria.	Kultur och kulturmiljöer *

Definitioner på hållbarhet utifrån den ekonomiska dimensionen	Utvärderas genom att bedöma om:	Beskrivs under följande rubrik i hållbarhetsbedömningen:
Demografisk balans samt varierad och attraktiv bostadsmarknad.	ÖP skapar förutsättningar för en blandad åldersstruktur inom kommunens orter, ett varierat utbud av bostäder (flerfamiljshus/ småhus och varierade upplåtelseformer) och serviceutbud samt skapar attraktiva boenden med närhet till rekreation och kollektivtrafik.	Befolkning och bostadsmarknad
Attraktiv arbetsmarknad och ett diversifierat näringsliv.	ÖP skapar förutsättningar för verksamhetsområden, kommersiella lokaler och näringslivsutveckling i lättillgängliga lägen (pendlingsmöjligheter med kollektivtrafik eller gång- och cykel) samt skapar förutsättningar för att kunna erbjuda en väl fungerande digital kommunikation för näringslivet.	Arbetsmarknad och näringsliv
God kommunalekonomi.	ÖP skapar möjligheter för en resurseffektiv markanvändning och en befolkningstillväxt. ÖP innebär stora kommunala investeringar och/eller innebär exploateringsinkomster till kommunen.	Kommunalekonomi och robusthet

4. Alternativredovisning

4.1. Planförslag-ÖP 2030

Kommunens syfte med översiktsplanen är att visa en vision samt konkreta strategier, mål och riktlinjer för mark- och vattenanvändningen i kommunen. Visionen för Haninge är *”Ett attraktivt och hållbart Haninge”*.

Haninges vision är att vara den södra porten till Stockholms skärgård och en motor för tillväxt på Södertörn. Vi ska erbjuda mångfald i boende och livsmiljöer i våra levande kommundelar, landsbygd och skärgård med en pulserande stadskärna som den centrala mötesplatsen. Haninge ska även bedriva ett aktivt miljö- och klimatarbete samtidigt som näringslivet expanderar.

Visionen konkretiseras med hjälp av fem planeringsinriktningar:

- Haninge erbjuder det attraktiva och hållbara boendet
- Haninge ger de stora möjligheterna för näringsliv och lärande
- Haninge arbetar för minskad miljöpåverkan samt ökad anpassning inom klimat- och miljöområdet
- Haninge har hög tillgänglighet och erbjuder attraktiva miljöer och mötesplatser
- Haninge är en motor för tillväxt i regionen

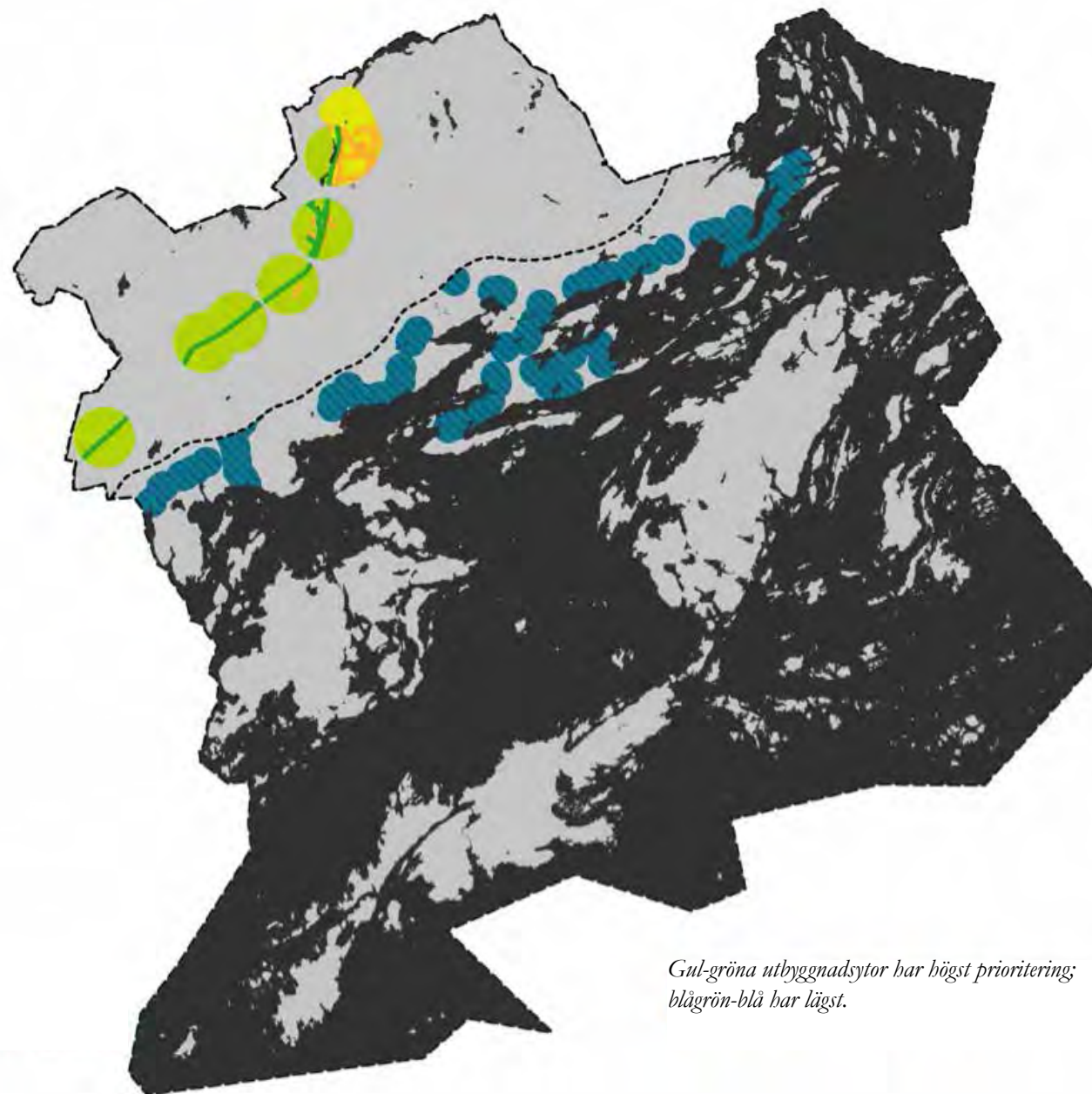
Med utgångspunkt i kommunens mål- och planeringsinriktningar har ett antal strategier för bebyggelseutvecklingen formulerats. I arbetet med att formulera dessa strategier har en exploateringsstudie tagits

fram. Exploateringsstudien innehåller både analys och utbyggnadsrekommendationer för Haninge kommun. Strategierna föreslår en prioriteringsordning mellan olika utbyggnadsytor fram till 2030 och med utblick till 2050 (se figur 4). Exploateringsstudien har legat till grund för kommunens arbete med översiktsplanen. All exploatering som föreslås i exploateringsstudien är dock inte aktuell för kommunen.

I första hand föreslås en utbyggnad i den regionala stadskärnan, som i översiktsplanen innefattar både Vega och Handen, och inom 1200 m från resecentrum. Där näst i prioritetsordning kommer utbyggnad nära (inom 1200 m) de övriga pendeltågsstationerna och längs med spårområdena. Därefter prioriteras förtätning utmed huvudgator och i centrumnära lägen i Vendelsö och Brandbergen som har god kollektivtrafikförsörjning i form av bussar. Lägst prioritet har kustnära områden. I kustnära områden prioriteras flerbostadshus i områden med förutsättningar för hållbara resor genom möjlighet till kollektivtrafik och i anslutning till befintlig bebyggelse. Om ny småhusbebyggelse ska tillkomma i kustnära områden bör den lokaliseras till områden med möjlighet till kollektivtrafik och på utbyggnadsytor som är mindre intressanta för flerbostadshus.

Fram till år 2030 förväntas Haninge öka sin befolkning och sitt bostadsbestånd enligt följande:

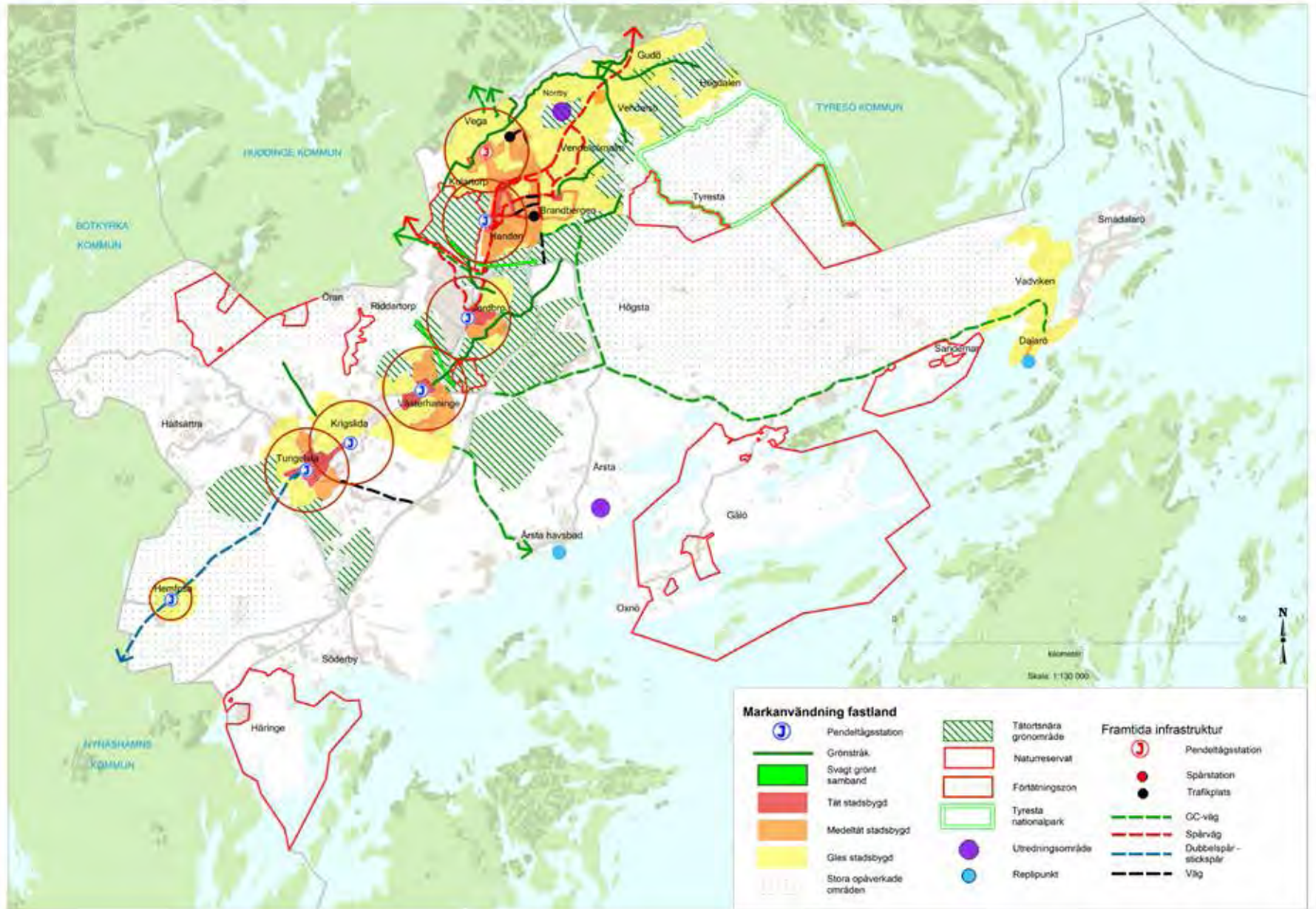
- Till drygt 105 000 invånare
- Minst 9 000 nya bostäder (minst 600 nya bostäder per år)

Figur 4. Rekommenderade utbyggnadsytor enligt Exploateringsstudien. (Spacecape, 20140923)

Den nya bebyggelsen kommer (som även uppges i exploateringsstudien) främst att växa fram i kommunens stationsnära områden och i redan bebyggda områden genom kompletterande bebyggelse som bygger vidare på platsens befintliga karaktär och identitet (se figur 5 och 6). Täta stadsmiljöer utvecklas nära pendeltågsstationerna, framförallt i den regionala stadskärnan som utgörs av Handen och Vega men även i Jordbro, Västerhaninge, Krigslida, Tungelsta och Hemfosa. I förtätningsområdena eftersträvas funktionsblandning (bostäder, arbetsplatser, service). Infrastrukturen byggs ut genom tvärförbindelse Södertörn, ny pendeltågsstation i Vega samt på sikt spårväg syd. För att kunna köra pendeltågstrafik med ökad turtäthet planeras för ett vändspår i Tungelsta. De flesta handelsetableringar förväntas ske i centrala Handen och i området runt Handens trafikplats. Övriga lokala kommundelscentrum utvecklas och stärks utifrån sina unika förutsättningar. Personal – och besöksintensiva, icke störande arbetsplatser och verksamheter planeras främst i centrala lägen och tillsammans med bostäder, service och kultur. Transportintensiva och utrymmeskrävande verksamheter lokaliseras i lägen med god transportinfrastruktur, t.ex. i anslutning till Fors trafikplats samt i anslutning till järnvägen i Krigslida och i Hemfosa.

Inom kommunen ska det också vara möjligt att bo på landsbygden och kustnära. Bebyggelse på landsbygden och kustnära ska huvudsakligen tillkomma i anslutning till befintlig bebyggelse med förutsättningar för kollektivtrafikförsörjning. Förslag på utredningsområde för bebyggelseutveckling är bl.a. ett område nordost om Årsta Havsbad. Tanken är att pröva om området har förutsättningar för en kustnära bebyggelseutveckling med en blandning av småhus och flerfamiljshus. Även Norrbyskogen har utpekats som ett utredningsområde. Delar av norra Norrbyskogen är redan föremål för pågående detaljplanearbete. Att peka ut Norrbyskogen i översiktsplanen har som syfte att utreda om förutsättningar finns för att utveckla området mer än det som föreslås i pågående detaljplanearbete.

Figur 5. Plankarta fastland, ÖP 2030.

Figur 6. Plankarta kust, ÖP 2030.

4.2. Scenario Låg

Scenario Låg innebär att kommunens nya översiktsplan antas. Dock innebär olika omvärlds- och marknadsfaktorer att kommunens tillväxt avtar och att utvecklingen fram till år 2030 tar en annan vändning. En anledning till en avtagande tillväxt och befolkningsökning kan vara att Stockholm tappar i konkurrenskraft – vilket kan leda till en minskning av Haninge kommuns utveckling, i form av sysselsättning, inkomster och etablering av nya arbetsplatser, en tillbakagång på den lokala arbetsmarknaden och minskade investeringar i nya och i upprustade bostäder. En annan anledning kan vara att Stockholms regionala obalans förstärks där den norra regionhalvans fortsatta och förstärkta attraktivitet och utveckling leder till negativa konsekvenser för den södra regionhalvan.

Scenario Låg ger en lägre befolkningsutveckling än den i planförslaget planerade, vilket också ger strukturella och fysiska skillnader i den framtida exploateringen. Tillväxten kan jämföras med tidigare negativa utvecklingsperioder då befolkningsutvecklingen avstannat, exempelvis oljekrisen i mitten av 1970-talet och finanskrisen i början av 1990-talet. Scenario Låg innebär vidare att näringsliv och sysselsättning minskar och leder till en nedgång av företagsetableringar och satsningar inom infrastruktur och kollektivtrafik. Den negativa utvecklingsperioden innebär även att bostadsbyggandet avtar.

I scenariot faller bostadsbyggandet tillbaka men upphör inte helt. Viss förtätning och bostadsutbyggnad kommer att ske även i detta scenario, huvudsakligen i anslutning till kommunens pendeltågsstationer som till exempel Handen. Även Vegastaden kommer att fortsätta byggas ut. Det bedöms även finnas ett intresse för att bygga enstaka villor på landsbygden och i skärgårdsnära lägen. Scenario Låg innebär, liksom alternativ låg i RUFs, följande för Haninges utveckling fram till 2030:

- 4 500 nya bostäder (300 nya bostäder per år)

4.3. Nollalternativ

Nollalternativet beskriver den förväntade utvecklingen i Haninge kommun om inte förslaget till ny översiktsplan antas. I nollalternativet bedöms gällande översiktsplan från 2004 vara det strategiska dokument som ger vägledning vid planering av kommunens markanvändning. Översiktsplanen från 2004 består av, utöver själva översiktsplanen och plankarta, en kustplan, en Fördjupad översiktsplan (FÖP) för Ornö och en Fördjupad översiktsplan (FÖP) för Årsta. Sedan dessa planer antagits har förändringar inom planeringen samt för mål och visioner i kommunen skett och i samband med att översiktsplanen aktualitetsprövades 2010 framkom att innehållet i huvudsak var aktuellt, med undantag för FÖP Årsta, och att översiktsplanen även i fortsättningen kunde utgöra stöd för planläggning och bygglovsprövning. Under arbetet med aktualitetsprövningen växte dock insikten fram att en ny ÖP var aktuell att ta fram. De fyra dokumenten som utgör kommunens översiktsplan var dock alla i behov av uppdateringar varför, i väntan på processen med att ta fram en ny översiktsplan, en revidering av befintlig översiktsplan togs fram. Revideringen från 2011 utgör en egen bilaga till översiktsplanen. Utifrån detta bedöms nollalternativet utgöras av översiktsplanen från 2004 tillsammans med revideringen från 2011 samt kustplanen och den Fördjupade översiktsplanen för Ornö.

Den Fördjupade planen för Årsta är från 1990 och har under lång tid varit inaktuell. Detta har gjort att den under lång tid inte använts i praktiken av vare sig politiker eller handläggande tjänstemän. Denna bedöms även i nollalternativet vara inaktuell.

I gällande översiktsplan från 2004 nämns att det ska byggas 8000 nya bostäder (men möjlighet till 10 000 redovisas) fram till 2025. Fram till 2015 har 4000 av dessa byggts vilket innebär att det finns möjligheter till ytterligare 4000 nya bostäder fram till 2025. Om utbyggnadstakten

bedöms vara densamma fram till 2030 bedöms nollalternativet innebära följande för Haninges utveckling fram till 2030:

- 6 000 nya bostäder (400 nya bostäder per år)

Förändringsområdena är lokaliserade till tätortsbandet vilket i stort följer järnvägen och i norr även Gudöbroleden. De största utbyggnadsområdena för bostäder och lokaler finns i Vegastaden och Campusområdet (Handen). Även Vendelsö-Gudö, Västerhaninge och Tungelsta pekas ut som områden med utbyggnadspotential. I översiktsplanen finns också tre nya verksamhetsområden, Alby, Norrby gårde samt delar av Campusområdet.

I många av de förändringsområden som pekades ut i översiktsplanen från 2004 har planläggning skett och utbyggnad pågår, detta gäller till exempel för Vegastaden, utveckling av stadskärnan (Handen), Tungelsta, Krigslida, Västerhaninge och verksamhetsområdet vid Alby. I andra områden har planläggning ännu inte startat, t.ex. vid Lyckeby/Vendelsö och Hållsättra. I dessa områden kan dock omvandling från fritidshusområden till permanenta bostadsområden ske på sikt. Inget som står i strid med gällande översiktsplan har planlagts eller byggts.

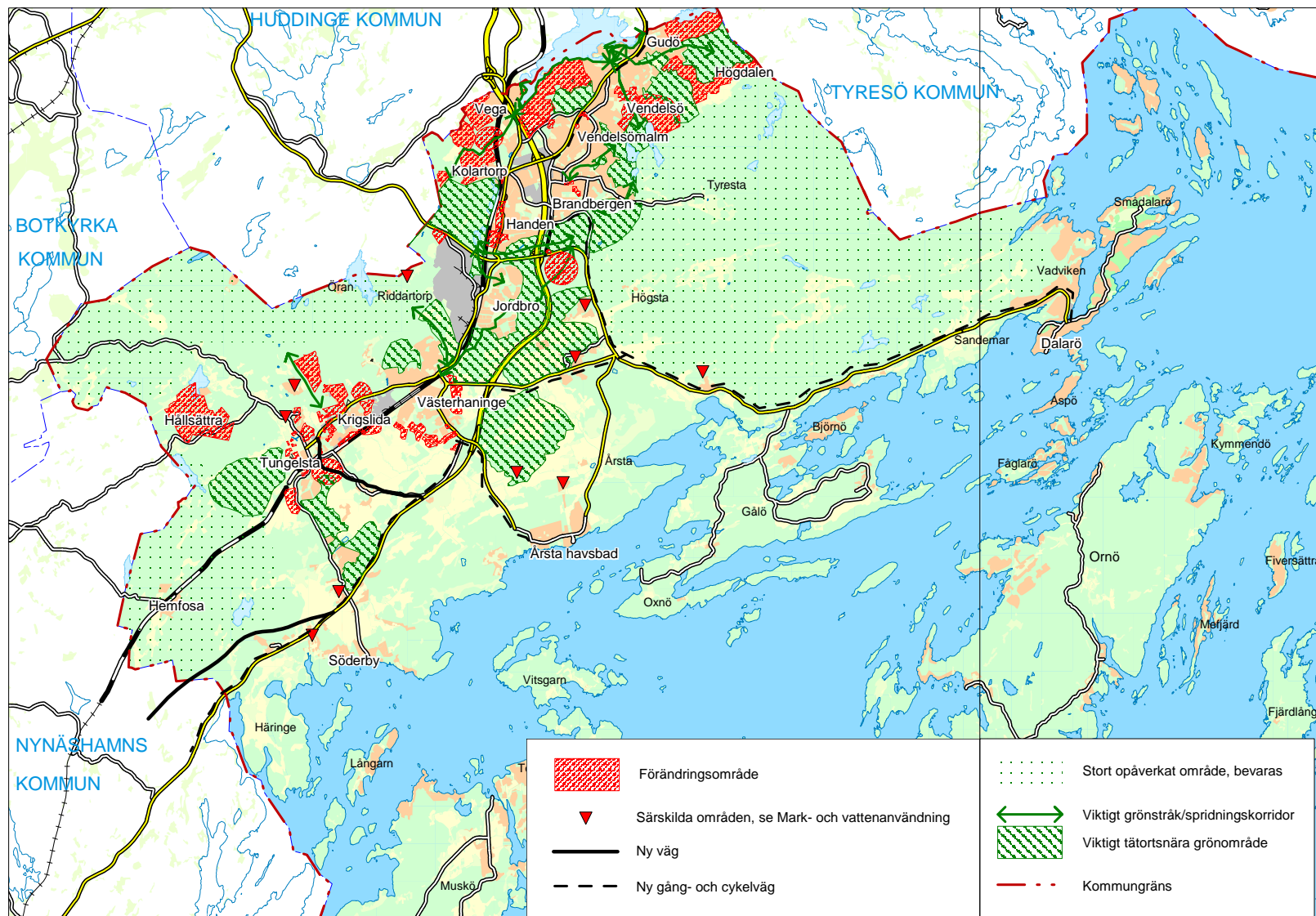
Även nollalternativet innebär en fortsatt utveckling av bl.a. bostadsområden och verksamhetsområden. Utbyggnad bedöms även kunna ske utanför utpekade områden genom detaljplaneläggning och bygglovs-hantering, så till vida projekten inte strider mot gällande översiktsplan.

Huvudsakligen stöds de förändringsområden som pekades ut i översiktsplanen från 2004 även av det nya förslaget till översiktsplan. Detta innebär att ÖP 2030 och nollalternativet i många avseenden liknar varandra. Ett område som dock inte stöds av ÖP 2030 är

utbyggnaden i Hållsättra. Den största skillnaden mellan ÖP 2030 och befintlig översiktsplan är att befintlig översiktsplan bygger på att utbyggnad sker något mer spritt, huvudsakligen i ett band längs med järnvägen men även längs med Gudöbroleden och i ett antal mindre områden som inte är belägna längs med denna infrastruktur (t.ex. Hållsättra). ÖP 2030 bygger på utbyggnad och betydligt mer förtätning (t.ex. i Handen) kring kommunens sju spårstationer (inklusive den nya spårstationen i Vega som beräknas vara utbyggd någon gång under åren 2017-2019). Områdena som pekas ut för förtätning är mycket mindre än de som pekas ut i översiktsplanen från 2004. I nollalternativet pekas dock inte Norrby skogen och området nordost om Årsta havsbad ut som utredningsområden vilket är en skillnad. Ytterligare skillnader är att spårväg syd inte pekas ut i översiktsplanen från 2004 och att utvecklingen på landsbygden och kustnära är lägre i översiktsplanen från 2004.

I och med likheterna mellan nollalternativet och ÖP 2030 kommer konsekvensbeskrivningen av nollalternativet att fokusera på skillnaderna mellan de två översiktsplanerna. Denna beskrivning redovisas separat i kapitel 7. I övrigt hänvisas till kapitel 5 där konsekvensbedömning sker av ÖP 2030. I figur 7 redovisas gällande översiktsplans intentioner och hur det skulle påverka kommunens utveckling i ett framtida perspektiv.

PLANKARTA TILLHÖRANDE ÖVERSIKTSPLAN 2004 FÖR HANINGE KOMMUN

Figur 7. Nollalternativ – Plankarta för översiktsplan 2004, Haninge kommun.

5. Hållbarhetsbedömning ÖP 2030

5.1. Ekologiska/miljömässiga aspekter

5.1.1. Förutsättningar och bedömningsgrunder

Grönstrukturer, skogs- och jordbruksmark

Den ekologiska dimensionen av hållbarhet handlar om att samhället bör anpassas efter vad miljön och människors hälsa tål och om en långsiktig förvaltning av vattnets, jordens och ekosystemens produktionsförmåga. Det handlar även om att minska den mänskliga negativa påverkan på naturen. Den ekologiska dimensionen innefattar allt som har med jordens ekosystem att göra, bland annat luft- och vattenkvalitet, biologisk mångfald, klimatsystemens stabilitet men även om att långsiktigt bevara och återskapa de ekosystemtjänster som naturen erbjuder.

Naturen i Haninge är varierad och är framförallt knuten till skogslandskapet, skärgården och odlingslandskapet. I Haninge finns Tyresta nationalpark, 20 naturreservat, sju biotopskyddsområden, 14 Natura 2000-områden och fem områden som är av riksintresse för naturvården. En stor del av Haninge kommun består av skärgård med stora arealer skyddade naturområden, bland annat ett stort antal fågelskyddsområden. På fastlandet dominerar barrskog men här finns även odlingslandskap och lövskogar. Genom kommunen sträcker sig två av Stockholms tio gröna kilar, Hanvedenkilen och Tyrestakilen (se figur 7). Den enda länken mellan dessa två kilar utgörs av ett ekologiskt samband som sträcker sig genom Jordbro och söder om Handen. Detta stråk är utpekat som ett så kallat svagt samband av TMR i RUFSS 2010 och enligt rapporten Ekologiska landskapssamband (Calluna, 2014) beskrivs det som en känslig del i det kommunala och regionala ekologiska nätverket. Väg 73 utgör en stor barriär för denna gröna

länk. Även andra vägar och järnvägen fragmenterar landskapet i en västlig och en östlig del.

Enligt rapporten Ekologiska landskapssamband har några områden vid kommungränsen definierats som viktiga ekologiska spridnings-samband i ett mellankommunalt och regionalt perspektiv. Dessa är Tyresta nationalpark i norra delen av kommunen (mot Tyresö kommun), Rudan – Hammarskogen väster om Handen (mot Huddinge kommun) och Hemfosa, i södra delen av kommunen (mot Nynäshamns kommun). Den nordöstra delen (Tyresta nationalpark) och den nordvästra delen av kommunen utgörs av starka och resilienta (motståndskraftiga) delar av det barr- och blandskogsnätverk som sträcker sig genom kommunen. En av de känsligaste delarna för barr- och blandskogsnätverket återfinns dock som ovan nämnt i Jordbro, där Hanvedenkilen och Tyrestakilen är sammanlänkade. Det är även där som viktiga länkar finns till Huddinge kommun.

Vattenmiljöer och vattenkvalitet

Miljökvalitetsnormer, MKN, infördes med miljöbalken år 1999 (Vattenmyndigheterna beslutade om MKN för vattenförekomster år 2009) och är juridiskt bindande styrmedel för att komma till rätta med miljöpåverkan från diffusa föroreningskällor. De flesta av miljökvalitetsnormerna grundar sig i krav från olika EU-direktiv och handlar oftast om en högsta tillåtna halt för ett visst ämne i luft, mark eller vatten. Miljökvalitetsnormer för vatten uttrycker den kvalitet en vattenförekomst ska ha vid en viss tidpunkt. Huvudregeln är att alla vattenförekomster ska uppnå normen god status till år 2015 och att statusen inte får försämrats. Det finns två sorters miljökvalitetsnormer för ytvatten: ekologisk och kemisk status.

Skärgårdslandskapet utgör en betydande del av kommunen med ca 3 600 öar, kobbar och skär. Kommunen har en sjö (Drevviken) och två vattendrag (Husbyån och Vitsån) som räknas som vattenförekomster, i övrigt finns vattenförekomster i form av bland annat kustvatten- och grundvattenförekomster. Ca 90 % av kommunens dricksvatten köps från Stockholm Vatten (Norsborgs vattenverk) resterande tas från grundvattenförekomster i grusåsar (Pålalm, Dalarö, Hanveden och Muskö). Enligt kommunens Vattenplan håller, med ett par undantag (Sandemar och Dalarö), kommunens grundvatten god kvalitet men flera av kommunens stora grundvattenreserver ligger dock i riskzonen för att förorenas. Ingen av kommunens ytvattentillgångar når ännu god ekologisk eller kemisk status.

Kommunens relativt utspridda befolkning innebär att det finns stora områden som idag inte har tillgång till kommunalt vatten och avlopp. Majoriteten av kommunens enskilda avlopp är dock inventerade (av Södertörns Miljö- och Hälsoskyddsförbund (SMOHF)) med syfte att lokalisera avloppsanläggningar som behöver förbättra sin reningsförmåga. Ca 70 % av de inventerade avloppen har fått föreläggande om förbättringar och behöver därmed åtgärdas (VA-plan, 2014).

Människors hälsa - buller, luft och risk

I Haninge finns kollektivtrafik i form av buss, pendeltåg och båt. Enligt en resvaneundersökning från 2011 sker ca 40 % av resorna mellan Haninge och Stockholms innerstad med bil. Korta resor inom kommunen (i genomsnitt 5 km), till södra eller norra delen av länet samt till övriga delar av Sverige sker till största del med bil.

I Haninge är Nynäsbanan (järnvägen), väg 73 (Nynäsvägen) och väg 259 (Södertörnsleden) primära transportleder för farligt gods. Länsstyrelsen har tagit fram en vägledning och rekommendationer

för planläggning intill transportleder med farligt gods, där det bland annat rekommenderas att 25 meter bör lämnas byggandsfritt närmast transportleden.

Miljökvalitetsnormer för luft syftar bl.a. till att skydda människors hälsa och miljön. De flesta normer klaras överallt i Sverige. Svårast att klara i täta stadsmiljöer är normerna för PM10 och kvävedioxid. När det gäller luftföroreningar förekommer höga partikelhalter (PM10) främst längs med väg 73 där miljökvalitetsnormen för PM10 periodvis överskrids eller ligger nära normen. Detta främst i norra delen av kommunen.

Miljökvalitetsnormen för buller gäller omgivningsbuller från alla vägar, järnvägar, flygplatser, tillståndspliktiga hamnar samt vissa större, utpekade industrigrenar i de största kommunerna. Miljökvalitetsnormerna bedöms utifrån en allmänt hållen värdering om bullrets effekter på människors hälsa. I Haninge återfinns en bullerproblematik bland annat utmed de större trafiklederna samt i tätbebyggda områden.

Haninge kommer i hög grad att drabbas av klimatförändringar med bland annat översvämningar och risk för ras och skred. Enligt Klimat och sårbarhetsanalys för Haninge kommun (Thörn, Liljeberg, Roth & Karlsson, 2013) riskerar områden längs kust och i skärgården att översvämmas på grund av höjda havsvattennivåer. Förhöjd risk inkluderar vissa områden i Dalarö, norra delarna av Gälö, vid Årsta och Berga i Västerhaninge och östra Haninge. Även Tyresåns sjösystem och bebyggelseområde i Vendelsö riskerar att översvämmas. Även risken för ras och skred förväntas öka. Kommunen har även genom en skyfallsstudie (Structor & DHI, 2014) kartlagt områden som riskerar att översvämmas och där vatten riskerar att bli stående till följd av skyfall/korttidsnederbörd. Områden med denna risk återfinns i flertalet av

kommunens tätbebyggda områden. I denna rapport presenteras även förslag på riktlinjer för översvänningshotade områden vid extrema regn.

5.1.2. Konsekvenser

Grönstrukturer; skogs- och jordbruksmark

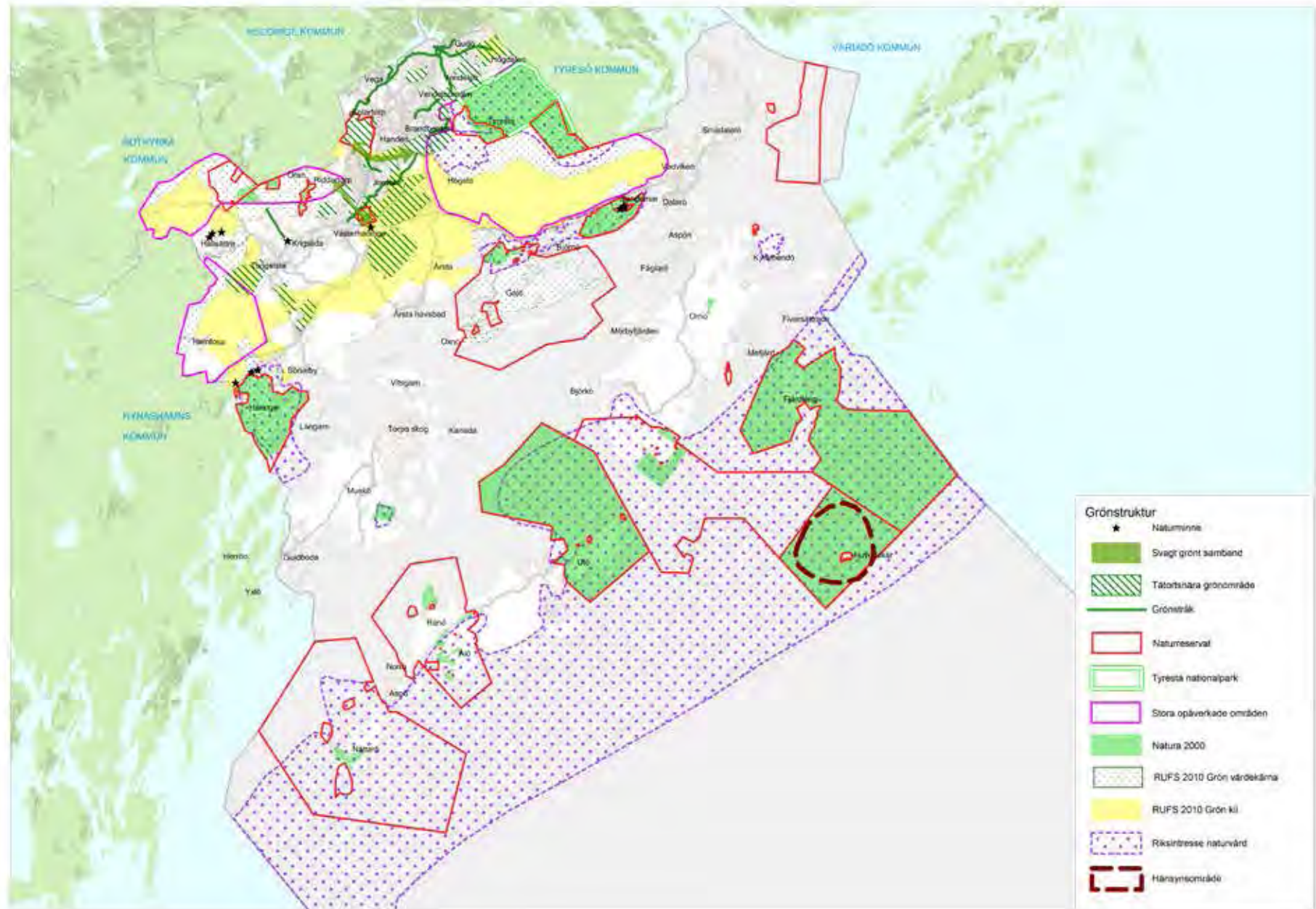
Översiktsplanens vision är att hushålla med värdefull jordbruksmark och natur genom att planera för en sammanhållen bebyggelse främst i närhet av pendeltågsstationerna. Detta bedöms i stort som positivt då förtätning inom redan bebyggda delar av kommunen innebär att Haninges större sammanhängande grönområden (skogs- och jordbruksmark) i stort kan bevaras.

Intentionen i översiktsplanen är att viktiga ekologiska landskapssamband ska beaktas vid planläggning, vilket är positivt för upprätthållandet av spridningskorridorer, dock tas viss mark i anspråk som kan innebära negativa konsekvenser för den kommunala, och till viss del även regionala, grönstrukturen. De viktiga grönområdena som utgör länken mellan västra och östra Haninge och som länk mellan Tyrestakilen och Hanvedenkilen är betydelsefulla att bevara i både ett regionalt och lokalt perspektiv. En exploatering av naturmark i Lillsjöområdet (planarbete pågår), som en del av utvidgningen av Jordbro företagspark, innebär att lokala naturvärden tas i anspråk. Detta tillsammans med den exploatering som planeras för i södra delen av Handen, i anslutning till Slätmosse (till viss del i naturmark), kan leda till att det känsliga spridningssambandet i öst-västlig riktning mellan Jordbro och Handen ytterligare smalnas av. En förlängning av Söderbyleden som dras genom ett befintligt grönområde skulle utgöra en ytterligare barriär i detta känsliga samband. Detta kan i förlängningen leda till konsekvenser på regionalt viktiga grönstrukturer och biologisk mångfald som följd. Dock beskrivs i översiktsplanen att exploatering i området i första hand bör lokaliseras till områdets sydvästra del och på ett sådant sätt att den

minimerar påverkan på områdets natur- och rekreationsvärden, liksom dess funktion som spridningssamband. I Jordbro planeras i övrigt även för viss exploatering inom natur- och rekreationsområde, Hurtigs park. Vid exploatering i anslutning till detta smala och känsliga spridningssamband bör, i efterföljande planering, extra hänsyn tas till hur dess lokala och regionala värden kan stärkas och utvecklas. En förlängning av spårväg Syd till Haninge skulle även utgöra en ytterligare barriär inom detta område.

För att inte riskera att ytterligare fragmentera kilarna genom den planerade bebyggelseutvecklingen är det viktigt att i den fortsatta planeringen ytterligare studera länkarna mellan kilarna samt arbeta med åtgärder för hur detta samband kan stärkas. I rapporten Ekologiska landskapssamband beskrivs en åtgärd att se över möjligheten att minska barriäreffekterna vid Jordbro genom att skapa en ekodukt över väg 73, även järnvägen utgör en barriär för sambanden i kommunen.

I översiktsplanen beskrivs att grönstråket väster om Hanvedens idrottsplats och norr om Åby i Västerhaninge ska värnas då det utgör en viktig spridningskorridor mellan Hanveden och området runt Gullringskärret. En del av detta stråk är i översiktsplanen utpekat som exploateringsområde med ny bebyggelse. Även delar av Norrbyskogen är i översiktsplanen utpekat som utredningsområde. Här återfinns ett flertal naturvärdesområden och nyckelbiotoper med naturvärden som i ett länsperspektiv är mycket höga. Denna utveckling är sammantaget negativ för kommunens naturmiljöer och riskerar att leda till ökad uppdelning av viktiga naturområden med negativa konsekvenser som följd. Detta främst för kommunens vidsträckt barr- och blandskogs nätverk och för spridning av arter knutna till denna miljö (Ekologiska landskapssamband, Calluna 2014).

Figur 8. Grönstruktur i Håninge kommun

Översiktsplanens intentioner är att behålla det öppna landskapet, kultur- och naturvärden och så långt som möjligt spara värdefulla jordbruks- och skogsmarker. I delar av kommunen tas dock oexploaterad mark i anspråk (bland annat skog-, jordbruks-, och ängsmark), t.ex. i Tungelsta, Västerhaninge och Krigslida. Detta riskerar att leda till att spridningssamband, närnatur och viktiga grönstråk försvinner eller försvagas. Inanspråktagande av jordbruksmark/åkermark/ängsmark kan, förutom en förändrad landskapsbild, leda till negativ påverkan på biologisk mångfald då jordbrukslandskapet ofta hyser många unika miljöer med hög artrikedom.

Kommunens intentioner är att bevara gröna mötesplatser och stråk inom förtättningsområdena. Trots detta finns risk att den exploatering som sker inom redan bebyggda områden leder till att bostadsnära natur, park och strövområden byggs bort som ett resultat av mer hårdgjorda och förtätade miljöer. Det är här betydelsefullt att i efterföljande planering studera varje enskilt utbyggnadsprojekt i både lokal och regional skala för att få förståelse för grönområdets betydelse som lokala habitat och länkar i större samband. En risk finns att varje enskilt utbyggnadsområde leder till kumulativa effekter och konsekvenser med negativa följder på biologisk mångfald och resiliens som följd.

I översiktsplanen beskrivs att exploatering på landsbygden endast får ske om inte områdets natur- och kulturvärden påtagligt skadas. För den vattennära exploatering som sker nordost om Årsta Havsbad, i Dalarö och på Ornö är det särskilt viktigt att värna om strandskyddet och det växt och djurliv som är sammankopplade med strandlinjen och omkringliggande miljöer.

Figur 9. Landsbyggd Stegsholm

Hur grönstrukturen i slutändan påverkas är inte enbart beroende av vad som sker i Haninge kommun. Ett regionalt samarbete mellan Haninge och omkringliggande kommuner är viktigt. En befolkningssökning med ökad exploatering förväntas även i grannkommunerna varför frågor rörande grönstruktur, spridningssamband och biologisk mångfald även bör hanteras på denna skala.

Tabell 2. I tabellen presenteras ett ekosystemtjänstperspektiv på frågor kopplade till kommunens grönstrukturer.

Stödjande ekosystemtjänster (ET): biologisk mångfald, genetisk diversitet, habitat för arter

Förutsättning för ET	Hot	Vem/vad påverkas	Hänsyn och åtgärder
Sammanhängande grönområden	Befolkningsökning/ utbyggnad – regionalt perspektiv	Resiliens för framtida påverkan i ett lokalt/ globalt perspektiv	Landskapsperspektiv (regionalt samarbete)
Spridningskorridorer genom tätbebyggda områden (länkar mellan Hanvedenkilen och Tyrestakilen)	Ianspråktagande av parker/grönområden (t.ex. Lillsjöområdet, Slätmosse, Norrbyskogen)	Befolkning (långsiktigt)	Bevara bredd på viktiga länkar Ekodukt över väg 73 (järnvägen)
Småskalig jordbruksmark	Barriärer (väg 73, järnväg, spårväg Syd)	Fragmentering av landskapet i en västlig och östlig del	Öka kvaliteten – bevara gammal skog och träd, skapa död ved Mångfunktionella ytor

Vattenmiljöer och vattenkvalitet

ÖP 2030 förväntas leda till en ökad mängd dagvatten i förtätningsområden, framförallt i Handen men även i andra områden runt pendeltågstationerna. Dagvatten från verksamhetsytor, parkeringar och andra hårdgjorda ytor kan innehålla föroreningar och näringsämnen i form av exempelvis oljespill eller partiklar från erosion av vägbanor och däck. Utan rening kan föroreningar i dagvattnet nå grundvatten eller recipienter exempelvis Drevviken/Tyresån samt Husbyåns båda grenar, vilka, enligt kommunens dagvattenstrategi, redan idag är hårt belastade. Förtätning med en ökad mängd andel hårdgjorda ytor, ökad befolkning och framtida klimatförändringar riskerar tillsammans att leda till negativ påverkan på kommunens vattenmiljöer, varför dagvattenhanteringen kommer att behöva studeras vidare. Varje enskilt utbyggnadsområde, både inom Haninge, men även i omkringliggande kommuner leder till ökad avrinning (dagvattenflöde) med risk för ökat föroreningsinnehåll. För att uppnå miljö kvalitetsnormer i kommunens vattenförekomster krävs att det vatten som når recipienten är renare än idag. Utan rening riskerar dagvattnet att leda till negativa konsekvenser för regionens vattenmiljöer och dess flora och fauna.

En åtgärd för att minska problemet med förorenat dagvatten är att prioritera miljöcertifierade byggmaterial. I planerade utbyggnads- och förtätningsområden bör även mångfunktionella ytor anläggas, ytor som både kan rena och hantera det dagvatten som uppstår samt som tillåts att svämma över. I översiktsplanen beskrivs att dagvatten i första hand ska omhändertas lokalt, i andra hand utjämnas och fördröjas innan det når recipient och översiktsplanen beskriver betydelsen av att studera behovet av mångfunktionella ytor. Trots detta kan det, i mycket täta miljöer, framförallt i den centrala stadskärnan, bli svårt på grund av den höga tätheten och stor andel hårdgjorda ytor. Här är det särskilt viktigt att i framtida planering säkerställa en

säker dagvattenhantering enligt kommunens dagvattenstrategi och att grönytor för rening och infiltration avsätts, bevaras och utvecklas.

Norrby gärde pekas i ÖP 2030 ut som förändringsområde. Här finns idag en dagvattendamm där vatten leds ner till Drevviken som omfattas av miljö kvalitetsnormer för vatten.

Vid exploatering av detta område är det särskilt viktigt att säkerställa att dess värde för dagvattenhantering upprätthålls och stärks och att utsläpp till Drevviken inte ökar.

Figur 10. Flytande våtmark

Tabell 3. I tabellen presenteras ett ekosystemtjänstperspektiv på frågor kopplade till vatten.

Reglerande ekosystemtjänster (ET): Vattenrening, vattenreglering

Förutsättning för ET	Hot	Vem/vad påverkas	Hänsyn och åtgärder
Större grönområden	Klimatförändringar – skyfall	Befolkning	Mångfunktionella ytor
Parker/träd i tätbebyggda områden	Ianspråktagande av parker, grönområden, dagvattendammar (Norrby gärde)	Rekreationsmöjligheter	Gröna tak och väggar
Dagvattendammar	Ökad andel hårdjord yta	Vattenmiljöer/flora och fauna	Återskapa ”naturliga ekosystem”
	Ökad befolkning, trafik, verksamheter, utsläpp m.m.	Vattenkvalitet (dricksvatten)	Avsätta mark för omhändertagande av dagvatten

Vid exploatering i vattennära lägen (t.ex. på Ornö, Dalarö och vid Årsta havsbad) ska hänsyn tas till strandskyddet och till växt- och djurlivet. Vattennära bebyggelse riskerar att negativt påverka det växt- och djurliv som förekommer i strandlinjen både genom direkt påverkan genom ianspråktagande av mark men även genom ökat slitage då fler människor förväntas vistas i området. Frågor rörande allmänhetens tillgänglighet till strandlinjen beskrivs i avsnitt 5.2.2. Vid vattennära

bebyggelse är det även viktigt att säkerställa en god vatten- och avloppshantering. Enskilda avloppsanläggningar med dålig reningskapacitet kan vara en risk för människors hälsa om föroreningar, näringsämnen och bakterier når grundvattnet samt leda till övergödning och algbloomning genom att förorenat vatten når sjöar och hav. En ökad befolkning och fler permanenta boende i kustnära områden och i skärgården riskerar därmed att påverka tillståndet för vattenmiljön i skärgården. Till följd av en ökad vattenkonsumtion riskerar även tillgången till dricksvatten av god kvalitet att påverkas, framförallt genom saltvatteninträngning. Samtidigt pågår ett arbete med utbyggnation av samlade VA-lösningar genom kommunens VA-plan (2014) där området med förändringsbehov för VA-försörjning pekas ut. VA-planen tillsammans med förutsättningar för ett ökat befolkningsunderlag i ÖP 2030 kan leda till en utbyggnad av kommunalt VA. Detta tillsammans med ytterligare krav på rening av avloppsvatten kan förväntas leda till mindre risk för utsläpp av förorenat vatten. Den största delen av exploateringen planeras dock i redan bebyggda områden, längs med pendeltågsstationerna, där goda möjligheter för anslutning till kommunalt vatten och avlopp finns.

I områden med vattenförekomster som inte når eller riskerar att inte uppnå miljö kvalitetsnormerna är vattenfrågor särskilt viktiga att hantera och studera i efterföljande planering. Som nämnts tidigare ligger flera av kommunens stora grundvattenreserver i riskzonen för att förorenas. Ökad bebyggelse och exploatering ökar risken ytterligare för förorening av dessa varför stor hänsyn till detta bör tas i all kommunal planering. Att rena en grundvattenförekomst som blivit förorenad är på grund av den långsamma transporten och omsättningen av grundvattnet svårt. I VA-planen beskrivs hur kommunen behöver planera och arbeta med sina egna vattenresurser för att bli mer självförsörjande och minska beroende från Stockholm vatten vid exempelvis en krissituation. Vidare beskrivs hur befintliga skyddsföreskrifter

bör revideras. Detta bedöms som viktigt att ta med sig vid ett genomförande av ÖP 2030.

Vid utvidgning av verksamhetsområden, t.ex. utvidgning av Jordbro företagspark krävs särskilda försiktighetsåtgärder så att inte vattenmiljöer påverkas negativt, bl.a. bör områdets dagvattenhantering studeras. Vissa delar av parken ligger inom vattenskyddsområde för kommunens vattentäkt och risk finns här även att grundvattnet förorenas på grund av infiltrerbara jordarter. Dock finns här planer på att utvidga vattenskyddsområdet till att omfatta större delar av företagsparken.

En nyexploatering av gamla verksamhetsområden skapar möjligheter att avlägsna förorenad mark med positiva konsekvenser för kommunens vattenmiljöer och människors hälsa som följd. Exempelvis planeras västra delen av företagsområdet i Handen att utvecklas till en blandad stadsmiljö där bostäder och verksamheter kan integreras.

Människors hälsa – buller, luft och risk

I stort innebär förtätning i kollektivtrafknära lägen att utsläpp till luft och buller från vägtrafik kan minska som ett resultat av att förutsättningar skapas för att fler människor ska resa kollektivt. ÖP 2030 skapar därmed förutsättningar för en minskad andel bilresor per capita. Samtidigt väntas vägtrafiken av såväl tunga godstransporter som personbilstransporter öka under de kommande åren som ett resultat av Stockholms hamnars nya hamn i Norvik och den planerade Södertörnsleden. Detta tillsammans med exploatering och ökad befolkning, som generellt innebär mer trafik och ökade transporter med mer utsläpp och tätare gaturum som följd, bidrar till att frågor rörande buller, luftkvalitet och risker (kopplat till transporter med farligt gods samt störande verksamheter), särskilt måste beaktas i kommande planering.

Figur 11. Väg 73

Kompletterande bebyggelse planeras på vissa ställen längs med vägar där buller-, luft och riskproblematiken särskilt bör ses över. I norra delen av kommunen planeras t.ex. för nybyggnation i anslutning till väg 73 (Nynäsvägen).

Vid utbyggnad av Krigslida kan bullerstörningar förväntas utmed Tungelstavägen och Södertäljevägen. Även vid nybyggnation i närheten av järnvägen bör dessa frågor särskilt ses över.

Risk finns att den exploatering som sker leder till sämre luftkvalitet och ökat buller, framförallt i förtättningsområdena. I Handen, där den största exploateringen sker, finns t.ex. risk för bristfällig genomluftning vilket kan leda till lokalt försämrade miljöer. Med rätt placering av

bebyggelsen och med en genomtänkt planlösning finns dock möjligheter att även i bullerutsatta lägen skapa god ljudkvalitet. Detta är viktigt att hantera i efterföljande planering. Ur bullersynpunkt kan en blandning av bostäder, service och verksamheter vara fördelaktigt då ny bebyggelse med exempelvis kontor kan planeras närmast spåret eller vägen och därmed fungera som bullerskydd mot bostäderna. Trots att kommunens intentioner är att bullerfrågan ska beaktas i kommande planering riskerar dock bullerproblematiken att upplevas som ett problem för vissa människor, kanske särskilt för befintliga boende.

I översiktsplanen planeras för att transportintensiva och utrymmeskrävande verksamheter lokaliseras i lägen med god transportinfrastruktur, t.ex. i anslutning till Fors trafikplats samt i anslutning till järnvägen i Krigslida och i Hemfosa. Här beskrivs även att störande verksamheter planeras i områden på tillräckligt avstånd från bostäder och andra verksamheter, vilket är betydelsefullt ur buller och risksynpunkt. Vid planläggning utmed transportvägar med farligt gods bör hänsyn tas till Länsstyrelsen vägledning där det bland annat rekommenderas att 25 meter bör lämnas byggnadsfritt närmast transportleden.

För beskrivning av människors hälsa kopplat till närrecreation, friluftsliv, aktiviteter och tysta områden hänvisas till avsnitt 5.2.1.

Tabell 4. I tabellen presenteras ett ekosystemtjänstperspektiv på frågor kopplade till buller och luft.

Reglerande ekosystemtjänster (ET): Luftrening, bullerreglering

Förutsättning för ET	Hot	Vem/vad påverkas	Hänsyn och åtgärder
Grönytor/ parker/träd i tätbebyggda områden	Ökad befolkning – mer utsläpp	Befolkning (hälsa)	Mångfunktionella ytor
	Täta gaturum	Attraktivitet	Spara/skapa träd längs gator, mellan bostadshus, fickparker, alléer.
	Bebyggelse nära vägar m.m.	Kommunal ekonomi	
	Ianspråktagande av parker/grön-områden		Gröna tak och väggar

Klimatpåverkan och klimatanpassning

Förtätning i kollektivtrafiknära lägen skapar tillsammans med utbyggd kollektivtrafik förutsättningar för minskade utsläpp av växthusgaser per person. En ny pendeltågstation i Vega, vändspår i Tungelsta som medger ökad turtäthet för pendeltåget, ny bussterminal och resecenter i Handen samt förbättrade bussförbindelser inom kommunen ger fler människor möjlighet att åka kommunalt istället för att ta bilen. En utbyggnad av Spärväg syd länkar samman Haninge med närliggande kommuner vilket skapar goda förutsättningar för att bilberoendet även

för resor till grannkommunerna ska minska. Täta strukturer med en satsning på en blandning av service, arbetsplatser och bostäder i de olika förtätningsområdena innebär att förutsättningar skapas för att vardagliga ärenden kan utföras med gång eller cykel. Förutsättningar skapas därmed för minskat bilberoendet i förtätningsområdena, framförallt för boende i pendeltågsstråket där den största exploateringen sker.

I översiktsplanen beskrivs att cykelvägar planeras byggas ut till Dalarö, Gälö och Årsta Havsbad och satsningar görs på ökade bussförbindelser inom kommunen. Trots detta förväntas bilberoendet för människor boende i de östra delarna av Haninge att vara fortsatt stort och resor inom kommunen för människor boende utanför pendeltågsstråket förväntas fortsatt till stor del att utgöras av biltrafik. Även långväga resor från kommunen förväntas fortsättningsvis i hög grad att ske med bil.

Trots att kollektivtrafiksatsningar görs och förtätning sker i kollektivtrafiknära lägen innebär en ökad befolkning generellt mer trafik, ökade transporter och ökad energianvändning med ökade utsläpp av klimatpåverkande gaser som följd, relativt nuläget.

Täta strukturer utmed pendeltågsstationerna skapar förutsättningar för en resurseffektiv markanvändning. Vid täta strukturer skapas även förutsättningar för mer energieffektivitet per ytenhet, relativt nuläget genom att bland annat uppvärmning, exempelvis fjärrvärme, kan samordnas kommunalt. Vid nybyggnation bör energi- och miljömässigt effektiv teknik, design och planering eftersträvas för att i största möjliga mån skapa förutsättningar för minskade utsläpp av växthusgas.

En tätare bebyggelsestruktur är också positivt ur ett resurshushållningsperspektiv då större sammanhängande grönområden kan bevaras. Samtidigt innebär täta miljöer en risk att grönområden byggs bort. Grönytor i täta miljöer förväntas utgöra en än mer betydelsefull roll i framtiden då de skapar robusthet mot ett förändrat klimat, t.ex. som skydd mot översvämningar, för rening av dagvatten och då de ger svalka och skugga varma dagar.

I översiktsplanen pekas ett antal oexploaterade naturområden, i anslutning till pendeltågsstationerna, ut som bebyggelseområde. Detta, tillsammans med att lokala parker och grönområden riskerar att försvinna, som ett resultat av förtätning, kan leda till minskad motståndskraft mot framtida klimatförändringar. I Haninge kommun innebär klimatförändringarna bland annat ett varmare och blötare klimat, vilket i sin tur kan leda till ökad risk för översvämningar, bränder, skred och ras i både bebyggelseområden och oexploaterade områden. Hur hänsyn ska tas till klimatförändringarnas effekter och konsekvenser belyses i ÖP, bland annat i en av de fem planeringsinriktningarna, vilket är positivt. Kommunen har även kartlagt områden som riskerar att översvämmas vid extrema regn och tagit fram förslag till riktlinjer för dessa genom rapporten Skyfallsstudie (Structor & DHI, 2014). Framtida klimatförändringar riskerar att leda till skador på infrastruktur och kommunikationer, ökade hälso- och olycksrisker och därigenom konsekvenser ur både ett socialt och ekonomiskt perspektiv. Vid nyexploatering och förtätning i riskområden (dessa beskrivs i avsnitt 5.1) är det särskilt viktigt att ta hänsyn till detta och att inte bebyggelse och viktiga samhällsfunktioner placeras i översvämningszoner där dagvattenhanteringen kan bli svårhanterlig. Det är därmed viktigt att ny bebyggelse planeras utifrån de riktlinjer kring översvämningar och effekter av ett förändrat klimat som finns framtagna (Structor & DHI, 2014).

Vid framtida detaljplanering bör extra hänsyn tas till eventuella värden som finns i bostadsnära grönområden samt att aktivt arbeta med att bevara och skapa mångfunktionella ytor. För motståndskraftiga (resilienta) samhällen krävs att hänsyn tas till mångfalden i systemet vilket i ett långsiktigt perspektiv kan ge både ekologiska, sociala och ekonomiska fördelar. En frisk och artrik grön- och blåstruktur har bättre förutsättningar att motstå och anpassa sig till framtida klimatförändringar.

Med hänsyn till ett ökad globalt behov av produktiva marker förväntas värdet på jordbruksmarker att öka i framtiden. Tätortsnära odlingsmarker förväntas bli en viktig del av världens växande städer då de möjliggör för en närodling av livsmedel och produktionsgrödor. Nya möjligheter för odlingar inom förtätningsområdena bör studeras, dessa kan fungera både ur matförsörjningssynpunkt men även ge andra viktiga ekosystemtjänster i den bebyggda miljön, exempelvis gynna biologisk mångfald, pollinering, fungera som kunskapsbank, gynna rekreation och ge estetiska värden.

Figur 12. Pendeltågsstation

5.2. Sociala aspekter

5.2.1. Förutsättningar och bedömningsgrunder

Hållbarhet utifrån den sociala dimensionen handlar om att bygga ett långsiktigt stabilt och dynamiskt samhälle där grundläggande mänskliga behov uppfylls. Den sociala dimensionen fokuserar på människor och att genom den fysiska planeringen skapa förutsättningar för exempelvis demokrati, rättvisa, trygghet, mångfald och kultur. Den sociala dimensionen handlar om att bygga ett samhälle där grundläggande mänskliga rättigheter respekteras och inga grupper missgynnas strukturellt. Alla medborgare har lika stort värde.

Haninge har jämfört med Stockholms län en yngre befolkning, med större andel unga under 25 år. Enligt en presentation kring befolkning och bostäder som är gjord av Haninge kommun 2013 är bostadsbeståndet relativt jämnt fördelat i kommunen (siffror från 2012) med en andel småhus på ca 40 % och flerbostadshus ca 25 % (hyresrätt) respektive ca 30 % (bostadsrätt). Inom respektive kommundel är dock fördelningen mer ojämn, t.ex. dominerar flerbostadshus i Brandbergen och Handen medan småhus dominerar i Tungelsta och Dalarö. Bostadstyper skiljer sig också markant åt mellan olika områden med inga/få hyresrätter i många områden och med ett par områden där det är en stor övervikt på hyresrätter.

Enligt förslaget till ny översiktsplan är utpendlingen i Haninge större än inpendlingen och kommunen ligger i ett relativt perifert geografiskt läge jämfört med andra regionala stadskärnor i regionen.

I kommunen finns ett antal stora fysiska barriärer, t.ex. Nynäsbanan och väg 73. Dessa har medfört att avståndet mellan arbetsplatser och bostadsområden upplevs som långa. Ett exempel är Jordbro (se figur 12), där bostadsområde och centrum ligger öster om järnvägen och

industriområdet väster om järnvägen. Att Jordbro industriområde, kommunens största arbetsplatsområde, ligger granne med bostadsområdet Jordbro, med kommunens högsta arbetslöshet, är ett tydligt exempel på fysiska barriärer.

I Haninge finns många värdefulla kulturmiljöer, bl.a. fornminnen, byggnadsminnen och åtta områden som är av riksintresse för kulturmiljövården. I Haninge finns också s.k. tysta områden, skogar där det inte hörs några ljud från trafik eller verksamheter. Fyra områden som är av riksintresse för friluftslivet finns i Haninge, varav det största är Stockholms skärgårds yttre del. Haninge har vidare en lång historia av jordbruk och odling.

Enligt översiktsplanen är det i Haninge stora skillnader i livslängd mellan kvinnor och män samt mellan personer med kort utbildning och personer med lång utbildning.

Figur 13. Jordbro med Nynäsbanan som barriär mellan bostadsområde/centrum och Jordbro industriområde

Samma skillnader gäller skolresultat, ekonomi, arbete, delaktighet i samhällslivet, deltagande i val, tilltro till sin möjlighet att påverka etc.

I arbetet för social hållbarhet har Haninge kommun fastslagit ett antal huvudområden till vilka hänsyn har tagits i diskussionerna kring avgränsningen (kapitel 3). De huvudområden som Haninge kommun beslutat om är hälsa, rättvisa, boendemiljö och trygghet, utbildning, delaktighet och inflytande samt arbete. Dessa tillsammans med definitionerna och utvärderingskriterierna för hållbarhet ur den sociala dimensionen (se kapitel 3), relevanta folkhälsomål samt ett antal kommunala styrande dokument (t.ex. strategi för ungas hälsa, trygghet och utveckling, plan för främjande av mångfald samt Haninge kommuns bostadsstrategi) har använts som bedömningsgrunder för att beskriva konsekvenserna ur ett socialt perspektiv.

5.2.2. Konsekvenser

Folkhälsa

Forskning (bl.a. Malmö stad, 2012) visar att människors hälsa och levnadsväl påverkas av den sociala sfär de befinner sig i och eftersom den fysiska miljön är ett ramverk för alla de sociala interaktioner som sker i en stad, är stadens utformning en grundläggande förutsättning för invånarnas hälsa.

ÖP 2030 innebär förtätning och funktionsblandning (bostäder, arbetsplatser och service) i många delar av kommunen vilket medför förutsättningar för kortare avstånd mellan bostad, arbete och vardags-service. Enligt forskning innebär den täta staden med små avstånd till viktiga destinationer en stödjande miljö för ett aktivt liv (Malmö stad, 2012). Människor som bor i områden med hög täthet promenerar mer till utbud och service. Korta avstånd främjar även användandet av cykel. Genom att främja gång och användandet av cykel skapas möjligheter till lättillgänglig vardagsmotion och rekreation vilket kan

bidra till positiva effekter för hälsan, med t.ex. lägre risk för fetma eller att utveckla högt blodtryck. Enligt forskning (Leyden, 2003) förbättrar promenader inte bara hälsa utan främjar även socialt kapital och gör människor mer benägna att känna sina grannar, att lita på människor i området och att engagera sig politiskt och socialt. Benägenheten att använda sig av gång eller cykel till arbete och service hänger även samman med vägens utformning. Genom att i ÖP 2030 bygga bostäder och service längs med befintliga vägmiljöer ges också förutsättningar att skapa trygga och levande gator vilket stimulerar ytterligare till att ta sig mellan olika målpunkter via gång och cykel. Korta avstånd längs med trygga och lättillgängliga gator bedöms även kunna medföra att fler tar sig ut och rör på sig, även de som annars är mer begränsade i sin rörlighet, t.ex. äldre, barn och personer med funktionsnedsättning. Det underlättar även för de som inte har tillgång till bil att ta sig mellan bostad, arbete och service. Ambitionen är att knyta samman olika kommundelar vilket underlättar att ta sig mellan dem.

Figur 14. Åbyparken, Västerhaninge. Fotograf Tommy Södergren.

Även förutsättningarna att delta i aktiviteter ökar vilket kan stärka medborgarnas identitet till kommunen och delaktigheten i kommunens utveckling.

Förtätning skapar möjligheter att tillgodose behov av boenden med närhet till rekreation, park, lek, motionsspår, idrott och natur. Detta har tagits upp i översiktsplanens strategier om att det vid förtätning ska säkerställas att det finns strategiskt placerade ytor som ger möjlighet att utveckla närrekreation, spontanidrott och annan fritidsverksamhet.

Förtätning riskerar dock att mindre grönområden/närnatur tas i anspråk, naggas i kanten eller försvinner, t.ex. ytor för spontanidrott-/lek. Detta kan vara särskilt påtagligt i de större tätorterna som Handen, där avstånden till närnatur kan bli längre vilket kan minska den för hälsan viktiga vardagsmotionen. Vidare tas parkmark och grönytor i anspråk i Jordbro, Västerhaninge och Tungelsta. Ytor som kan betraktas som outnyttjade kan ha stor betydelse för lek och spontanidrott för barn och ungdomar. God tillgång till grönska och grönytor har betydelse ur hälsosynpunkt och studier från bl.a. Lantbruksuniversitetet i Alnarp har visat att personer som bor nära ett grönområde använder det oftare, och mer sällan lider av besvär relaterade till stress (Malmö stad, 2012). Motivationen till fysisk aktivitet ökar ju lättillgängligare det är. Översiktsplanen pekar dock på vikten av att anlägga ytterligare kvartersparker i planerade förtättningsområden och att det vid planläggning ska säkerställas att det inom eller i anslutning till varje kommundel finns tillgång till olika typer av grönytor.

Översiktsplanen skapar möjligheter att bo både stadsnära och på landsbygden och i skärgården. Men även de som inte bor naturnära eller på landsbygden ska ha god tillgång till parker, grönområden, skog och vatten. Översiktsplanen har ambitionen att stärka befintliga

kvaliteter i kommunens grönområden, att stärka och vidareutveckla innehållet så att miljöerna kan vara levande och tillgängliga samt att rekreation prioriteras i tätortsnära skog. Detta bör säkerställas i efterföljande planering.

Haninge har stora områden som är tysta liksom kust- och skärgårdsnära områden. Att kommunens befolkning ska kunna nyttja tillgångar som t.ex. Haninges stora tysta områden och skärgård, oavsett var i kommunen man bor, är av vikt för befolkningens hälsa. Tillgängligheten från Handen till Rudans naturreservat och Hanvedenkilen planeras att stärkas och ambitionen är att överbrygga järnvägen med mer kvalitativa samband. I översiktsplanen anges också att tillgängligheten till stränder och badplatser t.ex. utmed Rudan och Drevviken ska öka för alla i Haninge kommun genom att bygga strandpromenader och gångstråk vilket medför att fler invånare kan uppleva vattenlinjen. Ett annat exempel är Vendelsö och tillgängligheten till Tyresta nationalpark. Översiktsplanen anger att de delar som gränsar mot nationalparken ska skyddas från exploatering och att ingen ny bebyggelse får tillkomma som minskar dagens och framtida möjligheter att ta sig ut i naturen. Planer finns på att tydliggöra entréerna till nationalparken. Att öka tillgängligheten till natur- och vattenområden för stora delar av befolkningen är positivt, både ur ett hälsoperspektiv och ett rättviseperspektiv.

I delar av kommunen tas bostadsnära naturområden i anspråk, t.ex. vid Norrbyskogen som är ett närrekreationsområde för Norrbyborna. Norrbyskogen är markerat som ett utredningsområde och ÖP 2030 anger att det ska utredas hur delar av skogen kan exploateras samtidigt som den tillgängliggörs och de mest värdefulla delarna bevaras. Hur exploatering i och i anslutning till Norrbyskogen utformas påverkar möjligheten till närrekreation och kvaliteten på rekreation. Det är viktigt att i fortsatt arbete säkerställa att det fortfarande är möjligt

för närrekreation i Norrbyskogen och att åtkomsten, kvaliteten och tillgängligheten verkligen utvecklas i samband med en eventuell exploatering.

En förlängning av Söderbyleden planeras genom ett befintligt grönområde som används för rekreation och här passerar bl.a. Sörmlandsleden. Den nya vägsträckningen kan bli en ytterligare barriär i landskapet, vid sidan av väg 73, vilket kan försvåra för människor att ta sig genom grönområdet. Vägen kan även påverka grönområdet genom ökade ljudnivåer vilket innebär att upplevelsen av området kan bli sämre. Placering och utformning av vägen kommer att studeras vidare, i översiktsplanen anges t.ex. att exploatering bör begränsas till områdets sydvästra del, där naturvärdena är som lägst.

Nordost om Årsta havsbad pekas ett utredningsområde för ny bebyggelse ut. Området är beläget inom riksintresseområde enligt 4 kap miljöbalken där turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen särskilt ska beaktas. Området är också beläget inom riksintresseområde för kulturmiljövården - Österhaningebygden. Vid eventuell exploatering av detta område bör konsekvenserna för det rörliga friluftslivet särskilt beaktas. Med nya vägar och ny bebyggelse kan området bli lättillgängligare för ett flertal människor vilket är positivt. Ny bebyggelse i vattennära läge kan dock innebära att tillgängligheten till strandlinjen begränsas. Allmänhetens tillgång till strandlinjen bör därför studeras så att inte strandskyddets intentioner motverkas.

Planen medför goda förutsättningar för gående och cyklister, som ska prioriteras, och gator ska utformas utifrån människans behov. Planer finns på att bygga ut cykelvägar till t.ex. Gälö, Dalarö och Årsta havsbad vilket ökar möjligheterna för människor att vara fysiskt aktiva.

Tabell 5. I tabellen presenteras ett ekosystemtjänstperspektiv på frågor kopplade till folkhälsa (rekreation, friluftsliv och turism).

Kulturella ekosystemtjänster (ET): Rekreation, friluftsliv, turism

Förutsättning för ET	Hot	Vem/vad påverkas	Hänsyn och åtgärder
Tillgänglig när-natur och större friluftsområden	Ianspråktagande av parker/grön-områden	Befolkning – välbefinnande	Öka tillgängligheten – kollektivtrafik, gång- och cykelvägar
Tysta områden	Barriärer (nya bostadsområden, vägar, järnväg)	Hälsa hos befolkning – minskad stress	Diversifierad design av grönytor
Tillgänglig kust, hav och skärgård	Befolkningsökning – slitage	Kommunens attraktivitet	
		Kommunal-ekonomi	

Boendemiljö och trygghet

Översiktsplanen skapar förutsättningar för ett varierat utbud av bostäder när det gäller t.ex. storlek och upplåtelseform, inom många olika delar av kommunen. I samband med översiktsplansarbetet har bostadsriktlinjer tagits fram. En av riktlinjerna lyder ”För att uppnå en variation i hustyp, upplåtelseform och bostadsstorlek planeras ny bostadsbebyggelse utifrån vad det råder brist på i kommundelen”. Detta ska uppnås genom att bostadsbebyggelsen anpassas efter vad det råder brist på i aktuellt område men bör säkerställas i efterföljande planarbete. Även på landsbygden och kustnära skapas till viss del

förutsättningar för ett varierat boende vilket innebär möjligheter att bo i flerbostadshus och i mindre lägenheter både i stadsmiljö nära pendeltågsstation och närmare naturen och kusten, t.ex. i Dalarö. I kustnära områden ska t.ex. flerbostadshus prioriteras. Genom att placera ny kustnära bebyggelse och ny bebyggelse på landsbygden nära kollektivtrafik och i anslutning till befintlig bebyggelse ges även personer utan tillgång till bil möjligheter att bosätta sig utanför mer stadsmässig bebyggelse. Även cykelväg till Dalarö och Årsta havsbad studeras liksom en utveckling av kollektivtrafiken på vatten. Sammantaget kan ovanstående leda till större individuell valfrihet över sin boendesituation oberoende vilket skede man befinner sig i livet och oberoende bakgrund, vilket är positivt ur ett rättviseperspektiv. Enligt Haninge kommuns bostadsstrategi kan ett ensidigt bostadsbestånd ofta medföra att även befolkningssammansättningen blir ensidig. Områden med låg alternativt hög status kännetecknas ofta av ett ensidigt utbud av bostäder, både med avseende på storlek, utformning och upplåtelseform. Ett ensidigt bostadsbestånd kan därmed leda till ökade samhällsklyftor och segregation mellan olika stads-/kommundelar. Genom att förutsättningar skapas för ett varierat bostadsbestånd bedöms ÖP 2030 kunna motverka ökad segregation. Ute på öarna och i Tungelsta-Krigslida och Hemfosa bedöms det dock även fortsättningsvis vara småhus som dominerar. Vid planering av det utpekade utredningsområdet nordost om Årsta havsbad bör det särskilt följas upp att kommunens bostadsriktlinjer om bl.a. ett varierat bostadsutbud följs. Om inte kan villor för resursstarka grupper förväntas i området, detta eftersom det är ett attraktivt område i anslutning till kusten.

Utveckling av Handen och övriga kommundelscentrum leder till stärkt underlag för service, handel, omsorg, arbetsplatser och kulturaktiviteter, vilket medför att en mångfald av tillgängliga mötesplatser skapas. Därigenom kan även kommundelscentrumen utanför Handen levandegöras. Tät och stadsmässig bebyggelse innebär kortare avstånd

mellan bostad, arbete och vardagsservice och underlättar därmed vardagen för kommunens invånare, även för de som inte har tillgång till bil. Det bör dock studeras hur målpunkter och därigenom mötesplatser över kommundelarna och kommundelscentrumen kan skapas. Det planeras bl.a. för en förstärkning av kopplingarna mellan Brandbergen och Handen vilket är positivt för boende i dessa delar. Genom att överbygga barriärer och att skapa möten över kommundelgränserna kan kommunens alla invånare känna att de tillhör kommunen och att känslan av utanförskap minskar. Enligt forskning (Malmö stad, 2012) förbättras möjligheterna till gynnsamma rörelsemönster, ökad samhörighet och vidgade sociala sfärer genom detta. Utvecklade kopplingar mellan kommunens olika delar bör vara inriktade på kollektivtrafik och gång- och cykel.

Täta och funktionsblandade områden innebär att folk rör sig i området både dag och kväll vilket enligt kommunens handlingsplan för trygghet främjar trygghet och tillit genom att det generellt ger levande och trygga miljöer under en större del på dygnet. Trygga och säkra utemiljöer är positivt ur ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv då kvinnor, barn och äldre generellt känner sig mer otrygga, vilket begränsar deras rörlighet. Enligt kommunens handlingsplan för trygghet avstår fler kvinnor än män från att gå ut på kvällen av rädsla för att bli utsatta för våld. Fler kvinnor än män känner sig också otrygga när de reser ensamma på kvällen med t.ex. pendeltåg. Om människors avstånd från att resa minskar inte bara den egna rörligheten och möjligheten till möten med andra människor, utan även tilliten till andra och till samhället i övrigt. Täta miljöer med korta avstånd till skola, omsorg och service samt välutvecklade kommunikationer och gång- och cykelnät medför även att det är lättare att få vardagen att gå runt.

Figur 15 och 16. Brandbergen och Dalarö, olika bebyggelsekaraktärer i kommunen

Detta skapar förutsättningar för kvinnor och män att fördela vardagsarbetet på ett jämnare sätt samt ökade möjligheter för barn, ungdomar, äldre och människor utan bil att nå service, rekreation och jobb. Kommunens strategi är att prioritera de funktioner som det råder brist på i den befintliga bebyggelsen och att det i bottenplan på bebyggelse finns lokaler vilket tillför folkliv och rörelse i gaturummet såväl dagtid som kvällstid.

Någon ny extern handel planeras inte och kommunen förordar att handel bör placeras i kollektivtrafknära lägen och anslutas till trygga och trivsamma gång- och cykelstråk. De befintliga större handelseableringarna i centrala Handen och runt Handens trafikplats ska utvecklas och stärkas. Förbättrade kommunikationer med kollektivtrafik samt gång- och cykelvägar till Handens trafikplats bör dock studeras så att möjligheterna att ta sig hit för personer utan tillgång till bil stärks.

Utbildning och arbete

ÖP 2030 har en stark inriktning mot förtätning och tillväxt och fler invånare ställer större krav på utbildning och arbetstillfällen i närområdet. Växande täta attraktiva stadsmiljöer, i t.ex. Handen, bedöms kunna attrahera till sig nya företag vilket skapar fler arbetstillfällen. En ökad befolkning medför även ökade arbetstillfällen inom t.ex. service, skola och vård.

I ÖP 2030 anges att det ska vara möjligt att utveckla landsbygden och kusten inklusive skärgården utan att påverka dess natur- och kulturvärden. Landsbygdens näringar ges fortsatt möjlighet till utveckling genom att planera för en levande landsbygd med varierande boendeformer, arbetsplatser, service och rekreativmöjligheter. Viss utveckling genom kompletterande bebyggelse planeras bl.a. i Hemfosa, Dalarö och på Ornö. Planen anger bl.a. att tillkommande bebyggelse för det lokala småskaliga näringslivets behov ses som positivt.

Med anledning av ovanstående bedöms ÖP 2030 skapa förutsättningar för att locka till sig både småskaliga och större verksamheter och företag till kommunen. Detta kan leda till en både mångsidig arbetsmarknad och fler arbetstillfällen i kommunen. Att planen ger goda förutsättningar för sysselsättning inom en mångfald av näringar är positivt då arbete och försörjning är basalt för människors livskvalitet och påverkar individens fysiska och psykiska hälsa. Ökade möjligheter för sysselsättning innebär att fler kan komma in på arbetsmarknaden och bidrar därmed till ökad jämlikhet mellan kommunens invånare.

Inom kommunen finns tillgång till utvecklingsbar mark för fler verksamheter i såväl befintliga som planerade verksamhetsområden. Exempel på utvecklade verksamhetsområden är Håga industriområde, söder om järnvägen samt vid Fors trafikplats där det idag finns företagsmark. Genom att planera för utvecklade områden med verksamheter, både icke störande, och mer störande och utrymmeskrävande verksamheter, bedrivs en aktiv markplanering och därigenom kan arbetstillfällen skapas inom olika delar av kommunen.

Möjligheten att resa kollektivt och nå verksamhetsområden och arbetsplatser kommer att förbättras genom bl.a. ny bussterminal och resecentrum i Handen samt ny pendeltågsstation i Vega. Planen skapar också förutsättningar att knyta samman kommundelarna samt att utveckla gång- och cykelstråk inom kommunen. De förbättrade kommunikationerna kan attrahera nya företag till kommunen och underlättar för befolkningen att ta sig till sitt arbete. Det kan också medföra större växelverkan mellan olika områden, t.ex. mellan arbetsplatsområden och bostadsområden. Förbättrad kollektivtrafik gör arbetsplatserna tillgängliga även för de som inte har tillgång till bil vilket är positivt ur ett rättvise- och tillgänglighetsperspektiv.

En ökad befolkning kommer att kräva en utökad lokalkapacitet i både förskola och skola vilket behöver tas med i den fortsatta planeringen.

Genom utvecklade samt säkra och trygga gång- och cykelvägar kan det bli lättare att ta sig till skolor och arbete vilket kan medföra att motivationen för skola och arbete kan öka. I det fortsatta arbetet bör kommunen planera för attraktiva förskolor och skolor i olika delar av kommunen, där invånare från olika kommundelar kan mötas och interagera. Enligt forskare är utbildning den samhällsstruktur som äger den största potentialen att ge barn och ungdomar kapacitet att överskrida familjebakgrundens sociala begränsningar och utveckla god hälsa (Malmö stad, 2013).

Kommunen planerar vidare för ett nära samarbete mellan företag och utbildning vilket bidrar till att stödja både ett växande näringsliv och mängden arbetstillfällen. Hur detta ska utvecklas bör studeras vidare.

Kultur och kulturmiljöer

Förtätning i Handen och i övriga kommundelscentrum skapar förutsättningar för naturliga mötesplatser och kortare avstånd till att uppleva kultur, konst och arkitektur. Täta och attraktiva miljöer leder till ökat befolkningsunderlag vilket i sin tur kan medföra större satsningar på ny konst, arkitektur och kulturupplevelser. Konst, arkitektur och kultur kan på så sätt bli lättillgängligare och att det blir möjligt att uppleva detta i flera delar av kommunen. Planen ger också förutsättningar att befintliga kulturmiljöer blir mer lättillgängliga, dels genom förbättrade kommunikationer och dels genom att utveckla och levandegöra befintliga kulturmiljöer inom kommunens landsbygd och skärgård. Att lätt kunna uppleva kultur och kulturmiljöer kan medföra att kommunens invånare förstår kommunens historia och därmed känner större identitet med sin omgivning. Lättillgänglig konst, arkitektur och kultur för kommunens invånare kan också bidra till minskad segregation.

Översiktsplanen ger goda förutsättningar för att bevara kommunens befintliga kulturhistoriskt värdefulla miljöer. I ett långsiktigt perspektiv

kan nya kulturmiljöer tillkomma och befintliga utvecklas och förändras, genom t.ex. ändrad eller ökad användning. I ett antal områden planeras dock ny bebyggelse i anslutning eller inom kulturhistoriskt intressanta områden. Det nya utredningsområdet som anges nordost om Årsta havsbad är beläget inom riksintresseområde för kulturmiljövården – Österhaningebygden samt inom riksintresseområde enligt 4 kap miljöbalken. Förtätning planeras vidare i värdefulla kulturmiljöer vid Tungelsta och Västerhaninge där även jordbruksmark och öppen åkermark tas i anspråk. Dessa områden, tillsammans med ett flertal andra förtättningsområden i kommunen är rika på fornlämningar (Riksantikvarieämbetet, fornsök). Kustnära och i skärgården planeras tillkommande bebyggelse i Dalarö, på Muskö och på Ornö. I dessa områden anger dock översiktsplanen att ny bebyggelse ska tillkomma i anslutning till befintlig bebyggelse och infrastruktur samt att hänsyn ska tas till kulturhistoriska värden och att genuina kulturmiljöer ska bevaras. Vid förtätning och tillkomst av ny bebyggelse kan områdenas karaktär försvagas och deras koppling till historien kan bli mindre urskiljbar. När nya fysiska miljöer växer fram är det därför viktigt att detta görs i samspel med de kulturhistoriska miljöerna så att de även i framtiden kan berätta om kommunens historia och identitet. Utformning och placering av ny bebyggelse i anslutning till eller inom kulturhistoriskt värdefulla områden bör därför särskilt studeras i förhållande till platsens kulturhistoriska värden. Genom anpassning i fortsatt planering kan negativa konsekvenser för fornlämningar och andra kulturmiljövården i många fall gå att undvika eller mildra. Konsekvenserna för dessa bör studeras närmare i fortsatt planering, t.ex. vid detaljplaneläggning, ansökan/anmälan enligt miljöbalken etc. För att säkerställa detta bör kulturhistoriska och antikvariska utredningar genomföras i efterföljande planering.

Ny bebyggelse i anslutning till eller inom kulturhistoriskt värdefulla områden kan dock även ses som en förstärkning av området.

Översiktsplanens inriktning mot en levande landsbygd och skärgård bedöms vara positivt ur detta perspektiv. En utveckling av bostäder, lokal och småskalig service och näringsliv kopplat till landsbygd och skärgård samt förbättrade kommunikationer bidrar till att levandegöra dessa områden och att de fortsätter att vara tillgängliga för allmänheten. Att levandegöra landsbygden kan enligt Haninge kommun vara ett sätt att skapa nya arbetstillfällen och att främja integration.

Tabell 6. Tabellen presenterar ett ekosystemtjänstperspektiv på värden kopplat till mötesplatser, landskapsbild, kultur, kunskap och estetisk uppskattning.

Kulturella ekosystemtjänster (ET): Sociala interaktioner (mötesplatser), naturpedagogik, inspiration till kultur, estetisk uppskattning, landskapsbild

Förutsättning för ET	Hot	Vem/vad påverkas	Hänsyn och åtgärder
Tillgänglig närnatur, jordbruksmark, gröna stråk och större friluftsområden	Ianspråktagande av parker/ grönområden/ jordbruksmark Barriärer (nya bostadsområden, vägar, järnväg)	Befolkning (barn, äldre, funktionshindrade) – välbefinnande, trygghet, samhörighet Kunskap om naturens processer – bättre förutsättningar för att skydda och vårda den Hälsa hos befolkning – minskad stress Kommunens attraktivitet Kommunalekonomi	Öka tillgängligheten – kollektivtrafik, gång- och cykelvägar Stadsodling – något att samlas kring Mångfunktionella ytor - mångfald i och av gröna utemiljöer Gröna utblickar från boendet

5.3. Ekonomiska aspekter

5.3.1. Förutsättningar

Hållbarhet utifrån den ekonomiska dimensionen innebär en balanserad tillväxt som på lång sikt inte leder till skuldsättning eller förstörelse av grundläggande tillgångar, varken materiella, mänskliga eller ekologiska. Bostäder och infrastruktur är investeringar med lång livslängd och kräver därför strategiska överväganden för en effektiv användning av resurser och för att verka för hållbar utveckling. Vägar, transporter, kollektivtrafik och resmönster har betydelse för regionens möjligheter att utvecklas och påverkar förutsättningarna för utveckling.

Ekonomisk forskning visar att det finns starka samband mellan en regions storlek och dess förmåga att generera tillväxt. Enligt RUFSS ska framtida Stockholmsregionen vara en region som är attraktiv att bo och verka i, samt besöka. Haninge kommun har del i det gemensamma ansvaret för att leva upp till detta.

Den inriktning på bebyggelseutvecklingen som kommunens översiktsplan bygger på styr kommunens framtida befolkningsstruktur och därmed också skatteunderlaget. Ur såväl ett ekonomiskt som socialt perspektiv är det viktigt att ny bebyggelse kompletterar den befintliga och möjliggör en blandning av hustyper, upplåtelseformer och prisbilder. Det skapar förutsättningar för bostadsområden och orter med en blandad och balanserad ålderssammansättning (demografisk balans). Det ger också balans mellan skatteintäkter och kostnader för den kommunala servicen. Haninge har jämfört med Stockholms län en yngre befolkning, med större andel unga under 25 år. En stor andel av kommunens befolkning är också i åldersgruppen 35-50 år. Angående Haninges bostadsbestånd och fördelningen dem emellan, hänvisas till avsnitt 5.2.1 där samma information finns.

Haninge som regional stadskärna domineras främst av handel och övrig tjänstesektor, med viss tonvikt på utbildning och offentlig förvaltning. Möjligheten att pendla inom Haninge men även till andra delar av regionen är en viktig förutsättning för att främja sysselsättningen för både kvinnor och män. En förutsättning för näringslivet är också att kommunen kan erbjuda attraktiv infrastruktur. Detta kan till exempel vara att arbetsplatsområdena har tillgång till en väl fungerande digital kommunikation samt ligger i attraktiva kommunikationslägen. Haninge som regional stadskärna domineras främst av handel och övrig tjänstesektor, med viss tonvikt på utbildning och offentlig förvaltning.

Begreppet robusthet innebär i plansammanhang att kommunen ska bli mindre sårbar och mer uthållig mot yttre förändringar och störningar. För att öka hållbarheten ur ett ekonomiskt perspektiv gäller det även att minska sårbarheten för yttre förändringar, såsom lågkonjunkturer och drastiska klimatförändringar.

5.3.2. Konsekvenser

Befolkning och bostadsmarknad

Genom att ha en helhetssyn på boendemiljön och planera för att människor ska kunna bo i kommunens orter under flera skeden i livet skapas förutsättningar för mer långsiktiga och hållbara kommunala investeringar. Tillgång till bl.a. service, arbete, kultur och fritidsaktiviteter påverkar växtkraften och även kommunens konkurrenskraft. En önskad befolkningstillväxt innebär därför ett ökat behov av investeringar i nya förskolor/skolor, annan kommunal verksamhet, vägar, vattenförsörjning, avloppshantering m.m.

ÖP 2030 är till stora delar en tillväxtbefrämjande plan. Detta gäller i synnerhet sett till befolkning och bostadsmarknad där man kan se en stor ökning jämfört med idag. En växande kommun med tätare och

intressantare stadsmiljöer tenderar att öka en stads/orts attraktivitet i en positiv spiral som genererar ökad inflyttning, som i sin tur innebär ytterligare behov av exploatering, mer underlag för bl.a. service och skolor och därmed arbetstillfällen. Inriktningen i ÖP 2030 ger större möjligheter än idag att förverkliga den inflyttningspotential som både kommunen och regionen har. En förutsättning för en hållbar utveckling i Haninge kommun är att utbyggnad av såväl bostäder som arbetsplatser koncentreras till redan befintliga strukturer. För Haninges del handlar det bl.a. om att stärka kommunens befintliga orter utmed Nynäsbanan samt bättre knyta dem till de regionala huvudstråken.

ÖP 2030 tar i stora drag sikte på att utveckla en tätare, kollektivtrafik-, gång och cykelvänlig miljö för boende och förutsättningar skapas för ett mer varierat bostadsutbud i kommunens befintliga stationsnära tätorter och i redan bebyggda områden, t.ex. Jordbro, Vega, Västerhaninge och Tungelsta där en stor andel av de boende idag bor i småhus. Huruvida det finns marknadsmässig grund för en sådan utveckling återstår dock att se. Pågående utveckling av Handen bedöms i hög grad komma att utveckla boendemiljöer med höga stads-kvaliteter i ett regionalt intressant läge. Boendemiljöer med närhet till natur och Stockholm tenderar generellt att attrahera befolkningsgrupper i yrkesverksam ålder. Den sammantagna effekten blir i så fall att skatteinkomsterna ökar.

Nyexploateringar sker både i utkanten av och på jordbruksmark och grönområden samt i mer bebyggda miljöer. På de större öarna Dalarö, Ornö och Muskö vill kommunen underlätta för helårsboende och öka antalet fastboende. Ny bebyggelse föreslås lokaliseras framför allt till områden med befintlig bebyggelse och infrastruktur. En större variation av bostadsmiljöer än idag skapas och människor i olika skeden

av livet kan därigenom lockas till att bosätta sig i kommunen, både på fastlandet och på öarna.

ÖP 2030 ger sannolikt en någorlunda balanserad demografisk utveckling (balanserad ålderssammansättning) och varierad inflyttning, men med en något större andel barnfamiljer och kanske också äldre (55+). I de mer stadsmässiga delarna möjliggör översiktsplanen även att grupper, såsom ungdomar, yngre par och ensamstående kan hitta lämpligt boende i kommunen. Översiktsplanen har en försiktig bostadsutveckling i kustnära lägen. Ett område nordost om Årsta havsbad pekas dock ut som ett fortsatt utredningsområde. Kustnära boenden tenderar att attrahera inkomststarka grupper, vilket skulle gynna kommunens ekonomi med avseende på skatteintäkter.

Sammanfattningsvis är ÖP 2030:s inriktning att kommunens större tätorter blir mer stadsmässiga utan att för den skull ge avkall på viktiga natur- och rekreativmiljöer. Korta avstånd, goda kollektivtrafikförbindelser och möjligheten att både arbeta och bo i kommunen kan bidra till att locka nya invånare till kommunen. Om kommunen satsar på små lägenheter med lägre hyra kan även en större andel unga tänkas stanna kvar i Haninge, vilket på sikt skulle gynna den ekonomiska tillväxten. Sammanfattningsvis ger översiktsplanen förutsättningar för en positiv befolkningsutveckling som dels bidrar till regionens utveckling och dels är en förutsättning för att stärka Haninges kommunala ekonomi.

Figur 17. Haninge kommunbus (Iterio AB)

Arbetsmarknad och näringsliv

Stora och täta befolknings- och arbetsplatskoncentrationer ger generellt bättre förutsättningar för tillväxt i dagens urbana och kontaktintensiva tjänsteekonomi. Attraktiva stadsmiljöer och offentliga rum är viktiga för näringslivets utveckling. ÖP 2030 tar till vara på de stationsnära lägena och ger genom ökad täthet i kollektivtrafiklägen grund för en större variation, förbättrad tillgänglighet och stärkta förutsättningar för regional arbetspendling. Kommunens förutsättningar för lokalt företagande, service och handel stärks generellt med ÖP 2030, men i vilken omfattning är svårt att säga.

Nya områden för verksamheter i Haninge ska möjliggöra för utveckling av både det lokala näringslivet och komplettera det regionala. Ett varierat näringsliv minskar också känsligheten för konjunktursvängningar. Översiktsplanens intentioner är att skapa förutsättningar för en något starkare och mer varierad förekomst av lokaler för småföretagande, service och handel och en väl fungerande infrastruktur

i kommunens större tätorter, framför allt Handen. Det ger goda förutsättningar för mindre företag att driva sina verksamheter. Detta kan i sin tur bidra till att invånarna kan lösa många av sina behov inom kommunen och att de kan både bo och jobba i Haninge, vilket är positivt för det lokala näringslivet samt kan stärka kommunens attraktivitet. Stärkta förutsättningar för pendling inom kommunen innebär också att kommunen kan locka till sig företag och skapa ett mer varierat näringsliv i stora delar av kommunen. På de större öarna ges förutsättningar till ett ökat utbud av handel och service samt lokalt näringsliv då fler invånare ges möjlighet att bosätta sig här permanent samt viss utveckling av turism och friluftsliv kan förväntas. Utanför de tätare bostadsområdena finns fortsatt utrymme att utveckla både befintliga och nya företagsbyar samt transport- och yrkrävande industriområden, som idag utgör kommunens största sysselsättning och som erbjuder viktiga instegsjobb och praktikplatser för yngre, som härmed kan lockas att stanna kvar i kommunen.

Sammanfattningsvis bedöms inriktningen i ÖP 2030 ge positiva effekter på såväl antalet arbetstillfällen i kommunen som mångfalden på arbetsmarknaden, vilket långsiktigt gynnar den kommunala ekonomin. Haninges näringslivsutveckling förväntas dock få hård konkurrens från andra Södertörnskommuner med goda kommunikationer och skyltlägen.

Kommunalekonomi och robusthet

Fler invånare innebär som oftast att fler bostäder måste byggas samt att infrastruktur, vatten och avlopp, service och skolor m.m. måste byggas ut och underhållas. Haninges förtätningspotential är en relativt kostnadseffektiv lösning då redan befintlig infrastruktur, som gator, fjärrvärme, kommunalt vatten och avlopp, kan tas tillvara i hög grad. Dock kommer även vissa kostnader med förtätning, såsom utbyggnad av nya gator, flytt av ledningar samt byggnation av parkeringsgarage

(vilket är mycket dyrare än markparkering). Många av dessa kostnader fördelas dock mellan fastighetsägare/byggherrar och kommunen. Tätare bebyggelsestrukturer med större befolkningsunderlag innebär även att kommunal service som skolor, kultur- och fritidsanläggningar, vårdcentraler m.m. kan utnyttjas mer kostnadseffektivt. Även viss förtätning och exploatering i mer perifera lägen planeras, vilket kan innebära en utmaning när det kommer till hållbar och kostnadseffektiv infrastruktur. Detta är något som måste beaktas i fortsatt planering.

Ur ett kommunalekonomiskt perspektiv är det positivt att Haninge med stor sannolikhet kommer att få en mer varierad inflyttning och demografisk balans än idag. Framtidsbilden ger dock sannolikt måttliga förändringar i kommunens inkomstprofil och förändrar inte kommunens karaktär i grunden. Eftersom översiktsplanen bygger vidare på befintliga strukturer kan riskerna generellt anses vara låga, men därmed också potentialen till förändring. Väldigt låg exploatering sker i attraktiva kustnära områden. Exploateringar i sådana attraktiva lägen leder till ökade kommunala intäkter men också kostnader för nya investeringar i teknisk infrastruktur med mera.

Möjligheter för en relativt resurseffektiv markanvändning skapas genom att nybyggnation främst tillkommer intill redan bebyggda områden och längs med befintlig infrastruktur och service som därmed kan utnyttjas i högre grad. I vissa delar av kommunen tas dock större områden av oexploaterad mark (skog och jordbruksmark) i anspråk, t.ex. i Tungelsta, Västerhaninge, Vega samt Hemfosa. Detta leder till vissa kostnader för ny infrastruktur i ett kortsiktigt perspektiv, t.ex. vatten och avlopp. Med en tätare bebyggelsestruktur i stationsnära områden ges dock ett större underlag för kollektivtrafiken, vilket är samhällsekonomiskt gynnsamt och innebär bättre resurshushållning än om bebyggelsen planerades utan kollektivtrafikförbindelser.

Förutsättningar skapas för en attraktiv boendemiljö, ett diversifierat näringsliv samt en större variation av arbetsplatser och tjänster inom stora delar av kommunen. Detta innebär intäkter till kommunen i ett långsiktigt perspektiv. Kommunen kan på så sätt bli mer robust för t.ex. framtida lågkonjunkturer.

Stora skyfall under senare år har gjort samhällen mer sårbara. Kostnader relaterade till naturskador ökar och det handlar därför om att investera i att förebygga skador till följd av översvämningar, ras och skred. Genom att kommunen investerar i förebyggande åtgärder, istället för att behöva ta kostnader i efterhand för stora skador, kan kommunen bli mer ekonomiskt robust.

Figur 18. Haninge centrum

Tabell 7. I tabellen presenteras ett ekosystemtjänstperspektiv kopplat till robusthet (bland annat inför framtida klimatförändringar).

Reglerande ekosystemtjänster (ET): Vattenreglering (översvämningsskydd), klimatreglering

Förutsättning för ET	Hot	Vem/vad påverkas	Hänsyn och åtgärder
Sammanhängande grönområden	Klimatförändringar – värmeböljor och skyfall	Befolkning – ökade sjukskrivningar (folkhälsa)	Mångfunktionella ytor
Grönytor/parker/träd i tätbebyggda områden	Ianspråktagande av parker och grönområden Ökad andel hårdgjord yta vilket leder till ökad ytavrinnng	Kommunal-ekonomi – materiella skador på vägar, fastigheter, kommunikationer m.m. Robusthet mot framtida klimatförändringar, lågkonjunkturer etc.	Gröna tak och väggar Återskapa ”naturliga ekosystem” vid översvämningssdrabbade områden (sjöar, vattendrag). Investering i ”naturlig” infrastruktur för att förebygga skador och kostnader kopplade till klimatförändringar

6. Hållbarhetsbedömning

Scenario Låg

6.1. Ekologiska/miljömässiga konsekvenser

I jämförelse med ÖP 2030 innebär scenario Låg en mindre exploateringsgrad och en mindre utbyggnad av bostäder, verksamheter och infrastruktur. Den exploatering som sker kommer dock, likt ÖP 2030, att utgöras av förtätning i stationsnära lägen vilket är positivt för kommunens naturmiljöer som i stort kan fortsätta att utvecklas likt nuläget. I jämförelse med nuläget innebär dock en befolkningsökning och ökad bebyggelseutveckling att viss exploatering kan förväntas ske inom naturmark (skogs- och jordbruksmark) nära pendeltågsstationerna. I jämförelse med ÖP 2030 finns dock i scenario Låg större möjligheter att spara viktiga områden av närnatur och spridningssamband vilket är positivt för kommunens naturmiljöer, spridningssamband och i förlängningen biologisk mångfald och resiliens. En risk finns dock att närnatur, viktiga som lokala habitat eller delar av större samband, ianspråkats men i mindre utsträckning än i ÖP 2030. Lokalisering, utformning och omfattning av tillkommande bebyggelse styr konsekvensernas betydelse.

Scenario Låg innebär mindre andel hårdgjorda ytor i jämförelse med ÖP 2030. Vid mindre täta strukturer finns förutsättningar att närnatur och parker kan sparas vilket skapar möjligheter att omhänderta dagvatten lokalt genom exempelvis anläggande av mångfunktionella ytor för rening och fördröjning. En mindre mängd dagvatten kan medföra att även belastningen på sjöar och vattendrag blir mindre i jämförelse med ÖP 2030. Dock är det även här viktigt att säkerställa att dagvattenhanteringen vid nyttillkommen bebyggelse sker enligt kommunens dagvattenstrategi. Förutsättningar att bevara parker och grönområden

inom tätbebyggda områden ökar även förutsättningarna att skapa robusta samhällen, motståndskraftiga mot framtida klimatförändringar, exempelvis översvämningar. Mindre täta bebyggelsestrukturer kan även innebära mindre problem med dålig luftkvalitet som ett resultat av bättre förutsättningar för genomluftning.

En mindre bebyggelseutveckling på landsbygden i Scenario Låg kan innebära mindre underlag och resurser att bygga ut de kommunala vatten- och avloppssystemet på landsbygden och istället bedöms det fortsatt vara enskilda vatten- och avloppslösningar som dominerar. Detta kan medföra större utsläpp och belastningar på kommunens vattenmiljöer i jämförelse med ÖP 2030. Samtidigt kan behovet av att bygga ut kommunalt vatten och avlopp bli mindre, bl.a. beroende på att den största utvecklingen sker inom redan förtätade områden där möjligheter att ansluta till kommunalt vatten och avlopp finns.

En avtagande tillväxt kan riskera att kollektivtrafik-, gång och cykelsatsningar uteblir. Detta skapar sämre förutsättningar än ÖP 2030 att minska bilberoendet, både till omkringliggande kommuner och för resor inom kommunen. Bilberoendet förväntas därmed att vara fortsatt stort. Dock bedöms befolkningstillväxten bli betydligt lägre i scenario Låg än i ÖP 2030 vilket kan leda till en mindre ökning av bilåkandet. På grund av den begränsade utvecklingen förväntas nybyggnation utmed större vägar att vara mindre än ÖP 2030, vilket innebär att färre människor riskerar att utsättas för risker från transporter av farligt gods, buller och försämrad luftkvalitet.

6.2. Sociala konsekvenser

Scenariot innebär viss förtätning, huvudsakligen i anslutning till pendeltågsstationerna som Handen och Vega, men med betydligt lägre täthet och lägre antal nya bostäder i övriga kommunen. Viss service

och ett visst antal nya arbetsplatser kan förväntas men underlaget blir lägre än i ÖP 2030 vilket kan innebära att avstånden mellan viktiga målpunkter som t.ex. arbete, vardagsservice och bostad blir längre. Längre avstånd, lägre täthet och därmed minskad trygghet kan innebära att förutsättningarna för att gå eller cykla blir lägre än i ÖP 2030. Detta kan i sin tur medföra negativa konsekvenser på människors hälsa då de kan bli mer stillasittande. Sämre förutsättningar för promenader och mer stillasittande kan även leda till mindre engagemang i sin omgivning, både politiskt och socialt. Detta bedöms huvudsakligen påverka boende utanför områdena kring pendeltågsstationerna, särskilt de som är mer begränsade i sin rörlighet, t.ex. äldre, barn, personer med funktionsnedsättning och för de som inte har tillgång till bil.

Satsningar inom infrastruktur, gång- och cykelnät och kollektivtrafik riskerar att utebli, t.ex. kopplingar mellan Handen och Brandbergen samt gång- och cykelvägar till Dalarö och Årsta havsbad. Vilket kan medföra att kommundelarna inte knyts samman och förblir separerade från varandra. Detta medför att det, i jämförelse med ÖP 2030, kan bli svårare att ta sig mellan olika kommundelar. Detta kan bidra till minskade möten över kommundelsgränser, ökad segregering och att skillnader (t.ex. gällande tillgång till kollektivtrafik) mellan olika områden ökar vilket är negativt ur ett rättviseperspektiv. Det kan också leda till att Haninges attraktiva landsbygd och skärgård blir mindre tillgänglig i jämförelse med ÖP 2030, särskilt för dem som inte har tillgång till bil.

I och med lägre täthetsgrad kan både större naturområden samt närnatur inne i bebyggelsen till stor del sparas vilket skapar goda möjligheter för rekreation, lek och mötesplatser. Haninge har gott om grönområden och det kommer även i detta scenario att finnas goda möjligheter att ta sig ut i naturen. Samtidigt finns risk att den negativa

utvecklingsperioden i kommunen har bidragit till att skötsel och tillgänglighet (t.ex. till stränder och badplatser) eftersatts och att nya entréer och mötesplatser i anslutning till större naturområden (t.ex. Tyresta nationalpark) samt nya rekreations-, aktivitets- och friluftsområden inte tillkommer vilket kan påverka besöksfrekvensen negativt och därmed hälsan. Detta kan särskilt påverka invånare som är mer begränsade i sin rörlighet. För de som har begränsade möjligheter att ta sig ut i naturen kan scenario Låg innebära ännu större svårigheter, vilket är negativt ur ett rättvis- och jämlikhetsperspektiv.

Scenariot skapar vissa förutsättningar för ett varierat utbud av bostäder när det gäller t.ex. storlek och upplåtelseform. Detta gäller framförallt inom de större stationsnära tätorterna. Jämfört med ÖP 2030 bedöms scenario Låg innebära sämre förutsättningar för ett varierat boende på landsbygden och i kustnära områden. Den negativa utvecklingsperioden riskerar att resultera i att marknaden styr exploateringen och att det på landsbygden och kustnära huvudsakligen skapas attraktiva boenden i villor som till största delen gynnar socioekonomiskt starka grupper. På grund av utebliven utveckling av både kollektivtrafik samt gång- och cykelstråk till dessa områden blir det också svårare för personer utan tillgång till bil att bosätta sig naturnära och utanför de mer stadsmässiga områdena. Scenario låg bedöms därmed innebära mindre individuell valfrihet över sin boendesituation i jämförelse med ÖP 2030 och därigenom också ökad segregation mellan olika bostadsområden och kommundelar.

Scenariot innebär att näringsliv och sysselsättning minskar vilket leder till en nedgång av företagsetableringar och satsningar inom infrastruktur och kollektivtrafik. Goda kommunikationer är en viktig komponent i kommunens konkurrenskraft. Detta riskerar att leda till en minskad attraktivitet för nya företagsetableringar och därmed skapas

inte lika många nya arbetsplatser som i ÖP 2030. I de pendeltågsnära lägena bedöms viss ny etablering av arbetsplatser tillkomma vilket är positivt. En nedgång av näringsliv och sysselsättning tillsammans med mindre satsningar på kollektivtrafik riskerar att påverka redan resurssvaga och rörelsebegränsade grupper vilket är negativt ur ett jämlikhetsperspektiv.

Scenariot bedöms medföra att mindre bebyggelse tillkommer i anslutning och/eller inom kulturhistoriskt värdefulla miljöer. Detta bedöms som positivt för kulturmiljön vars värden bibehålls, kulturhistoriska samband hålls intakta, förståelsen av ett kulturhistoriskt landskap bibehålls och att de kulturhistoriska värdena fortfarande går att urskilja i landskapet. Dock kan de ekonomiska resurserna för en utveckling av landsbygden och skärgården saknas varför dessa delar, som utgör en stor del av kommunen, kan bli mindre levande än i ÖP 2030. Satsningar på att tillgängliggöra kommunens kulturmiljöer kan utebli vilket innebär att tillgängligheten riskerar att bli sämre än i planförslaget. Detta bedöms medföra negativa konsekvenser i och med att möjligheten till förståelse för kommunens historia och dess kulturvärden minskar för kommunens invånare samt för besökare i kommunen.

6.3. Ekonomiska konsekvenser

Scenario Låg ger en betydligt mindre balanserad demografisk utveckling i kommunen jämfört med en full utbyggnad enligt ÖP 2030. I och med att scenario Låg innebär en lägre bebyggelseutveckling och att kommunen inte byggs ut med samma täthet samt att bebyggelsen blir något mer spridd, bedöms scenariot ge en majoritet av framför allt barnfamiljer, kanske också äldre. Det är främst i Handen, där tätheten är betydligt högre, där även andra grupper, såsom ungdomar, yngre par och ensamstående kan hitta lämpligt boende i scenario Låg. Med

scenariot kommer också de stadsmässiga kvaliteterna bli lägre i och med att bebyggelseutvecklingen sker mer spritt och inte har samma täthet som en starkare utbyggnad av ÖP 2030 skulle innebära.

I scenario Låg bedöms bostadsmarknadens attraktivitet bli låg till måttlig, inga större strukturella förändringar sker jämfört med idag och spårstationernas lägen tas inte till vara i samma utsträckning som i ÖP 2030. Scenario Låg tar dock väl till vara på kommunens gröna kvaliteter för villa och visst lägenhetsboende. Det som byggs planeras likt en fullt utbyggd ÖP 2030 på behagligt pendlingsavstånd till Stockholm och andra Södertörnskommuner. Scenariot innebär också färre eller inga investeringar i kollektivtrafiken, vilket sannolikt också påverkar kollektivresandets attraktivitet och därmed bostadsmarknaden.

Eftersom tätheten och härmed befolkningsunderlaget blir lägre i stationsorterna jämfört med ÖP 2030 förväntas etableringen av service och andra funktioner bli betydligt lägre, särskilt utanför Handen. Detta påverkar i hög grad områdenas attraktivitet på bostadsmarknaden, vilket i sin tur påverkar den kommunala och ekonomiska tillväxten. Utvecklingen utmed kusten och på de större öarna bedöms avstanna något och bli låg, vilket innebär att dessa områdens underlag för utökad kommunal service, färjetrafik etc. blir för lågt för att bära nya investeringar. Risken är dock stor att de marknadsmässiga krafterna i hög grad kommer att styra den slutliga utvecklingen. Även i scenario Låg kan finnas intresse av att bygga både sommarhus och permanentboende utmed kusten och i skärgården.

Den begränsade bebyggelsestätheten i scenario Lågs utvecklingsstråk gör det sannolikt svårt att utveckla verksamheter i dem och kommunens något splittrade och mer spridda bebyggelsestruktur ger generellt svaga förutsättningar för lokala näringar som service och handel.

Befintlig service kan lokalt och beroende på ort också läggas ned på grund av bristande befolkningsunderlag. Den spridda strukturen och få eller inga investeringar i kollektivtrafiken gör också att kommunens tillgänglighet och pendlingsmöjligheter inte tas tillvara så som i alternativet med en fullt utbyggd ÖP 2030. Härmed försämrar detta alternativ förutsättningarna till att interagera med den regionala ekonomin och arbetsmarknaden.

Scenariots begränsade utveckling innebär en sämre grund för kommunens tillväxt. Utvecklingen möjliggör heller ingen nämnvärd komplettering/diversifiering av den befintliga näringsstrukturen. Den skisserade utvecklingen kring Handen tar jämfört med en full utbyggnad av ÖP 2030 sämre tillvara på möjligheten att utveckla nya kontorsverksamheter. De mer utbredda boendelägena kan emellertid locka egen-/småföretagare som har hemmet som bas. Scenariot innebär att färre arbetsplatser skapas i kommunen. Även antalet praktikplatser och instegsjobb inom kommunen kan förväntas bli lägre, jämfört med en fullt utbyggd ÖP 2030, i och med att etableringen av de större arbetsplatsområdena med lager- och logistikverksamhet kommer att avta.

Det som ändå byggs i scenario Låg torde vara säljbart till yrkesverksamma grupper såsom barnfamiljer och medelålders samt äldre par. Dessa grupper bidrar till skatteintäkter men innebär också kostnader för kommunen med avseende på investeringar i kommunal service och verksamhet. Den mer spridda bebyggelsen kan också bli något dyrare att bygga och ge en sämre driftsekonomi än en ännu mer samlad struktur. Scenariot bedöms inte vara särskilt robust ur ett regionalt och kommunalekonomiskt perspektiv, jämfört med en fullt utbyggd ÖP 2030. Det vill säga den ekonomiska robustheten blir sämre.

7. Hållbarhetsbedömning Nollalternativ

7.1. Ekologiska/miljömässiga konsekvenser

Nollalternativet innebär, likt ÖP 2030 att utveckling till stor del sker i stationsnära lägen utmed järnvägen. Skillnaderna är att bebyggelsen till viss del sker på längre avstånd från pendeltågsstationerna och mer spritt vilket innebär exploatering även längs med Gudöbroleden samt i ett antal områden som inte är belägna längs med denna infrastruktur, exempelvis i Hållsättra. I stort innebär därmed nollalternativet att kommunens större sammanhängande grönområden bevaras vilket är positivt. Samtidigt kan en något mer spridd bebyggelse innebära en risk att landskapet och naturmiljön i högre grad än i ÖP 2030 fragmenteras. Grönområdet mellan Åby och Hanvedens IP i Västerhaninge, som i ÖP 2030 anges som exploateringsområde, samt större delen av Norrbyaskogen, säkerställs dock i nollalternativet, vilket är positivt.

ÖP 2030 innebär tätare strukturer i bland annat Tungelsta, Västerhaninge, Jordbro och Handen. Sammantaget bedöms det därmed i nollalternativet finnas större möjligheter att spara tätortsnära grönområden och parker. Dessa är viktiga både som lokala habitat, delar av spridningssamband samt för omhändertagande av dagvatten och som skydd mot översvämningar. Samtidigt innebär även nollalternativet att närnatur riskerar att försvinna. Även andelen hårdgjord yta förväntas vara något mindre i nollalternativet än i ÖP 2030, vilket innebär att påverkan på kommunens vattenmiljöer kan bedömas som något mindre i nollalternativet jämfört med ÖP 2030.

Förutsättningar för minskat bilberoende skapas till viss del då bebyggelse planeras i kollektivtrafiknära lägen. Samtidigt utblir vissa

kollektivtrafiksatsningar som Spårväg syd och det vändspår som planeras i Tungelsta för ökad turtäthet för pendeltågen, vilket innebär sämre möjligheter för resor med kollektivtrafik inom kommunen och till grannkommunerna. Den mer spridda befolkningen bidrar även till risk för bristfälligt underlag för ökad busstrafik varför även resor inom kommunen i stort förväntas utgöras av biltrafik. Satsningar på gång- och cykelvägar inom kommunen görs dock, vilket är positivt. Sammantaget bedöms ett flertal människor ha längre avstånd till kapacitetsstark kollektivtrafik i nollalternativet än i ÖP 2030. Längs med spårstationerna förväntas dock tätare strukturer med ökat service- och handelsutbud skapa förutsättningar för att dessa kan nås med gång eller cykel, vilket är positivt ur ett klimat, buller- och luftföroreningsperspektiv. En viss försämrad luftkvalitet kan dock förväntas i förtätningsområden som ett resultat av täta strukturer med sämre genomluftning, samtidigt förväntas möjligheten till genomluftning vara större i nollalternativet än i ÖP 2030. Totalt sett innebär den ökade befolkningen ökade utsläpp av klimat- och hälsopåverkande gaser.

Viss kustnära exploatering förväntas, dock mindre än i ÖP 2030. Utveckling norr om Årsta Havsbad utblir vilket bedöms som positivt beträffande naturmiljö i strandzonen. Likt ÖP 2030 kan kommunens VA-plan tillsammans med förutsättningar för ett ökat befolkningsunderlag i nollalternativet leda till en utbyggnad av kommunalt VA. Detta kan i sin tur förväntas leda till mindre risk för utsläpp av förorenat vatten.

7.2. Sociala konsekvenser

Även nollalternativet innebär planer för utveckling och förtätning i stora delar av kommunen. Dock inte lika tätt i t.ex. Handen och något mer spritt utanför pendeltågsstationerna. Nollalternativet innebär i

något lägre grad att kommundelscentrumen knyts samman, jämfört med planförslag ÖP 2030. Nollalternativet skapar också förutsättningar för kortare avstånd mellan bostad, arbete och vardagsservice men i något lägre grad i jämförelse med ÖP 2030. Korta avstånd bedöms framförallt uppstå i de större stationsnära förtätningsområdena. Korta avstånd främjar användandet av gång och cykel, skapar boenden med närhet till rekreation, park, lek, motionsspår, idrott och natur samt möjligheter att bo både stadsnära, på landsbygden och i skärgården. Detta innebär sammantaget, likt ÖP 2030, goda förutsättningar för ett aktivt liv vilket kan bidra till positiva effekter för hälsan. Nollalternativet innebär till viss del något mer spridd bebyggelse i jämförelse med planförslaget, med något mer uttalad förtätning i områden som inte är belägna längs med Nynäsbanan, t.ex. i Vendelsö-Gudö och Hällsättra. För boende i dessa områden kan det bli längre avstånd till arbete och service om de inte förses med välutvecklad kollektivtrafik samt gång- och cykelvägar. Dessa områden kan därför upplevas som något mindre integrerade med den övriga kommunen.

Även i nollalternativet riskerar förtätning att ta mindre grönområden/närnatur i anspråk, vilket kan leda till att avståndet till närnatur kan bli längre och därmed minska möjligheter till lättillgänglig vardagsmotion. I nollalternativet anges inte någon tillkommande exploatering vid Kvarntorp, Söderby och Norrbyskogen vilket innebär att grönområden i dessa delar huvudsakligen bibehålls. Detta är positivt eftersom det är grönområden som är lätta att ta sig till för närboende. God tillgång till grönytor leder till god folkhälsa och motivationen till fysisk aktivitet ökar ju lättillgängligare det är. Detsamma gäller för grönområdet mellan Åby och Hanvedens IP i Västerhaninge, som säkerställs i nollalternativet medan det i ÖP 2030 anges som exploateringsområde.

Nollalternativet skapar framförallt förutsättningar för trygga utemiljöer och mötesplatser samt ett varierat utbud av bostäder när det gäller

storlek och upplåtelseform i kommunens större förtätningsområden, t.ex. Handen och kring övriga pendeltågsstationer. I dessa delar av kommunen kan nollalternativet motverka ökad segregering. Nollalternativet bedöms dock medföra något sämre förutsättningar för ett varierat boende utanför pendeltågsstationerna och kustnära som t.ex. i Dalarö. Underlaget för en utveckling av kollektivtrafiken blir lägre än i ÖP 2030 och på längre avstånd från pendeltågsstationerna bedöms det framförallt vara rimligt att bygga småhus vilket framförallt kan gynna resursstarkare grupper. I nollalternativet bedöms möjligheten för ytterligare bostäder i Dalarö vara mycket begränsat och nya bostäder bedöms främst utgöras av villor vilket också riskerar att endast gynna resursstarka grupper. Detta kan jämföras med planförslaget där vikten av mindre lägenheter för äldre påtalas, för att fler med olika förutsättningar ska kunna bosätta sig/bo kvar i Dalarö. Nollalternativet kan därför medföra något större skillnader och ökade samhällsklyftor mellan stad och landsbygd, i jämförelse med ÖP 2030. Förutsättningarna för möten över kommundelsgränser riskerar också att bli något sämre jämfört med ÖP2030 eftersom kommundelarna, t.ex. Handen och Brandbergen samt Tungelsta och Krigslida, inte knyts samman på lika tydligt sätt i nollalternativet.

Nollalternativet, liksom ÖP 2030, bedöms skapa förutsättningar för fler arbetstillfällen i kommunen, både genom att locka till sig småskaliga och större verksamheter och företag till kommunen och genom att peka ut mark för fler verksamheter. Ökade möjligheter för sysselsättning, liksom ÖP 2030, innebär att fler kan komma in på arbetsmarknaden och bidrar därmed till ökad jämlikhet mellan kommunens invånare. Kommunikationerna till och från Haninge, framförallt kollektivtrafiken, bedöms dock bli något sämre i nollalternativet, bl.a. eftersom någon Spårväg syd inte pekas ut.

Nollalternativet innebär liknande konsekvenser som ÖP 2030 när det gäller påverkan på kulturmiljö. Något nytt utredningsområde nordost om Årsta havsbad pekats dock inte ut vilket skulle medföra att eventuell negativ påverkan på de riksintressanta kulturmiljöerna som detta område berör skulle undvikas.

7.3. Ekonomiska konsekvenser

Nollalternativet ger sannolikt en lite mindre balanserad demografisk utveckling i kommunen jämfört med planförslaget ÖP 2030, men skillnaderna är ändå små. I och med att nollalternativet inte byggs ut med riktigt samma täthet och bebyggelsen blir något mer spridd än i ÖP 2030, finns viss risk att även nollalternativet får en övervägande del barnfamiljer kanske också äldre. Det är främst i Handen, där tätheten kommer att vara högst, där även andra grupper, såsom ungdomar, yngre par och ensamstående kan hitta lämpligt boende i nollalternativet.

Bostadsmarknadens attraktivitet bedöms bli god till måttlig. Alternativet innebär några mindre strukturella förändringar jämfört med ÖP 2030, men tydligare är att spårstationernas lägen inte tas till vara i samma utsträckning som i ÖP 2030. Nollalternativet tar dock väl till vara på kommunens gröna kvaliteter för villa och viss lägenhetsboende. Merparten planeras likt ÖP 2030 på behagligt pendlingsavstånd till Stockholm och andra södertörnskommuner. Nollalternativet visar på några färre investeringar i kollektivtrafiken, vilket sannolikt också påverkar kollektivresandets attraktivitet, t.ex. inga investeringar i pendeltågstrafiken samt ingen utbyggd spårväg syd i Haninge.

Nollalternativet innebär att en något lägre utveckling planeras t.ex. i orterna Tungelsta, Västerhaninge, Jordbro och Handen. Utvecklingen

utmed kusten och på de större öarna förväntas också bli något lägre än i ÖP 2030, det sjönära utredningsområdet norr om Årsta havsbad som skulle kunna locka fler inkomststarka grupper till kommunen finns t.ex. enbart utpekade i ÖP 2030. Eftersom skillnaderna mot ÖP 2030 dock är relativt små förväntas etableringen av service och andra funktioner bli likvärdiga. Eventuellt kan nollalternativet innebära ett något sämre utbud av detta eftersom att tätheten är något lägre samt strukturen något mer spridd. Detta kan innebära vissa skillnader mellan alternativet med avseende på områdenas attraktivitet på bostadsmarknaden.

Eftersom bebyggelsetätheten i nollalternativets utvecklingsstråk är ungefär densamma som ÖP 2030 finns förutsättningar för etablering av nya verksamheter och lokala näringar som service och handel. Den lite mer spridda strukturen och färre investeringar i kollektivtrafiken gör dock att kommunens tillgänglighet och pendlingsmöjligheter inte tas tillvara i lika stor utsträckning som i ÖP 2030. Härmed innebär nollalternativet något sämre förutsättningar för att interagera med den regionala ekonomin och arbetsmarknaden, men skillnaderna bedöms vara små. Även nollalternativet innehåller till viss del nya ytor för mer ytkrävande och transportintensiva verksamheter.

Inriktningen på boendeutvecklingen torde vara säljbar till yrkesverksamma grupper såsom barnfamiljer och par, vilket gynnar kommunens inkomstprofil. Dock innebär denna grupp också vissa ökade kostnader för kommunen med avseende på kommunal service och verksamhet. Den lite mer spridda bebyggelsen kan också bli lite dyrare att bygga och ge en något sämre driftsekonomi än en ännu mer samlad struktur likt i ÖP 2030. Nollalternativet bedöms vara något mindre robust ur ett regionalt och kommunalekonomiskt perspektiv, jämfört med ÖP 2030.

8. Samlad bedömning och systemanalys

8.1. Möjligheter till hållbar utveckling

8.1.1. Regionalt perspektiv

ÖP 2030 medför att förutsättningar skapas för en stark tillväxt och befolkningsökning med goda möjligheter till att både bo och arbeta i kommunen. Många delar av kommunen förstärks och utvecklas vilket skapar förutsättningar för en variation av företag, service och handel och en välfungerande infrastruktur. Detta tillsammans med stärkta förutsättningar för både in- och utpendling, kan å ena sidan locka till sig företag och arbetskraft till kommunen samtidigt som det blir lättare att röra sig mellan Haninge och grannkommunerna. Även i övriga Stockholmsregionen planeras det för tillväxt vilket gör att Haninge kommun kommer att utsättas för ökad konkurrens. Haninge kan därför behöva visa att de ”har något extra” för att sticka ut i konkurrensen från övriga delar av regionen. Att ÖP 2030 skapar förutsättningar för en levande landsbygd och en levande kust och skärgård bedöms vara en möjlighet att ta tillvara. En levande och tillgänglig landsbygd samt kust och skärgård kan locka till sig både besökare och boende från övriga delar av regionen. I ett regionalt perspektiv kan en utveckling av dessa egenskaper vara intressant att lyfta fram. ÖP 2030 bedöms vara mer fördelaktigt ur ett regionalt perspektiv kopplat till rörelse mellan Haninge och grannkommuner och att stå sig i en ökad konkurrens framförallt i jämförelse med scenario Låg men även i förhållande till nollalternativet där satsning på kommunikationer och utveckling kring pendeltågsstationerna inte görs i lika hög grad.

Både ÖP 2030 och nollalternativet bygger på att förtätning i hög grad sker inom redan exploaterade områden. Detta innebär att större regionala grönstrukturer och viktiga spridningssamband kan sparas. I båda alternativen tas dock viss oexploaterad mark i anspråk vilket kan försvaga viktiga lokala spridningssamband, t.ex. mellan Tyrestakilen och Hanvedenkilen. En sådan utveckling riskerar att leda till ökad fragmentering av viktiga naturområden och därigenom negativ påverkan på t.ex. spridningsförmågan och biologisk mångfald. Scenario Låg bedöms inneha de största möjligheterna att spara viktiga grönområden och spridningssamband vilket är positivt för kommunens naturmiljöer, spridningssamband och i förlängningen biologisk mångfald och resiliens. Hur grönstrukturer och spridningssamband i slutändan påverkas beror också på vad som händer i grannkommunerna, t.ex. Tyresö och Huddinge. Samarbete över kommungränser är viktigt gällande dessa frågor.

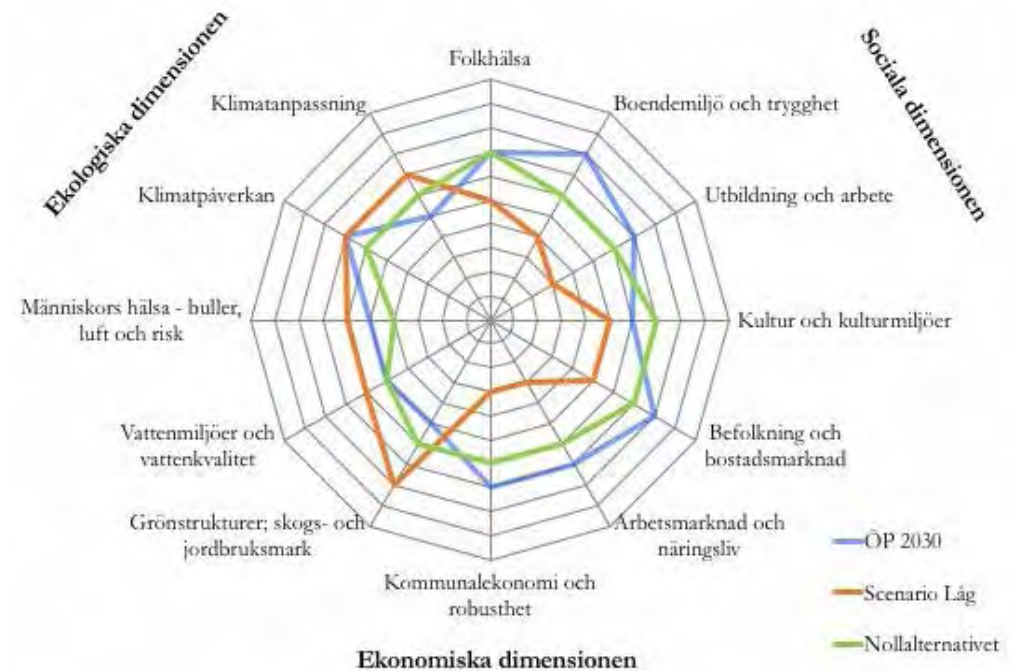
Även när det gäller frågor kopplade till vatten är det viktigt att ta ett regionalt grepp, oavsett alternativ och scenario. Flera av de kommuner som ligger i samma region som Haninge, planerar för expansion och tillväxt. En befolkningsstillväxt som medför ökad vattenkonsumtion och en ökad andel hårdgjorda ytor i ett flertal kommuner kan, i ett regionalt perspektiv, medföra ökat tryck på dricksvattentillgång och ökad belastning på både dagvattennät och recipienter. Säkerställs inte en säker hantering av dessa frågor riskerar varje enskilt utbyggnadsområde att leda till kumulativa negativa effekter på regionens vattenföreskomster- och miljöer.

8.1.2. Kommunalt och lokalt perspektiv

Översiktsplanens (inklusive scenario Låg och nollalternativet) möjligheter att i ett lokalt perspektiv bidra till en hållbar utveckling belyses med hjälp av ett värderosdiagram. Värderosen är ett verktyg som används för att översiktligt kunna utvärdera och illustrera hållbarheten i olika stadsutvecklingsförslag. I värderosen beskrivs förutsättningar för hållbarhet ur ekologiskt/miljömässigt, socialt och ekonomiskt perspektiv. Cirkelns mitt representerar ett sämsta tänkbara utslag, medan cirkelns ytterkant representerar bästa tänkbara. Om värdena binds samman skapas en bild, en värderos. Ju större bild, desto bättre är alternativet ur miljö- och hushållningssynpunkt, d.v.s. desto mer hållbart är alternativet/scenariot. Genom att både ÖP 2030, scenario Låg och nollalternativet utvärderas ger rosen en tydlig bild av hur de står i förhållande till varandra och till hållbarhet. Värderosen ska betraktas som en bedömning av möjligheterna att nå hållbar utveckling och inte som ett absolut värde på hållbarhet.

Hållbarhetsbedömningen och värderosen visar att ÖP 2030, nollalternativet och scenario Låg har olika stora möjligheter att bidra till en hållbar utveckling. Samtliga alternativ/scenarion har frågor som kommunen behöver arbeta vidare med i arbetet för en hållbar utveckling.

ÖP 2030 och nollalternativet innebär liknande förutsättningar för att gå i en hållbar riktning men är mer eller mindre fördelaktiga beroende på vilken dimension som studeras. Scenario Låg bedöms vara minst hållbar men däremot mer fördelaktig än både ÖP 2030 och nollalternativet om man enbart studerar den ekologiska dimensionen.

Figur 19. Värderos för ÖP 2030, scenario Låg samt nollalternativet. Värderosen visar att ÖP 2030 och nollalternativet är relativt likvärda ur hållbarhetsynpunkt men mer eller mindre fördelaktiga utifrån olika dimensioner. Värderosen visar också att scenario Låg är minst hållbar men däremot fördelaktigare än både ÖP 2030 och nollalternativet utifrån den ekologiska/miljömässiga dimensionen. Värderosen visar inget absolut värde på hållbarhet. Bedömningar grundar sig istället på ett resonemang kring huruvida möjligheter för hållbarhet skapas. Möjligheten att nå en hållbar utveckling är dock i allra högsta grad beroende av vad som sker i efterföljande planering och inom respektive aspekt av hållbarhet har sammanvägda bedömningar av ett stort antal variabler gjorts, varför värderosen ska förstås och tolkas tillsammans med bedömningar i text.

Ekologisk/miljömässig dimension

Grönstrukturer; skogs- och jordbruksmark

Vattenmiljöer och vattenkvalitet

Klimatpåverkan och klimatanpassning

Människors hälsa – buller, luft och risk

När det gäller den ekologiska/miljömässiga dimensionen av hållbarhet bedöms scenario Låg vara mest fördelaktig. Detta beror huvudsakligen på att scenariot innebär lägst exploatering och befolkningsökning vilket i sin tur medför att både större grönområden och spridningssamband samt mindre närnatur och grönytor kan bevaras i högre grad. Scenario Låg bedöms också medföra en lägre andel hårdgjorda ytor vilket medför att en mindre mängd förorenat dagvatten behöver omhändertas och att en mindre mängd föroreningar riskerar att påverka kommunens vattenmiljö negativt. Utöver detta bedöms lägre antal människor utsättas för buller och höga luftföroreningshalter i och med att det inte byggs lika mycket och lika tätt som i ÖP 2030 och nollalternativet. Både ÖP 2030 och nollalternativet bygger i stor grad på förtätning i redan exploaterade områden vilket också innebär att större mer sammanhängande grönområden samt spridningssamband kan bevaras. Detta är av stor vikt för växter och djur och för att kunna vara motståndskraftigt i ett förändrat klimat där grönska har många viktiga funktioner, t.ex. för att omhänderta vatten, rena luft och erbjuda skugga. ÖP 2030 och nollalternativet tar dock viss oexploaterad mark i anspråk och risken är större att närnatur och mindre grönytor inne i bebyggelseområden tas i anspråk i jämförelse med scenario Låg. Det är viktigt att i dessa alternativ säkerställa och utveckla grönytor för närrekreation och vardagsmotion. I det fortsatta arbetet är det även viktigt att utformning

och placering av ny bebyggelse i närheten av viktiga gröna spridningssamband studeras vidare.

För ÖP 2030 och nollalternativet behöver frågorna kring dagvattenhantering lokalt studeras vidare, framförallt i Handen och i övriga större förtätningssamråden kring pendeltågsstationerna. Här är det viktigt att arbeta med att spara och utveckla grönytor inne i bebyggelsen och att arbeta med andra tekniska lösningar. Detta för att minska belastningen av förorenat dagvatten till recipienter. Detta är även viktigt ur ett klimatanpassningsperspektiv. ÖP 2030 och scenario Låg bedöms som likvärdiga när det gäller klimatpåverkan, även om de är kopplade till olika aspekter. I ÖP 2030 ökar t.ex. möjligheterna att använda sig av kollektivtrafik samt gång och cykel vilket kan minska bilbehovet och därigenom minska utsläpp av växthusgaser per capita. Befintlig infrastruktur kan också nyttjas i högre grad. ÖP 2030 innebär dock totalt sett ökade utsläpp av växthusgaser till följd av fler bilar samt uppvärmning och ökad energianvändning till alla nya hushåll. I scenario Låg bedöms befolkningstillväxten bli betydligt lägre vilket kan innebära en mindre ökning av bilåkandet och de totala utsläppen förväntas därmed bli lägre än i ÖP 2030. I nollalternativet bedöms bilberoendet bli större. Framtida tuffare energikrav, fler alternativa energikällor etc. kan dock innebära att utsläppen inte ökar i den takt som dagens exploateringar innebär.

Möjligheterna för klimatanpassning bedöms som något större i Scenario Låg och nollalternativet jämfört med ÖP 2030. Detta på grund av lägre täthet. I täta miljöer är risken större att grönområden, viktiga för samhällets robusthet mot ett förändrat klimat, tas i anspråk. Dock behöver det inte alltid vara en motsättning mellan dessa två variabler. I en tät stadsmiljö kan gröna tak och fasader samt genomsläppliga material i refuger och parkeringsytor m.m. användas. Detta är något som bör beaktas och som bör regleras i fortsatt detaljplanering.

Social dimension

Folkhälsa

Boendemiljö och trygghet

Utbildning och arbete

Kultur och kulturmiljöer

Utifrån den sociala dimensionen av hållbarhet bedöms ÖP 2030 vara mest fördelaktigt, framförallt beroende på att ÖP 2030 skapar förutsättningar för korta avstånd mellan arbete, bostad och service som främjar gång och cykel, funktionsblandade och trygga utemiljöer samt förutsättningar för en tillgänglig och levande landsbygd samt kust och skärgård. Utöver detta skapas goda förutsättningar till valfrihet över sin boendesituation och det är möjligt att i stora delar av kommunen bo både stadsmässigt och naturnära i olika bostadstyper. Sammantaget bedöms ÖP 2030 motverka segregation. Korta avstånd och bättre sammanbundna stadsdelar innebär också att närheten och tillgängligheten till rekreation- och grönområden, kulturmiljöer, mötesplatser och möjligheten att uppleva parker, torg, aktiviteter och arkitektur ökar. Det skapar också bättre förutsättningar till att minska segregation mellan kommunens olika orter. Detta innebär att fler får tillgång till och att det blir enklare att uppleva natur- och kulturupplevelser och att skapa sociala relationer genom möten. Dock planeras i ÖP2030 ny bebyggelse i anslutning till eller inom riksintresseområden för kulturmiljön samt i områden som är mycket formlämningsrika, vilket är viktigt att ta hänsyn till i kommande planering. Nollalternativet liknar ÖP 2030 men genom något mer spridd bebyggelse skapas något lägre förutsättningar utanför Handen och de större pendeltågsstationerna för gång och cykel samt för trygga och säkre

utemiljöer och mötesplatser. Nollalternativet bedöms också innebära ett något mindre varierat bostadsutbud, särskilt på landsbygd och kustnära. Beträffande kulturmiljöer innebär nollalternativet liknande konsekvenser som ÖP2030, den största skillnaden är att utredningsområdet i Årsta Havsbad uteblir och därmed även eventuell negativ påverkan på riksintressanta kulturmiljöer. Scenario Låg bedöms vara minst fördelaktigt utifrån den sociala dimensionen. Detta beror i hög grad på att scenariot innebär sämre förutsättningar för att gå och cykla samt mindre förutsättningar för ett varierat bostadsutbud. Risk finns att marknaden styr i alltför hög grad vilket kan leda till att främst resursstarka grupper gynnas. Längre avstånd och lägre täthet ger också sämre förutsättningar för trygga och attraktiva bostadsmiljöer. Scenario Låg bedöms kunna bidra till ökad segregation. Scenario Låg innebär dock mindre bebyggelse i anslutning och/eller inom värdefulla kulturmiljöer. Samtidigt kan satsningar på att tillgängliggöra kommunens kulturmiljöer, liksom ekonomiska satsningar på en utveckling av landsbygden och skärgården utebli.

Ekonomisk dimension

Befolkning och bostadsmarknad

Arbetsmarknad och näringsliv

Kommunalekonomi och robusthet

Utifrån den ekonomiska dimensionen av hållbarhet bedöms ÖP 2030 vara mest fördelaktigt. Förutsättningar skapas för en positiv befolkningsutveckling med en relativt balanserad demografisk balans och valfrihet över sitt boende. Attraktiva bostadsområden skapas nära kollektivtrafik, service och natur. Förutsättningar skapas också för en varierad arbetsmarknad och ett diversifierat näringsliv när kollektivtrafiken utvecklas och mark för arbetsplatser skapas, vilket kan locka nya företag till kommunen. Ny mark tas delvis i anspråk vilket leder till vissa kostnader, utbyggnad sker dock huvudsakligen genom förtätning vilket är resurseffektivt. Allt detta leder till kommunala intäkter men också kostnader eftersom ökad befolkning ställer krav på utbildning, vård m.m. Nollalternativet liknar ÖP 2030 men bedöms medföra något lägre förutsättningar för en varierad arbetsmarknad och ett mångsidigt näringsliv p.g.a. lägre täthet och att områdena i anslutning till spårstationerna inte tas tillvara i lika hög grad som i ÖP 2030. Kommunens attraktivitet bedöms också som något lägre eftersom kollektivtrafiken inte är lika utvecklad. I och med den något mer spridda bebyggelsen kan nollalternativet också leda till något lägre demografisk balans och att kostnaderna för utbyggnad blir något högre i jämförelse med vid förtätning. Scenario Låg är minst gynnsam utifrån den ekonomiska dimensionen. Detta beror i huvudsak på att det generellt finns sämre grund för tillväxt. Satsningar på bostadsbyggande, service och kollektivtrafik riskerar att utebli vilket kan påverka kommunens

attraktivitet för både boende och företag. Därmed minskar också möjligheterna för en attraktiv arbetsmarknad och möjligheter till ett diversifierat näringsliv. Risk finns att marknaden styr i alltför hög grad vilket kan leda till att främst resursstarka grupper gynnas, vilket leder till sämre demografisk balans, spridd bebyggelse och med en majoritet av barnfamiljer och äldre i villor i attraktiva lägen. Scenario Låg bedöms inte vara lika robust som ÖP 2030 och nollalternativet.

Rumsligt

Rumsligt bedöms ÖP 2030 och nollalternativet i lika hög grad hushålla med mark/naturresurser samt inneha en balans mellan olika markanvändning som också kan bidra till kommunens attraktivitet. Scenario låg bedöms ha något lägre förutsättningar gällande dessa aspekter då marknaden riskerar att styra utvecklingen och markanvändningen i högre grad. Det alternativ som bedöms tillvarata möjligheterna för resande och tillgänglighet till viktiga målpunkter bäst, är ÖP 2030. Detta på grund av att kommunens pendeltågsstationer utvecklas i hög grad med förtätning och funktionsblandning samt att kollektivtrafiken görs attraktivare och möjligheten att gå och/eller cykla ökar.

8.1.3. Motstående intressen "målkonflikter"

Översiktsplanen behandlar långsiktiga, strategiska frågor för markanvändning och byggande och är av vägledande art. Med långsiktiga intentioner fungerar översiktsplanen som "riktningsgivare". En intressekonflikt uppstår när två olika intressen/intentioner är motsatta och det ena intresset riskerar att uppnås på bekostnad av det andra. Den huvudsakliga intressekonflikten i kommunens framtida utveckling handlar om tillväxt i förhållande till tillgångar och förlusten av dessa. Översiktsplanens övergripande intressekonflikter kan grovt delas upp i nedanstående konfliktområden:

- Ekonomiska mot ekologiska/miljömässiga intressen
- Sociala mot ekologiska/miljömässiga intressen
- Ekonomiska mot sociala intressen

Vid en intressekonflikt behöver avvägningar mellan dessa ske. De i detta avsnitt redovisade intressekonflikterna ger en god hänvisning om vilka avvägningar som behöver göras och som bör behandlas i kommunens fortsatta planarbete.

Ekonomisk tillväxt, det vill säga befolkningstillväxten i sig, innebär att mer naturresurser används och att både utsläppen och belastningen på ekosystemen ökar. Detta är en övergripande konflikt som naturligtvis inte kan lösas inom enbart Haninge kommun, men som bör uppmärksammas eftersom diskussionen om hållbarhet även har en mycket viktig global dimension. Haninges ekologiska fotavtryck och bidrag till den globala uppvärmningen kommer med översiktsplanens intentioner om tillväxt att bli större. Önskemålet om tätare bebyggelse behöver till exempel balanseras mot de sociala och ekologiska värden som lokala och tätortsnära natur- och parkmarker har. Ett annat exempel på denna intressekonflikt finns mellan att bygga ut och förtäta i

kommunens tätort (Handen) och samtidigt skapa goda boendemiljöer samt att skydda människor från att utsättas för störande buller och höga luftföroreningshalter från biltrafiken. I planen läggs dock stor vikt vid att bygga en tätare struktur med litet transportbehov och goda förutsättningar för gång-, cykel- och kollektivtrafik, vilket i viss mån kan minska intressekonflikten.

Haninges förtättningsområden ska långsiktigt utvecklas mot att bli tätare, mer stadsmässiga och där en bra boendemiljö eftersträvas. Detta har betydelse för sociala intressen såsom folkhälsa, befolkningsstruktur, trygghet, integration, jämställdhet och barns uppväxtmiljö. Tillväxt för att förbättra något av ovanstående sociala intressen kan dock innebära en intressekonflikt med ekologiska/miljömässiga aspekter som till exempel att biltrafiken ökar lokalt och att ekologiskt värdefull natur-/parkmark tas i anspråk (t.ex. exploatering i Norrby-skogen). Nya exploateringsprojekt innefattar dock även möjligheten att förbättra och utveckla befintliga miljöer. Även barriärerna i kommunen, det vill säga de stora vägarna och järnvägen, behöver hanteras i förhållande till önskemålet om en god boendemiljö med avseende på tillgänglighet, säkerhet, risker och buller.

8.2. Lever ÖP 2030 upp till Haninges vision?

Som nämnts tidigare är kommunens syfte med översiktsplanen att visa en vision samt konkreta strategier, mål och riktlinjer för mark- och vattenanvändningen i kommunen. Visionen för Haninge är *"Ett attraktivt och hållbart Haninge"*. Visionen konkretiseras med hjälp av fem planeringsinriktningar. I detta avsnitt resoneras kring frågan om Översiktsplanen, ÖP 2030, innebär ett attraktivt och hållbart Haninge. Frågan har besvarats genom att utgå från de fem planeringsinriktningarna.

1. Erbjuder Haninge det attraktiva och hållbara boendet?

ÖP 2030 skapar förutsättningar för attraktiva och hållbara boenden. Detta genom att förtätning sker i redan exploaterade områden nära kollektivtrafik. Genom täta och funktionsblandade områden skapas korta avstånd vilket underlättar för gående och cyklister. Möjligheter för olika typer av attraktiva boenden skapas både i kommunens regionala stadskärna och ute på landsbygden samt nära kust och skärgård. Korta avstånd och utvecklade kommunikationer medför också att tillgängligheten till aktiviteter, rekreation, natur- och kulturmiljöer, vatten m.m. ökar. För att ytterligare säkerställa det attraktiva och hållbara boendet bör det säkerställas att det i det fortsatta arbetet med Handen och övriga kommundelscentrum sparas och/eller utvecklas grönytor för närrekreation inne i den tätare bebyggelsen. Vid planering och byggande av nya bostadsområden bör säkerställas att hänsyn tas till buller och luftfrågor samt val av hållbara byggnadsmaterial och energilösningar.

2. Ger Haninge de stora möjligheterna för näringsliv och lärande?

Möjligheter skapas för en varierad arbetsmarknad och ett diversifierat näringsliv. Detta genom att det finns tillgång till utvecklingsbar mark för verksamheter i kollektivtrafknära lägen, genom att kommundelscentrumen utvecklas och även genom att utveckla landsbygden samt kust och skärgård. Därigenom kan både småskaliga och större verksamheter och företag lockas till kommunen. ÖP 2030 anger inte hur de stora möjligheterna för lärande skapas. Kommunen planerar för ett nära samarbete mellan företag och utbildning men hur detta ska utvecklas bör studeras vidare.

3. Arbetar Haninge för minskad miljöpåverkan samt ökad anpassning inom klimat- och miljöområdet?

ÖP 2030 bygger på tillväxt vilket ofrånkomligt går hand i hand med ökad resursförbrukning, ökade utsläpp och en rumslig expansion. Haninges utveckling bygger dock på förtätning i redan exploaterade områden nära kollektivtrafik vilket innebär att större natur-, kultur- och rekreationsområden kan bibehållas i stor grad. Genom att också satsa på utvecklad kollektivtrafik samt gång och cykel ges möjligheter till att minska bilanvändningen och därmed utsläpp till luft. Fortsatt arbete krävs dock. Anpassning till klimat och miljö behöver studeras vidare, bl.a. med avseende på dagvattenhanteringen i kommunens tätare miljöer, både med avseende på översvämningsrisker och med avseende på belastning på recipienter. Utformning av ny bebyggelse i anslutning till gröna spridningssamband bör också studeras vidare liksom val av hållbara byggnadsmaterial och energilösningar vid planering av nya bostadsområden.

4. Har Haninge hög tillgänglighet och erbjuder attraktiva miljöer och mötesplatser?

Haninge har hög tillgänglighet, framförallt till kommunens större kommundelscentrum. ÖP 2030 skapar förutsättningar för att tillgängligheten ökar även till landsbygden och till kust och skärgård samt mellan kommunens olika delar. Fler kan därigenom få möjlighet att uppleva kommunens landsbygd, kulturmiljöer samt kust och skärgård. Genom de täta och funktionsblandade områden som planeras i flera delar av kommunen skapas korta avstånd vilket medför att tillgängligheten till aktiviteter, rekreation, natur- och kulturmiljöer, vatten m.m. ökar. Utveckling av kommundelscentrumen leder till stärkt underlag för service, handel, omsorg, arbetsplatser och kulturaktiviteter, vilket medför att en mångfald av tillgängliga mötesplatser skapas. Korta avstånd och trygga utemiljöer medför att fler kan utnyttjad kommunens utbud, även de som inte har tillgång till bil. I kommunens tätare miljöer, t.ex. Handen, är det dock viktigt att god tillgång till närnatur säkerställs.

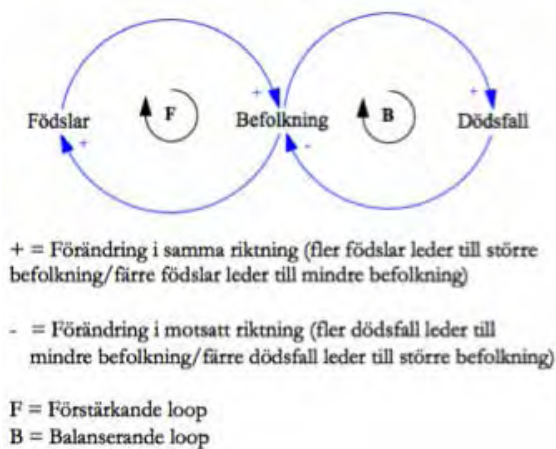
5. Är Haninge en motor för tillväxt i regionen?

Genom att utveckla Handen till en regional stadskärna med goda kommunikationer till grannkommuner finns goda förutsättningar för att Haninge ska bli en motor för tillväxt i regionen. Även om kommunens attraktivitet ökar utsätts kommunen också för ökad konkurrens från övriga regionen där det också planeras för tillväxt. Haninge kan behöva visa att de "har något extra" för att sticka ut i konkurrensen. Haninges tillgångar i en levande landsbygd och kust och skärgård bedöms vara en möjlighet att ta tillvara. En levande och lättillgänglig landsbygd samt kust och skärgård kan locka till sig både besökare och boende från övriga delar av regionen. I ett regionalt perspektiv kan en utveckling av dessa egenskaper vara intressant att lyfta fram.

8.3. Hållbarhet ur ett systemanalytiskt perspektiv

I detta kapitel presenteras ett systemanalytiskt angreppssätt på hållbarhet i Haninge kommun. Se metod för utförligare beskrivning av innebörden av systemanalys och orsak-verkan- diagram.

Syftet med orsak-verkan-diagrammet (figur 20) är att visa en övergripande bild av hur effekter och konsekvenser (utifrån de olika aspekterna av hållbarhet), som uppstår genom en ökad befolkning och bebyggelseutveckling i Haninge kommun, är sammanlänkade och påverkar varandra. Figuren nedan visar ett enkelt orsak-verkan-diagram över en befolkning och beskriver hur det ska läsas och tolkas. I figur 20 redovisas ett orsak-verkan diagram för ÖP 2030.

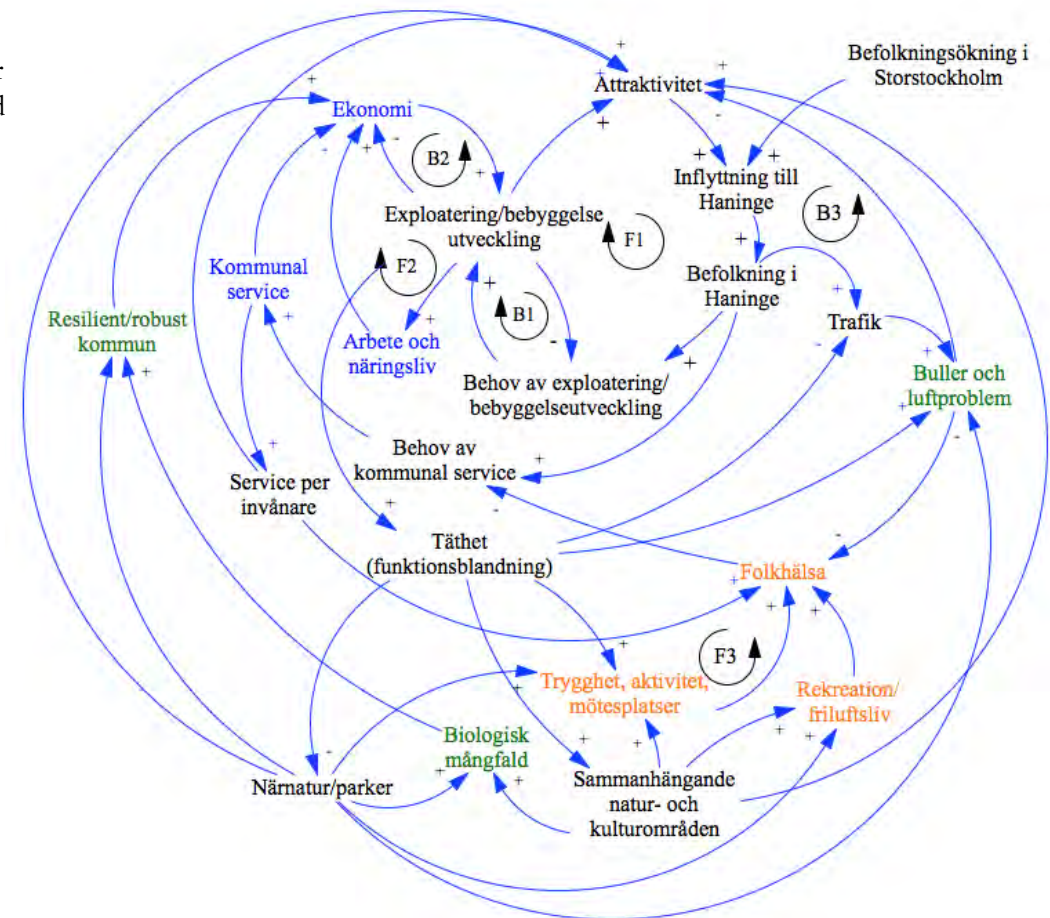
Figur 20. Enkelt exempel på orsak-verkan-diagram över befolkning

Verkligheten är självklart mer komplex än vad systemet i figur 21 visar och det finns fler olika orsaker och drivfaktorer som påverkar om ett samhälle utvecklas i en hållbar riktning. Lagar, politik, ekonomi, tekniska lösningar och den enskilda individens beteende, livsmönster och val är exempel på faktorer vars innebörd påverkar huruvida en hållbar utveckling främjas eller inte. Ett systemanalytiskt angreppssätt kan dock med fördel användas för att skapa en gemensam bild av en komplex situation och är en analys som kan användas som beslutsunderlag.

I diagrammet (figur 21) har ett urval av de förstärkande och balanserande looparna skrivits ut i diagrammet (med F och B). Hur dessa kan läsas beskrivs i nedanstående text. Diagrammet kan börja läsas vart som helst, fördelaktigt är från variabeln *Befolkningsökning i Storstockholm*.

En ökad befolkning i Storstockholm förväntas leda till en ökad inflyttning till Haninge vilket genererar en ökad befolkning och mer behov av exploatering, vilket när den genomförs i sin tur genererar en ökad attraktivitet med ökad inflyttning som följd. Denna positiva spiral kan utläsas i diagrammet i loop F1. Denna loop förstärks ytterligare av att exploatering gynnar arbetstillfällena och näringslivet som gynnar ekonomin, bebyggelseutveckling, attraktivitet och inflyttning (loop F2). Dessa positiva spiraler balanseras dock ut av att loop B1 och B2 som beskriver att exploatering och utbyggnad dämpar behovet av mer exploatering och utbyggnad, den ökade befolkningen leder till behov av kommunal service vilket tillsammans med den exploatering som sker kostar pengar och påverkar därmed ekonomin och i sin tur exploatering, attraktivitet och inflyttning. De positiva spiralerna kan också balanseras ut av att exempelvis en ökad befolkning genererar en ökad trafik, med mer buller- och luftproblem som följd vilket i förlängningen kan minska attraktiviteten och därmed även inflyttningen, befolkningen o.s.v. (loop B3).

Ett annat exempel är att en ökad täthet kan förväntas leda till att sammanhängande natur- och kulturområden i stort sparas vilket gynnar rekreation och friluftsliv som i sin tur skapar förutsättningar för ökad folkhälsa, mindre behov av kommunal service och därmed mindre kostnader och större möjligheter till exploatering (loop F3). Samtidigt riskerar en ökad täthet leda till en minskning av närnatur och parker vilket i sig, och tillsammans med att biologisk mångfald riskerar att minska, kan förväntas leda till mindre resiliens och robusthet, men kostnader som följd, mindre ekonomi och därmed minskade möjligheter för exploatering o.s.v.

Figur 21. Orsak-verkan diagram som visar hur viktiga aspekter av hållbarhet i Haninge kommun är sammanlänkade i ett komplext system. Variablerna med blå färg visar ekonomiska aspekter, orange färg visar sociala aspekter och grön färg visar ekologiska/miljömässiga aspekter.

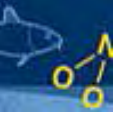

9. Målanalys

9.1. Analys av relevanta nationella mål

Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation kunna lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Riksdagen har beslutat om 16 miljö kvalitetsmål som beskriver det tillstånd som ska uppnås i ett generationsperspektiv. Miljö kvalitetsmålen ska vägleda statliga myndigheters och andra samhällsaktörers åtgärder på miljöområdet. För ÖP 2030 har 13 nationella miljömål bedömts vara relevanta att utvärdera. Tre av målen (Skyddande ozonskikt, Säker strålmiljö och Storslagna fjäll) bedöms inte vara relevanta för Haninge kommun eller för översiktsplaner i stort. I målanalysen har även nationella folkhälsomål av betydelse tagits med. Fem av totalt 11 nationella folkhälsomål bedöms vara relevanta ur ett översiktsplaneperspektiv.

I matrisen nedan redovisas på vilket sätt målbild 2030 medverkar eller motverkar till ett uppfyllande av relevanta miljö kvalitets- och folkhälsomål. Om målbilden både bidrar till och motverkar ett uppfyllande redovisas detta med ett **likgiltigt ansikte**, om översiktsplanen bidrar till ett uppfyllande av målet redovisas ett **glatt ansikte** och vid ett motverkande av målbilden redovisas ett **surt ansikte**.

Nationella miljö kvalitetsmål	Sammanvägd bedömning	Målen beaktas genom att ÖP 2030 skapar förutsättningar för:	Målen riskerar att motverkas p.g.a. att:
Begränsad klimatpåverkan <i>”..Halten av växthusgaser i atmosfären ska stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Sverige har tillsammans med andra länder ett ansvar för att det globala målet kan nås...”</i>		■ Förtätning och komplettering med bebyggelse i goda kollektivtrafiklägen (spårbundna), prioritera kollektivtrafik, gång och cykling. Tät och blandad bebyggelse med korta avstånd gör det lättare att gå och cykla. (Minskar transportbehovet, underlättar miljöanpassade och resurssnåla transporter samt ger mindre utsläpp av växthusgaser). ■ Förtätning - ökar möjligheten att använda och samutnyttja fjärrvärme/spillvärme/fjärrkyla/sopsug. ■ Bevarande av produktiv jordbruksmark, med vissa undantag.	■ Ökade transporter på grund av ökad befolkning. ■ Ökad energianvändning genom ny bebyggelse och ökad befolkningsmängd. ■ Framtida hälsorisker vid värmeböljor om samhällen blir tätare med mindre grönska och vatten som kyler och skapar cirkulation/bris.
Frisk luft <i>”Luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturmiljövärden inte skadas”.</i>		■ Förtätning och komplettering med bebyggelse främst i kollektivtrafiklägen (spårstationer), förbättra för kollektivtrafik, gång och cykling. ■ Tät och blandad bebyggelse inom korta avstånd gör det lättare att gå och cykla lokalt. (Minskar transportbehovet, underlättar miljöanpassade och resurssnåla transporter och ger mindre utsläpp av hälsofarliga kväveoxider och partiklar). ■ Förtätning - ökar möjligheten att använda fjärrvärme/spillvärme/fjärrkyla/sopsug. ■ Bebyggelse i naturnära områden skapar förutsättningar för hälsosamma livs- och boendemiljöer.	■ Att fler människor bor och vistas i centrala områden med trafikerade vägar där luftkvaliteten är sämre, det vill säga fler utsätts för hälsofarliga luftföroreningar. ■ Förtätningen i sig kan innebära försämrad luftkvalitet i tätorten (Handen) på grund av sämre luftgenomströmning. ■ Ökade transporter på grund av befolkning.
Bara naturlig försurning <i>”De försurande effekterna av nederfall och markanvändning ska underskrida gränsen för vad mark och vatten tål.”</i>		■ Förtätning och komplettering av bebyggelse i goda kollektivtrafiklägen, prioritera kollektivtrafik, gång och cykling. Tät och blandad bebyggelse inom korta avstånd gör det lättare att gå och cykla. (Minskar transportbehovet, underlättar miljöanpassade och resurssnåla transporter och ger mindre försurande utsläpp) ■ Förtäta samhällen (ökar möjligheten att använda fjärrvärme/spillvärme/fjärrkyla).	■ Ökade transporter.

Nationella miljökvalitetsmål	Sammanvägd bedömning	Målen beaktas genom att ÖP 2030 skapar förutsättningar för:	Målen riskerar att motverkas p.g.a. att:
Giffri miljö <i>”Miljön ska vara fri från ämnen och metaller som skapas i eller utvunnits av sambället och som kan hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden”.</i>		■ Förtätning av och ev. omvandling av parkeringsytor/industriomter m.m. innebär ofta byggande på förorenad mark som i samband med detta måste undersökas och hanteras/åtgärdas. ■ Hantering av dagvatten och VA-anläggningar i enlighet med Haninges dagvattenstrategi samt VA- och vattenplan.	■ Ökade transporter. ■ Ökade hårdgjorda ytor ger ökade dagvattenflöden som riskerar att försämra ekologisk och kemisk vattenstatus. Med rätt renings- och fördröjningsåtgärder kan konsekvenserna dock mildras avsevärt.
Ingen övergödning <i>”Halterna av gödande ämnen i mark och vatten ska inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningar för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten”.</i>		■ Utbyggnad av kommunalt vatten och avlopp (VA) i kommunen i enlighet med framtagna VA-plan. ■ Hantering av dagvatten enligt kommunens dagvattenstrategi och vattenplan.	■ Framtida ökade regnmängder riskerar breddning av pumpstationer och brunnar om de ej är anpassade till framtida flöden och vattennivåer. ■ Ökade transporter till följd av befolkningstillväxt. ■ Aktivt jordbruk som kan leda till läckage av näringsämnen.
Levande sjöar och vattendrag <i>”Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenbushållande funktion ska bevaras samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas”.</i>		■ Hantering av dagvatten enligt kommunens dagvattenstrategi och vattenplan. ■ Stränderna hålls i stort obebyggda och tillgängliggörs för rekreation och friluftsliv. ■ Befintliga vattenskyddsområden upprätthålls. ■ Utbyggnad av kommunalt VA byggs som ersätter enskilda anläggningar i enlighet med Haninge kommuns VA-plan.	■ Ökade transporter. ■ Risk för bebyggelse närmare in på känsliga vattendrag och sjöar. ■ Ökad andel hårdgjorda ytor som ökar belastningen och risken för spridning av föroreningar till sjöar och vattendrag (överskridande av miljökvalitetsnormer för vatten, MKN). Med rätt renings- och fördröjningsåtgärder kan konsekvenserna dock mildras avsevärt och MKN för vatten klaras. ■ Exploatering sker till viss del inom ett vattenskyddsområde (utvidgning av företagspark vid Jordbro).

Nationella miljökvalitetsmål	Sammanvägd bedömning	Målen beaktas genom att ÖP 2030 skapar förutsättningar för:	Målen riskerar att motverkas p.g.a. att:
Grundvatten av god kvalitet <i>”Grundvattnet ska ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.”</i>		■ Kommunalt VA byggs ut på landsbygd i enlighet med Haninge kommuns VA-plan. ■ Risken för saltvatteninträngning och avloppsläckage till grundvatten minskar i takt med att enskilda brunnar och lösningar ersätts med kommunalt vatten.	■ Vissa fritidsområden fortsätter att ha problem med saltvatteninträngning och läckage till grundvattnet till följd av enskilt VA. ■ Mer exploatering i närheten av vattenskyddsområde (t.ex. utökad företagspark i Jordbro) riskerar att försämra vattenkvaliteten i dessa.
Hav i balans samt levande kust och skärgård <i>”Västerhavet och Östersjön ska ha en långsiktigt hållbar produktionsförmåga och den biologiska mångfalden ska bevaras. Kust och skärgård ska ha en hög grad av biologisk mångfald, upplevelsevärden natur- och kulturvärden.”</i>		■ Kommunalt VA byggs ut på landsbygd och i skärgård i enlighet med Haninge kommuns VA-plan. ■ Risken för utsläpp minskar i takt med att enskilda brunnar och lösningar ersätts med kommunalt vatten. ■ Stränder hålls i stort obebyggda och tillgängliggörs för rekreation och friluftsliv, undantaget ett utpekade område nordost om Årsta havsbad. Med rätt renings- och fördröjningsåtgärder kan konsekvenserna dock mildras.	■ Ökade transporter med ökade utsläpp som följd. ■ Mer bebyggelse kustnära och i skärgården. ■ Ökad andel hårdgjorda ytor ökar belastningen och risken för spridning av föroreningar till sjöar och vattendrag. Med rätt renings- och fördröjningsåtgärder kan konsekvenserna dock mildras. ■ Vissa fritidsområden fortsätter att ha enskilda VA-lösningar med risk för läckage till havet.
Myllrande våtmarker <i>”Våtmarkernas ekologiska och vattenbushållande funktion i landskapet ska bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden.”</i>		■ Svårt att bedöma i detta översiktliga skede. Dagvattenhantering är en särskilt viktig fråga för Norrby gårde, vilket belyses i ÖP 2030.	■ Risk för att befintlig dagvattendamm/våtmark vid Norrby gårde påverkas negativt av planerad exploatering. ■ Svårt att i detta skede bedöma huruvida övriga våtmarker, sumpskogar etc. påverkas av kommande exploateringar.
Levande skogar <i>”Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.”</i>		■ Större delen av Haninges stora sammanhängande skogsområden bevaras. ■ Tillgängligheten ut i skogarna förbättras på sina håll. Viss skog kommer sannolikt att nyttjas för närrekreation i högre grad än idag.	■ Framtida exploatering vid t.ex. södra Handen, Jordbro (Lillsjöområdet) och Gudö/Vendelsö (Norrbysskogen) tar skogsmark i anspråk. ■ Ett idag svagt spridningssamband mellan Hanveden- och Tyrestakilen riskerar att försvagas då skogsmark tas i anspråk för ny bebyggelse.

Nationella miljökvalitetsmål	Sammanvägd bedömning	Målen beaktas genom att ÖP 2030 skapar förutsättningar för:	Målen riskerar att motverkas p.g.a. att:
Ett rikt odlingslandskap <i>”Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.”</i>		■ Kommunens produktiva odlingslandskap bevaras i stort och kulturmiljölandskapen och den biologiska mångfalden kvarstår, både i skärgården och på landsbygden.	■ En liten del odlingsmark/jordbruksmark riskerar att försvinna i samband med ny bebyggelse.
God bebyggd miljö <i>”Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas”.</i>		■ Utbyggnad och förtätning i stationsnära lägen, prioritering av gång och cykel lokalt. ■ Förtätning ökar möjligheten att bygga vidare på befintlig fysisk och teknisk infrastruktur = god resurshushållning. ■ Kommunens stora sammanhängande skogsområden bevaras i stort, vilket är positivt både ur kulturmiljö- och rekreationssynpunkt samt för den biologiska mångfalden.	■ Allt fler människor bor och vistas i centrala områden och utmed trafikleder där bullernivåer och halter av luftföroreningar lokalt kan ligga över gällande miljökvalitetsnormer och riktvärden. ■ Förtätning innebär att lokalt viktiga naturvärden och spridningsvägar kan byggas bort vilket riskerar en försvagning av det redan svaga sambandet mellan Hanveden- och Tyresta-kilen. ■ Socialt viktiga parktytor och rekreationsområden (även gröna utblickar) riskerar att byggas bort samtidigt som andelen hårdgjord yta ökar.
Ett rikt växt- och djurliv <i>”Den biologiska mångfalden skall bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt.. Arternas livsmiljöer och ekosystemen.. ska värnas.. Människor skall ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd”.</i>		■ Kommunens stora sammanhängande naturområden inklusive naturreservat bevaras i stort sett, vilket är positivt både ur kulturmiljö- och rekreationssynpunkt och för den biologiska mångfalden. ■ Boende i Haninge kommer att ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.	■ Förtätning innebär att lokalt och regionalt viktiga värden för ett rikt växt- och djurliv försvinner/försvagas (t.ex. bebyggelse vid Norrbyskogen) ■ De gröna kilarna (Hanveden- och Tyrestakilen) påverkas då naturmark tas i anspråk för ny bebyggelse (t. ex. bebyggelse vid Lillsjöområdet).

Nationella folkhälsomål	Sammanvägd bedömning	Målen beaktas genom att ÖP 2030 skapar förutsättningar för:	Målen riskerar att motverkas p.g.a. att:
Delaktighet och inflytande i samhället <i>”... särskild vikt läggs vid att stärka förmågan och möjligheten till social och kulturell delaktighet för ekonomiskt och socialt utsatta personer samt på barns och ungdomars samt äldres möjligheter till inflytande och delaktighet i samhället...”</i>		■ Hanningeborna erbjuds ett mer varierat utbud av olika bostadstyper och upplåtelseformer samt förbättrad service i flera kommundelar. ■ Kommunens olika stadsdelear/orter knyts samman och möjligheter skapas till integration mellan olika befolkningsgrupper, vilket är positivt för att uppnå delaktighet i samhället i stort och mellan grupper.	
Ekonomisk och social trygghet <i>”Ekonomisk och social trygghet är en av de mest grundläggande samhällsliga förutsättningarna för folkhälsan”</i>		■ Hanningeborna erbjuds ett mer varierat utbud av olika bostadstyper och upplåtelseformer samt förbättrad service i flera kommundelar. ■ Hanninges framtida kommunalekonomiska robusthet delvis påverkar befolkningens sociala och ekonomiska trygghet, vilket har stor betydelse ur ett folkhälsoperspektiv. ■ Kommunens olika stadsdelear/orter knyts samman och möjligheter skapas till integration mellan olika befolkningsgrupper, vilket är positivt för att uppnå delaktighet i samhället i stort och mellan grupper.	
Trygga och goda uppväxtvillkor <i>”Trygga och goda uppväxtvillkor är avgörande för barns och ungdomars hälsa och för folkhälsan på lång sikt”.</i>		■ Kommunens invånare får god tillgång till urbana parker, större rekreationsytor och platser för möten, idrott/lek och sociala arrangemang m.m. ■ Miljöer som gestaltas för ökad trygghet och tillskapande av tilltalande stadsmiljöer, vilket är viktigt för alla åldrar och grupper, extra betydelsefullt för barn- och unga, äldre och funktionshindrade.	■ Täta stadsmiljöer med lokaler mm i bottenvåningar kan kännas otrygga vissa tider på dygnet.

Nationella folkhälsomål	Sammanvägd bedömning	Målen beaktas genom att ÖP 2030 skapar förutsättningar för:	Målen riskerar att motverkas p.g.a. att:
Sunda och säkra miljöer och produkter <i>” Sunda och säkra miljöer och produkter är av grundläggande betydelse för folkhälsan.. De framtida insatserna inom området ska utgå ifrån de av riksdagen beslutade miljö kvalitetsmålen... Insatserna för att skapa en säker trafikmiljö är av stor vikt...”</i>		■ Merparten av kommunens befolkning får hälsosamma och säkra boende-/livsmiljöer med god tillgång till närrecreation, kommunal service och kollektivtrafik. ■ Att säkra gång- och cykelvägar prioriteras.	■ Boende i de mer centrala och förtätade delarna av kommunen, riskerar att utsättas för lokalt högre bullernivåer, luftföroreningar samt vissa förhöjda risker (transporter av farligt gods)
Ökad fysisk aktivitet <i>”..Fysisk aktivitet är en förutsättning för en god hälsoutveckling.. Målet för de samlade insatserna inom detta område ska vara att samhället utformas så att det ger förutsättningar för en ökad fysisk aktivitet för hela befolkningen..”</i>		■ Kommunens invånare har god tillgång till urbana parker, större rekreationsytor och platser för möten, idrott/lek och sociala arrangemang m.m. ■ Bättre gång- och cykelvägar lokalt.	■ Närnatur och parker riskerar att byggas bort i täta miljöer vilket är negativt för grupper som i högre grad behöver ha nära till parker och närnatur (t.ex. funktionshindrade, äldre och barn). Vid förtätning i befintliga bebyggelseområden är det viktigt att bevara lokala grönytor och parker som är viktiga för lek och spontanidrott etcetera, för att inte riskera en målkonflikt.

Figurer lånade från Statens folkhälsoinstitut.

10. Osäkerheter, uppföljning och fortsatt arbete

De bedömningar som gjorts i denna hållbarhetsbedömning är på en övergripande nivå med utgångspunkt i planförslagets övergripande markanvändningsstruktur. Översiktsplanens strategiska inriktning innebär vissa osäkerheter i bedömningarna liksom att bedömningarna gjorts utan kunskap om efterföljande detaljplanering. Med detta som bakgrund är det viktigt att notera att det verkliga utfallet i hög grad är beroende av det fortsatta planarbetet och förverkligandet av översiktsplanen.

Realiserandet av översiktsplanen påverkas av en mängd faktorer som påverkar utfallet och i vilken riktning kommunen går. För genomförandet av översiktsplanen är lagstiftning, ekonomi och markägarförhållanden viktiga beståndsdelar. Även låg- och högkonjunkturer påverkar bostadsbyggandet.

I hållbarhetsbedömningen har där det lämpar sig osäkerheter diskuterats och vägts in i beskrivningen av konsekvenser. Några särskilt viktiga punkter att ta med sig i efterföljande arbete med förverkligandet av översiktsplanen är:

- God tillgång till närnatur
- God tillgång till stora grönområden och vatten
- Varierade bostadsmiljöer och upplåtelseformer
- Samarbete mellan näringsliv och utbildning
- Utformning och placering av ny bebyggelse inom eller i anslutning till kulturhistoriskt värdefulla områden
- Utformning och placering av ny bebyggelse inom eller i anslutning till gröna viktiga spridningssamband

- Säker dagvattenhantering (i enlighet med kommunens dagvattenstrategi)
- Säkerställa mångfunktionella ytor i täta miljöer för vatteninfiltration och vattenreglering
- Regionalt samarbete gällande frågor kopplade till grönstruktur och vatten
- Översvämningsrisker och negativ klimatpåverkan
- Klimatanpassning genom t.ex. gröna tak, genomsläppliga ytor i tätbebyggda områden
- God tillgång till kollektivtrafik

Enligt lagstiftning, 6 kap 12 § miljöbalken, ska en miljökonsekvensbeskrivning innehålla en redogörelse för ”de åtgärder som planeras för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen eller programmet medför”. Uppföljningen har stor betydelse för syftet med miljökonsekvensbeskrivningar och för att det långsiktiga målet om att en hållbar utveckling ska uppfyllas. Viktigt att notera är att både den förutsedda och den oförutsedda miljöpåverkan ska följas upp.

Tillståndet i miljön och hälsoläget hos befolkningen bör kontinuerligt och regelbundet identifieras och utvärderas i vilken grad översiktsplanens riktlinjer för miljö och hälsa får genomslag i stadens planering och beslutsfattande. Då översiktsplanen är en kommunövergripande plan bör samordning ske med den miljöövervakning som förekommer inom kommunen. Uppföljning kan ske i samband med att kommunen tar ställning till planens aktualitet. Som underlag för detta kan bl.a. inhämtade uppgifter om miljöförhållandena och befolkningens hälsotillstånd vara viktiga. Uppföljning av översiktsplanens påverkan på människa och miljö kan indirekt följas upp genom det efterföljande

arbetet i kommun, med bl.a. detaljplaner, andra planer, tillstånd och lov samt miljökonsekvensbeskrivningar kopplat till dessa.

Inom den översiktliga planeringen arbetar Haninge kommun löpande med fördjupningar av geografiskt avgränsade områden. Fördjupningarna kallas utvecklingsprogram, sträcker sig vanligtvis 10-15 år fram i tiden, och har som syfte att ge en mer detaljerad bild än översiktsplanen av vilken vision och målbild kommunen har för respektive område. Områdesprogram finns för bl.a. Jordbro, den regionala stadskärnan, Dalarö och Tungelsta. Ett utvecklingsprogram för Brandbergen är under framtagande. De områden som har utvecklingsprogram står inför en möjlig utveckling i större skala. Kommunens löpande översiktliga planering följer i många fall de konkreta förslag på utveckling som föreslås i utvecklingsprogrammen vilka årligen följs upp genom kommunstyrelsen.

I arbetet med att ta fram översiktsplanen har Haninge kommun även identifierat behovet av ytterligare utredningar och planeringsinsatser. Detta gäller utredningar som t.ex. kulturmiljöinventering, bullerkartering och trafikplan. Dessa utredningar kan sedan kopplas till de frågor som hållbarhetsbedömningen bedömt som viktiga att ha med sig i det fortsatta arbetet.

11. Referenser

Calluna. *Ekologiska landskapssamband i Haninge kommun, Barr- och bland-skogsnätverket, Ådellövträdsnätverket*. 2014-12-23.

Haraldsson, H.V (2005). *Developing methods for modelling procedures in System Analysis and System Dynamics*. PhD Thesis, Lund: Lunds Universitet.

Haninge kommun. *Befolkningsstatistik Haninge 2012*.

Haninge kommun. *Bostäder i Haninge 20121231*

Haninge kommun. *Dagvattenstrategi Haninge kommun*. Antagen kommunfullmäktige 2010-11-15.

Haninge kommun. *Haninges mål och budget 2014-2015*, Kommunfullmäktig 2013-06-10.

Haninge kommun. *Analys av resvaneundersökning i Haninge kommun 2011*.

Haninge kommun, 2011-05-02. *Bostadsstrategi för Haninge kommun*.

Haninge kommun. *Fördjupad översiktsplan för Ornö*. Antagen april 1999.

Haninge kommun, 2012-11-26. *Handlingsplan för trygghetskapande och förebyggande arbete*.

Haninge kommun, 2014-03-24. *Likvärdiga livsvillkor. Underlag för arbetet med ny Översiktsplan - arbetsgrupp för sociala aspekter av hållbarhet*.

Haninge kommun, Nynäshamn kommun. *Kustplan*. Antagandehandling 2002.

Haninge kommun. *Presentation befolkning och bostäder*. 20131211.

Haninge kommun. *Vattenplan för Haninge kommun*. Antagen kommunfullmäktige 2012-10-15.

Haninge kommun 2014-06-09. *VA plan Haninge. Remissutgåva*.

Haninge kommun, Scandiaconsult och Hans Murman arkitektkontor. *Årsta Fördjupad översiktsplan*. 1990-06-06, reviderad 1990-09-20.

Haninge kommun. *Översiktsplan 2030*. Julutkast, reviderad 2014-12-19.

Haninge kommun. *Översiktsplan 2004*. Antagen 2005-02-07.

Haninge kommun. *BILAGA Uppdatering av Översiktsplan*

Haninge kommun 2011. 2011-10-05.

IVL, Svenska Miljöinstitutet. Thörn, P., Liljeberg, M., Roth, S., Karlsson, A. (2013) Översiktlig klimat- och sårbarhetsanalys Haninge kommun.

Leyden K.M. (2003) *Social capital and the built environment: the importance of walkable neighborhoods*.

Malmö stad, 21 juni 2012. *Stadens rumsliga påverkan på hälsa. Ett discussionsunderlag framtaget för Kommissionen för ett socialt hållbart Malmö*.

Malmö stad, 2013-09-10. *Malmös väg mot en hållbar framtid. Dokumentation från Malmökommissionens konferens på Slagthuset den 10 september 2013*.

Spacescape. *Haninge Utbyggnadspotential. Analys och rekommendationer för en hållbar utbyggnad av Haninge*. 2014-09-23.

Structor och DHI, 2014-07-02. *Skyfallsstudie. Förslag på riktlinjer för översvämningshotade områden vid extrema regn, Haninge kommun*.

World Commission on Environment and Development (WCED). *Vår gemensamma framtid (1987). Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future*. United Nations.

Haninge.se, 2014-12-18

iterio.se | info@iterio.se | 08 410 363 00 | Östgötagatan 12 | 116 25 Stockholm

iterio

Berit Pettersson

Revidering av bostadsstrategi – uppdrag

Ärende till kommunfullmäktige

Sammanfattning

Kommunfullmäktige antog 2011-05-02 "Bostadsstrategi för Haninge kommun". Dokumentet togs fram i enlighet med bestämmelserna i lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar. De riktlinjer som finns i bostadsstrategin beslutades av kommunfullmäktige redan 2008.

Sedan riktlinjerna och bostadsstrategin antogs har bostadsfrågorna blivit alltmer aktuella och betydelsefulla för kommuners och regioners utveckling. Riksdagen har därför reviderat lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar för att förtydliga kommunernas ansvar. Huvudpunkterna i ändringarna är följande:

- Preciseringar av innehållet i riktlinjerna
- Hur processen att ta fram riktlinjer ska gå till
- Tydligare regionalt perspektiv
- Regeringen kan förelägga kommunen att ta fram nya riktlinjer
- Bostadsförsörjningen har införts som allmänt intresse i PBL

Riktlinjer för bostadsförsörjningen ska antas av fullmäktige under varje mandatperiod enligt lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (2013:866). Enligt lagstiftningen ska bostadsstrategin innehålla

- Kommunens mål för bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet
- Kommunens planerade insatser för att nå uppsatta mål
- Hur kommunen har tagit hänsyn till relevanta nationella och regionala mål, planer och program som är av betydelse för bostadsförsörjningen.

En bostadsstrategi ska grundas på en analys av den demografiska utvecklingen, av efterfrågan på bostäder, bostadsbehovet för särskilda grupper och marknadsförutsättningar.

Kommunfullmäktige fattade 2012-05-07 om projektplan för en ny översiktsplan. Arbetet pågår sedan dess under ledning av översiktsplaneberedningen. Enligt nuvarande tidplan förväntas samråd kring översiktsplanen hållas under våren och sommaren 2015. Översiktsplanen är ett strategiskt dokument som ska ange inriktningen för hur mark- och vattenområden och den byggda miljön i kommunen långsiktigt ska användas och utformas.

Berit Pettersson

En bostadsstrategi kommer i stor utsträckning att handla om frågor som redan tas upp i översiktsplanen. Flera kommuner har därför påbörjat arbetet med att samordna bostadsstrategin med översiktsplanen. Vissa frågor kring insatser för att uppnå bostadsstrategins mål samt frågor kring befintligt bostadsbestånd faller inte helt självklart inom ramen för översiktsplanen men det bör ändå övervägas om de kan inarbetas i översiktsplanen.

Kommunstyrelseförvaltningen föreslår mot bakgrund av ovanstående att översiktsplaneberedningen får ett utökat uppdrag med:

- Att genomföra en översyn och aktualitetsprövning av bostadsstrategin från 2011
- Att överväga inarbetning av bostadsstrategin i översiktsplanen
- Att se över former för uppföljning och rapportering av bostadsfrågor

Underlag för beslut

- Bostadsstrategi för Haninge kommun kommunfullmäktiges beslut
- Bostadsstrategi 110502

Kommunstyrelseberedningens förslag till kommunstyrelsen

Kommunfullmäktige beslutar

1. Översiktsplaneberedningen ges ett utökat uppdrag med reviderad bostadsstrategi i enlighet med kommunstyrelseförvaltningens förslag.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige beslutar

1. Översiktsplaneberedningen ges ett utökat uppdrag med reviderad bostadsstrategi i enlighet med kommunstyrelseförvaltningens förslag.

Kommunfullmäktiges beslut

1. Översiktsplaneberedningen ges ett utökat uppdrag med reviderad bostadsstrategi i enlighet med kommunstyrelseförvaltningens förslag.

Berit Pettersson

Expedieras: Akt

För verkställighet: KSF

För kännedom: Berit Pettersson, SBN, KFN, GFN, GVN, SN, ÄN, Haninge
Bostäder AB, Tornberget Fastighetsförvaltning AB, Moa Rosenqvist

BOSTADSMARKNADEN I HANINGE

Förord

Analysen av bostadssituationen i Haninge är en bilaga till kommunens översiktplan 2030. Det är också ett faktaunderlag för revidering av kommunens bostadsriktlinjer, enligt Lag (2013:866) om ändring i lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar.

Översiktsplaneberedningen är politisk styrgrupp för revideringen av bostadsriktlinjerna. Analysen av bostadssituationen i Haninge har tagits fram av en arbetsgrupp med tjänstemän från kommunstyrelseförvaltningen, stadsbyggnadsförvaltningen, socialförvaltningen och äldreförvaltningen.

Politisk beredning

Sven Gustavsson, m, ordförande
Tobias Hammarberg, fp, ledamot
Anna Ragnar, -, ledamot
Joachim Krylborn, kd, ledamot
Lena Vilmar, c, ledamot
Carin Flemström, s, ledamot
Christer Erlandsson, s, ledamot
John Lind, v, ledamot

Arbetsgrupp

Moa Rosenqvist, statistiker (KSF)
Berit Pettersson, planeringschef (KSF)
Anna-Lina Axelsson, planchef (SBF)
Kristin Bergström, tillgänglighetsstrateg (ÄF)
Leo Bogle, verksamhetscontroller (SOF)
Anders Chronqvist, avdelningschef vuxna (SOF)
Rose-Marie Geijer, avdelningschef förebyggande verksamhet (ÄF)
Gustav Malm, hållbarhetsstrateg (KSF)
Frida Nordström, klimat- och miljöstrateg (KSF)
Britta Orring, mark- och exploateringschef (KSF)
Jesper Schönberg, lokalförsörjningschef (KSF)
Christoph Vejde, vd Haninge bostäder

FÖRORD	2
INLEDNING	4
UPPDRAGET	4
VAD SÄGER LAGEN?	4
REGERINGENS MÅL FÖR BOSTADSMARKNADER	5
VAD FÅR KOMMUNEN BESTÄMMA OCH GÖRA?	5
DEN REGIONALA BOSTADSMARKNADEN	6
GEMENSAM BOSTADS- OCH ARBETSMARKNAD	6
EFTERFRÅGAN OCH BEHOV	6
UTBUD OCH BOSTADSBYGGANDE.....	7
EFTERFRÅGAN OCH BEHOV	10
BEFOLKNING	10
KÖTIDER OCH KOSTNADER FÖR HYRESRÄTTER.....	18
PRISUTVECKLING BOSTADSRÄTTER/VILLOR.....	19
SÄRSKILDA GRUPPER PÅ BOSTADSMARKNADEN.....	22
<i>Ungdomar</i>	23
<i>Studenter</i>	24
<i>Nyanlända/flyktingar/ensamkommande barn</i>	25
<i>Personer med försörjningsstöd</i>	26
<i>Hemlöshet</i>	26
<i>Personer med missbruksproblem</i>	27
<i>Äldre och personer med funktionsnedsättning</i>	27
UTBUD	29
DAGENS BOSTADSBESTÅND	29
PLANERAT BYGGANDE I FRAMTIDEN	35
<i>Hur många bostäder behövs?</i>	36
MÅNGFALD OCH VARIATION INOM BOSTADSBESTÅNDET OCH STÄRKT SAMMANHÅLLNING	37
KOSTNADER FÖR ATT BYGGA.....	41
OMBILDNING AV FRITIDSHUS TILL PERMANENTBOENDE	41
GLESBYGDEN OCH SKÄRGÅRDEN	42
SÄRSKILDA FRÅGOR	43
DIREKTIV FÖR ALLMÄNNYTTAN	43
KLIMAT OCH ENERGI	43
TEKNISK KAPACITET.....	46
<i>Lokaler för förskola/skola</i>	46
<i>Vatten och avlopp</i>	46
<i>Trafik</i>	47
SLUTSATSER	48
AKTUALITETSPRÖVNING AV RIKTLINJERNA FÖR BOSTADSFÖRSÖRJNING OCH INARBETNING I ÖVERSIKTSPLANEN	48
PLANERADE INSATSER FÖR ATT UPPFYLLA RIKTLINJERNA FÖR BOSTADSFÖRSÖRJNING	48
UPPFÖLJNING OCH REVIDERING AV RIKTLINJERNA FÖR BOSTADSFÖRSÖRJNING	48
KÄLLFÖRTECKNING	50

Inledning

Bostadsfrågorna är i högsta grad aktuella och betydelsefulla för kommuners och regioners utveckling. Riksdagen har därför reviderat lagen om kommunernas ansvar för bostadsförsörjningen och preciserat innehåll, process och det regionala perspektivet i riktlinjerna.

Haninge kommun har beslutat om tolv mål för inriktningen av kommunens verksamhet de kommande åren. Mål 8 handlar om Nya bostäder i bra lägen och en av indikatorerna är att antalet inflyttningsbara bostäder i Haninge ska uppgå till 2400 från 2015 till 2018.

Uppdraget

Kommunfullmäktige gav 2014-12-08 (§235) översiktsplaneberedningen ett utökat uppdrag med reviderad bostadsstrategi:

- Att genomföra en översyn och aktualitetsprövning av bostadsstrategin från 2011
- Att överväga inarbetning av bostadsstrategin i översiktsplanen
- Att se över former för uppföljning och rapportering av bostadsfrågor

Gällande riktlinjer för bostadsförsörjningen beslutades av kommunfullmäktige redan 2008. De har förnyats genom antagande i kommunfullmäktige av ”Bostadsstrategi för Haninge kommun” 2011-05-02. Bostadsstrategin från 2011 innehåller inga förändringar av riktlinjerna för bostadsbyggandet som antogs 2008 men förtydligar vad bostadsriktlinjerna handlar om. Bostadsstrategin kan därför likställas med bostadsriktlinjer och det är alltså bostadsriktlinjerna som ska revideras genom det uppdrag som kommunfullmäktige givit 2014.

Som framgår ovan av lagstiftningen ska riktlinjer för bostadsbyggande grundas på en analys av den demografiska utvecklingen, av efterfrågan på bostäder, bostadsbehovet för särskilda grupper och marknadsförutsättningar. Denna rapport utgör analysen av bostadsmarknaden i Haninge och ligger till grund för revideringen av bostadsriktlinjerna. Rapporten svarar även på uppdraget från kommunfullmäktige om inarbetning av riktlinjerna för bostadsbyggande i översiktsplanen samt former för uppföljning och rapportering av bostadsfrågor.

Vad säger lagen?

I lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (SFS 2000:1 383 och 2013:866) sägs bland annat:

”1 § Varje kommun ska med riktlinjer planera för bostadsförsörjningen i kommunen. Syftet med planeringen ska vara att skapa förutsättningar för alla i kommunen att leva i goda bostäder och för att främja att ändamålsenliga åtgärder för bostadsförsörjningen förbereds och genomförs.

Vid planeringen av bostadsförsörjningen ska kommunen samråda med berörda kommuner och ge länsstyrelsen, aktören med ansvar för regionalt tillväxtarbete i länet och andra regionala organ tillfälle att yttra sig.

Riktlinjer för bostadsförsörjningen ska antas av kommunfullmäktige under varje mandatperiod. Förändras förutsättningarna för de antagna riktlinjerna ska nya riktlinjer upprättas och antas av kommunfullmäktige.

2 § Kommunens riktlinjer för bostadsförsörjningen ska minst innehålla följande uppgifter:

- kommunens mål för bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet,
- kommunens planerade insatser för att nå uppsatta mål, och
- hur kommunen har tagit hänsyn till relevanta nationella och regionala mål, planer och program som är av betydelse för bostadsförsörjningen.

Uppgifterna ska särskilt grundas på en analys av den demografiska utvecklingen, av efterfrågan på bostäder, bostadsbehovet för särskilda grupper och marknadsförutsättningar.”

Regeringens mål för bostadsmarknader

”Målet är långsiktigt väl fungerande bostadsmarknader där konsumenternas efterfrågan möter ett utbud av bostäder som svarar mot behoven.”

Källa: Budgetpropositionen 2011/12:1, sid 29.

Vad får kommunen bestämma och göra?

Kommunen har planmonopol och bestämmer var olika slags byggnader ska byggas och hur de ska vara utformade. Däremot bestämmer kommunen inte om något ska byggas eller inte – det bestämmer varje byggherre själv. Kommunen kan heller inte bestämma vilken upplåtelseform nya bostäder skall ha (t.ex. hyres- eller bostadsrätter), med undantag i de fall kommunen själv äger marken.

En viktig del i företags beslut om nybyggande är kunskap om den lokala marknaden, befolkningsutvecklingen och vilka förväntningar som finns om framtida vinster på investeringen. De bedömningar av fastighetsmarknaden som görs av värderingsföretag och banker påverkar byggherrars intresse för att investera i Haninge. Kommunen kan också bidra med information om det lokala bostadsbehovet, utvecklingsplaner m.m. som bidrar till att stimulera ett bostadsbyggande som motsvarar behoven. Bland de större privata hyresvärdarna i Haninge finns Akelius, Alecta, Carnegie, Stena och Wallenstam.

En kommun kan ge sitt allmännyttiga bostadsbolag direktiv att de ska bidra till bostadsförsörjningen för olika grupper i samhället, eller bygga ett visst antal bostäder under en angiven tidsperiod. Det går också att använda bolagets vinst till bostadssociala åtgärder, under förutsättning att det kan drivas på ett affärsmässigt sätt. Haninge bostäder, som är mycket litet i relation till befolkningen, har direktiv om att särskilt beakta unga som behöver komma ut på bostadsmarknaden. Ägardirektiven pekar inte ut någon annan prioriterad grupp.

Den regionala bostadsmarknaden

Gemensam bostads- och arbetsmarknad

Stockholmsregionen har en gemensam arbets- och bostadsmarknad som även inbegriper Uppsala och delar av Västmanland och Södermanland. Målet i RUF 2010 är att utveckla en flerkärnig och tät region med åtta regionala stadskärnor för att avlasta den inre delen av regionen. Fyra av stadskärnorna ligger på Södertörn; Haninge, Kungens kurva, Flemingsberg och Södertälje. Södertörnskommunerna har ett gemensamt planeringsarbete för bland annat infrastruktur och bostäder. Arbetspendling över länsgränserna, både in- och utpendling, har ökat det senaste decenniet och idag är inpendlingen till länet knappt 100 000 pendlare per dag och utpendlingen knappt 40 000 pendlare per dag.

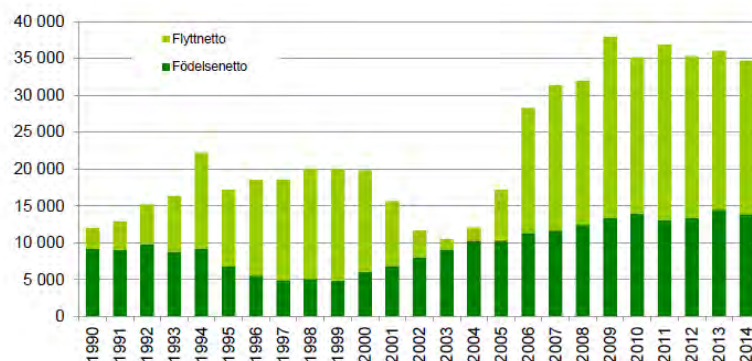
Två tredjedelar av alla arbetstillfällen i regionen ligger norr om Saltsjö-Mälarsnittet men bara hälften av den arbetsföra befolkningen bor där. Av de resor som görs dagligen inom länet är 40 procent till eller inom Stockholms innerstad och bara 6 procent av alla resor är mellan södra och norra delen av länet. Från Haninge pendlar dagligen drygt 25 000 personer (två tredjedelar av den förvärvsarbetande befolkningen) till andra kommuner, företrädesvis Stockholms stad, och in till Haninge kommer drygt 12 000 personer, också företrädesvis från Stockholm stad och övriga Södertörnskommuner, för att arbeta i Haninge. Bostadsmarknaden går därför inte att se isolerat för en enda kommun i stockholmsregionen.

Den gemensamma bostads- och arbetsmarknaden visar sig också genom att bostadsförmedlingen i Stockholm förmedlar bostäder i stora delar av länet, och även i grannlän.

Efterfrågan och behov

De senaste fem åren har länets befolkning ökat med närmare 180 000 invånare. Många nya Stockholmare är nyfödda och inflyttade unga vuxna. Den kraftiga befolkningsökningen förväntas fortsätta. 2030 väntas länet ha 2,6 miljoner invånare. Länsstyrelsen bedömer att det finns ett behov av 16 000 nya bostäder om året i länet. 2015 och 2016 bedömer de att så många bostäder kommer att byggas.

Befolkningsökningen
i Stockholms län
åren 1990 till 2014.
Källa: SCB och Länsstyrelsen

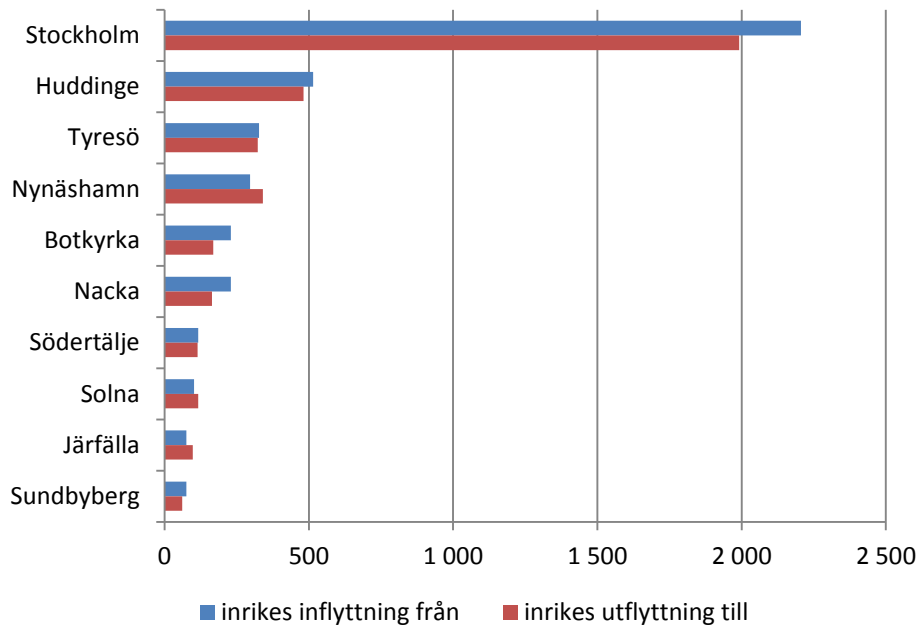

Haninge har de senaste åren haft ett positivt flyttöverskott i förhållande till länet. Två tredjedelar av dem som flyttar in till kommunen kommer från Södertörn eller övriga

länet. I Stockholms län är det framförallt Stockholms stad som har positivt flyttnetto från resten av Sverige, men har negativt flyttnetto till nästan alla kommuner i länet. Folk flyttar till Stockholm först, sen flyttar de därifrån vidare till kranskommunerna.

In- och utflyttning till Haninge

Den största nettoinflyttningen 2014 till Haninge kom från Södertörnskommunerna och då våra närmaste grannar, dvs. Stockholm, Huddinge, Tyresö och Botkyrka. Undantaget är Nynäshamn till vilken det sker en nettoutflyttning.

Utbud och bostadsbyggande

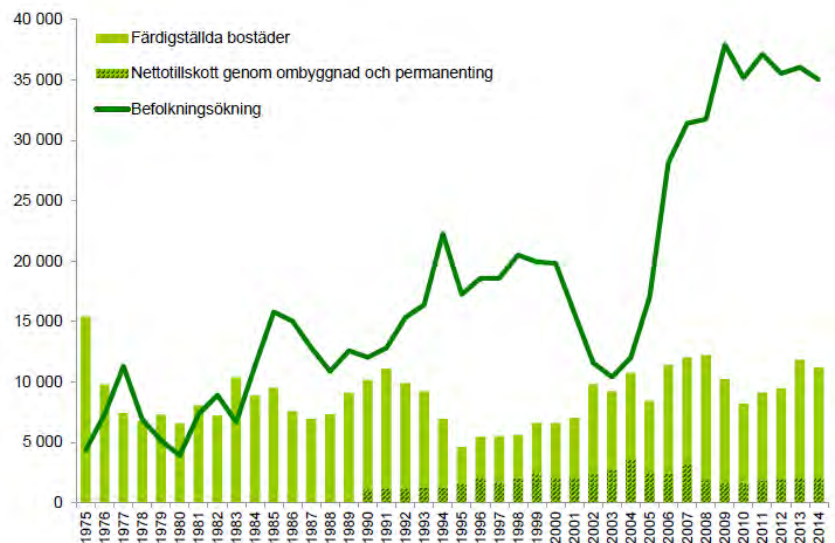
I regionen finns cirka en miljon bostäder varav knappt hälften av bostadsbeståndet består av tvåor och treor. För att alla hushålls olika behov ska tillgodoses behöver det finnas en blandning av olika slags bostäder. Länsstyrelsen konstaterar att genom de ombildningar som skett från hyresrätter till bostadsrätter, framförallt i Stockholm stad, så är nu bostadsrätter vanligast. Det har även byggts mer bostadsrätter än hyresrätter sedan 1990-talet.

Bostadsbyggandet är nu högt i länet. Antalet påbörjade bostäder 2014 ökade stort och bostadstillskottet är nära det regionala målet. Bedömningen är att bostadsbyggandet fortsätter att vara högt de kommande åren. Trots det anser länsstyrelsen att bostadsbyggandet inte har hängt med och ser att det råder underskott på bostäder i länets alla kommuner. Det medför att allt fler grupper får svårt att hitta en bostad som motsvarar behoven i olika skeden av livet.

Tillskottet av bostäder
och befolkningsökningen
i Stockholms län åren
1975–2014.

Källa: SCB, Landstinget
och Länsstyrelsen

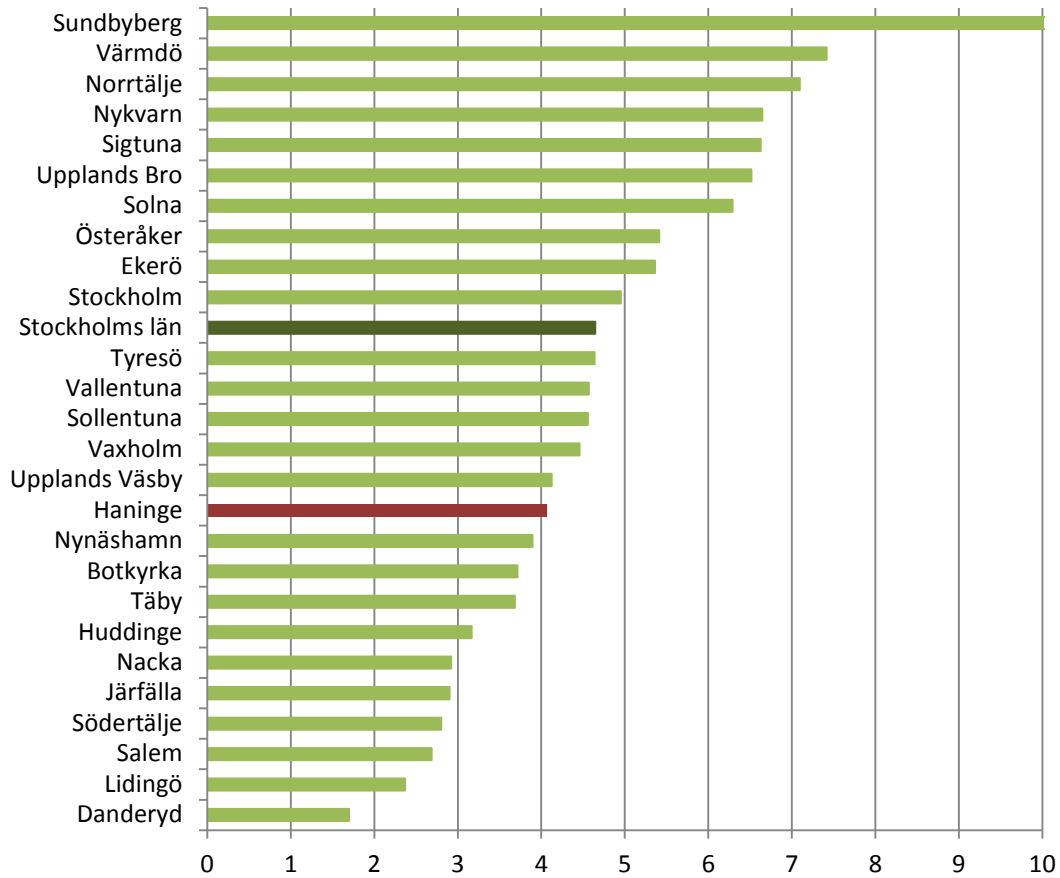
Under många år påbörjades hälften av länets bostäder i Stockholm stad. Sedan ett par år tillbaka minskar Stockholm stads andel av bostadsbyggandet och bidrar nu med en tredjedel. Det beror, enligt länsstyrelsen, på ökade ambitioner i kranskommunerna, skillnader i markpriser och att det blivit mer attraktivt och lönsamt att bygga i kranskommunerna. Tobins Q, som är ett mått på betalningsvilja för bostadsrätter i relation till byggkostnaden, visar att det 2009 var lönsamt att bygga i och kring Stockholms innerstad, och på halvperifer platser som Tyresö. Däremot var det olönsamt eller knappt lönsamt i Haninge. Förra året visade måttet istället att det var lönsamt att bygga i hela Haninge med undantag för Jordbro och södra Tungelsta.¹

Under åren 2010-2014 byggdes 1 630 bostäder i Haninge, vilket motsvarar 4,0 per 1 000 invånare. Det är lite mindre än genomsnittet för länet, som var 4,6 per 1 000 invånare.

¹ Olle Netzell (2015): *Markpriser, markbrist och byggande. Marknadsrapport mars 2015*, s. 16-18. Boverket, Karlskrona.

Färdigställda bostäder per år och tusen invånare, 2010-2014

Kommentar

Länsstyrelsen konstaterar att det byggs färre bostäder i Haninge i förhållande till befolkningsstorleken än för regionen i genomsnitt. Om Haninge ska leva upp till översiktsplanens vision och mål om att vara en motor för tillväxten på Södertörn och erbjuda ett attraktivt och hållbart boende behöver bostadsförsörjningen i kommunen möjliggöra:

- Ett bostadsbyggande minst i nivå med regionen
- Bostadsbyggande i lägen med god kollektivtrafikförsörjning till övriga regionen

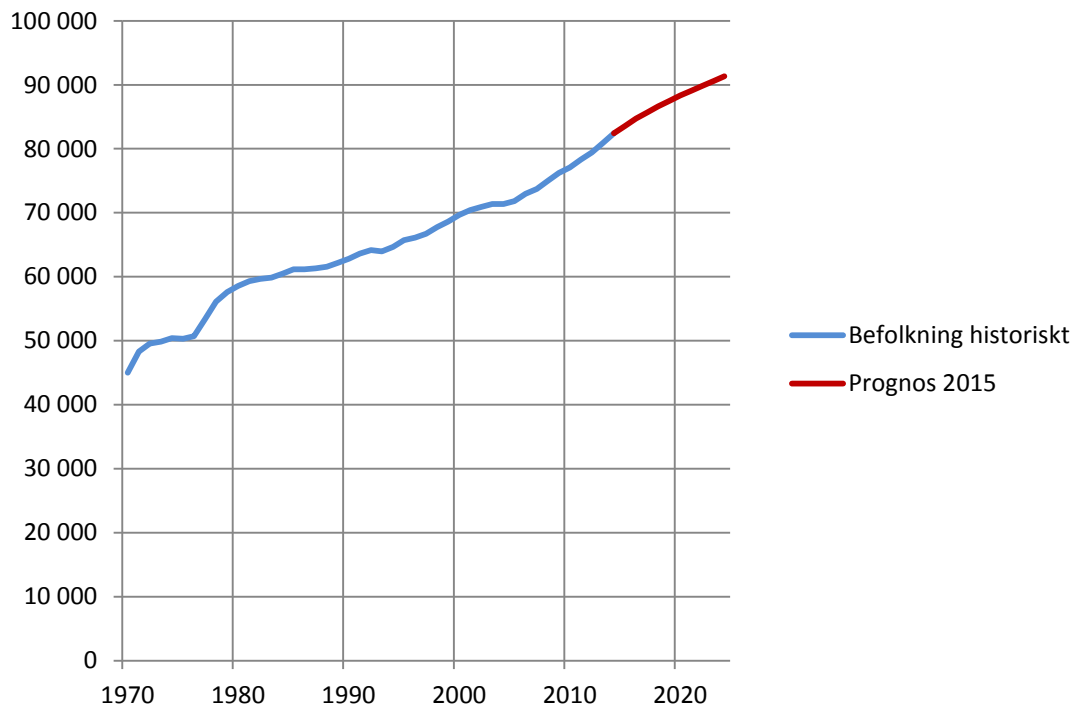
Efterfrågan och behov

Efterfrågan och behov av bostäder styrs av många olika faktorer. Befolkningens storlek och antalet hushåll i olika hushållstyper är en viktig faktor. Efterfrågan syns i kötiderna för hyresrätter och i priserna för bostadsrätter och villor.

Inte alla som behöver en bostad har möjlighet att efterfråga det på marknaden. Två grupper som har stora problem med kortvariga och osäkra andrahandskontrakt är unga som flyttar till Stockholmsregionen och personer som nyligen kommit till Sverige. Båda dessa grupper saknar i allmänhet både tillräcklig kötid för att få en äldre hyresrätt, och pengar för att köpa en bostad eller hyra en nybyggd hyresrätt. I det här fallet är alltså efterfrågan och behov olika saker.

Befolkning

Befolkning 1970-2014 och prognos till 2024

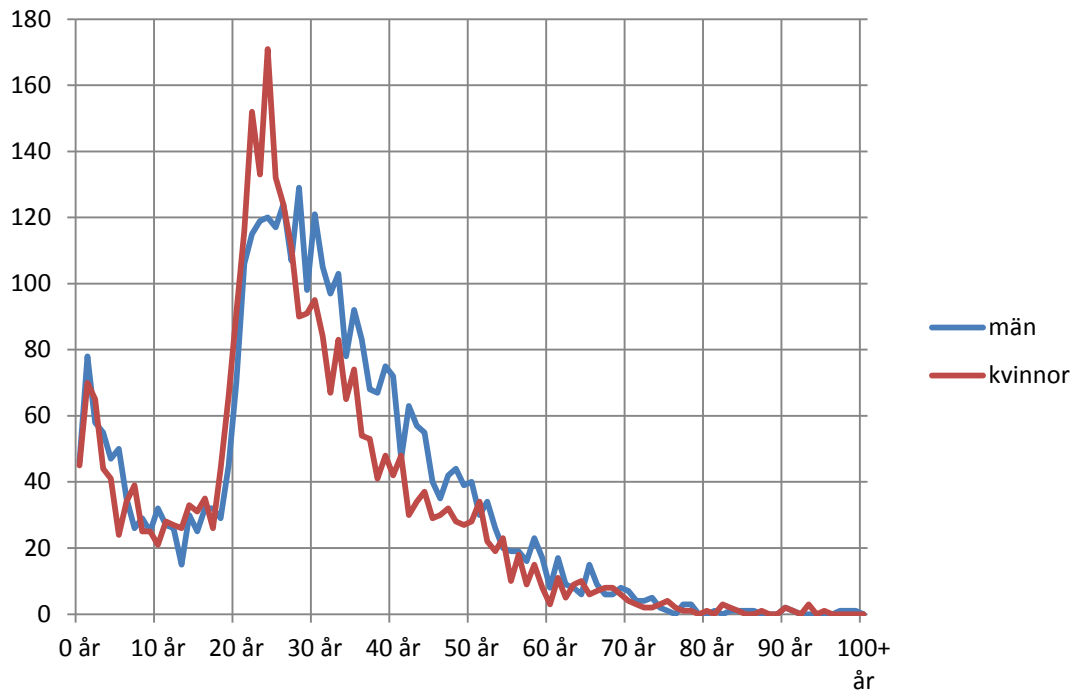

Befolkningsprognosen används som en grund för var det ska byggas i framtiden, och hur kommunal service ska byggas ut. Samtidigt används byggprognoserna som indata i befolkningsprognosen. Byggande är dessutom den mest osäkra komponenten i befolkningsprognosen, eftersom det är så pass konjunkturkänsligt, och kan variera kraftigt från ett år till nästa. Men, även om ingen flyttade in eller ut ur Haninge så skulle befolkningen öka med ungefär 500 personer per år, eftersom det föds fler Haningebor än det dör.

Prognosen visar en befolkningsökning på cirka 13 000 personer fram till 2030, men vi kan anta att ett större bostadsbyggande också skulle leda till fler invånare än vad prognosen visar.

Inflyttade till Haninge efter kön och ålder

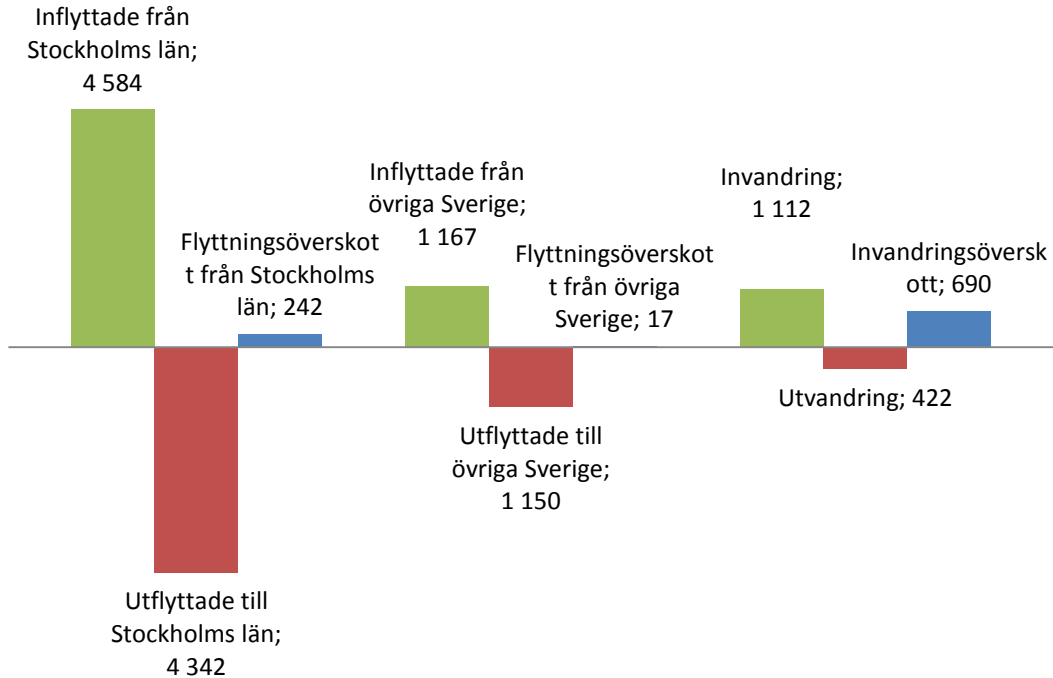
Av dem som flyttade till Haninge 2014 var många unga vuxna i 20–30-årsåldern. Kvinnorna som flyttar till Haninge är något yngre än männen som flyttar hit. Många av inflyttarna är också småbarnsfamiljer, vilket syns på de många inflyttade i åldern 0-3 år (föräldrarna är lite mer spridda i ålder).

De flesta av dem som flyttar gör det ganska lokalt. Ungefär 5 000 personer flyttar årligen inom kommunen. Av dem som flyttade in till kommunen kom två tredjedelar från andra kommuner i länet, främst Stockholm och Södertörn. En sjättedel kom från övriga Sverige och en sjättedel från utlandet. Många av dem som flyttar flyttar in i samma upplåtelseform som de lämnar (från bostadsrätt till bostadsrätt, från hyresrätt till hyresrätt osv).²

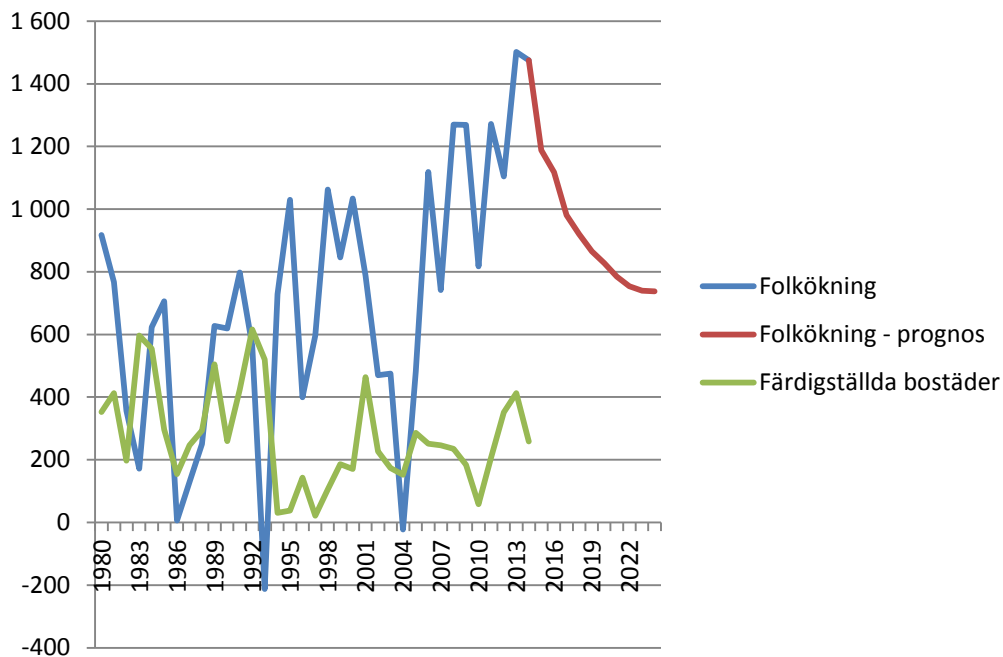
² Maria Pleiborn (2015): "Bostadsutbud och bostadsbehov: Kunskapsuppbyggnad om rörlighet" s. 46. Ur *Bostadsmarknaden – en komplex väg från teori till praktik*. Tillväxt- och regionplaneförvaltningen, Stockholms läns landsting.

Flyttningar till och från Haninge 2014. Antal personer.

Folkökning 1980-2014, prognos 2015-2024 och antal färdigställda bostäder

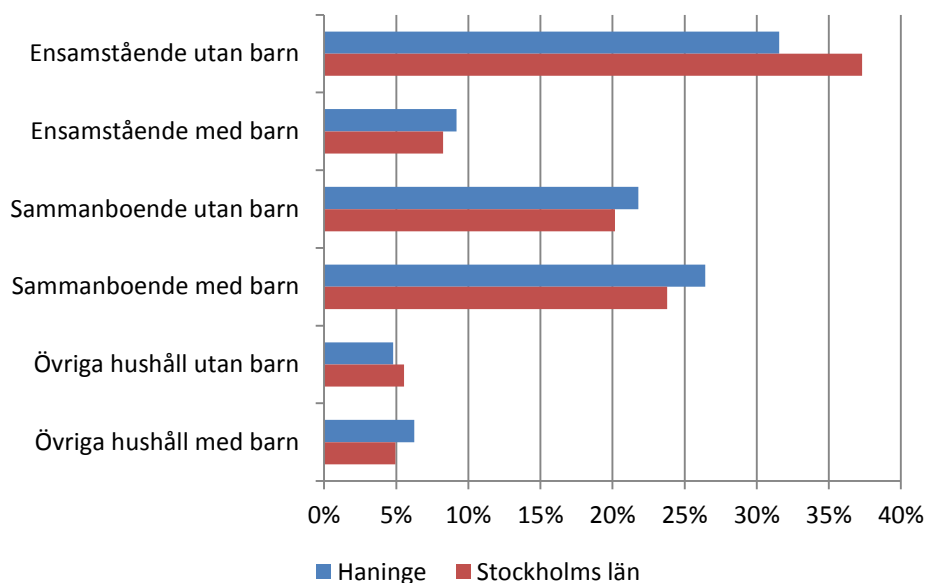
Haninge har haft en snabb befolkningsökning i några år. Framöver väntas både in- och utflyttningen öka, men eftersom utflyttningen ökar i lite snabbare takt väntas folkökningen mattas av (med fortfarande ligga på 700 personer om året eller mer).

Före 90-talskrisen följdes kurvorna för bostadsbyggande och folkökning mer eller mindre åt, det byggdes alltså ungefär en lägenhet för varje ny invånare (riktigt så stort är i allmänhet inte behovet). Efter krisen har befolkningsökningen legat högt över antalet nybyggda bostäder under alla år utom ett.

Det finns statistik om både *antalet hushåll* som tillhör olika hushållstyper, och *antalet personer* som bor i olika sorters hushåll.

2013 fanns det 31 563 hushåll i Haninge. Av dem var 10 081 ensamhushåll. Den näst vanligaste hushållstypen var sammanboende med barn (8 377 hushåll), följt av sammanboende utan barn (6 888 hushåll). Jämfört med länet så finns det en mindre andel enpersonshushåll i Haninge, men fler sammanboende par, med och utan barn.

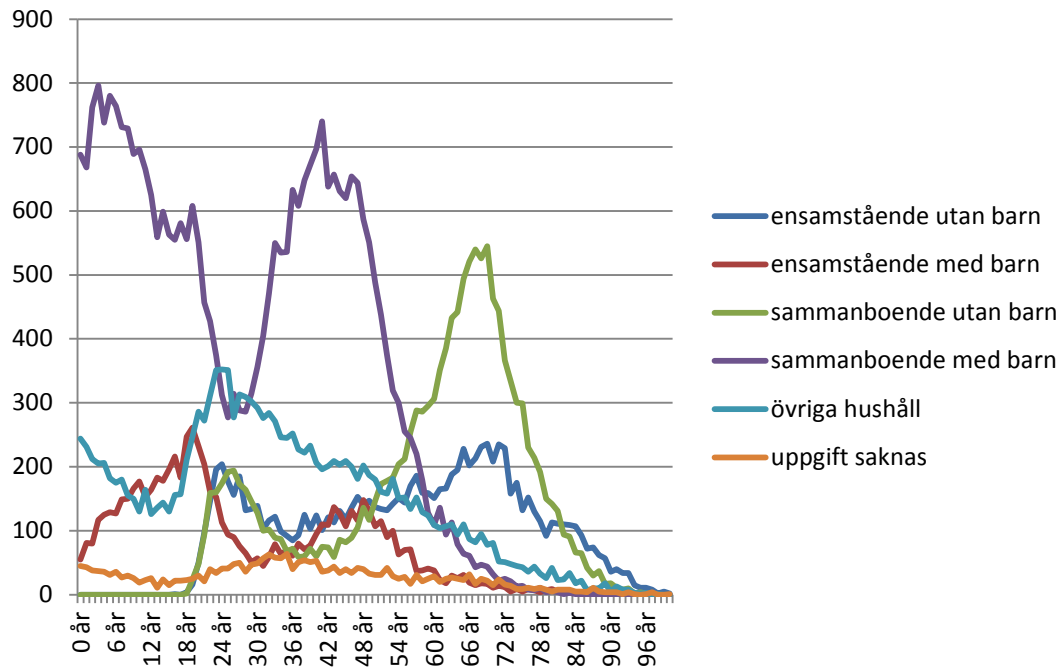
Andel hushåll efter hushållstyp

Upp till 55-årsåldern är det vanligast att bo i hushållstypen sammanboende med barn. Därefter, när barnen för det mesta flyttat ut, blir det vanligast att bo i hushållstypen sammanboende utan barn. Från 80-årsåldern och uppåt är det vanligast att bo själv. Bland yngre är det fler män än kvinnor som bor själva, bland äldre är det fler kvinnor än män som bor själva (kvinnor lever ofta längre än män).

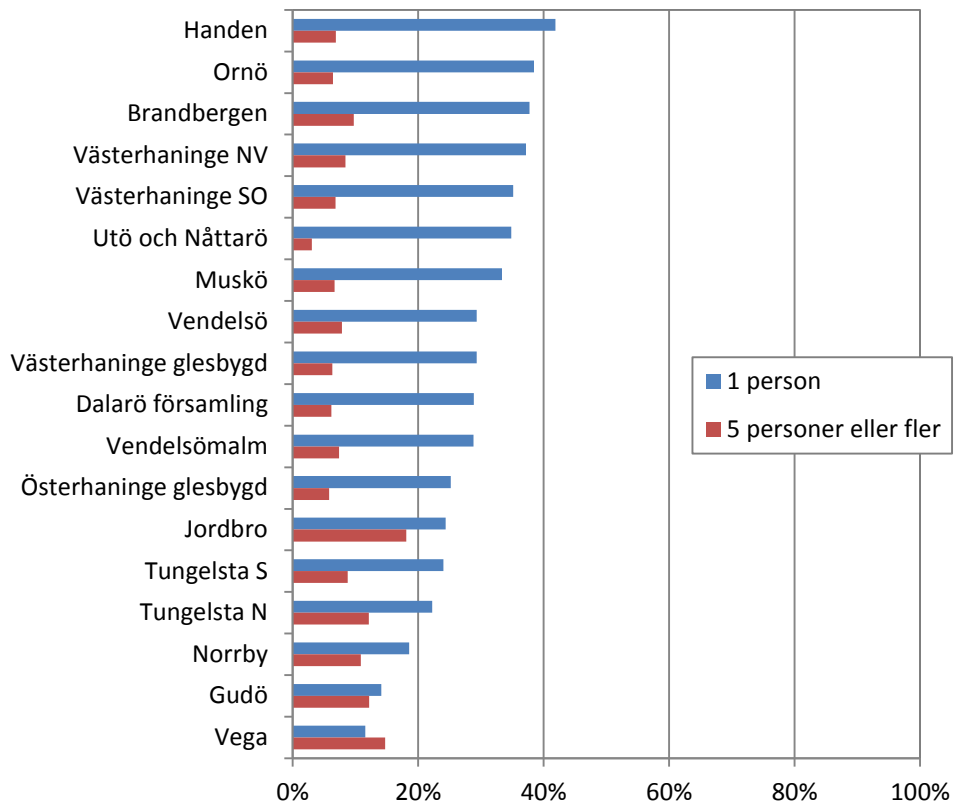
Befolkning efter hushållstyp och ålder

Flest antal personer per hushåll, 3,19 personer, bor i Vega. Minst antal personer per hushåll bor i Handen och på öarna.

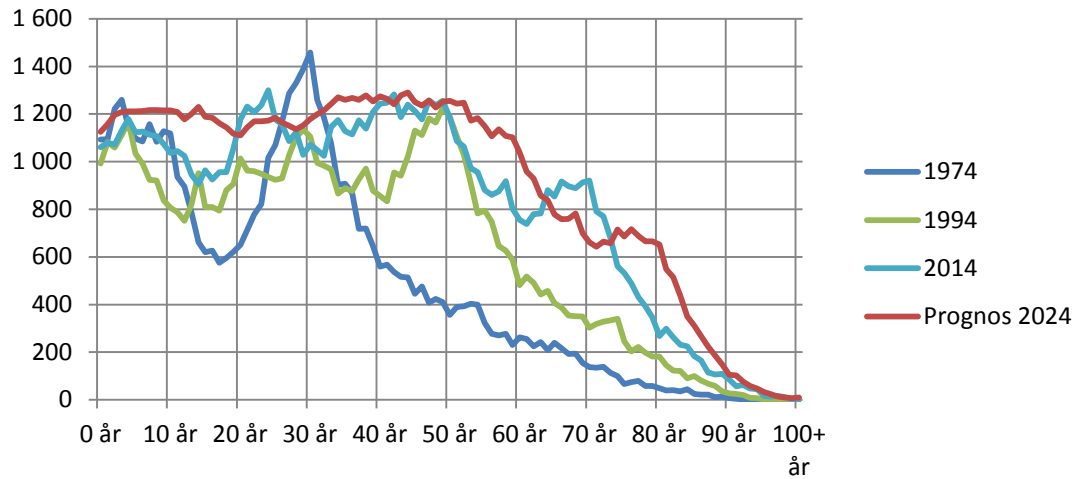
Andel små respektive stora hushåll

Störst andel enpersonshushåll finns också i Handen, där består 42 procent av hushållen av en enda person. I Vega är bara 12 procent av hushållen enpersonshushåll. I Jordbro består 18 procent av hushållen av fem eller fler personer, medan det bara är 3 procent av hushållen på Utö och Nåttarö som är så stora.

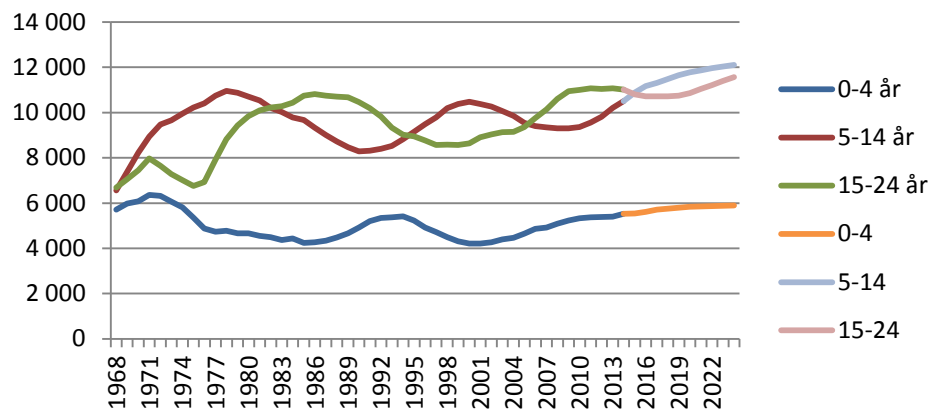

Åldersfördelning i Haninge 1974, 1994, 2014 och prognos 2024

På 1970-talet hade Haninge en väldigt ung befolkning, med en tydlig topp i trettioårsåldern och barn under tio år. Sedan dess har åldersfördelningen blivit mer jämn, och kommunen har fått en ökad andel äldre.

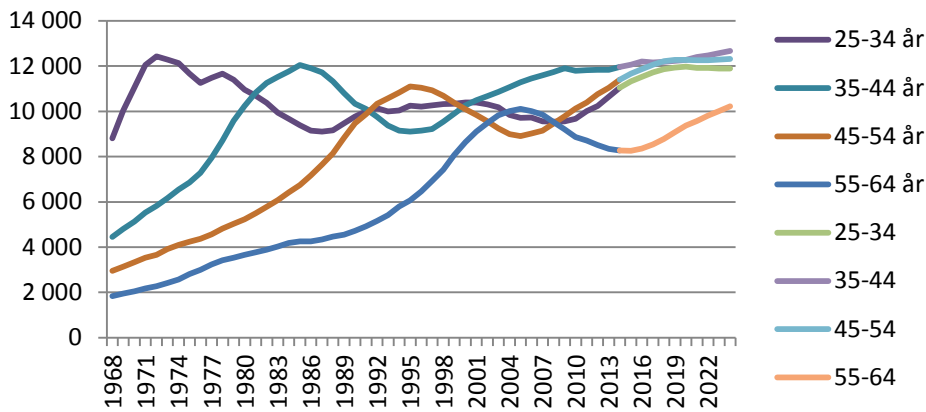
Befolkningsutveckling 1968-2024, barn och unga vuxna

Bland barn i åldern 0-14 år bor två tredjedelar i hushåll med två vuxna och barn. Andel som bor med en ensamstående förälder ökar från 9 procent bland de minsta barnen till 16 procent bland 5-14-åringarna. Bland 15-19-åringarna bor fortfarande en majoritet i sammanboende hushåll med barn. Mindre än en procent av dem bor själva. Bland 20-24-åringarna bor ungefär en tredjedel i hushållstypen sammanboende med barn (antingen hemma hos sina föräldrar eller så är de föräldrar själva). Tio procent bor själva. Det är dock sannolikt många unga som bor någon annanstans än vad som är registrerat i folkbokföringen, t.ex. på grund av att de bor svart i andra hand.

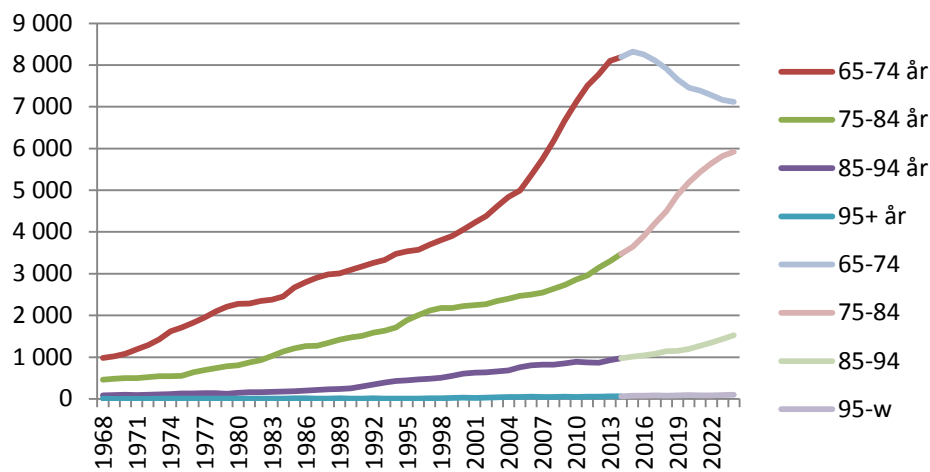

Befolkningsutveckling 1968-2024, vuxna i arbetsför ålder

I åldersgrupperna 25-34, 35-44 och 45-54 år är det vanligast att bo i sammanboende hushåll med barn. Bland 55-64-åringarna är det istället vanligast att vara sammanboende utan barn (efter att barnen flyttat hemifrån). I den åldern ökar också andelen som bor själva, till 20 procent.

Befolkningsutveckling äldre

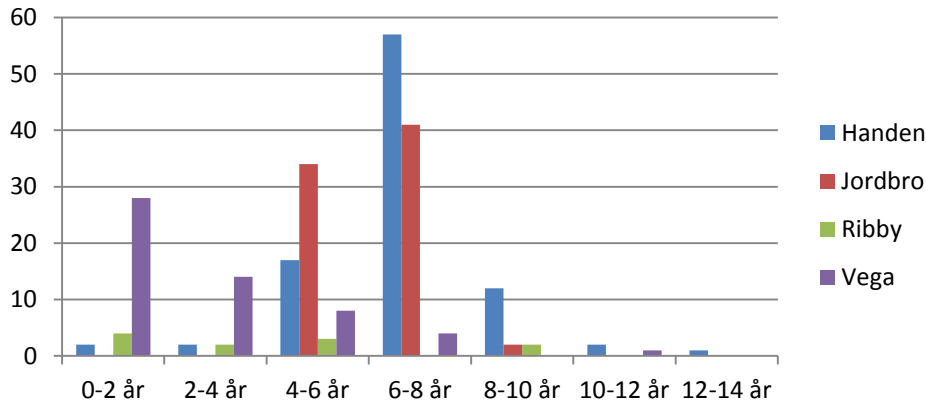

Bland de yngsta pensionärerna, 65-75 år, bor 55 procent sammanboende utan hemmavarande barn och 27 procent bor själva. Med högre ålder ökar andelen ensamhushåll, till 62 procent av Haningeborna över 95 år.

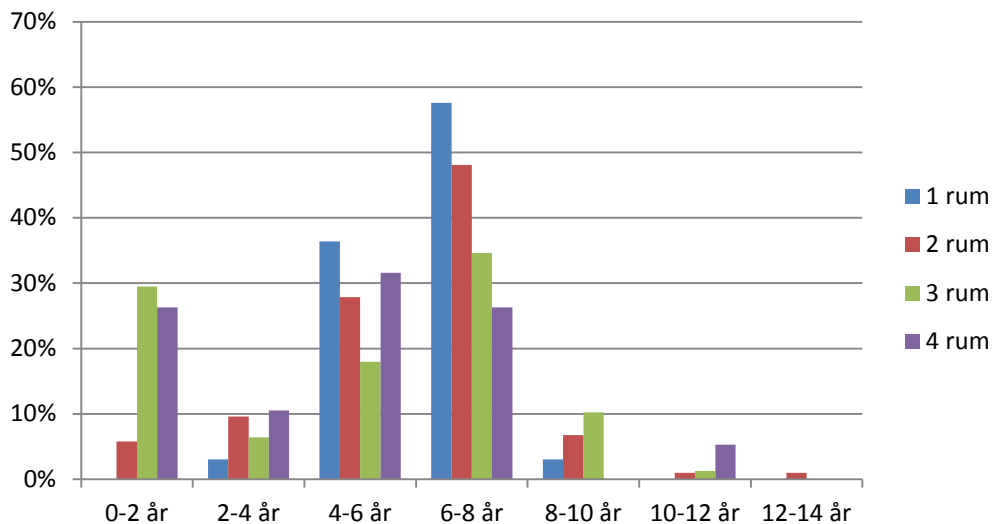
Kötider och kostnader för hyresrätter

Kötider, hyresrätter förmedlade av Stockholms stads bostadskö

Av de 236 hyresrätter i Haninge som förmedlades av Stockholms stads bostadskö under 2014 krävdes en kötid på 6 år eller längre för 114 av dem. De bostäder där det räckte med kortare kötid var framförallt treor och fyror. Även lägenheterna i Vega hade kortare kötid, vilket kan ha att göra med hyresnivåerna.

Kötider, hyresrätter förmedlade av Stockholms stads bostadskö

Haninge bostäder äger 2 133 lägenheter. Varje år är det ungefär 200 lägenheter som byter hyresgäst. Av dessa 200 kommer ungefär 80 procent ut till intressekön, övriga är byten som hyresgästerna själva ordnat.

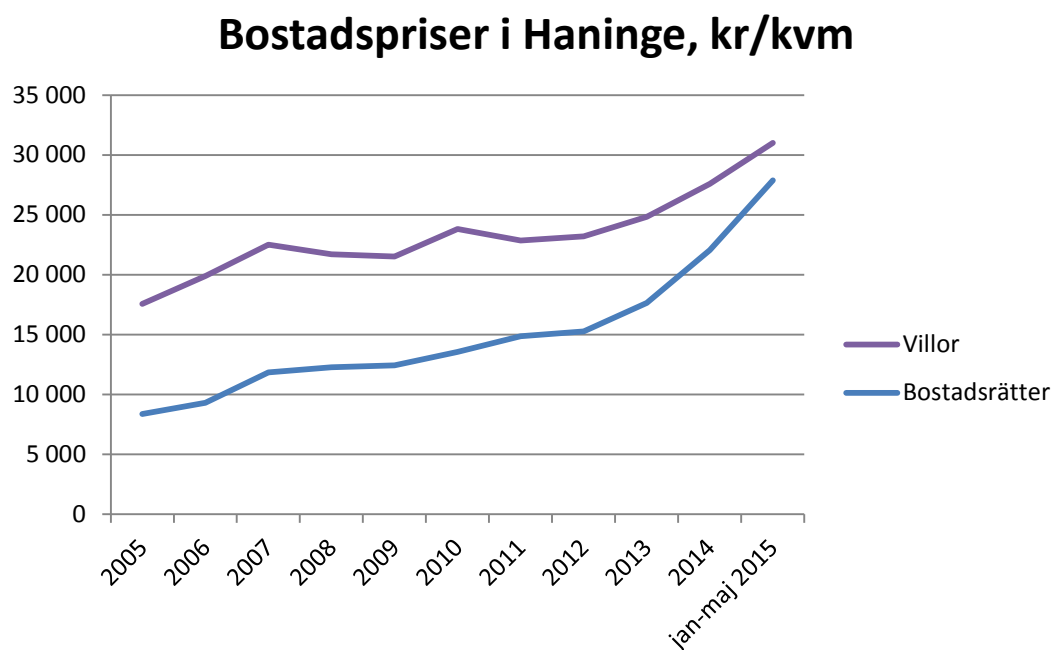
Förutom Haninge bostäders bestånd finns ytterligare 6 000 hyresrätter i Haninge. Om vi antar att omsättningen är ungefär lika stor som i Haninge bostäders bestånd, dvs. 10

procent, skulle det innebära att 600 lägenheter om året bytte hyresgäst i kommunen. Ungefär 250 förmedlas av Stockholms stads bostadsförmedling, dit hyresvärdar kan lämna sina bostäder oavsett kommun. Återstår alltså ca 350 hyresrätter, som kanske förmedlas genom t.ex. bostadsbolagens egna köer eller genom direktkontakt mellan hyresgäst och hyresvärd.

Det står 32 000 personer i Haninge bostäders intressekö. Det finns ingen köavgift, och en behöver inte göra något för att få stå kvar i kön. Bolaget planerar därför en stor registerrensning, där folk aktivt behöver svara ja för att få stå kvar i kön. Det krävs 8-9 års kötid för att få en lägenhet hos dem.

Prisutveckling bostadsrätter/villor

3

Både villa- och bostadsrättspriserna har ökat under den senaste tioårsperioden, och kvadratmeterpriserna för båda ligger kring 30 000 kronor. För villor är det en ökning med 76 procent, för bostadsrätter är ökningen 233 procent.

De Haningebor som bor i bostadsrätt har i snitt 35 kvadratmeter bostadsyta per person. Med det genomsnittliga kvadratmeterpriset motsvarar detta ett bostadspris på nästan 900 000 kronor per person.

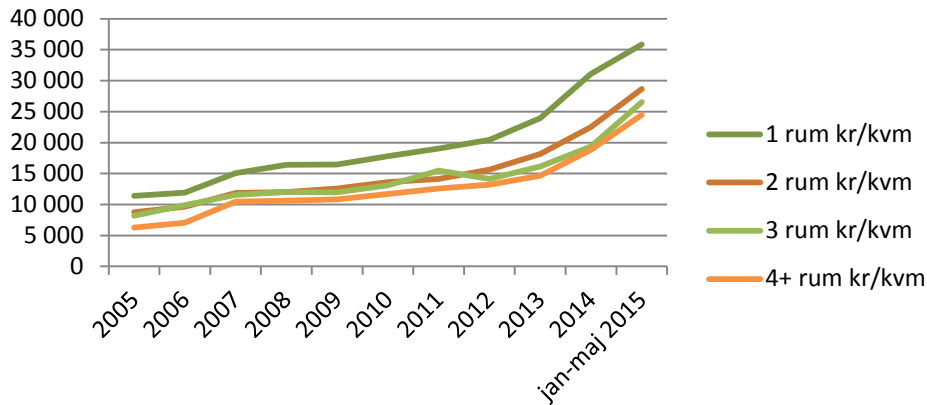
De som bor i småhus med äganderätt har i snitt 41 kvadratmeter bostadsarea per person. Med ett kvadratmeterpris på 31 002 kronor blir det en kostnad på nästan 1,3 miljoner

³ Källa: Mäklarstatistik. Det här diagrammet över bostadsrättspriser stämmer inte överens med den kommunjämförelse som finns på nästa sida. Mäklarstatistik, som tagit fram det första diagrammet, utgår från priser och antalet kvadratmeter på faktiskt antal sålda lägenheter. Kolada, där kommunjämförelsen kommer ifrån, utgår istället från total bostadsarea per hus och antar sedan ett genomsnittligt antal kvadratmeter per bostad.

per person (och högre för hela hushållet, eftersom det i allmänhet bor flera personer, både vuxna och barn, i samma bostad).

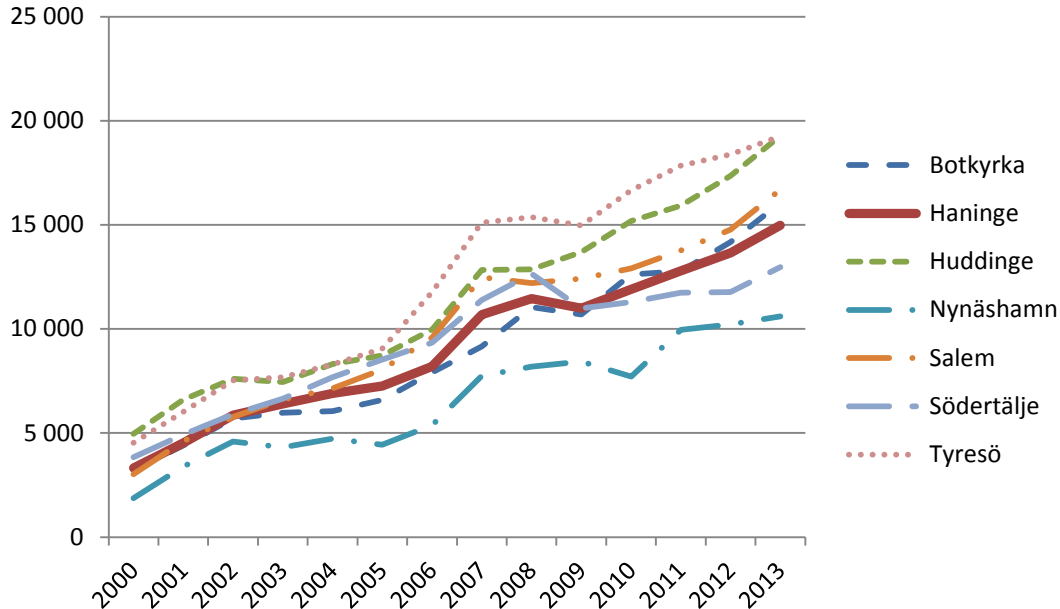
Bostadsrätter efter antal rum, kronor per kvadratmeter

4

Kvadratmeterpriserna för bostadsrätter ligger högre ju mindre lägenheterna är, och en etta kostar nästan 36 000 kronor per kvadratmeter. Priserna drivs också upp av bristen på hyresrätter.

Fastighetspris bostadsrätter, kr/kvm

5

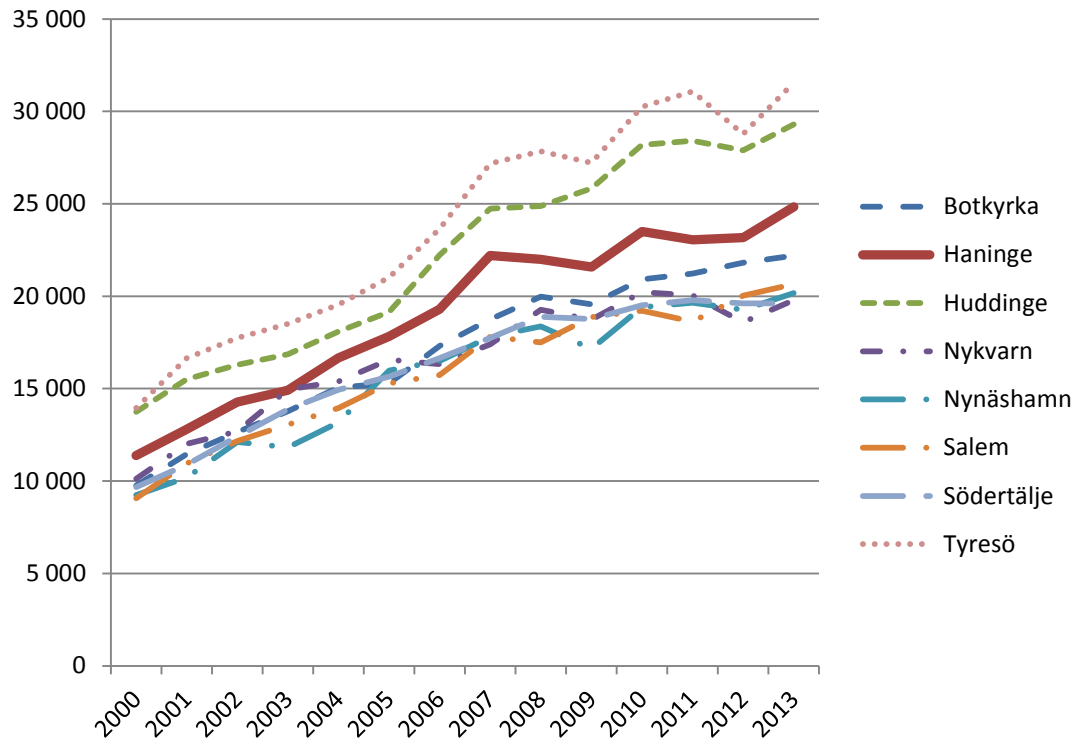
Fastighetspriserna har sedan år 2000 stigit kraftigt på hela Södertörn, och både för bostadsrätter och för småhus. Högst ligger priserna i Huddinge och Tyresö. För småhus har priserna fördubblats sedan år 2000, och för bostadsrätter har priserna flerdubblats.

⁴ Källa: Mäklarstatistik.

⁵ Källa: Kolada. Fastighetspris bostadsrätter, kr/kvm.

Fastighetspris småhus, kr/kvm

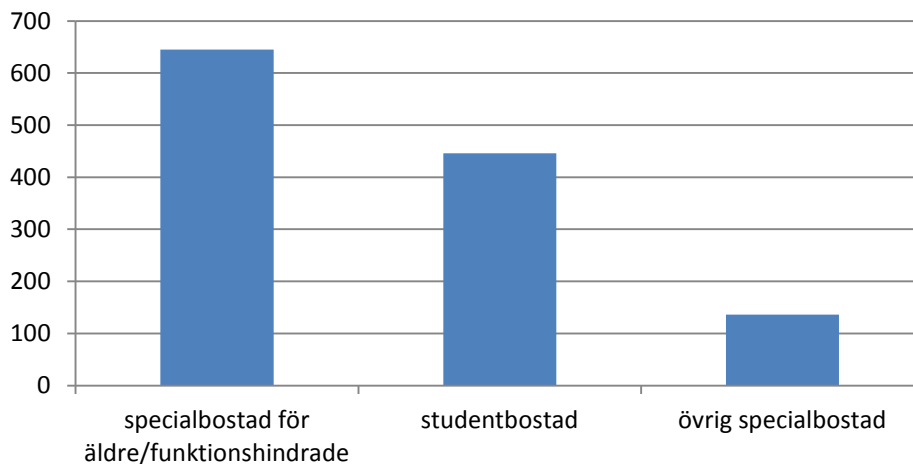
Särskilda grupper på bostadsmarknaden

Befolkningsökningen i Stockholms län består framförallt av unga vuxna som flyttar till länet och av invandring. Ingen av dessa grupper har speciellt mycket pengar, och har därför svårt att efterfråga bostadsrätter eller nybyggda hyresrätter, som ofta har mycket höga hyror. Långa kötider för hyresrätter med lägre hyror gör också att invandrare och ungdomar som inte kommer från Stockholmsområdet har svårt att ta sig in på bostadsmarknaden. Det är dessutom brist på studentbostäder i länet.

Haninge bostäder har ett särskilt uppdrag i sina ägardirektiv att prioritera unga som vill komma ut på bostadsmarknaden. Socialförvaltningen och äldreförvaltningen arbetar mot andra grupper, som har olika typer av problem att få tag på en bostad på den öppna marknaden. Dessa är personer med försörjningsstöd, hemlösa, personer med missbruksproblem, nyanlända flyktingar, fysiskt och psykiskt funktionshindrade samt äldre.

I Haninge finns drygt 1 200 specialbostäder. Dessa har mindre besittningsskydd än vanliga bostäder och hyrs ut till vissa avgränsade grupper. Bostäderna för äldre och funktionshindrade ligger spridda i flera olika delar av kommunen, medan alla studentbostäder ligger i Handen. Övriga specialbostäder kan t.ex. vara personalbostäder eller elevhem som inte räknas in i studentbostäder.

Antal specialbostäder i Haninge 2014

Utöver specialbostäderna har kommunen 170 lägenheter på sociala kontrakt. Det innebär att kommunen står på kontraktet och sedan hyr ut lägenheterna i andra hand. Av de sociala kontrakten är hälften genomgångslägenheter och den andra hälften lägenheter för personer med psykisk funktionsnedsättning. Det saknas dock lägenheter att flytta vidare till för personer som är klara med sitt genomgångsboende. För att boendekedjan med genomgångslägenheter ska fungera behövs det ett tillskott med 10-12 lägenheter per år.

Barnfamiljer där föräldrarna separerar kan få problem på bostadsmarknaden. Oavsett om barnet ska bo växelvis eller större delen av tiden hos den ena föräldern vill de ofta att båda föräldrarna bor relativt nära barnet. I områden där det huvudsakligen finns villabebyggelse kan den ena eller båda föräldrarna behöva flytta från området, vilket

därmed innebär att barnet kanske förlorar andra nätverk som kompisar och förskola/skola.⁶ En mer blandad bebyggelse vore alltså bra även ur ett barnperspektiv.

Ensamstående kvinnor med barn är överrepresenterade bland de barnfamiljer som drabbas av vräkning.⁷ Under 2014 var 11 barn i Haninge berörda av vräkning.

Ungdomar

Antalet unga i åldern 18-25 år har ökat kraftigt på grund av de stora barnkullarna som föddes i början av 1990-talet. De närmaste åren väntas de minska med ett par hundra personer, för att sedan bli fler igen under 2020-talet.

Medianåldern när unga människor i Sverige flyttar hemifrån har stigit något sedan 1990, och är idag 21 år för kvinnor och 22 år för män.⁸ De som innan flytten bodde i förortskommuner till storstäder (kommungruppen där Haninge ingår) flyttade dock hemifrån senare än unga i andra kommuner.⁹ Detta kan bero dels på bostadsbristen, dels på tillgången till högskolor, vilket gör att det går att plugga på universitetet utan att flytta hemifrån här.¹⁰

De som studerar året efter flytten är den grupp som flyttar hemifrån absolut tidigast.¹¹ Många unga studerar länge eller har olika typer av tillfälliga och otrygga anställningar, vilket gör att de har svårare att få en egen bostad.¹²

Haninge bostäder har uppdrag i sina ägardirektiv att särskilt prioritera unga som vill komma ut på bostadsmarknaden. Detta görs genom att hälften av alla ettor som blir lediga går till unga under 26 år. Det finns heller inget inkomstkrav för unga upp till 26 år (för övriga hyresgäster gäller att inkomsten ska vara tre gånger så hög som hyran).

⁶ Margareta Johansson (2015): *Hemlöshet – en fråga om bostäder. Slutrapport för länsstyrelsernas hemlöshetsuppdrag 2012-2014*, s. 21. Länsstyrelsen Skåne.

⁷ Johansson (2015) s. 21.

⁸ Anna-Karin Nylin (2015): *På egna ben. En beskrivning av ungas flytt från föräldrabemmet*, s. 15. SCB, Örebro.

⁹ Nylin (2015) s. 19.

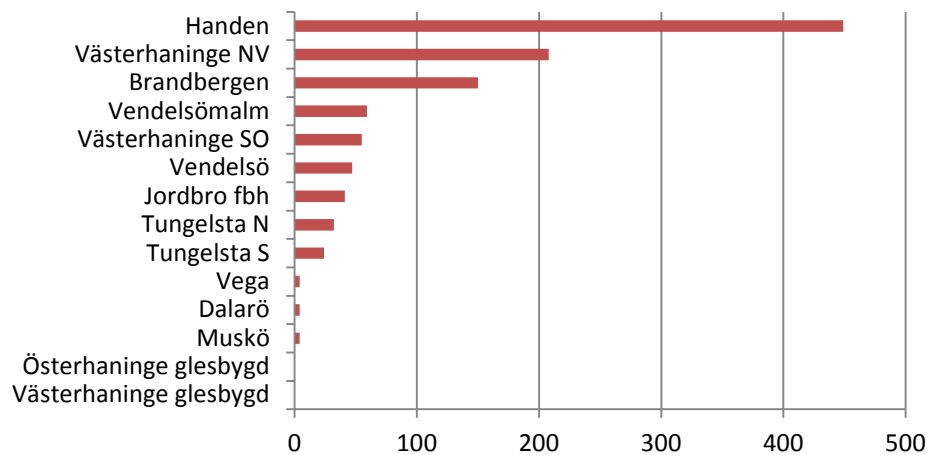
¹⁰ Nylin (2015) s. 20.

¹¹ Nylin (2015) s. 47.

¹² Johansson (2015) s. 21.

Antal lägenheter under 40 kvadrat

Nästan hälften av alla små lägenheter (upp till 40 kvadratmeter) i kommunen ligger i Handen. De små lägenheterna är dock bara 8 procent av alla de över 5 000 lägenheterna där. I Tungelsta och Västerhaninge NV är mer än tio procent av lägenheterna små. I kommunen som helhet är 6 procent av alla lägenheter 40 kvadrat eller mindre.

Hyresgästföreningen¹³ har gjort en undersökning om hur unga vuxna (20-27 år) i Stockholms län bor, och hur de skulle vilja bo. Bara 41 procent i åldersgruppen bor i egna bostäder. Ytterligare 29 procent bor i upplåtelseformer med mindre besittningsskydd, t.ex. i andra hand, inneboende eller i studentkorridor. 28 procent i åldersgruppen bor hemma hos sina föräldrar.¹⁴

Ungefär var femte ung person har svårigheter att klara sina boendekostnader, och det är också ungefär var femte ung som får ekonomisk hjälp av föräldrar eller andra anhöriga.¹⁵ Flera kommuner säger till länsstyrelsen att det är svårt att bygga billiga bostäder till unga pga. bland annat krav på tillgänglighet för funktionshindrade.¹⁶

Det är vanligast att vara kvar i hemlänet året efter flytten, särskilt för unga i storstadslänet.¹⁷ Däremot är det bara en tredjedel av dem som flyttar hemifrån från förortskommuner som flyttar inom kommunen.¹⁸ Samtidigt har Haninge ett inflyttningsöverskott i 20–21-årsåldern.

Ungefär 8 500 unga i Sverige som själva har barn saknar egen bostad.¹⁹

Studenter

I Stockholmsregionen som helhet finns 85 000 studenter, men bara 13 000 studentlägenheter. Av studenterna i Stockholms län bor ungefär en fjärdedel i bostadsrätt

¹³ Jonas Hagetoft (2015): *Hur bor unga vuxna? Hur vill de bo?* Hyresgästföreningen Stockholms län.

¹⁴ Hagetoft (2015) s. 2.

¹⁵ Hagetoft (2015) s. 8.

¹⁶ Johansson (2015) s. 21.

¹⁷ Nylin (2015) s. 10.

¹⁸ Nylin (2015) s. 32.

¹⁹ Hagetoft (2015) s. 2.

och en fjärdedel i vanlig hyresrätt. 27 procent bor antingen hemma hos sina föräldrar eller i andra hand.²⁰

Enligt Studentbostadsföretagen finns det ett omedelbart behov av 10 000 ytterligare studentbostäder i Stockholm.²¹ Studiemedlet för heltidsstudier ligger strax under 10 000 kronor i månaden, inklusive både bidrag och lån. Många nybyggda studentbostäder och andrahandskontrakt har hyror på över hälften av den summan.

Många studenter är villiga att pendla över en halvtimme till sitt lärosäte.²² Från Handen är det enbart Södertörns högskola som går att nå på mindre än 30 minuter med kollektivtrafik, men både Stockholms universitet, KTH vid Valhallavägen och Karolinska institutet går att nå på mellan 40 och 50 minuter.

Nyanlända/flyktingar/ensamkommande barn

De senaste åren har många asylsökande kommit till Sverige. Ansvaret för flyktingmottagande och bosättning av nyanlända är uppdelat på flera olika myndigheter, däribland Migrationsverket, Arbetsförmedlingen, länsstyrelserna och kommunerna. Trots att det kommer många flyktingar till Sverige ser det inte ut som invandringen är speciellt mycket högre än tidigare. Det beror på att människor räknas som invandrade i befolkningsstatistiken först när de fått beviljat uppehållstillstånd. Medan de får sin asylansökan behandlad räknas de alltså inte som invandrade.

För att mottagningsprocessen ska kunna fungera är det viktigt att kommunerna tar fram bostäder för att kunna ta emot de personer som fått permanent uppehållstillstånd. Asylsökande kan välja eget boende under väntetiden eller vänta i ett av Migrationsverkets anläggningsboenden. De som sedan beviljas uppehållstillstånd får vänta på bosättning i kommun eller hittar sitt boende på egen hand. Migrationsverket har svårt att hitta kommuner som med tillräcklig beredskap och kapacitet kan ta emot nyanlända.

Kommunfullmäktige beslutade i april 2015 att teckna en överenskommelse med Länsstyrelsen om att ta emot 98 nyanlända flyktingar per år. Kommunfullmäktige gav samtidigt socialnämnden i uppdrag att i samråd med kommunstyrelsen ta fram en plan för tillgång till fler lägenheter. En ny lag om kommunernas flyktingmottagande kommer under våren 2016. Den innebär att antalet flyktingar som ska bosättas i kommunen inte längre sker genom överenskommelser utan på anvisning. Nästa års fördelningstal för flyktingmottagande anger att Haninge bör ta emot 253 personer. På grund av höstens ökande flyktinginvandring kommer mottagandet av nyanlända som ska bosättas att öka även 2017 och 2018.

Ett operativt samarbete planeras för att skapa en pool av genomgångslägenheter för mottagna flyktingar. Ett fortsatt samarbete behövs för att även fortsättningsvis få tag på tillräckligt många lägenheter. Hur många lägenheter som behövs beror på lägenheternas storlek och storleken på de familjer som väntar på en kommunplacering. En strategi för att få fram bostäder till flyktingar måste också harmoniera med socialförvaltningens övriga verksamhet. Behovet av genomgångslägenheter för flera grupper behöver

²⁰ Anna Wallgren, Veronica Sällemark, Ella Coogan (2015). *Bostads krisen – från nyhet till norm. SSCOs bostadsrapport 2015*, s. 6-7. Stockholms studentkårers centralorganisation.

²¹ *Studboguiden 2015. En genomgång av situationen på landets studieorter*, s. 7. Studentbostadsföretagen.

²² Wallgren, Sällemark, Coogan (2015) s. 13.

uppmärksammas och utgångspunkten måste vara de riktlinjer för bostadsförsörjning som finns.

Den modell som föreslås är att erbjuda mottagna flyktingar en genomgångslägenhet under initialt två år. Under boendetiden ges bosocialt stöd så att de mottagna på sikt kan skaffa sig en egen lägenhet.

För att kunna möta kommunens åtagande behöver en pool med genomgångslägenheter skapas. Lägenheterna behöver vara av varierande storlekar men till övervägande del bestå av ettor och tvåor.

Utöver de lägenheter som behövs till lägenhetspoolen behöver kommunen teckna avtal med de fastighetsägare som producerar nya hyresrätter om inhyrning av en andel av dessa lägenheter för kommunens olika behov. Det kommer behövas ett fortsatt inflöde av lägenheter för att klara kommunens behov för flyktingmottagande.

Personer med försörjningsstöd

Det finns ungefär 800 hushåll med försörjningsstöd i kommunen. Ungefär 500 av dem saknar förstahandskontrakt och bor i osäkra hyresförhållanden. Av dem är det många som helt saknar bostad och behöver tillfälligt boende.

Risken för ökade kostnader för tillfälliga boenden under 2015 bedöms som stor. Kostnaderna för tillfälligt boende har ökat med 40 procent mellan 2013 och 2014. Detta har sin grund i att bostadssituationen i Stockholms län är mycket besvärlig.

Hemlöshet

Grupper som är särskilt utsatta för hemlöshet är unga, barnfamiljer, nyanlända flyktingar och EU-migranter.²³ Socialstyrelsen skiljer på fyra typer av hemlöshet:

- Akut hemlöshet då personen befinner sig på t.ex. natthärbärge eller sover utomhus. Totalt är 56 personer akut hemlösa i Haninge.
- Institutionsvistelse där personen ska skrivas ut från någon typ av institution inom tre månader, men inte har någon ordnad bostad att ta vägen till. Detta gäller 75 personer i Haninge.
- Långsiktiga boendelösningar där kommunen står för kontraktet, t.ex. träningslägenheter. Detta gäller 114 personer i Haninge.
- Eget ordnat kortsiktigt boende omfattar personer som tillfälligt och utan hyreskontrakt bor t.ex. hemma hos vänner. Detta gäller 75 personer i Haninge.

Totalt finns alltså 320 hemlösa i kommunen.

Vanliga hyresvärdar är skyldiga att rapportera inkasson och hyresskulder till kronofogden, som i sin tur informerar kommunen. Socialtjänsten kan då dels försöka häva vräkningen, dels vara med om själva vräkningen ändå sker. Bostadsrättsföreningar har däremot ingen skyldighet att rapportera när deras hyresgäster riskerar vräkning. De har dessutom ofta ekonomiska intressen av att hyresgäster flyttar ut, för att på så sätt

²³ Johansson (2015) s. 7.

kunna sälja lägenheterna. Detta gör det svårare för kommunen att arbeta vräkningsförebyggande.

Personer med missbruksproblem

För personer med psykisk ohälsa, ibland förenat med missbruk, finns bl.a. insatser genom olika former av boenden. Dessa består till två tredjedelar av genomgångsboenden och resten av boenden av mer långsiktig karaktär. Behovet för denna grupp uppskattas till en eller två lägenheter per år.

Bristen på bostäder, framförallt lägenheter, försvårar också för socialförvaltningen att hyra in bostäder som s.k. träningsboende. Detta medför också att personer blir kvar på t.ex. stödboende trots att de hade kunnat flytta vidare.

De flesta som har eller har haft allvarliga missbruksproblem har låga inkomster, vilket gör situationen ännu svårare. Socialförvaltningen bedömer att det behövs 4-5 lägenheter per år till dem.

Stockholms stad arbetar med Bostad först, där folk först får en bostad, och sedan får hjälp att t.ex. få jobb och bli fri från missbruksproblem. I Haninge går det inte att arbeta på det sättet eftersom socialförvaltningen inte har tillräckligt mycket lägenheter för det.

Äldre och personer med funktionsnedsättning

Personer med funktionsnedsättning ska enligt FN-konvention, lagar och andra styrdokument kunna leva som andra. Även svensk äldrepolitik säger att äldre har rätt att bo kvar i sitt hem och få sina behov av vård och omsorg tillgodosedda där.

En viktig del av detta är möjligheten att kunna röra sig självständigt i samhället. Därför är det viktigt att specialbostäder för äldre och personer med funktionsnedsättning ligger nära kollektivtrafik och övrig samhällsservice. Ett tillgängligt boende möjliggör ett aktivt, självständigt liv längre upp i åldrarna. Det är dock bara en fjärdedel av alla bostäder i Sverige som är tillgängliga för en person med rullstol.²⁴ Detta kan leda till att behov av särskilt boende uppstår akut efter t.ex. en fallolycka.

Nyproducerade bostäder har generellt bättre fysisk tillgänglighet, men där är hyrorna ofta för höga för att äldre med låga pensioner ska kunna flytta dit. Andelen ensamhushåll ökar med åldern, vilket innebär ännu mindre ekonomiska resurser för att flytta till nyproducerat.²⁵

Haninge bostäder, Akelius, Stena, Carnegie och Wallenstam äger tillsammans 6 800 bostäder i Haninge. Av dessa har knappt 3 000 hiss, och nästan 3 900 saknar hiss. Dessa bolag har de senaste åren sålt 1 600 bostäder till bostadsrättsföreningar. Av de ombildade bostäderna saknade 1 450 hiss.

Bostad med särskild service för personer med funktionsnedsättning finns i två former; servicebostad och gruppboende. De ligger oftast integrerade i vanliga bostadsområden. En gruppboende, för de brukare som har ett större omvårdnadsbehov, får bestå av upp

²⁴ Johansson (2015) s. 23.

²⁵ Johansson (2015) s. 23.

till sex platser. En servicebostad, där de boende har ett mindre omsorgsbehov, får bestå av max tolv platser. Det går dock att göra servicebostäder större än tolv platser, genom att ansluta andra lägenheter i närheten. Detta gör att personalen kan arbeta mer effektivt, och därmed att kostnaden per brukare blir lägre. För att säkerställa effektiva lösningar för bostad med särskild service krävs ett effektivt samarbete mellan olika förvaltningar i kommunen och med Haninge bostäder.

Eftersom många äldre vill bo kvar i samma kommundel behöver både specialbostäder och andra typer av tillgängliga bostäder byggas i alla delar av kommunen. Av befolkningen över 65 år bor drygt en procent i seniorboende, och nästan tre procent i särskilt boende.

När nya specialbostäder för äldre och personer med funktionsnedsättning byggs måste dessa vara anpassade efter gällande tillgänglighetskrav. Möjligheten till bostadsanpassning i efterhand är begränsad, vilket gör att enskilda personer kan hamna i kläm. Det blir dessutom dyrare för kommunen än om det byggts tillgängligt från början.

Problematiken med hemlöshet och missbruk ökar bland de äldre. För att kunna tillgodose målgruppens olika behov i framtiden kommer det att behövas flera typer av boenden. Förutom tillgängliga bostäder på den ordinarie bostadsmarknaden behövs även vård- och omsorgsboenden samt olika typer av mellanboenden.

Kommentar

För att Haninge ska kunna erbjuda ett attraktivt och hållbart boende för alla behöver bostadsförsörjningen utgå ifrån

- Ett befolkningstillskott på ungefär 13 000 personer till 2030.
- Att tillgodose särskilda grupperns behov och möjliggöra specialboenden i alla delar av kommunen.
- Nya bostäder för äldre och personer med funktionsnedsättning bör vara fysiskt tillgängliga och ligga nära kollektivtrafik och annan samhällsservice.

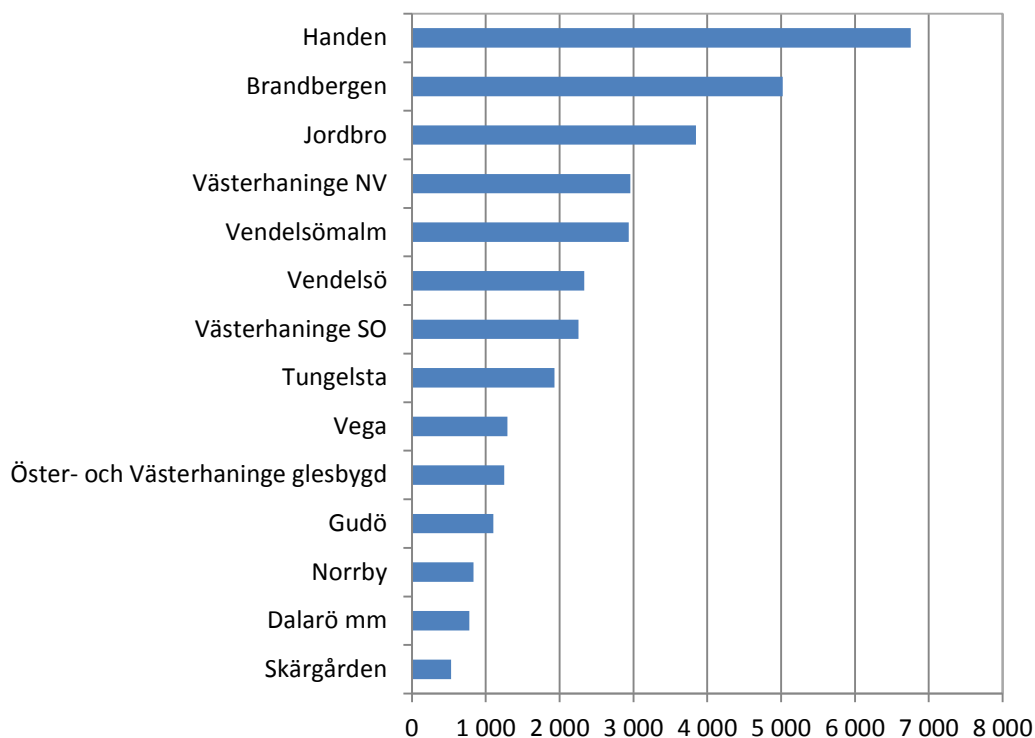

Utbud

Det här avsnittet tar upp dels hur bostadsbeståndet i Haninge ser ut idag, vad gäller mångfald och variation, antal, typ av bostäder och kostnader, men också vilket bostadsbyggande som planeras i framtiden.

Dagens bostadsbestånd

Antal bostäder per kommundel

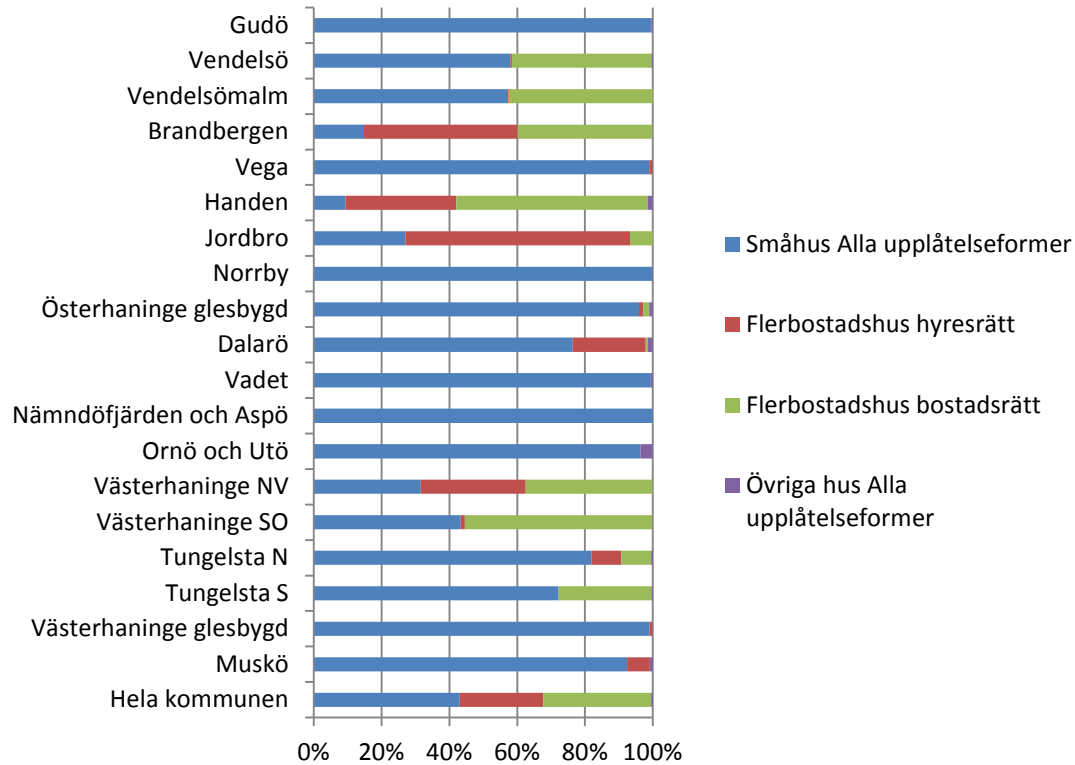

I Haninge finns totalt 33 837 bostäder, varav Haninge bostäder äger 2 133 lägenheter. 43 procent av bostäderna i kommunen är småhus, 25 procent är hyresrätter i flerbostadshus och 32 procent är bostadsrätter. Hyresrätterna och bostadsrätterna är dock inte jämnt spridda över kommunen.

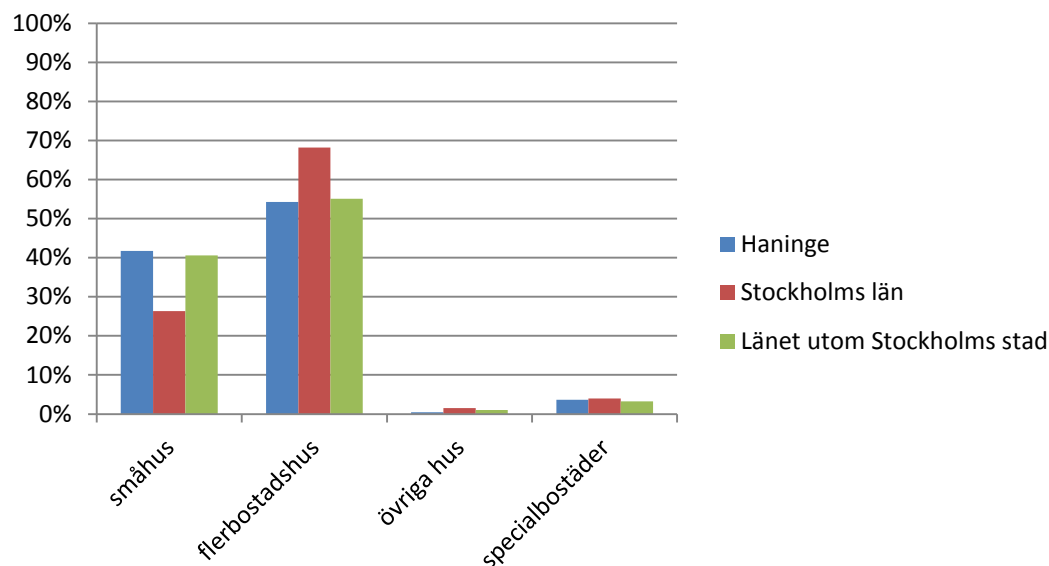
I Vendelsö, Vendelsömalm, Västerhaninge SO och södra Tungelsta är nästan alla lägenheter bostadsrätter. I Jordbro är majoriteten av lägenheterna hyresrätter medan fördelningen är relativt jämn i Brandbergen, Handen, Västerhaninge NV och norra Tungelsta.

Bostäder efter upplåtelseform och kommunedel

Andel bostäder efter hustyp

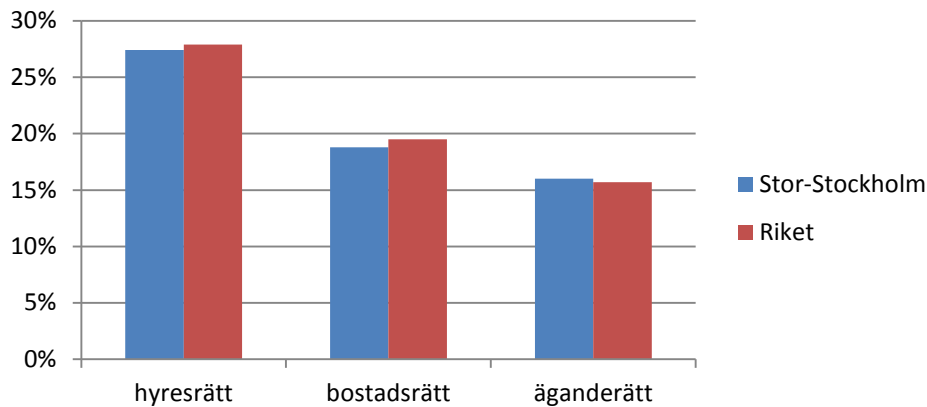

Jämfört med Stockholms län har Haninge en större andel bostäder i småhus, och en mindre andel flerbostadshus. Däremot är fördelningen av flerbostadshus, småhus och

specialbostäder i Haninge ungefär likadan som i Sverige som helhet, eller som länet utom Stockholms stad.

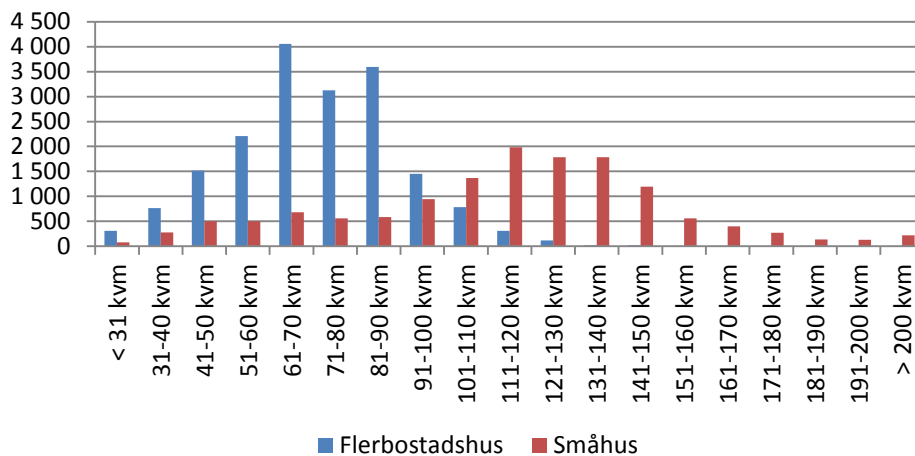
Boendeutgiftsprocent, medianvärde 2013

26

Boende i hyresrätt lägger en större del av sina inkomster på boendet än boende i bostadsrätt och äganderätt. I Storstockholm lägger hälften av alla hyresgäster mer än 27 procent av sina disponibla inkomster på boendet. Det kan dels bero på att boendekostnaderna i hyresrätter är högre, dels på att personer med lägre inkomster inte har möjlighet att få bolån och därför bor i hyresrätt. Mer detaljerade uppgifter om situationen i Haninge saknas.

Antal bostäder efter storlek

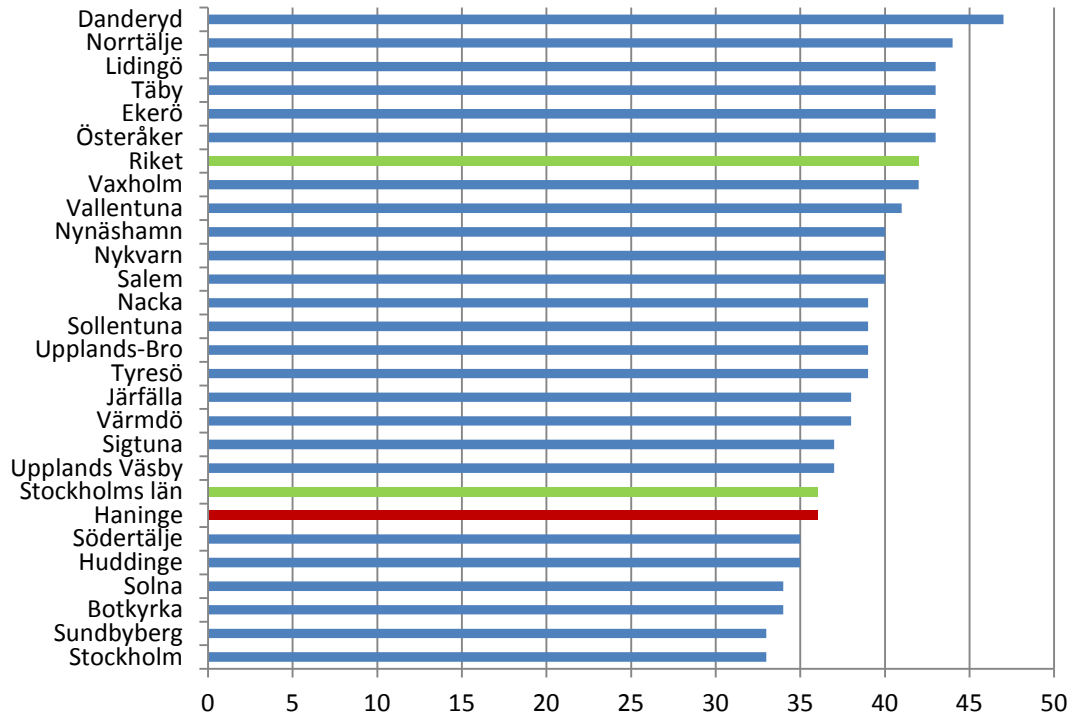

I Haninge har invånarna i genomsnitt 36 kvadratmeter bostadsarea per person, vilket är den åttonde lägsta siffran i Sverige. Kommuner där invånarna har stor bostadsyta per person ligger framförallt i glesbygd, men även i kommuner där många invånare har höga inkomster.

²⁶ SCB Hushållens ekonomi 2013. Med boendeutgiftsprocent avses medianvärdet av boendeutgiften i procent av disponibel inkomst.

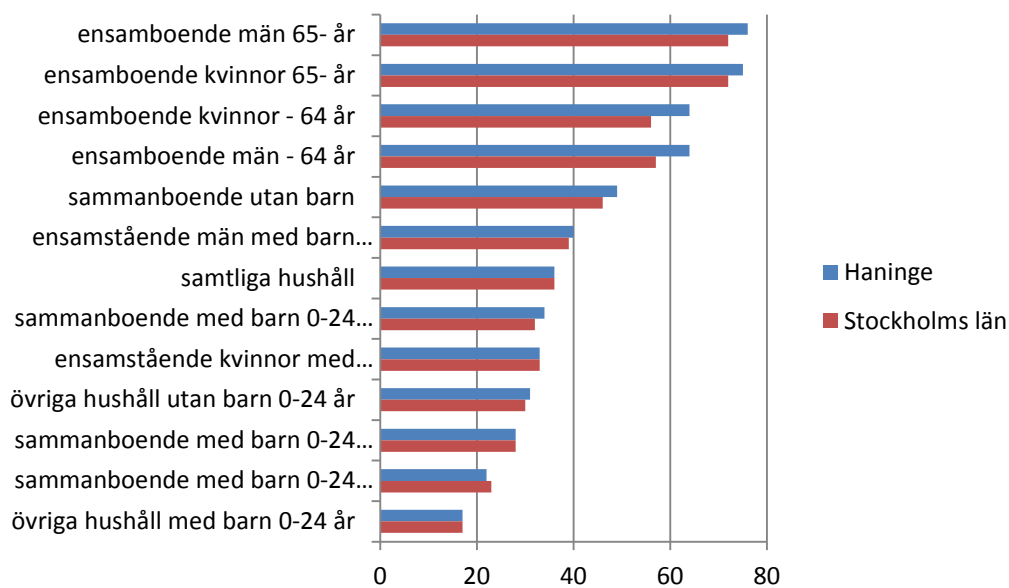

Genomsnittlig bostadsarea per person och kommun, 2014

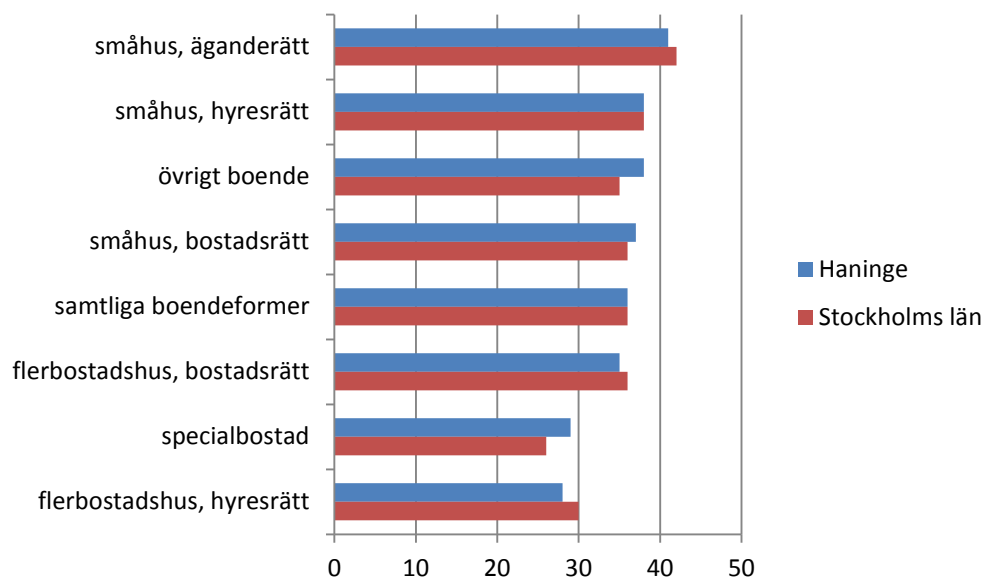
Enpersonshushåll har generellt sett större bostadsyta per person, och hushåll med barn har mindre bostadsyta per person.

Bostadsarea per person och hushållstyp, 2014

Störst genomsnittlig bostadsyta, 42 kvadratmeter per person, har personer som bor i småhus med äganderätt. Minst genomsnittlig bostadsyta, 28 kvadratmeter, har personer som bor i hyresrätt i flerbostadshus. Även de som bor i specialbostäder (t.ex. äldreboenden eller studentkorridorer) har relativt liten bostadsyta per person. Invånare i hyresrätt är oftare trångbodda än invånare i bostadsrätt och äganderätt.²⁷

Bostadsarea per person och boendeform, 2014

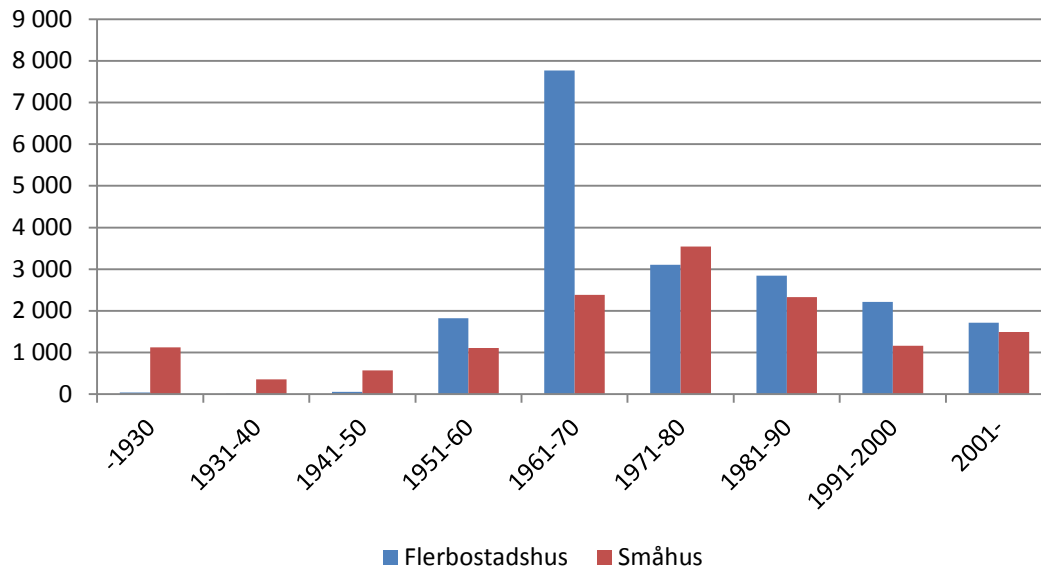
I Hanninge är 40 procent av lägenheterna i flerbostadshus byggda på 1960-talet. De lägenheter som är byggda före 1960, och ofta saknar hiss, ligger till 80 procent i Handen och Västerhanninge.

Småhus har byggts mer kontinuerligt över tid, men flest småhus byggdes på 1970-talet. Då byggdes det framförallt runt Jordbro och Brandbergen, men också i Vendelsö, Vendelsömalm och Västerhanninge.

²⁷ Per-Anders Bergendahl, Monika Hjeds Löfmark, Hans Lind (2015): *Bostadsmarknaden och den ekonomiska utvecklingen. Bilaga 3 till Långtidsutredningen 2015*, s. 32. Stockholm: Fritzes.

Bostäder efter byggnadsperiod

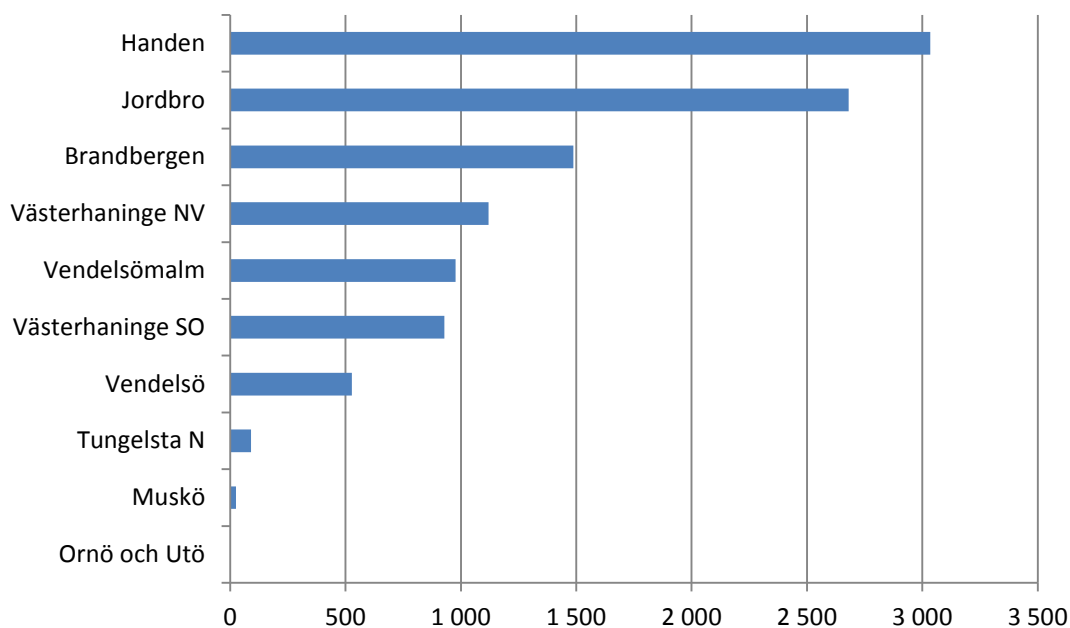
De bostäder som framförallt kommer behöva renoveras under de närmaste åren är de som byggdes mellan 1960 och 1980²⁸. I Haninge finns 17 000 bostäder från den perioden, varav nästan 11 000 är lägenheter i flerbostadshus.

I Jordbro är drygt 90 procent av lägenheterna byggda under 1960- och 70-talen. Även i Vendelsöalm och i Västerhaninge SO är över två tredjedelar av alla lägenheter byggda då. Det finns också många bostäder från miljonprogrammet i Brandbergen, men de renoverades redan på 1990-talet.

²⁸ *Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen: RUF 2010: så blir vi Europas mest attraktiva storstadsregion.* (2010). s. 110. Stockholms läns landsting, Regionplanenämnden och Länsstyrelsen i Stockholms län.

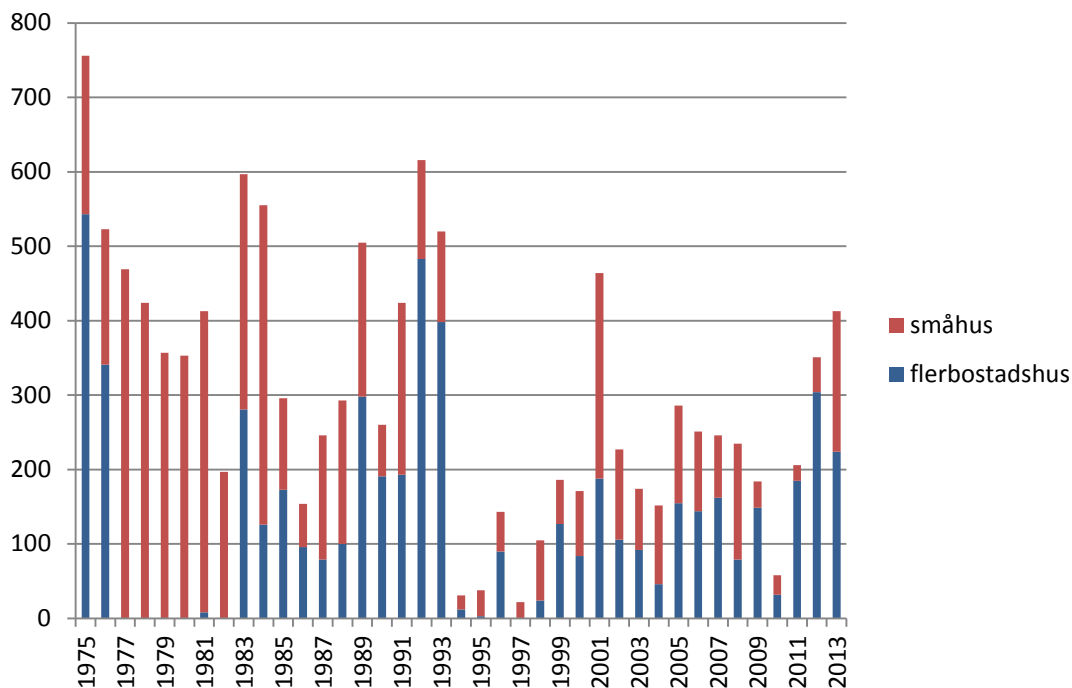

Antal flerbostadshus byggda 1961-1980

Planerat byggande i framtiden

Färdigställda lägenheter per år, 1975-2013

Byggandet varierar mycket från år till år. Under slutet av 1970-talet byggdes framförallt småhus, senare har fokus istället varit lägenheter i flerbostadshus. Efter 90-talskrisen

minskade bostadsbyggandet i Haninge till nära noll under en följd av år. 600 bostäder om året har det bara byggts vid två tillfällen under de senaste fyrtio åren, 1975 och 1992.

Sammanställning över bostäder i antagna detaljplaner, till och med 2015

Område	Planerat byggande, i antagna detaljplaner
Vega	2 750
Handen	950
Jordbro	100
Västerhaninge	550
Tungelsta	150
Antal totalt	4 500

Bostäder i kommande detaljplaner, förväntat antagande 2015-2020. Avrundat till närmaste tiotal. Oktober 2015.

	Lägenheter	Småhus	Blandat	Summa
Dalarö	80	250	0	330
Muskö	0	80	0	80
Handen	1 240	40	0	1 270
Krigslida	100	0	0	100
Tungelsta	80	290	0	370
Jordbro	30	0	100	130
Västerhaninge	570	0	80	640
Kolartorp och Hermanstorp	0	20	70	90
Gudö/Vendelsö	0	160	0	160
Norrby	0	0	50	50
Brandbergen	360	0	0	360
Antal totalt	2 440	840	300	3 570

Det finns inte speciellt många lagakraftvunna detaljplaner som inte realiserats i kommunen. I de fall som finns handlar det om annan infrastruktur som behöver vara på plats före bostadsbyggandet, t.ex. Vega pendeltågsstation eller nya vägar.

I stadsdelen Vega har nu samtliga detaljplaner vunnit laga kraft. Totalt handlar det om 3 400 bostäder varav 90 procent kommer vara flerbostadshus. Dessutom pågår arbeten för att bygga en ny pendeltågsstation i Vega, som väntas vara i drift våren 2019.

Hur många bostäder behövs?

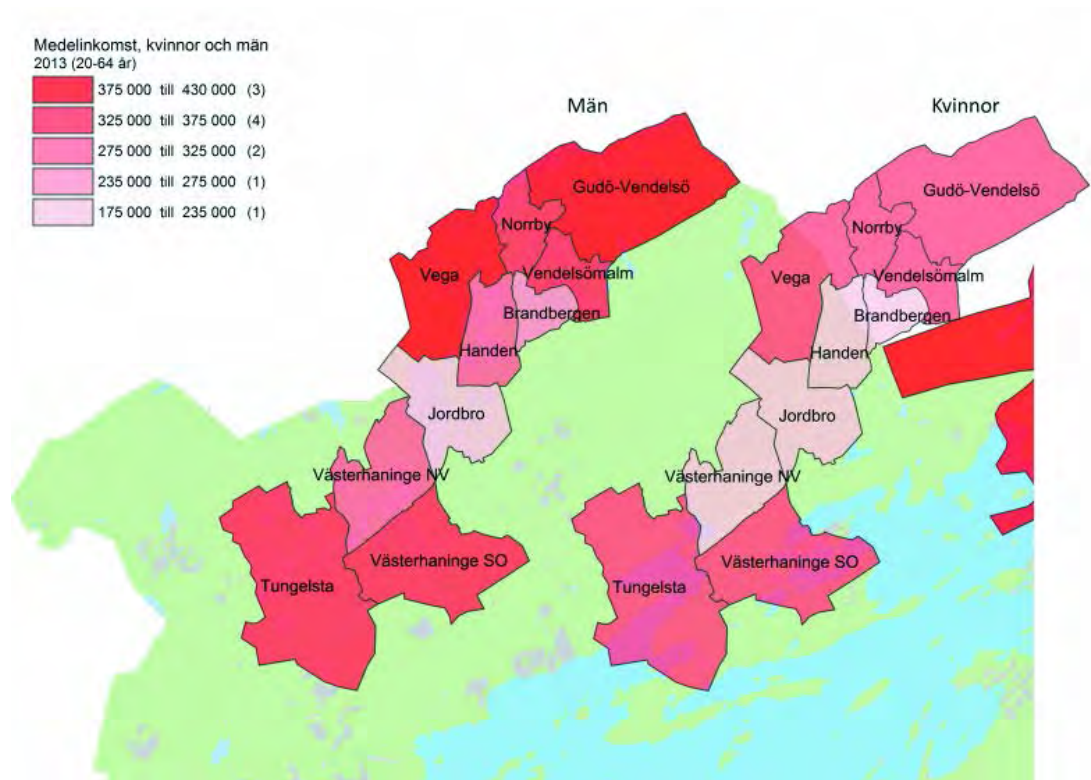
RUFS har som åtagande att anpassa byggandet i alla kommuner till den långsiktiga efterfrågan. För hela länet innebär det 13 000 nya lägenheter om året, fram till 2030. För Haninges del innebär detta att det behöver byggas 600 bostäder om året. Den naturliga folkökningen (födda minus döda) är ungefär 500 personer om året. I Haninge idag bor det i snitt 2,6 personer per hushåll, så 500 nya invånare skulle innebära ett behov av ungefär 200 nya bostäder för att täcka enbart det "egna" behovet. För att dessutom växa

och utveckla en regional stads kärna behöver befolkningen öka ytterligare, och alltså ett behov av ännu fler bostäder.

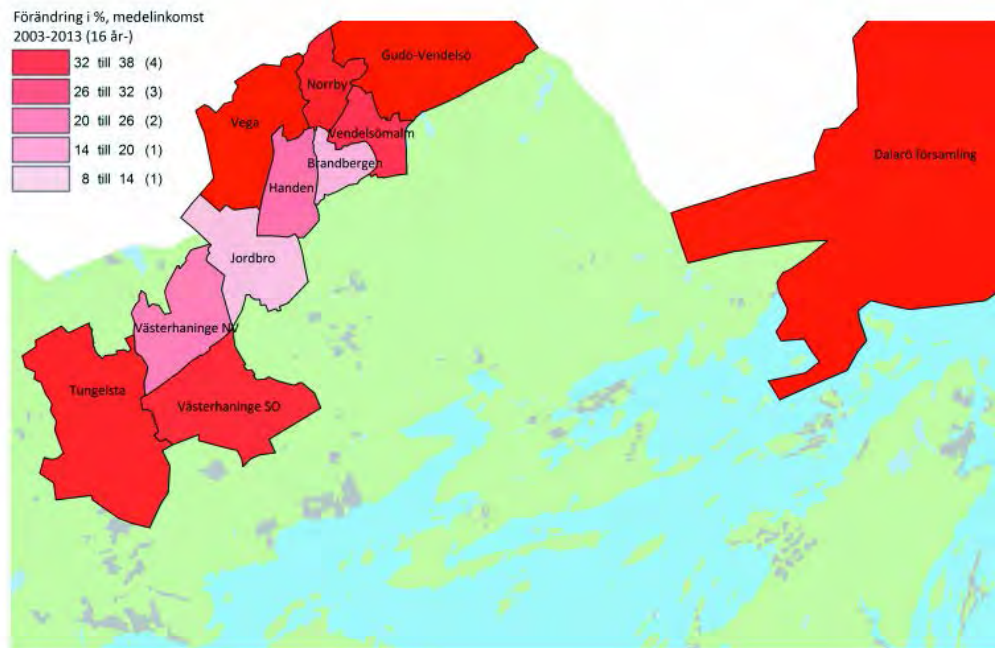
Mångfald och variation inom bostadsbeståndet och stärkt sammanhållning

De sociala skillnaderna mellan olika områden i Stockholms län har ökat de senaste två decennierna.²⁹ I Haninge har skillnaderna ökat vad gäller exempelvis medelinkomst, utbildningsnivå och sysselsättningsgrad.

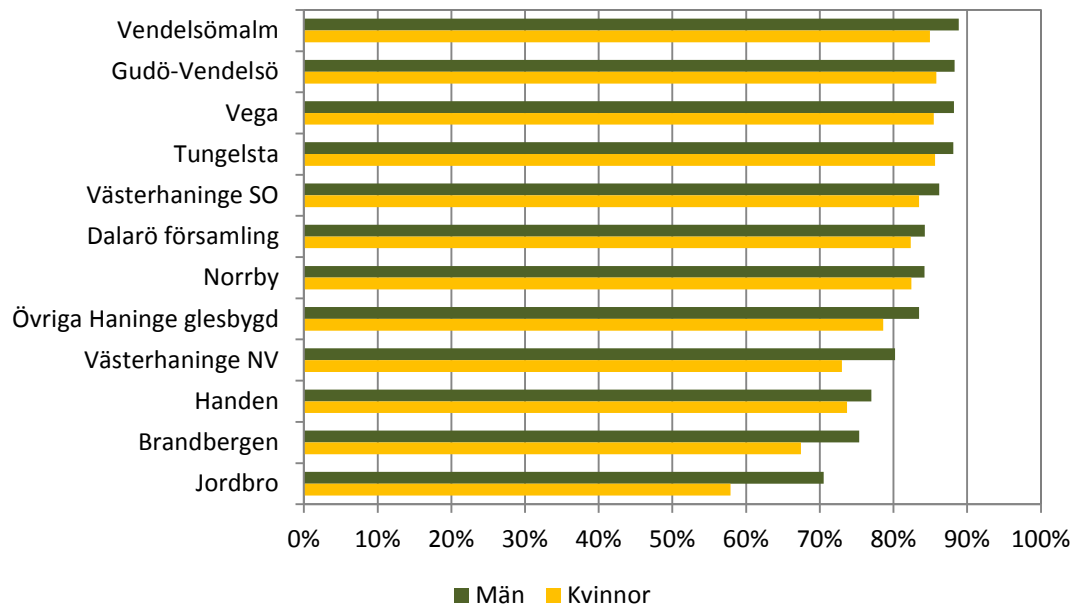

På kartorna illustreras medelinkomst. Här ovanför visas situationen för kvinnor och män 2013, områdena till vänster är placerade geografiskt korrekt. Kartan här nedanför visar förändringen i procent mellan 2000 och 2013.

²⁹ *Segregation i Stockholmsregionen: Kartläggning med EquiPop*, s. 6. (2014) Demografisk rapport 2014:09. Tillväxt, miljö och regionplanering, Stockholms läns landsting.

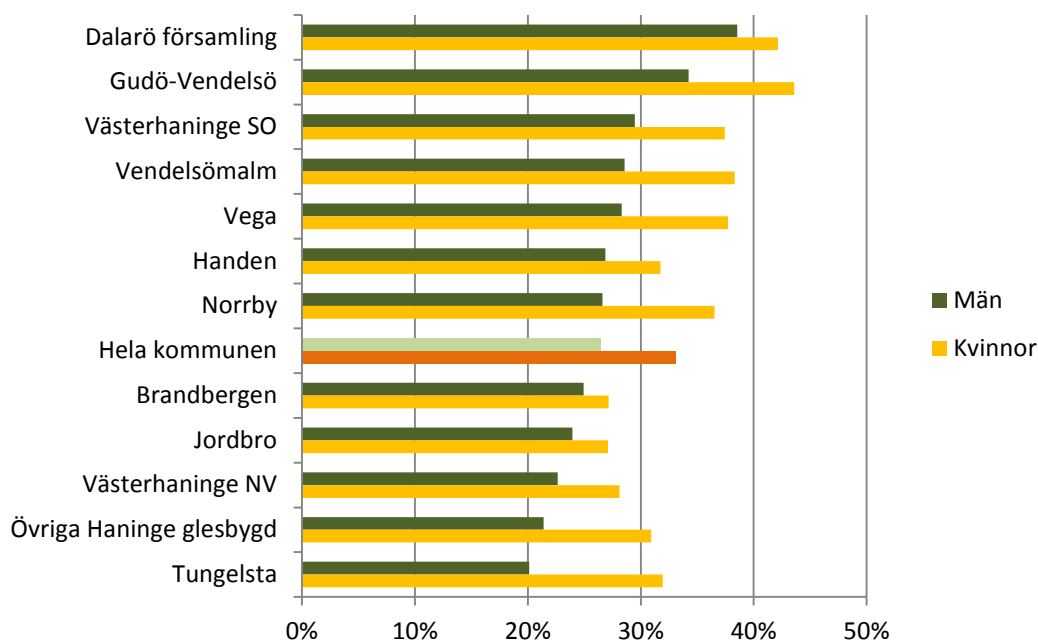
Sysselsättningsgrad per kommunedel

Bland män i Vendelsömalm arbetar 89 procent i åldern 20-64 år, i Jordbro bara 71 procent. För kvinnor är skillnaderna ännu större, från 86 procent i Gudö-Vendelsö och Tungelsta, till 58 procent i Jordbro.

Andel högskoleutbildade

Utbildningsnivån på Södertörn är generellt lägre än i de norra och centrala delarna av länet. I Sverige totalt har 46 procent av kvinnorna i åldern 25-64 år högskoleutbildning. I Haninge är Gudö-Vendelsö det område där störst andel av kvinnorna har högskoleutbildning, 44 procent. Minst andel högskoleutbildade kvinnor, 27 procent, finns i Jordbro och Brandbergen. Bland män i Sverige totalt har 36 procent av männen högskoleutbildning. På Dalarö har 39 procent av männen högskoleutbildning, och 20 procent i Tungalsta.

Orsakerna och konsekvenserna till skillnaderna mellan olika områden råder det delade meningar kring inom forskningen.³⁰ En viktig faktor är koncentrationen av vissa bostadstyper till vissa områden, vilket leder till likriktning inom demografi och socioekonomi.³¹ Ensidigt bostadsbestånd i socioekonomiskt svaga områden tenderar att motverka lokala bostadskarriärer. Exempelvis har studier i Stockholmsområdet visat att bristen på bostadsrätter och småhus i vissa områden gör att de som får högre inkomster väljer att flytta snarare än bo kvar.³²

På nationell och regional nivå råder stor enighet om att denna utveckling bör motverkas. I den regionala utvecklingsplanen för Stockholms län är en av sex strategier för att nå planens vision om Europas mest attraktiva storstadsregion ”Stärkt sammanhållning”. Syftet är att bryta sociala och kulturella barriärer genom att bland annat främja mångfald och variation på bostadsmarknaden, inom och mellan områden.

³⁰ Elisabeth Lilja och Mats Perner (2010): *Boendesegregation: orsaker och mekanismer: en genomgång av aktuell forskning*. s. 45 Boverket, Karlskrona

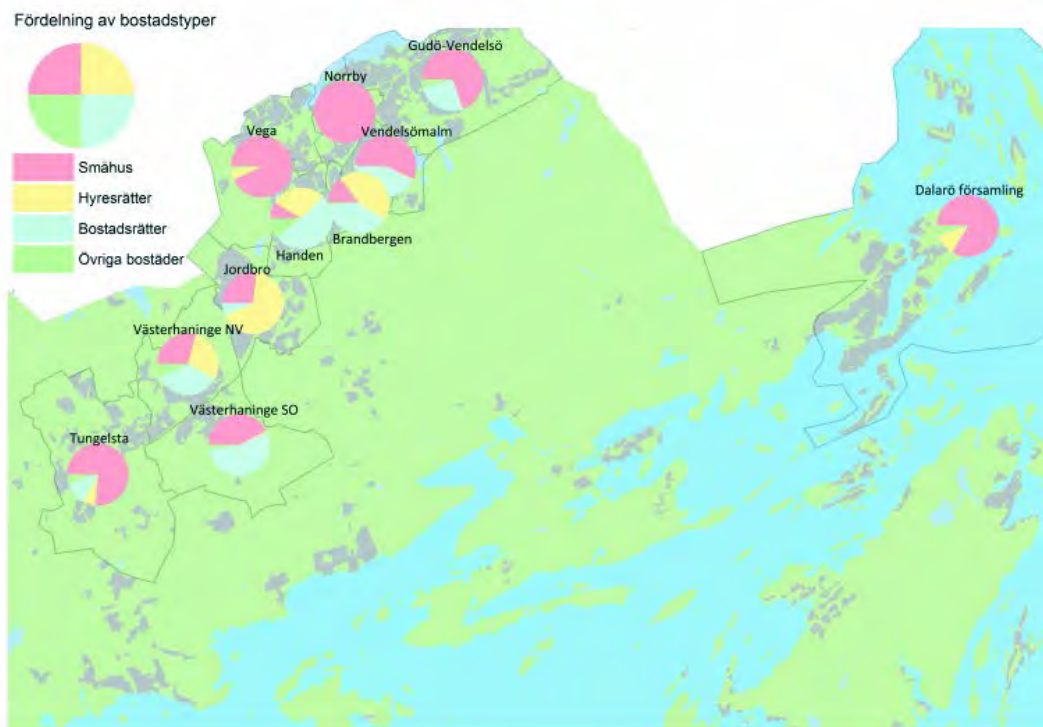
³¹ RUF 2010, s. 109

³² Carlos Rojas, Patricia Palma, Marlena Batist (2015): ”Finns det skäl att bygga mer i fler områden i Stockholmsregionen?” s. 26 ur *Bostadsmarknaden - en komplex väg från teori till praktik*. Stockholm: Tillväxt- och regionplaneförvaltningen, Stockholms läns landsting.

Nationellt lyfter miljömålet ”god bebyggd miljö” fram behovet av ett varierat bostadsbestånd i olika kommundelar för att uppnå en god vardagsmiljö. Boverkets kunskapsöversikt kring socialt hållbar stadsutveckling lyfter exempelvis fram variation (både funktionsblandning och variation i bostadsutbud och gestaltning) som en av fem viktiga frågor för att skapa social hållbarhet genom fysisk planering.

Att eftersträva en mer blandad bebyggelse ligger alltså i linje med både forskning och nationella och regionala planeringsmål. Fokus bör ligga på kommunen som helhet, snarare än att peka ut enskilda svaga områden. Just bristen på helhetsperspektiv lyfts fram som en orsak till att många projekt för stärkt integration misslyckats.³³ Bristen på hyresrätter i norra delen av Haninge (exempelvis Vendelsö, Vendelsöalm och Norrby) ett lika stort problem som bristen på bostadsrätter i vissa områden i centrala Haninge (exempelvis Jordbro och Brandbergen).

Variation och mångfald behöver också inbegripa storleken och prisnivån på bostäderna. Att endast fokusera på upplåtelseform löser inte de växande socioekonomiska skillnader som präglar både kommunen och övriga länet.

Fördelning av bostadstyper i Haninge.

Ett mer blandat bostadsbestånd leder till att olika grupper i samhället oftare möts och bor tillsammans. Detta stärker i sin tur sammanhållningen och tilliten (vilket ofta benämns socialt kapital). Forskningen lyfter fram många samhällsekonomiska vinster som stärkt socialt kapital genererar, exempelvis förbättrad hälsa³⁴, minskade barriärer till arbetsmarknaden³⁵, ökat valdeltagande och stärkt innovationskraft³⁶.

³³ *Socialt hållbar stadsutveckling: en kunskapsöversikt* (2010) s. 37. Boverket, Karlskrona.

³⁴ Maria Emmelin och Malin Eriksson (2012): *Kan socialt kapital ”byggas in” i våra bostadsområden och därmed förbättra invånarnas upplevda och mentala hälsa? Ett diskussionsunderlag framtaget för*

Strategier för att bryta segregationen är naturligtvis lika viktiga när det gäller befintliga bostäder. Upprustning, av både bostäder och offentliga miljöer, är viktigt, liksom att stärka kopplingar och minska barriärer mellan områden.³⁷

Kostnader för att bygga

För att ett privat företag ska kunna göra vinst på bostadsbyggande krävs dels att bostadsutbudet är begränsat, dels att det finns en efterfrågan på bostäder.³⁸ För att se var det är lönsamt att bygga går det att använda måttet Tobins Q, som definieras som marknadspriset för bostadsrätter delat på byggkostnaden. Om Tobins Q är över 1 är det lönsamt att bygga, är det mindre gör byggherren en förlust på projektet.³⁹ I Haninge är måttet över 1 i Handen, Vega, Vendelsö, Brandbergen, Västerhaninge och norra Tungelsta, men lägre i Jordbro och i södra Tungelsta. Detta innebär att lönsamheten för bostadsrätter har stigit kraftigt. 2009 var det olönsamt, eller knappt lönsamt, i hela kommunen.⁴⁰

Det är bara delar av byggkostnaderna som kan påverkas av kommunen. I rapporten *Ökat bostadsbyggande – delat ansvar*⁴¹ nämner SKL t.ex. möjligheten att sänka normerna för antalet parkeringsplatser per bostad. I de fall kommunen äger marken går det att sätta ett fast markpris och sedan upphandla med bäst kvalitet till lägst hyra som utvärderingskriterier. I Haninge äger dock inte kommunen speciellt mycket mark.

Det finns också motsättningar mellan att sänka byggkostnader och att bygga stadsmässigt. Boverket påpekar att centrala lägen oftast anses känsligare, vilket ofta ställer krav på olika typer av anpassningar som gör byggprojekten dyrare. Skillnaden i byggkostnad mellan olika lägen är dock mindre än skillnaden i betalningsvilja.⁴²

Ombildning av fritidshus till permanentboende

Haninge har totalt 6 000 fritidshus, varav en majoritet ligger i skärgården, och i områdena kring Dalarö och Årsta havsbad. Under 2000-talet har mellan 60 och 120 hus om året omvandlats till permanentboende. Många permanentboenden har skett på Gudö, Muskö, Dalarö, Årsta havsbad och i Västerhaninges glesbygd, där bland annat Hemfosa och Häringe ingår.

I kommunen finns ett antal omvandlingsområden, dvs. sammanhängande fritidshusområde om minst 10 fastigheter, där omvandling mot permanentboende pågår.

Kommission för ett socialt hållbart Malmö. ss. 12ff Malmö stad.

³⁵ *Social Capital, Industrial Districts and Regional Unemployment in Italy* (2012) s. 3 CIMR.

<http://www.bbk.ac.uk/innovation/publications/docs/WP9.pdf>

³⁶ Salma Alguezaui, Raffaele Filieri, (2010) "Investigating the role of social capital in innovation: sparse versus dense network" ur *Journal of Knowledge Management*, Vol. 14 Nr: 6, s. 891 - 909

³⁷ RUF 2010 s. 24

³⁸ Netzell (2015) s. 5.

³⁹ Netzell (2015) s. 5.

⁴⁰ Netzell (2015) s. 16-18.

⁴¹ *Ökat bostadsbyggande – delat ansvar* (2014): Sveriges kommuner och landsting.

<http://webbutik.skl.se/bilder/artiklar/pdf/7585-091-7.pdf?issuusl=ignore>

⁴² Netzell (2015) s. 14.

Fler permanentboende innebär ökade krav på service, större byggrätter, bättre gator och belysning, bra dricksvatten och bättre rening av avloppsvatten.

Enligt förslaget till VA-plan är det 4 000 hus som behöver anslutas till kommunalt VA fram till 2035. Detta innebär ungefär 200 hus om året, och kommer att ta stora resurser i anspråk.

Glesbygden och skärgården

I skärgården har bostadspriserna stigit kraftigt. Detta har försämrat möjligheterna för året runt-boende att hitta bostäder till rimliga priser. För dem, och för säsongsarbetare i skärgården, behövs nya hyresätter.⁴³

Samtidigt behöver bebyggelsen i glesbygden ske på ett sådant sätt att det inte förvärrar bilberoendet, samtidigt som natur, kultur och rekreation bevaras.⁴⁴ Därför behöver ny bebyggelse byggas nära befintlig bebyggelse.

På Utö finns ett visst behov av personalbostäder. Det behövs också någon typ av fysiskt tillgängliga bostäder för äldre som vill bo kvar på ön, totalt ungefär 5-10 lägenheter. Det saknas dock byggbar mark på Utö, eftersom i princip hela ön är antingen naturreservat eller ligger inom försvarets bullerområde.

För Ornö finns en fördjupad översiktsplan som innehåller ungefär 15 lägenheter i Kyrkmalmen, men det finns ingen detaljplan.

På Muskö har äldreförvaltningen märkt att det saknas fysiskt tillgängliga bostäder att flytta till för äldre som vill bo kvar på ön.

Kommentar

Om Haninge ska ha ett bostadsbyggande som motsvarar kommunens egen befolkningstillväxt, dvs. utan hänsyn till in- och utflyttade, attrahera nya invånare och erbjuda det attraktiva och hållbara boendet behöver bostadsförsörjningen

- Möjliggöra minst 600 bostäder per år i enlighet med RUFSS, varav cirka 200 bostäder per år tillgodoser den ”egna” befolkningsökningen
- Förhålla sig till förutsättningarna, med ett begränsat kommunalt markinnehav, många privata markägare och ett litet kommunalt bostadsbolag
- Eftersträva ett varierat bostadsbestånd i alla kommundelar, utifrån upplåtelseform, hustyp, bostadsstorlek och stråk emellan.
- Stärka samband, kopplingar och stråk mellan områden
- Stärka möjligheterna till bostadskarriär i områden som präglas av låga socioekonomiska värden. Detta kan göras exempelvis genom att planera för bostadsrätter och småhus i områden med många hyresrätter eller tvärtom.

⁴³ RUFSS 2010 s. 112

⁴⁴ RUFSS 2010 s. 104

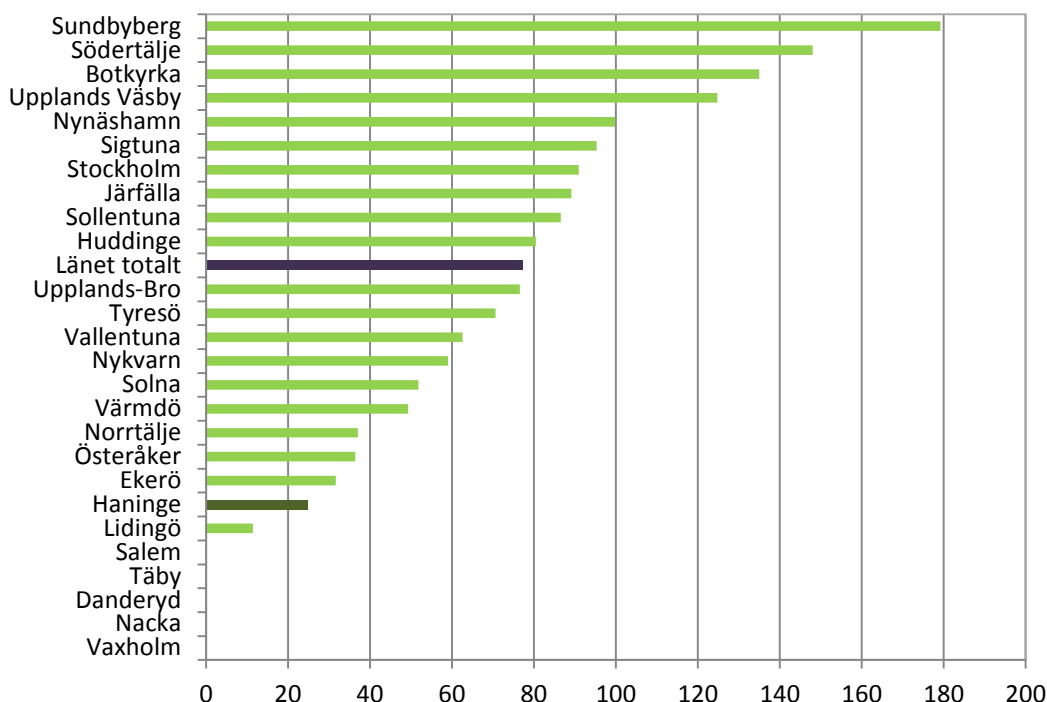

Särskilda frågor

Direktiv för allmännyttan

Ett allmännyttigt bostadsbolag måste enligt lag bedrivas affärsmässigt, men kommunerna har också möjligheter att genom ägardirektiv styra hur bolaget ska arbeta, t.ex. för att gynna svagare grupper på bostadsmarknaden.

Antal allmännyttiga lägenheter per 1 000 invånare

Haninge bostäder äger drygt 2 000 lägenheter, vilket motsvarar 25 lägenheter per 1 000 invånare. I Stockholms län totalt finns 77 allmännyttiga lägenheter per 1 000 invånare. Flest finns i Sundbyberg med 179 lägenheter per 1 000 invånare, och minst finns i Salem, Täby, Danderyd, Nacka och Vaxholm som alla saknar allmännyttiga bostadsbolag. Det innebär sämre möjligheter att jobba med bostadssociala åtgärder, och samtidigt tillhandahålla bostäder på den öppna marknaden. Många kommuner ställer t.ex. krav i ägardirektiv att deras allmännyttiga bostadsbolag ska tillhandahålla bostäder för olika svaga grupper som inte kan ta sig in på den ordinarie bostadsmarknaden.⁴⁵ I Haninge bostäders ägardirektiv är ungdomar den enda grupp som pekas ut för att få extra stöd.

Klimat och energi

För att minska utsläppen av växthusgaser finns fyra strategiskt viktiga områden, som har en nära koppling till kommunens bostadspolitik. Dessa är Transporter och hållbart resande, Energianvändning i bebyggelsen, Energiproduktion och Samhällsplanering, regional struktur och markanvändning,

⁴⁵ Lisa Mörtlund (2013): *Ägardirektiv i allmännyttan: Vad har ändrats sedan nya lagen trädde i kraft?* s. 17. Länsstyrelsen i Stockholms län.

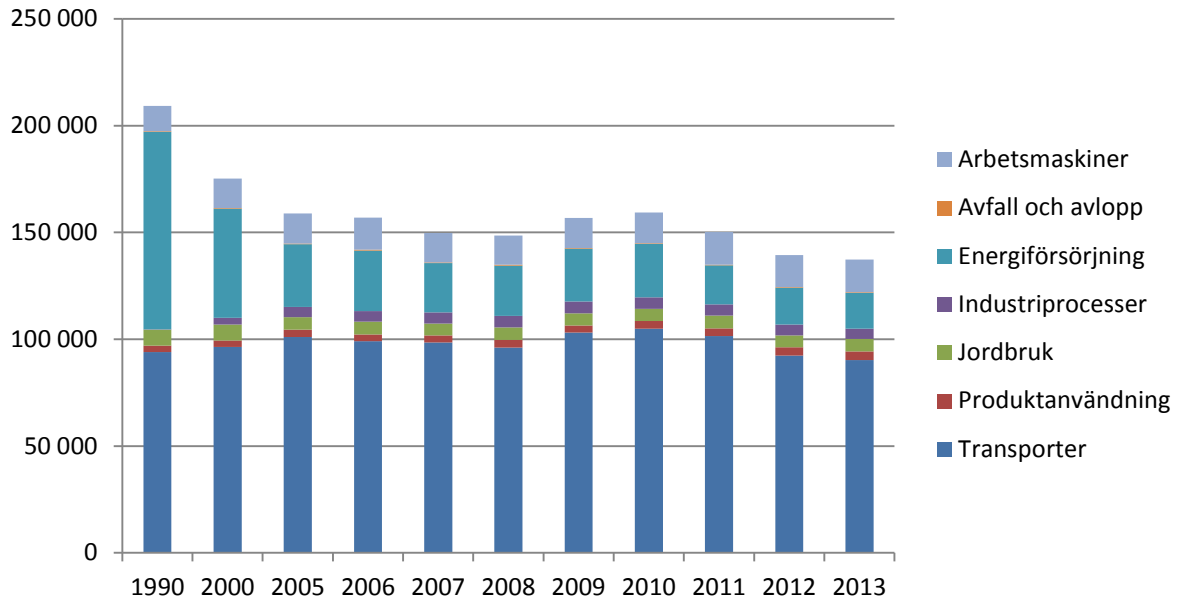
Utsläppen av växthusgaser i Haninge kommun har minskat med 34 procent mellan åren 1990 och 2013. Den största minskningen, motsvarande 82 procent, har skett inom energiförsörjningssektorn där uppvärmning av bostäder utgör en stor del. Minskningen har skett främst tack vare en övergång från olja till biobaserade bränslen, samt effektivare användning av energi genom fjärrvärme och värmepumpar. Fjärrvärmens i Haninge produceras i fjärr- och kraftvärmeverket i Jordbro. Verket använder enbart biobränslen för produktionen av värme och el. Den nuvarande kapaciteten räcker för att täcka dagens fjärrvärmebehov i nätet, som sträcker sig från Håga industriområde i Västerhaninge till Tyresö skola i Tyresö. Utbyggnad av fjärrvärmenätet till Vega pågår. Uppskattningsvis är 80 procent av Haninges bebyggelse i tätorterna ansluten till fjärrvärmenätet. Beroende på framtida utbyggnader finns det möjlighet att bygga ut verkets kapacitet till det dubbla. Vid planering av ny bebyggelse bör denna lokalieras i områden som kan anslutas till det befintliga fjärrvärmenätet. Alternativt bör det tidigt i planeringen finnas en lösning för energieffektiv bebyggelse med låga växthusgasutsläpp.

Vägtrafiken är den absolut största källan till växthusgasutsläpp. Enbart personbilar står för nästan 40 procent av alla kommunens utsläpp. Bilarnas utsläpp har ändå minskat något, trots fler bilar och ökade trafikflöden. För att fortsätta minska biltrafikens utsläpp är det viktigt att bostäder i första hand byggs i områden med god kollektivtrafikförsörjning. Vid planeringen av nya bostadsområden och förtätning av befintlig bebyggelse behöver också gång- och cykel frågor behandlas i ett tidigt skede för att få till ett sammanhängande gång- och cykelnät med kopplingar till kollektivtrafik och andra bytespunkter.

I diagrammet nedanför visas hur utsläppen har förändrats under perioden 1990-2013. Här ingår inte utsläpp som produceras utanför kommungränsen, men som konsumeras i kommunen eller av dess invånare.

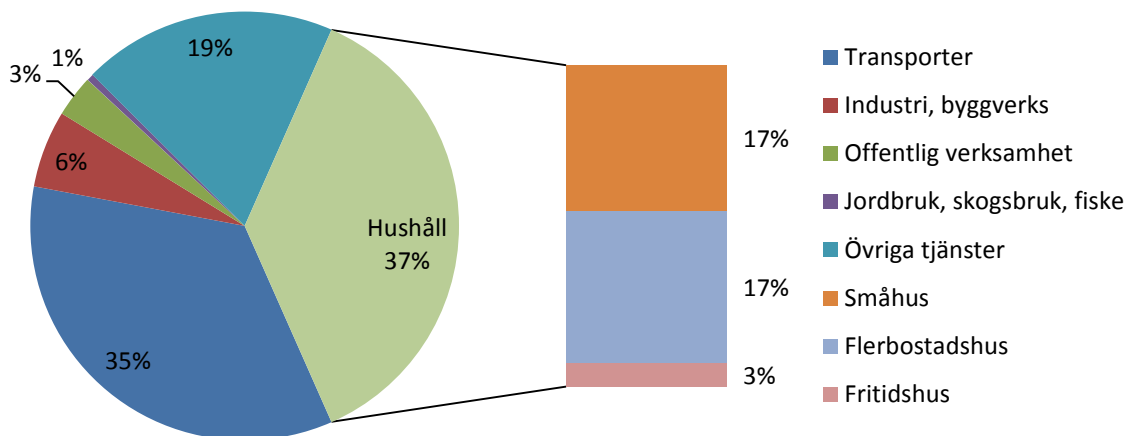

Utsläpp av växthusgaser i Haninge 1990-2013. Ton koldioxidekvivalenter

Det två kategorier som dominerade energianvändningen i Haninge var hushåll och transporter. Dessa stod för över en tredjedel vardera av kommunens totala energianvändning. Båda kategorierna kan tydligt påverkas av kommunens bostadsriktlinjer.

Energianvändning i Haninge 2013 per användarkategori

Kommentar

För att Haninge kommun ska kunna nå kommunens klimatmål och bidra till de regionala, nationella och globala klimatmålen behöver växthusgasutsläppen från

energiförsörjning, men framförallt transporter att minska. Bostadsförsörjningen bör därmed beakta följande principer:

- Genom att i första hand lokalisera nya bostäder i områden med god kollektivtrafikförsörjning minskar behovet av persontransporter med bil.
- Nya bostäder bör byggas med god energiprestanda och försörjas med energi som producerats med låga utsläpp av växthusgaser, så som fjärrvärme, sol- och vindel.
- För att få en märkbar minskning av växthusgasutsläppen från bostadssektorn krävs att även det befintliga bostadsbeståndet energieffektiviseras och försörjs med energi från förnybara källor.

Teknisk kapacitet

För att bostadsbyggandet i kommunen ska kunna ske hållbart och långsiktigt krävs en tillräcklig teknisk kapacitet. Identifierade strategiska områden i Haninge är lokaler för förskola och skola, VA-anläggningar och trafik.

Lokaler för förskola/skola

Kommunen ligger nära kapacitetstaket för skol- och förskoleplatser i i princip alla kommundelar. Dock finns planerade investeringar i kommunens lokalresursplan, som gör att behovet kommer att täckas.

Generellt räknar utbildningsförvaltningen med att 300 nya bostäder innebär ett behov av en ny förskola med plats för ungefär 100 barn, och 1 000 nya bostäder innebär ett behov av en ny F-6-skola med plats för 350 elever, det vill säga två klasser i varje årskurs. Vid bostadsbyggande är det viktigt att frågan om skol- och förskoletomter kommer med i ett tidigt skede.

Vatten och avlopp

90 procent av Haninges invånare är anslutna till det kommunala VA-nätet. I övriga områden så är det fastighetsägaren själv som ansvarar för vatten- och avloppsförsörjningen.

Kapaciteten i huvudledningsnätet är generellt god, men behöver säkerställas för att tillgodose det ökade behovet som uppstår genom förtätning och utbyggnad i nya områden.

Det mesta spillvattnet som uppstår i kommunens nät skickas till Henriksdals avloppsreningsverk. Resterande avloppsvatten, motsvarande ca 30 procent, renas i Haninges tre kommunala avloppsreningsverk Fors, Dalarö och Muskö.

Från Tungelsta och Västerhaninge avleds spillvattnet till Fors som är kommunens största egna verk. På grund av att kommunen växer behöver Fors kapacitet bli högre. Sannolikt kommer även de nationella reningskraven att skärpas, vilket också ställer krav på den framtida kapaciteten. I Dalarö avloppsreningsverk är kapaciteten god, och planer finns

på att uppgradera verket till dubbel kapacitet för att möta ett ökat behov i framtiden. Kommunens minsta avloppsreningsverk finns på Muskö.

I vatten- och avloppsplanen finns en långsiktig utbyggnadsplan, med områden som kommer att anslutas till kommunalt VA fram till ca år 2035. Totalt rör det sig om drygt 4 000 fastigheter, motsvarande 200 om året. Dessa områden ligger uteslutande på fastlandet.

En strategi för dagvatten (dvs. ytligt avrinnande regn- och smältvatten) håller på att upprättas för att skapa en långsiktigt hållbar dagvattenhantering. Det handlar både om utformning av byggd miljö och om att se till att dagvattnet inte avleds i samma ledningar som spillvattnet, vilket varit vanligt tidigare.

Trafik

En viktig förutsättning för bostadsbyggande är väl fungerande infrastruktur gällande gångvägar, cykelvägar, kollektivtrafik, gator och större vägar såväl inom kommunen som inom regionen. Den planerade Tvärförbindelse Södertörn binder ihop Haninge med Flemingsberg och den framtida utökade pendeltågstrafiken ger förbättrade kommunikationer till centrala Stockholm. Detta är grundläggande förutsättningar för bostadsbyggande.

En begränsning för bostadsbyggandet idag är Tungelstavägen, som är den mest trafikerade vägen i Västerhaninge och Tungelsta. Det är idag den viktigaste vägförbindelsen för trafik mellan Tungelsta och norra delarna av Haninge, Jordbro företagspark samt väg 73 och väg 259. Tungelstavägen har idag nedsatt framkomlighet under högtrafik på grund av för låg kapacitet i korsningarna i Västerhaninge. En gemensam utredning planeras mellan Trafikverket och Haninge kommun om vilken funktion Tungelstavägen och Stavsvägen ska ha i framtiden. Utredningen syftar även till att kunna möjliggöra en ökad exploatering för bostadsbyggande i området.

Kommentar

För att inte den tekniska kapaciteten ska bli begränsande för bostadsförsörjningen behöver

- Utredningar vidtas i ett tidigt skede vad gäller lokaler för förskola och skola, VA och trafikinfrastruktur

Slutsatser

I detta avsnitt följer slutsatser för det tilläggsuppdrag som översiktsplaneberedningen har fått och som återfinns på sid 4.

Aktualitetsprövning av riktlinjerna för bostadsförsörjning och inarbetning i översiktsplanen

Utifrån den redovisade analysen av bostadssituationen i Haninge kommun har översiktsplaneberedningen kommit fram till att bostadsriktlinjerna behöver förnyas och har också gett förslag på sådana. De nya riktlinjerna framgår av översiktsplanen under avsnittet Bostäder för alla. I översiktsplanen finns ytterligare riktlinjer som gäller allt byggande, till exempel klimatanpassning, som naturligtvis även gäller för bostadsbyggandet. Dessa riktlinjer i översiktsplanen redovisas samlat, för tydlighetens skull, i anslutning till de särskilda riktlinjerna för bostadsförsörjningen.

Planerade insatser för att uppfylla riktlinjerna för bostadsförsörjning

Av lagstiftningen framgår att i riktlinjerna ska kommunen också ange hur planerade insatser för att nå uppsatta mål ska nås. För att konkreta insatser för att nå målen ska kunna genomföras krävs att insatserna hanteras inom ramen för kommunens årliga mål- och budgetprocess. Respektive ansvarig nämnd eller bolag ska i sin årliga verksamhetsplanering bidra till att insatser görs i syfte att uppfylla riktlinjerna. Underlaget ”Bostadsmarknaden i Haninge” revideras vid behov för att bidra till nämndernas och bolagens möjligheter att vidta insatser.

Uppföljning och revidering av riktlinjerna för bostadsförsörjning

Årligen rapporterar kommunen om bostadsbyggandet till flera myndigheter och organisationer:

- Bostadsmarknadsenkäten är den mest heltäckande rapporteringen kring bostadsfrågor som kommunen deltar i. Den innehåller frågor om marknadsläget, bostadsbyggande, allmännyttan, bostadsriktlinjer, läget för olika grupper på bostadsmarknaden och bostadsanpassningsbidrag.
- SCB frågar årligen om planerat bostadsbyggande under de kommande 10-15 åren, som de använder för att göra landstingets befolkningsprognos. Samma information används även i kommunens egen befolkningsprognos.
- Stadsbyggnadsbenchen är en databas där Haninge och åtta andra kommuner jämför sina arbetssätt kring bygglov och planprocesser
- Bygglov rapporterar beviljade bygglov till Skatteverket varje kvartal

Kommunen följer årligen upp bostadsbyggandet i årsredovisningen där nämnda rapporteringar utgör kunskapsunderlag för beskrivning av bostadssituationen årligen.

Riktlinjerna för bostadsförsörjning ska enligt lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar antas av kommunfullmäktige minst en gång per mandatperiod. Genom att bostadsriktlinjerna inarbetats i översiktsplanen kommer de automatiskt att aktualitetsprövas i samband med aktualitetsprövningen av

översiktsplanen. Kommunfullmäktige kommer då också att kunna fatta nytt beslut om riktlinjerna för bostadsförsörjning.

Källförteckning

- Alguezaui, S & Filieri, R (2010) "Investigating the role of social capital in innovation: sparse versus dense network" ur *Journal of Knowledge Management*, Vol. 14 nr. 6, s. 891 – 909
- Bergendahl, P.-A., Hjeds Löfmark, M., & Lind, H. (2015). *Bostadsmarknaden och den ekonomiska utvecklingen. Bilaga 3 till Långtidsutredningen 2015*. Stockholm: Fritzes.
- Emmelin, M & Eriksson, M (2012): *Kan socialt kapital "byggas in" i våra bostadsområden och därmed förbättra invånarnas upplevda och mentala hälsa? Ett diskussionsunderlag framtaget för Kommission för ett socialt hållbart Malmö*. Malmö stad.
- Hagetoft, J. (2015). *Hur bor unga vuxna? Hur vill de bo?* Hyresgästföreningen Stockholms län.
- Hushållens ekonomi (2013)*. Genomsnittlig boendeutgiftsprocent per hushåll (HEK) efter år, upplåtelseform och region. SCB.
- Johansson, M. (2015). *Hemlöshet - en fråga om bostäder. Slutrapport för länsstyrelsens hemlöshetsuppdrag 2012-2014*. Länsstyrelsen Skåne.
- Kolada: Nyckeltalen ”Fastighetspris bostadsrätt, kr/kvm (N07908)” och ”Fastighetspris småhus, kr/kvm (N07909)”
- Lilja, E & Perner, M (2010): *Boendesegregation: orsaker och mekanismer: en genomgång av aktuell forskning*. Boverket, Karlskrona
- Mäklarstatistik: data över priser på villor och bostadsrätter år 2005-januari 2015, levererat i juni 2015.
- Mörtlund, L. (2013). *Ägardirektiv i allmännyttan: Vad har ändrats sedan nya lagen trädde i kraft?* Länsstyrelsen i Stockholms län.
- Netzell, O. (2015). *Markpriser, markbrist och byggande. Marknadsrapport mars 2015*. . Karlskrona: Boverket.
- Nylin, A.-K. (2015). *På egna ben. En beskrivning av ungas flytt från föräldrabemmet*. Örebro: SCB.
- Pleiborn, M. (2015). ”Bostadsutbud och bostadsbehov: Kunskapsuppbyggnad om rörlighet.” ur *Bostadsmarknaden - en komplex väg från teori till praktik*. Stockholm: Tillväxt- och regionplaneförvaltningen, Stockholms läns landsting.
- Putnam, R. D. (2000): *Bowling alone: the collapse and revival of American community*. Simon & Schuster, New York
- Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen : RUF 2010 : så blir vi Europas mest attraktiva storstadsregion*. (2010). Stockholms läns landsting, Regionplanenämnden och Länsstyrelsen i Stockholms län
- Rojas, C., Palma, P., & Batist, M. (2015). ”Finns det skäl att bygga mer i fler områden i Stockholmsregionen? Arbetsmaterial från enkätundersökning bland boende i Stockholmsregionens förorter.” Ur *Bostadsmarknaden - en komplex väg från teori till praktik*. Stockholm: Tillväxt- och regionplaneförvaltningen, Stockholms läns landsting.
- Segregation i Stockholmsregionen: Kartläggning med EquiPop*. (2014) Demografisk rapport 2014:09. Tillväxt, miljö och regionplanering, Stockholms läns landsting.
- Social Capital, Industrial Districts and Regional Unemployment in Italy* (2012) CIMR. <http://www.bbk.ac.uk/innovation/publications/docs/WP9.pdf>
- Socialt hållbar stadsutveckling: en kunskapsöversikt* (2010). Boverket, Karlskrona.
- Studboguiden 2015. En genomgång av studentbostadssituationen på landets studieorter*. (2015) Studentbostadsföretagen.

Wallgren, A., Sällemark, V., & Coogan, E. (2015). *SSCO:s bostadsrapport 2015. Bostadskrisen - från nyhet till norm*. Stockholm: Stockholms studentkårers centralorganisation.

Ökat bostadsbyggande – delat ansvar (2014): Sveriges kommuner och landsting.
<http://webbutik.skl.se/bilder/artiklar/pdf/7585-091-7.pdf?issuusl=ignore>

Antagande av Brandbergens utvecklingsprogram

Sammanfattning

Kommunfullmäktige beslutade 2013-09-09, § 134, att tillsätta en politisk beredning för utarbetande av ett utvecklingsprogram för Brandbergen.

Brandbergsberedningen har varit ordförande Anna Ragnar (-), Michael Fridebäck (M), Matts Wallin (L), Josef Kovács (KD), Mary Vel (KD), Britt Lindberg (C), Barbro Nordgren (S), Mikko Svensson (S) och Tove Ovsianikov (V).

Bakgrundsarbetet och insamling av material har till stor del skett under 2014 genom samtal, möten och diskussioner med boende och verksamma i Brandbergen. Utöver dessa har tjänstemän från samtliga förvaltningar deltagit i diskussioner om innehåll.

Utvecklingsprogrammet består av 21 riktlinjer med mål år 2030 och 19 utvecklingspunkter med mål år 2020. Den övergripande målbilden i programmet är att Brandbergen ska kännas attraktivt och välkomnande. På lång sikt behöver mentala och fysiska barriärer mellan de olika bostadsområdena brytas. I takt med den utveckling som sker i den regionala stadskärnan bör Brandbergen stärka sin koppling dit. Brandbergens centrum är en viktig målpunkt i området då det fungerar som mötesplats, kommunikationsnod och service- och handelsplats. Centrumområdet bör därför utvecklas till hela Brandbergens vardagsrum där boende trivs och vill mötas.

Syftet med utvecklingsprogrammet är att:

- Utifrån medborgardialog belysa utvecklingspunkter på kort sikt (2-5 år) och lång sikt (10-15 år) som kan fungera som stöd för framtida planarbete.
- Förstärka Brandbergens själ och anda.
- Beakta framtidens möjligheter att utveckla bebyggelse, infrastruktur inklusive kollektivtrafik, barn- och ungdomsverksamhet samt allmän och kommersiell service.

Bilagt till utvecklingsprogrammet finns en åtgärdsplan som visar de åtgärder som kommunen avser att genomföra inom de närmaste

åren. Åtgärderna måste kostnadsbestämmas i samband med genomförandet och handläggas i det årliga budgetarbetet. Varje förvaltning och bolag ansvarar för att medel för genomförande äskas i budgetprocessen.

Utvecklingsprogrammet har varit föremål för samråd under perioden 2015-03-09 – 2015-09-30. Totalt har 34 yttranden lämnats från bland annat länsstyrelsen, grannkommuner, nämnder, föreningar och privatpersoner. Inkomna yttranden har sammanställts i en samrådsredogörelse. Fullständiga yttranden finns hos registrator.

Efter samrådet gjordes ändringar innan förslag till färdigt utvecklingsprogram beslutades av beredningen 2016-01-25. Flertalet ändringar framgår av samrådsredogörelsen. Beredningen har förutom dessa gjort några ändringar och förtydliganden enligt nedan:

- Söderbyleden har tagits bort från förslaget om att utveckla stadsga-tor.
- Nya riktlinjer har lagts in under Vardagsliv och Bebyggelseutveckling för att täcka in alla delar av texterna.
- Den geografiska avgränsningen har utvidgats i norr på grund av pågående detaljplanarbeten.
- Nytt avsnitt om kollektivtrafik har införts.

Brandbergsberedningen beslutade på sammanträdet 2015-10-07 att medel som finns kvar vid antagande av Brandbergens utvecklingsprogram ska återlämnas med förslag om att användas till åtgärder i åtgärdstabellen. På sammanträdet 2016-01-25 kompletterade beredningen tidigare beslut med förslag om att återstående medel används till trygghets- och tillgänglighetsåtgärder i Brandbergen.

Förvaltningens synpunkter

Samtliga underlagsmaterial finns tillgängliga på www.haninge.se/brandbergen.

Underlag för beslut

- KF 2013-09-09 (§134) Utvecklingsprogram för Brandbergen.

- KF 2013-10-14 (§157) Direktiv för arbetet.
- KF 2013-10-14 (§158) Val av beredning.
- KF 2014-02-10 (§10) Arbets- och tidplan samt begäran om medel.
- KF 2014-09-08 (§131) Utvärdering och fortsatt finansiering.
- Förslag på antagandehandling - Brandbergens utvecklingsprogram (2016-02-01)
- Samrådsredogörelse - Brandbergens utvecklingsprogram (2016-02-01)
- Åtgärdsplan - Brandbergens utvecklingsprogram (2016-02-01)

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

1. Förslag till Brandbergens utvecklingsprogram (2016-02-01) antas.
 2. Samrådsredogörelsen för Brandbergens utvecklingsprogram godkänns.
 3. Samtliga nämnder och kommunens bolag ges i uppdrag att årligen arbeta med åtgärder för ett förverkligande av utvecklingsprogrammet med den bilagda åtgärdsplanen som underlag.
 4. Kommunstyrelseförvaltningen ges i uppdrag att årligen i december, med start 2017, återrapportera pågående utvecklingsarbete till kommunstyrelsen.
 5. Kvarstående medel från Brandbergsberedningen tillfaller kommunstyrelsen (kommunstyrelseförvaltningen) att användas för avsett ändamål enligt beredningens förslag.
 6. Brandbergsberedningen entledigas från sitt arbete.
-

Förvaltning
Kommunstyrelseförvaltningen
Avdelning/Enhet
Samhällsutvecklingsavdelningen
Handläggare
Mirja Thårlin, samhällsplanerare

Dokumenttyp
Recit

Datum
2016-02-12

Diarienummer
KS 2015/144

Sida
4 (4)

Bengt Svenander
Kommundirektör

Peter Jemtbring
Näringslivs- och
utvecklingsdirektör

Expedieras: Akt

För verkställighet: Kommunstyrelsen

För kännedom: Samtliga nämnder och kommunala bolag.

KS: 142 /2013

§ 134 Utvecklingsprogram för Brandbergen

Ärende till kommunfullmäktige

Sammanfattning

Brandbergen är den tredje största kommundelen i kommunen med ca 11 000 invånare. Det är ca 20 år sedan Brandbergen rustades varför det nu är lämpligt att genomföra ett arbete med ett utvecklingsprogram för denna kommundel. Kommunen har under de senaste åren genomfört ett antal utvecklingsprogram för olika kommundelar, bland annat Gudö/Vendelsö, Dalarö, Västerhaninge och Tungelsta.

Ett tänkt upplägg av utvecklingsprogrammet är att utifrån medborgardialog komma fram till ett antal utvecklingspunkter som bör genomföras på kort sikt (2 - 5 år) och på lång sikt (10 - 15 år). De punkter som man skall beakta är: ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbar utveckling av Brandbergen, eventuell framtida bebyggelseutveckling inom området, infrastrukturutveckling inklusive kollektivtrafik, utveckling av allmän och kommersiell service.

En politisk beredning föreslås tillsättas enligt gängse praxis, med åtta ledamöter varav tre från oppositionen, för att leda arbetet med framtagandet av ett utvecklingsprogram för Brandbergen. Arbetet med utvecklingsprogrammet kommer att startas under 2013 och kommunstyrelseförvaltningen kommer att stödja beredningen i dess arbete.

Utöver de personella resurser som finns inom kommunstyrelseförvaltningen bör den politiska beredningen ha en budget som beredningen förfogar över. Det kan vara kostnader för att kunna anlita ett antal externa experter/sakkunniga för delar av arbetet; t.ex. medverkan vid olika möten, seminarier och dialoger med allmänheten m.fl. Medel för att finansiera politiska beredningar finns inom kommunfullmäktiges reserv. Den politiska beredningen får återkomma till kommunfullmäktige med en översiktlig arbets- och tidsplan samt en begäran om medel för arbetet.

Kommunstyrelseberedningen

I ett ärende på kommunstyrelsen, 2009-01-26, konstaterade kommunstyrelseberedningen i ett svar att ett utvecklingsprogram för Brandbergen är angeläget. Brandbergen är ett viktigt område i Haninge, det är hem för var sjunde invånare i kommunen samt många företag och föreningar. Flera utvecklingsprogram har arbetats med; Jordbro, Tungelsta, Västerhaninge, Dalarö, Vendelsö och Norrby samt omfattande planarbeten för bland annat Vega. Dessa utvecklingsprogram har tagit resurser och det har därför under denna tid inte funnits utrymme för ett utvecklingsprogram för Brandbergen.

Utvecklingen i Brandbergen har inte stått still. Där har på senare år bland annat iordningställts konstverk, sporthall, konstgräsplan och bibliotek. Skolresultaten i Brandbergen har utvecklats i väsentligt positiv riktning och förbättringsarbetet i

kommunen som helhet fortsätter. Kommunens förbättringsarbete omfattar alla kommundelar, även där separata program inte tagits fram. Exempelvis kommer en medborgardialog kring parken i Brandbergen att starta i höst.

Nu när Västerhaninge och Tungelsta utvecklingsprogram är klara har det frigjorts resurser som möjliggör att vi nu kan starta och prioritera Brandbergens utvecklingsprogram.

Kommunstyrelseberedningens förslag till kommunstyrelsen

Kommunfullmäktige beslutar

1. En politisk beredning för utarbetande av utvecklingsprogram för Brandbergen tillsätts.

Robert Noord yrkar bifall till kommunstyrelseberedningens förslag.

Ordföranden finner att det endast finns ett förslag till beslut och att kommunstyrelsen beslutar enligt förslaget.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige beslutar

1. En politisk beredning för utarbetande av utvecklingsprogram för Brandbergen tillsätts.

Under överläggningar i kommunfullmäktige yrkar Martina Mossberg (M) med instämmande av Robert Noord (S), Margareta Ekström (MP), Nafi Cilgin (V) och Mehmet Coksürer (-) bifall till kommunstyrelsens förslag.

Ordföranden konstaterar att det bara finns ett förslag till beslut – kommunstyrelsens – och finner att fullmäktige beslutar i enlighet med förslaget.

Kommunfullmäktiges beslut

1. En politisk beredning för utarbetande av utvecklingsprogram för Brandbergen tillsätts.

Expedieras: Akt

För verkställighet: Kommunstyrelseförvaltningen

Utdragets riktighet intygas

Haninge, 2016-02-15

.....

KS: 142 /2013

§ 157 Direktiv för arbetet med utvecklingsprogram för Brandbergen**Ärende till kommunfullmäktige****Bakgrund**

Kommunfullmäktige beslutade 2013-09-09, § 134, att tillsätta en politisk beredning för utarbetande av utvecklingsprogram för Brandbergen.

Kommunstyrelseberedningen har upprättat ett förslag till direktiv med syfte, mål och vision för utvecklingsprogrammet och beredningens arbete.

Underlag för beslut

- Kommunfullmäktiges beslut 2013-09-09, § 134
- Kommunstyrelseberedningens förslag till direktiv (ny skrivelse i bunt 6 ersätter tidigare skrivelse)

Kommunstyrelseberedningens förslag till kommunstyrelsen

Kommunfullmäktige beslutar

1. Kommunstyrelseberedningens förslag till direktiv godkänns.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige beslutar

1. Kommunstyrelseberedningens förslag till direktiv godkänns.

Kommunfullmäktiges beslut

1. Kommunstyrelseberedningens förslag till direktiv godkänns.

Expedieras: Akt

För verkställighet: Ekonomiavdelningen, strategisk planering (planeringschef)

För kännedom: Brandbergsberedningen, revisorerna, kommunsekreterare

Utdragets riktighet intygas

Haninge, 2016-02-15

.....

KS: 142 /2013

§ 158 Val av beredning för utarbetande av utvecklingsprogram för Brandbergen**Förslag till beslut**

1. Följande val förrättas

Anna Ragnar (MP), ordförandeMichael Fridebäck (M)Matts Wallin (FP)Josef Kovács (KD)Bordläggning (C)Barbro Nordgren (S)Mikko Svensson (S)Tove Ovsianikov (V)

2. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Kommunfullmäktiges beslut

1. Nedanstående val bordläggs.

Ledamot (C)

2. Nedanstående val förrättas.

Anna Ragnar (MP), ordförande

Michael Fridebäck (M), ledamot

Matts Wallin (FP), ledamot

Josef Kovács (KD), ledamot

Barbro Nordgren (S), ledamot

Mikko Svensson (S), ledamot

Tove Oursianikov (V), ledamot

3. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Expedieras:

Akt

För verkställighet:

Personalavdelningen (löneenheten och Maine Söderlund)

Kansliet KSF (förtroendemannaregistret)

För kännedom:

De valda

Berörda organ

Utdragets riktighet intygas

Haninge, 2016-02-15

.....

KS: 142 /2013

§ 10 Arbets- och tidsplan för Brandbergens utvecklingsprogram samt begäran om medel för beredningens arbete

Ärende till kommunfullmäktige

Sammanfattning

Kommunfullmäktige beslutade 2013-09-09 (§134) att tillsätta en politisk beredning för utarbetandet av utvecklingsprogram för Brandbergen. Den politiska beredningen ombads återkomma med en översiktlig arbets- och tidsplan samt en begäran om medel för arbetet.

Arbets- och tidsplan sträcker sig fram till april 2015 och inkluderar fyra moment enligt nedan:

1. Centrumdialog (december 2013 – april 2014)
2. Brandbergens medborgardialog (april 2014 – oktober 2014)
3. Programutveckling (november 2014 – december 2014)
4. Beslutsfas (januari 2015 – april 2015)

För att kunna genomföra momenten i arbets- och tidsplanen görs bedömningen att totalt 1 200 000 kronor krävs för processledning, åtgärder på kort sikt, underlagsutredningar och kommunikation. För genomförande av första momentet, centrumdialog mellan dec 2013 och april 2014, behöver cirka 300 000 kr avsättas. Efter utvärdering av första momentet får beredningen återkomma med detaljer om fortsatt finansiering av utvecklingsprogrammet.

Underlag för beslut

- Arbets- och tidsplan för Brandbergens utvecklingsprogram samt begäran om medel för beredningens arbete, 2013-12-19
- Kommunstyrelseberedningens förslag till direktiv
- Kommunfullmäktiges beslut, 2013-09-09, § 134
- Kommunfullmäktiges beslut, 2013-10-14, § 157
- Kommunstyrelsens beslut, 2013-09-30, § 219

Kommunstyrelseberedningens förslag till kommunstyrelsen

Kommunfullmäktige beslutar

1. Arbets- och tidsplan för utvecklingsprogram för Brandbergen godkänns.
2. Begäran om medel på 300 000 kronor för första fasen av utvecklings-program för Brandbergen godkänns.
3. Finansieringen sker genom att ianspråkta 300 000 kronor ur kommunfullmäktiges reserv.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige beslutar

1. Arbets- och tidsplan för utvecklingsprogram för Brandbergen godkänns.
2. Begäran om medel på 300 000 kronor för första fasen av utvecklings-program för Brandbergen godkänns.
3. Finansieringen sker genom att ianspråkta 300 000 kronor ur kommunfullmäktiges reserv.

Kommunfullmäktiges beslut

1. Arbets- och tidsplan för utvecklingsprogram för Brandbergen godkänns.
2. Begäran om medel på 300 000 kronor för första fasen av utvecklings-program för Brandbergen godkänns.
3. Finansieringen sker genom att ianspråkta 300 000 kronor ur kommunfullmäktiges reserv.

Expedieras: Akt

För verkställighet: Strategisk planering (planeringschef)

För kännedom: Brandbergsberedningen, Översiktsplaneberedningen,
Stadsbyggnadsförvaltningen (planchef)

Utdragets riktighet intygas

Haninge, 2016-02-15

.....

KS: 142 /2013

§ 131 Brandbergens utvecklingsprogram – utvärdering och fortsatt finansiering**Ärende till kommunfullmäktige****Sammanfattning**

Kommunfullmäktige beslutade 2014-02-10 (§ 10) att godkänna begäran om medel på 300 000 kronor för första fasen av utvecklingsprogram för Brandbergen. Efter utvärdering av första fasen ombads beredningen återkomma med detaljer om fortsatt finansiering av utvecklingsprogrammet.

Arbets- och tidsplan för december 2014-april 2015

1. Centrumdialog (dec 2013-april 2014) *Färdig*
2. Brandbergens medborgardialog (april 2014-oktober 2014)
3. Programutveckling (nov 2014-december 2014)
4. Beslutsfas (jan 2015-april 2015)

För att genomföra de tre sista momenten i arbets- och tidsplanen behöver ytterligare 700 000 kronor avsättas.

Utvärdering av centrumdialog

Centrumdialogen genomfördes mellan 2-5 april i Brandbergens centrum. Syftet var att öka förståelsen för hur Brandbergens centrum används och vilka befintliga kvalitéer och utmaningar som Brandbergsborna upplever finns i centrum. Dialogen var välbesökt av människor i olika åldrar även om andelen äldre lämnade flest synpunkter. Överlag var bemötandet positivt.

Metoden med medborgardialog upplevdes fungera bra och välkomnades även av dialogbesökarna. En mängd synpunkter har inkommit som är av värde för såväl planarbetet för centrum som för utvecklingsprogrammet. Dialogen har även medfört att ett värdefullt samarbete har inletts mellan kommunen och centrumägaren Savana.

Första fasen av utvecklingsprogrammet har totalt kostat cirka 213 000 kr. Av dessa har Stadsbyggnadsförvaltningen finansierat 48 000 kr, centrumägaren Savana 75 000 kr och Brandbergsberedningen 90 000 kr. Se sammanställning nedan av använda medel.

Aktivitet	Kostnad (kr)
Analys "Image och identitet" (White)	48 000
Processledning (2 personer)	135 000
Aktiviteter under dialogdagarna (Per Wirtén + filmvisning)	10 000
Fika och material	9 000
Kommunikation (Flyer, annons, tryckning etc.)	11 000

TOTALT	213 000

Tabell över använda medel för första fasen dec 2013-april 2014.

Fortsatt finansiering

De sista faserna av beredningen arbete ska genomföras mellan april 2014- april 2015. Det inkluderar genomförande av medborgardialog, utvärdering av denna, programutveckling samt av beslutsfasen som eventuellt inkluderar samråd eller liknande. Liksom centrumdialogen kommer även medborgardialogen att kräva processledare. För programutvecklingen bedöms det lämplig med en underlagsutredning i form av en områdesanalys. Syftet är att ta fram fysiska förslag på förändring. Se fullständig sammanställning nedan av fortsatt arbete samt uppskattad kostnad.

Aktivitet	Kostnad (kr) för beredningen
Underlagsutredning (områdesanalys)	300 000 kr
Medborgardialog (processledning 2 personer)	150 000 kr
Kommunikation (inbjudningar, material, tryckning)	110 000 kr
Beslutsfasen (samråd, workshop, spridning av program etc.)	150 000 kr
Åtgärder på kort sikt (planteringar, målning, nya bänkar etc.)	200 000 kr
Utökad arbetsgrupp för social hållbarhet	Internt
Totalt	910 000 kr

Tabell över planerade aktiviteter samt kostnad för dessa.

Begäran av medel

Planerade aktiviteter under de sista faserna av programarbetet beräknas kosta 910 000 kr enligt tabell ovan. Beredningen har kvar ca 210 000 kr från första fasen tack vare viss medfinansiering. Beredningen kan inte räkna med extern finansiering under de sista faserna av utvecklingsprogrammet. För att kunna genomföra planerade aktiviteter behöver därför ytterligare 700 000 kronor avsättas.

Underlag för beslut

- Kommunfullmäktiges beslut, 2014-02-10, § 10
- Arbets- och tidsplan för Brandbergens utvecklingsprogram samt begäran om medel för beredningens arbete, 2013-12-19
- Kommunfullmäktiges beslut, 2013-10-14, § 157
- Kommunfullmäktiges beslut, 2013-09-09, § 134
- Sammanfattning av centrumdialog, 2014-05-13

Kommunstyrelseberedningen

Brandbergsberedningen har nu inlämnat förslag till hur det fortsatta arbetet ska bedrivas och äskat medel till detta. Kommunstyrelseberedningen föreslår med anledning av detta följande:

Brandbergsberedningens arbete förlängs med två månader, dvs ska vara behandlat av kommunfullmäktige senast vid juni-sammanträdet 2015.

Tidsplanen inkluderar genomförande av medborgardialog, utvärdering av denna, programutveckling samt remiss- och beslutsfas. Det slutgiltiga programmet ska antas av kommunfullmäktige. För programutvecklingen bedömer Brandbergsberedningen att det behövs en underlagsutredning i form av en områdesanalys.

Aktivitet	Kostnad
Underlagsutredning (områdesanalys)	300 000 kr
Medborgardialog/Kommunikation	200 000 kr
Remiss- och beslutsfasen	50 000 kr
Åtgärder på kort sikt (planteringar, målning, ny bänkar etc.)	200 000 kr *
Totalt	750 000 kr

* Summan avsätts för förvaltningarnas eventuella merkostnader för åtgärder med anledning av Brandbergsberedningens önskemål.

Brandbergsberedningen har kvar ca 210 000 kr från första fasen tack vare viss medfinansiering. För att kunna genomföra olika aktiviteter behöver därför ytterligare 540 000 kr avsättas.

Kommunstyrelseberedningens förslag till kommunstyrelsen

Kommunfullmäktige beslutar

1. Brandbergsberedningen tillförs ytterligare 340 000 kr för genomförandet av andra, tredje och fjärde fasen av arbetet med att utarbeta mm ett utvecklingsprogram för Brandbergen.
2. 200 000 kr avsätts för förvaltningarnas eventuella merkostnader.
3. Finansiering sker ur kommunfullmäktiges reserv.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige beslutar

1. Brandbergsberedningen tillförs ytterligare 340 000 kr för genomförandet av andra, tredje och fjärde fasen av arbetet med att utarbeta mm ett utvecklingsprogram för Brandbergen.
2. 200 000 kr avsätts för förvaltningarnas eventuella merkostnader.
3. Finansiering sker ur kommunfullmäktiges reserv.

Under överläggningar i kommunfullmäktige yrkar Barbro Nordgren (S) med instämmande av Wilhelm Olsson (MP) bifall till kommunstyrelsens förslag.

Ordföranden konstaterar att det bara finns ett förslag till beslut – kommunstyrelsens – och finner att fullmäktige beslutar i enlighet med förslaget.

Kommunfullmäktiges beslut

1. Brandbergsberedningen tillförs ytterligare 340 000 kr för genomförandet av andra, tredje och fjärde fasen av arbetet med att utarbeta mm ett utvecklingsprogram för Brandbergen.
2. 200 000 kr avsätts för förvaltningarnas eventuella merkostnader.
3. Finansiering sker ur kommunfullmäktiges reserv.

Expedieras: Akt

För verkställighet: Strategisk planering (planeringschef), ekonomiavdelningen

För kännedom: Brandbergsberedningen, Stadsbyggnadsförvaltningen (planchef)

Utdragets riktighet intygas

Haninge, 2016-02-15

.....

BRANDBERGENS UTVECKLINGSPROGRAM

Förslag till antagandehandling våren 2016

Förord

Detta utvecklingsprogram är ett strategiskt långsiktigt dokument som kommunen har tagit fram tillsammans med boende i Brandbergen. Programmet fångar de styrkor och möjligheter som redan finns i Brandbergen och ger förslag på lämplig utveckling som ökar områdets attraktivitet. Med ett långsiktigt mål mot hållbar utveckling har vi utformat riktlinjer och utvecklingspunkter för hur Brandbergen bör utvecklas fram till år 2030.

Utvecklingsprogrammet bygger på resultatet av medborgardialoger. Under dessa samtal med boende har vi sökt Brandbergens själ och anda. Området har visat upp en styrka genom såväl invånarnas mångfald som möjligheten till bostadskarriär. Centrum och Brandbergsskolan är betydelsefulla målpunkter och utgör viktiga delar av Brandbergens vardagsliv. Under möten med boende har vi mött ett engagemang för Brandbergen och dess framtid.

Brandbergens utvecklingsprogram visar kommunens och Brandbergsbornas gemensamma vilja för hur Brandbergen ska utvecklas och ta klivet in i framtiden. För att lyckas med målbilden behöver såväl kommunen som boende sträva åt samma håll.

Anna Ragnar
Ordförande Brandbergsberedningen

Brandbergsberedningen

Anna Ragnar, -, ordförande
Michael Fridebäck, m
Matts Wallin, l
Josef Kovács, kd (t.o.m 2014-11-31)
Mary Vel, kd (fr.o.m 2015-01-27)
Britt Lindberg, c
Barbro Nordgren, s
Mikko Svensson, s
Tove Ovsiannikov, v

Arbetsgrupp

Berit Pettersson, planeringschef (KSF)
Mirja Thårlin, samhällsplanerare (KSF)
Ida-Maria Classon, planarkitekt (SBF)
Moa Rosenqvist, statistiker (KSF)

Medverkande tjänstemän

Malin Löfgren, kommunekolog (KSF)
Björn Oliviusson, vattenstrateg (KSF)
Frida Nordström, klimat- och miljöstrateg (KSF)
Ulrika Berglöf, trygghetsamordnare (KSF)
Jessica Tanzilli, social strateg (KSF)
Camilla Rosenberg, områdeschef – Nord (KOF)
Anna Röst, kulturmiljösamordnare (KOF)
Johannes Pålsson, grundskolechef (UBF)
Inger Dahlberg, drogpreventionssamordnare (SOF)
Anen Makboul, socialsekreterare (SOF)
Rose-Marie Geijer, avdelningschef (ÄF)
Yvonne Elo Rydén, avdelningschef (ÄF)
Christian Bascunan, enhetschef (SBF)

Innehåll

Inledning	2
Syfte och mål	2
Metod och process	3
Geografisk avgränsning	4
Disposition	4
Brandbergens förutsättningar	5
Läge och struktur	5
Kulturmiljö och historia	6
Befolkningssammansättning	8
Framtidens Brandbergen	9
Utmaningar	9
Grönstruktur och vatten	10
Rörelsestråk	13
Trafik och kommunikationer	15
Vardagslivet	19
Brandbergens centrum	24
Bebyggelseutveckling	26
Programkarta	29
Uppföljning	30
Genomförande av medborgardialog	31
Underlagsmaterial	33

Inledning

Haninge kommun växer och år 2030 förväntas kommunen ha ökat sin befolkning till över 100 000 invånare¹. I centralorten Handen utvecklas en regional stadskärna med start vid Haningeterrassen som omvandlas till en attraktiv och blandad stadsmiljö med bostäder, butiker och verksamheter. Öster om Handen gränsar Brandbergen med sina drygt 11 000 invånare direkt till den regionala stadskärnan. Området utgör på så sätt en viktig del i kommunens övergripande utveckling och kommunens översiktsplan.

Med tanke på det utvecklingsarbete som pågår i Handen och den befolkningsökning som förväntas i det området är det viktigt att säkerställa att även Brandbergen utvecklas i önskvärd riktning. Genom ett utvecklingsprogram kan kommunens och boendes långsiktiga vision för Brandbergen lyftas fram.

Parallellt med arbetet att ta fram detta utvecklingsprogram har även en ny detaljplan för Brandbergens centrum arbetats fram. Syftet med detaljplanen är att bygga ut centrumgallerian och förtäta området utanför med bostäder.

Syfte och mål

I den översiktliga planeringen arbetar Haninge kommun med geografiskt avgränsade fördjupningar i form av utvecklingsprogram. Till skillnad från fördjupade översiktsplaner har utvecklingsprogrammen inte statusen att kunna ändra översiktsplanen. Utvecklingsprogrammen visar kommunens fördjupade vision och målbild för ett aktuellt område men också kommunens ambitioner i närtid. De används som ett planeringsunderlag för att säkerställa att detaljplaneringen harmoniserar med övergripande intressen, men är också ett underlag för den årliga budgetprocessen för andra frågor än de som normalt ingår i en översiktsplan. Utvecklingsprogram antas av kommunfullmäktige och följs upp en gång per år.

Syftet med Brandbergens utvecklingsprogram är att:

- Utifrån medborgardialog belysa utvecklingspunkter på kort sikt (2-5 år) och lång sikt (10-15 år) som kan fungera som stöd för framtida planarbete.
- Förstärka Brandbergens själ och anda.
- Beakta framtidens möjligheter att utveckla bebyggelse, infrastruktur inklusive kollektivtrafik, barn- och ungdomsverksamhet samt allmän och kommersiell service.

Målbilden är att Brandbergen ska kännas attraktivt och välkomnande. På lång sikt behöver mentala och fysiska barriärer mellan de olika bostadsområdena brytas för att området som helhet ska hänga ihop på ett naturligt vis. Som granne till Handen och den regionala stadskärnan Haninge bör Brandbergen också stärka sin koppling dit i takt med att utveckling sker där. Brandbergens centrum är en viktig målpunkt i

¹ Stockholms läns lansting, TMR (2013) Framskrivningar av befolkning och sysselsättning i östra Mellansverige.

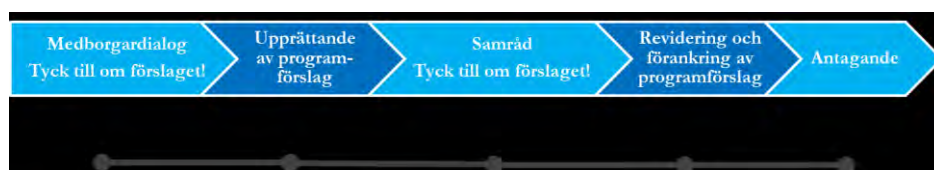
området då det fungerar som mötesplats, kommunikationsnod och service- och handelsplats. Det bör utvecklas till hela Brandbergens vardagsrum där boende trivs och vill mötas.

Metod och process

Kommunfullmäktige beslutade 2013-09-09 (§ 134) att tillsätta en politisk beredning för utarbetande av ett utvecklingsprogram för Brandbergen. Kommunstyrelseförvaltningens enhet för strategisk planering har bistått beredningen i arbetet med stöd från stadsbyggnadsförvaltningen. Utöver det har en utökad arbetsgrupp sammankallats vid tre tillfällen med utvalda representanter från kommunstyrelseförvaltningen, socialförvaltningen, kultur- och fritidsförvaltningen, utbildningsförvaltningen och äldre-förvaltningen. Syftet har varit att gemensamt lyfta de sociala aspekterna av hållbar utveckling i Brandbergen².

Bakgrundsarbetet och insamling av material till programmet har skett under 2014. Redan tidigt i processen beslutade kommunfullmäktige att utvecklingsprogrammet skulle arbetas fram utifrån medborgardialog. Det har därmed till stor del tagits fram utifrån samtal, möten och diskussioner med boende och verksamma i Brandbergen under 2014. När texten i utvecklingsprogrammet hänvisar till medborgardialoger avses dessa. Läs mer om dialogarbetet i kapitlet ”Genomförande av medborgardialog”. Utöver medborgardialoger har ett flertal underlagsmaterial tagits fram som finns beskrivna i kapitlet ”Underlagsmaterial”.

Brandbergens utvecklingsprogram har varit föremål för samråd under mars till september 2015. Remissutskick gick till regionala och statliga organ, kommunens nämnder, bolag, förbund och rådgivande organ. Utöver dessa skickades även remissen till politiska partier i kommunfullmäktige och till samtliga registrerade föreningar i Brandbergen. Utifrån inkomna yttranden reviderades sedan programmet inför antagande.³

Brandbergsberedningen

Brandbergsberedningen har sammanträtt cirka en gång i månaden mellan december 2013 och januari 2016. På dessa möten har arbetsgruppen presenterat information, kunskapsunderlag och förslag på utveckling som beredningen har tagit ställning till. Viktiga aktörer för Brandbergens utveckling har bjudits in med syfte att ytterligare öka kunskapen om Brandbergen. Till besökarna kan nämnas polisen, rektorer på

² Se underlagsmaterial nr 1, PM Sociala aspekter av hållbarhet i Brandbergen.

³ Se samrådsredogörelse för att läsa hur Brandbergsberedningen kommenterade inkomna yttranden.

Brandbergsskolan, konsulter som tagit fram underlag, processledare för Nyfiken Park⁴ och projektledare för Speak App⁵.

När alla underlag tagits fram och medborgardialogerna var klara sammankallades den politiska beredningen och arbetsgruppen för en heldagsworkshop då insamlat material diskuterades och utkast till riktlinjer på lång sikt och utvecklingspunkter på kort sikt togs fram.

Geografisk avgränsning

Utvecklingsprogrammet har avgränsats till att inkludera det centrala flerbostadshusområdet inklusive Kulfångsgatan, Brandbergens norra och södra företagsbyar samt radhus- och småhusområdena runt centrala Brandbergen. Området inkluderar även grönområdet söder om Brandbergen som sträcker sig ner till Dalarölanken, se avgränsning i programkarta på sidan 31.

Disposition

Utvecklingsprogrammet inleds med kapitlet **Brandbergens förutsättningar** där Brandbergen beskrivs utifrån sitt läge, historia, kulturmiljö och befolkningssammansättning. I kapitlet **Framtidens Brandbergen** beskrivs riktlinjer och utvecklingsmöjligheter på lång och kort sikt utifrån ämnesområden. I **Programkartan** finns den samlade målbilden och i kapitlet **Uppföljning** redovisas hur utvecklingsprogrammet ska följas upp. I slutet finns en beskrivning av **Genomförande av medborgardialogerna** samt en presentation av framtagna **Underlagsmaterial**. Dessa finns tillgängliga i sin helhet på hemsidan www.haninge.se/brandbergen.

⁴ Nyfiken Park är en medborgardialog där boende kan påverka hur en aktuell park ska se ut och utvecklas. Under hösten 2013 besökte medborgardialogen Brandbergsparken. Resultatet blev en parkplan som sedan började genomföras under 2014.

⁵ Speak App finansieras av Arvsfonden och är ett treårigt samarbete mellan Haninge kommun, Haninge Ungdomsråd, Rädde Barnen och Rädde Barnens Ungdomsförbund. Syftet är att öka barn och ungas deltagande i de lokala beslutsprocesserna.

Brandbergens förutsättningar

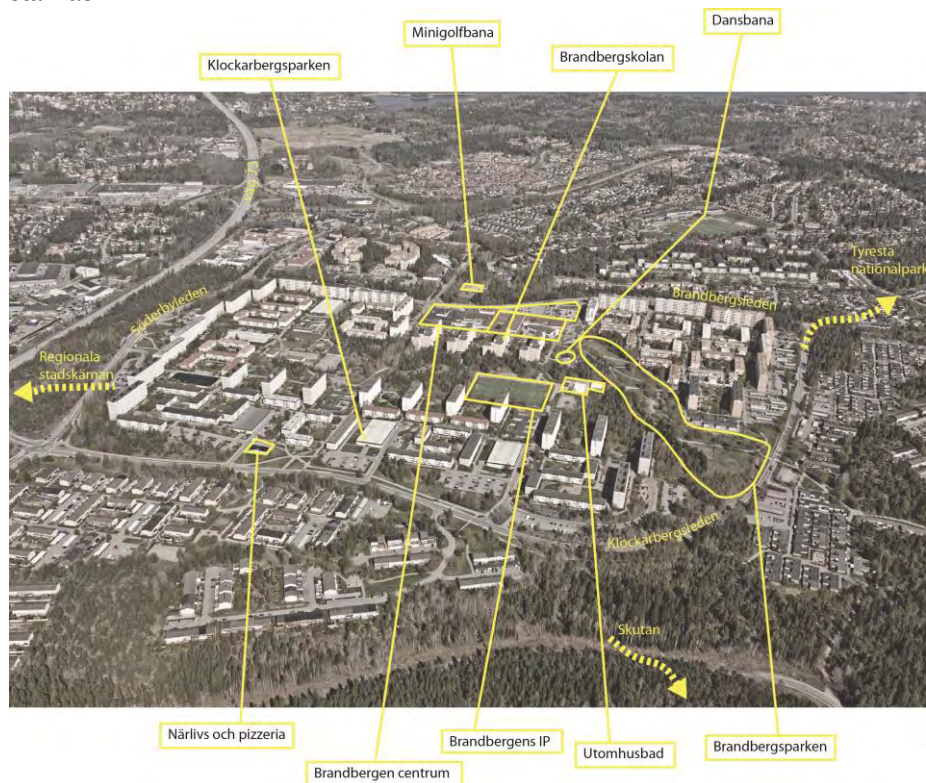
Här beskrivs Brandbergen som bostadsområde, hur det har växt fram och hur befolkningssammansättningen ser ut. Det ger en bild av Brandbergens förutsättningar inför framtida utveckling.

Läge och struktur

Brandbergen ligger i höjd med Handen öster om väg 73. I Handen växer en så kallad regional stadskärna fram som innebär cirka 7 000 nya bostäder. I den utvecklingen är det viktigt att kopplingen mellan Handen och Brandbergen stärks.

Brandbergen består i de centrala delarna av flerbostadshus med blandade upplåtelseformer medan bebyggelsen runt om består av rad- och småhusområden. I väster ligger två företagsbyar med kontor, hantverk, försäljning och företag inom motorbranschen. Brandbergen har ett lokalt centrum som erbjuder både kommersiell och offentlig service. I söder gränsar bebyggelsen till ett grönområde med motionsspår, höga naturvärden och kopplingar till Tyresta nationalpark och badplats vid Ramsjön. Centralt i Brandbergen finns även ett offentligt utomhusbad. Brandbergens centrum trafikeras av en rad bussar mot såväl Handen, Jordbro, Tyresö som Stockholms stad.

I Brandbergen finns således en stabil grund för ett attraktivt bostadsområde med arbetsplatser, service, närhet till natur och goda kommunikationer. När Brandbergen utvecklas ska dessa positiva värden stärkas.

Kulturmiljö och historia

I Brandbergen berättar kulturmiljön både om de sammanhang då området byggdes och då det förändrades samt om de människor som bott och vistats i Brandbergen sedan dess. Bostäder, parkeringsplatser, förskolor, centrumanläggning och andra delar av området utgör som kulturmiljö en del av kulturarvet, i och med att de berättar om det moderna samhällets framväxt och om vår egen tid. Det är viktiga förutsättningar att ta hänsyn till när Brandbergen utvecklas.

Området där Brandbergen ligger utgjordes fram till 1970-talet av skogsmark och namnet Brandbergen har sitt ursprung i att en stor skogsbrand rasade i området i juli 1947. Marken köptes av dåvarande Österhaninge kommun 1968 och bostadsområdet växte fram mellan 1969 och 1976. Arkitekter var Gustaf Lettström och Günther von Lienen. Bostadsbyggandet i Storstockholm präglades under denna tid av det så kallade ”miljonprogrammet”⁶. Bakgrunden till programmet var en stor bostadsbrist och trångboddhet. Även i Haninge behövdes en stor mängd nya bostäder.

Ursprungligt bebyggelseideal

När Brandbergens planerades följdes de politiska och estetiska ideal som var rådande vid denna tid. Till de politiska målen hörde att barnfamiljer skulle kunna bo i lägenheter om minst 3 rum och kök. Genom ny rationell byggt teknik och vetenskaplighet skulle det byggas ”för de många människorna”. En idé var ”grannskapsenheten” – att de nya bostäderna skulle skapas som trygga enheter kring centrum med service, butiker och mötesplatser.

Till de estetiska ideal som påverkade miljonprogrammets arkitekter hörde 1900-talets funktionalism och modernism. Det betydde bland annat att mycket stora huskroppar (skivhus) byggdes vid sidan av lägre huskroppar (lamellhus) och man eftersträvade att skapa luft, ljus och närhet till grönska. Biltrafiken separerades från bostäderna och parkeringsplatser anlades i utkanten av bostadsområdet. Renhet, bullerfrihet och en bilfri miljö var viktiga ledord.

Då Brandbergen planerades följdes dessa ideal. De stora åttavåningshusen omgärdar den lägre bebyggelsen och fungerar som en avgränsning mot matarleden med trafiken utanför. Brandbergen skulle bli en ”servicestad” med god tillgång till samhällsservice av olika slag, samlad i en centrumbyggnad med butiker, restaurang och samlingslokaler.

Kritik och ombyggnad

Miljonprogramsbebyggelsen kom att utsättas för kritik redan under 1970-talet. Kritiken bestod bland annat i att kvarteren var sterila, stereotypa och så storskaliga att de kändes folktomma. Den låga graden av variation i bebyggelsen upplevdes göra det svårt att känna hemkänsla. Bostadsbristen byttes i bostadsöverskott, och istället för att de

⁶ Miljonprogrammet innebar en politisk målsättning att bygga en miljon bostäder i Sverige under tioårsperioden 1964-1975.

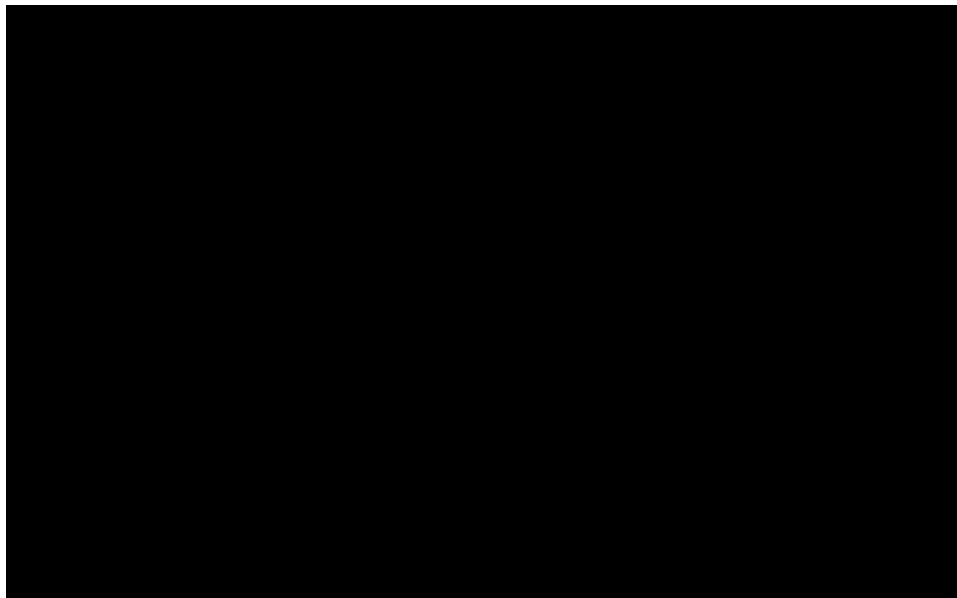
modernistiska förorterna blev så populära som det var tänkt, stod bostadsbolagen med tomma lägenheter och social oro.

Under åren 1986-92 byggdes delar av Brandbergen om för att öka trivseln. Exteriören på de stora skivhusen mjukades upp genom trappstegsgavlar och putsen byttes till varmare kulörer. Lägenheter renoverades och slogs samman, gårdarna omgestaltades för att skapa mer variation och mer intima mötesplatser.

Brandbergen idag

Brandbergens kulturmiljö består av flera tidsskikt och flera olika berättelser. Dessa berättelser handlar om hur en målmedveten politik och en modernistisk estetik under mitten av 1900-talet ledde till byggandet av Brandbergen och dess ursprungliga struktur och utseende. Vidare berättar kulturmiljön i Brandbergen om 1980-talets svar på den kritik som riktades mot miljonprogramsbebyggelsen.

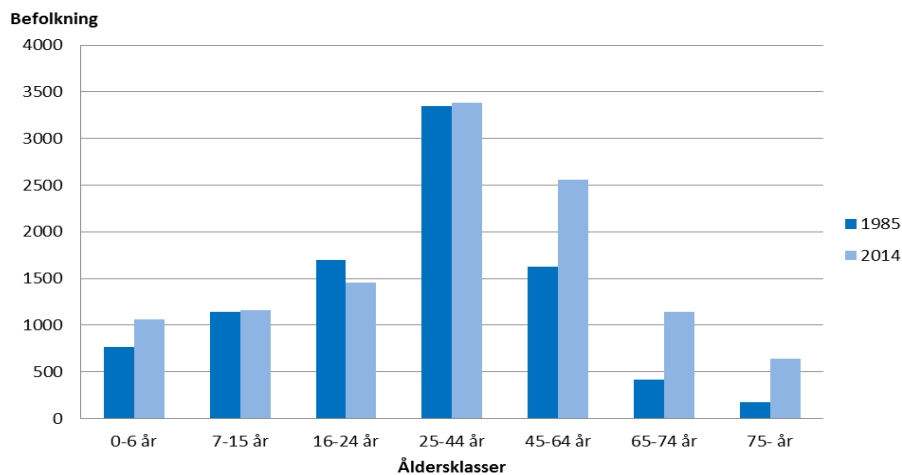
I dessa berättelser har Brandbergsborna själva huvudrollen, med sina upplevelser och minnen av Brandbergen. I de synpunkter som samlats in under medborgardialogerna i arbetet med Brandbergens utvecklingsprogram framkommer spår både av de intentioner som skapade Brandbergen, exempelvis trivsel, nära till allt och nära till grönområden, men även spår av den kritik som förekommit i diskussionen om liknande områden, exempelvis otrygghet och ett slitet centrum. Nedan visas ett urval av ord som Brandbergsborna använt för att beskriva deras Brandbergen för oss i medborgardialogerna och i underlagsmaterial.

Källa: Urval av ord som boende har nämnts för att beskriva Brandbergen under medborgardialogerna.

Befolkningssammansättning

Det bor drygt 11 000 personer i Brandbergen. I jämförelse med hela Haninge kommun har flerbostadshusen i Brandbergen en större andel unga vuxna och en högre andel födda utanför Norden. Små- och radhusområdet har istället en högre andel äldre och en lägre andel födda utanför Norden. Nedan presenteras hur ålderssammansättningen såg ut i Brandbergen år 1985 jämfört med 2014. Diagrammet visar att antalet barn i åldrarna 0-6 år samt antalet personer i åldrarna 45 år och uppåt har ökat medan antalet personer i åldrarna 16-24 år har minskat något.

Källa: Områdesdatabasen, Stockholms läns landsting.⁷

⁷ Basområden 5211320 Brandbergens industriområde, 5211330 Brandbergen flerbostadshusområde och 5211340 Brandbergen småhusområde (2015-11-09).

Framtidens Brandbergen

Resultatet från medborgardialogerna och underlagsutredningarna har mynnat ut i en framtidsbild för Brandbergen år 2030. I detta kapitel redovisas riktlinjer på lång sikt fram till 2030 i blåtonade rutor. I texten redovisas även utvecklingspunkter som bedöms kunna genomföras på kort sikt fram till 2020. Inledningsvis sammanfattas några utmaningar som har identifierats.

Utmaningar

Utifrån Brandbergens förutsättningar har ett antal utmaningar identifierats. Det är bland annat fysiska barriärer lokalt och mot den regionala stadskärnan Haninge i form av bilvägar, men också platser och mellanrum som saknar funktion och höga bostadshus som upplevs som en borg runt centrala Brandbergen. Rörelsestråk för gående och cyklisterna behöver också utvecklas. Det finns utmaningar i att öka den upplevda tryggheten i Brandbergen. De unga invånarna behöver fler aktiviteter och vägar in i arbete. Äldre efterfrågar tillgängliga bostäder och utökad tillgänglighet i den offentliga miljön.

Illustrationen nedan visar svagheter i den befintliga fysiska miljön och vilka utvecklingsmöjligheter som på lång sikt skulle kunna motverka såväl fysiska som sociala utmaningar.

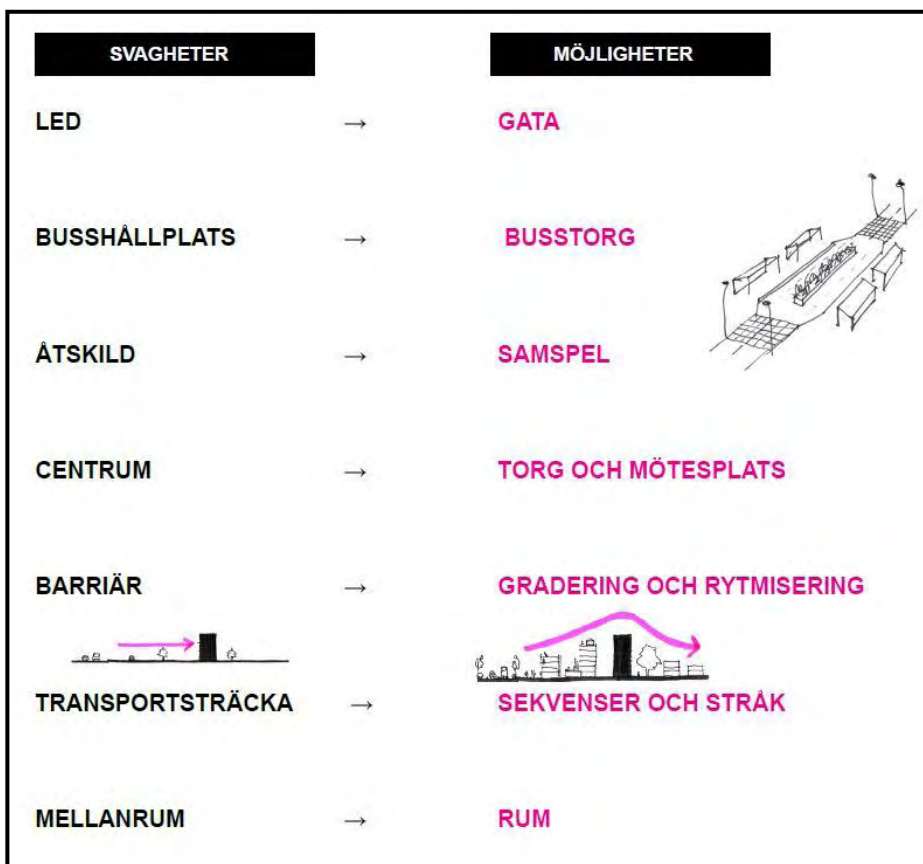

Illustration av några utvecklingsmöjligheter för att motverka svagheter i Brandbergen.
Källa: Områdesanalys Brandbergen, Liljewall Arkitekter AB.

Grönstruktur och vatten

Riktlinjer för 2030

Kontakten med naturen i Brandbergen, Tyrestakilen med nationalpark, naturreservat, Forsla kärr och Skutan stärks.

Det svaga gröna sambandet mellan Hanvedenkilen och Tyrestakilen värnas. Eventuella förändringar utformas på ett sätt som minimerar påverkan på områdets natur- och rekreationsvärden samt dess funktion som spridningskorridor.

Dagvattnet fördröjs och renas så att föroreningarna som påverkar Drevviken minskar.

Brandbergen ligger i nära anslutning till grönområden som Högstaskogen, Forsla kärr och Tyresta nationalpark och naturreservat. Grönstrukturen fortsätter, tack vare Brandbergsparken, in i bostadsområdet. Boende i Brandbergen har även möjlighet att bada i antingen utomhusbassängen i Brandbergen eller i närliggande badsjöar vid Rudan och Ramsjön. I grönkartan nedan visar naturvärden och målbild för grönstrukturens utveckling.

Parkmark och odlingsmöjligheter

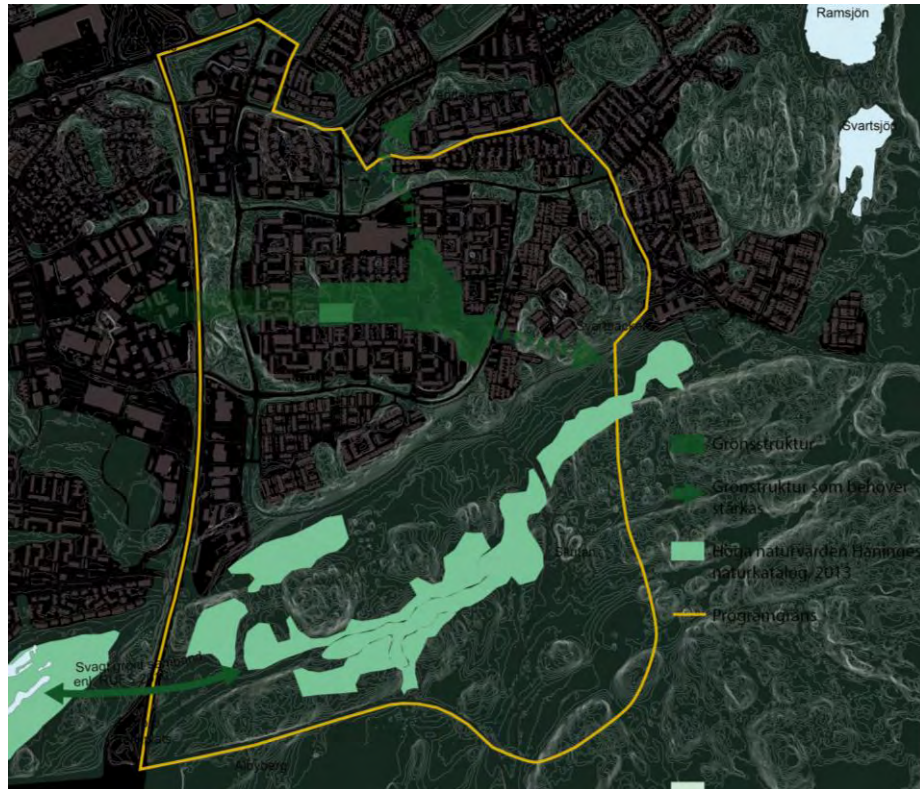
Brandbergsparken är en grön lunga av stort värde för boende. Där Brandbergsparken möter Tyrestakilen är det viktigt att det utvecklas ett grönt och tillgängligt gångstråk för att ta till vara på såväl rekreativa som biologiska värden. Den lokala grönstrukturen behöver även stärkas mot Vendelsö och Handen. Parkmarkens roll för utveckling av biologisk mångfald behöver även tillvaratas.

En del av Brandbergens identitet har visat sig ligga i närheten till naturen. Intresset för natur och växter har i medborgardialoger visat sig vara stort och boende vill lära sig mer om sin närnatur. Fler möjligheter att odla har efterfrågats samtidigt som de outnyttjade garagetaken har lyfts fram som platser värda att utvecklas. Idag skapar de tomrum i bebyggelsen. Kommunen är positiv till att bostadsrättsföreningarna och fastighetsägarna utreder möjligheten till odling på garagetaken.⁸

Utveckling fram till 2020

- Brandbergsparkens värden behålls och utvecklas utifrån det program som togs fram av Nyfiken Park.
- Möjligheterna för odling på tak i Brandbergen utreds.

⁸ Det finns ett stort antal beprövade odlingstekniker för odling på tak som används i stor skala runt om i världen. Genom att förlägga växthus på ett befintligt tak minskar kostnaden för anläggningens grundläggning då denna redan finns.

Grönkarta med naturvärden och målbild för grönsstrukturens utveckling.

Svagt grönt samband

I programområdets södra delar finns ett stort grönområde med höga ekologiska och rekreativa värden, se grönkarta ovan. Stockholms läns landsting har identifierat området i sin helhet som ett så kallat svagt grönt samband mellan två av länets gröna kilar; Hanvedenkilen och Tyresta-kilen.⁹ Detta grönområde har stor betydelse som rekreationsstråk samtidigt som det bidrar till bevarad biologisk mångfald genom att bland annat ge förutsättningar för arter, knutna till gammal skog, att sprida sig mellan Tyresta och Hanveden.

Delar av grönområdet har höga eller mycket höga naturvärden vilket redovisas i Haninges naturkatalog. Skogsstyrelsen har identifierat ett antal nyckelbiotoper och naturvärdesobjekt inom området. Här finns också rekreationsstråket Sörmlandsleden som binder samman Tyresta nationalpark med Rudans naturreservat.¹⁰ I det svaga gröna sambandet föreslås att Skutans gård, området runt Svartbäcksvägen samt Forsla kärr med omgivande skog vidareutvecklas som friluftsområde.

Tillgänglighet till Forsla kärr med omgivande grönområde

Forsla kärr är en cirka 6 hektar stor våtmark som ligger i grönområdet söder om Brandbergen. Stora delar av våtmarken är ett så kallat rikkärr¹¹ med många sällsynta arter, framförallt orkidéer och olika mossor. Liksom

⁹ Stockholms läns landsting, TMR (2010) Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen (RUF). Ett svagt grönt samband definieras på platser där det saknas andra gröna förbindelser inom eller mellan två grönkilar.

¹⁰ Ekologigruppen (2013) Haninge kommuns naturkatalog

¹¹ En ovanlig naturtyp som har stor betydelse för biologisk mångfald.

den omgivande skogen har Forsla kärr höga naturvärden, vilka finns markerade på grönkartan ovan.

Efter restaurering av Forsla kärr är ett naturligt nästa steg att tydligare tillgängliggöra det för allmänheten. Det kan exempelvis göras genom att anlägga en ny promenadväg, led eller stig till Forsla kärr som sedan ansluts till befintliga stigar i området. För att förbättra tillgängligheten och underlätta för framtida skötsel bör även en parkeringsplats iordningsställas i anslutning till Dalarövägen.

Utveckling fram till 2020

- Gångstråk och skyltning till grönområdet söder om Brandbergen, inklusive Forsla kärr utvecklas.

Dagvatten

Brandbergen är högt beläget och lokalt finns inga problem med översvämningar vid höga flöden. En mindre del av dagvattnet avleds åt söder mot Gullringskärret. Huvudparten av vattenflödet avleds dock åt norr till Drevviken via Norrby gärde¹². På grund av höjdskillnaderna mellan Brandbergen och Norrby gärde når vattnet snabbt gärdet och därefter Drevviken. Drevviken är en vattenförekomst där kommunen har som mål att uppnå god kemisk och ekologisk status senast 2021.

I Brandbergens flerbostadshusområde finns inga dagvattendammar som fördröjer vattenflödena. Vid framtida exploatering i Brandbergen, främst i de norra delarna, är det därför särskilt viktigt att se över möjligheterna att hantera dagvattnet så nära källan som möjligt, gärna i fördröjningsdammar. Även utan ny bebyggelse bör dagvattnet i högre grad fördröjas och renas lokalt i Brandbergen.

Utöver de insatser som nämns ovan kan även dagvattnet synliggöras i den fysiska miljön genom små meandrande flöden, gröna tak, vattenlekar och fontäner. Det bidrar till en attraktiv boendemiljö samtidigt som det fyller en funktion i dagvattenhantering.

Utveckling fram till 2020

- Kunskapen om dagvattnet i Brandbergen ökas och åtgärder genomförs som fördröjer vatten och minskar föroreningarna som påverkar Drevviken.
- Möjligheterna att synliggöra dagvattnet genom exempelvis fontän, vattenlek eller dammar undersöks.

¹² Norrby gärde tar emot vatten från ett relativt stort avrinningsområde och redan idag ligger grundvattennivån strax under markytan. Större delen av området är mycket sankt och löper stor risk att översvämmas.

Illustration med exempel på vattenlek. Källa: från Liljewall Arkitekter.

Rörelsestråk

Riktlinjer för 2030

Gång- och cykelvägar i Brandbergen ges en tydligare hierarki och huvudstråk prioriteras vid upprustning.

Tillgängligheten och framkomligheten för gående och cyklister förbättras i Brandbergen.

För att stärka kontakten mellan Brandbergen och den regionala stadskärnan Haninge utvecklas nya kopplingar mellan kommundelarna Brandbergen och Handen.

Under medborgardialoger och trygghetsvandring har det framkommit att boende upplever hinder i möjligheterna att ta sig fram i Brandbergen till fots och med cykel. Det handlar både om brister i trygghet, tillgänglighet och orienterbarhet. Belysningen upplevs otillräcklig, det saknas ledstänger, vilplan och andra tillgänglighetsanpassningar och det upplevs även svårt att hitta rätt i området eftersom många platser liknar varandra.

Vissa stråk beskrivs som upplevelsefattiga och otrygga, exempelvis cykelvägarna mellan Handen och Brandbergen, och det gång- och cykelstråk som löper centralt i Brandbergen runt konstgräsplanen. Boende saknar även ett sammanhängande gång- och cykelstråk till handelsområdet vid port 73 och mellan flerbostadsområdet och rad- och småhusområdena.

Prioriterade stråk för gående och cyklister

Ett väl fungerande gång- och cykelnätverk i Brandbergen kan utvecklas genom att inledningsvis skapa en hierarki i rörelse-stråken. Det vill säga att några stråk utvecklas till huvudstråk som binder samman de övriga stråken. Det skulle underlätta orienteringen.

Förslagsvis prioriteras dessa huvudstråk vid en inventering och upprustning för ökad trygghet, tillgänglighet och trivsel. Gång- och cykelstråken behöver kontinuerligt röjas från buskage och sly som skuggar belysning och skapar skymd sikt. Utemiljön bör planeras så att den inte utgör begränsningar när det gäller tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Genom att använda en utformning som är nödvändiga för 10 procent av befolkningen underlättar man för 40 procent, och gör det bekvämt för 100 procent av befolkningen¹³.

Utveckling fram till 2020

- Gång- och cykelstråken utvecklas till ett logiskt, trivsamt, tillgängligt och tryggt nätverk.

Viktiga rörelsestråk i Brandbergen som föreslås prioriteras vid en upprustning och klassas som lokala huvudstråk.

Referenspunkter och mentala kartor

Trots att Brandbergens närmaste granne i väster är den regionala stadskärnan upplever boende att avståndet dit är långt. Kopplingen till Brandbergen är en viktig pusselbit i Handens långsiktiga utveckling.

Ett sätt att minska det upplevda avståndet mellan Brandbergen och Handen är att utveckla ”gångspråket”. Gångspråket är det språkbruk som gående använder för att prata om och beskriva rörelsestråk och avstånd mellan två platser¹⁴. Mellan Brandbergen och Handen utgörs detta språkbruk oftast av kommersiella och trafikrelaterade målpunkter.

¹³ Haninge kommun (2013) Lätt och rätt för alla – Vägledning för dig som arbetar i Haninge kommun.

¹⁴ Sweco (2013) Hållbara vardagsresor i Haninge – En etnografisk studie om Haningebornas resvanor och vardagsgeografi.

Genom att skapa identitet åt platser utmed gång- och cykelvägar utvecklas andra referenspunkter och mentala kartor som gående och cyklister kan referera till. Sådana referenspunkter kan exempelvis utgöras av konstinstallationer, vilket även är något som det upplevs råda brist på i Brandbergen. Fler sådana och andra referenspunkter, som inte är kommersiella eller trafikrelaterade, kan bidra till att det upplevda avståndet mellan kommundelarna minskar.

Utveckling fram till 2020

- Referenspunkter för gående och cyklister tillförs.

Trafik och kommunikationer

Riktlinjer för 2030

Klockarleden och Brandbergsleden utvecklas till stadsgator.

Trafikinфраstrukturen ses över och utvecklas främst utifrån gående och cyklisters behov för att stärka det hållbara resandet.

En förlängning av Söderbyleden genom det svaga gröna sambandet sker med hänsyn till de höga naturvärdena.

Motorväg 73 är rekommenderad primär transportled för farligt gods och utgör en önskad barriär mot Handen. Väg 260 (Gudöbroleden) gränsar till Brandbergens programgräns i norr och är rekommenderad sekundär transportled för farligt gods. Bilister når Brandbergen härifrån via Söderbyleden. Brandbergen trafikeras även av ett stort antal busslinjer och har god kollektivtrafikförsörjning med närhet mellan busshållplatserna.

Välkomnande entréer till Brandbergen

För att tydliggöra Brandbergen som kommundel och för att välkomna boende och besökare till området föreslås i programkartan fyra platser där tydligare entréer kan utvecklas. Dessa ligger utmed bilvägar varifrån ett flertal bilister och kollektivtrafikresenärer kör in i området. Tydligare entréer kan innebära exempelvis nya välkomstskyltar och vackra planteringar som ger boende och besökare ett trivsamt välkomnande och bidrar till att stärka stoltheten för bostadsområdet.

Föreslagna platser för välkomnande entréer markeras med denna symbol på programkartan.

Utveckling fram till 2020

- Välkomnande entréer vid huvudinfarter till Brandbergen tillförs, se föreslagna platser på programkarta.

Hållbart resande

Haninge eftersträvar en utveckling av den fysiska planeringen som främjar ett ökat antal så kallade hållbara resor. Det vill säga resor som görs till fots, cykel eller med kollektivtrafiken. Invånarna ska även stimuleras att välja resurseffektiva transportalternativ som exempelvis elfordon, och detta gäller även i Brandbergen. Vid planering, utformning och drift av

trafiksystemet prioriteras därför trafikslagens behov normalt i ordningen gångtrafik och cykeltrafik – kollektivtrafik - varu- och godstransporter - biltrafik.

Brandbergen är trafikseparerad och ger i nuläget stort utrymme för bilen i form av stora parkeringsytor och parkeringsgarage. Sett från Söderbyleden, Brandbergsleden och Klockarleden ger de stora ytorna ett hårt och avskärmande intryck. Att minska bilberoendet är en global fråga som blir en utmaning vid framtida utveckling i befintliga bostadsområden. För att minska bilberoendet behöver vi underlätta för boende att resa hållbart till fots, cykel eller med kollektiva färdmedel. Det behöver vara enkelt att välja bort bilen eller att välja ett miljövänligare alternativ som elbil. Brandbergen har god kollektivtrafikförsörjning, men den kan förbättras.

Utveckling fram till 2020

- Arbetet med att minska bilbehovet och främja hållbara resor fortsätter.

Stadsgator istället för trafikleder

Brandbergens flerbostadshusområde ringas in av Brandbergsleden, Klockarleden och Söderbyleden. Dessa leder är trafikseparerade och breda, vilket inbjuder till högre hastigheter än vad som är tillåtet. Lederna är även försörjda med buss. Trafiksepareringen och hållplatsernas separerade av- och påstigning innebär omvägar för bussresenärerna. Dessa genar därför över trafiklederna, vilket skapar en otrygg och osäker miljö för såväl gående som bilister.

Förslagsvis utvecklas Brandbergsleden och Klockarleden till stadsgator som naturligt sänker bilisternas hastighet. På sikt vore det en fördel att utveckla miljön vid busshållplatserna så att de blir trivsamma, trygga, funktionella, trafiksäkra och välkomnande som både busshåll- och mötesplats, gärna i form av busstorg med samlad på- och avstigning, breda övergångsställen, cykelparkering, sittplatser, belysning och ny markbeläggning. En sådan ombyggnad behöver utredas vidare och bör ske i samband med utbyggnad av nya bostäder för att säkra finansieringen. En sådan utveckling ligger i linje med det övergripande målet att bättre koppla samman Brandbergens flerbostadshusområden med småhus- och radhusområdena.

Illustration med idé om framtida busstorg i timglasform. Källa: från Liljewall Arkitekter.

Kollektivtrafik

I medborgardialoger har boende beskrivit direktbussarna till Gullmarsplan som viktiga för deras vardagsresor. Fler avgångar skulle öka kopplingen mellan Brandbergen och Stockholm för bland annat skolelever och arbetspendlare som har målpunkter i Stockholms stad. Utökad kollektivtrafik mot Tyresö har även framförts som önskvärt.

Trafikverket föreslår en stombusslinje mellan Tyresö – Handen – Flemingsberg – Kungens Kurva/Skärholmen – Vällingby – Barkarby – Sollentuna – Täby/Arninge. Vidare utredningar bör undersöka hur detta påverkar kommunikationerna för resenärer till och från Brandbergen. En förtätning i Brandbergen skulle bidra till att öka resandeunderlaget och därmed förbättra möjligheterna för utökad kollektivtrafik.

Haninge kommun verkar även för att någon gång i framtiden möjliggöra en förlängning av snabbspårväg från Huddinge kommun till den regionala stadskärnan Haninge. I en första etapp skulle lösningar med så kallad Bus Rapid Transit (BRT) vara önskvärd, det vill säga stombussar med hög turtäthet. På sikt bör det även utredas hur en sådan linjestreckning kan fortsätta till Tyresö via Brandbergens centrum.

Söderbyleden

För en ökad tillgänglighet från Brandbergens företagsbyar till Albyberg, Tvärförbindelse Södertörn och E4 via Huddinge och Flemingsberg finns ett förslag på en förlängning av Söderbyleden söderut genom det svaga gröna sambandet söder om Brandbergen. En flytt av bussgaraget från Handens företagsområde till Dalarölnäcken (väg 227) söder om Brandbergen förutsätter även en förlängning av Söderbyleden. En flytt av bussgaraget är en viktig del i utvecklingen av den regionala stadskärnan Haninge.

En förlängning av Söderbyleden och en exploatering längs norra sidan av Dalarölnäcken skulle skada det gröna svaga sambandet. Därför behövs åtgärder för att minska barriäreffekten mellan Tyresta och Hanveden. En exploatering i området bör i första hand lokaliseras till områdets sydvästra del, där naturvärdena är som lägst, samt utformas på ett sådant sätt att det i övrigt minimerar påverkan på omgivande naturvärden.

Parkering

Efterfrågan på fler parkeringsplatser för cyklar, bilar och motorcyklar har lyfts fram under medborgardialogerna. Befintliga platser anses inte räcka till. Arbetet med hållbara resor förväntas på sikt minska bilberoende och därmed efterfrågan på bilparkeringar. Förslagsvis tillförs väderskyddade och trygga cykelparkeringar i Brandbergen där det efterfrågas. Det bidrar till att förbättra möjligheten och attraktiviteten i att välja cykeln som transportmedel.

För att minimera kötider och tomma bilparkeringsplatser föreslås att användningen av och möjligheten till effektiviserad användning av befintliga bilparkeringsplatser utreds. I samband med detta bör även

möjligheten att tillföra ett antal MC-parkeringar undersökas. Dessa skulle under vintertid kunna användas som snöupplag.

Centrumområdet

I arbetet med utvecklingsprogrammet har det framkommit att parkerings-situationen runt Brandbergens centrum särskilt behöver ses över. Centrumgallerian har egen parkering att erbjuda men däremot har Brandbergsskolan, idrottshallen, fotbollsplanen och övriga verksamheter i området ingen egen parkering och svårt att erbjuda parkering på ett sätt som gör trafiksituationen trygg och funktionell för dem som rör sig med bil, till fots eller med cykel i området. Vid samtidiga evenemang uppstår konflikter.

Förslagsvis utreds parkeringsutbudet i hela Brandbergen för att hitta lösningar som även tillfredsställer efterfrågan på parkeringsplatser i centrumområdet. På kort sikt skulle möjligheten att låta verksamheterna låna vagnar utredas. På så sätt skulle eventuell utrustning kunna transportera utan att köra hela vägen fram till exempelvis fotbollsplanen.¹⁵

Utveckling fram till 2020

- Möjligheten att effektivisera samtliga parkeringsytor i området utreds.
- Befintliga parkeringsplatser kompletteras med väderskyddade cykelparkeringar, laddplatser för elfordon och mc-parkering.

Ljudmiljön

Buller definieras som allt oönskat ljud och är ett utbrett miljö- och folkhälsoproblem. Miljö kvalitetsmålet ”En god bebyggd miljö” syftar till att skapa god boendekvalitet såväl inne som ute. För att uppnå det behöver påverkan från trafikbuller minskas. För att få en aktuell bild behövs en kommunövergripande bullerkartering göras i kommunen. Därefter kan åtgärder fastställas, för såväl hela kommunen som för Brandbergen, för att minska bullerstörningar.

Framtida utveckling i Brandbergen bör ske tillsammans med ett aktivt arbete med ljudmiljön i syfte att minimera mängden bullriga miljöer och för att främja platser med en god ljudmiljö.

¹⁵ Se även underlagsmaterial ”Parkeringsutredning för Brandbergen”, Ramböll (2015) som innehåller förslag på åtgärder i centrumområdet.

Vardagslivet

Riktlinjer för 2030

Brandbergens mångkulturella karaktär bejakas och stärks i den framtida utvecklingen.

En god folkhälsa eftersträvas.

Tryggheten och tillgängligheten stärks genom samordnade insatser och utveckling av den fysiska miljön.

Möjligheten till mötesplatser och fritidsaktiviteter ökas.

Brandbergsskolan fortsätter sin utveckling för att vara det självklara skolvalet för familjer i Brandbergen.

Brandbergens företagsbyar utvecklas och erbjuder mark till nya verksamheter och företag som skapar nya arbetsplatser.

Vardagslivet inkluderar flera sociala aspekter av hållbarhet. Det handlar om de mänskliga behov som krävs för att bygga ett långsiktigt stabilt och dynamiskt samhälle. Att uppnå hållbarhet ur ett socialt perspektiv är en långsiktig process. Ett hållbart samhälle förutsätter möjligheter att skapa likvärdiga livsvillkor där alla medborgare har lika stort värde.

Haninge kommun verkar för en långsiktig hållbar utveckling genom att säkra goda livsvillkor och livsmiljöer för invånarna. För att uppnå det krävs det att vi uppfyller grundläggande behov som arbete, boendemiljöer, utbildning, trygghet, hälsa, rättvisa, delaktighet med mera.

I Brandbergen finns flera förutsättningar för ett gott vardagsliv i form av förskola, skola, fritidsgård, träffpunkt för äldre, ett varierat bostadsbestånd, arbetsplatser, centrum och mötesplatser.

Världen i Brandbergen

En styrka i Brandbergen är den mångfald som finns hos boende i området gällande exempelvis religion, etnisk tillhörighet och ålder. Boende beskriver hur de känner sig hemma i Brandbergen. Det finns en gemenskap i området som är viktig och som kan stärkas. Den mångkulturella identiteten bör bejakas och utvecklas genom ett brett utbud av butiker, aktiviteter, kultur och samlingspunkter för alla. Här ska individuella färdigheter, värderingar och erfarenheter få ta plats. I Brandbergen ska alla känna sig hemma och välkomna.

Folkhälsa

Livsvillkor, livsmiljöer och levnadsvanor bestämmer i stor omfattning befolkningens hälsa. En god hälsa i befolkningen är ett positivt utfall av ett hållbart och likvärdigt samhälle. Några negativt utmärkande påverkansfaktorer för hälsoläget i Brandbergen är lägre sysselsättningsgrad, lägre medelinkomst och lägre utbildningsnivå i jämförelse med

resten av kommunen. Därtill ligger ohälsotalen¹⁶ högre i Brandbergen än i resten av kommunen för både män och kvinnor. Orsakerna till detta bör utredas för att kunna åtgärdas och leda till en förbättring av invånarnas hälsa i Brandbergen.

Brandbergen behöver goda ambassadörer. Det vill säga människor som bor eller arbetar i området och bidrar till att sprida alla de bra saker som görs i området. Vilka dessa är kan variera från år till år. I medborgardialogerna har husvärdar föreslagits som lämpliga ambassadörer.

Utveckling fram till 2020

- Kunskapen om påverkansfaktorer på folkhälsan ökas och åtgärder för att främja den utvecklas.

Trygghet för ett trivsamt Brandbergen

Haninge kommun har genomfört en trygghetsmätning i hela kommunen. Mätningen har gjorts tre gånger med start från 2006 och resulterar i ett trygghetsindex per kommundel¹⁷. Brandbergens trygghetsindex har blivit sämre för varje gång och ligger på en lägre nivå än genomsnittet för hela kommunen.

Det som upplevs otryggt i Brandbergen är enligt mätningen exempelvis skadegörelse, buskörning med moped, otrygghet när man är ute ensam sen kväll, rädsla för att bli överfallen och folk som bråkar och slåss. Samtidigt visar undersökningen att antalet anmälda brott i Brandbergen har minskat markant. Även mängden skadegörelse på kommunens egendom har sjunkit. Det innebär att den upplevda otryggheten som har förts fram i Brandbergen är hög trots att den faktiska utsattheten för brott har minskat.

Trygghet är en upplevelse som varierar från person till person beroende på exempelvis ålder, etnicitet, funktionsskillnad, socioekonomiska förutsättningar eller var du bor. Kön är emellertid den mest avgörande faktorn när det gäller hur vi upplever tryggheten och därför är det viktigt att jämställdhet är en naturlig del av trygghetsarbetet.¹⁸

Eftersom trygghetsupplevelsen bidrar till helhetsupplevelsen av ett område är det viktigt att Brandbergen upplevs tryggt av såväl boende som besökare. Vid upprustning eller förändring i Brandbergen bör därför frågan ställas hur trygghetsupplevelsen för den aktuella platsen kan förbättras.

¹⁶ Större delen av ohälsotalen består av sjuk- och aktivitetsersättning (f.d förtidspension). Det är också där skillnaderna mellan Brandbergen och resten av kommunen är som störst.

¹⁷ Trygghetsindexet bygger på mätområdena; problem i bostadsområdet, problem med trafiksituationen, utsatthet för brott, allmän oro att utsättas för brott, trygghet och polisens agerande.

¹⁸ Boverket (2010) Jämställdhet på dagordningen – Planera för ett tryggt och jämställt samhälle.

I medborgardialoger har det framkommit önskemål om att öka vuxen-
närvaron utomhus på kvällen, exempelvis genom trygghetsvårdar eller
föräldravandringar. Närvaron av polis lyfts även fram och samverkan
mellan olika aktörer i området¹⁹.

Utveckling fram till 2020

- Den upplevda tryggheten ökas genom åtgärder i den yttre miljön.
- Samverkan mellan kommunen, fastighetsägarna, polisen och nyckelpersoner ökas.

Platser för möten och aktiviteter

Brandbergen har ett flertal uppskattade mötesplatser och aktiviteter,
exempelvis folk- och skolbiblioteket i Brandbergsskolan, Brandbergens
centrumområde, Haninge musikskola (som blir kulturskola 2016), Bio
Cosmopolite, Skutans gård, Träffpunkten, Brandbergens fritidsgård,
utomhusbadet, dansbanan, pulkabacken, skogsområdet och konstgräs-
planen.

Dessa platser har en central funktion och bidrar till kunskap, folkhälsa och
livskvalitet. Att det finns ett rikt utbud av mötesplatser är en viktig social
aspekt av hållbarhet. I och med upprustningen och utvecklingen av
Brandbergsparken tillkommer även utegym och grillplatser.

I medborgardialoger och samråd har det framkommit en efterfrågan på
ytterligare aktiviteter inom exempelvis media, spel och mode. Det
efterfrågas fler små och billiga lokaler som går att hyra av exempelvis
föreningar. De som finns upplevs stora och för dyra för de små
föreningarna. Det behöver tydliggöras vilken typ av lokaler som
efterfrågas, vad innehållet ska vara och var dessa kan utvecklas.

Förslagsvis ses möjligheterna över att utveckla utbudet av kultur- och
fritidsaktiviteter för alla i Brandbergen. Ett exempel är en öppen
mötesplats i form av ett allaktivitetshus i, eller i närheten av, Brandbergens
centrum som skulle kunna inrymma café, restaurang och utökade
fritidsverksamheter som musik och dans.

Utveckling fram till 2020

- Möjligheten att skapa fler mötesplatser för alla utreds.
- Utomhusbadet utvecklas avseende verksamhet och funktion.

¹⁹ Redan idag finns nätverket Kom-igång-Brandbergen. Detta eller liknande nätverk bör stärkas och utvecklas.

Exempel på målpunkter för boende i Brandbergen.

Aktörsövergripande samarbete

I Brandbergen finns många fastighetsägare utöver Haninge kommun. Respektive fastighetsägare ansvarar för förvaltningen och skötseln av den yttre miljön inom sina respektive markområden. Oklarheter kring ansvarsfrågor samt en mängd olika entreprenörer som arbetar i området kan skapa otydlighet. Det medför en risk för att den yttre miljön inte sköts på bästa sätt.

Ett löpande aktörsövergripande samarbete mellan fastighetsägare, bostadsrättsföreningar och kommunen skulle kunna öka dialogen mellan aktörerna och effektivisera övergripande förvaltningsfrågor. Under medborgardialoger har det exempelvis framkommit upplevda brister i snöröjning, avfallshantering, sortering av farligt avfall och skräpplockning. Idag finns nätverket "Kom-igång-Brandbergen" för aktörer i Brandbergen. En utveckling av denna eller upprättandet av ett nytt nätverk skulle kunna inkludera avtalsfrågor och samförvaltning av exempelvis ovan nämnda frågor.

Utveckling fram till 2020

- Aktörsövergripande samarbeten för kostnadseffektiva och snabba lösningar gällande exempelvis städning och snöröjning utvecklas.

Barn och unga

Under medborgardialoger med unga rankas fotbollsplanen, musikprofilen på skolan, Brandbergens centrum, Brandbergsskolan i sin helhet och Bio Cosmopolite som det bästa med Brandbergen. I framtidens Brandbergen vill ungdomarna se fler fritidsaktiviteter, ett bättre och fräschare centrum och att Brandbergsskolan finns kvar. Med ett redan rikt utbud av sportaktiviteter bör en vidareutveckling av aktiviteter för unga i Brandbergen i första hand utgöras av andra aktiviteter.²⁰

Brandbergsskolan har klasser från förskolan till och med högstadiet. Den är områdets enda kommunala skola och ligger centralt, vilket även gör den viktigt för centrumägaren. Brandbergsborna känner trygghet i att skolan finns och den bidrar till en levande boendemiljö.

Antalet elever på Brandbergensskolan har sjunkit de senaste åren. Från 2011 och framåt har även andelen elever som är behöriga till yrkesprogram på gymnasiet sjunkit, och ligger lägre än kommunen som helhet. För en hållbar framtid i Brandbergen är det viktigt att skolan finns och utvecklas. Kommunens fastighetsbolag Tornberget ansvarar för fastighetsförvaltningen av Brandbergsskolan.

Ungdomar behöver hjälp in i arbetslivet, och så är även fallet i Brandbergen. Genom Haninge kommuns mobila navigatorcentrum finns stöd att söka²¹. Denna verksamhet är viktig men det bör även finnas möjlighet för fastighetsägare, lokala företag och samfund att erbjuda ungdomar olika möjligheter att söka arbete, gärna i sitt eget bostadsområde.

Utveckling fram till 2020

- Utbudet av fritidsaktiviteter för unga utvecklas med aktiviteter som i först hand inte är sportrelaterade.

65 år och äldre

Befolkningssammansättningen i Brandbergen visar att antalet personer som är 65 år eller äldre har ökat sedan området byggdes. Den här gruppen har under medborgardialogerna berättat att den kuperade miljön skapar otrygghet för dem som har svårt att gå eller använder hjälpmedel som käpp, rollator eller rullstol. Höjdskillnaderna ställer krav på att gångvägar är tillgänglighetsanpassade med exempelvis ledstänger, vilplan och sittplatser. En knölig markbeläggning eller otillräcklig belysning som gör det svårt att se marken ordentligt kan även skapa risk för fallolyckor. Vid förändring av den fysiska miljön i Brandbergen bör tillgänglighetsbehoven beaktas särskilt.

²⁰ I detta sammanhang beaktas även Boverkets allmänna råd om friytor för lek och utevistelse samt utbildningsförvaltningens egna riktvärden som för en förskolegård anger ca 60 m²/barn.

²¹ Ett navigatorcentrum är ett kontor som välkomna ungdomar som inte har examen, arbetar eller studerar och vill få hjälp till studier eller arbete av kommunen. Ett mobilt navigatorcentrum innebär att kontoret kan byta plats.

Liksom unga efterfrågar även äldre mindre lägenheter i form av ettor eller tvåor. Flera har berättat att de bor i radhus eller stora lägenheter som de gärna skulle byta mot ett mindre boende i ett centralt läge med närhet till service och kollektivtrafik. Behovet av ett vård- och omsorgsboende lokalt i Brandbergen för de med särskilda behov har även lyfts. Många trivs i Brandbergen och vill ha möjligheten att bo kvar.

Utveckling fram till 2020

- Tillgänglighetsbrister utmed gångvägar och i offentliga miljöer åtgärdas.

Näringsliv och arbete

Andel förvärvsarbetande, medelinkomsten och arbetsplatskvoten²² är lägre i Brandbergen jämfört med hela Haninge. En framtida utveckling av Brandbergen bör därför stimulera fler företag att etablera sig i Brandbergen för att på sätt öka antalet arbetstillfällen.

Brandbergen är och bör fortsatt vara en levande kommundel med lokal handel, service och tillgång på arbetsplatser och verksamheter för boende. I västra Brandbergen finns två företagsbyar som bidrar med arbetstillfällen. Här finns möjlighet att etablera fler företag som i första hand bör bestå av lättare verksamheter och tjänsteföretag.

Närhet mellan bostad och arbete möjliggör kortare arbetsresor och att boende kan välja bort bilen i sina resor. Det skapar också en dagbefolkning av arbetande människor medan boende befolkade kvällen. Ett bostadsområde som är befolkat både dagtid och kvällen är gynnsamt för den lokala ekonomin och bidrar till att skapa en attraktiv och trygg närmiljö. En utveckling av näringslivet i Brandbergen bör därför i så hög utsträckning som möjligt tillföras där bostäder och arbetsplatser kan placeras i närheten av varandra.

Brandbergens centrum

Riktlinjer för 2030

Som hjärtat i Brandbergen utvecklas centrumområdet till Brandbergsbornas gemensamma vardagsrum.

Utveckla ny attraktiv, tillgänglig och funktionell bytespunkt för bussar vid station Brandbergens centrum.

Brandbergens centrumfastighet är byggd 1971 och har sedan dess tjänat som serviceinrättning. Centrumfastigheten som i stora drag består av busstorget, inomhusgallerian och parkeringsplatser norr om gallerian ägs av en privat aktör. Parallellt med utvecklingsprogrammet har kommunen och fastighetsägaren arbetat med en ny detaljplan för Brandbergens

²² Arbetsplatskvoten är antalet arbetstillfällen i förhållande till antalet förvärvsarbetande.

centrum. Den nya planen är tänkt att möjliggöra en utökad centrumbyggnad och nya bostäder.

Idébild för utveckling av framtidens Brandbergens centrum där ägaren satsar på omvandling och modernisering.

Utvecklingsprogrammet fokuserar främst på busstorg, kommunala verksamheter, offentliga utemiljöer och helhetsupplevelsen av centrumområdet. Det vill säga de delar av centrumområdet som inte direkt tas upp i detaljplanarbetet.

I medborgardialoger har det framkommit att boende vill kunna mötas och umgås med familj och vänner i centrumgallerian och dess omgivningar utan att behöva handla. Det är positivt att en rad verksamheter, såväl offentliga som kommersiella, finns samlade här. Centrumområdet är i sin helhet en viktig och välbesökt mötesplats för boende i Brandbergen.

Medborgardialogerna visar att boende önskar att Brandbergens centrumgalleria bör fortsätta vara ett lokalt centrum med butiker som speglar Brandbergens mångfald. Det går även hand i hand med kommunens övergripande vision för handelsutvecklingen som säger att handel bör utvecklas där den redan finns. Utöver de möjligheter till utveckling som behandlas i detaljplanen bör även offentliga miljöer runt centrumgallerian utvecklas och busstorgets funktion förbättras.

Offentliga miljöer söder om centrumgallerian

Gång- och cykelvägen söder om Brandbergens centrumgalleria upplevs otrygga eftersom flera motorfordon kör in och parkerar där. Många efterfrågar en mer attraktiv och trivsamt miljö med trevliga sittplatser och gärna café med uteservering.

Centrumfastighetsägaren, Haninge kommun och en privat hyresfastighetsägare äger och förvaltar olika delar av detta område. För att lyckas med planering, utformning och underhåll bör samtliga aktörer gå ihop och enas om hur platsen kan utvecklas för att vara trygg, trafiksäker, tillgänglig och trivsamt.

Busstorget

Busstorget vid hållplats "Brandbergens centrum" trafikeras av en stor mängd bussar. Funktionen och tillgängligheten för resenärerna är inte optimal, exempelvis för resande till Handenterminalen som kan åka med bussar som passerar Brandbergens centrum från både väst och öst. Miljön är rörig och ologisk för resenärerna. En framtida utveckling av Brandbergen behöver möjliggöra utvecklingen av ett nytt busstorg. En ny gestaltning av busstorget kräver ett nära samarbete mellan landstinget (ansvarig för busstrafiken), fastighetsägaren och Haninge kommun.

Bebyggelseutveckling

Riktlinjer för 2030

Vid förtätning kompletteras med de bostäder som det råder brist på.

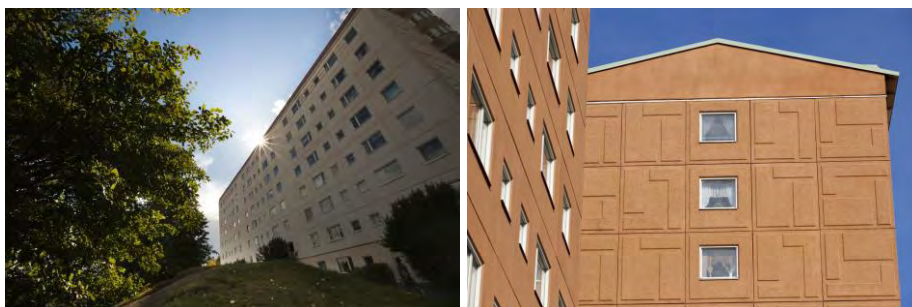
Upplåtelseformen på ny bostadsbebyggelse ska även fortsatt vara varierande för att uppnå jämvikt.

Ny bebyggelse prioriteras inom markerat utvecklingsområde.

Nytt vård- och omsorgsboende utreds i centrala Brandbergen.

I Brandbergen finns möjlighet att komplettera bebyggelsen i form av såväl bostäder, verksamheter som ny infrastruktur. Den långsiktiga utvecklingen bör i alla avseenden sträva efter utvecklingsprogrammets övergripande mål om ett attraktivt och välkomnande Brandbergen med ett centrumområde för alla, sammanhängande bostadsområden och tydlig koppling till Handen och den regionala stadskärnan.

På programkartan på sidan 31 visas föreslagna utvecklingsområden och framtida förslag på förändringar. Nedan beskrivs den framtida idén för bebyggelseutvecklingen.

Foton från befintliga bostadshus i Brandbergen. Fotograf: Fredrik Hjerling.

Jämvikt i bostadsutbudet

Det finns relativt få små lägenheter i Brandbergen, endast fyra procent är mindre än 40 kvm. I hela kommunen är samma siffra sex procent. 15 procent av bostäderna i Brandbergen är mellan 41 och 60 kvadratmeter.

Under medborgardialoger har boende i Brandbergen lyft fram bristen på små lägenheter som ett problem. Såväl ungdomar som äldre efterfrågar små och tillgängliga lägenheter som ligger nära kollektivtrafik och service. Vid framtida utveckling i Brandbergen bör därför området kompletteras med fler en- och tvårumslägenheter. Brandbergen erbjuder boende i såväl bostadsrätter som hyresrätter. Den relativt jämna fördelningen mellan upplåtelseformerna²³ är en styrka som bör behållas vid framtida utbyggnad av bostäder.

Utvecklingsområden

Det gulmarkerade området på programkartan är utpekad som utvecklingsområde. Här föreslås att en utveckling av Brandbergen prioriteras. Utvecklingen kan innebära bebyggelseutveckling, nya infrastrukturlösningar och bättre kopplingar mellan Brandbergens olika bostadsområden.

Utvecklingsområdena markeras såhär i programkartan.

Generellt för området mellan flerbostadshusen och småhus- och radhusen föreslås att Brandbergsleden och Klockarleden utvecklas till stadsgator med nya busstorg tillsammans med en förtätning av bostäder och service, vilket beskrivs närmare i avsnittet ”Trafik och kommunikationer” på sidan 17.

Därutöver pekas även Brandbergens centrumområde, fastigheten Söderby 2:25 och områden mellan Brandbergen och Handen även ut som utvecklingsområde. Dessa beskrivs nedan.

Brandbergens centrum

Brandbergen centrum är navet i Brandbergen vad gäller service, kommunikationer och verksamheter. Boende upplever att gallerian, torgytor, gångvägar runt centrum och busstorget är slitet och det efterfrågas en utveckling av hela centrumområdet. I detta centrala läge utmed Brandbergsleden och Vendelsömalmsvägen skulle ett tillskott av bostäder, service och verksamheter bidra till att skapa en tätare miljö med stadsgator och trygga och tillgängliga gång- och cykelvägar. I utvecklingsarbete här bör det eftersträvas att de södra delarna av Vendelsöalm får bättre tillgänglighet mot Brandbergens centrum.

Fastigheten Söderby 2:25

Fastigheten Söderby 2:25 har sedan Klockarbergskolan revs stått tom. Det är lämpligt att fastigheten förtätas med bostäder och mindre verksamheter. Utvecklingsprogrammets vision är att områdets nya bebyggelse utformas så att en grön koppling skapas mellan Brandbergens centrala grönområde och bostadsområdet.

Koppling mellan Brandbergen och Handen

I medborgardialoger har boende berättat att avståndet mellan Brandbergen och Handen upplevs långt. På programkartan fortsätter det markerade utvecklingsområdet västerut för att illustrera utvecklingsprogrammets mål om att stärka Brandbergens koppling till Handen och den regionala stadskärnan. Det skogsklädda området mellan

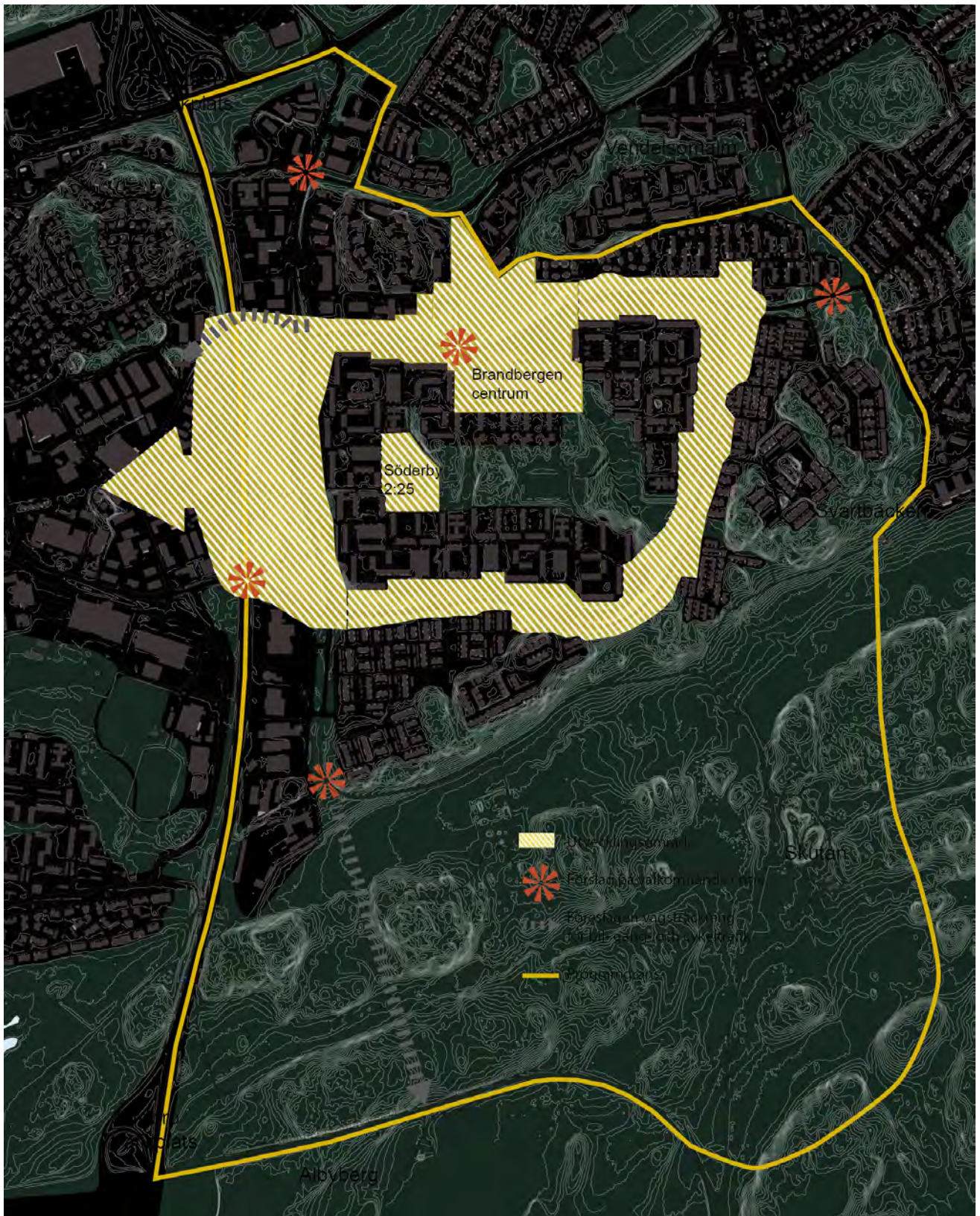
²³ 46 procent hyresrätter och 40 procent bostadsrätter (2014)

företagsbyarna är kommunal mark och platsen ligger mitt i stråket mellan Globen och Nynäshamn som är en av regionens viktigaste utvecklingsstråk.

Åtgärder som stärker förbindelsen kan innebära såväl fysiska som upplevelseförbättrande förändringar. En åtgärd kan vara att skapa en ekodukt²⁴ som skulle utgöra någon form av sammanlänkning som ökar tillgängligheten för i första hand människor att röra sig mellan Handen och Brandbergen. Andra utvecklingsmöjligheter skulle kunna vara förtätning i form av bostäder och verksamheter, och ökad trygghet och attraktivitet i form av exempelvis konst och belysning.

²⁴ Ekodukter byggs i regel för att en väg ska påverka naturen i så liten omfattning som möjligt. De utgör en grön koppling med vegetation så att djur kan röra sig förbi barriären. De kan byggas såväl över som under vägen.

Programkarta

Uppföljning

Brandbergens utvecklingsprogram antas av kommunfullmäktige. Programmet består av långsiktiga riktlinjer och kortsiktiga utvecklingspunkter. Med lång sikt avses 10-15 år och med kort sikt 2-5 år. Bilagt finns även en åtgärdsplan med konkreta åtgärder för den närmaste tiden. I åtgärdsplanen är ansvarig förvaltning, bolag eller annan organisation utpekad. Respektive ansvarig nämnd eller bolag ska i sin årliga mål- och budgetprocess verka för att riktlinjer följs och utvecklingspunkter åtgärdas.

Kommunstyrelseförvaltningen ansvarar för att följa upp nämndernas och bolagens arbete utifrån Brandbergens utvecklingsprogram. Årligen gör kommunstyrelseförvaltningen en återrapportering till kommunstyrelsen av hur arbetet med Brandbergens utvecklingsprogram fortskrider. I återrapporteringen ska det framgå hur riktlinjer följs och vilka åtgärder som vidtagits och vilka åtgärder som planeras för att genomföra programmets utvecklingspunkter.

Genomförande av medborgardialog

Arbetet med att ta fram Brandbergens utvecklingsprogram inleddes med ett möte i januari 2014 i Brandbergen med kommunens förvaltningschefer i syfte att samla ihop den kunskap som redan fanns om Brandbergen. På detta möte deltog även rektorn på Brandbergsskolan och VDn för Haninge Bostäder.

I februari 2014 bjöds därefter boende i Brandbergen in till ett första informationsmöte och workshop²⁵. Syftet var att informera om utvecklingsprogrammets syfte och mål och att inleda medborgardialogen. Besökare på mötet fick i små grupper berätta vad de tyckte var bra och dåligt i Brandbergen och illustrera detta på ett flygfoto med hjälp av gröna och röda prickar.

I april 2014 genomfördes en medborgardialog som hade till syfte att öka förståelsen för hur Brandbergens centrum används och vilka befintliga kvaliteter och utmaningar som Brandbergsborna upplever finns i centrum. Dialogen finansierades i ett samarbete mellan kommunen och centrumägaren som hade intresse för dialogen i och med det pågående detaljplanearbetet för Brandbergens centrum. Medborgardialogen höll öppet i en vecka i centrumgallerian och var välbesökt²⁶.

I oktober 2014 genomfördes ytterligare en medborgardialogvecka men denna gång med syftet att öka förståelsen för hela Brandbergens identitet och att utifrån den se områdets utvecklingspotential. Möjligheten att markera bra och dåliga platser på ett flygfoto återanvändes, men utvecklades med möjligheten för besökarna att skriva förklaringar till sina val på lappar. Dessa nålades allt eftersom upp runt flygfotot. Besökarna kunde även prata direkt med tjänstemän och politiker, lämna anonyma förslag eller skriva på ett klotterplank. För de yngsta besökarna fanns ett ritbord med kriter²⁷.

Foto t.v från Centrumdialogen i april 2014.

²⁵ Se underlagsmaterial nr. 2 ”Sammanfattning informationsmöte 2015-02-06”

²⁶ Se underlagsmaterial nr. 3 ”Sammanställning Centrumdialogen”

²⁷ Se underlagsmaterial nr. 4 ”Sammanställning Brandbergsdialogen”

Foto från Brandbergsdialogen i oktober 2014.

"Brandbergen är en trevlig del av Haninge med mycket potential."

"Brandbergen är slitet och nedgånet."

"Brandbergen är en härlig förort där alla känner alla."

//Citat från boende i Brandbergen under Brandbergsdialogen.

Under dialogveckan hösten 2014 genomfördes även ett så kallat Open Space med hjälp av en processledare. Deltagarna satte själva agendan och diskuterade sina hjärtefrågor. Mötet hölls en vardag mellan 17.30–21.00 och lockade nästan 50 personer²⁸. I oktober 2014 genomfördes en trygghetsvandring. Deltagarna bestod av tjänstemän med ansvarar för park, belysning, trygghet och samhällsplanering samt politiker, representanter från fastighetsägarna i området och polisen²⁹.

Under medborgardialogerna uppmärksammades att få barn och ungdomar deltog. För att säkerställa att även denna grupp blivit hörda tog arbetsgruppen hjälp av projektet Speak App och genomförde en enkätundersökning i Brandbergsskolan där drygt 100 elever deltog³⁰ och en intervjuträff på en förskola med 21 barn i åldrarna 4-6 år³¹.

²⁸ Se underlagsmaterial nr. 5 "Sammanställning Open Space, EPS Human Invest AB"

²⁹ Se underlagsmaterial nr. 6 "Protokoll trygghetsvandring, Tryggare Sverige"

³⁰ Se underlagsmaterial nr. 7 "Ungas röster, 12-15 år, Speak App"

³¹ Se underlagsmaterial nr. 8 "Barns röster, 4-6 år, Speak App"

Underlagsmaterial

Som underlagsmaterial till utvecklingsprogrammet har tre utredningar genomförts med hjälp av konsulter. Därutöver har även medborgardialoger, tjänstemännens arbete samt samrådet resulterat i följande underlagsmaterial.

Samtliga underlagsmaterial till Brandbergens utvecklingsprogram finns att läsa på www.haninge.se/brandbergen.

Områdesanalys
Liljewalls Arkitekter (2014)
Beskriver och analyserar den fysiska miljön i Brandbergen.

Image och identitet
White (2014)
Genskjutsintervjuer från Brandbergens centrum.

Parkeringsutredning
Ramböll (2015)
Parkeringsutredning från Brandbergens centrumområde.

1. PM Sociala aspekter av hållbarhet
(2014)

2. Sammanfattning informationsmöte
(2014)

3. Sammanställning Centrumdialogen
(2014)

4. Sammanställning Brandbergsdialogen
(2014)

5. Sammanställning Open space
EPS Human Invest AB (2014)

6. Protokoll trygghetsvandring
Tryggare Sverige (2014)

7. Ungas röster,
12-15 år
Speak App (2014)

8. Barns röster,
4-6 år
Speak App (2015)

Tryckår: 2016. Illustration omslag: Shutterstock. Bild omslag: Johanna Nyholm/Johner.se

Haninge
kommun

136 81 HANINGE 08-606 70 00 haninge.se

Samrådsredogörelse

Brandbergens utvecklingsprogram

Innehåll

BRANDBERGENS UTVECKLINGSPROGRAM	3
SAMRÅDET	3
SAMRÅDSAKTIVITETER	3
INKOMNA YTTRANDEN	4
ANALYS AV INKOMNA YTTRANDEN	5
STATLIGA OCH REGIONALA INSTANSER	5
<i>Stockholms länsstyrelse</i>	5
<i>Stockholms läns landsting, trafikförvaltningen</i>	5
KOMMUNENS NÄMNDER	6
<i>Socialnämnden</i>	6
<i>Stadsbyggnadsnämnden</i>	6
<i>Äldrenämnden</i>	7
<i>Kultur och fritidsnämnden</i>	7
<i>Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden</i>	8
KOMMUNALA BOLAG, FÖRBUND OCH RÅDGIVANDE ORGAN	8
<i>Beredningen för mänskliga rättigheter</i>	8
<i>SRV Återvinning AB</i>	8
<i>Södertörns brandförsvarsförbund</i>	8
<i>Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund</i>	9
<i>Tornberget Fastighetsförvaltning AB</i>	9
FÖRENINGAR, INTRESSEORGANISATIONER OCH POLITISKA PARTIER	9
<i>Företagande i Haninge</i>	9
<i>Centerpartiet</i>	9
<i>DHR Nynäshamn – Haninge</i>	10
<i>Handens pensionärsförening PRO</i>	10
PRIVATPERSONER	10
<i>Andreas Russo-Frisk</i>	10
<i>Karin Högstedt</i>	10
<i>Bengt Pharmanson</i>	11
<i>Marie Merenius</i>	11
<i>Henrik Lindquist</i>	11
<i>Roger Kronqvist</i>	11
<i>Jenny Hessling</i>	12
<i>Eva Persson</i>	12
<i>Margit Jansson</i>	12
<i>Ann och Arne Andersson</i>	12
<i>Ingrid Franzén</i>	13
<i>Oiva och Berit Kilpeläinen</i>	13

Brandbergens utvecklingsprogram

Haninge kommun använder sig av utvecklingsprogram för att beskriva lämplig framtida riktning på utvecklingen av ett område på kommunalsnivå. Utvecklingsprogrammen är inte juridiskt bindande men utgör ett viktigt stöd för kommunens nämnder och förvaltningar vid såväl planering på lång sikt som vid detaljplaneärenden.

Utvecklingsprogrammen tas fram med hjälp av en bred politisk beredning och utgör ett planeringsunderlag under cirka 10 år. Utvecklingsprogrammen har dock ofta en tidshorisont som är längre.

Kommunfullmäktige beslutade 2013-09-09 (§134) att tillsätta en politisk beredning för utarbetandet av utvecklingsprogram för Brandbergen.

Syftet med Brandbergens utvecklingsprogram är att:

- Utifrån medborgardialog belysa utvecklingspunkter på kort sikt (2-5 år) och lång sikt (10-15 år) som kan fungera som stöd för framtida planarbete.
- Förstärka Brandbergens själ och anda.
- Beakta framtidens möjligheter att utveckla bebyggelse, infrastruktur inklusive kollektivtrafik, barn- och ungdomsverksamheten samt allmän och kommersiell service.

Samrådet

Förslag till Brandbergens utvecklingsprogram har varit föremål för samråd under perioden 2015-03-09 – 2015-06-15. Remissutskick gick till regionala och statliga organ, kommunens nämnder, bolag, förbund och rådgivande organ. Utöver dessa skickades även remissen till politiska partier i kommunfullmäktige och till samtliga registrerade föreningar i Brandbergen.

Den interna remisstiden för kommunens nämnder, kommunala bolag, förbund och rådgivande organ förlängdes till 2015-09-30.

Under samrådstiden har samrådshandlingar funnits tillgängliga i Haninge kommunhus foajé, Brandbergens bibliotek och på kommunens hemsida www.haninge.se/brandbergen. På hemsidan har även underlagsmaterial funnits tillgängligt.

Totalt har 34 samrådsyttranden inkommit. Av dessa kommer 17 stycken från remitterade instanser enligt sändlistan.

Samrådsaktiviteter

- Möte med elever på Brandbergsskolan åk 6-9 (2015-03-20)
- Informationsmöte i form av öppet hus i Bio Cosmopolite (2015-04-22)
- Intervjuträff på förskolan Trumman 4-6 år (2015-05-19)

Inkomna yttranden

Nedan redovisas inkomna yttranden sorterade utifrån sändlista och det datum de togs emot. Samtliga inkomna yttranden har besvarats.

Statliga och regionala instanser	
2015-06-08	Trafikförvaltningen, SLL
2015-06-09	Länsstyrelsen Stockholm
Kommunens nämnder	
2015-05-20	Socialnämnden
2015-06-01	Äldrenämnden
2015-09-30	Grund- och förskolenämnden
2015-10-01	Kultur- och fritidsnämnden
2015-10-02	Stadsbyggnadsnämnden
2015-11-02	Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden
Kommunala bolag, förbund och rådgivande organ	
2015-05-07	Tornberget Fastighetsförvaltnings AB
2015-05-19	Södertörns brandförsvarsförbund
2015-06-12	Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund
2015-09-21	SRV Återvinning AB
2015-09-30	Beredningen för mänskliga rättigheter
Föreningar, intresseorganisationer och politiska partier	
2015-04-22	DHR Nynäshamn - Haninge
2015-06-09	Handens pensionärsförening PRO
2015-06-16	Centerpartiet
2015-06-29	Företagarna i Haninge
Privatpersoner	
2015-03-09	Roger Kronqvist
2015-03-10	Jenny Hessling
2015-03-10	Andreas Russo-Frisk
2015-03-14	Eva Persson
2015-03-15	Karin Högstedt
2015-03-19	Margit Jansson
2015-04-10	Ann och Arne Andersson
2015-04-10	Bengt Pharmanson
2015-04-22	Marie Merenius
2015-04-22	Ingrid Franzén
2015-04-22	Roger Kronqvist
2015-04-22	Roger Kronqvist
2015-04-23	Roger Kronqvist
2015-06-15	Henrik Lindquist
2015-06-16	Oiva Kilpeläinen
2015-08-13	Oiva Kilpeläinen
2015-08-24	Oiva Kilpeläinen

Analys av inkomna yttranden

Brandbergsberedningen tackar för samtliga inkomna yttranden från såväl regionala instanser, nämnder, föreningar, privatpersoner m.fl. Engagemanget visar att det finns en vilja att delta, tycka till och vara med och påverka Brandbergens framtida utveckling. Samtliga inkomna yttranden har lästs och analyserats av kommunens tjänstemän och de förtroendevalda i Brandbergsberedningen. Nedan presenteras en sammanställning av yttranden med kommentarer från Brandbergsberedningen. Yttranden har i vissa fall sammanfattats. Fullständig redovisning av samtliga inkomna yttranden finns hos registrator.

Statliga och regionala instanser

Stockholms länsstyrelse

Eftersom programmet inte ger en heltäckande bild av alla allmänna intressen kan Länsstyrelsen inte ta ställning till de utvecklingsförslag och utvecklingsområden som presenteras på programkartan.

Att utvecklingsprogrammet bland annat har fokus på barn och unga är positivt. Länsstyrelsen vill i detta sammanhang upplysa om Boverkets allmänna råd om friyta för lek och utevistelse vid fritidshem, förskola, skolor eller liknande verksamhet (BFS 2016:1 FRI) samt Boverkets nya vägledning ”Gör plats för barn och unga!” Utifrån de allmänna råden och vägledningen skulle utvecklingsprogrammet kunna kompletteras med fler riktlinjer kring friytor och utevistelse för barn och unga.

Länsstyrelsen anser att handlingens formella status tydligare borde framgå, det vill säga hur utvecklingsprogrammet förhåller sig till plan- och bygglagens planinstrument så som den kommunomfattande översiktsplanen.

Beredningens kommentarer

Utvecklingsprogram bör inte betraktas som ett färdigt program till detaljplan eller en fördjupning av översiktsplanen. Inför antagande har det tydliggjorts att utvecklingsprogrammen ska visa kommunens fördjupade vision och målbild för ett aktuellt område, och att de används som planeringsunderlag för att säkerställa att detaljplaneringen harmoniserar med övergripande intressen. För att ge en så heltäckande bild som är möjlig inom utvecklingsprogrammets ramar har skrivningar om fler allmänna intressen tillförts.

Utvecklingsprogrammet har kompletterats med hänvisning till Boverkets allmänna råd och vägledning kring friytor och utevistelse för barn och unga. Ingen ny riktlinje har tillförts. Hänvisning har även tillförts till generella riktlinjer som utbildningsförvaltningen tagit fram.

Stockholms läns landsting, trafikförvaltningen

Trafikförvaltningen deltog i ett arbete med ny utformning av hållplatser med mera vid Brandbergens centrum, som inte slutfördes. Hur förhåller sig det arbetet med de idéer som presenteras i utvecklingsprogrammet? Detta behöver klargöras i utvecklingsprogrammet eftersom det återkommande anges att kollektivtrafikmiljöer ska förändras, särskilt vid Brandbergens centrum.

Slutligen är det viktigt att illustrationer över busstorg med mera även återger de funktions- och ytkrav som busstrafiken behöver för att ge en rättvisande bild av hur den tänkta platsen kan komma att upplevas.

Beredningens kommentarer

Det detaljplanearbete i Brandbergens centrum som Trafikförvaltningen deltog i utförs parallellt med utvecklingsprogrammet. Inför antagande har utvecklingsprogrammet roll i jämförelse med detaljplanen tydliggjorts. Eftersom omvandlingen av busstorget vid hållplats Brandbergens centrum av olika anledningar togs bort från detaljplanearbetet har även skrivningar tillförts om att en ombyggnad av busstorget i Brandbergens centrum är efterfrågad och önskvärd. Utvecklingsprogrammet redovisar dock inte detaljerade illustrationer på hur ett sådant torg skulle kunna se ut gällande exempelvis funktions- och ytkrav.

Kommunens nämnder

Socialnämnden

Socialförvaltningen har inga synpunkter på förslag till utvecklingsprogram för Brandbergen.

Beredningens kommentar

Beredningen tackar för yttrandet.

Stadsbyggnadsnämnden

SBN ser behovet av precisering av olika åtgärder i tid, ägarskap och konkretion.

De skriver även att det är viktigt att placera Brandbergen i sitt fysiska sammanhang där utvecklingsplanen i högre grad kan koppla till andra kommundelar, infrastrukturplanering och övriga förtätningsplaner.

Utvecklingsprogrammet använder ordet *centrum* på ett inkonsekvent sätt. Ordet används både för att beskriva Brandbergens fysiska och mentala knutpunkt och det kommersiella köpcentrumet. En genomgång och förtydligande av begreppen kan vara nödvändiga.

Intentionerna med förtätningsstrategin längs med Brandbergens ringled bör förklaras på ett tydligare sätt. Annars kan det vara svårt att förstå varför utvecklingsområdena inte hanterar strukturen innanför ringleden. De goda kvaliteterna med befinnlig bebyggelsestruktur som ska bevaras inom utvecklingsprogrammets ramar kan gärna få lyftas fram mer i motiveringen till föreslagen stadsbyggnadsstrategi.

En ekodukt är ett begrepp för en koppling mellan två grönområden för att säkerställa gröna korridorer speciellt för djurlivet. I detta sammanhang är kopplingen mellan ett grönområde och ett industriområde varför kopplingen i huvudsak ha en social och samhällsbyggnadsmässig funktion. Orden ekodukt är därför kanske inte lämpligt. Dock anser förvaltningen att kopplingen, gärna med en grön karaktär, är viktig och därmed fördelaktigen kan utvecklas och förtydligas.

Beredningens kommentarer

I åtgärdsplanen preciseras vilken nämnd som bedöms vara ansvarig för finansieringen av åtgärderna och vilken eller vilka förvaltningen, bolag eller övriga aktörer som anser vara ansvariga för utförandet av åtgärden.

Åtgärdsplanen innehåller de åtgärder som Brandbergsberedningen bedömer ligga närmast i tiden att genomföra. Detta görs dock inte för riktlinjer och utvecklingspunkter i utvecklingsprogrammet eftersom dessa än så länge ligger på strategisk nivå.

Utvecklingsprogrammet har kompletterats med tydligare beskrivningar om kopplingen till sitt fysiska sammanhang. Användningen av ordet centrum har förtydligats för att särskilja på centrala Brandbergen och inomhusgallerian. Intensionerna med utvecklingsområdet utmed lederna i Brandbergen har konkretiserats och getts en egen riktlinje. Begreppet ekodukt kvarstår men förtydligas med beskrivningar om vilken typ av koppling som avses.

Äldrenämnden

Riktlinjerna för 2030 är tydligare när det gäller prioritering av små lägenheter vid förtätning. Bristen på seniorbostäder tvingar i dagsläget många seniorer till att bo kvar i bostäder som inte är funktionella ur tillgänglighetssynpunkt. Äldreförvaltningen vill därför lyfta fram behovet av nyproduktion av små seniorlägenheter.

En synpunkt från äldreförvaltningen är att det föreligger ett behov av att etablera ett nytt vård- och omsorgsboende i centrala Brandbergen.

I åtgärdsplanen föreslår äldreförvaltningen att föreslagna tillgänglighetsinventeringar även bör följas av åtgärdande av de brister som upptäcks.

Beredningens kommentarer

Utvecklingsprogrammet har kompletterats med ett nytt kapitel som särskilt tar upp behov som efterfrågas av äldre. Där beskrivs bland annat behovet av små lägenheter för äldre. Behovet av ett vård- och omsorgsboende har tillförts. I åtgärdsplanen har beskrivningen om tillgänglighetsinventeringar kompletterats med att dessa även ska följas av åtgärder.

Kultur och fritidsnämnden

Förvaltningen ser positivt på programmet som är gediget utfört och lämnar synpunkter på och förslag till kompletteringar gällande avsaknaden av kulturverksamheter som folk- och skolbibliotek, musik- och kulturskola samt Bio Cosmopolite. Aspekter kring kulturmiljö saknas i programmet. Behovet av vuxennärvaro för ungas trygghet lyfts fram. Ett förtydligande kring fysisk tillgänglighet har också lämnats samt vikten av användning av vägledningen Lätt och rätt.

Beredningens kommentarer

Utvecklingsprogrammet har kompletterats med beskrivningar om viktiga kulturverksamheter i enlighet med yttrandet. Beskrivningen av Brandbergen har även kompletterats med beskrivningar om kulturmiljön.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Navigatorcentrum Haninge är redan etablerat och omfattar bland annat kommunens aktivitetsansvar enligt skollagen. Navigatorcentrum Haninge arbetar uppsökande med målsättning att unga 16-20 år som varken arbetar eller studerar ska komma i aktivitet som leder till vidare studier eller anställning. Utvecklingsprogrammets tanke om ett mobilt navigatorcentrum i Brandbergen är därmed redan uppfyllt.

Beredningens kommentarer

Skrivningen om förslag på ett mobilt navigatorcentrum har strukits i enlighet med yttrandet. Verksamheten anses dock viktig och nämns därför fortfarande i utvecklingsprogrammet.

Kommunala bolag, förbund och rådgivande organ

Beredningen för mänskliga rättigheter

Beredningen skriver att otrygghet i ett område generellt drabbar kvinnor hårdare än män, med följden att trivsel, rörelsefrihet och folkhälsa påverkas negativt. Detta jämställdhetsperspektiv lyfts inte fram i utvecklingsprogrammet och kanske är det motiverat utifrån programmets omfång och format. Beredningen ser dock mycket allvarligt på den paradoxala utvecklingen där tryggheten minskar trots att andra faktorer gör gällanden att motsatt utveckling borde föreligga. MR-beredningen efterfrågar ett tydligare jämställdhetsperspektiv i arbetet för att stärkt trygghet i Brandbergen liksom konkreta insatser för att bryta dagens negativa utveckling.

Beredningens kommentarer

Utvecklingsprogrammet har kompletterats med skrivningar om jämställdhet men har inte rollen att redogöra för de konkreta insatser som MR-beredningen efterfrågar. Programmet lyfter emellertid trygghet som en viktig fråga i Brandbergen och föreslår åtgärder för att förbättra den.

SRV Återvinning AB

SRV skriver i sitt yttrande att det gjordes en omfattande utredning kring "Insamlingssystem för farligt avfall" under 2013. Slutsatsen av den utredningen var tyvärr att det inte kommer in tillräckligt med farligt avfall under dessa mobila insamlingsturer.

Beredningens kommentarer

Åtgärden "Utred möjligheten till mobil miljöstation för ex elavfall" har strukits. Utvecklingsprogrammet har istället kompletterats med skrivningar om att behovet av att kunna lämna farligt avfall i Brandbergen kvarstår.

Södertörns brandförsvarsförbund

Södertörns brandförsvarsförbund har inget att erinra gällande Brandbergens utvecklingsprogram

Beredningens kommentarer

Beredningen tackar för yttrandet.

Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund

Förbundet poängterar att dagvattnet i högre grad bör fördröjas och renas lokalt i Brandbergen även utan ny bebyggelse.

Beredningens kommentarer

Utvecklingsprogrammet har kompletterats med tillägget att de dagvattenåtgärder som föreslås i programmet behöver genomföras även om ny bebyggelse inte tillkommer i Brandbergen.

Tornberget Fastighetsförvaltning AB

Tornberget Fastighetsförvaltning AB i Haninge har inga invändningar gällande föreslaget utvecklingsprogram för Brandbergen. Tornberget ser positivt på programmet, särskilt medborgardialogen med barn och unga.

Tornberget har inga invändningar eller tillägg gällande föreslagna åtgärder i åtgärdsplanen.

Tornberget anser att föreslagen ansvarsfördelning är lämplig och deltar gärna i arbetet med att utveckla offentliga miljöer runt Brandbergsskolan samt i ett fastighetsägarsamarbete. Tornberget ser inte att detta kommer att belasta Tornbergets budget i och med att marken inte ingår i Tornbergets fastighetsägaransvar.

Beredningens kommentarer

Beredningen tackar för yttrandet.

Föreningar, intresseorganisationer och politiska partier

Företagande i Haninge

Med vetskapen om att tidpunkten för yttrande på nedanstående remiss vill Företagarna meddela att man uppskattar att ha haft möjligheten att svara på remissen: Brandbergens utvecklingsprogram, KS 128/2015. Men väljer att avstå denna gång.

Beredningens kommentarer

Beredningen tackar för informationen.

Centerpartiet

Centerpartiet ställer sig i flera fall positiva till de förslag som ges i utvecklingsprogrammet. Nedan presenteras de delar av yttrandet som ger förslag till förändring. För fullständiga yttranden se bilaga.

Centerpartiet anser att rubriken ”Var ligger Brandbergen?” ger ett negativt intryck samt att utvecklingsprogrammet innehåller information som upprepas i flera avsnitt.

Beredningens kommentarer

Rubriken ”Var ligger Brandbergen?” har ändras till ”Läge och struktur”. Uppprepningar har tagits bort.

DHR Nynäshamn – Haninge

DHR framför flera aspekter av tillgänglighet för funktionshindrade i både allmänna miljöer och i byggnader.

Beredningens kommentarer

Det är inte utvecklingsprogrammets roll att säkerställa att detaljlösningar för tillgängligheten genomförs, även om beredningen anser att dessa är viktiga. Utvecklingsprogrammet innehåller dock förslag om tillgängliga gång- och cykelstråk och har kompletterats med ytterligare skrivningar om tillgänglighet.

Handens pensionärsförening PRO

Sammanfattningsvis anser Handens PRO att utvecklingsprogrammet bör kompletteras med ett Äldre-avsnitt (jämför befintligt avsnitt Barn och unga). Det bör sammanfattas de utvecklingsbehov som följer av det ökande antalet äldre boende i Brandbergen. Föreningen skriver även att det behövs ett kommunalt vård- och omsorgsboende i Brandbergen för de äldre som behöver med omfattande vård och omsorg.

Beredningens kommentarer

Utvecklingsprogrammet har kompletterats med ett Äldre-avsnitt i enlighet med yttrandet. Programmet har även kompletterats med behovet av ett vård- och omsorgsboende i Brandbergen.

Privatpersoner

Andreas Russo-Frisk

Förslagsställen skriver att Brandbergens centrum skulle bli trevligare om irrelevanta butiker togs bort och att det endast behövs ett fåtal butiker. Övrig yta skulle istället användas för möten mellan människor och/eller evenemang. Vidare skriver förslagsställare att Haninge centrum ligger ett stenkast bort och att det är onödigt att konkurrera med det. Angående kommunikationer skriver förslagsställaren att dessa kan förbättras till Tyresö.

Beredningens kommentarer

Centrumägaren ansvarar för butiksutbudet och förslag kring detta faller inte inom ramen för utvecklingsprogrammet. Beredningen håller dock med om att Brandbergens centrum inte bör konkurrera med Haninge centrum. Angående synpunkter på kollektivtrafiken har utvecklingsprogrammet kompletterats med ett avsnitt om kollektivtrafik.

Karin Högstedt

Förslagsställaren efterfrågar informationskartor i centrum och på flera ställen som talar om vilka affärer som finns runt omkring i Brandbergen. Vidare föreslås en boulebana i inomhusgallerian, mindre butikslokalsytor i och matställen med gemensamma/samlade bord.

Beredningens kommentarer

Centrumägaren ansvarar butiks- och aktivitetsutbudet i deras centrumfastighet. Förslagen faller därför inte inom ramen för utvecklingsprogrammet. Yttrandet har därför inte medfört någon åtgärd.

Bengt Pharmanson

Läste om den tänkta förändringen av Brandbergens centrum. Den är nu alldeles för grå. Tänkt att få till en ljusare färgton. Exempelvis ljust gul.

Beredningens kommentarer

Förslag om utformning och färgval i Brandbergen inom busgalleria faller inte inom ramen för Brandbergens utvecklingsprogram och har därför inte medfört någon förändring.

Marie Merenius

Förslagsställaren föreslår att organisationen ”Vägen ut” skulle vara ett alternativ till sportaktiviteter.

Beredningens kommentarer

Förslag på specifika aktiviteter faller inte inom ramen för utvecklingsprogrammet. Behovet lyfts endast översiktligt. Vid framtida utveckling av sådana funktioner och aktiviteter uppmuntras emellertid att yttrandet beaktas.

Henrik Lindquist

Förslagsställaren har flera idéer för ett allaktivitetshus i Brandbergen, bland annat kreativa miljöer, tillverkning och arbetsträning.

Beredningens kommentarer

Förslag på specifika aktiviteter faller inte inom ramen för utvecklingsprogrammet. Behovet lyfts endast översiktligt. Vid framtida utveckling av ett allaktivitetshus uppmuntras emellertid yttrandet beaktas.

Roger Kronqvist

Förslagsställaren har lämnat flera yttranden. Nedan presenteras en sammanfattning av de förslag som faller inom ramen för Brandbergens utvecklingsprogram. För fullständiga yttrande se bilaga.

Som boende i Brandbergen sedan 1992 så har jag under åren sett mer och mer bilar parkerade på allt annat än de parkeringsplatser som finns inom Brandbergen. Och vad beror det på: jo, det finns inget centralt och logiskt tänk angående parkeringsplatserna. Du kan bo på Vattumannens Gata och ha en P-plats nere på Skorpionens Gata samtidigt som det finns ett flertal tomma parkeringsrutor på p-platsen vid Vattumannens Gata.

Beredningens kommentarer

Utvecklingsprogrammet och tillhörande åtgärdsplan¹ innehåller förslag på att parkeringsplatserna i Brandbergen ses över för att om möjligt få utökad funktion och förbättrad effektivitet. Förslaget kvarstår inför antagande och yttranden har därför inte medfört någon åtgärd.

¹ Kommunen nämnder, kommunala bolag och rådgivande organ har under samrådet även fått en åtgärdsplan på remiss. Den innehåller åtgärder där det finns en konkret aktör, i allmänhet kommunen, som kan genomföra återgårderna som bidrag till att uppnå det som framgår av utvecklingspunkterna och som Brandbergsberedningen prioriterat.

Jenny Hessling

Förslagsställaren skriver att det finns för lite för tonåringar att göra på fritiden och oroar sig för hur de ska få lägenhet om några år. Vidare föreslås att platsen där Klockarbergsskolan låg görs om till ungdomsbostäder.

Beredningens kommentarer

Utvecklingsprogrammet innehåller förslag på att öka utbudet av fritidsaktiviteter för unga med aktiviteter som i första hand inte är sportrelaterade. Vidare inkluderas tomten där Klockarbergsskolan låg (Söderby 2:25) i det föreslagna utvecklingsområdet där ny bebyggelse i första hand föreslås. Förslaget kvarstår inför antagande och yttrandet har därför inte medfört någon åtgärd.

Eva Persson

Förslagsställaren föreslår att man ska försöka värna om det som finns och hålla det i fint skick innan man börjar planera för nytt som ska underhållas. Vidare föreslås den natur och mark samt befintliga byggnader som finns upprätthålls i fint skick och att inte låta Brandbergen växa mera.

Beredningens kommentarer

Brandbergen ligger i ett strategiskt bra läge i kommunen för bebyggelse som främjar en hållbar utveckling. Med lokal service, närhet till regionala stadskärnan och goda kommunikationer finns fog för att fortsätta utvecklingen av Brandbergen. På programkartan pekas därför ett så kallat utvecklingsområde ut där eventuell framtida bebyggelse har bedömts kunna tillföra goda värden till Brandbergen. Området har pekats ut bland annat på grund av goda kollektivtrafiklägen och önskemål om att koppla samman Brandbergens flerbostadsbusområde med små- och radbusområdena. Utöver det framgår det även av utvecklingsprogrammet att den befintliga grönstrukturen ska värnas och utvecklas.

Margit Jansson

Av förslagsställarens yttrande framgår att det upplevs vara ett stort problem att personbilar kör in på gång- och cykelvägen söder om Brandbergens centrum samt att det bara upplevs vara en tidsfråga innan någon blir påkörd.

Beredningens kommentarer

Inför antagande har utvecklingsprogrammet kompletterats med skrivningar om den otrygghet som upplevs på platsen. I bilagd åtgärdsplan föreslås att området utreds.

Ann och Arne Andersson

Av förslagsställarens yttrande framgår kön för att få plats på ett seniorboende anses vara för lång. Av den anledningen framhävs önskemål om att skapa ett större antal senior-/trygghetsboenden inom kommunen än vad som finns idag, gärna även i Brandbergen, med närhet till offentlig service och affärscentrum.

Beredningens kommentarer

Utvecklingsprogrammet har kompletterats med ett nytt kapitel som särskilt tar upp behov som efterfrågas av äldre. Där beskrivs bland annat behovet av små lägenheter för äldre. Behovet av ett vård- och omsorgsboende har även tillförts.

Ingrid Franzén

Förslagsställaren anser att det som redan finns ska skötas innan man planerar för nya saker. Vidare framgår att det vore trevligt om städning i och runt Brandbergen sköttes, kanske med hjälp av pensionärer som kan åta sig detta mot en liten lön. Förslagsställen skriver också att det inte ska planeras för mer byggnation. Brandbergen anses vara tillräckligt tätbefolkat, därav allt slitage.

Beredningens kommentarer

Brandbergen ligger i ett strategiskt bra läge i kommunen för bebyggelse som främjar en hållbar utveckling. Med lokal service, närhet till regionala stadskärnan och goda kommunikationer finns fog för att fortsätta utvecklingen av Brandbergen. På programkartan pekas därför ett så kallat utvecklingsområde ut där eventuell framtida bebyggelse har bedömts kunna tillföra goda värden till Brandbergen. Området har pekats ut bland annat på grund av goda kollektivtrafiklägen, önskemål om att koppla samman Brandbergens flerbostadsbusområde med små- och radhusområdena samt bättre kopplingar till den regionala stadskärnan. Utöver det framgår det även av utvecklingsprogrammet att den befintliga grönstrukturen ska värnas och utvecklas.

Oiva och Berit Kilpeläinen

Förslagsställen har lämnat flera yttranden. Nedan presenteras en sammanfattning av de förslag som faller inom ramen för Brandbergens utvecklingsprogram. För fullständiga yttranden se bilaga.

Förslagsställen föreslår att hela Klockarleden bör omvandlas till lokalgata samt att gångtrafiken inte bör korsa Brandbergsleden. Vidare föreslås att Dalarövägen bör flyttas till andra sidan av motorvägen och att det tillförs på- och avfarter till väg 73 från Brandbergen. Träskområdena i södra delen av programområdet anses vara förfulande och illaluktande och föreslås därför utvecklas till en eller flera sjöar för de boende i Brandbergen.

Beredningens kommentarer

I utvecklingsprogrammet föreslås att framtida utveckling av Brandbergen främjar en gradvis omvandling av Brandbergsleden och Klockarleden till stadsgator. Detta kan på sikt knyta samman Brandbergens flerbostadsbusområde med små- och radhusområdena, vilket är eftersträvansvärt.

Att koppla på en förlängning av Dalarövägen på trafikplats Jordbro är inte möjligt rent tekniskt. En sådan anslutning skulle i så fall behöva ske längre västerut på Haningeleden och detta motsätter sig Trafikverket. Nya på- och avfarter till väg 73 från Dalarövägen och Klockarleden i höjd med Brandbergen och Torvalla har tidigare diskuterats men har inte behandlats inom ramen för Brandbergens utvecklingsprogram. Frågan kommer dock att tas upp i den kommande stadsutvecklingsplanen för den regionala stadskärnan, samt i kommunens nya Översiktsplan.

Träskområdet som förslagsställaren hänvisar till heter Forsla kärr och är ett så kallat sammanhängande naturområde med klass 2. Det innebär att området innehåller mycket höga naturvärden av länsintresse. Forsla kärr är även en del av det svaga gröna sambandet mellan Hanvedenkilen och Tyrestakilen och därmed en del av Stockholms läns storregionala grönstruktur. Här har Skogsstyrelsen pekat ut ett antal nyckelbiotoper och naturvärdesobjekt. Forsla kärr har nyligen restaurerats och ett naturligt nästa steg är att tillgängliggöra det för allmänheten. I utvecklingsprogrammet föreslås därför att området tillgängliggörs med ny promenadväg, led eller stig.

Brandbergens utvecklingsprogram

Bilaga 1: Åtgärdsplan

2016-02-01

Åtgärdsplan

I åtgärdsplanen redovisas de åtgärder som kommunen avser att genomföra inom de närmaste åren. De åtgärder som tagits fram inom respektive åtgärdsområde är de som bedöms ha bäst förutsättning för att bidra till mål, riktlinjer och utvecklingspunkter i Brandbergens utvecklingsprogram.

Åtgärderna måste kostnadsbestämmas i samband med genomförandet och handläggas i det årliga budgetarbetet. Varje förvaltning och bolag ansvarar för att medel för genomförande äskas i budgetprocessen.

Åtgärdsplanen följs upp en gång per år i samband med återrapporteringen av Brandbergens utvecklingsprogram, och revideras vid behov.

NR	ÅTGÄRD	NÄMND	UTFÖRARE
Grönstruktur och vatten			
1	Genomförande av dagvattenåtgärder utifrån planerad modellering.	KS	KSF och SBF i samråd med fastighetsägare i Brandbergen.
2	Utökad skyltning från centrala Brandbergen till Skutans gård, Tyresta nationalpark och Forsla kärr.	KOFN	KOF
Rörelsestråk			
3	Genomför tillgänglighetsinventering av gc-stråk och åtgärda brister.	ÄN	ÄF och SBN
4	Starta upp fastighetsägarsamarbete avseende gemensamma frågor.	KS	KSF, fastighetsägare och övriga lämpliga aktörer.
Trafik, parkering och kommunikation			
6	Förbättra tillgängligheten till busshållplatserna på Dalarövägen och vid Skutan.	SBN	SBF
7	Genomför parkeringsanalys (inkl. infartsparkeringar) för hela Brandbergen.	KS	SBF och övriga fastighetsägare
Vardagslivet			
8	Genomför och följ upp protokoll från trygghetsvandring (2014-10-29)	KS	KSF och övriga ansvariga på kommunen och fastighetsägarna
9	Genomför löpande trygghetsvandringar och åtgärda brister.	KS	KSF, BRÅ och SBF, Polis
10	Verka för fler odlingsmöjligheter, exempelvis på tak.	KS/SBN	KSF och bostadsfastighetsägare
11	Utred vilken typ av lokaler som efterfrågas och vad innehållet i lokalen ska vara.	KOFN	KOF
12	Utred varför ohälsotalen är höga.	KS	KSF och SOF
13	Utred möjligheten att utveckla ett	KOFN	Samtliga nämnder och

	allaktivitetshus i nära anslutning till Brandbergens centrum.		Savana AB
Brandbergens centrumområde			
14	Utred offentliga miljöer, entré och torg söder om centrumbyggnaden	KS	KSF, SBF, Tornberget, Savana och Akelius
Boende och byggande			
15	Utred möjligheterna för ett nytt äldreboende i Brandbergen.	ÄN	ÄF och SBF

Regler för kommunalt partistöd i Haninge kommun

Sammanfattning

Nya regler för kommunalt partistöd i kommunallagen trädde i kraft den 1 februari 2014. Reglerna tillämpas fr o m mandatperioden 2014-2018.

Syftet med lokalt partistöd är att stärka partierna i den kommunala demokratin. Varje kommun bestämmer om partistöd ska utbetalas och hur stort det ska vara. Lokalt partistöd får bara bestå av ett grundstöd och/eller ett mandatbundet stöd. Enligt kommunfullmäktiges beslut 2014-06-09, § 112, består partistödet i Haninge kommun av ett grundstöd om ett prisbasbelopp per parti och år, samt ett mandatstöd om ett prisbasbelopp per mandat och år.

Rätten till partistöd är enligt lag kopplad till om ett parti är representerat i fullmäktige. Med de nya reglerna är det möjligt att proportionellt begränsa partistödet för ett parti som inte kunnat bemanna en eller flera av sina platser i fullmäktige fr o m 2014 års val.

Enligt de nya reglerna måste de partier som får stöd redovisa att stödet använts för sitt ändamål. Redovisningen ska ske per kalenderår och vara inlämnad till kommunen senast den 30 juni året efter det att stödet lämnats. Den närmare utformningen av redovisningen är inte lagreglerad men av propositionen (2013/14:5 s 78-79) framgår följande:

- Den ska vara utformad på ett sådant sätt att den ger en rättvisande bild av hur partiet har använt stödet. Det räcker inte med bara ett uttalande att stödet har använts för att stärka partiets ställning i den kommunala demokratin.
- Den bör omfatta allt det partistöd som har använts, både det som har mottagits för det senaste året och det som eventuellt sparats från tidigare år. Detta gäller dock ej partistöd som sparats från tid före innevarande mandatperiod.
- Den bör visa i vilken mån överföringar har gjorts till delar av partiorganisationen utanför Haninge och vilka motprestationer som i så fall har erhållits.

Enligt de nya reglerna ska redovisningen av hur partistödet använts granskas. Partierna utser själva sin granskare. Granskaren ska årligen lämna en granskningsrapport med ett intyg om att redovisningen ger en rättvisande bild av hur partistödet har använts.

Fullmäktige måste årligen fatta särskilt beslut om utbetalning av partistödet. Fullmäktige får besluta om att stöd inte ska utbetalas till ett parti som inte i tid lämnar in en redovisning respektive en granskningsrapport.

För att de nya reglerna ska kunna tillämpas fullt ut måste fullmäktige anta lokala regler för partistödet. Det bilagda förslaget till lokala regler utgår från en mall som tagits fram av Sveriges Kommuner och Landsting och innehåller de kompletterande regler som behövs i förhållande till kommunallagen. Lagstiftningen och de lokalt antagna reglerna bildar en helhet och ska ses tillsammans.

Underlag för beslut

- Förslag till regler för kommunalt partistöd i Haninge kommun
- SKL:s cirkulär 14:12, inklusive bilagor
- Kommunfullmäktiges beslut 2014-06-09, § 112, inklusive överenskommelse om politiska resurser och partistöd i Haninge

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

1. Regler för kommunalt partistöd i Haninge kommun antas att gälla fr o m 2016-01-01, vilket innebär att redovisning enligt reglerna skall ske första gången avseende partistödet för 2015.

Bengt Svenander
Kommundirektör

Niklas Näslund
Kanslichef

Förvaltning
Kommunstyrelseförvaltningen

Avdelning/Enhet
Kansliavdelningen

Handläggare
Rebecca Band, biträdande kommunjurist

Dokumenttyp
Recit

Datum
2016-02-10

Diarienummer
KS 2016/80

Sida
3 (3)

Expedieras: Akt

För kännedom: Samtliga partier i fullmäktige, ekonomiavdelningen

REGLER FÖR KOMMUNALT PARTISTÖD I HANINGE KOMMUN

Antagna av kommunfullmäktige 2016-MM-DD, § X

I kommunallagen (1991:900) finns de grundläggande bestämmelserna om kommunalt partistöd. I Haninge kommun ska därutöver följande gälla.

§ 1 Rätt till partistöd

Det lokala partistödet i Haninge kommun utgår till partier som är representerade i enlighet med vad som föreskrivs i 2 kap 9 § andra stycket kommunallagen.

§ 2 Grundstöd och mandatstöd

Partistödet består av

- ett grundstöd, som uppgår till ett prisbasbelopp per parti och år, samt
- ett mandatstöd, som uppgår till ett prisbasbelopp per mandat och år.

Stödet beräknas på det prisbasbelopp som gäller under utbetalningsåret.

§ 3 Fördelning av partistöd

Vid fördelningen av partistöd beaktas endast mandat för vilken en vald ledamot är fastställd enligt 14 kap vallagen (2005:837).

Om representationen upphör under året utgår partistöd kalenderåret ut.

§ 4 Redovisning och granskning

En mottagare av partistöd ska årligen före juni månads utgång lämna en skriftlig redovisning till kommunstyrelsen som visar att partistödet under föregående år har använts för det ändamål som anges i 2 kap 9 § första stycket kommunallagen. Till redovisningen ska fogas ett granskningsintyg. Respektive parti utser självt sin granskare.

§ 5 Årlig utbetalning

Partistöd betalas ut årligen i förskott senast under februari månad efter beslut av fullmäktige.

Har redovisning och granskningsrapport enligt 2 kap 11 § andra stycket kommunallagen inte lämnats in till kommunstyrelsen inom föreskriven tid utbetalas inget stöd för nästkommande år.

CIRKULÄR 14:12

Avdelningen för juridik
Helena Linde

Ordförande i kommun-/landstings-
/regionfullmäktige
Ordförande i kommun-/landstings-
/regionstyrelser
Kommundirektörer
Landstings/regiondirektörer
Kanslichefer
Kommunsekreterare
Juridik
Ekonomi/finans
Partikanslier

Nya regler i kommunallagen om lokalt partistöd

Sammanfattning

Nya regler för kommunalt partistöd i kommunallagen har trätt i kraft den 1 februari 2014. Reglerna tillämpas fr.o.m. mandatperioden 2014-2018 och innebär följande.

Lokalt partistödet ska syfta till att stärka partierna i den kommunala demokratin. Varje kommun respektive landsting bestämmer om partistöd ska utbetalas och hur stort det ska vara. Lokalt partistöd får bara bestå av *ett grundstöd och/eller ett mandatbundet stöd*. Partistödet får bara utbetalas till ett *politiskt parti som är en juridisk person*. Det innebär att det måste finnas en registrerad lokal partiförening som kan ta emot stödet.

Rätten till partistöd är enligt lag kopplad till om ett *parti är representerat* i fullmäktige. Med de nya reglerna blir det möjligt att proportionellt begränsa partistödet för ett parti som inte kunnat bemanna en eller flera av sina platser i fullmäktige fr.o.m. 2014 års val.

Fullmäktige måste fatta beslut om att de partier som får stöd ska *redovisa* att stödet använts för sitt ändamål. Redovisning ska ske per kalenderår och vara inlämnad till kommunen senast per den 30 juni året efter det att stödet lämnats. Redovisningen av hur partistödet använts *ska dessutom granskas*. Partierna utser själva sin granskare. Granskaren ska årligen lämna en granskningsrapport med ett intyg om att redovisningen ger en rättvisande bild av hur partistödet har använts.

Fullmäktige måste också fatta årliga beslut om utbetalning av partstödet. Fullmäktige får – i de i förväg antagna reglerna för partistöd – besluta om att stöd inte ska utbetalas till ett parti som inte i tid lämnar in en redovisning respektive en granskningsrapport.

Inledning

Bestämmelserna om partistöd finns i 2 kap. 9-12 §§ kommunallagen (1991:900), KL.

De nya reglerna om lokalt partistöd¹ ska tillämpas från och med mandatperioden 2014-2018 och är resultatet av den översyn som gjordes av den parlamentariska utredningen "Vital kommunal demokrati"² och det därefter följande propositionsarbetet³.

För att de nya reglerna ska kunna tillämpas fullt ut måste fullmäktige anta vissa lokala regler för partistödet. Det förslag till lokala regler som finns i bilaga till detta cirkulär innehåller bara de *kompletterande regler* som behövs i förhållande till kommunallagen. Lagstiftningen och de lokalt antagna reglerna bildar en helhet och ska ses tillsammans.

Partistödetts ändamål

I 2 kap. 9 § första stycket kommunallagen finns den grundläggande befogenheten för kommuner och landsting att använda kommunala medel för att ge stöd till partiernas arbete. I den nya utformningen av reglerna definieras begreppet partistöd samtidigt som partistödetts ändamål lyfts fram som en del av definitionen.

Partistöd är ett sådant ekonomiskt bidrag och annat stöd till politiska partier som syftar till att stärka deras ställning i den kommunala demokratin. Lokalt partistöd är enligt lagstiftarens mening avsett för det lokala partiarbetet som riktar sig till kommunmedlemmarna.

Bestämmelsen är central eftersom det är i förhållande till detta ändamål som redovisning och granskning senare ska göras.

En annan konsekvens av ändamålsbestämmelsen är att medel som är avsedda för att finansiera politiska sekreterare inte ska räknas in i partistödet – eftersom det utgör stöd till det inre politiska arbetet. I den mån finansieringen av politiska sekreterare tidigare år hanterats som en del av partistödet ska detta upphöra fr.o.m. 15 oktober 2014. Beslut om politiska sekreterare får istället hanteras och redovisas som ett eget ärende vid sidan av partistödet.

Representationskravet

I 2 kap. 9 § andra stycket kommunallagen knyts rätten för en kommun eller ett landsting att lämna partistöd till att partiet är representerat i fullmäktige med minst en vald ledamot. Bestämmelsen har funnits tidigare – men genom den ändrade lydelsen förtydligas begreppet att "vara representerad" i fullmäktige. Med lagtextens ord är ett parti representerat "om det har fått mandat i fullmäktige för vilket en vald ledamot är

¹ Lag om ändring i kommunallagen (1991:900), SFS 2013:1053.

² Vital kommunal demokrati, SOU (2012:30).

³ Vital kommunal demokrati, prop. 2013/14:5.

fastställd enligt 14 kap. vallagen (2005:837)". Har ett parti en "tom" stol har också partiets representation minskat i motsvarande mån.

En frivillig regel om att begränsa partistödet för "tomma stolar"

Om fullmäktige vill utnyttja utrymmet att begränsa partistödet i förhållande till ett parti som under mandatperioden får en "tom" stol i fullmäktige måste kommunen respektive landstinget anta en egen bestämmelse om att tillämpa möjligheten som finns i 2 kap. 10 § andra stycket KL. Där står att fullmäktige "får besluta att endast mandat för vilket en vald ledamot är fastställd enligt 14 kap. vallagen (2005:837) ska *beaktas vid fördelningen av partistödet.*" I lagens mening är en stol alltså "tom" först när länsstyrelsen inte har något namn att tillgå när det behöver göras en ny sammanräkning efter en avsägelse från en ledamot i fullmäktige.

En frivillig regel om avtrappning

Bestämmelsen i 2 kap. 10 § andra stycket ska läsas så att det finns utrymme att begränsa det mandatbundna stödet proportionellt i förhållande till antalet tomma stolar. Utnyttjas denna bestämmelse är det viktigt att hålla i minnet att kommunen eller landstinget samtidigt i sina regler för partistöd måste ta ställning till om stödet ska upphöra i samma stund som representationen upphör – eller om det ska utgå helt eller delvis under det efterföljande året. Grunden för detta finns i 2 kap. 9 § tredje stycket där det framgår sedan tidigare att partistöd får ges som längst i ett år efter det att ett parti upphört att vara representerat.

Transparens

De nya reglerna är också avsedda att göra beslutsfattandet, utbetalningarna och uppföljningen av det lokala partistödet mer transparent. Lagstiftningen innehåller relativt detaljerade krav på redovisning och granskning av hur partistödets används – men avsikten är inte att handläggningen av det årliga beslutet om utbetalning ska innefatta en materiell prövning av hur ett enskilt parti faktiskt brukat sitt partistöd. Genom den årliga hanteringen får partierna ett ansvar för att själva redovisa användningen av stödet – i former partiet väljer. De nya reglerna bidrar till att synliggöra partiernas överväganden så att de blir tillgängliga för medborgarna inom ramen för den offentlighet som är naturligt förknippad med att ett ärende läggs på fullmäktiges bord.

Frågor

Frågor eller synpunkter med anledning av detta cirkulär kan i första hand ställas till förbundsjuristen Helena Linde, 08-452 79 76, helena.linde@skl.se eller förbundsjuristen Staffan Wikell, 08-452 75 51, staffan.wikell@skl.se.

Sveriges Kommuner och Landsting
Avdelningen för juridik

Germund Persson

Helena Linde

Bilagor:

Regler för kommunalt partistöd kommun/landsting
Kommentarer till underlaget för regler om partistöd
Svensk författningssamling, SFS 2013:1053

Avdelningen för juridik
Helena Linde

Regler för kommunalt partistöd X kommun/landsting

Antagna av fullmäktige den XX-XX- XX § Z

I kommunallagen (1991:900) finns de grundläggande bestämmelserna om kommunalt partistöd.

I X kommun/landsting ska därutöver följande gälla.

1 § Rätt till partistöd

Det lokala partistödet i X kommun/landsting utgår till partier som är representerade i enlighet med vad som föreskrivs i 2 kap. 9 andra stycket kommunallagen.

2 § Grundstöd och mandatstöd

Partistödet består av

- ett grundstöd, som uppgår till om X kronor per parti och år, samt
- ett mandatstöd, som uppgår till Y kronor per mandat och år.

3 § Fördelning av partistöd

Vid fördelningen av partistöd beaktas endast mandat för vilken en vald ledamot är fastställd enligt 14 kap vallagen (2005:837).

Partistöd utgår under x månader efter det att representationen upphört.

Alternativt: ”Upphör ett parti att vara representerat under ett verksamhetsår ska partistödet dock utbetalas ett år efter det att representationen upphört.”

4 § Redovisning och granskning

En mottagare av partistöd årligen ska lämna en skriftlig redovisning som visar att partistödet har använts för det ändamål som anges i 2 kap. 9 § första stycket kommunallagen. Till redovisningen ska fogas ett granskningsintyg.

5 § Årlig utbetalning

Partistöd betalas ut årligen i förskott under x månad efter beslut av fullmäktige.

Har redovisning och granskningsrapport enligt 2 kap. 11 § andra stycket kommunallagen inte lämnats in till kommunstyrelsen/landstingsstyrelsen inom föreskriven tid utbetalas inget stöd för nästkommande år.

Avdelningen för juridik
Helena Linde

Kommentarer till underlaget för regler om partistöd

En allmän bakgrund

I 2 kap. 9 § första stycket kommunallagen finns den grundläggande befogenheten för kommuner och landsting att använda kommunala medel för att ge stöd till partiernas arbete. Partistödets **ändamål** framhålls genom lagtextens definition som innebär att med partistöd avses ”ekonomiskt bidrag och stöd till politiska partier för att stärka deras ställning i den kommunala demokratin.

I 2 kap. 9 § andra stycket kommunallagen knyts rätten till partistöd till att **partiet är representerat** i fullmäktige. Den bestämmelsen har funnits tidigare – men är förtydligad. Att vara representerad är detsamma som att länsstyrelsen kan utse en ledamot i sin sammanräkning. Med lagtextens ord är partiet representerat ”om det har fått mandat i fullmäktige för vilket en vald ledamot är fastställd enligt 14 kap. vallagen (2005:837)”.

I 2 kap. 9 § tredje stycket framgår sedan tidigare att partistöd får ges som längst i ett år efter det att ett parti upphört att vara representerat.

Om fullmäktige vill utnyttja utrymmet att **begränsa partistödet** i förhållande till partier som under mandatperioden får ”**tomma stolar**” i fullmäktige behöver kommunen införa en sådan regel. Stödet för att skapa en lokal regel finns i 2 kap. 10 § andra stycket KL där det står att fullmäktige ”får besluta att endast mandat för vilket en vald ledamot är fastställd enligt 14 kap. vallagen (2005:837) ska **beaktas vid fördelningen** av partistödet.” En stol är ”tom” först när länsstyrelsen inte har något namn att tillgå när det behöver göras en ny sammanräkning efter en avsägelse från en ledamot i fullmäktige.

Frågan om **transparens** i partistödet lyfts fram som särskilt viktig. Lagstiftaren har därför i lag utvecklat krav på årlig redovisning och på egenkontroll av hur partistödet utnyttjas av respektive parti. Handläggningen av sådana ärenden kan innehålla en lång rad svårigheter – men utgångspunkten måste vara att prövningen för göras så schabloniserat och enkelt som möjligt med ledning av de få propositionsuttalanden som finns och som citeras i det följande.

Kommentarer till underlaget för lokala regler om partistöd

1 § Rätten till partistöd

Bestämmelsen i 1 § i de lokala reglerna innehåller det grundläggande ställningstagandet att lokalt partistöd ska lämnas. Genom bestämmelsen knyts det lokala partistödet till kommunallagens regler.

Ändamålet med stödet är att stärka de politiska partiernas ställning i den kommunala demokratin. Avsikten med en så öppen skrivning i lagstiftningen är att fånga in all verksamhet som tillgodoser det syfte som angetts för systemet med partistöd. Följande propositionsuttalande¹ ger en samlad beskrivning av detta syfte.

”När den kommunala kompetensen vidgades genom att kommuner och landsting fick befogenheten att ge partistöd avsågs fortfarande den s.k. lokaliseringsprincipen upprätthållas som innebär att kommuners och landstings verksamhet ska tillgodose ett till kommunen respektive landstinget knutet intresse (prop. 1969:126 s. 20). I de ursprungliga förarbetena betonades även att stödet skulle främja partiernas informationsverksamhet (prop. 1969:126 s. 17–21). Senare har det uttalats att partistödet bör ses som ett allmänt samhällligt stöd för att förbättra partiernas möjlighet att utveckla en aktiv medverkan i opinionsbildningen bland medborgarna och därigenom stärka den kommunala demokratin (prop. 1991/92:66 s. 8).”

2 § Grundstöd och mandatstöd

Av 2 kap. 10 § kommunallagen följer att fullmäktige ska besluta om partistödet omfattning och formerna för det. Kommuner, landsting och regioner har en relativt stor frihet att utforma stödet från sina lokala förutsättningar – exempelvis när det gäller storleksrelationerna mellan grundstöd och mandatbundet stöd². Partistödet får dock inte utformas så att det på ett otillbörligt sätt gynnar eller missgynnar ett parti. Detta följer direkt av 2 kap. 10 § första stycket kommunallagen.

Regeringen har gjort bedömningen att det inte behövs någon mer preciserad reglering i lag av vad stödet får användas till – och ytterligare precisering i lokala regler framstår inte heller som nödvändiga.

3 § Årlig utbetalning

Av 2 kap. 12 § kommunallagen följer att beslut om utbetalning av partistöd ska fattas i fullmäktige varje år. När beslutet lämpligast fattas – för att stämma överens med kommunens budgetsprocess – är ett övervägande för den enskilda kommunen eller

¹ Prop. 2012/13:5 sid 69.

² Prop. 1991/92:66 sid 8.

landstinget. Detsamma gäller om beslutet om att betala partistödet ska gälla som en förskotts- eller en efterskottsbetalning.

Kravet på årligt beslut tar sikte på själva utbetalningsåtgärden. Det innebär inte att det är nödvändigt att årligen ta ställning till stödets nivåer.

4 § Begränsningar i rätten till partistöd

Vid den årliga fördelningen av partistöd är det möjligt att ta hänsyn till om partiet lyckats bemanna sina platser eller inte. Om det ska vara möjligt att avstå från att betala ut fullt partistöd till partier med ”tomma stolar” behövs en lokal regel för det. Ett sådant förslag finns i underlagets 4 § *första stycket*.

Har ett parti minst ett mandat som uppbärs av en ledamot är partiet representerat och har rätt till partistöd i form av både grundstöd och mandatstöd. Har partiet flera platser utan att alla är bemannade kan det mandatbundna partistödet minskas i motsvarande grad. Lyckas partiet inte bemanna någon plats kan också grundstödet dras in.

Det kommer i så fall att innebära att partistöd ska utgå i förhållande till valresultatet under hela mandatperioden. Fullmäktige måste dock likafullt fatta årliga beslut om utbetalning. Om kommunen väljer att avstå från möjligheten att begränsa partistödet vid bristande representation i fullmäktige kan därför både första och andra stycket i 4 § i underlaget uteslutas.

4 § *andra stycket* i underlaget innehåller ett förslag till utformning av en regel som gör det möjligt att förlänga partistödet för en viss period efter det att representationen upphört. Om en sådan avtrappningsregel är önskvärd och under hur lång avtrappningen ska pågå är en lokal fråga. Av lag följer dock att perioden inte får vara längre än ett år. Väljer man helt att avstå från en reglering kommer partistödet att upphöra samtidigt som representationen upphör.

5 § Redovisning, granskning och utbetalning

Om kommunen eller landstinget ska ge partistöd ska fullmäktige årligen besluta att parti som får partistöd ska lämna en skriftlig redovisning som visar att partistödet har använts för sitt avsedda ändamål. Redovisningen ska gälla perioden 1 januari–31 december och ges in till fullmäktige senast sex månader efter räkenskapsårets utgång. Det följer av 2 kap. 11 § första och andra stycket kommunallagen.

Fullmäktige får besluta att partistöd inte ska betalas ut om ett parti som inte lämnat redovisning föregående år.

Eftersom partistöd normalt betalas ut i förskott kommer det att bli det en fördröjning innan partistödet kan begränsas i förhållande till ett parti som inte fullgör sin redovisningsskyldighet – eller som inte lyckas fylla sina platser.

Lagstiftningen är utformad så att det **ålägger** en kommun eller ett landsting som avser att lämna partistöd att ställa krav på redovisning av stödets användning. Om några krav på redovisning inte ställs, eller om kraven utformas på ett sätt som strider mot bestämmelserna i KL innebär det att partistödet inte är kompetensenligt³.

Fullmäktige får – under vissa förutsättningar – besluta att stöd inte ska betalas ut. Det följer av 2 kap. 11 § tredje stycket kommunallagen.

Närmare om innehållet i redovisningen

Den närmare utformningen av redovisningen är inte lagreglerad. I propositionen finns vissa vägledande uttalanden⁴.

”Det väsentliga är att redovisningen är utformad på ett sådant sätt att den ger en rättvisande bild av hur mottagaren har använt partistödet. Det innebär bl.a. att redovisningen bör omfatta allt det partistöd som har använts, både det som har mottagits för det senaste året och det som eventuellt sparats från tidigare år. Däremot kan naturligtvis inte partierna tvingas att redovisa användningen av partistöd som har mottagits för tid före det att de föreslagna redovisningsbestämmelserna ska tillämpas.”

Redovisningen behöver innehålla mer än ett uttalande att stödet har använts för att stärka partiets ställning i den kommunala demokratin. Av redovisningen bör bl.a. framgå i vilken mån överföringar har gjorts till delar av partiorganisationen utanför den utbetalande kommunen eller landstinget samt vilka motprestationer som i så fall har erhållits.

Handläggning av det årliga beslutet om utbetalning av partistöd

Syftet med reglerna om redovisning och granskning är att göra underlag och beslut kring det lokala partistödet öppnare och mer tillgängliga för allmänhet och media. Hur partierna väljer att presentera hur de utnyttjar sitt stöd i förhållande till medborgare och media är en fråga för respektive parti. De handläggningsåtgärder som ingår i den sedvanliga beredningen inför ett beslut i fullmäktige bör därför ta sikte på att i lag och lokala regler föreskrivna formkrav är uppfyllda. Har inte redovisning lämnats eller saknas ett granskningsintyg ska fullmäktige besluta att stöd inte ska utbetalas. Eftersom partistöd i många kommuner/landsting utbetalas i början verksamhetsåret kommer ordningen i praktiken att leda till en eftersläpning i eventuella återkrav. Varje kommun/landsting får för egen del ta ställning till om förskottsvis utbetalat stöd ska återkrävas eller om beslut att dra in partistöd ska tillämpas på kommande verksamhetsår.

³ Prop. 2013/14:5 sid 80

⁴ Se prop. 2013/14:5, sid 78-79.

Lag om ändring i kommunallagen (1991:900);

SFS 2013:1053

Utkom från trycket
den 17 december 2013

utfärdad den 5 december 2013.

Enligt riksdagens beslut¹ föreskrivs i fråga om kommunallagen (1991:900)² dels att 2 kap. 9 och 10 §§, 4 kap. 1 §, 5 kap. 1, 5, 6, 46 och 64 §§ samt 6 kap. 15 och 32 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas tre nya paragrafer, 2 kap. 11 och 12 §§ samt 5 kap. 38 a §, av följande lydelse.

2 kap.

9 § Kommuner och landsting får ge ekonomiskt bidrag och annat stöd till politiska partier för att stärka deras ställning i den kommunala demokratin (partistöd).

Partistöd får ges till de politiska partier som är representerade i fullmäktige. Ett parti är representerat om det har fått mandat i fullmäktige för vilket en vald ledamot är fastställd enligt 14 kap. vallagen (2005:837).

Partistöd får ges också till ett parti som har upphört att vara representerat i fullmäktige, dock endast under ett år efter det att representationen upphörde.

Partistöd får bara ges till ett parti som är en juridisk person.

10 §³ Fullmäktige ska besluta om partistödets omfattning och formerna för det. Stödet får inte utformas så, att det otillbörligt gynnar eller missgynnar ett parti.

Fullmäktige får besluta att endast mandat för vilket en vald ledamot är fastställd enligt 14 kap. vallagen (2005:837) ska beaktas vid fördelningen av partistödet.

11 § Fullmäktige ska besluta att en mottagare av partistöd årligen ska lämna en skriftlig redovisning som visar att partistödet har använts för det ändamål som anges i 9 § första stycket.

Redovisningen ska avse perioden 1 januari–31 december och ges in till fullmäktige senast sex månader efter redovisningsperiodens utgång. En av mottagaren utsedd särskild granskare ska granska om redovisningen ger en rättvisande bild av hur mottagaren har använt partistödet. Granskarens rapport över granskningen ska bifogas redovisningen.

¹ Prop. 2013/14:5, bet. 2013/14:KU7, rskr. 2013/14:71.

² Lagen omtryckt 2004:93.

³ Ändringen innebär bl.a. att andra stycket upphävs.

Fullmäktige får besluta att stöd inte ska betalas till parti som inte lämnar redovisning och granskningsrapport enligt första och andra styckena.

12 § Beslut om att betala ut partistöd ska fattas av fullmäktige minst en gång per år.

4 kap.

1 §⁴ Med förtroendevalda avses i denna lag ledamöter och ersättare i fullmäktige, nämnder och fullmäktigeberedningar samt revisorer.

Med förtroendevalda avses också ledamöter och ersättare i den beslutande församlingen, förbundsstyrelsen eller annan nämnd, de beslutande församlingarnas beredningar samt revisorer i ett kommunalförbund.

En förtroendevald som fullgör sitt uppdrag på heltid eller betydande del av heltid ska ha benämningen kommunalråd, landstingsråd eller oppositionsråd eller en annan benämning som fullmäktige bestämmer.

5 kap.

1 § Fullmäktige bestämmer hur många ledamöter som fullmäktige ska ha.

Antalet ska bestämmas till ett udda tal och till minst

21 i kommuner med 8 000 röstberättigade invånare eller därunder,

31 i kommuner med över 8 000 till och med 16 000 röstberättigade invånare och i landsting med 140 000 röstberättigade invånare eller därunder,

41 i kommuner med över 16 000 till och med 24 000 röstberättigade invånare,

51 i kommuner med över 24 000 till och med 36 000 röstberättigade invånare och i landsting med över 140 000 till och med 200 000 röstberättigade invånare,

61 i kommuner med över 36 000 röstberättigade invånare, och

71 i landsting med över 200 000 röstberättigade invånare.

I Stockholms kommun och i landsting med över 300 000 röstberättigade invånare ska dock antalet ledamöter bestämmas till minst 101.

5 §⁵ Ledamöterna och ersättarna i fullmäktige ska väljas för fyra år räknat från och med den 15 oktober valåret.

Om Valprövningsnämnden har beslutat om omval enligt 14 kap. 27 § vallagen (2005:837), ska dock mandattiden förlängas till dess omvalet har avslutats.

6 § Fullmäktige väljer bland sina ledamöter en ordförande och en eller flera vice ordförande, som tillsammans utgör fullmäktiges presidium.

Fullmäktige bestämmer tiden för uppdragen.

38 a § Ledamöter får delta i fullmäktiges sammanträden på distans, om fullmäktige har beslutat det och det sker genom ljud- och bildöverföring i realtid och på ett sådant sätt att samtliga deltagare kan se och höra varandra och delta på lika villkor.

⁴ Senaste lydelse 2006:369.

⁵ Senaste lydelse 2005:842.

En ledamot som deltar på distans ska anses vara närvarande vid fullmäktiges sammanträde.

46 §⁶ Under de förutsättningar som anges i 2 § lagen (1992:339) om proportionellt valsätt ska följande val vara proportionella:

1. val av ledamöter och ersättare i nämnder och beredningar,
2. val av revisorer som avses i 9 kap. 1 och 2 §§,
3. val av ledamöter och suppleanter i styrelsen för aktiebolag, ekonomiska föreningar eller stiftelser eller revisorer och revisorssuppleanter samt lekman-narevisorer som ska granska en sådan styrelses förvaltning och
4. val av ledamöter och ersättare i den beslutande församlingen samt revisorer i kommunalförbund.

Om inte något annat följer av förbundsordningen, ska det som sägs i första stycket tillämpas, när den beslutande församlingen i ett kommunalförbund väljer ledamöter och ersättare i förbundsstyrelsen, andra nämnder, de beslutande organens beredningar samt revisorer.

Första stycket 1 ska inte gälla vid val till en nämnd som avses i 3 kap. 4 § första stycket 2, om två tredjedelar av de närvarande ledamöterna i fullmäktige vid inrättandet av nämnden har röstat för att ledamöter i nämnden ska väljas på någon annan grund än partipolitisk.

64 § Arbetsordningen ska alltid innehålla föreskrifter om

1. antalet ledamöter i fullmäktige,
2. när sammanträden ska hållas,
3. anmälan av hinder att delta i sammanträden,
4. inkallande av ersättare och deras tjänstgöring,
5. vem som ska föra ordet, tills ordförande utsetts,
6. rätten att delta i fullmäktiges överläggningar,
7. förfarandet vid omröstningar,
8. handläggningen av motioner, interpellationer och frågor,
9. formerna för justeringen av protokollet, samt
10. fullmäktigepresidiets arbetsuppgifter.

Om fullmäktige med stöd av 23 § 5 har beslutat att medborgarförslag får väckas, ska arbetsordningen innehålla föreskrifter om hur sådana förslag ska handläggas.

Om fullmäktige har beslutat att ledamöter får delta i fullmäktiges sammanträden på distans, ska arbetsordningen innehålla föreskrifter om i vilken utsträckning sådant deltagande får ske.

6 kap.

15 § Fullmäktige ska bland nämndens ledamöter välja en ordförande och en eller två vice ordförande. Dessa utgör tillsammans nämndens presidium. Fullmäktige bestämmer tiden för uppdragen.

Om den politiska majoriteten i fullmäktige har förändrats på ett sådant sätt att det parti som nämndens ordförande företräder inte längre ingår i den politiska majoriteten, får fullmäktige välja ett nytt presidium.

⁶ Senaste lydelse 2006:369.

SFS 2013:1053

32 § Fullmäktige ska utfärda reglementen med närmare föreskrifter om nämndernas verksamhet och arbetsformer.

Fullmäktige ska besluta i vilken utsträckning ledamöter får delta i en nämnds sammanträden på distans. Deltagande på distans ska ske på det sätt som anges i 5 kap. 38 a §.

En ledamot som deltar på distans ska anses vara närvarande vid nämndens sammanträde.

Reglementet för en gemensam nämnd ska antas av fullmäktige i var och en av de samverkande kommunerna eller landstingen.

1. Denna lag träder i kraft den 1 februari 2014.

2. Äldre bestämmelser ska fortsätta att gälla för partistöd som avser tid före den 15 oktober 2014.

På regeringens vägnar

PETER NORMAN

Rikard Jermsten
(Finansdepartementet)

KS: 106 /2014

§ 112 Överenskommelse om politiska resurser och partistöd i Haninge kommun

Ärende till kommunfullmäktige

Gruppledarna för Moderaterna, Socialdemokraterna, Folkpartiet, Miljöpartiet, Vänsterpartiet, Kristdemokraterna och Centerpartiet har den 5 maj 2014 tecknat en överenskommelse om tilldelning av politiska resurser och partistöd.

Underlag för beslut

- Överenskommelse mellan politiska gruppledare angående tilldelning av politiska resurser och partistöd, daterad 2014-05-05

Kommunstyrelseberedningens förslag till kommunstyrelsen

Kommunfullmäktige beslutar

1. Tilldelningen av politiska resurser och partistöd fastställs enligt upprättad överenskommelse och gäller fr o m 2015-01-01.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige beslutar

1. Tilldelningen av politiska resurser och partistöd fastställs enligt upprättad överenskommelse och gäller fr o m 2015-01-01.

Kommunfullmäktiges beslut

1. Tilldelningen av politiska resurser och partistöd fastställs enligt upprättad överenskommelse och gäller fr o m 2015-01-01.

Expedieras: Akt

För verkställighet: Kommunstyrelseförvaltningen (ekonomi)

Överenskommelse om politiska resurser och partistöd i Haninge

Fördelning av resurser för kommunalråd, oppositionsråd och gruppledare

Den politiska majoritetens resurser för kommunalråd, deltidsengagerade förtroendevalda, ordförande och 1:e vice ordförande i kommunstyrelsen samt övriga nämnder motsvarar 6,65 av en kommunalrådsresurs, det vill säga 665 %.

Oppositionsråd, tillika 2:e vice ordförande i kommunstyrelsen, tillsätts av det största partiet i opposition eller av andra oppositionspartier i valteknisk samverkan som tillsammans erhåller fler mandat än det största oppositionspartiet. Vid lika mandat avgör antalet röster vid allmänt val till fullmäktige vilket parti som ska tillsätta oppositionsråd. Uppdragets omfattning beräknas med 1/15 av en kommunalrådsresurs på heltid per mandat partiet har i fullmäktige, dock lägst 75 %.

Parti i opposition som erhåller resurs för ett oppositionsråd på heltid erhåller därutöver resurser för deltidsengagerad förtroendevald med 1/15 av en kommunalrådsresurs per mandat utöver 15.

Parti i opposition utan ett oppositionsråd på heltid tilldelas gruppresurs motsvarande 1/15 av en kommunalrådsresurs på heltid per mandat partiet har i fullmäktige, dock lägst 20 %.

2:e vice ordförande i verksamhetsnämnderna (idag GFN, GVN, KFN, MN, SBN, SN och ÄN) erhåller arvode motsvarande 10 % av en kommunalrådsresurs.

En förtroendevald som arbetar betydande del av heltid (omfattande arvodering om minst 50 %) kan kallas kommunalråd i majoritet respektive oppositionsråd i opposition.

Politiska sekreterare och administrativt stöd

Politisk sekreterare är en särreglerad anställningsform som är inriktad på att bistå förtroendevalda i det kommunalpolitiska arbetet. Anställningsformerna för en politisk sekreterare regleras i kommunallagen kapitel 4 §§ 30-32.

Varje parti som är representerat i fullmäktige har rätt att få stöd till en politisk sekreterare enligt följande fördelning:

Antal mandat i fullmäktige	Andel av politisk sekreteraresurs*
1-3	25 %
4-9	50 %
10-15	75 %
Mer än 16	100 %

*Lönen utgår på 50% av en kommunalrådsresurs.

Utöver de ovannämnda politisk sekreteraresurser tilldelas kommunstyrelsens ordförande en politisk sekreteraresurs motsvarande 100 %. Därutöver tilldelas den politiska majoriteten en koalitionsresurs motsvarande 100 %. För parti med oppositionsråd, tillika andre vice ordförande i kommunstyrelsen, ges därutöver 50 % av en politisk sekreteraresurs.

MV MN

KV De NE

as

ar

Kommunstyrelseförvaltningen tillhandahåller 100 % administrativt stöd till kommunstyrelsens ordförande och 50 % administrativt stöd till oppositionsråd, tillika andre vice ordförande i kommunstyrelsen. Lön sätts individuellt.

Partistöd

Grundstöd utgår årligen med ett prisbasbelopp per parti i kommunfullmäktige. Rörligt stöd utgår årligen med ett prisbasbelopp per mandat i kommunfullmäktige.

Informationsbidrag till de partipolitiska ungdomsförbunden

De partipolitiska ungdomsförbunden som har sitt säte i Haninge och vars moderpartier är representerade i fullmäktige erhåller årligen grundstöd med ett halvt prisbasbelopp. Rörligt stöd utgår årligen med 10 % av moderpartiets rörliga stöd.

Övrigt

Vi är överens om att ordförande i revision tillsätts av opposition. Vi har även diskuterat frågan om ersättning för socialnämndens delegaters jourbeslut enligt LVU, LVM, SOL och AL som tas utöver normal arbetstid. En eventuell ersättningsmodell för detta behöver ytterligare utredas och redovisas till gruppledarna.

Haninge, 5 maj 2014

Martina Mossberg (M)

Robert Noord (S)

Peter Olevik Dunder (FP)

Anna Ragnar (MP)

Marie Litholm (KD)

Nafi Cilgin (V)

Raymond Svensson (C)

Överenskommelse om ändringar i arvodesreglementet

Mötesarvode

Höjning av rörliga mötesarvodet med 100kr från och med 1 januari 2015 och med ytterligare 100 kr från 1 januari 2017.

Kommunfullmäktige från och med 2015

Ordförande 35000kr

1:e vice ordförande 15 000kr

2:e vice ordförande 15 000kr

Ledamot och ersättare 10 000kr

Fasta råd och beredningar (tidigare kallat intressesammansatta organ) från och med 2015

Pensionärsrådet, handikapprådet, Brottsförebyggande rådet och MR-beredningen

Ordförande 6000kr

Vice ordförande 3000kr

Kommunens ledamöter och ersättare -

2:e vice för SBN, SN, ÄN, GFN, GVN, KFN och MN

ÄNDRA gällande: 2:e vice ordförande i erhåller arvode motsvarande 10% av en kommunalrådsresurs, dvs. skrivning om att de nu ingår i bilaga 2.

Medgivande till Tornberget för försäljning av en mindre del av fastigheten Ålsta 3:75 i Tungelsta

Sammanfattning

Tornberget har inkommit med en hemställan till kommunen om att få kommunfullmäktiges godkännande att sälja en mindre del av fastigheten Ålsta 3:75 i Tungelsta. Enligt Tornbergets ägardirektiv § 7 skall bolaget inhämta kommunfullmäktiges godkännande vid försäljning av fastigheter.

Försäljningen är till kommunen som avser att genom fastighetsregle-ring förvärva ett markområde på ca 1120 kvm av fastigheten Ålsta 3:75. Markområdet är i detaljplanen utlagt som allmän platsmark som ska överföras till kommunens fastighet Skogs-Ekeby 6:1 för att användas av kommunen för anläggande av trottoarer m m på Hammarbergsvägen. Ersättningen för området som kommunen skall erlagga till Tornberget är 100 kr/kvm, dvs en köpeskilling om 112 000 kr.

Kommunens beslut om att köpa marken tas av mark- och exploateringschefen med stöd av kommunstyrelsens delegationsordning.

Förvaltningens synpunkter

Kommunstyrelseförvaltningen föreslår att Tornbergets hemställan medges.

Underlag för beslut

- Skrivelse från Tornberget daterad 2016-02-01 – Försäljning en del av fastigheten Ålsta 3:75 i Tungelsta till Haninge kommun genom fastighetsreglering

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

1. Tornbergets hemställan om att försälja en mindre del av fastigheten Ålsta 3:75 i Tungelsta till kommunen medges.

Förvaltning
Kommunstyrelseförvaltningen

Avdelning/Enhet
Ekonomiavdelningen

Handläggare
Jörn Karlsson, ekonomidirektör

Dokumenttyp
Recit

Datum
2016-02-12

Diarienummer
KS 2016/92

Sida
2 (2)

Bengt Svenander
Kommundirektör

Jörn Karlsson
Ekonomidirektör

Expedieras: Akt

För verkställighet: Tornberget, Mark- och exploateringsenheten

För kännedom: Ekonomiavdelningen

2016-02-01

Till
Styrelsen för Tornberget
Fastighetsförvaltnings AB i Haninge

Försäljning av en del av fastigheten Ålsta 3:75 i Tungelsta till Haninge kommun genom fastighetsreglering

Enligt ett förslag till detaljplan gällande Hammarbergsvägen i Tungelsta, avser kommunen förvärva genom fastighetsreglering två markområden om ca 1120 m² av Tornbergets fastighet Ålsta 3:75 intill Syskonstugan och fritidsgården i Tungelsta.

Markområdena är i förslaget till detaljplan utlagt så som allmän platsmark som ska överföras till kommunens fastighet Skogs-Ekeby 6:1 för att användas för anläggande av trottoarer mm i anslutning till Hammarbergsvägen.

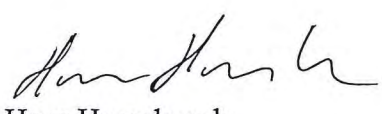
I syfte att reglera villkoren mellan kommunen och Tornberget för genomförande av planen så har en överenskommelse om fastighetsreglering upprättats. Som ersättning för överförd mark skall kommunen erlagga till Tornberget 100 kr/m², dvs en köpeskilling om 112 000 kr.

Efter Tornbergets styrelses godkännande kommer kommunstyrelsen att hänskjuta ärendet till kommunfullmäktige för att, i enlighet med Tornbergets ägardirektiv, ger Tornberget rätt att överföra en del av fastigheten Ålsta 3:75 till kommunens fastighet Skogs-Ekeby 6:1.

Företagsledningen för Tornberget hemställer att styrelsen beslutar om godkännande av överenskommelsen med kommunen gällande Tornbergets fastighet Ålsta 3:75 samt att ge Tornbergets VD fullmakt att verkställa förrättning av fastigheten.

TORNBERGET
Fastighetsförvaltnings AB i Haninge

Bo Andersson
Verkställande direktör

Hans Hasselmark
Fastighetschef

Bil.1 ÖK om fastighetsreglering mellan Haninge kommun och Tornberget med bilaga.
Bil.2 Fastighetskarta visande markområde som är utlagt som allmän platsmark.
Bil.3 Orienteringsplan.

Mellan Haninge kommun (org.nr 212000-0084), såsom ägare till fastigheten Haninge Skogs-Ekeby 6:1, nedan benämnd Kommunen, och Tornberget Fastighetsförvaltningsaktiebolag i Haninge (556428-5806), såsom ägare till fastigheten Haninge Ålsta 3:75, nedan benämnd Fastighetsägaren, har träffats följande:

ÖVERENSKOMMELSE OM FASTIGHETSREGLERING

§ 1 Detaljplan

Till grund för denna överenskommelse ligger förslag till Detaljplan för Hammarbergsvägen, nedan benämnd Detaljplanen.

§ 2 Marköverföring

Allmän platsmark

Fastighetsägaren överläter härmed, med full äganderätt, till Kommunen ett markområde (nedan benämnt Markområdet) om ca 1 120 kvadratmeter av fastigheten Ålsta 3:75. Markområdet är i Detaljplanen utlagt så som allmän platsmark och ska genom fastighetsreglering överföras till Kommunens fastighet Skogs-Ekeby 6:1. Markområdet är markerat med lila på bifogad karta, *bilaga 1*.

Parterna är medvetna om och godkänner att marköverföringen gäller med de mindre avvikelser och justeringar, vad avser Markområdets areal, som kan uppstå i och med kommande lantmäteriförrättning.

§ 3 Ersättning och dess erläggande

Mark

Som ersättning för Markområdet ska Kommunen erlægga **112 000 kronor** till Fastighetsägaren.

Erläggande

Ovanstående ersättningar skall erläggas, till av Fastighetsägaren anvisat konto, senast 30 dagar efter att förrättning enligt § 6 vunnit laga kraft. Om betalning sker därefter betalas ränta enligt 6 § räntelagen från förfallodagen fram till dess betalning sker.

§ 4 Åtagande

Kommunen åtar sig att utföra följande i samband med utbyggnaden:

- Nytt stängsel uppförs i ny fastighetsgräns samt flytt av befintlig grind till läge bestämt i samråd med Fastighetsägaren.

§ 5 Tillträde

Formellt tillträde till Markområdet sker när förrättningen vunnit laga kraft. I avvaktan på formellt tillträde har dock Kommunen, eller den Kommunen sätter i sitt ställe, rätt att kostnadsfritt disponera området från det att detta avtal undertecknats av båda parter.

§ 6 Förrättning

Kommunen ansöker om förrättning för att genomföra marköverföringen enligt § 2. Fastighetsägaren biträder härmed ansökan.

Kostnader för lantmäteriförrättning ska bekostas av Kommunen.

Denna överenskommelse får ligga till grund för fastighetsbildningsförrättning utan sammanträde.

§ 7 Villkor

Denna överenskommelse är till fullo förfallen utan rätt till ersättning för respektive part om inte Detaljplanen senare vinner laga kraft i huvudsaklig enlighet med antagandehandling.

§ 8 Vidare överlåtelse

Fastighetsägaren förbinder sig att vid överlåtelse av hela eller del av Fastigheten binda ny ägare och dennes efterträdare vid denna överenskommelse.

Denna överenskommelse har upprättats i tre (3) likalydande exemplar, varav parterna tagit var sitt original och det tredje inlämnas av Kommunen till Lantmäterimyndigheten som grund för förrättning.

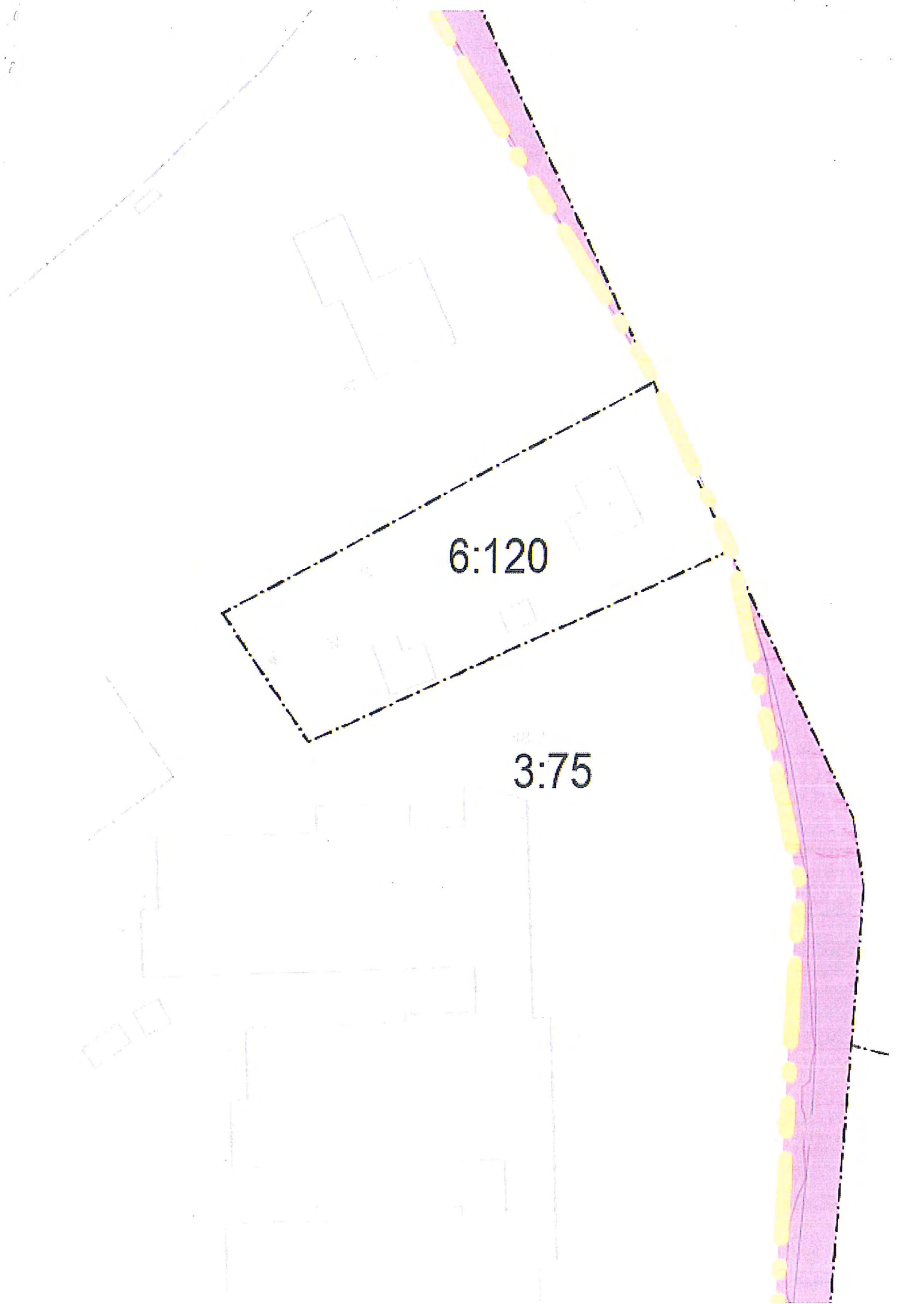
Haninge den / 2015

För Haninge kommun,
ägare av Skogs-Ekeby 6:1

..... den / 2015

För Tornberget
Fastighetsförvaltningsaktiebolag i
Haninge
ägare av Ålsta 3:75

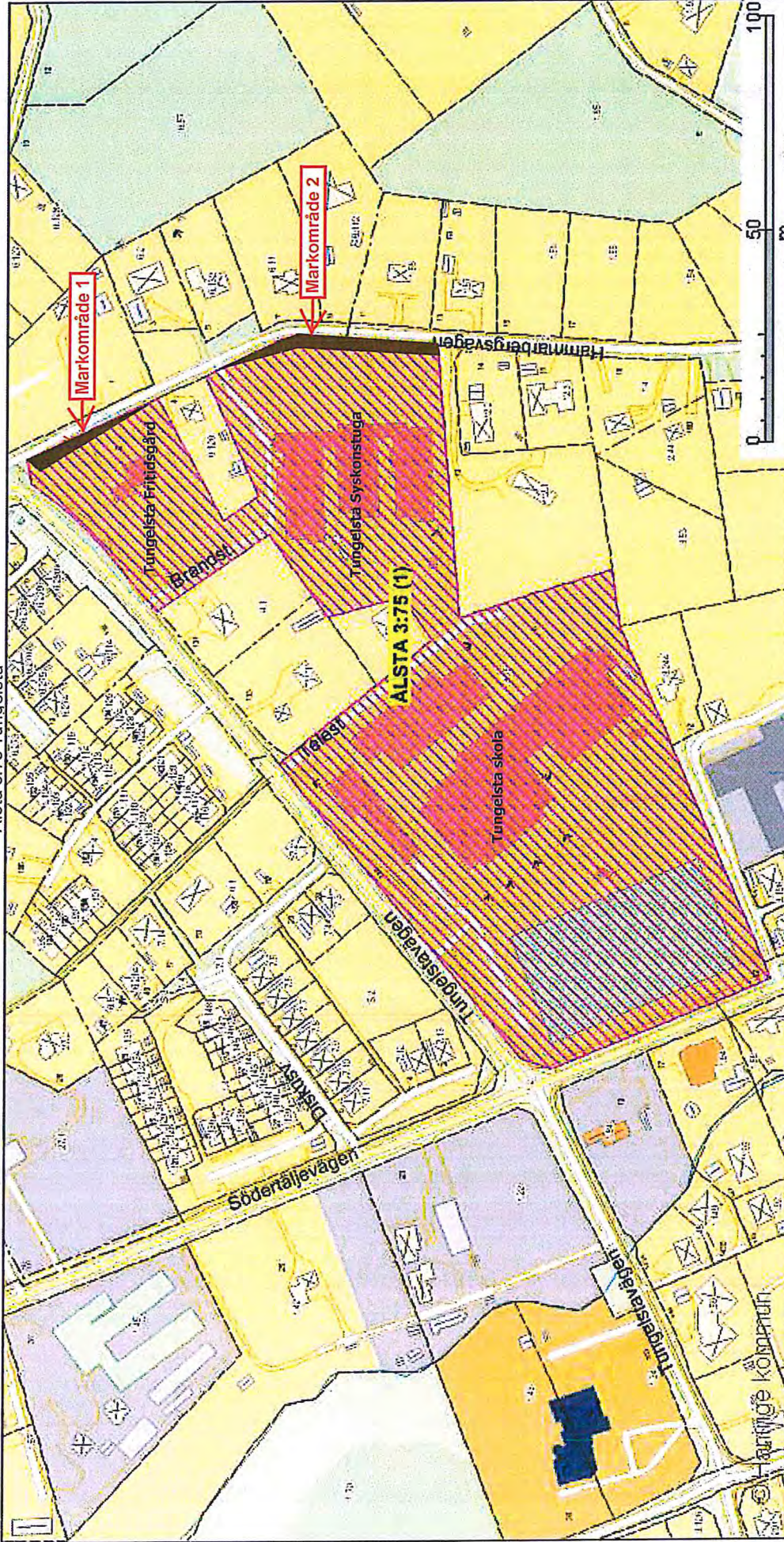
.....
Britta Orring

6:120

3:75

Alsta 3:75 Tungelista

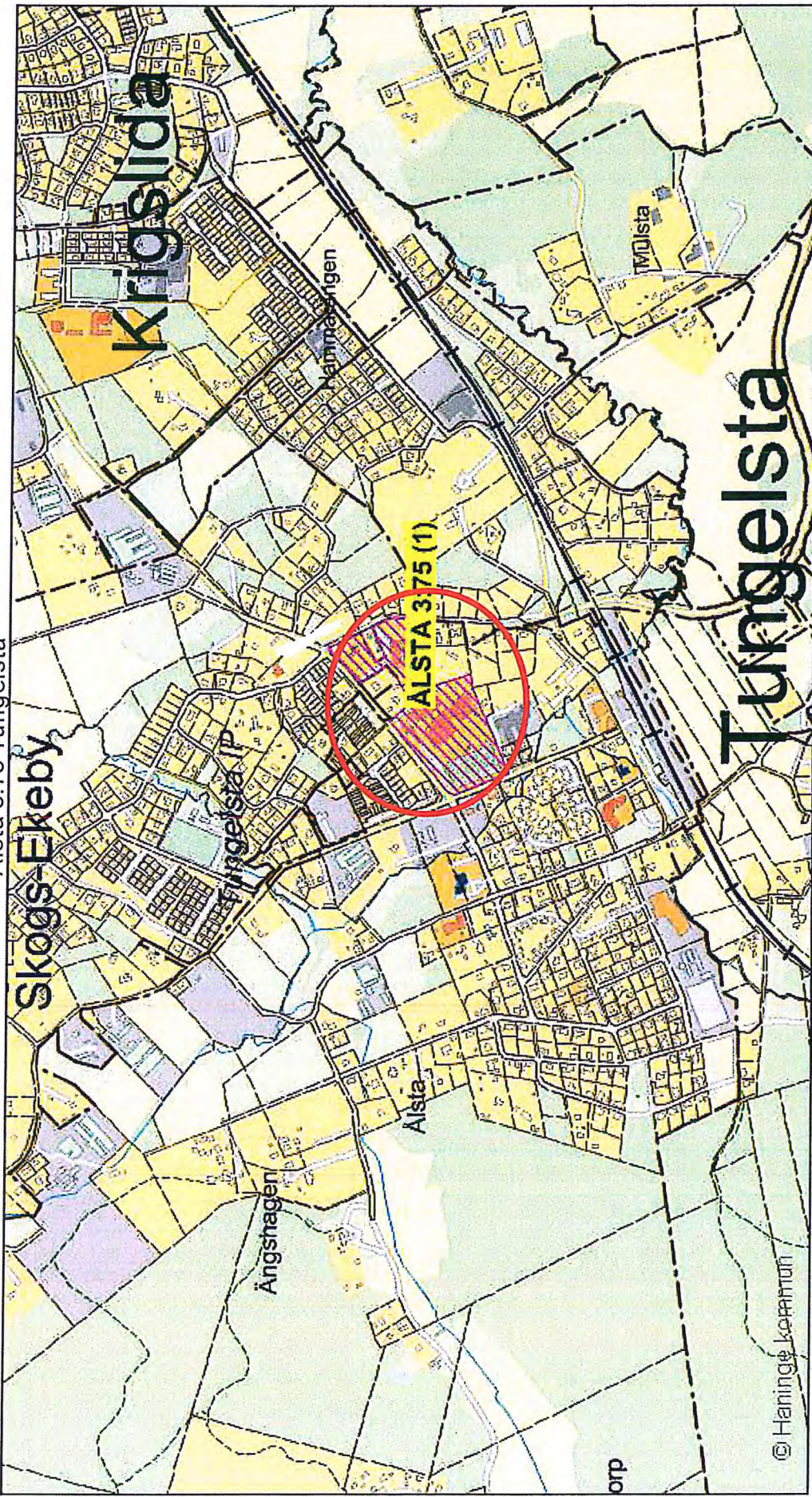

Kartans anmärkning:

OBS!! Kantan osäker beträffande gränslägen. Höjdsystem: RH2000

Skala: 1:949,986458333333

Älsta 3:75 Tungelsta

Förvärv av fastigheterna Täckerråker 1:6 och Söderbymalm 3:116

Sammanfattning

Mellanberg, de privatägda fastigheterna Täckerråker 1:6 och Söderbymalm 3:116 om totalt ca 10,6 ha, berörs av den planerade utbyggnaden av dagvattenanläggningen Dammträsk. Inom fastigheten finns en bostadsbyggnad och flera byggnader som använts i olika verksamheter. I planprogrammet för nya stadsdelen Vega från 2007 anges att del av fastigheterna ska kunna användas för exploatering av bostadsbebyggelse.

Ägaren av fastigheterna frågade 2012 kommunen om intresse för förvärv fanns. Kommunstyrelseförvaltningen anmälde då sitt intresse och lät en fastighetsvärderingsfirma värdera fastigheterna. Då ägaren 2013 avled pausades förhandlingarna. 2014 återupptogs förhandlingarna med dödsboet då också projekteringsritningar fanns framtagna för utbyggnad av Dammträsk. Ägare och boende på fastigheten är nu Astrid Jansson. Ägaren önskar bo kvar på fastigheten under sin livstid. Sedan maj 2015 har ägaren företrätts av advokat Christer Magnegård.

Efter förhandlingar om marknadsvärdet på fastigheten och villkoren för kvarboende finns nu ett förslag till köpekontrakt som undertecknats av ägaren. Avtalet är villkorat av att kommunen kan tillträda fastigheterna i april 2016.

Förvaltningens synpunkter

För att möjliggöra utbyggnad av Dammträsk som en stor dagvattenanläggning behövs den södra delen av Täckerråker 1:6 tas i anspråk och några byggnader rivs. Det är också angeläget att skapa ett gång- och cykelstråk från etapp 2 i nya stadsdelen Vega och ner mot Port 73 och centrala Handen, vilket måste ske över denna fastighet. Förvärvet ger kommunen handlingsfrihet att bygga dagvattenanläggningen och gc-stråket utan att en detaljplan arbetas fram.

I planprogrammet som antogs 2007 föreslås bostadsbebyggelse på del av fastigheten vilket skapat ett förväntningsvärde. I värderingen från 2012 bedöms värdet till 22 miljoner kronor. Priset på

fastigheter har stigit kraftigt de senaste 4 åren vilket gör att nu förhandlat pris om 31 miljoner kronor, 292 kr/kvm tomtyta, får anses skäligt.

Underlag för beslut

- Förslag till köpekontrakt undertecknat av ägaren till Täckerråker 1:6 och Söderbymalm 3:116 inkl kartbilagor.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

1. Kommunen förvärvar Täckerråker 1:6 och Söderbymalm 3:116 för en köpeskilling om 31 miljoner kronor.
2. Ett av ägaren undertecknat köpekontrakt godkänns.
3. Med beslutet förenade kostnader täcks genom minskning av rörelsekapitalet.
4. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Bengt Svenander
Kommundirektör

Peter Jemtbring
Näringslivs- och
utvecklingsdirektör

Expedieras: Akt

För verkställighet: MEX

För kännedom:

KÖPEKONTRAKT

Säljare: Christine Astrid Jansson, 281229-9309
Mellanberg gård, 136 48 Haninge

Köpare: Haninge kommun, org.nr 212200-0084

Fastighet: Fastigheterna Söderbymalm 3:116 och Täckeråker 1:6 i Haninge kommun

§ 1 Överlåtelse

Säljaren, överlåter och försäljer härmed fastigheterna Söderbymalm 3:116 och Täckeråker 1:6 till Haninge kommun, fortsättningsvis benämnd Köparen, och på följande villkor.

§ 2 Fastigheterna

Överlåtelsen omfattar fastigheterna Söderbymalm 3:116 och Täckeråker 1:6 i Haninge kommun med allt vad som därtill hör i form av fastighetstillbehör och i fortsättningen benämnd Fastigheterna.

§ 3 Köpeskillning

Köpeskillning för Fastigheterna är Trettioettmiljonerkronor (31.000.000 kr).

§ 4 Tillträdesdag

Köparen tillträder Fastigheterna när köpeskillningen är till fullo erlagd.

§ 5 Köpeskillningens erläggande

Den avtalade köpeskillningen, 31 miljoner kronor, skall erläggas efter att beslut i Haninge kommuns fullmäktige den 21/3 2016 vunnit laga kraft, dock senast den 15/4 2016.

§ 6 Inteckningar och pantbrev

Säljaren garanterar att Fastigheterna inte besväras av andra inteckningar än sådana som framgår av bifogade utdrag ur Centrala Fastighetsdata (CFD), **bilaga 1**.

§ 7 Avkastningar skatter och kostnader

Säljaren skall betala skatter, räntor, avgifter och andra utgifter och kostnader för Fastigheterna av vad slag det vara må som de belöper på och avser tiden intill tillträdesdagen. Från och med nämnda dag åvilar betalningsskyldigheten i dessa hänseenden Köparen som äger erhålla all avkastning av Fastigheterna från och med tillträdesdagen.

§ 8 Fastigheternas skick m m

Fastigheterna är bebyggda. Säljaren äger rätt att bo kvar livsvarigt och på särskilda villkor enligt § 11 nedan.

§ 9 Köpebrev, fastighetsbildning och lagfart

Köparen skall ensam svara för de lagfartskostnader som är förenade med överlåtelsen enligt detta kontrakt. Äganderätten till Fastigheterna övergår till Köparen på tillträdesdagen.

Sedan Köparen på tillträdesdagen erlagt köpeskillingen på sätt som anges i § 5 skall säljaren kvittera köpeskillingen genom att till Köparen överlämna köpebrev för Fastigheterna. Köparen förbinder sig att inom tre månader från tillträdesdagen ansöka om lagfart, alternativt fastighetsreglering. I det fall Köparen väljer att fastighetsreglera ger Säljaren i och med undertecknandet av köpekontraktet sitt godkännande till detta. Köparen skall erlægga samtliga kostnader som är förenade med ansökan om lagfart och eller fastighetsreglering. Lagfart alternativ fastighetsreglering får inte sökas på denna handling utan först sedan köpebrev utfärdats.

§ 10 Giltighet

Detta kontrakt förutsätter för sin giltighet att kommunfullmäktige i Haninge beslutar att godkänna köp av Fastigheterna senast den 21 mars 2016.

§ 11 Särskilda villkor för Astrid Jansson kvarboende

- a) Astrid Jansson skall få bo kvar på Fastigheterna livsvarigt. Kommunen är medveten om att Astrid Jansson har bistånd med hemtjänst och att hon på medicinska grunder har behov av en syrgasapparat minst 16 timmar per dygn.
- b) Kommunen godtar att Astrid Jansson bor kvar vederlagsfritt. Kommunen ansvarar för drift av vatten, el och avlopp. Kommunen ombesörjer att septiktanken töms en (1) gång per år.
- c) Astrid Jansson svarar själv för kostnader för el och telefon. Kommunen svarar för att Fastigheterna har tillgång till el, vatten och avlopp. Driftsstörningar beträffande el skall avhjälpas omgående.
- d) Astrid Jansson påtar sig att försäkra bostadshuset. Astrid Jansson har idag skogen försäkrad genom If. I samband med tillträdet svarar kommunen själv för erforderliga försäkringar inklusive försäkring av skogen.
- e) Tillfartsväg till nybyggnation för genomförande av Vegastaden och utbyggnad av Dammträsk anläggs i anslutning till byggnation med anledning av Dammträskbygget. Befintlig väg omedelbart öster om bostadshuset skall inte användas för utbyggnad av Vegastaden och utbyggnad av Dammträsk samt för utbyggnad av nybyggnadsområdet stadsdel Vega.
- f) Astrid Jansson skall inte i något sammanhang betala anläggningskostnader för väg.
- g) Astrid Jansson friskriver sig från allt ansvar för fel och brister beträffande bostadshus och andra på Fastigheterna belägna byggnader. Astrid Jansson friskriver sig för alla fel och brister beträffande markens beskaffenhet och som kan vara resultatet av tidigare verksamhet på Fastigheterna bl.a. uppställning av fordon.
- h) Kommunen svarar för väghållning och snöröjning till och från bostadshuset. Ett område runt Fastigheterna skall vara skyddad, enligt bifogad karta. Runt det

området äger Astrid Jansson rätt att uppföra staket. Snöröjning skall ombesörjas även innanför staketomgärdat område.

Detta köpekontrakt har upprättats i två likalydande exemplar, av vilka parterna tagit var sitt.

Haninge den februari 2016

Haninge den 23 februari 2016

Köpare

Säljare

Haninge kommun

Astrid Jansson
Christine Astrid Jansson

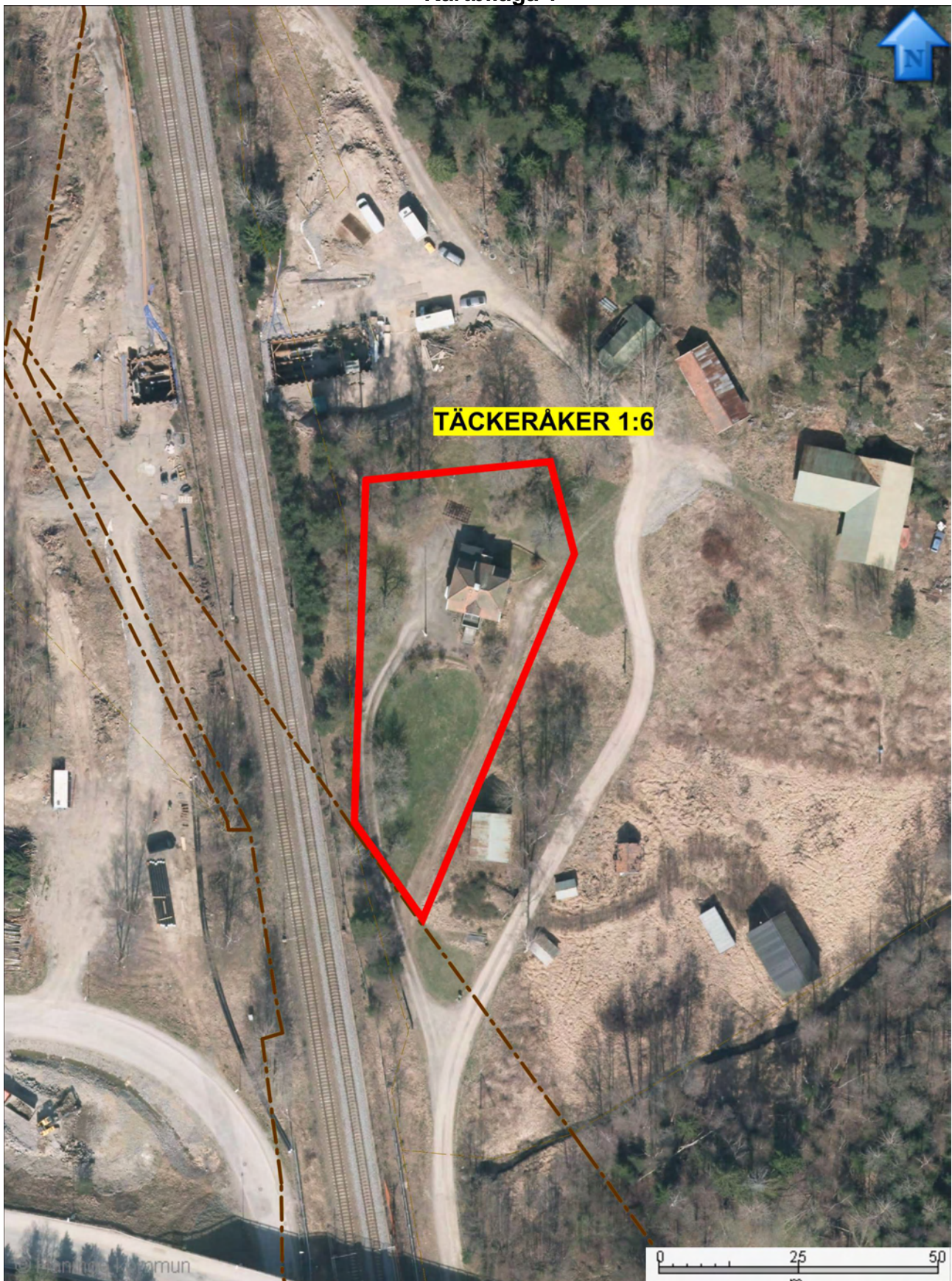
Haninge kommun

Säljarens namnteckning bevittnas

May Johansson

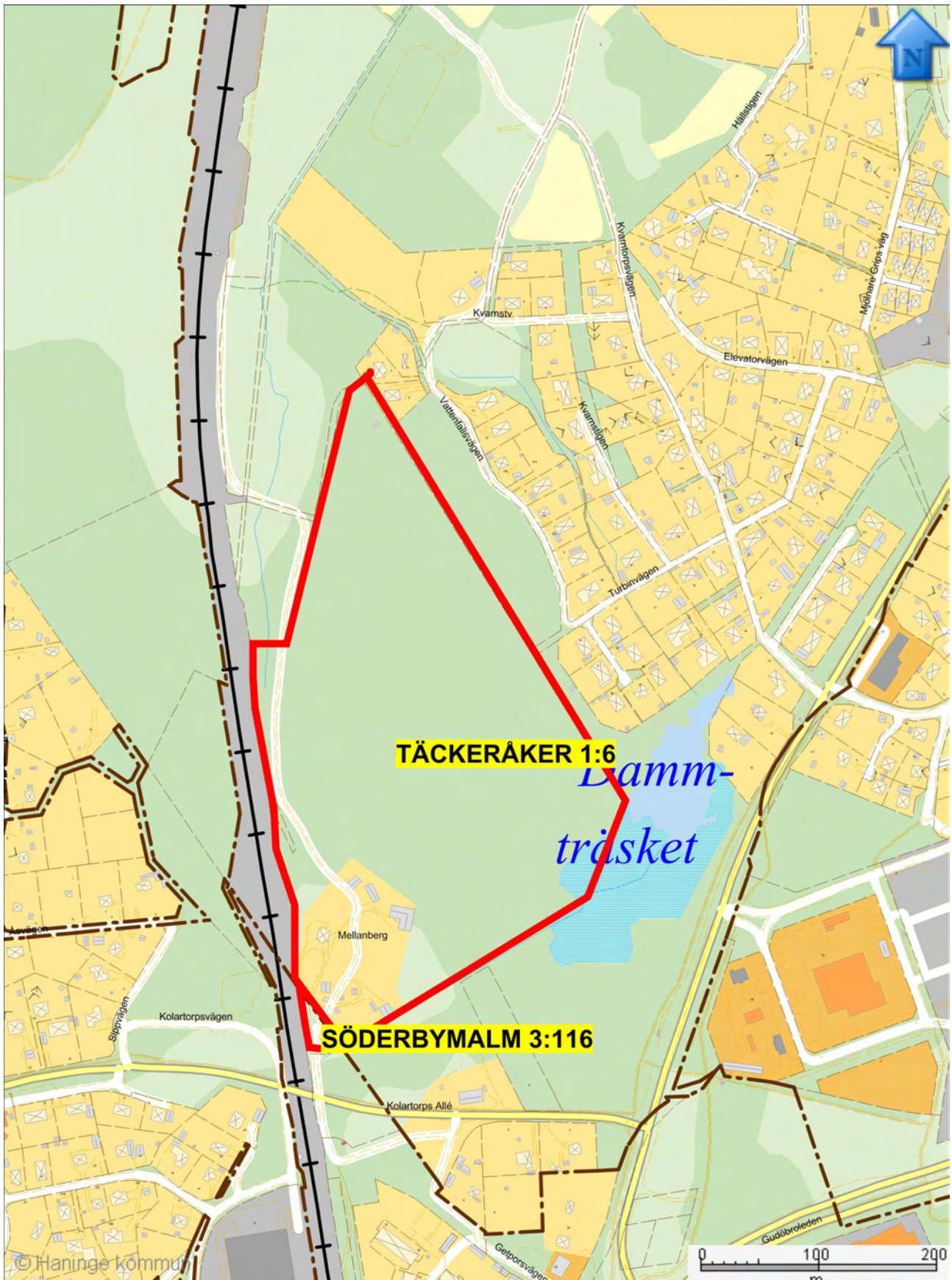
May Johansson

Kartbilaga 1

OBS! Kartan osäker beträffande gränslägen. Höjdsystem: RH2000.

Skala: 1:1000

OBS! Kartan osäker beträffande gränslägen. Höjdsystem: RH2000.

Skala: 1:4713

Motion från Samuel Skånberg (V) om minskad köttkonsumtion för klimat och hälsa

Sammanfattning

Samuel Skånberg föreslår i en motion, daterad 2015-11-05,

att kökspersonal i kommunens kök får gå fortbildningskurs i vegetarisk och vegansk matlagning och ges kunskap om olika livsmedels påverkan på klimat och miljö

att stegvis ändra matsedlarna till minskade andel måltider baserade på kött- och mejeriprodukter

att kommunen börjar mäta inköpen av köttprodukter och mejeriprodukter i offentlig sektor

att matens klimatpåverkan från inköpta livsmedel presenteras och hur stor del av klimatpåverkan som kommer från kött och mejeriprodukter.

Förvaltningens synpunkter

De fakta om köttkonsumtionens klimatpåverkan samt nämnda samband mellan köttkonsumtion och hälsa, som nämns i motionen, är kunskap kommunen väl känner till. Fakta från organisationer och företag som hänvisas till, samt de förslag från andra kommuner som nämns i motionen, är inte nyheter för kommunens kockar och måltidsverksamheterna. Haninge ligger i framkant vad gäller minskad köttkonsumtion och kockarna i förskola och skola har aktivt arbetat med detta sedan hösten 2010. Ett arbete som tydligt ska prioriteras enligt kostpolicyn och klimat- och energistrategins åtgärdsplan.

Kommunstyrelseförvaltningen ställer sig positiv till de två första attsatserna ovan och ser inget motsatsförhållande i dessa och kockarnas pågående arbete för mer hållbara måltider. Att erbjuda fortbildning ingår i koststrategens arbete och vegetarisk matlagning är ett av ämnena som återkommer allt oftare. All fortbildning som erbjuds kockarna med externa föreläsare samordnas av koststrategen och bekostas avförvaltningarna.

Den tredje attsatsen kommer att uppfyllas från hösten 2016 då kommunen kommer vara utrustad med ett digitalt verktyg som lättare tolkar och presenterar inköpsstatistik från våra leverantörer av livsmedel.

Den fjärde attsatsen kommer att utvecklas framöver med hjälp av verktyget ovan.

Kommunstyrelseförvaltningen föreslår mot ovanstående bakgrund att motionen skall anses besvarad.

Underlag för beslut

Motion från Samuel Skånberg (V) om minskad köttkonsumtion för klimat och hälsa.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

1. Motionen anses besvarad.

Bengt Svenander
Kommundirektör

Peter Jemtbring
Näringslivs-och
utvecklingsdirektör

Expedieras: Akt

För verkställighet:

För kännedom: Planeringschefen, koststrategen

VÄNSTERPARTIET

Motion till Haninge kommunfullmäktige

om minskad köttkonsumtion för klimat och hälsa

Klimathotet är en ödesfråga. Redan idag märker vi av klimatförändringarnas effekter. Forskarna är eniga om att klimatförändringarna beror på människors utsläpp av växthusgaser. För att minska framtida klimatförändringar behöver vi minska på vårt utsläpp av växthusgaser.

Enligt en rapport från FN:s jordbruksorganisation FAO kommer 18 procent av världens växthusgaser från djuruppfödning. I Naturvårdverkets rapport *Köttkonsumtionens klimatpåverkan - Drivkrafter och styrmedel* nämns vegetariska dagar i offentlig sektor som exempel på åtgärd för växling mot mindre andel kött och större andel vegetabiliskt protein. Matens klimatpåverkan är idag ungefär 1,8 ton koldioxidekvivalenter per person och år. Enligt Naturvårdsverket skulle det vara möjligt att få ner den siffran till 0,3 ton med en helvegetabilisk kost. Ett enkelt sätt att minska sin klimatpåverkan är alltså att äta mindre kött. Örebro kommun konstaterar att nästan hälften (47%) av klimatpåverkan från deras inköpta livsmedel kommer från livsmedel av kött och en stor del från mejeriprodukter.

Havsmiljöinstitutet menar att köttkonsumtionen också bidrar till övergödningen av havet: utökad algblomning, döda havsbottnar och andra störningar i havets ekosystem. Som skärgårdskommun som värnar om havet och de marina systemen så är frågan extra angelägen för Haninge kommun.

Utöver klimatpåverkan så äter svenskar idag mer kött än vad som är hälsosamt. Vår köttkonsumtion har ökat 40 % sedan 1990 och vi äter idag mer kött än vad som är rekommenderas av Livsmedelsverket. Världscancerfonden rekommenderar att äta mindre än 300 gram rött kött i veckan och att helt undvika charkprodukter för att minska risken för cancer. Livsmedelsverket rekommenderar att äta mindre än 500 gram rött kött och chark i veckan vilket motsvarar fyra köttmåltider i veckan. Världshälsoorganisationen (WHO) klassar numera charkprodukter som cancerframkallande och rött kött som troligen cancerframkallande. Om vi som kommun vill värna om folkhälsan bör vi verka för en mindre köttkonsumtion.

Det är lätt att tänka att det bara är en fråga om att äta rätt sorts kött. Viss sorts kött har trots allt högre klimatpåverkan och bidrar inte till den biologiska mångfalden. Annat kött har lägre

klimatpåverkan och det finns positiva effekter för den biologiska mångfalden av t.ex. betande djur. Men Naturskyddsföreningen menar att det räcker inte att byta till ekologiskt kött eller naturbeteskött för klimatets och miljöns skull. Vi måste minska den totala mängden kött vi äter.

Kött är också dyrt och en stor köttkonsumtion är inte ett bra sätt att hushålla med kommunens ekonomiska resurser. Skövde kommun konstaterar att när de minskar svinnet och köttmängderna får de större ekonomiskt utrymme för mer ekologiska varor.

I Haninge kommuns klimat- och energistrategin lyfts just att potentialen att minska köttets klimatpåverkan är större via minskad konsumtion än via ändringar i den svenska köttproduktionen. Göteborg stads klimatstrategi är att minska konsumtion av nötkött, mejeriprodukter, fläskkött, fågel och fisk och ersätta framförallt med vegetabiliska produkter. De utbildar också måltidspersonal i vegetarisk matlagning och ändrar stegvis matsedlarna till minskade andel måltider baserade på kött- och mejeriprodukter.

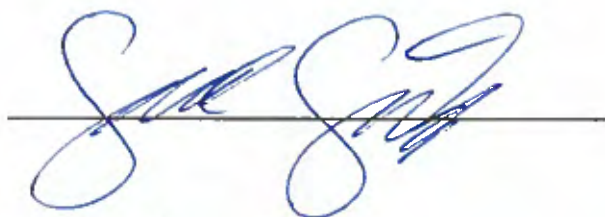
Vänsterpartiet Haninge föreslår därför kommunfullmäktige besluta

att kökspersonal i kommunens kök får gå fortbildningskurs i vegetarisk och vegansk matlagning och ges kunskap om olika livsmedels påverkan på klimat och miljö

att stegvis ändra matsedlarna till minskade andel måltider baserade på kött- och mejeriprodukter

att kommunen börjar mäta inköpen av köttprodukter och mejeriprodukter i offentlig sektor

att matens klimatpåverkan från inköpta livsmedel presenteras och hur stor del av klimatpåverkan som kommer från kött och mejeriprodukter

Samuel Skånberg, Vänsterpartiet Haninge

Motion från Tobias Hammarberg (L) om Nej till monopol vid diplomering för rättvis handel och etisk konsumtion

Sammanfattning

Tobias Hammarberg (L) föreslår i en motion att kommunen ska arbeta för att främja ett flertal märkningar som visar att produkter produceras på ett sätt som är rättvist för arbetaren och miljön. Liberalerna Haninge motsätter sig den monopolisering av märkning som en ansökan om att bli Fairtrade City enligt motionen skulle innebära.

Förvaltningens synpunkter

Kommunstyrelseförvaltningen redogör i bifogad skrivelse för gällande regler för kommunens upphandling, vilka beslut som redan har fattats och för Södertörns upphandlingsnämnds roll och uppdrag. Förvaltningen bedömer att de beslut som redan har fattats i allt väsentligt leder i samma riktning som motionen ger uttryck för. Motionen bör därför anses besvarad med hänvisning till redogörelsen i kommunstyrelseförvaltningens skrivelse.

Underlag för beslut

- Motionen.
- Kommunstyrelseförvaltningens skrivelse 2016-02-11, ”Svar på motion från Tobias Hammarberg (L) om Nej till monopol vid diplomering för rättvis handel och etisk konsumtion”.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. Motionen anses besvarad med hänvisning till redogörelsen i kommunstyrelseförvaltningens skrivelse.

Kommundirektör
Bengt Svenander

Expedieras: Akt
För verkställighet:
För kännedom:

Motion

Till kommunfullmäktige

Nej till monopol vid diplomering för rättvis handel och etisk konsumtion

De flesta människor vill i dag inte bara konsumera, utan konsumera på ett så rättvist och klimatsmart sätt som möjligt. För att underlätta för konsumenten finns det flera typer av märkningar med syfte att visa att produktionen skett på ett hållbart sätt för både miljön och för arbetare.

Det finns ett antal olika märkningar som visar att anställda fått skäligt betalt, har goda arbetsförhållanden och att producenten har tagit hänsyn till miljön. Detta är bra eftersom konsumenten kan göra medvetna val och välja att betala mer för en produkt som garanterat är etiskt hållbar.

Folkpartiet är positiva till rättvis handel och etisk konsumtion, men låt oss även då vara rättvisa mot olika märkningar. Kommunala skattepengar måste användas på ett transparent och opartiskt sätt. Om kommunen vill välja att främja just Fairtrade, så som nämns i den styrande minoritetskoalitionens politiska plattform, krävs det mycket tydliga skäl till varför och alternativen måste utredas. Vi motsätter oss den monopolisering av märkning som en ansökan om att bli Fairtrade City skulle innebära.

Andra märkningar kan vara minst lika bra som Fairtrade. Likaså kommer en närodlat och ekologisk produkt med en annan märkning än Fairtrade att missgynnas av kommunen. Fairtrade City-diplomeringen tillåter förvisso att motsvarande märkningar används, men bara om de uppfyller de mycket specifika krav Fairtrade står bakom. Varumärket Fairtrade ges därmed ett slags veto över vilka produkter som ska anses etiska.

Ett medlemskap innebär också förpliktelser. Bland annat förbinder sig Haninge kommun till att leda en styrgrupp som ska ansvara för att annan verksamhet än den kommunala säljer Fairtrade-märkta produkter samt för hur skyltningen ska se ut.

Detta är att spendera skattepengar på att favorisera en organisation före andra och tala om för människor hur de ska bete sig. Kommunen måste då årligen redovisa en ökning av den offentliga konsumtionen av Fairtrade-märkta produkter på arbetsplatser (även privata), butiker, hotell, kaféer och restauranger samt formulera en målsättning för minst fyra aktiviteter som ska genomföras under året.

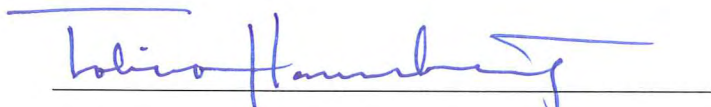
Folkpartiet menar att de som äger butiker, restauranger och hotell är bättre på att driva dem än vad vi politiker är. Vår grundtanke är att människor både vill och kan ta ansvar för sin vardag. Vi är positiva till olika märkningar som underlättar för konsumenter att göra medvetna val, men vi är emot att kommunen ensidigt ska gynna en specifik märkning vilket en Fairtrade City diplomering skulle innebära.

Därför föreslår vi att Haninge kommun ska arbeta för att främja ett flertal märkningar som visar att produkter produceras på ett sätt som är rättvist för arbetaren och miljön. Vi tror på mångfald och är för rättvis handel, men är emot monopolisering av rättvisan.

Folkpartiets förslag till beslut

- Att kommunfullmäktige beslutar att motverka monopol.
- Att kommunfullmäktige uppdrar till kommunstyrelsen att arbeta för en mångfald av diplomeringar så att etiska och hållbara inköp stärks istället för att ett enskilt varumärke gynnas.

Haninge den 23 februari 2015

Tobias Hammarberg, Gruppledare Folkpartiet

Svar på motion från Tobias Hammarberg (L) om ”Nej till monopol vid diplomering för rättvis handel och etisk konsumtion”

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till kommunstyrelsen

Kommunfullmäktige beslutar

1. Motionen anses besvarad med hänvisning till föreliggande skrivelse.

Bakgrund

I rubricerad motion föreslås att kommunfullmäktige beslutar att motverka monopol samt att fullmäktige uppdrar till kommunstyrelsen att arbeta för en mångfald av diplomeringar så att etiska och hållbara inköp stärks i stället för att ett enskilt varumärke gynnas. Formuleringen av förslaget till uppdrag har sin utgångspunkt i ett resonemang som förs i inledningen av motionen, där det bl a hänvisas till den politiska plattform som (S), (MP) och (C) har överenskommit om inför mandatperioden 2015-2018.

Kommunstyrelseförvaltningens synpunkter

Kommunstyrelseförvaltningen konstaterar att i den nämnda politiska plattformen sägs följande (sid 10).

Vi ser också de sociala aspekterna vad gäller rättvis handel och etisk konsumtion samt för ökad sysselsättning och minskat utanförskap. Vi kommer att utreda förutsättningarna för att Haninge ska kunna diplomeras som Fairtrade City.

Kommunfullmäktige har 2014-12-08, § 196, godkänt den politiska plattform för 2015-2018 som är gemensam för (S), (MP) och (C). Fullmäktige beslutade vidare att kommunfullmäktiges beslut 2014-06-09, § 108, om Mål och budget 2015-2016 fastställs med de förändringar som framgick av reciten i ärendet och av den politiska plattformen. Genom detta beslut utgör den politiska plattformen en integrerad del av Mål och budget 2015-2016.

Kommunstyrelseförvaltningen har inte påbörjat någon utredning om förutsättningarna för att diplomeras som Fairtrade City. I Mål och budget 2016-2017 nämns inte frågan. Den politiska kommunledningen är oförhindrad att initiera frågan på nytt, t ex genom att föreslå kommunstyrelsen att besluta om direktiv för en utredning.

Kommunstyrelseförvaltningen vill påminna om att kommunens upphandlingar styrs främst av dokumentet ”Upphandlingspolicy för kommunerna Haninge och Nynäshamn”. Policyn fastställdes av Haninge kommunfullmäktige 2014-05-12, § 92. I policyn sägs bl a följande (utdrag ur sid 2).

Upphandlingspolicyn är ett styrande dokument som syftar till att främja en hållbar utveckling, bästa hushållning med kommunala medel, samt bidra till att resurser frigörs inom kommunernas förvaltningar och deras verksamheter.

Upphandlingspolicyn med tillhörande riktlinjer ska säkerställa att kommunerna följer LOU, LUF, LOV och de grundläggande principerna och upphandlar på ett kvalitetssäkrat, kostnadseffektivt, affärsmässigt och rättvist sätt.

Upphandling av varor, tjänster, driftentreprenader samt bygg- och anläggningsentreprenader inom kommunerna ska präglas av effektivitet och kompetens och kommunerna ska som en stor aktör vara ett föredöme på marknaden.

Oavsett belopp ska kommunernas upphandlingar alltid genomföras affärsmässigt och med utnyttjande av befintlig konkurrens. Ställda krav ska vara behovsstyrda beträffande omfattning och kvalitet samt ställas med beaktande av såväl miljökrav såsom etiska och sociala hänsynstaganden.

I policyn sägs vidare följande (utdrag ur sid 3-4).

Ekologisk hållbarhet

Upphandling Södertörns upphandlingar ska bidra till en hållbar utveckling med minsta möjliga miljöpåverkan samt följa kommunernas strategiska inriktning och beslut. Miljökrav vid upphandling ska alltid ställas utifrån ett helhetsperspektiv så att kraven blir proportionerliga och maximal miljönytta för satsade kommunala medel erhålls. Vid upphandling ska alltid beaktas att entreprenörer, leverantörer och dess underleverantörer i alla led följer nationell miljö- och arbetsmiljölagstiftning, samt att köpta varor uppfyller ställda miljökrav. Miljökrav, såväl som andra krav, får inte vara diskriminerande, oproportionerliga eller på annat sätt strida mot upphandlingslagstiftningen.

Social hållbarhet

Upphandling Södertörn ska ställa krav på att leverantör, eller underleverantör som denna anlitar, i sin affärsverksamhet inte diskriminerar på grund av kön, etnicitet, trosuppfattning, ålder, funktionshinder eller sexuell läggning eller av sådana skäl otillbörligen särbehandlar arbetstagare eller arbetssökande. Upphandling kan genomföras med sociala hänsyn, vilket till exempel kan innebära att krav ställs i upphandlingen som syftar till ökad sysselsättning eller minskat utanförskap.

Ekonomisk hållbarhet

Upphandling Södertörn ska verka för att små och medelstora företag ska kunna delta i upphandlingar på ett rättvist sätt, i syfte att underlätta och vidmakthålla sund konkurrens. Upphandling Södertörns krav på leverantörer ska vara proportionerliga i förhållande till upphandlingens omfattning. Vid relevanta upphandlingar ska anbudsutvärderingen grundas på livscykelkostnad.

Hela upphandlingspolicyn finns på <http://haninge.se/globalassets/kommun-och-politik/kommunfakta/regler-och-styrande-dokument/kommun-och-politik/ekonomi/upphandlingspolicy.pdf>.

I gällande riktlinjer för upphandling finns ett särskilt avsnitt med rubriken ”Hållbar upphandling”. Där sägs bl a följande (utdrag ur sid 12-15).

Ekologisk hållbarhet

Upphandling Södertörn ska genom miljöanpassad upphandling bidra till att skydda miljön och främja en hållbar utveckling. Miljöanpassad upphandling ska leda till att användningen av miljöanpassade produkter ökar och att kommunerna når satta miljö- och klimatmål samt att teknik och nya innovationer utvecklas. Vilken typ av miljökrav som ska ställas vid en upphandling beror på vilka mål och behov kommunerna har, hur marknaden ser ut och vilken typ av vara, tjänst eller entreprenad som ska upphandlas.

För att arbeta effektivt med miljöanpassad upphandling krävs att en prioritering görs, så att långtgående miljökrav i första hand ställs på de produkt-, tjänste- och entreprenadområden som har stor miljöpåverkan och/eller upphandlas i stor omfattning. Det är också viktigt att de miljökrav som utformas är relevanta och kopplade till föremålet för upphandlingen, vilket är ett arbete som görs i nära samarbete med de miljöansvariga i kommunerna. Exempel på strategiska områden för miljöanpassad upphandling är kemikalieintensiva produkter, IT-utrustning, livsmedel, arbetsmaskiner, energikrävande utrustning och upphandlingar som innefattar transporter.

De krav som ställs ska gå att verifiera och/eller kontrollera. Redan under behovs- och marknadsanalysen, samt när förfrågningsunderlaget arbetas fram, undersöks vilka verifikationer, certifieringar, rapporteringssystem och annan dokumentation som finns tillgängliga inom aktuell bransch.

Vid vissa typer av upphandlingar kan det vara lämpligt att ta miljöhänsyn genom att ställa krav som måste uppfyllas för att anbudet ska kunna antas. I andra fall kan det vara mer lämpligt att använda kriterier som ingår i utvärderingen av vilka anbud som är de ekonomiskt mest fördelaktiga. Utvärderingskriterier kan användas för faktorer som har en direkt ekonomisk fördel (t.ex. kostnader för underhåll, energiförbrukning och avfallshantering) men även för faktorer som inte direkt går att kostnadsberäkna (t.ex. utsläpp, klimatpåverkan och hälsoskydd). I förfrågningsunderlaget ska samtliga krav och utvärderingskriterier vara tydligt formulerade.

Mer information om miljöhänsyn vid upphandling och exempel på kriterier finns på Miljöstyrningsrådets hemsida www.msr.se.

Social hållbarhet

För att motverka att Haninge kommun och Nynäshamns kommun upphandlar varor som produceras under förhållanden som bryter mot FN-organet ILO:s kärnkonventioner, artikel 32 i FN:s Barnkonvention eller andra konventioner som är relevanta för upphandlingen ska etiska hänsyn beaktas redan i behovs- och marknadsanalysen av en upphandling. Det är i dessa faser som det finns störst utrymme att undersöka om det finns ett behov av att ställa etiska krav och att analysera sådana behov som senare i upphandlingsprocessen kan innebära ökade kostnader och eventuellt förlängda tidsramar för upphandlingen.

Om det vid marknadsanalysen framkommer att det finns en risk för brott mot de mänskliga rättigheterna ska etiska krav alltid ställas. Kraven kan utformas så att de antingen ska vara uppfyllda då anbudet lämnas eller utformas som villkor som antagen leverantör ska uppfylla vid avtalsstart eller inom en viss tid därefter. För att säkerställa att leverantören uppfyller de krav som ställts ska även villkor som möjliggör revision på plats hos leverantör och underleverantör formuleras. Detta är av särskild vikt om det inom branschen saknas certifikatsystem eller liknande som styrker att kraven uppfylls.

Vägledning för arbete med etisk hänsyn och exempel på kriterier har tagits fram av Miljöstyrningsrådets CSR-kompass: www.csrkompassen.se.

I de upphandlingar där det är lämpligt kan det ställas krav på att den leverantör som vinner upphandlingen ska ta emot praktikanter eller anställa långtidsarbetslösa. Upphandlingar som kan bli aktuella för dessa krav är till exempel trädgårdsentreprenader eller städtjänster.

Lickediskriminering

Vid upphandling av varor, tjänster och entreprenader ska krav ställas på att leverantören följer gällande diskrimineringslag. Leverantören ska ha samma ansvar för att säkerställa och främja jämställdhet i sitt uppdrag som om kommunerna själva hade utfört tjänsten.

Tillgänglighet

Vid upphandling där lokaler eller offentliga miljöer utgör en del av föremålet för upphandlingen ska tillgänglighetsaspekter för personer med särskilda behov tas i beaktande. Tillgänglighet är även viktigt att beakta vid upphandling av verksamhetssystem och webbverktyg.

Kollektivavtal, meddelarfrihet och allmänhetens insyn

Vid tjänste- och entreprenadupphandlingar samt upphandlingar av varor ska kommunerna ställa sådana krav att entreprenören vid varje tidpunkt bedriver sin verksamhet så att den inte innebär åsidosättande av lag eller annat som strider mot vad som är allmänt godtagat inom aktuellt kollektivavtalsområde. Vid upphandling av tjänsteentreprenader ska villkor upprättas så att anställda hos leverantör omfattas av motsvarande meddelarfrihet som gäller för anställda i kommunerna. Leverantören ska också tillförsäkra att allmänheten har insyn i verksamheten i enlighet med gällande lagstiftning. Villkor om meddelarfrihet och allmänhetens insyn kan även ställas i andra upphandlingar.

Sociala hänsyn och social ekonomi

Att upphandla med sociala hänsyn innebär att utvärderingskriterier och särskilda avtalsvillkor i förfrågningsunderlaget utformas så att utförandet av de upphandlade tjänsterna verkar i riktning mot vissa sociala mål, exempelvis ökad sysselsättning eller minskat utanförskap. Detta kan underlätta för den sociala ekonomin som generellt har mindre kunskaper och resurser att lämna anbud och hävda sig i anbudsutvärderingen. Exempel på faktorer som kan tillmätas betydelse:

Personal- och brukarinflytande värderas och kan ge anbudet mervärde. Det kan gälla tjänster inom rehabilitering eller utbildning, där brukaren ska kunna påverka och ta ansvar för sin situation.

Möjlighet att erbjuda brukaren ett socialt nätverk värderas och kan ge anbudet mervärde. Det kan gälla tjänster inom stöd, vård och behandling, där brukaren behöver förnya sin livssituation och har betydande behov av stöd även efter att den upphandlade insatsen är avslutad.

Vid anbudsutvärderingen kan det bedömas positivt om den ordinarie verksamheten, med professionell personal, kompletteras med ideella insatser.

Ekonomisk hållbarhet

Upphandling Södertörn ska medverka till att kommunernas skattepengar används på ett effektivt sätt och för att frigöra resurser för förvaltningarna och deras verksamheter. För att underlätta och uppmuntra fler anbudslämnare bland annat från små och medelstora företag och den sociala ekonomin kan följande överväganden göras:

Upphandlingen kan delas upp i flera anbudsområden. Uppdelningen kan exempelvis göras geografiskt, efter kommunernas enheter eller på produktnivå. Den politiska viljeinriktningen som finns kan redovisas i förfrågningsunderlaget.

En lång anbudstid underlättar för mindre företag och den sociala ekonomin, eftersom de ofta inte har samma kunskap och samma resurser att klara ett snabbt svar. Faktureringsvillkoren kan utformas så att det möjliggör start utan ett stort eget kapital.

De kompletta riktlinjerna finns på <http://haninge.se/globalassets/kommun-och-politik/kommunfakta/regler-och-styrande-dokument/kommun-och-politik/ekonomi/riktlinjerupphandling.pdf>.

De nämnda styrdokumenterna visar att miljömässiga och sociala krav tillmätts mycket stor betydelse vid upphandlingar. Kraven kan utformas med ledning av de olika certifieringar och motsvarande som finns. Olika metoder tillämpas inom olika branscher. Metoder och mätvärden utvecklas över tid. Det ingår i Södertörns upphandlingsnämnds uppdrag att följa utvecklingen och anpassa kraven i förfrågningsunderlagen så att relevanta avvägningar görs mellan olika typer av krav och

att relevanta certifieringar används. Häri ingår att också följa utvecklingen av lagstiftningen så att de möjligheter den tillåter används av kommunen.

Styrdokumentet visar att en av inriktningarna vid upphandlingar är att tillvarata konkurrensen på marknaden. Det framgår att kommunen skall agera så att fler leverantörer ges möjlighet att lämna anbud. Förutom att uppnå bästa möjliga upphandlingsresultat är avsikten att bidra till att öka konkurrensen och därmed motverka oligopol eller monopol.

Sammantaget bedömer kommunstyrelseförvaltningen att kommunfullmäktige nu inte behöver fatta något särskilt beslut om att motverka monopol. Fullmäktige har redan gjort det genom att fastställa upphandlingspolicyn.

Kommunfullmäktige behöver heller inte uppdra till kommunstyrelsen att arbeta för en mångfald av diplomeringar så att etiska och hållbara inköp stärks i stället för att ett enskilt varumärke gynnas. Södertörns upphandlingsnämnd har i praktiken redan denna uppgift. I reglementet för nämnden sägs följande (utdrag ur 1 §).

Nämnden ska vara kommunens expertorgan och leda utvecklingen inom upphandlingsområdet. Nämnden ska genom sitt agerande på marknaden medverka till en marknadssituation som leder till en uthållig och väl fungerande konkurrens.

Kommunfullmäktige godkände reglementet för Södertörns upphandlingsnämnd genom beslut 2012-03-05, § 38.

Kommunstyrelseförvaltningen bedömer att de ovan nämnda beslut som redan har fattats i allt väsentligt leder i samma riktning som motionen ger uttryck för. Motionen bör mot ovanstående bakgrund anses besvarad.

Bengt Svenander

Motion från Alexandra Anstrell (M) om att informera bättre om hjälp till utsatta

Sammanfattning

Moderaterna har inkommit med en motion om att informera bättre om hjälp till utsatta. I motionen lyfts att kommunens hemsida ger bra information om var man kan få hjälp och stöd om man utsätts för våld eller förtryck. Motionären menar att det kanske inte är alla som navigerar sig runt på denna hemsida när ett akut behov av hjälp uppstår. Motionären menar också att det är kommunens skyldighet att informera om var man kan få hjälp, samt att det saknas information om resurscentrumet Origo och var man ska vända sig när man tror sig se tecken på att någon är rekryterad av IS. I motionen föreslås att socialnämnden tillsammans med kommunstyrelseförvaltningen tar fram en strategisk plan för spridning av viktig information till utsatta via flera olika kanaler.

Motionen har remitterats till socialnämnden som anser i likhet med motionären att kommunens hemsida ger bra information om var man kan få hjälp och stöd om man utsätts för våld eller förtryck. Socialförvaltningen ställer sig positiv till att kommunens Facebook-sida används till att tipsa om den information som redan finns, till exempel om sidan Trygga Haninge som bland annat har information om våldsbejakande extremism. För att nå ut på ytterligare sätt har organisationerna Haninge kvinnojour och Origo som uppdrag från socialförvaltningen att sprida information enligt socialförvaltningens avtal med dessa organisationer. Socialnämnden ser mot bakgrund av detta inte behovet av att i nuläget arbeta fram en strategisk plan för spridning av viktig information till utsatta, utan hänvisar till de kanaler som redan används idag.

Förvaltningens synpunkter

Kommunstyrelseförvaltningen delar socialnämndens bedömning i sitt yttrande över motionen. Under oktober 2015 lanserades Haninge kommuns nya hemsida som ger fortsatt bra information om var man kan få hjälp och stöd om man utsätts för våld eller förtryck. Information om resurscentrum Origo har lyfts fram

tydligare på hemsidan. Kommunen kommunicerar också i via sociala medier om var man hittar information i dessa frågor och möjlighet finns att tipsa via lokaltidningen Mitt i Haninge, där kommunen köper en helsida redaktionell annons varannan vecka. Kommunstyrelseförvaltningen ser mot bakgrund av detta inte behovet av att i nuläget arbeta fram en strategisk plan för spridning av viktig information till utsatta, utan hänvisar till de kanaler som redan används idag.

Kommunstyrelseförvaltningen föreslår att motionen anses besvarad med hänvisning till redogörelsen ovan.

Underlag för beslut

Motionen.

Socialnämndens remissvar 2015-12-15, § 170.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

1. Motionen anses besvarad

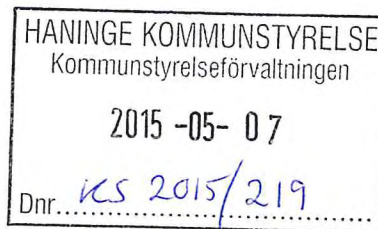
Bengt Svenander
Kommundirektör

Peter Jemtbring
Näringslivs- och
utvecklingsdirektör

Expedieras: Akt

För verkställighet:

För kännedom: Socialnämnden

Motion om att informera bättre om hjälp till utsatta

Det är vår skyldighet att informera om var hjälp till utsatta finns. På kommunens hemsida finns det mycket bra information om var man kan få hjälp och stöd om man utsatts för våld eller förtryck. Det är jättebra. Men när man är i akut behov av hjälp kanske man inte i första hand navigerar runt på kommunens hemsida.

Vi menar att det är vår skyldighet att genom fler kanaler informera om var man kan få hjälp samt att det saknas information om Origo Stockholm som är ett Resurscentrum mot hedersrelaterat förtryck och våld samt vart man ska vända sig om man tror sig se tecken på att någon är rekryterad av IS. Vi i Haninge kan mer!

Det övergripande målet för Stockholms läns myndighetsgemensamma arbete under perioden 2014-2020 är att ingen i Stockholms län ska utsättas för eller uppleva våld i nära relation. Ett av de strategiska delmålen är att allmänheten har kunskap om våld i nära relationer och vart man kan få stöd. Därför vill vi Moderater att informationsspridningen ökar och inte minst via internet och social medier.

Moderaterna i Haninge föreslår Kommunfullmäktige besluta

Att uppdra till Socialnämnden att tillsammans med Informationsavdelning arbeta fram en strategisk plan för spridning av viktig information till utsatta via flera olika kanaler

För Moderaterna i Haninge

Alexandra Anstrell (M)

Dnr SN 2015/109

§ 170 Svar på remiss – motion från Alexandra Anstrell (M) om att informera bättre om hjälp till utsatta

Sammanfattning

Alexandra Anstrell (M) har inkommit med motionen ”Motion om att informera bättre om hjälp till utsatta”. I motionen lyfts att kommunens hemsida ger bra information om var man kan få hjälp och stöd om man utsätts för våld eller förtryck. Samtidigt är det kanske inte alla som navigerar sig runt på denna hemsida när ett akut behov av hjälp uppstår. Förvaltningen anser i likhet med motionären att kommunens hemsida ger bra information om var man kan få hjälp och stöd om man utsätts för våld eller förtryck. Förvaltningen ställer sig positiv till att kommunens Facebook-sida används till att tipsa om den information som redan finns, till exempel om sidan Trygga Haninge. För att nå ut på ytterligare sätt har organisationerna Haninge kvinnojour och Origo som uppdrag från förvaltningen att sprida information. Detta framgår av förvaltningens avtal med dessa organisationer. Förvaltningen ser mot bakgrund av detta inte behovet av att i nuläget arbeta fram en strategisk plan för spridning av viktig information till utsatta, utan hänvisar till de kanaler som redan används idag.

Underlag för beslut

- Tjänsteskrivelse – Svar på remiss - Motion från Alexandra Anstrell (M) om att informera bättre om hjälp till utsatta
- Motion från Alexandra Anstrell (M) om att informera bättre om hjälp till utsatta

Förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner förvaltningens svar.
2. Socialnämnden lämnar svaret till kommunfullmäktige.

Arbetsutskottets förslag till socialnämnden

Enligt förslag.

Socialnämndens beslut

1. Socialnämnden godkänner förvaltningens svar.
2. Socialnämnden lämnar svaret till kommunfullmäktige.

Expedieras: Akt

För verkställighet: Kommunfullmäktige

För kännedom:

Svar på remiss - Motion om att informera bättre om hjälp till utsatta (M)

Sammanfattning

Alexandra Anstrell (Moderaterna) har inkommit med motionen ”Motion om att informera bättre om hjälp till utsatta”. I motionen lyfts att kommunens hemsida ger bra information om var man kan få hjälp och stöd om man utsätts för våld eller förtryck. Samtidigt är det kanske inte alla som navigerar sig runt på denna hemsida när ett akut behov av hjälp uppstår. Förvaltningen anser i likhet med motionären att kommunens hemsida ger bra information om var man kan få hjälp och stöd om man utsätts för våld eller förtryck. Förvaltningen ställer sig positiv till att kommunens Facebook-sida används till att tipsa om den information som redan finns, till exempel om sidan Trygga Haninge. För att nå ut på ytterligare sätt har organisationerna Haninge kvinnojour och Origo som uppdrag från förvaltningen att sprida information. Detta framgår av förvaltningens avtal med dessa organisationer. Förvaltningen ser mot bakgrund av detta inte behovet av att i nuläget arbeta fram en strategisk plan för spridning av viktig information till utsatta, utan hänvisar till de kanaler som redan används idag. Förvaltningen anser därmed motionen besvarad.

Underlag för beslut

- Tjänsteskrivelse – Svar på remiss - Motion om att informera bättre om hjälp till utsatta (M)
- Motion - Motion om att informera bättre om hjälp till utsatta (M)

Förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner förvaltningens svar.
2. Socialnämnden lämnar svaret till kommunfullmäktige.

Siw Lideståhl
förvaltningschef

Anders Chronqvist
avdelningschef

Bakgrund

Alexandra Anstrell (Moderaterna) har inkommit med motionen ”Motion om att informera bättre om hjälp till utsatta”. I motionen lyfts att kommunens hemsida ger bra information om var man kan få hjälp och stöd om man utsätts för våld eller förtryck. Samtidigt är det kanske inte alla som navigerar sig runt på denna hemsida när ett akut behov av hjälp uppstår. Motionären menar att det är kommunens skyldighet att informera om var man kan få hjälp, samt att det saknas information om resurscentrumet Origo och var man ska vända sig när man tror sig se tecken på att någon är rekryterad av IS.

I motionen föreslås kommunfullmäktige besluta:

1. Att uppdra till socialnämnden att tillsammans med informationsavdelningen arbeta fram en strategisk plan för spridning av viktig information till utsatta via flera olika kanaler.

Kommunfullmäktige har begärt att socialnämnden yttrar sig över motionen.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom utvecklingsteamet i samråd med informationsavdelningen och avdelning Vuxen.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen anser i likhet med motionären att kommunens hemsida ger bra information om var man kan få hjälp och stöd om man utsätts för våld eller förtryck. I Socialstyrelsens senaste öppna jämförelse av kommunernas stöd till brottsoffer sticker Haninges hemsida ut i positiv bemärkelse. Informationen kring våldsutsatthet finns tillgänglig i lättläst format, som talat format samt på olika språk. I riket är det enbart omkring 30 procent av kommunerna som har ett lika gott resultat som Haninge. På kommunens hemsida finns utöver socialförvaltningens information även sidan Trygga Haninge. Denna sida nås genom direktadress eller genom att gå in på fliken Trygg och säker. På Trygga Haninge finns bland annat information om stöd vid frågor som rör våldsbejakande extremism, exempelvis var man kan vända sig om man är orolig för att någon är rekryterad av IS.

Under oktober 2015 lanserades Haninges nya hemsida som innebär en del förändringar. Det finns information om resurscentrumet Origo på den nya hemsidan, men förvaltningen har uppmärksammat att denna information bör kunna lyftas fram på ett tydligare sätt. Förvaltningen planerar att se över hemsidans struktur och därmed åtgärda detta.

I motionen beskrivs även att de som utsätts för våld inte alltid vänder sig till kommunens hemsida och att information därmed bör spridas i andra kanaler, så som i sociala medier. Kommunen använder sig av sociala medier i form av ett Facebook-konto. Förvaltningen ställer sig positiv till att kommunens Facebook-sida används till att tipsa om den information som redan finns, till exempel om sidan Trygga Haninge. För att nå ut på ytterligare sätt har organisationerna Haninge kvinnojour och Origo som uppdrag från förvaltningen att sprida information. Detta framgår av förvaltningens avtal med dessa organisationer. Båda organisationerna använder sig av Facebook och når därmed ut genom sociala medier.

I motionen lyfts att det är kommunens skyldighet att informera om var man kan få hjälp om man är utsatt för våld. Kommunen fullgör denna skyldighet genom att ha en hemsida som ger tydlig information och som finns tillgänglig på flera språk. Motionären menar samtidigt att våldsutsatta inte alltid vänder sig till kommunens hemsida, utan att information även bör spridas genom bland annat sociala medier. Kommunen använder sig i dagsläget enbart av en kanal, Facebook, och denna kan användas för att ytterligare sprida information från hemsidan. Utöver detta så sprider resurscentrumet Origo samt Haninge kvinnojour information via sociala medier. Förvaltningen ser mot bakgrund av detta inte behovet av att i nuläget arbeta fram en strategisk plan för spridning av viktig information till utsatta, utan hänvisar till de kanaler som redan används idag. Den information på hemsidan som rör Origo behöver dock lyftas fram ytterligare, vilket kommer att åtgärdas. Förvaltningen anser därmed motionen besvarad.

Expedieras: Akt

För verkställighet: Kommunfullmäktige

För kännedom:

Motion om hantering av oförutsedda kostnadsökningar för vinterväghållning

Kostnaden för vinterväghållning i Haninge kommun kan variera kraftigt mellan åren. Kostnadsskillnaden mellan en snöfattig och snörik vinter kan uppgå till 14 miljoner kronor enligt stadsbyggnadsförvaltningen. Stadsbyggnadsnämnden har hittills hanterat underskott från vinterväghållningen genom att minska på vägbeläggningsarbeten. Detta har varit en orsak till att underhållet av Haninges gator och vägar har eftersatts. Ett argument för att budgetmässigt behandla snöröjning och vägbeläggning som kommunicerande kärn har varit incitamentet att hålla kostnaderna nere för snöröjning. Ett argument mot ett sådant förhållningssätt är att vägenderhållet riskerar att bli eftersatt vid flera snörika vintrar i rad.

En förutsättning för att ekonomistyrningen i kommunen ska fungera är naturligtvis att förvaltningarna gör vad som krävs för att hålla sig inom den tilldelade budgetramen. Därför kan stadsbyggnadsnämnden inte gå tillväga på annat sätt än det ovan redovisade. För att långsiktigt kunna hålla ett acceptabelt underhåll av vägar och gator skulle stadsbyggnadsnämnden vid extremt snörika vintrar behöva låta vinterväghållningen gå med underskott. Ett alternativ är att nämnden skapar en större reserv för detta ändamål, men nackdelen med detta är att en outnyttjad reserv leder till ett överskott som fullmäktige måste ta ställning till i ett ärende om överföring av driftmedel varje år. Ett mer hållbart sätt att hantera frågan är att behandla oväntade kostnadsökningar vid extremt snörika vintrar som tillfälliga volymökningar som kan äskas ur kommunfullmäktiges reserv. Kommunfullmäktige redovisar normalt under vilka förutsättningar kommunfullmäktiges reserv får tas i anspråk. Därför bör kommunfullmäktige ange att oförutsedda kostnadsökningar för vinterväghållning får tas ur reserven och varje år avsätta medel för att bygga en "snöröjningsfond" som kan tilldelas stadsbyggnadsnämnden efter äskande i fullmäktige. Storleken på en sådan fond bör avgöras av kommunstyrelsen i samråd med stadsbyggnadsnämnden.

Kommunfullmäktige föreslås besluta

att medel årligen avsätts i kommunfullmäktiges volymreserv för att täcka oförutsedda kostnadsökningar vid extremt snörika vintrar.

att Kommunstyrelsen efter samråd med stadsbyggnadsnämnden avgör lämplig årlig avsättning och maximal storlek på de sammanlagda avsättningarna.

För Moderaterna i Haninge

Sven Gustafsson (M)

Motion från Sven Gustafsson (M) om hantering av oförutsedda kostnadsökningar för vinterväghållning

Sammanfattning

Sven Gustafsson har för moderaterna i Haninge lämnat en motion till kommunfullmäktige rörande hantering av oförutsedda utgifter för vinterväghållning. Motionen föreslår

- att medel avsätts i kommunfullmäktiges volymreserv för att täcka oförutsedda kostnadsökningar vid extremt snörika vintrar.
- att kommunstyrelsen efter samråd med stadsbyggnadsnämnden avgör lämplig årlig avsättning och maximal storlek på de sammanlagda avsättningarna.

Motionen har remitterats till stadsbyggnadsnämnden som vid sitt sammanträde 2015-10-21 § 144 har svarat på remissen.

Förvaltningens synpunkter

I kommunens ekonomistyrningsprinciper är grundprincipen att nämnden tar med sig hela över- eller underskott till kommande verksamhetsår. Detta gäller under förutsättning av bl.a. att kommunfullmäktige anser att resultatöverföringen är rimlig med hänsyn till hur nämndens överskott eller underskott har uppstått.

Kommunfullmäktige kan i samband med bokslutet besluta om att ett underskott, som uppstått med anledning av ett extremt snörikt år, skall överföras till kommande år eller skall "avskrivas". En viss avvikelse från "ett normalår" bör stadsbyggnadsnämnden kunna hantera inom den av kommunfullmäktige tilldelade ramen. Det är endast extremåren som bör hanteras via "avskrivning".

Svårigheten med vinterväghållningen är att kostnaden endast uppkommer under vintermånaderna. Det kan innebära att en extremt snörik januari – mars kan följas av en snöfri november och december. Det är därför svårt att bedöma utfallet av de slutliga kostnaderna för vinterväghållning förrän i bokslutet. Av denna anledning kommer ett tilläggsanslag under verksamhetsåret vara mycket sällsynt.

Kommunstyrelseförvaltningen har inget att erinra mot att i kommunfullmäktiges reserv avsätta medel för att kunna täcka kostnaden för ett extremt snörikt år. Något specifikt belopp behöver inte anges utan kommunfullmäktige skulle kunna ange vid vilken avvikelse av vinterväghållningskostnaderna som kommunfullmäktiges reserv går in och täcker kostnaderna utöver denna gräns. En sådan avsättning i kommunfullmäktiges reserv innebär att kommunen har en finansiering för ett extremt snörikt år.

Sammanfattningsvis förslår kommunstyrelseförvaltningen att den första attsatsen bifallas. Däremot anser kommunstyrelseförvaltningen att ingen särskild överläggning mellan kommunstyrelsen och stadsbyggnadsnämnden behövs. Storleken på kommunfullmäktiges reserv är en del av mål och budget som kommunfullmäktige fastställer respektive år och därmed föreslår kommunstyrelseförvaltningen att den andra attsatsen anses besvarad.

Underlag för beslut

- Motionen.
- Protokoll stadsbyggnadsnämnden 2015-10-21 § 144.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

1. Motionens första attsats bifalls
2. Motionens andra attsats anses besvarad med hänvisning till kommunstyrelseförvaltningens redogörelse.

Bengt Svenander
Kommundirektör

Jörn Karlsson
Ekonomidirektör

Förvaltning
Kommunstyrelseförvaltningen

Avdelning/Enhet
Ekonomiavdelningen

Handläggare
Jörn Karlsson, ekonomidirektör

Dokumenttyp
Recit

Datum
2016-02-15

Diarienummer
KS 2015/231

Sida
3 (3)

Expedieras: Akt

För verkställighet: Ekonomiavdelningen

För kännedom: Stadsbyggnadsnämnden

Dnr SBN 2015/175

§ 144 Motion från Sven Gustafsson (M) om hantering av oförutsedda kostnadsökningar för vinterväghållning

Sammanfattning

Sven Gustafsson har för Moderaterna i Haninge har till kommunfullmäktige inlämnat en motion, rörande hanteringen av oförutsedda utgifter för vinterväghållning.

Motionen föreslår att kommunfullmäktige bör ange att oförutsedda kostnadsökningar för vinterväghållning får tas ur KSFs reserv, och varje år avsätta medel för att bygga upp en "snöröjningsfond" som kan tilldelas stadsbyggnadsnämnden efter äskande i fullmäktige.

Förvaltningens synpunkter

Att budgetmässigt behandla snöröjning och vägbeläggning som kommuniserande kärn så stämmer det att om det uppstår överskott vinterväghållningen, så överförs medel till vägbeläggningar men inte tvärt om. Förvaltningen ser en stor risk i att utnyttja medel för beläggningsarbeten till annat än det den är avsedd för, och gör därför omprioriteringar i övriga budgetposter. Att yrka bifall för motionen ligger i stadsbyggnadsförvaltningens intresse, men de ekonomistyrningsprinciper som är fastställda av kommunfullmäktige säger att nämnden ska genomföra verksamheten i enlighet med de mål som kommunfullmäktige lagt fast. Nämnden ansvarar inför kommunstyrelsen och kommunfullmäktige att den av kommunfullmäktige beslutade budgeten inte överskrids.

Underlag för beslut

- Motion.

Förslag till beslut

1. Stadsbyggnadsnämnden antar förvaltningens synpunkter som sitt eget.
2. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Trafik- och arbetsutskottets förslag till stadsbyggnadsnämnden

1. Trafik- och arbetsutskottet överlämnar ärendet till stadsbyggnadsnämnden utan eget ställningstagande.

Överläggningar i stadsbyggnadsnämnden

Vid nämndens sammanträde föreslår ordföranden Göran Svensson (S) och Sven Gustafsson (M) att stadsbyggnadsnämnden antar förvaltningens förslag som svar på motionen med ett förtydligande att det förutsätts att en utökning av kommunfullmäktiges reserv inte påverkar stadsbyggnadsnämndens budget.

Stadsbyggnadsnämndens beslut

1. Stadsbyggnadsnämnden antar förvaltningens förslag som svar på remissen med det förtydligandet att det förutsätts att en utökning av kommunfullmäktiges reserv inte påverkar stadsbyggnadsnämndens budget.
2. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Expedieras: Akt

För verkställighet: KS/KF

Motion från Henrik Svensson (SD) om att öka tryggheten för Haningeborna

Sammanfattning

I en motion från Henrik Svensson (SD) vill Sverigedemokraterna att kommunfullmäktige beslutar

- att Haninge kommun ska ge grund- och förskolenämnden samt gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden i uppdrag att ta fram undervisningsmaterial till sina respektive skolor, där eleverna ska få tydlig information om vad för lagar och normer som gäller i det svenska samhället. Eleverna ska ges tid och möjlighet att själva diskutera kring felaktigheterna i att utföra rån, misshandel, våldtäkt m.m.

- att Haninge kommun anställer jourhavande medmänniskor för de som behöver hjälp med sin personliga trygghet när det inte finns släkt, vänner eller polis som kan hjälpa till. Kommunen öppnar även ett gemensamt telefonnummer för dessa jourhavande medmänniskor och informerar kommuninvånarna om denna tjänst.

Motionen har remitterats till gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden och grund- och förskolenämnden.

Förvaltningens synpunkter

Kommunstyrelseförvaltningen har inget att tillägga i frågan om skolornas arbete utöver vad som framgår av remissvaren från gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden och grund- och förskolenämnden. Förvaltningen vill framhålla följande beträffande det allmänna trygghetsskapande arbete som sker.

Genom trygghetsmätningar, polisens underrättelsetjänst och statistik, Rädda Barnens "Ung röst", Stockholmsenkäten och aktuella händelser, upprättas lokala lägesbilder. Lägesbilderna utgör stöd för val av insatser på både kort och längre sikt.

Resultat av trygghetsmätningar är alltid ögonblicksbilder men samtidigt värdefull information för vilka insatser som behöver ske för att stärka tryggheten. Den senaste trygghetsmätningen 2014 gav ett positivt resultat som helhet i jämförelse med den som genomfördes 2011. Det visar att de trygghetsskapande insatser som

sker genom kommunens samverkan med polisen och andra aktörer har effekt.

Samarbetet mellan kommunens förvaltningar, polisen, andra organisationer och frivilliga stärks dessutom ytterligare genom det samverkansavtal som nyligen upprättats mellan kommunen och polisen.

I alla kommundelar sker trygghetsskapande åtgärder med olika aktörers medverkan. Genom nattvandring, ronderande bevakning, kultur- och fritidsaktiviteter kvällstid, samordnade sociala insatser ihop med polis vid speciella tillfällen etc, finns en närvaro i det offentliga rummet. På olika sätt sker också förbättringar i utformningen av den fysiska miljön kring belysning, gångstråk, vegetation. Det sker trygghetsinventeringar i olika kommundelar, senast i Brandbergen.

Kommunstyrelseförvaltningen konstaterar att konkurrensen om kommunens ekonomiska och andra resurser är hård.

Kommunfullmäktige avväger behov mot resurser i varje års Mål och budget. Förvaltningen bedömer inte att det är realistiskt att införa kommunalt anställd personal som på individnivå bistår som sällskap till privatpersoner på det sätt som föreslås i motionen.

Underlag för beslut

- Motion om att öka tryggheten för Haningeborna
- Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens beslut 2015-10-19, § 92
- Grund- och förskolenämndens beslut 2015-10-21, § 110

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

1. Motionen anses besvarad med hänvisning till kommunstyrelseförvaltningens redogörelse.

Förvaltning
Kommunstyrelseförvaltningen

Avdelning/Enhet
Kansliavdelningen

Handläggare
Bo Jensen, säkerhetsstrateg

Dokumenttyp
Recit

Datum
2016-02-10

Diarienummer
KS 2015/266

Sida
3 (3)

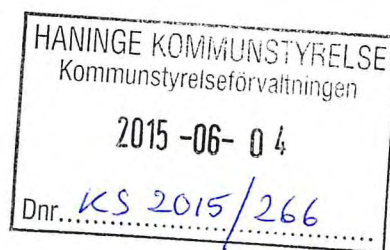
Bengt Svenander
Kommundirektör

Niklas Näslund
Kanslichef

Expedieras: Akt

För verkställighet:

För kännedom: Grund- och förskolenämnden, gymnasie- och
vuxenutbildningsnämnden

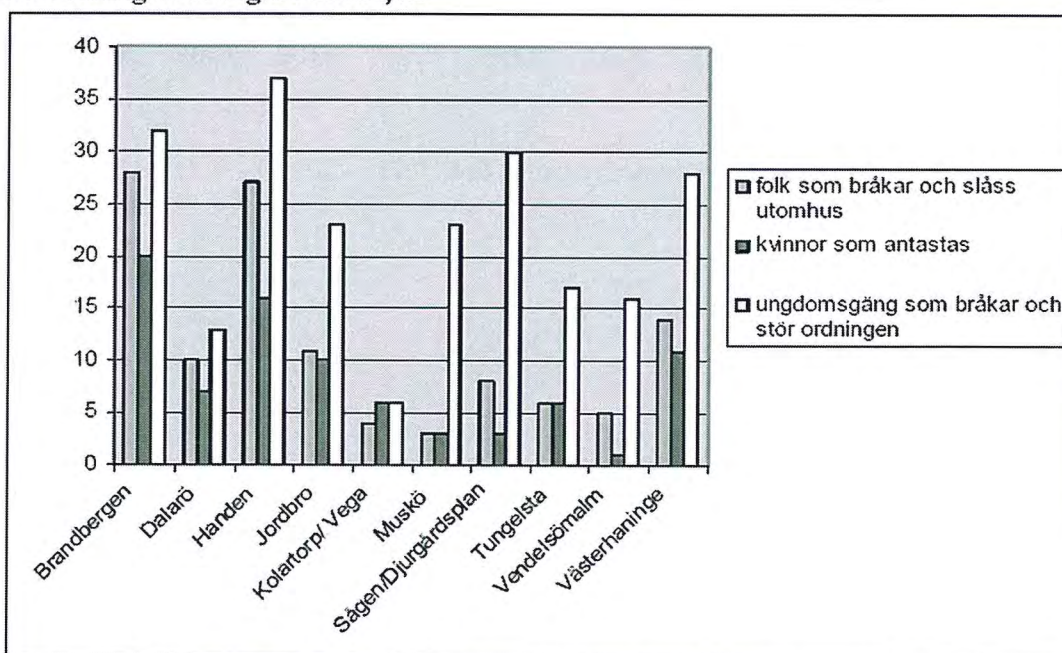
Öka tryggheten för Haningeborna

Vi, Sverigedemokraterna i Haninge kommun, har inlämnat motioner med syfte att öka tryggheten för Haningeborna genom patrullerande ordningsvakter och genom en utökad belysning. Vi som parti är inte nöjda med detta. Sverigedemokraterna i Haninge vill göra ännu mer för att öka tryggheten för människor som bor och vistas i kommunen.

Enligt Trygghetsmätning 2011 utförd på initiativ av Haninge kommuns lokala brottsförebyggande råd så kan man läsa i kommentarerna till bild 3.3 Ordningsstörningar i utemiljön (se bilden nedan) på sidan 10 att "Trots att problem med ungdomsgäng dominerar i staplarna så är resultatet inte särskilt anmärkningsvärt i nationell jämförelse för en kommun med ung befolkning. Värre är i jämförelse värdena i Brandbergen och Handen för kvinnor som antastas höga men inte alarmerande."

Vi, Sverigedemokraterna i Haninge kommun, anser att det faktum att värdena i Brandbergen och Handen är höga i nationell jämförelse för kvinnor som antastas, är nog så alarmerande och att det är hög tid för kommunen att vidta åtgärder nu för att öka skyddet för kvinnorna i kommunen. Sverigedemokraterna i Haninge önskar naturligtvis en tryggare miljö även för andra befolkningsgrupper i kommunen såsom t.ex. barn, pensionärer och män.

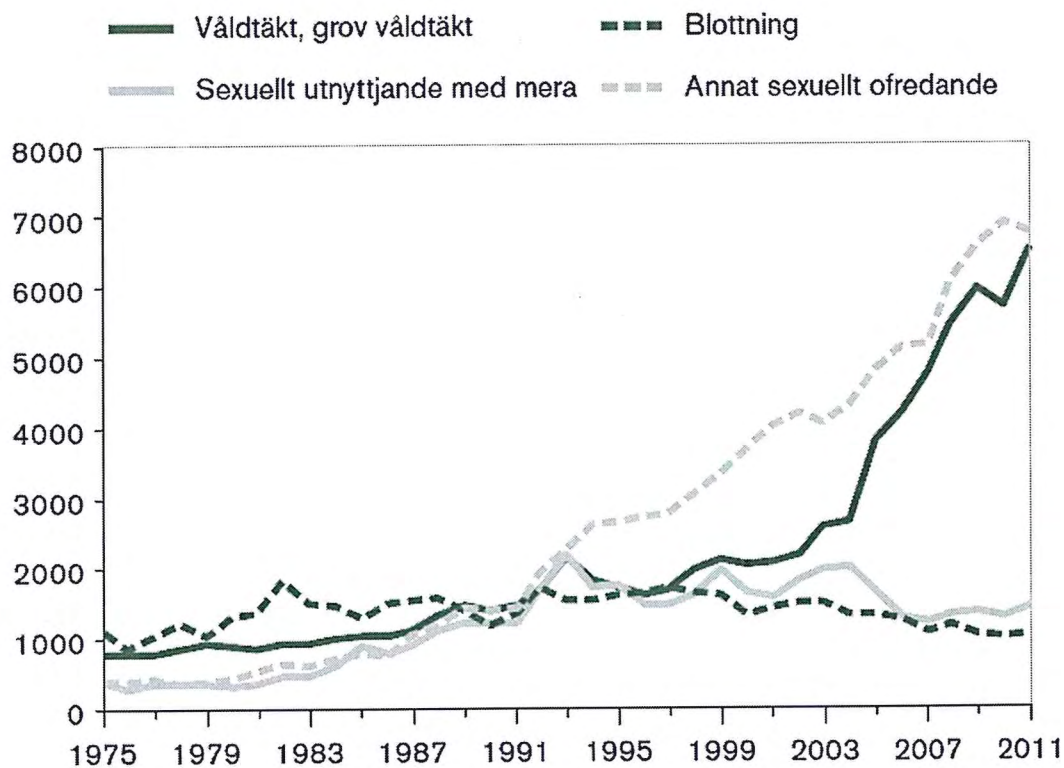
3.3 Ordningsstörningar i utemiljön

Kommentar: Trots att problem med ungdomsgäng dominerar i staplarna så är resultatet inte särskilt anmärkningsvärt i nationell jämförelse för en kommun med ung befolkning. Värre är i jämförelse värdena i Brandbergen och Handen för kvinnor som antastas höga men inte alarmerande. Folk som bråkar och slåss utomhus tycks vara ett större problem i Brandbergen och handen.

Brå = Brottsförebyggande rådet, är en svensk statlig förvaltningsmyndighet under Justitiedepartementet som har till uppgift att bidra till kunskapsutvecklingen inom det kriminalpolitiska området och främja brottsförebyggande arbete. Publikationen Kriminalstatistik utkommer varje år av Brå och ger en samlad redovisning av den officiella kriminalstatistiken.

Av figuren nedan framgår det MED ALLVARLIG TYDLIGHET att vi politiker behöver göra allt vi kan för att bekämpa den växande brottsligheten, för att göra livet tryggare för våra kommuninvånare.

Figur 4. Antal anmälda sexualbrott, efter brottstyp, åren 1975–2011.
Källa: Kriminalstatistiken.

Antalet anmälda brott i Sverige ökar. Att diskutera dessa problem kan kännas obekvämt för en del av oss men vi har ett ansvar mot kommuninvånarna att verka för deras bästa.

Att utföra gruppvåldtäkter, att sätta eld på bilar och att kasta sten på polis, brandkår och ambulanser har tyvärr blivit de nya nationalsporterna i Sverige. När jag växte upp på 70-talet i Sverige hände dessa hemskheter i stort sett aldrig. Varför det har blivit så här tänker jag inte utveckla vidare här utan alla får dra sina egna slutsatser. Jag tänker dock göra allt jag kan för att bekämpa denna dystra situation och utveckling genom att bl.a. skriva denna motion.

Vad kan vi tillsammans i Haninge kommun göra för att motarbeta denna situation?

Kommunen kan se till att ordentligt utbilda och informera eleverna i grundskolan, i gymnasieskolan och i komvux om de lagar och normer som gäller här i Sverige.

Haninge kommun kan också anställa en eller flera personer som s.k. jourhavande medmänniskor för de personer som är oroliga över att t.ex. gå ensamma hem. Den som känner sig otrygg kan ringa till en jourhavande medmänniska och få sällskap hem eller dit man nu vill komma. Haninge kommun behöver skapa ett gemensamt telefonnummer för dessa jourhavande medmänniskor och informera kommuninvånarna om denna tjänst. Dessa jourhavande medmänniskor kan jobba enligt jourschema så att de kan vara hemma och behöver bara "rycka ut i tjänsten" då någon ringer och vill ha hjälp med sin personliga trygghet. Finns det ingen familjemedlem, vän eller polis i närheten som kan eller vill hjälpa till kan dessa jourhavande medmänniskor vara en fungerande metod för att öka tryggheten för människor som bor eller vistas i kommunen. Fler och fler människor bor ensamma utan släkt eller vänner i närheten, speciellt i storstäderna, dit många flyttar för att söka jobb och kärlek.

Sverigedemokraterna Henrik Svensson m.fl. yrkar därför att kommunfullmäktige beslutar,

1. att Haninge kommun ska ge grund- och förskolenämnden samt gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden i uppdrag att ta fram undervisningsmaterial till sina respektive skolor, där eleverna ska få tydlig information om vad för lagar och normer som gäller i det svenska samhället. Eleverna ska ges tid och möjlighet att själva diskutera kring felaktigheterna i att utföra rån, misshandel, våldtäkt m.m.

2. att Haninge kommun anställer en eller flera jourhavande medmänniskor för de som behöver hjälp med sin personliga trygghet när det inte finns släkt, vänner eller polis som kan eller vill hjälpa till. Kommunen öppnar även ett gemensamt telefonnummer för dessa jourhavande medmänniskor och informerar kommuninvånarna om denna tjänst.

Sverigedemokraterna i Haninge 2015-05-29.

Henrik Svensson

Kommunfullmäktigeledamot (SD)

Dnr GVN 2015/58

§ 92 Motion om att Öka tryggheten för Haningeborna

Sammanfattning

Sverigedemokraterna har i en motion förslagit att Haninge kommun ska ge gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden i uppdrag att ta fram undervisningsmaterial till sina skolor, där eleverna ska få tydlig information om vad för lagar och normer som gäller i det svenska samhället. Eleverna ska ges tid och möjlighet att själva diskutera kring felaktigheterna i att utföra rån, misshandel, våldtäkt m.m.

Förvaltningens synpunkter

Enligt skollagen ska utbildningen utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.

I läroplanen för gymnasieskolan anges bland annat att skolan ska aktivt och medvetet påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dessa komma till uttryck i praktisk vardaglig handling. Liknande formuleringar finns i läroplanen för vuxenutbildning.

Förvaltningen anser att skolorna redan har uppdraget att ge eleverna information om samhällets lagar och normer. Något undervisningsmaterial behöver inte tas fram från nämnden.

Underlag för beslut

- Motion från Sverigedemokraterna 2015-05-29 – Öka tryggheten för Haningeborna.

Förslag till beslut

1. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden överlämnar förvaltningens yttrande till kommunstyrelsen.

GVNAUs förslag till gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden
Enligt förvaltningens förslag.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens beslut

1. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden överlämnar
förvaltningens yttrande till kommunstyrelsen.

Expedieras: Akt, Kommunstyrelseförvaltningen

Dnr GFN 2015/117

§ 110 Motion om att Öka tryggheten för Haningeborna

Sammanfattning

Sverigedemokraterna har i en motion förslagit att Haninge kommun ska ge grund- och förskolenämnden i uppdrag att ta fram undervisningsmaterial till sina skolor, där eleverna ska få tydlig information om vad för lagar och normer som gäller i det svenska samhället. Eleverna ska ges tid och möjlighet att själva diskutera kring felaktigheterna i att utföra rån, misshandel, våldtäkt m.m.

Förvaltningens synpunkter

I läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet anges bland annat att skolan ska aktivt och medvetet påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar. Läraren ska klargöra och med eleverna diskutera det svenska samhällets värdegrund och dess konsekvenser för det personliga handlandet. Skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola har fått kunskaper om samhällets lagar och normer, mänskliga rättigheter och demokratiska värderingar i skolan och i samhället.

Förvaltningen anser att skolan redan har uppdraget att ge eleverna information om lagar och normer i samhället. Något undervisningsmaterial behöver inte tas fram från nämnden.

Underlag för beslut

- Motion från Sverigedemokraterna 2015-05-29 – Öka tryggheten för Haningeborna.

Förslag till beslut

1. Utbildningsförvaltningens förslag till yttrande godkänns och lämnas till kommunstyrelsen.

GFNAUs förslag till grund- och förskolenämnden

Enligt förvaltningens förslag.

Grund- och förskolenämndens beslut

1. Utbildningsförvaltningens förslag till yttrande godkänns och lämnas till kommunstyrelsen.

Expedieras: Akt, Kommunstyrelseförvaltningen

Justerare

Utdragsbestyrkande

Motion från Henrik Svensson (SD) om effektivisering av kommunens verksamheter - Transporter och logistik

Sammanfattning

Henrik Svensson (SD) har i rubricerad motion föreslagit att kommunen undersöker och inför följande åtgärder:

1. Ruttoptimering av skolskjutsar.
2. Ruttoptimering och arbetsplanering inom hemtjänsten.
3. Digitala lås inom hemtjänsten.

Motionären föreslår även att förvaltningarna därefter ska rapportera en uppskattad eller beräknad årlig besparing för kommunen till följd av att de föreslagna åtgärderna har införts.

Motionen har remitterats till grund- och förskolenämnden samt äldrenämnden.

Grund- och förskolenämnden framför i beslut 2015-11-25, § 134, att nämnden vid upphandlingen av skolskjutstransporter ställde krav på optimerad ruttplanering. Den upphandlade leverantören har ett system för ruttplanering av skolskjutsar.

Äldrenämnden framför i beslut 2015-11-19, § 130 att den kommunala hemtjänsten i egen regi har arbetat i ca 10 år med optimering av rutter och arbetsplanering. Detta med hjälp av ett ändamålsenligt planeringsverktyg (TES), vilket även är integrerat med ett geografiskt informationssystem (SolenWeb). I fråga om externa utförare råder inte kommunen över val av planeringsverktyg eller ruttplanering. Vad gäller förslaget om digitala lås inom hemtjänsten framför nämnden att det finns exempel från kommuner där införandet av digitala låssystem inneburit en besparing, men det finns även exempel från kommuner där ett sådant införande visat sig vara en kostsam felsatsning. Nämnden bedömer i dagsläget att det inte föreligger några större merkostnader i verksamheten kopplade till nyckelhantering samt att de beräknade besparingsvinsterna med ett digitalt låssystem är försumbara och inte skulle motsvara införandekostnaderna.

Förvaltningens synpunkter

Kommunstyrelseförvaltningen har inget att tillägga och föreslår mot bakgrund av grund- och förskolenämndens respektive äldrenämndens remissyttranden att motionen avslås.

Underlag för beslut

- Motion om effektivisering av kommunens verksamheter – Transporter och logistik
- Grund- och förskolenämndens beslut 2015-11-25, § 134
- Äldrenämndens beslut 2015-11-19, § 130, inklusive förvaltningens tjänsteskrivelse

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

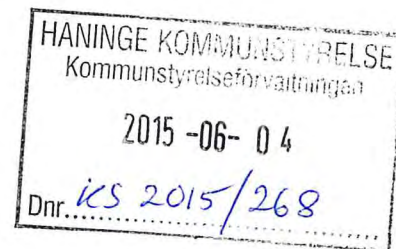
1. Motionen avslås.

Bengt Svenander
Kommundirektör

Niklas Näslund
Kanslichef

Expedieras: Akt

För kännedom: Motionären

Effektivisering av kommunens verksamheter - Transporter och logistik

Haninge kommun står inför stora ekonomiska utmaningar nu och i framtiden. Antalet unga och äldre ökar i kommunen. Kommunen kommer även att få dras med en ny, i nuläget okänd kostnad, till följd av kommunens flyktingmottagande.

Sverigedemokraterna vill även sänka kommunalskatten med 25 öre per hundralapp med start år 2016, från dagens skattesats på 19,78 % till 19,53 %. För att kommunen ska kunna genomföra denna skattesänkning och samtidigt ha råd med ökade kostnader för exempelvis de unga, äldre och flyktingmottagandet föreslår Sverigedemokraterna bl.a. en effektivisering av kommunens transporter och logistik.

I en medelstor svensk kommun kör de anställda varje år cirka 200 000 mil i tjänsten, vilket motsvarar en kostnad för biltransporter på 3,7 miljarder. Den största delen av detta resande är kopplat till hemtjänst, där resandet är en naturlig del i kommunens åtagande. Utöver denna summa finns ett betydande antal resor som utförs på uppdrag av kommunen i form av skolskjutsar, färdtjänst eller av kommunens underentreprenörer. Använder sig Haninge kommun redan av en eller flera av nedan tre beskrivna effektiviseringar kan den berörda förvaltningschefen naturligtvis bortse från den/de.

1. Ruttoptimering av skolskjutsar

I Linköping har man aktivt arbetat med att minska kostnaderna inom skolskjutsrelaterad kollektivtrafik genom att optimera rutterna, men också genom att planera bort topparna i trafiken. Kommunen kan planera bort topparna genom att skolorna i kommunen inte börjar samtidigt. Genom att sprida ut tiderna när skolorna startar lyckas man undvika en stor topp. Istället sker skolskjutsarna under en längre period på morgonen. Effekten av detta innebär att Linköping sparar 7-8 miljoner kronor per år. Linköpings kommun har ca 142 000 invånare medan Haninge har ca 83 000 invånare. Besparingen för Haninge kommun per år kan bli **ca 4,4 mnkr** om Haninge kommun följer Linköpings exempel.

2. Ruttoptimering och arbetsplanering inom hemtjänsten

Hemtjänstdistrikt kan tjäna både tid och körsträcka på att modernisera planeringen av hemtjänstens insatser enligt Vägverkets studie "Bättre kommunala tjänsteresor – potentialberäkningar från sex kommuner". I kartläggningen inför ett effektiviseringsprojekt bedöms potentialen baserat på att antal olika parametrar som:

"Insatstid" - den faktiska tid som personalen är hos brukaren.

"Transporttid" - all tid, oavsett transportsätt, som används för förflyttningar.

"Planeringstid" - tid som dagligen används för planering av brukarbesök, avrapporteringar, vård- och brukarfrågor, nödvändiga förändringar i turer som kan ha uppkommit, inplanerade arbetsplatsmöten med mera.

"Kringtid" - tid för hämtning och lämning av matväskor från centralköket, väntetider, vid samåkning och dubbelbemanning, hämtning och lämning av nycklar samt övrig ospecificerad tid.

Effektivare logistik kan uppnås genom exempelvis effektivare rutter, att arbetsuppgifter som städning eller matleveranser bryts ur och hanteras för sig eller att distriktens gränser ändras för att undvika korskörningar med näraliggande distrikt. I Tingsryds kommun (liten kommun - 3 000 invånare) har man även sett vad minskad körsträcka och effektivare rutter innebär för antalet fordon. Det är, enligt simuleringarna, möjligt att klara verksamheten med fem bilar i stället för dagens åtta.

3. Digitala lås i hemtjänsten

Ytterligare en besparingspotential finns i användandet av digitala nycklar, som bland annat Uppsala kommun använder. Digitala nycklar innebär att omsorgstagarens dörr låses upp med en personlig digital nyckel som finns i mobiltelefonen. Varje nyckel är unik och kan bara aktiveras av den vårdgivare som har rätt att öppna en viss dörr. Vid varje besök registreras vem, var och när en insats genomförs, vilket också ger underlag för att kvalitetskontrollera och följa vilka insatser som görs och vilken insatstid som ges. Ungefär sex procent av hemtjänstpersonalens arbetstid går åt till nyckelhantering och automatisk insatsrapportering medför utöver detta möjligheter till ytterligare fem procents tidsvinst. Intresset för digitala lås är stort och många kommuner är inne i eller planerar upphandling av lösningar för digitala lås. Inte minst är detta intressant eftersom insatsredovisningen kvalitetssäkrar insatser från fler utförarenheter och kan användas som rapporteringsunderlag från externa leverantörer av tjänsten.

Även om det är inom hemtjänsten som digitala lås fått störst förankring, så finns motsvarande behov i andra delar av kommunalt fastighetsbestånd. Det kan exempel gälla lokaler som olika föreningar eller musikskolan använder. Tillämpbarheten av digitallås och tidsredovisning av lokalutnyttjande kan spara betydande pengar för kommunerna.

Sverigedemokraterna Henrik Svensson m.fl. yrkar därför att kommunfullmäktige beslutar,

att kommunstyrelsen delegerar till lämplig förvaltningschef/-er att ta reda på tillvägagångssätten som Linköping, Tingsryd och Uppsala kommuner använder sig av som kortfattat beskrivs i punkterna 1-3 och sedan genomföra dem i Haninge kommun. Därefter ska förvaltningschef/-erna rapportera tillbaka till kommunfullmäktige en uppskattad eller beräknad årlig besparing för Haninge kommun som följd av de genomförda effektiviseringarna.

Sverigedemokraterna i Haninge 2015-05-16.

Henrik Svensson

Kommunfullmäktigeledamot (SD)

Dnr GFN 2015/119

§ 134 Remiss - Motion om effektivisering av kommunens verksamheter

Sammanfattning

Sverigedemokraterna föreslår i sin motion att kommunstyrelsen delegerar till förvaltningschef att ta reda på tillvägagångssätten som Linköpings kommun använder sig av för att optimera rutterna för skolskjuts och sedan genomföra dem i Haninge kommun. Därefter ska förvaltningschef rapportera till kommunfullmäktige en beräknad årlig besparing för Haninge kommun som följd av de genomförda effektiviseringarna.

Förvaltningens synpunkter

Grundprincipen för en kostnadseffektiv skolskjuts är att samordna elevernas transporter och att utnyttja samma fordon till så många uppdrag som möjligt.

Haninge kommun har i skolskjutsupphandlingen ställt krav på optimerad ruttplanering. Leverantören har ett system för ruttplanering av skolskjutsar.

Förvaltningen känner till den modell för skolskjuts som Linköpings kommun använder sig av i sin skolskjutsverksamhet. I samband med nästa skolskjuts-upphandling kommer förvaltningen att ytterligare se över möjligheterna att optimera rutterna för skolskjuts i Haninge kommun.

Slutligen vill förvaltningen uppmärksamma att Haninge kommun har handlat upp skolskjutstransporter och är således bunden av avtal med leverantör.

Underlag för beslut

- Motion om effektivisering av kommunens verksamheter – transporter och logistik (SD).

Förslag till beslut

1. Grund- och förskolenämnden överlämnar förvaltningens yttrande till kommunstyrelsen.

Justerare

Utdragsbestyrkande

GFNAUs förslag till grund- och förskolenämnden
Enligt förvaltningens förslag.

Grund- och förskolenämndens beslut

1. Grund- och förskolenämnden överlämnar förvaltningens yttrande till kommunstyrelsen.

Expedieras: Akt, registrator kommunstyrelseförvaltningen

Dnr ÄN 2015/76

§ 130 Motion från Sverigedemokraterna om effektivisering av kommunens verksamheter - Transporter och logistik

Sammanfattning

Henrik Svensson, Sverigedemokraterna, m fl har lämnat en motion angående effektivisering av kommunens verksamhet, i fråga om transporter och logistik. Det gäller följande områden:

1. ruttoptimering av skolskjutsar
2. ruttoptimering och arbetsplanering inom hemtjänsten
3. digitala lås i hemtjänsten

Sedan 2005 har äldreförvaltningen i Haninge använt planeringsredskapet TES för att optimera rutter och arbetsplanering. Det GIS-baserade systemet Solen Web har integrerats med TES och bidrar till förbättrad ruttplanering.

När det gäller digitala låssystem inom hemtjänstens område så har äldreförvaltningen under en längre tid analyserat frågan och övervägt införande. Bedömningen i dagsläget är dock att besparingsvinster inte skulle motsvara införandekostnaderna. Därmed skulle äldreförvaltningen riskera en avsevärd ökning av budgetunderskottet.

Förvaltningens synpunkter

Förslaget om förbättrad ruttplanering är redan infört i verksamheten.

Äldreförvaltningen i Haninge har under en längre period övervägt införande av digitala låssystem. Status i frågan är dock i nuläget att förvaltningen vill avvakta med införande. Skälet till detta är att de beräknade besparingsvinster vid införande är i det närmaste försumbara för kommunens del. I dagsläget bedömer förvaltningen att det inte föreligger några större merkostnader p g a nyckelhantering. Valfungerande rutiner säkerställer en optimal manuell nyckelhantering. Införande av digitala system skulle därmed riskera att bli en betydande merkostnad.

Underlag för beslut

- Motion från Henrik Svensson, Sverigedemokraterna, m fl 2015-06-15 – Effektivisering av kommunens verksamheter- Transporter och logistik
- Tjänsteskrivelse 2015-06-22: Effektivisering av kommunens verksamheter- Transporter och logistik.

Förslag till beslut

1. Förvaltningens synpunkter överlämnas till kommunstyrelsen.

Arbetsutskottets förslag till äldrenämnden

1. Förvaltningens synpunkter överlämnas till kommunstyrelsen.

Äldrenämndens beslut

1. Förvaltningens synpunkter överlämnas till kommunstyrelsen.

Expedieras: Akt

För verkställighet: Kommunstyrelsen, Kommunfullmäktige

För kännedom:

Äldreförvaltningen

Morgan Norberg

Tjänsteskrivelse: Effektivisering av kommunens verksamheter- Transporter och logistik

Sammanfattning

Henrik Svensson, Sverigedemokraterna, m fl har lämnat en motion angående effektivisering av kommunens verksamhet, i fråga om transporter och logistik. Det gäller följande områden:

1. ruttoptimering av skolskjutsar
2. ruttoptimering och arbetsplanering inom hemtjänsten
3. digitala lås i hemtjänsten

Sedan 2005 har äldreförvaltningen i Haninge använt planeringsredskapet TES för att optimera rutter och arbetsplanering. Det GIS-baserade systemet Solen Web har integrerats med TES och bidrar till förbättrad ruttplanering.

När det gäller digitala låssystem inom hemtjänstens område så har äldreförvaltningen under en längre tid analyserat frågan och övervägt införande. Bedömningen i dagsläget är dock att besparingsvinsterna inte skulle motsvara införandekostnaderna. Därmed skulle äldreförvaltningen riskera en avsevärd ökning av budgetunderskottet.

Bakgrund

Henrik Svensson, Sverigedemokraterna, m fl har lämnat en motion angående effektivisering av kommunens verksamhet, i fråga om transporter och logistik. Det gäller följande områden:

1. Ruttoptimering av skolskjutsar
2. Ruttoptimering och arbetsplanering inom hemtjänsten
3. Digitala lås i hemtjänsten.

Äldrenämnden har via kommunstyrelseförvaltningen givits tillfälle att yttra sig i ärendet. Nämndens svar ska vara kommunstyrelseförvaltningen tillhanda 2015-11-30.

Synpunkter från äldreförvaltningen

För äldreförvaltningens del är det punkterna 2 och 3 som är relevanta.

Den kommunala hemtjänsten i egen regi har arbetat i cirka 10 år med att optimera ruttor och arbetsplanering. 2005 infördes planeringsverktyget TES i detta syfte. De parametrar som nämns i vägverkets studie faller inom ramen för de parametrar som verksamhetens planerare tar hänsyn till i arbetet:

- Kontaktperson/kontaktmannagrupp för vårdtagaren
- Längd, dubbelbemanning och prioritet för besök
- Restid beroende på färdmedel
- Personalens lunchraster avseende tid och plats
- Kompetens
- Vårdtagarens bostadsadress (GIS-karta)
- Grupplokals placering (GIS-karta)
- Personalkontinuitet

Utifrån bl a ovanstående parametrar skapas s k slingor för personalen. Rutterna uppdateras dagligen. Det GIS-baserade systemet Solen Web har integrerats med TES och bidrar till förbättrad ruttplanering.

I fråga om externa utförare råder inte kommunen över deras val av planeringsverktyg eller ruttplanering.

När det gäller digitala låssystem har frågan studerats ingående av äldreförvaltningen. Det finns exempel på kommuner där digitala låssystem förefaller ha medfört besparingsvinster för hemtjänsten. Det finns dock även kommuner där införande av digitala låssystem inom hemtjänsten har inneburit katastrofala felsatsningar för avsevärda belopp. Vanliga felkällor är brister i funktionalitet som medför att hemtjänsten inte kommer in till den äldre och att denna typ av låsanordningar inte fungerar i alla typer av fastigheter och på alla dörrar. Det finns även kunder och fastighetsägare som nekar till införande av detta. Det innebär att hemtjänsten ändå måste säkra upp med manuell nyckelhantering.

Äldreförvaltningen i Haninge har under en längre period övervägt införande av digitala låssystem. Status i frågan är dock i nuläget att förvaltningen vill avvakta med införande. Skälet till detta är att de beräknade besparingsvinsterna vid införande är i det närmaste försumbara för kommunens del. I dagsläget bedömer förvaltningen att det inte föreligger några större merkostnader p g a nyckelhantering. Valfungerande rutiner säkerställer en optimal manuell nyckelhantering. Införande av digitala system skulle därmed riskera att bli en betydande merkostnad. Det skulle handla om miljonbelopp, både investeringar och ökade driftkostnader. Äldreförvaltningens prekära ekonomiska läge medger inte några vanskliga investeringar som kan riskera att bli ekonomiska felsatsningar.

Motion från Henrik Svensson (SD) om effektivisering av kommunens verksamheter - SFI

Sammanfattning

Henrik Svensson (SD) föreslår i rubricerad motion att kommunfullmäktige beslutar

- att en person får maximalt vara inskriven i SFI under en period av 24 månader utan att den personen behöver betala en avgift till Haninge kommun för sina SFI-studier.

- att en person som vill vara inskriven i SFI efter att den personen har varit inskriven i SFI under en period av 25 månader måste betala en avgift till kommunen med 2 000 kr per månad den personen deltar i SFI. Dessa 2 000 kr i avgift per månad får inte betalas av kommunen genom försörjningsstöd.

Motionen har remitterats till gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden samt till socialnämnden. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden skriver i sitt yttrande 2015-10-19, § 90, att motionärens förslag strider mot skollagen. I skollagen 20 kap. 7 § slås det fast att utbildning inom svenska för invandrare (SFI) ska vara avgiftsfri. Omfattningen av SFI regleras i Förordning (2011:1108) om vuxenutbildning 2 kap. 24 §. Där framgår det att riktvärdet för undervisningens omfattning i tid inom utbildning i svenska för invandrare är 525 timmar. Riktvärdet både får överskridas och underskridas beroende på elevernas behov för att uppnå kursplanens kunskapskrav. Nämnden bedömer därför att de förslag som framförs i motionen strider mot skollagens bestämmelser.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden kommenterar också motionärens påstående ”att Haninge kommun passivt låter kostnaderna för SFI-undervisningen skena iväg”. Centrum Vux får ramanslag för all vuxenutbildning, inklusive SFI. Det har sedan 2005 ökat i mindre omfattning än vad som motsvarar tillströmningen av sökande. Detta har lett till att kommunens kostnad per erbjuden

timme och studerande inom SFI har minskat från 43,41 kronor år 2013 till 37,71 kronor år 2015.

Socialnämnden framför i sitt yttrande 2016-01-26, § 8, samma slutsats som gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden om att motionens förslag strider mot skollagen.

Förvaltningens synpunkter

Kommunstyrelseförvaltningen har inget övrigt att tillägga och föreslår mot bakgrund av gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens respektive socialnämndens yttranden att motionen avslås.

Underlag för beslut

- Motion från Henrik Svensson (SD) om effektivisering av kommunens verksamheter – SFI, 2015-06-04
- Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens beslut 2015-10-19, § 90
- Socialnämndens beslut 2016-01-26, § 8
- Socialnämndens tjänsteskrivelse 2015-12-01

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

1. Motionen avslås.

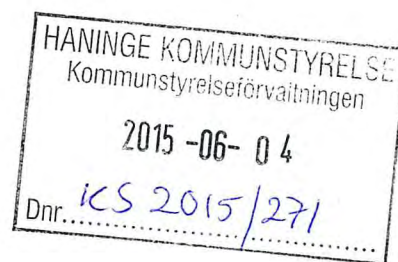
Bengt Svenander
Kommundirektör

Niklas Näslund
Kanslichef

Expedieras: Akt

För verkställighet:

För kännedom:

Effektivisering av kommunens verksamheter - SFI

Haninge kommun står inför stora ekonomiska utmaningar nu och i framtiden. Antalet unga och äldre ökar i kommunen. Kommunen kommer även att få dras med en ny, i nuläget okänd kostnad, till följd av kommunens flyktingmottagande.

Sverigedemokraterna vill även sänka kommunalskatten med 25 öre per hundralapp med start år 2016, från dagens skattesats på 19,78 % till 19,53 %.

För att kommunen ska kunna genomföra denna skattesänkning och samtidigt ha råd med ökade kostnader för exempelvis de unga, äldre och flyktingmottagandet föreslår Sverigedemokraterna bl.a. en effektivisering av SFI-verksamheten i kommunen.

Visserligen uppbär många SFI-deltagare aktivitetsersättning från Försäkringskassan. Försäkringskassan är en statlig myndighet och kostnaderna för aktivitetsersättningen påverkar inte kommunens budget, i alla fall inte direkt. Vissa SFI-deltagare mottager försörjningsstöd från kommunen och skulle även om de inte deltar i SFI kunna få samma summa pengar från kommunen i försörjningsstöd sittandes hemma eller i en annan slags aktivitet.

Kommunen har dock faktiska kostnader för lokal, personal och material för SFI-verksamheten. Och dessa kostnader ökar ju fler personer som studerar SFI och ju längre tid dessa personer måste studera SFI innan de klarar kunskapskraven.

Det känns inte ansvarsfullt, varken mot kommuninvånarna eller mot statens finanser, att Haninge kommun passivt låter kostnaderna för SFI-undervisningen skena iväg. Med fler och fler deltagare som studerar SFI, en del som studerar SFI år efter år utan att klara av kunskapskraven, är det rimligt att införa en borte gräns för hur länge en person får studera SFI. Det känns även rimligt att införa en avgift för de personer som inte klarar av SFI efter två år, men som ändå vill fortsätta studera SFI.

Sverigedemokraterna Henrik Svensson m.fl. yrkar därför att kommunfullmäktige beslutar,

1. att en person får maximalt vara inskriven i SFI under en period av 24 månader utan att den personen behöver betala en avgift till Haninge kommun för sina SFI-studier.

2. att en person som vill vara inskriven i SFI efter att den personen har varit inskriven i SFI under en period av 24 månader måste betala en avgift till kommunen med 2 000 kr per månad den personen deltar i SFI. Dessa 2 000 kr i avgift per månad får inte betalas av kommunen genom försörjningsstöd.

Sverigedemokraterna i Haninge 2015-05-08.

Henrik Svensson

Kommunfullmäktigeledamot (SD)

Dnr GVN 2015/62

§ 90 Motion om effektivisering av kommunens verksamheter - SFI

Sammanfattning

I motion 2015-06-04 föreslår Henrik Svensson (SD):

att en person får maximalt vara inskriven i SFI under en period av 24 månader utan att den personen behöver betala en avgift till Haninge kommun för sina SFI-studier.

att en person som vill vara inskriven i SFI efter att den personen varit inskriven i SFI under en period av 24 månader måste betala en avgift till kommunen med 2000 kr per månad den personen deltar i SFI. Dessa 2000 kr i avgift per månad får inte betalas av kommunen genom försörjningsstöd.

Skollagen slår fast att utbildning inom svenska för invandrare ska vara avgiftsfri:

”Utbildningen ska vara avgiftsfri, om inte något annat följer av denna lag eller av föreskrifter som har meddelats med stöd av 3 kap. 21 §. Det får dock förekomma enstaka inslag som kan medföra en obetydlig kostnad för eleverna.”

Vidare klargör skollagen rätten för elever att fullfölja utbildningen och på vilken grund beslut kan tas om att utbildningen ska upphöra respektive återupptas efter beslut om upphörande:

”Den som har antagits till en kurs har rätt att fullfölja kursen.

Huvudmannen får dock besluta att utbildningen på kursen ska upphöra, om eleven saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller annars inte gör tillfredsställande framsteg.

/---/

Den vars utbildning i svenska för invandrare har upphört enligt andra stycket eller som frivilligt avbrutit sådan utbildning ska på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det.”

Huvudmannens rätt att fatta beslut om upphörande och återupptagande av utbildning är delegerad till rektor i delegationsordningen för gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden.

Bestämmelserna i skollagen finns fram till 2015-12-31 i 22 kap. Från och med 2016-01-01 ingår svenska för invandrare i kommunal vuxenutbildning och bestämmelserna finns därför i 20 kap.

I förordningen om vuxenutbildning regleras omfattningen av utbildningen i svenska för invandrare:

”24 § Riktvärdet för undervisningens omfattning i tid inom utbildning i svenska för invandrare är 525 timmar. Riktvärdet får överskridas eller underskridas beroende på hur mycket undervisning eleverna behöver för att uppnå de kunskapskrav som anges i kursplanen.”

I motionen hävdas ”att Haninge kommun passivt låter kostnaderna för SFI-undervisningen skena iväg”. Centrum Vux får ett ramanslag för all vuxenutbildning, inklusive SFI. Det har sedan 2005 ökat i mindre omfattning än vad som motsvarar tillströmningen av sökande. Detta har lett till att kommunens kostnad per erbjuden timme och studerande inom SFI har minskat från 43,51 år 2013 kronor till 37,71 kronor år 2015.

Förvaltningens synpunkter

Utbildningsförvaltningen bedömer att de förslag som framförs i motionen strider mot skollagens bestämmelser.

Underlag för beslut

- Motion – Effektivisering av kommunens verksamheter – SFI – 2015-06-04.

Förslag till beslut

1. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden överlämnar förvaltningens yttrande till kommunstyrelsen.

GVNAUs förslag till gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden
Enligt förvaltningens förslag.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens beslut

1. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden överlämnar förvaltningens yttrande till kommunstyrelsen.

Expedieras: Akt, kommunstyrelsen

Dnr SN 2015/129

§ 8 Svar på remiss – Motion från Henrik Svensson (SD) om effektivisering av kommunens verksamheter - SFI

Sammanfattning

Henrik Svensson (SD) har lämnat en motion den 8 maj 2015. Motionären föreslår effektivisera kommunens SFI-verksamhet genom att begränsa tiden för SFI-studier till 24 månader. Därefter är förslaget att undervisningen ska avgiftbeläggas med 2 000 kr/månad.

Kommunfullmäktige har bett socialförvaltningen och utbildningsförvaltningen att lämna synpunkter på motionärens förslag.

De förslag som ges i motionen bedöms inte som möjliga att genomföra. SFI-studier är avgiftsfria enligt skollagen. Skollagen ger rätt till elever att fullfölja utbildningen.

Underlag för beslut

- Svar på remiss – Motion från Henrik Svensson (SD) om effektivisering av kommunens verksamheter – SFI
- Motion från Henrik Svensson (SD) om effektivisering av kommunens verksamheter – SFI

Förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner svaret på remissen.
2. Svaret lämnas till kommunfullmäktige.

Arbetsutskottets förslag till socialnämnden

1. Enligt förslag.

Socialnämndens beslut

1. Socialnämnden godkänner svaret på remissen.
2. Svaret lämnas till kommunfullmäktige.

Expedieras: Akt

För verkställighet: Kommunfullmäktige

För kännedom: Helena Dahlin Kassé

Justerare

Utdragsbestyrkande

Svar på remiss – Motion från Henrik Svensson (SD) om effektivisering av kommunens verksamheter - SFI

Sammanfattning

Henrik Svensson (SD) har lämnat en motion den 8 maj 2015. Motionären föreslår effektivisera kommunens SFI-verksamhet genom att begränsa tiden för SFI-studier till 24 månader. Därefter är förslaget att undervisningen ska avgiftbeläggas med 2 000 kr/månad.

Kommunfullmäktige har bett socialförvaltningen och utbildningsförvaltningen att lämna synpunkter på motionärens förslag.

De förslag som ges i motionen bedöms inte som möjliga att genomföra. SFI-studier är avgiftsfria enligt skollagen. Skollagen ger rätt till elever att fullfölja utbildningen.

Underlag för beslut

- Svar på remiss – Motion från Henrik Svensson (SD) om effektivisering av kommunens verksamheter – SFI
- Motion från Henrik Svensson (SD) om effektivisering av kommunens verksamheter – SFI

Förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner svaret på remissen.
2. Svaret lämnas till kommunfullmäktige.

Siw Lideståhl
förvaltningschef

Anders Chronqvist
avdelningschef

Bakgrund

Lagrum slår fast att utbildning inom svenska för invandrare ska vara avgiftsfri och ger rätt för elever att fullfölja utbildningen.

Utbildningen kan upphöra enbart om eleven saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller annars inte gör tillfredsställande framsteg.

Bestämmelserna i skollagen finns fram till 31 december 2015 i 22 kap. Från och med 1 januari 2016 ingår svenska för invandrare i kommunal vuxenutbildning och bestämmelserna finns då i 20 kap.

Omfattningen av utbildningen i svenska för invandrare regleras i förordningen om vuxenutbildning § 24. Riktvärdet är 525 timmar. Riktvärdet får dock överskridas beroende av hur mycket undervisning eleven behöver.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom utvecklingsteamet i samråd med avdelningen vuxen.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen bedömer att förslagen om att sätta en tidsgräns för studierna samt avgiftsbelägga fortsatta studier efter att tidsgränsen passerat strider mot skollagens bestämmelser. Möjligheten för huvudman att besluta om att undervisning ska upphöra för elev som inte tillgodogör sig undervisningen finns redan.

En minoritet av Sfi-studerande, ca 10 % enligt uppskattningar gjorda hösten 2015, är aktuella för ekonomiskt bistånd. Om SFI-undervisningen skulle avgiftsbeläggas leder detta till förhöjda kostnader för försörjningsstöd.

Expedieras: Akt

För verkställighet: Kommunfullmäktige

För kännedom: Helena Dahlin Kassé

Motion från Henrik Svensson (SD) om förbättra skolelevers inläring och resultat

Sammanfattning

Henrik Svensson (SD) föreslår i rubricerad motion att kommunfullmäktige beslutar

1. att Haninge kommuns skolor i samråd med föräldrarna och eleverna ser till att föräldrarna och eleverna undertecknar ett skriftligt samtycke till att elevernas smartphones och surfplattor som medtages till skollektioner får inlåsas av läraren i ett speciellt skåp vid lektionens början och ges tillbaka till eleverna efter lektionens slut.
2. att undervisningstiden eleverna ges av Haninges kommuns skolor i ämnena matematik, biologi, fysik och kemi ökas med 20 %, även om det innebär att t.ex. elevernas antal studiedagar behöver minskas eller att elevernas skoldagar möjligen behöver förlängas något.

Motionen har remitterats till grund- och förskolenämnden samt till gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden. De båda nämnderna har tagit fram ett gemensamt yttrande som beslutades av grund och förskolenämnden 2015-10-21, § 117 och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden 2015-10-19, § 94.

Nämnderna skriver i sitt gemensamma yttrande angående den första punkten att alla elever ska ha en utbildning som präglas av trygghet och studiero och ibland kan de disciplinära åtgärder som finns i skollagen vidtas. Rektorn beslutar i dessa frågor och har en skyldighet att ta fram egna ordningsregler som exempelvis kan innehålla förbud mot att använda mobiltelefoner under lektionstid.

Gällande motionens andra punkt skriver nämnderna i sitt gemensamma yttrande att timplanen i matematik utökades nationellt fr.o.m ht-13. Timplanen anger ett minimum av undervisningstid och varje rektor kan genom beslut utöka timplanen utifrån behov. Studiedagar används för bl.a. kompetensutveckling för lärare och lärarnas årsarbetstid regleras i avtal.

Elevernas antal skoldagar regleras enligt Skolförordningen (2011:185).

Förvaltningens synpunkter

Kommunstyrelseförvaltningen har tagit del av nämndernas yttranden och vill förtydliga vad som regleras i lag.

Motionären föreslår i den första beslutspunkten att föräldrar och elever undertecknar ett skriftligt samtycke till att mobiltelefoner och surfplattor får låsas in av läraren. Rektor eller lärare får enligt Skollagen 5 kap. 22 § omhändertaga föremål som används på ett sätt som är störande för utbildningen.

I motionen avses en frivillig överenskommelse snarare än att omhändertaga föremål som används på ett störande sätt. Enligt Skollagens 2 kap. 10 § beslutar rektorn om sin enhets inre organisation och kommunstyrelseförvaltningen anser därför att det är en fråga som bör avgöras av respektive rektor. Att omhändertaga föremål som mobiltelefoner och surfplattor på frivillig basis innebär också ökat ansvar för kommunens skolor ur stöldskyddsperspektiv.

Motionens andra förslag till beslut innebär att undervisningstiden i vissa ämnen föreslås utökas. Som nämnderna skriver i sina yttranden finns regler kring timplan, lärarnas arbetstid och elevernas antal skoldagar. Eventuella beslut om utökande av timplan inom dessa förutsättningar fattas av rektor.

Kommunstyrelseförvaltningen föreslår mot bakgrund av de båda nämndernas yttranden samt ovan gjorda förtydliganden att motionen avslås.

Underlag för beslut

- Motion från Henrik Svensson (SD) om förbättra skolelevernas inlärning och resultat
- Grund- och förskolenämndens yttrande 2015-10-21, § 117.
- Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens yttrande 2015-10-19, § 94.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

1. Motionen avslås.

Bengt Svenander
Kommundirektör

Niklas Näslund
Kanslichef

Expedieras: Akt

För verkställighet:

För kännedom: Grund- och förskolenämnden, gymnasie- och
vuxenutbildningsnämnden

Förbättra skolelevernas inläring och resultat

Sedan flera år har det funnits en bred politisk uppslutning kring den strategi som ska lyfta Haninges skolresultat. Bakgrunden var de låga resultaten i Haninges skolor som gjorde att kommunen 2004 pekades ut som Sveriges sämsta skolkommun. Genom höga förväntningar på alla elever m.m. så ökade Haninges skolresultat från 2004 till 2007. Efter 2007 stagnerade utvecklingen och 2012 sjönk återigen resultaten i Haninge grundskolor.

I undersökningen "Bästa skolkommun 2014" utförd av Lärarförbundet hamnade Haninge kommun på 274:e plats där 290 kommuner ingick. Alltså, ett mycket dåligt resultat. De kriterier som låg till grund för undersökningen var: 1. Resurser till undervisningen, 2. Utbildade lärare, 3. Lärartäthet, 4. Friska lärare, 5. Lärarlöner, 6. Kommunen som avtalspart, 7. Andel barn i förskola, 8. Betygsresultat, genomsnittligt meritvärde i åk 9, 9. Betygsresultat i åk 9 i förhållande till förutsättningarna - Likvärdighetsindex, 10. Andel elever som är godkända i alla ämnen i åk 9, 11. Andel elever godkända i alla ämnen i förhållande till Likvärdighetsindex, 12. Andel elever som fullgör gymnasieutbildningen inom 4 år, 13. Andel elever som uppnår grundläggande behörighet för högskolestudier, 14. Övergång till högskolan.

Generellt i Sverige enligt Pisaundersökningarna är de svenska elevernas sämsta ämnen matematik och de tre naturorienterande ämnena biologi, fysik och kemi.

Sverigedemokraterna kommer motionera med åtgärder så att Haninge kommun kan ge sina elever, lärare och andra som jobbar inom skolan de bästa förutsättningarna för att kunna nå maximal framgång. Genom en rad enkla åtgärder kan elevernas lärande ökas och deras skolresultat förbättras.

En ny studie visar att mobilförbud i skolan ger högre betyg (<http://www.metro.se/nyheter/ny-studie-mobilforbud-i-skolan-ger-hogre-betyg/EVHoeq!C2SBbiHvIDAoE/>). I Sverige får läraren ta mobiltelefonen från en elev, men först när det har stört undervisningen.

Skolverkets rapport 378 från 2012 visar att för att öka skolelevernas kunskap i matematik bör en utökad undervisningstid ges så tidigt som möjligt (i årskurs 1-3) för att maximera elevernas matematikkunskaper. Genom att utöka tiden i de lägre årskurserna har eleverna i högre utsträckning möjlighet att utveckla en tidig begreppsförståelse och förståelse för beräkningsstrategier. I rapporten framkommer att det är just inom dessa förmågor samt när det gäller kunskap inom områdena taluppfattning och tals användning, geometri och algebra som de största bristerna finns för elever i årskurs 4.

Sverigedemokraterna Henrik Svensson m.fl. yrkar därför att kommunfullmäktige beslutar,

1. att Haninge kommuns skolor i samråd med föräldrarna och eleverna ser till att föräldrarna och eleverna undertecknar ett skriftligt samtycke till att elevernas smartphones och surfplattor som medtages till skollektioner får inlåsas av läraren i ett speciellt skåp vid lektionens början och ges tillbaka till eleverna efter lektionen är slut.

2. att undervisningstiden eleverna ges av Haninge kommuns skolor i ämnena matematik, biologi, fysik och kemi ökas med 20 %, även om det innebär att t.ex. elevernas antal studiedagar behöver minskas eller att elevernas skoldagar möjligen behöver förlängas något.

Sverigedemokraterna i Haninge 2015-05-26.

Henrik Svensson

Kommunfullmäktigeledamot (SD)

Dnr GFN 2015/121

§ 117 Motion om att förbättra skolelevs inläring och resultat

Sammanfattning

Henrik Svensson, Sverigedemokraterna, har i en motion till kommunfullmäktige, Förbättra skolelevs inläring och resultat, yrkat att kommunfullmäktige beslutar

” 1. att Haninge kommuns skolor i samråd med föräldrarna och eleverna ser till att föräldrarna och eleverna undertecknar ett skriftligt samtycke till att elevernas smartphones och surfplattor som medtages till skollektioner får inlåsas av läraren i ett speciellt skåp vid lektionens början och ges tillbaka till eleverna efter lektionens slut.

2. att undervisningstiden eleverna ges av Haninge kommuns skolor i ämnena matematik, biologi, fysik och kemi ökas med 20%, även om det innebär att t.ex. elevernas antal studiedagar behöver minskas eller att elevernas skoldagar möjligen behöver förlängas något.”

13.15.

Förvaltningens synpunkter

Utbildningsförvaltningen har tagit del av motionen och lämnar följande synpunkter:

1. Att Haninge kommuns skolor i samråd med föräldrarna och eleverna ser till att föräldrarna och eleverna undertecknar ett skriftligt samtycke till att elevernas smartphones och surfplattor som medtages till skollektioner får inlåsas av läraren i ett speciellt skåp vid lektionens början och ges tillbaka till eleverna efter lektionens slut.

Yttrande:

Alla elever ska ha en utbildning som präglas av trygghet och studiero. Lärare och elever ska arbeta förebyggande för att

studiemiljön ska vara god. Ibland är inte det tillräckligt - då kan skolan behöva vidta någon av de disciplinära åtgärder som finns i skollagen. Rektorn beslutar i dessa frågor och har en skyldighet att ta fram egna ordningsregler på skolan som exempelvis kan innehålla förbud mot att använda mobiltelefoner under lektionstid.

2. Att undervisningstiden eleverna ges av Haninge kommuns skolor i ämnena matematik, biologi, fysik och kemi ökas med 20 %, även om det innebär att t.ex. elevernas antal studiedagar behöver minskas eller att elevernas skoldagar möjligen behöver förlängas något.

Yttrande:

Timplanen i matematik utökades nationellt fr.o.m. ht-13 med 120 timmar. Haninge valde att fördela dessa timmar jämnt mellan F-6 och 7-9 vilket innebär att vi har en timplan i matematik med 660 timmar i F-6 och 360 timmar i åk 7-9. Timplanen anger ett minimum av undervisningstid och varje rektor kan genom beslut utöka timplanen utifrån behov. Studiedagar används för bl.a. kompetensutveckling för lärare och lärarnas årsarbetstid är enligt avtal.

Elevers antal skoldagar är reglerade enligt Skolförordning (2011:185)

2 § Läsåret ska ha minst 178 skoldagar och minst 12 lovdagar. Utöver skol- och lovdagarna får det inom läsåret läggas ut högst fem studiedagar för personalen. 3 § Läsåret ska börja i augusti och sluta i juni. Dagarna för höst- och vårterminens början och slut beslutas av huvudmannen.

Underlag för beslut

- Motion från Sverigedemokraterna KS 2015/273.

Förslag till beslut

1. Utbildningsförvaltningens förslag till yttrande godkänns och lämnas till kommunstyrelsen.

GFNAUs förslag till grund- och förskolenämnden

Enligt förvaltningens förslag.

Grund- och förskolenämndens beslut

1. Utbildningsförvaltningens förslag till yttrande godkänns och lämnas till kommunstyrelsen.

Expedieras: Akt, kommunstyrelseförvaltningen

Dnr GVN 2015/61

§ 94 Motion om att förbättra skolelevers inläring och resultat

Sammanfattning

Henrik Svensson, Sverigedemokraterna, har i en motion till kommunfullmäktige, Förbättra skolelevers inläring och resultat, yrkat att kommunfullmäktige beslutar

” 1. att Haninge kommuns skolor i samråd med föräldrarna och eleverna ser till att föräldrarna och eleverna undertecknar ett skriftligt samtycke till att elevernas smartphones och surfplattor som medtages till skollektioner får inlåsas av läraren i ett speciellt skåp vid lektionens början och ges tillbaka till eleverna efter lektionens slut.

2. att undervisningstiden eleverna ges av Haninge kommuns skolor i ämnena matematik, biologi, fysik och kemi ökas med 20%, även om det innebär att t.ex. elevernas antal studiedagar behöver minskas eller att elevernas skoldagar möjligen behöver förlängas något.”

Förvaltningens synpunkter

Utbildningsförvaltningen har tagit del av motionen och lämnar följande synpunkter:

1. Att Haninge kommuns skolor i samråd med föräldrarna och eleverna ser till att föräldrarna och eleverna undertecknar ett skriftligt samtycke till att elevernas smartphones och surfplattor som medtages till skollektioner får inlåsas av läraren i ett speciellt skåp vid lektionens början och ges tillbaka till eleverna efter lektionens slut.

Yttrande:

Alla elever ska ha en utbildning som präglas av trygghet och studiero. Lärare och elever ska arbeta förebyggande för att studiemiljön ska vara god. Ibland är inte det tillräckligt - då kan skolan behöva vidta någon av de disciplinära åtgärder som finns i skollagen. Rektorn beslutar i dessa frågor och har en skyldighet att

ta fram egna ordningsregler på skolan som exempelvis kan innehålla förbud mot att använda mobiltelefoner under lektionstid.

2. Att undervisningstiden eleverna ges av Haninge kommuns skolor i ämnena matematik, biologi, fysik och kemi ökas med 20 %, även om det innebär att t.ex. elevernas antal studiedagar behöver minskas eller att elevernas skoldagar möjligen behöver förlängas något.

Yttrande:

Timplanen i matematik utökades nationellt fr.o.m. ht-13 med 120 timmar. Haninge valde att fördela dessa timmar jämnt mellan F-6 och 7-9 vilket innebär att vi har en timplan i matematik med 660 timmar i F-6 och 360 timmar i åk 7-9. Timplanen anger ett minimum av undervisningstid och varje rektor kan genom beslut utöka timplanen utifrån behov. Studiedagar används för bl. a. kompetensutveckling för lärare och lärarnas årsarbetstid är enligt avtal.

Elevers antal skoldagar är reglerade enligt Skolförordning (2011:185) - 2 § Läsåret ska ha minst 178 skoldagar och minst 12 lovdagar. Utöver skol- och lovdagarna får det inom läsåret läggas ut högst fem studiedagar för personalen. 3 § Läsåret ska börja i augusti och sluta i juni. Dagarna för höst- och vårterminens början och slut beslutas av huvudmannen.

Underlag för beslut

- Motion från Sverigedemokraterna KS 2015/273.

Förslag till beslut

1. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden överlämnar förvaltningens yttrande till kommunstyrelsen.

GVNAUs förslag till gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden
Enligt förvaltningens förslag.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens beslut

1. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden överlämnar förvaltningens yttrande till kommunstyrelsen.

Expedieras: Akt, kommunstyrelseförvaltningen

Motion från Henrik Svensson (SD) om kommunalt pris och utmärkelse till medborgare som har agerat med civilkurage

Sammanfattning

I en motion från Henrik Svensson (SD) vill Sverigedemokraterna att kommunfullmäktige beslutar att kommunstyrelsen löpande under varje år utser mellan 6 till 12 personer som har agerat med civilkurage. De utvalda personerna är antingen vem som helst som har agerat med civilkurage inom kommunens geografiska område eller någon kommuninvånare som har agerat med civilkurage var som helst i världen. Var och en av dessa personer ska motta en penningssumma på 2 500 kr och en skriftlig utmärkelse på valfritt kommunfullmäktige. Kommunstyrelsen ska även försöka få dessa personers namn och dåd publicerade i lokaltidningen "Mitt i Haninge".

Förvaltningens synpunkter

Kommunstyrelseförvaltningen instämmer i att det är viktigt att uppmärksamma personer som på olika sätt genom rådiga ingripanden eller andra insatser tar ett samhällligt och medmänskligt ansvar som medborgare och har agerat med civilkurage.

Polisen har genom åren delat ut medaljer för rådiga insatser där medborgare genom mod och civilkurage har hjälpt medmänniskor i nöd eller andra utsatta situationer. Södertörns brandförsvarsförbund har på samma sätt delat ut priser till personer som gjort rådiga insatser i samband med olyckor eller bränder. Sådana förtjänta personer uppmärksammas inte med kalendermässig regelbundenhet utan mer utifrån vilka händelser och ageranden som inträffar.

Även kommunen delar ut priser i olika kategorier för att uppmärksamma när någon har bidragit till värdefulla insatser. Begreppet civilkurage nämns inte uttryckligen i reglerna för de olika priserna. Oberoende av hur man definierar begreppet kan förvaltningen konstatera att det för att bli pristagare förutsätter att personen eller gruppen besitter en stor portion personligt mod, stor företagsamhet och initiativförmåga. Exempel på priser är

jämställdhetspriset, mångfaldspriset, årets idrottsledare och årets seniorinsats. Exempler kan göras fler.

Kommunstyrelseförvaltningen konstaterar att konkurrensen om kommunens ekonomiska och andra resurser är hård. Kommunfullmäktige avväger behov mot resurser i varje års Mål och budget. Förvaltningen bedömer inte att det är realistiskt att införa fler kommunala priser på det sätt som föreslås i motionen. Det skulle kräva en inte oväsentlig administration för att löpande inhämta kunskap om vilka potentiellt berömvärda insatser som sker samt värdera dem för att komma fram till vilka som bör belönas officiellt. Förvaltningen bedömer att det är tillräckligt med de insatser som polisen, brandförsvarsförbundet och kommunen själv redan gör.

Underlag för beslut

Motionen.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

1. Motionen avslås.

Bengt Svenander
Kommundirektör

Niklas Näslund
Kanslichef

Expedieras: Akt

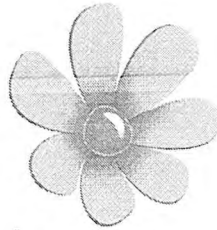
För verkställighet:

För kännedom:

2015-06-26

Diarienumr

KS 2015/310

Sverigedemokraterna

Kommunalt pris och utmärkelse till medborgare som har agerat med civilcourage

Vi, Sverigedemokraterna i Haninge kommun, har inlämnat motioner med syfte att öka tryggheten för Haningeborna. Motionerna har gällt patrullerande ordningsvakter, utökad belysning, undervisningsmaterial till skolorna och anställning av jourhavande medmäniskor.

Sverigedemokraterna i Haninge är inte nöjda med tillståndet i kommunen förrän alla Haningebor känner sig trygga. Som ett led i detta arbete vill Sverigedemokraterna i Haninge att kommunen ska stimulera de goda krafter som finns inom många människor. Kommunstyrelsen ska bestämma och utse personer som har agerat med civilcourage. Det står naturligtvis kommunstyrelsen fritt att delegera uppgiften att ta reda på vilka som har agerat med hjältemod, och lämpliga kandidater kan bl.a. sökas i register för polisanmälningar och i Södertörns tingsrätts domar.

Sverigedemokraterna slår vakt om alla människors lika värde. Vi som parti kommer bekämpa all slags brottslighet och alla främmande idéer som förtrycker människor i allmänhet och kvinnor i synnerhet. Västerländska demokratiska värden såsom frihet och jämlikhet samt en humanistisk människosyn är vad som ska råda i Sverige och följaktligen även i Haninge.

Sverige är ett fantastiskt land fyllt med fantastiska medborgare. Människor i Sverige har under generationer byggt upp en samhörighet där vi verkligen bryr oss om varandra och tar hand om varandra. Denna trygghet och samhörighet är hotad genom den splittringspolitik som regerande partier för och som har förts i riksdagen. Men Sverigedemokraterna kämpar för att bevara den svenska identiteten och det svenska kulturarvet för att Sverige ska vara ett lika fantastiskt land i framtiden också.

Sverigedemokraterna Henrik Svensson m.fl. yrkar därför att kommunfullmäktige beslutar,

att Haninge kommunstyrelse ska löpande under varje år utse mellan 6 till 12 personer som har agerat med civilcourage. De utvalda personerna är antingen vem som helst som har agerat med civilcourage inom kommunens geografiska område eller någon kommuninvånare som har agerat med civilcourage var som helst i världen. Var och en av dessa personer ska motta en penningssumma på 2 500 kr och en skriftlig utmärkelse på valfritt kommunfullmäktigemöte. Kommunstyrelsen ska även försöka få dessa personers namn och då publicerade i lokaltidningen "Mitt i Haninge".

Sverigedemokraterna i Haninge 2015-06-18.

Henrik Svensson

Kommunfullmäktigeledamot (SD)

Återrapportering av Klimatmiljonen 2015

Sammanfattning

Miljönämnden beslutade 2014-12-10, § 90, att tilldela kommunstyrelseförvaltningen, kultur- och fritidsförvaltningen, stadsbyggnadsförvaltningen och utbildningsförvaltningen medel från Klimatmiljonen 2015 för att genomföra åtgärder som bidrar till att uppfylla Haninge kommuns klimat- och energistrategi. Förvaltningarna har på olika sätt redovisat hur de tilldelade medlen använts. En sammanfattning av dessa redovisas i det bifogade tjänsteutlåtandet.

Förvaltningens synpunkter

Kommunstyrelseförvaltningen anser att förvaltningarna använt de tilldelade medlen för de avsedda ändamålen. Projekten testresenär Vega, utbildning av kockar och miljöbiblioteket som ännu inte använt hela den tilldelade summan kommer att komplettera sin redovisning till klimat- och miljöstrategen under 2016.

Underlag för beslut

- Miljönämndens beslut 2014-12-10, § 90
- Tjänsteutlåtande 2016-01-29 – Återrapportering av Klimatmiljonen 2015

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. Återrapporteringen av Klimatmiljonen 2015 godkänns.

Bengt Svenander
Kommundirektör

Peter Jemtbring
Näringslivs- och
utvecklingsdirektör

Förvaltning
Kommunstyrelseförvaltningen

Avdelning/Enhet
Samhällsutvecklingsavdelningen

Handläggare
Frida Nordström, klimat- och miljöstrateg

Dokumenttyp
Recit

Datum
2016-02-09

Diarienummer
KS 2015/606

Sida
2 (2)

Expedieras: Akt

För verkställighet: KSF

För kännedom: Samtliga nämnder, Tornberget och Haninge
Bostäder

MN: 23 /2014

§ 90 Klimatmiljonen 2015 – bilaga 40.14

Sammanfattning

Kommunfullmäktige beslutade vid sitt sammanträde den 9 juni 2014 att tilldela miljönämnden 1000 tkr ("Klimatmiljonen") som nämnden har att fördela till kommunens förvaltningar och bolag för åtgärder i enlighet med Klimatstrategin. Medel ur klimatmiljonen kan beviljas för åtgärder som i enlighet med Haninge kommuns Klimatstrategi främjar hållbar livsstil, hållbara transporter och resande, energieffektivisering, utbildningsinsatser, framtagande av kunskapsunderlag och kommunikation samt investeringar.

10 ansökningar om totalt 3 765 600 SEK har inkommit. Kommunstyrelseförvaltningen har baserat på äskandena och miljönämndens riktlinjer för prioritering tagit fram ett förslag till fördelning av Klimatmiljonen.

Kommunstyrelseförvaltningen har tagit fram villkor för beviljande av medel ur klimatmiljonen för att åtgärder som bäst stämmer överens med andemeningen i klimat- och energistrategin ska genomföras. Villkoren innebär att åtgärden ska ha förväntad klimatnytta/energieffektiviseringspotential, resultatet av åtgärden ska redovisas samt att åtgärden ska uppfylla minst ett av tre kriterier:

- Investeringen ska ha en medellång pay-off tid
- Kostnaden för åtgärden ska bedömas vara rimlig i förhållande till förväntat resultat.
- Innehålla ett stort mått av nytänkande

I beslut om tilldelning prioriteras projekt som vänder sig till barn och unga, som syftar till kunskapsuppbyggnad och som påverkar medborgares och anställdas beteende i en mer klimatsmart riktning. Även projekt som har finansiering utöver klimatmiljonen är prioriterade. Projekt som tidigare tilldelats medel från klimatmiljonen beviljas inte ytterligare medel. Medel tilldelas inte heller projekt som kan antas ingå i den ordinarie budgetramen.

Underlag för beslut

- Inbjudan att söka medel ur klimatmiljonen 2015
- TJUT förslag till fördelning av klimatmiljonen 2015
- Sammanställning av ansökningar till klimatmiljonen 2015
- Ansökan Kollektivåkandet Vega KSF
- Ansökan Ännu godare och miljövänligare mat KSF
- Ansökan Webmöteteknik KSF
- Ansökan Belysning i kommunhuset KSF
- Ansökan Klimatodling och miljöbibliotek KoF
- Ansökan Energisparåtgärder/utredning SBF
- Ansökan Kremima UBF
- Ansökan Skönare, grönare gårdar UBF

- Ansökan Miljövänlig ruttplanering ÄF
- Ansökan Insamlarna ÄF

Förslag till beslut

Miljönämnden beslutar

1. Kommunstyrelseförvaltningen, samhällsutveckling tilldelas 200 tkr för testresenärprojekt i Vega.
2. Kommunstyrelseförvaltningen till delar 120 tkr för utbildning av kommunens kockar med syftet att öka andelen vegetabilier i menyerna. I utbildningssatsningen är äldreförvaltningens kockar prioriterade.
3. Kommunstyrelseförvaltningen, serviceavdelningen tilldelas 160 tkr för inköp av teknik som möjliggör webbmöten och webbmötesutrustning till ett av kommunhusets sammanträdesrum.
4. Kultur- och fritidsförvaltningen tilldelas 90 tkr för att inrätta en miljöavdelning i biblioteket i Jordbro.
5. Stadsbyggnadsförvaltningen tilldelas 130 tkr som delfinansiering av en komprimator för sorterat avfall.
6. Utbildningsförvaltningen tilldelas 100 tkr som bidrag för uppbyggande av Kremima.
7. Utbildningsförvaltningen tilldelas 200 tkr för att öka kunskapen om kretslopp, biologisk mångfald och klimat genom att anlägga odlingslotter på förskolans gårdar.

Handlingarna läggs på miljönämndens arbetsutskotts bord.

Miljönämndens arbetsutskotts förslag till beslut

Arbetsutskottet hänskjuter ärendet till miljönämnden utan eget ställningstagande

Miljönämnden beslutar enligt förvaltningens förslag.

Miljönämndens beslut

Miljönämnden beslutar

1. Kommunstyrelseförvaltningen, samhällsutveckling tilldelas 200 tkr för testresenärprojekt i Vega.

2. Kommunstyrelseförvaltningen till delar 120 tkr för utbildning av kommunens kockar med syftet att öka andelen vegetabilier i menyerna. I utbildningssatsningen är äldreförvaltningens kockar prioriterade.
3. Kommunstyrelseförvaltningen, serviceavdelningen tilldelas 160 tkr för inköp av teknik som möjliggör webbmöten och webbmötesutrustning till ett av kommunhusets sammanträdesrum.
4. Kultur- och fritidsförvaltningen tilldelas 90 tkr för att inrätta en miljöavdelning i biblioteket i Jordbro.
5. Stadsbyggnadsförvaltningen tilldelas 130 tkr som delfinansiering av en komprimator för sorterat avfall.
6. Utbildningsförvaltningen tilldelas 100 tkr som bidrag för uppbyggande av Kremima.
7. Utbildningsförvaltningen tilldelas 200 tkr för att öka kunskapen om kretslopp, biologisk mångfald och klimat genom att anlägga odlingslotter på förskolans gårdar.

Expedieras: Akt

För verkställighet: KSF, KoF, SBF, UBF

För kännedom: ÄOF, Frida Nordström, Berit Pettersson

Återrapportering av Klimatmiljonen 2015

Sammanfattning

Miljönämnden beslutade 2014-12-10, § 90, att tilldela kommunstyrelseförvaltningen, kultur- och fritidsförvaltningen, stadsbyggnadsförvaltningen och utbildningsförvaltningen medel från Klimatmiljonen 2015 för att genomföra åtgärder som bidrar till att uppfylla Haninge kommuns klimat- och energistrategi. Förvaltningarna har på olika sätt redovisat hur de tilldelade medlen använts och nedan följer en sammanfattning.

Kommunstyrelseförvaltningen, samhällsutvecklingsavdelningen, tilldelades 200 tkr för testresenärsprojekt Vega. Syftet med projektet var att uppmuntra Vegas nya invånare att redan från inflyttning välja klimatsmarta färdssätt. De tilltänkta samarbetsparterna SL och trafikverket hoppade av samarbetet och därför har testresenärsprojektets omfattning blivit mindre än först planerat. 253 stycken specialdesignade månadskort har beställts från SL. Genom utlottning och vid första spadtaget fick sammanlagt 112 nyinflyttade personer i Vega ett månadskort samt information om utbyggnaden av kollektivtrafiken i den nya stadsdelen. Resterande månadskort kommer att delas ut under 2016. Av det tilldelade beloppet återstår 40 tkr som kommer att användas till att köpa in ytterligare accesskort som delas ut under 2016. En enkätundersökning kommer att genomföras för att följa upp projektets effekt.

Kommunstyrelseförvaltningen tilldelades 120 tkr för utbildning av kommunens kockar i syfte att öka andelen vegetabilier i menyerna. Under 2015 genomfördes två heldagsutbildningar för kockar inom äldreomsorgen. Utbildningssatsningen har resulterat i en mer hållbar meny och en ökad andel ekologiska inköp. Av de tilldelade medlen återstår 60 tkr som kommer att användas till ytterligare fyra utbildningstillfällen som är inbokade under våren 2016.

Kommunstyrelseförvaltningen, serviceavdelningen, tilldelades 160 tkr för inköp av teknik som möjliggör webbmöten och webbmötesutrustning till ett sammanträdesrum i kommunhuset. Under 2015 har serviceavdelningen köpt in teknik så att medarbetare i Haninge kan stå värd för webbmöten.

Webbmöten kan hållas med en internetansluten dator, smartphone eller läsplatta. Det finns möjlighet att hålla fyra olika webbmöten samtidigt och de så kallade webbrummen bokas via Outlook. Sammanträdesrummet Dalarö har iordningställts så att det kan användas för webbkonferens. Under hösten 2015 hölls mer än 20 webbmöten och serviceavdelningen ser en ökad efterfrågan.

Kultur- och fritidsförvaltningen tilldelades 90 tkr för att inrätta en miljöavdelning i biblioteket i Jordbro. I maj 2015 invigdes miljöbiblioteket. Besökare kan nu med sitt vanliga lånekort låna ny litteratur inom områdena biologisk mångfald, vatten, energi & klimat, livsmedel samt konsumtion & återvinning, men också lappar, håvar, trädgårdsredskap för barn m.m. Från och med våren 2016 ska en elcykel finnas till utlåning. Av de tilldelade medlen återstår 26 tkr som kommer att användas för inköp av ett akvarium eller mer utlåningsmaterial.

Stadsbyggnadsförvaltningen tilldelades 130 tkr som delfinansiering av en komprimator för sorterat avfall för att minska avfallstransporterna. Sedan komprimatorn installerades på Anläggargvägen har tömningsfrekvensen sjunkit från en gång per vecka till en gång per åttonde vecka. De klimatpåverkande utsläppen från dessa transporter har minskat i samma grad, det vill säga med närmare 90 %.

Utbildningsförvaltningen tilldelades 100 tkr som bidrag för uppbyggande av Kremima. Kremima står för kreativa miljöer och material och är ett koncept där förskolan använder återbruksmaterial i skapande- och lärandeprocesser. Under 2015 har verksamheten satsat på att kontakta företag i närområdet för samarbete kring spill- och restmaterial. Tretton företag har på regelbunden basis lämnat material som sedan förädlats och använts ute i förskolor och på plats på Kremima som utbildningsmaterial. I verksamheten har det hållits workshops och öppna hus i syfte att utbilda pedagoger i hur de kan arbeta med återbruksmaterial ute på förskolorna samt vikten av att vi i förskolan är med och bidrar till minskat avfall och arbetar för ett hållbart samhälle.

Utbildningsförvaltningen tilldelades 200 tkr för att öka kunskapen om kretslopp, biologisk mångfald och klimat genom att anlägga odlingslotter på gårdarna i Handens förskoleenhet. En trädgårdmästare från miljöverkstan anställdes under en period för att bland annat arrangera odlingsträffar med pedagoger och barn. Trädgårdsmästaren inventerade också förskolegårdarna för att se vilka förbättringar och inköp som behövdes göras för att komma igång med odlingarna. Genom projektet har barnen fått positiva erfarenheter av odling samt en ökad förståelse för naturens kretslopp och människans påverkan på klimatet. I diskussioner med barnen har även frågor som giftspridning och samspelet mellan människa och miljö fångats upp. Hela odlingsprojektet har dokumenterats och resulterat i en odlingsbok "Skönare, Grönare, Gårdar". Boken kommer att delas ut till barn och föräldrar på förskolorna i Handen, till förskolorna i övriga Haninge kommun och till miljöverkstan.

Kommunstyrelseförvaltningens synpunkter

Kommunstyrelseförvaltningen anser att förvaltningarna använt de tilldelade medlen för de avsedda ändamålen. Projekten testresenär Vega, utbildning av kockar och miljöbiblioteket som ännu inte använt hela den tilldelade summan kommer att komplettera sin redovisning till klimat- och miljöstrategen under 2016.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. Återrapporteringen av Klimatmiljonen 2015 godkänns

Projekt: En frisk generation

Sammanfattning

Projektet ”En frisk generation” bedrivs under perioden 2013-04-01 – 2016-05-31 av Haninge kommun i samverkan med insamlingsstiftelsen ”En frisk generation”. Projektet riktar sig till barn i årskurs 2 och deras familjer och syftar till att åstadkomma en sundare och roligare livsstil särskilt hos barnfamiljer i områden med begränsade resurser. Projektet bedrivs med en särskild metodik som på ska utvärderas av Karolinska institutet. Totalt under perioden 2013 – 2015 har 448 personer deltagit från 124 familjer vid 374 aktivitetstillfällen. Totalt har familjerna fått prova på ett trettiotal olika idrotts- och friluftaktiviteter.

Förvaltningens synpunkter

Efter en del initiala svårigheter har projektet fått allt fler deltagare. Koordinatorerna, som anlitas av Haninge kommun, har dock inte hunnit förankra projektet hos föreningslivet, idrottsorganisationer med flera i den utsträckning som varit avsett beroende på att de själva tvingats driva de olika aktivitetsspassen i enlighet med metodiken. Vidare har inte fler än två skolor kunnat erbjudas metodiken på grund av tidsbrist. Kommunstyrelseförvaltningen har haft diskussioner med stiftelsen kring dessa frågor och stiftelsen har nu ändrat på metodiken.

Kommunstyrelseförvaltningen bedömer att den reviderade metodiken bör öppna för ett bättre samarbete med föreningslivet och andra frivilliga organisationer samtidigt som fler elever på sikt kommer att kunna erbjudas metoden inom nuvarande kostnadsram. För att detta ska möjliggöras på bästa sätt är kommunstyrelseförvaltningen överens med kultur- och fritidsförvaltningen om att verksamheten ”En frisk generation” bör utföras av kultur- och fritidsförvaltningen och att kommunen upprättar ett nytt treårsavtal med stiftelsen ”En frisk generation”. Ett avtal kommer även att upprättas mellan de båda förvaltningarna för att reglera ansvar och budget för den kommande treårsperioden.

Underlag för beslut

- Kommunstyrelseförvaltningens skrivelse 2016-02-12, "Projekt: En frisk generation"
- Årsberättelse 2015
- Förslag revidering av En frisk generation Haninge ht 2015
- Rapport dec 2014
- Samarbetsavtal en frisk generation

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar:

1. Kommunstyrelseförvaltningen ges i uppdrag att upprätta ett nytt treårigt samarbetsavtal med stiftelsen "En frisk generation" utifrån den reviderade metodiken.

Bengt Svenander
Kommundirektör

Peter Jemtbring
Näringslivs- och
utvecklingsdirektör

Expedieras: Akt

För verkställighet: Kommunstyrelseförvaltningen

För kännedom: Kultur- och fritidsnämnden, grund- och
förskolenämnden

Enheten för strategisk planering
Berit Pettersson

Projekt: En frisk generation

Sammanfattning

Projektet "En frisk generation" bedrivs under perioden 2013-04-01 – 2016-05-31 av Haninge kommun i samverkan med insamlingsstiftelsen "En frisk generation". Projektet riktar sig till barn i årskurs 2 och deras familjer och syftar till att åstadkomma en sundare och roligare livsstil särskilt hos barnfamiljer i områden med begränsade resurser. Projektet bedrivs med en särskild metodik som ska utvärderas av Karolinska institutet. Totalt under perioden 2013 – 2015 har 448 personer deltagit från 124 familjer vid 374 aktivitetstillfällen. Totalt har familjerna fått prova på ett trettiotal olika idrotts- och friluftaktiviteter.

Efter en del initiala svårigheter har projektet fått alltfler deltagare. Koordinatorerna, som anlitas av Haninge kommun, har dock inte hunnit förankra projektet hos föreningslivet, idrottsorganisationer med flera i den utsträckning som varit avsett beroende på att de själva tvingats driva de olika aktivitetsspassen i enlighet med metodiken. Vidare har inte fler än två skolor kunnat erbjudas metodiken på grund av tidsbrist. Kommunstyrelseförvaltningen har haft diskussioner med stiftelsen kring dessa frågor och stiftelsen har nu ändrat på metodiken.

Kommunstyrelseförvaltningen bedömer att den reviderade metodiken bör öppna för ett bättre samarbete med föreningslivet och andra frivilliga organisationer samtidigt som fler elever på sikt kommer att kunna erbjudas metoden inom nuvarande kostnadsram. För att detta ska möjliggöras på bästa sätt är kommunstyrelseförvaltningen överens med kultur- och fritidsförvaltningen att verksamheten "En frisk generation" bör utföras av kultur- och fritidsförvaltningen och att kommunen upprättar ett nytt treårsavtal med stiftelsen "En frisk generation". Ett avtal kommer även att upprättas mellan de båda förvaltningarna för att reglera ansvar och budget för den kommande treårsperioden.

Bakgrund

Kommunstyrelsen beslutade 2013-04-22, § 105, att ingå ett samverkansavtal med insamlingsstiftelsen "En frisk generation" (EFG) för perioden 2013-04-01 – 2016-05-31. Avtalet upphör utan föregående uppsägning vid den tidpunkten.

Syftet med samarbetet mellan kommunen och EFG har varit att hitta ett sätt att förbättra människors hälsa genom att i tidig ålder uppmuntra barn och deras familjer till en sundare och roligare livsstil. Målet har varit att öka livskvaliteten, förbättra familjesammanhållningen och minska utanförskapet hos barnfamiljer i områden där resurserna kan vara begränsade. De deltagande familjerna skulle få inspiration och verktyg för att på egen hand fortsätta att odla en sund livsstil samt att stärka familjebanden genom ökad samvaro och interaktion.

Projektperioden 2013 – 2015

Samarbetet har bedrivits i projektform och i enlighet med EFGs metodik. Haninge kommun har stått för en koordinatortjänst med uppdrag att driva och samordna programmet samt för lokaler, mat och en del kostnader för utrustning. EFG har givit stöd och vägledning till koordinatören. Tjänsten har varit placerad på kommunstyrelseförvaltningen, enheten för strategisk planering.

EFGs metodik har riktat sig till barn i årskurs 2 och deras familjer. De har erbjudits ett tvåtimmarspass i grupp med olika fysiska aktiviteter och gemensam middag en gång per vecka. Varje söndag har också en entimmasaktivitet med frukt erbjudits. En gång per år har en större helgaktivitet, som till exempel skidresa, arrangerats. Erbjudandet har omfattat två år per elev med familj.

Resultatet av verksamheten visar att sedan projektets start 2013 och till och med 2015 har totalt 448 personer deltagit från 124 familjer. Totalt har 374 aktivitetstillfällen hållits, sex skidresor samt två familjelopp. Enbart under 2015 har projektet haft 233 deltagare från 60 familjer och 228 aktivitetstillfällen. Totalt har familjerna fått prova på ett trettiotal olika idrotts- och friluftaktiviteter.

Kommunstyrelseförvaltningens överväganden

Efter en del initiala svårigheter i projektets etableringsfas så har under 2015 intresset för projektet ökat kraftigt vilket syns på deltagarsiffrorna. Deltagande familjer har varit mycket nöjda och även kontakter med rektorerna på berörda skolor, Vikingskolan och Höglundaskolan, visar att även skolan varit positiva till utfallet.

Stiftelsen EFG har ännu inte kunnat mäta effekter av projektet utan har under 2015 påbörjat en utvärdering tillsammans med Karolinska institutet. Utvärderingen omfattar kvalitativ undersökning, hälsotester samt hälsoekonomiska aspekter. Slutligen ska kostnadseffektiviteten i verksamheten bedömas. Om Haninge kommun fortsätter att delta i verksamheten så kommer det att finnas resultat och effekter för kommunen om drygt två år.

Koordinatorerna (koordinatortjänsten är uppdelad på två halvtider) har haft i uppdrag att informera om projektet, rekrytera familjer, ansvara för kontakter med skolor, föreningar, samt att planera och genomföra aktiviteter. Med den tillströmning som blivit till projektet har koordinatorerna tvingats lägga mycket tid på att genomföra aktiviteterna. Det betyder att de inte har hunnit, i den utsträckning som varit önskvärd, att arbeta med kontakter med föreningslivet, idrottsorganisationer med flera. Avsikten med projektet har varit att dessa i större utsträckning ska stå för olika aktiviteter och också via projektet kunna intressera barn och ungdomar för sina verksamheter. Kommunstyrelseförvaltningen anser att möjligheten att föreningsliv och idrottsorganisationer kan involveras mer i verksamheten är en förutsättning för att metodiken ska kunna tas in som en ordinarie verksamhet.

Kommunstyrelseförvaltningen har haft diskussioner med kultur- och fritidsförvaltningen och utbildningsförvaltningen om projektet, resultat och alternativ. Slutsatsen har varit att om kommunen ska bedriva ett folkhälsoarbete riktat mot barn och unga (Mål 1. God folkhälsa) så har nu en metod testats som efter de inledande åren börjar ta form. Att starta alternativa metoder eller former tar lång tid utan att vi vet om dessa får något annat utfall. Genom att fortsätta metodiken som EFG erbjuder så kommer kommunen att kunna ingå i den utvärdering som Karolinska institutet ska göra av effekterna.

Metodiken EFG riktar sig framförallt till barn i utsatta områden eller förhållanden. De hitintills representerade skolorna har elever som hör till den gruppen. Av det totala antalet elever i årskurs 2 i dessa skolor har metodiken nått ungefär en tredjedel av samtliga elever i årskurs 2. Kommunstyrelseförvaltningen har gjort ett enkelt överslag och bedömer att om samtliga elever i utsatta områden eller förhållanden skulle erbjudas metodiken EFG och lika stor andel skulle delta som i de aktuella skolorna behöver projektet mer än fördubblas med nuvarande metodik.

Kommunen har därför fört diskussioner med stiftelsen om att kunna ändra metodiken för att möjliggöra för koordinatorerna att frigöra tid för att arbeta mer mot föreningsliv, idrottsorganisationer och kommunal verksamhet samt kunna erbjuda fler elever i kommunen motsvarande metodik. Förslag har nu lämnats från stiftelsen om en ändrad metodik som möjliggör att koordinatorerna kan arbeta mer långsiktigt med att få in fler frivilliga

organisationer, kunna sprida resultatet till fler och också nå fler elever med familjer.

Kommunstyrelseförvaltningen bedömer att den reviderade metodiken bör öppna för ett bättre samarbete med föreningslivet och andra frivilliga organisationer samtidigt som fler elever på sikt kommer att kunna erbjudas metoden inom nuvarande kostnadsram. För att verksamheten ska få en naturlig hemvist är kommunstyrelseförvaltningen och kultur- och fritidsförvaltningen överens om att verksamheten bör utföras av kultur- och fritidsförvaltningen. Kultur- och fritidsnämnden ansvarar för det idrottspolitiska arbetet samt kontakter med föreningslivet och är därför en naturlig hemvist för metoden. Metoden som sådan är en del av kommunens folkhälsoarbete och kommer därvid att ha en tydlig koppling till kommunstyrelsens strategi att 1.3 Stödja och samordna ett strategiskt sätt samt utveckla metoder för kommunens strategiska folkhälsoarbete.

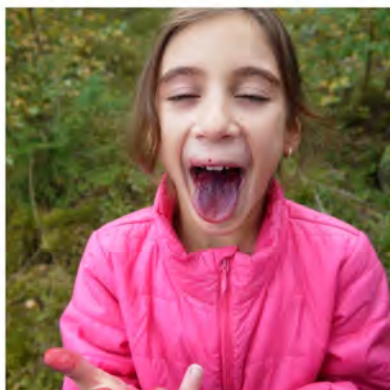
Ett avtal kommer att upprättas mellan de båda förvaltningarna som reglerar ansvar och budget för perioden 2016-07-01 – 2019-06-30. Verksamheten finansieras, i likhet med de tre tidigare åren, inom kommunstyrelsens budgetram.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar:

1. Kommunstyrelseförvaltningen ges i uppdrag att upprätta ett nytt treårigt samarbetsavtal med stiftelsen En frisk generation utifrån den reviderade metodiken.

En frisk generations årsberättelse - Haninge 2015

En frisk generation uppdrag:

”Vi hjälper barn och deras familjer att hitta drivkraften till en aktiv livsstil”

Bakgrund:

En frisk generation kan skapa förutsättningarna för att Sverige ska ha världens friskaste barn, oavsett etnisk bakgrund eller andra förutsättningar. En frisk generation grundades 2011 på ett initiativ av H.K.H. Prins Daniel tillsammans med Karolinska Institutet, privata företag och intresseförbund. Verksamheten syftar till att skapa långsiktiga och gångbara metoder för att förbättra folkhälsan genom att hjälpa kommuner att implementera fysiska aktiviteter för barnfamiljer som bor i områden med begränsade resurser. Nyckeln till framgång ligger i att skapa nya mötesplatser för personer från olika kulturer och att engagera hela familjen genom att motivera, entusiasmera och förändra deltagarnas vardag och på detta sätt skapa möjlighet till verklig förändring och en mer hälsosam och aktiv livsstil.

2015- året i korthet:

Under året som har gått har En frisk generation fått tillökning av Helsingborg som 2016 kommer att implementera En frisk generation. I dag ingår Haninge, Helsingborg, Kungsbacka och Södertälje kommun i En frisk generation. Under 2016 är vårt mål att rekrytera minst fem nya kommuner. Tillsammans med professor Mai-Lis Hellenius vid Karolinska Institutet har vi genomfört det första steget av tre i den vetenskapliga utvärderingen av En frisk generation. Under året som gick fick vi besök av vår beskyddare H.K.H. Prins Daniel vid två tillfällen. Under 2015 har alla våra kommuner tillsammans arrangerade totalt 658 aktivitetstillfällen och det har resulterade i 16.450 aktivitetstimmar. I våra verksamheter deltog 676 personer fördelat på 188 familjer. Familjer från Haninge och Södertälje besökte Idrottens dag i Haga parken, vilket var en mycket uppskattad aktivitet. Totalt sprang över 100 barn Prins Daniels lopp. Prins Daniel besökte vårt tält och pratade med barn och föräldrar. I alla våra kommuner arrangerade vi vårt mycket populära familjelopp. Nu ser vi fram emot ett nytt och spännande år med En frisk generation. Under året har vi också arbetat med att involvera fler personer att engagera sig som funktionärer i verksamheten. Detta är mycket viktigt och värdefullt för verksamheten eftersom grupperna växer och tillsammans med funktionärerna kan vi leverera bra kvalitet på aktiviteterna. Under 2016 kommer vi att fokusera på att ta fram ett funktionärsprogram som vi avser att implementera i våra kommuner under våren 2016. Inför 2016-års rekrytering avser vi att revidera En frisk generations metod.

Tidig start för ett hälsosamt liv

Tidiga insatser ses som samhällsekonomiskt lönsamma i ett barns liv och kan ge stora effekter på hälsan. Den typen av insats är den mest kraftfulla investeringen ett samhälle kan göra, med vinster som mångfaldigt överstiger den ursprungliga insatsen.

Brist på fysisk aktivitet ligger bakom nästan tolv procent av alla dödsfall i Sverige. Den genomsnittliga siffran för världen är nio procent. Det visar en världsomspännande kartläggning av dödsfall kopplade till fysisk aktivitet som organisationen Global Observatory for Physical Activity har genomfört. Barn behov av fysisk aktivitet för att främja god hälsa och förebygga sjukdomar är större än hos den vuxna befolkningen. Många internationella studier visar också att pojkar generellt är mer fysisk aktiva än flickor. Nästan två tredjedelar av alla barn och ungdomar är inte tillräckligt fysisk aktiva ur hälsosynpunkt och når inte upp till rekommendationen om 60 minuters fysisk aktivitet per dag.

En frisk generations mål är att öka kunskapen om hur viktigt det är att röra på sig och att äta hälsosamt. Vi har direktkontakt med barnfamiljer i områden där resurser kan vara begränsade. En frisk generation kombinerar fysisk aktivitet med kunskap och motivation för att förbättra barnfamiljers attityder till kost och fysisk aktivitet. Inom En frisk generation står glädje, engagemang, drivkraft och energi i centrum.

Det ska vara roligt och enkelt att vara fysiskt aktiv och äta hälsosamt. I dag blir det mycket stillasittande i skolan, på arbetet och på fritiden. Dessutom äter många för mycket onyttiga livsmedel. Därför är det viktigt att föräldrar stimulerar och motiverar sina barn att röra på sig och att äta rätt. Barn som får uppleva hur roligt det är att röra på sig tidigt i livet kommer med största sannolikhet fortsätta med det även senare i livet.

Utvärdering har tagit fart:

Under 2015 har utvärderingen av En frisk generation tagit fart. Vårt samarbetet med Karolinska Institutet och Mai-Lis Hellenius är mycket framgångsrikt. Under 2015 genomfördes en kvalitativ undersökning av verksamheten tillsammans med Ipsos och som genomfördes under hösten. Syftet med den kvalitativa undersökningen var att ta reda föräldrar, politiker och rektorers attityder till En frisk generations verksamheten. Dessutom var syftet att undersökningen också skulle ge oss kunskap och tips på hur vi kan optimera verksamheten. Totalt genomförde Ipsos 3 fokusgrupper och 11 djupintervjuer. En sammanfattning av resultatet från undersökningen visade att:

En frisk generation är ett positivt och uppskattat projekt enligt samtliga tillfrågade. Även bland de som har valt att tacka nej och de som har hoppat av väcker En frisk generation i huvudsak positiva associationer.

De främsta fördelarna med En frisk generation uppfattas vara;

- ✓ Möjligheten att komma igång och röra på sig och få möjlighet att prova på ett brett utbud av varierande aktiviteter.
- ✓ Att ledarna är inspirerande och engagerade, som uppmuntrar och stöttar på ett prestigelöst och ödmjukt sätt.
- ✓ Vänder sig till alla som vill vara med och bygger på att föräldrar och barn gör saker tillsammans.
- ✓ Utgår från ett helhetstänk som inkluderar rörelse, hälsosamma matvanor och gemenskap mellan barn och familjer.

En frisk generation skapar värde och nytta genom att bidra till;

- ✓ Goda levnadsvanor och såväl fysisk som psykisk hälsa.
- ✓ Psykosocial utveckling och integration mellan familjer, individer, grupper, kulturer, kön, åldrar etc.

Under hösten har vi även fått en doktorand knuten till verksamheten, Frida Losell. Hennes utbildning kommer att ske vid Karolinska Institutet. Professor Mai-Lis Hellenius är hennes huvudhandledare. Från och med sommaren 2016 kommer Frida att påbörja utvärderingen för att undersöka om det finns några kliniska effekter på de familjer som deltar i En frisk generation i Haninge kommun. Familjer som deltar i En frisk generation och familjer i en kontrollgrupp kommer att erbjudas att delta. Insamling av hälsodata kommer att göras vid tre tillfällen under ett år och då kommer hälsoundersökningar att genomföras på vårdnadshavare och barn i Haninge kommun. Det tredje steget i utvärderingen planeras att genomföras tillsammans med professor Peter Lindgren från Örebro Universitet. Syftet med tredje steget är att räkna på de hälsoekonomiska effekterna av steg 1 och 2. Till forskningen har Karolinska Institutet fått två anslag. Utvärderingen fick ett stort anslag på drygt 2 miljoner kronor från Skandia Liv och ett lägre anslag från Hjärt- och Lungfonden.

Haninge- En ökning med 100 % fler deltagare

Under 2015 har intresset ökat för En frisk generation i Haninge kommun. Under våren när nya familjer rekryterades var det fler som tackade ja till att delta jämfört med året innan, närmare bestämt en ökning på 100%. Utvecklingen är mycket positiv och det är vi mycket glada för, men inte förvånade. Av erfarenhet vet vi att det tar ett tag för ny verksamheten att etablera

En frisk generation

Årsberättelse 2015- Haninge kommun

sig och därför är det mycket viktigt att tänka långsiktigt när en kommun implementerar nya verksamheter. Under året som har gått har flera värdefulla samarbeten med idrottsföreningar vuxit och vi har haft stor spridning på de olika idrotterna. Under året har vi kunnat erbjuda totalt 20 olika idrotter för våra familjer. Några exempel är ridning, Zumba, basket, fotboll, skridskor och orientering.

Skidresa och familjeloppet- Uppskattade aktiviteter för familjerna

Förutom den ordinarie verksamheten erbjöds familjer som gick sitt andra år en tre-dagar lång skidresa till Ramundberget. Resan genomfördes tillsammans med Snösäker och Friluftsförbundet. Det var en mycket uppskattad resa och gav familjerna många härliga minnen. För alla deltagare som gick sitt första år erbjöds en skidresa över en dag till Romme. Syftet med skidresor är att ge deltagarna en möjlighet att få prova skidåkning, få ta del av en annan del av landet och ta del av "typisk Svenska kultur". Totalt har 95 personer fått möjlighet att åka skidor. Under våren genomförde vi för andra året vårt fartfyllda familjeloppet som gick av stapeln i det vackra naturområdet Rudan. Totalt var det 350 personer som sprang familjelopp. Alla som sprang fick varsin vattenflaska och frukt. Dessutom fick alla barn en medalj. Efter loppet fanns det möjlighet att prova på olika idrotter som representerades av lokala föreningar.

Viktigt arbete för verksamheten

Under året har vi också arbetat med att involvera fler personer att engagera sig som funktionärer i verksamheten. Vi har noterat att de funktionärer som blir varaktiga är familjer som tidigare varit deltagare, och som vill fortsätta att vara aktiva i En frisk generation. Därför har vi under 2015 börjat fråga de familjer som snart avslutar sitt deltagande om det finns intresse att stanna som funktionärer. Hittills har det gett ett positivt resultat. Under våren genomfördes ett samarbete med socialförvaltningen i form av föräldrastödet ABC för föräldrarna i Höglundaskolan. Detta föll mycket väl ut och var en väldigt uppskattad insats från både föräldrar, skola och från socialförvaltningens sida. Vid höstterminens start erbjöds alla familjer som påbörjade sitt andra år i En frisk generation ett kick-off läger i Norrtäljes skärgård. Syftet med lägret var att inspirera och motivera familjerna att fortsätta vara lika aktiva sitt andra år i En frisk generation. Familjerna erbjöds roliga och lustfyllda aktiviteter som t.ex. yoga, paddling, föreläsningar och mycket annat roligt. Under hösten 2015 genomförde Ipsos, undersökningsbyrå, en kvalitativ undersökning på uppdrag av En frisk generation och Karolinska Institutet. Målet med fokusgrupper och djupintervjuer var att ta reda på föräldrar, politiker och rektorers attityder till En frisk generation. Alla tillfrågade föräldrars associationer till En frisk generation var mycket positiva. Dessutom framkom det att En frisk generation bidrar till att föräldrarna och barn känner sig inkluderande och vi bidrar till minskad känsla av utanförskap. Om En frisk generation är en del av att skapa starka, friska och glada individer har vår önskan gått i uppfyllelse. Vi ser fram emot ett nytt och spännande år i Haninge. Under 2016 kommer vi att ha mycket fokus på forskning, utvärdering och lustfyllda aktiviteter. Dessutom kommer vi att fokusera ännu mer på att slussa ut de deltagare som slutar i verksamheten till lokala idrottsföreningar.

En frisk generation

Årsberättelse 2015- Haninge kommun

Sammanfattning 2015:

Antal lopp: 2, totalt har 400 personer sprungit loppen.
Skidresor: 3, totalt har 95 personer fått möjlighet att åka skidor
Antal aktivitetstillfällen: 228
Antal aktivitetstimmar: 5 700 timmar
Antal deltagare: 233
Antal familjer: 60
Antal måltidstillfällen: 228
Samarbeten med föreningar: 20
Medial om En frisk generation: 10 artiklar och två TV-inslag

Sammanställning 2013- 2015 Haninge:

Totalt antal deltagare: 448
Totalt antal familjer: 124
Totalt antal aktivitetstillfällen: 374
Totalt antal aktivitets timmar: 9 350 timmar
Totalt antal skidresor: 6
Familjelopp: 2

EN FRISK GENERATION

Förslag på reviderad modell- Haninge kommun

Bakgrund:

I höstas började 1102 barn grundskolan i Haninge kommun. Enligt beräkningar och statistik från utanförskapets pris, Skandia, kommer 141 av dem hamna utanför samhället senare i livet. 2. 074. 000. 000 kr, så mycket har utanförskapet kostat Haninge när de 141 barnen fyllt 65 år. Och då finns inte den största kostnaden med den som de drabbade får betala. Med tidiga insatser kan vi förebygga och motverka utanförskapet.

Tidiga insatser i ett barns liv kan ge stora effekter och ses därmed som samhällsekonomiskt lönsamma. Den typen av insatsen är de mest kraftfulla investeringar ett samhälle kan göra, med vinster som mångfaldigt överstiger den ursprungliga insatsen, Den orättvisa hälsan: Om socioekonomiska skillnader i hälsa och livslängd (M. Rostila & S. Toivanen).

I dag dör var tionde av motionsbrist i Sverige. Det visar en världsomspännande kartläggning av dödsfall kopplade till fysisk aktivitet som organisationen Global Observatory for Physical Activity. 11,8 procent av alla dödsfall i Sverige hör ihop med att människor rör sig för lite, enligt undersökningen. Den genomsnittliga siffran för världen är nio procent. Nyligen publicerade siffror visar att mindre än hälften, 49 %, av flickorna i Stockholm stad motionerar inte alla. En rapport från Rädda Barnen har visat att barnen väljer bort idrott därför att föräldrarna inte har råd.

I slutrapporten "Closing the Gap in a Generation" konstaterar WHO:s oberoende kommission för hälsans sociala bestämningsfaktorer. Den så kallade Marmotkommissionen, att "ojämlikhet i hälsa går att undvika, eftersom den har sin grund i de förhållanden under vilka människor växer upp, lever, arbetar och åldras och de system som tillämpas för att hantera sjukdomar". Kommissionen lämnade tre rekommendationer för minskad ojämlikhet i hälsa:

- 🍏 **Förbättra förutsättningarna för människors dagliga liv.**
- 🍏 **Angrip den ojämna fördelningen av makt, pengar och resurser.**
- 🍏 **Mät och förstå problemet och bedöm effekterna av åtgärder.**

En frisk generation:

Sedan hösten 2013 har Haninge implementerat En frisk generations metod i kommunen. Under 2015 har totalt 232 personer fördelat på 66 familjer deltagit och sedan start har drygt 450 personer deltagit i En frisk generation. Under 2015 har En frisk generation erbjudit 228 aktivitetstillfällen och totalt har familjerna fått möjlighet att prova drygt 30 olika aktiviteter. Insamlingsstiftelsen En frisk generation strävar efter att motivera människor som bor i områden där resurser kan vara begränsade att hitta drivkraften till ett aktivt liv. En frisk generation vill förbättra barnfamiljers förutsättningar att leva ett långt och friskt liv. En frisk generation har från och med hösten 2015 påbörjat den vetenskapliga utvärderingen tillsammans med Karolinska Institutet och professor Mai-Lis Hellenius. Utvärderingen är mycket viktig för att kvalitetssäkra, optimera och utveckla verksamheten. Att ta del av attityder till verksamheten från deltagare, politiker

och skolläda samt att kostnadsberäkna effekterna av kommunernas investeringar i En frisk generation. Forskningen är indelad i tre steg.

Steg 1: Under hösten 2015 genomförde IPSOS en kvalitativ studie på uppdrag av En frisk generation och Karolinska Institutet. Totalt genomfördes 11 djupintervjuer och totalt 3 fokusgrupper. Totalt ingick 31 personer i den kvalitativa undersökningen, varav 26 föräldrar och 5 intressenter (politiker, rektorer). Utöver den kvalitativa undersökningen har Kungsbacka genomfört en enkätutvärdering. Nedan följer resultat från IPSOS. Återkommande ord från intressenterna från den kvalitativa undersökningen är:

Citat från skolläda och politiker i Haninge:

"En frisk generation vill skapa en helhet kring kost och rörelse för barn och familjer. Tanken på att förändra livsvillkoren och integrationstanken är något som ligger i tiden, och som är värdefullt för de man når." Intressent Haninge

"Det är ett problem i hela samhället att vi rör på oss för lite och äter fel. Det vill En frisk generation göra något åt, och de gör det på ett sätt som bygger på inspiration istället för pekpinna eller skuld." Intressent Haninge

"Det är viktigt att visa att det inte bara skapar värde på individnivå, utan att det även kan sprida sig till andra klasser, skolor, syskon osv. Hur kan man nå fler utan att tappa i kvalitet och hur får man de goda vanorna att hålla i sig? Det är sådant man måste fundera på när man långsiktigt lägger upp och söker stöd för verksamheten." Intressent Haninge

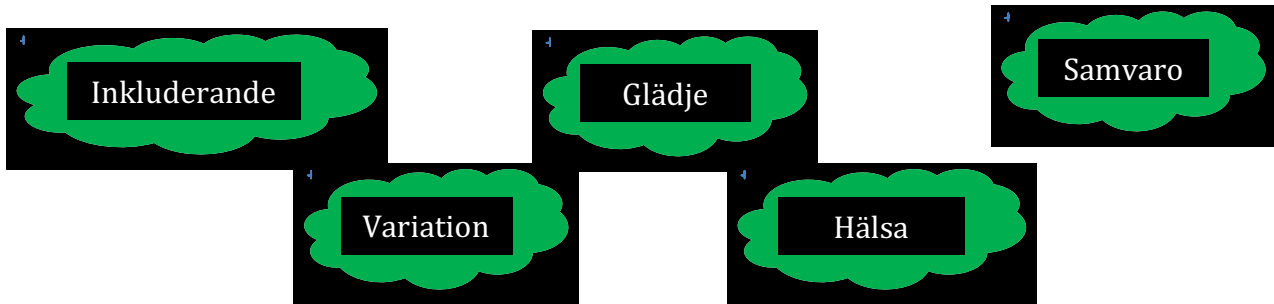
"En frisk generation är en professionell och kompetent organisation med ett intressant koncept som kan leda till att de som inte rör på sig börjar göra det. Tillsammans med andra verksamheter som bedrivs, ex fotbollen och basketerna, tar de också ett stort socialt ansvar." Intressent Haninge

"En stor fördel är att En frisk generation inte är sorterande, utan att alla kan vara med, lite likt Korpens värdegrund, och inte som i en del andra idrottsföreningar där man sorterar tidigt." Intressent- Södertälje

Vad tycker deltagarna?

Återkommande ord från våra deltagare är:

"Att lära känna de andra familjerna. Att få prova på många olika sporter."

"Det sociala umgänget med de andra familjerna, och bra för våra barn som inte har några aktiviteter andra aktiviteter."

"Att få komma ut som familj, prova på många olika aktiviteter som vi aldrig hade haft möjlighet till annars. Att våga prova olika saker. Mer självförtroende att kunna klara olika saker"

"Hälsotillstånd och hälsostatus blivit mycket bättre sedan vi började i En frisk generation."

"Det ger bättre kondition och man får chans att se om barnen fastnar för någon speciell sport. Det är alltid peppande och positiva ledare som ger extra energi. Dessutom är det positivt att det är nära till träningen så det behövs varken busskort eller bil." Deltagare- Haninge

"Social sammanhållning, bra lära känna barn och föräldrar i klassen och alltid mycket bra stämning. MIDDAG EFTER PASSET! Att göra aktiviteter tillsammans med familjen. Jag skulle inte åka och träna själv och lämna barnen hemma. Ledarna har löst saker på ett enkelt och bra sätt." Deltagare

" För vår son har det varit till stor hjälp att våga, våga ta plats i gruppen och våga testa på olika saker. Det är sällan vuxna och barn gör saker tillsammans på det här sättet och att umgås över familjegränserna är nyttigt." Deltagare- Haninge

Steg 2: Andra steget i den vetenskapliga utvärderingen som En frisk generation planerar att genomföra i Haninge kommun kommer att startas under våren 2016. Nu vill vi ta reda på vilka fysiska effekter metoden har på deltagare som deltar i En frisk generation och jämföra mot barnfamiljer som inte deltar i En frisk generation. Totalt kommer vi att genomföra hälsotester på föräldrar och barn vid tre tillfällen: vid start, efter 6 månader och efter 1 år.

Steg 3: Det sista steget i utvärderingen kommer att vara att undersöka de hälsoekonomiska aspekter och kostnadseffektiviteten från steg 1 och 2.

Förslag på reviderad modell av En frisk generation

Bakgrund/ analys:

I dag erbjuder En frisk generation barnfamiljer kostnadsfria aktiviteter under två år. Under första året erbjuds deltagarna två aktiviteter i veckan, en vardagsaktivitet och en helgaktivitet. Närvaron på våra aktiviteter är högre på vardagsaktiviteterna än på helgaktiviteterna. Vi upplever att deltagare är mer motiverade under första året och att deltagarna kommer på vardagsaktiviteterna i större utsträckning. Under andra året erbjuds deltagarna aktiviteter en dag i veckan, lördag eller söndag. Under andra året har vi en del avhopp. Avhoppet kan förklaras av:

- 🍏 att familjer har hittat aktiviteter som de vill fortsätta med på egen hand
- 🍏 att de fått drivkraft att fortsätta aktivera sig på egen hand

IPSOS undersökning visar att det är mycket sällan familjer slutar/ hoppar av En frisk generation på grund av att vi inte kan leverera lustfyllda och roliga aktiviteter. Däremot finns det familjer som slutar på grund att de saknar motivation till att ändra sina vanor. Våra erfarenheter och resultat från fokusgrupperna visar att det är svårt att motivera familjerna att komma på helgerna. Majoriteten av de kommunerna som i dag implementerar En frisk generation har sagt att de gärna vill utvidga verksamheten till fler skolor. Med nuvarande modell är det svårt att utöka verksamheten. Om vi däremot reviderar modellen och aktiverar fler funktionärer är det möjligt att tillgodose kommunernas önskemål om att utöka verksamheten till fler skolor så att fler familjer omfattas av vår verksamhet.

Reviderad modell av EFG:

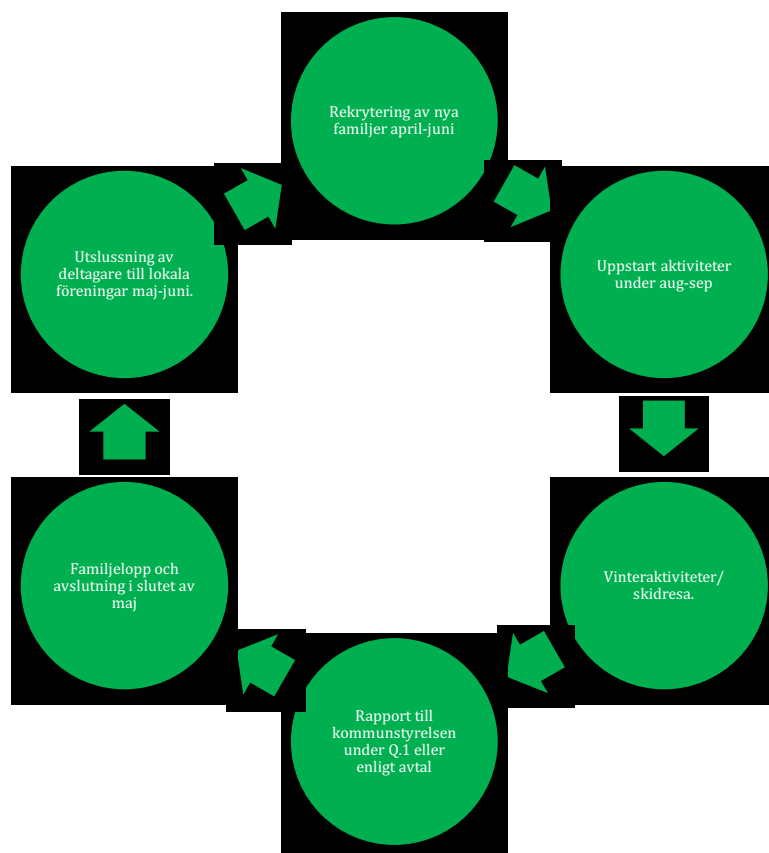
Mot bakgrund av ovanstående har En frisk generations styrelse beslutat att vi ska revidera modellen. Syftet med att revidera modellen är att verksamheten då kan erbjuda fler familjer att vara med i En frisk generation när verksamheten kan implementeras i fler skolor i kommunerna. Vi föreslår att vi erbjuder barnfamiljer lustfyllda aktiviteter under ett år i fortsättningen. Det är viktigt att kvantiteten inte ökar på bekostnad av verksamhetens kvalitet. Följande upplägg föreslås:

- 🍏 Rekrytering av blivande årskurs 2 under april-juni. Alla familjer erbjuds att delta i En frisk generation under ett år. Efter ett år kommer vi att slussa ut deltagarna till befintliga föreningar i kommunen.
- 🍏 I varje kommun kommer En frisk generation att kunna erbjuda ca 2-5 skolor att implementera modellen. Från aug - maj arrangerar En frisk generation aktiviteter två gånger i veckan. Totalt erbjuds varje grupp ca 80 aktivitetstillfällen per år. Alla aktiviteter ska inspirera till att: öka den fysiska aktiviteten, skapa sunda matvanor och att stärka den psykosociala hälsan. Sista vardagen i varje månad kommer familjerna att serveras en god och nyttig måltid. På helgerna serveras alltid frukt i samband med aktiviteten.

- 🍏 Under vintersäsongen ska stiftelsen arrangera en skidresa över en dag till en närliggande skidort så att deltagarna kan prova att åka skidor. Endast deltagare som har hög närvaro på våra aktiviteter ges möjlighet att åka med. Antal platser kommer vara begränsade.
- 🍏 I varje kommun arrangerar stiftelsen varje vår ett familjelopp. Familjeloppet är gratis och samtliga barnfamiljer i kommunerna är välkomna att delta.
- 🍏 Efter ett år med En frisk generation kartläggs vilka aktiviteter som deltagarna gillar och vilka föreningar som de är intresserade att fortsätta i. Koordinatorerna kommer aktivt att hjälpa deltagarna att komma i kontakt med föreningar
- 🍏 Koordinatorernas arbetsuppgifter i kommunen blir främst att:
 - rekrytera familjer, skolor och föreningar.
 - planera och schemalägga aktiviteter.
 - utbilda och rekrytera ledare/ funktionärer.
 Koordinatorer kvalitetssäkrar aktiviteterna och ledarna. Koordinator hjälper även familjerna att komma i kontakt med föreningar och att slussa ut deltagarna till egna aktiviteter i föreningslivet.
- 🍏 Familjer som vill fortsätta i En frisk generation ytterligare ett år ska erbjudas plats i de nya grupperna.
- 🍏 Föräldrar och äldre syskon erbjuds i större utsträckning möjlighet att utbilda sig till ledare för En frisk generation.

Nedan kan ni se En frisk generations förslag på implementeringen av den nya modellen.

Rapport Haninges kommunstyrelse december 2014

Innehåll:

En frisk generations uppdrag	1
Händelserikt år i Haninge	2
Ny skola i Haninge	3
Fortsatt samarbete med Vikingaskolan	3
Maten, ett populärt inslag	4
Vad händer under våren 2015	4
Året som gått med En frisk generation	5

Rapport Haninges kommunstyrelse december 2014

En frisk generation uppdrag:

”Vi hjälper barn och deras familjer att hitta drivkraften till en aktiv livsstil”

Bakgrund:

En frisk generation, EFG, kan skapa förutsättningarna för att Sverige ska ha världens friskaste barn, oavsett etnisk bakgrund eller andra förutsättningar.

EFG grundades 2010 på ett initiativ av H.K.H. Prins Daniel tillsammans med Karolinska Institutet, privata företag och intresseförbund. Verksamheten syftar till att skapa långsiktiga och gångbara metoder för att förbättra folkhälsan genom att hjälpa kommuner att implementera fysiska aktiviteter för barnfamiljer som bor i områden med begränsade resurser. Nyckeln till framgång ligger i att skapa nya mötesplatser för personer från olika kulturer och att engagera hela familjen genom att motivera, entusiasmera och förändra deltagarnas vardag och på detta sätt skapa möjlighet till verklig förändring och en mer hälsosam och aktiv livsstil.

Hälsa har ett starkt samband med den socioekonomiska situationen då barn i socialt mindre gynnade grupper har en sämre hälsa än andra. Den riskfaktor som betyder mest för hälsan och bidrar till ökad risk för de flesta folkhälsoproblem är låg socioekonomisk situation. (Socialstyrelsen (2001) Barn och ungdomars hälsa). Aktuell forskning från Hjärt- Lungfondens befolkningsstudie SCAPIS visar bl.a. att hjärt- kärlsjukdom är mer än dubbelt så vanligt och diabetes mer än tre gånger så vanligt bland boende i ekonomiskt mindre välbeställda områden. Tydliga skillnader i övervikt och fetma förekommer mellan olika socioekonomiska områden. Förekomsten av övervikt kan variera från 2 % överviktiga barn i resursstarka områden till 25 % överviktiga barn i resurssvaga områden.

Fysisk inaktivitet är den fjärde största orsaken till för tidig död. I "Folkhälsopolitisk rapport 2010" beräknades de samhällsekonomiska kostnaderna för fysisk inaktivitet uppgå till drygt 6 miljarder kronor per år. Fysisk aktivitet och god kosthållning enkla verktyg för att motverka fysisk och psykisk ohälsa. Det yttersta ansvaret för att barn ska bli mer aktiva ligger hos föräldrarna. Därför är det viktigt att erbjuda föräldrar stöd och rätt verktyg för hur de kan motivera sig själva och sina barn att välja en aktiv livsstil.

En frisk generations uppdrag, att jobba för bättre hälsa i resurssvaga områden

EFGs mål är att öka livskvaliteten, förbättra familjesammanhållningen och minska utanförskapet hos barnfamiljer i områden där resurserna kan vara begränsade.

När EFG träffar familjemedlemmar, när kontakt med nya föreningar tas, när EFG träffar lärare, när EFG träffar skolledare präglas mötena av våra värdeord:

GLÄDJE- Glädje är det långsiktiga resultatet av allt vi gör.

DRIVKRAFT- Vi är och har drivkraft. Vi hjälper andra att hitta sin drivkraft.

GEMENSKAP- Våra aktiviteter genomsyras av en gemenskap. Vi stärker familjer.

PÅ RIKTIGT- Allt vi gör är faktabaserat. Vi är tydliga och enkla.

Ett händelserikt år i Haninge

Under det gångna året har EFG knutit många nya kontakter med föreningar och andra intressenter. Många av dessa kontakter har lett till spännande och roliga aktiviteter för våra deltagande familjer. Nedan finner ni några höjdpunkter från årets aktiviteter i Haninge.

- 🍏 Idrottens Dag i Haga parken. Barn och föräldrar hade möjlighet att pröva mer än 40 aktiviteter ex. Amerikansk fotboll, segling, ridning, basket, casting, cricket m.m. Alla barn fick möjlighet att springa Prins Daniels lopp. Under dagen var TV4 på plats och de intervjuade en familj från Haninge. TV4 intervjuade också Prins Daniel om hans engagemang för barn och idrott. Prinsen talade varmt om EFG.

<http://www.tv4.se/nyhetsmorgon/klipp/prins-daniel-det-%C3%A4r-helt-fantastisk-att-se-hur-de-springer-med-leenden-p%C3%A5-l%C3%A4pparna-2963460>

<http://www.tv4.se/nyhetsmorgon/klipp/prins-daniel-oroas-%C3%B6ver-att-barn-sitter-stilla-och-stirrar-p%C3%A5-sk%C3%A4rmar-2963442>

<http://www.tv4.se/nyhetsmorgon/klipp/prins-daniels-unga-l%C3%B6pare-p%C3%A5-idrottsfest-i-hagaparken-2963421>

- 🍏 Ridning på Vendelsö ridskola. På sportlovet fick barn och vuxna möjlighet att pröva att rida och lära sig hur man tar hand om hästar.
- 🍏 I mars erbjöds familjerna från Vikingaskolan en resa till Romme Alpin. Där fick de möjlighet att pröva åka slalom. Vi fick uppleva många skratt i backen.
- 🍏 Familjerna har fått möjlighet att spela basket med Thomas Cooks från basketakademin från Fredrika Bremergymnasiet. Basket har varit en mycket uppskattad aktivitet.
- 🍏 Familjerna i Höglundaskolan och Vikingaskolan har under hösten haft förmånen att lära sig kampsport av Taekwandoklubben Viking från Jordbro. Två unga killar/ ledare från klubben fick tack vare samarbetet möjlighet att utveckla sina ledaregenskaper.
- 🍏 Under hösten fick alla deltagande familjer möjlighet att upptäcka Haninges vackra friluftsområde Rudan. Scouterna lärde familjerna vad de ska göra om de

går vilse i skogen. Alla familjer har fått möjlighet att lära sig vilka svampar man kan och inte kan äta.

- 🍏 Vi har erbjudit familjerna i Vikingsakolan matlagingskurs. Syftet med kursen är att föräldrar och barn ska få en ökad kunskap om kostens betydelse för deras hälsa och att göra barnen mer delaktiga i matlagningen.
- 🍏 Förutom ovanstående aktiviteter har familjerna fått möjlighet att pröva boxning, yoga, innebandy, dans, Friskis & Sveltis och fotboll m.m.
- 🍏 Sedan i augusti 2014 har EFG arrangerat drygt 60 aktiviteter i Haninge kommun

En ny skola- Höglundaskolan

Under våren 2014 tillfrågade EFG Höglundaskolan i Jordbro om de var intresserade att samarbeta med EFG. Höglundaskolan ligger i ett område som är i ett stort behov av att stärka föräldrarollen och att stärka folkhälsan. Majoriteten av barnen är i större utsträckning behov av en meningsfull fritid. En stor andel av föräldrarna är helt fysiskt inaktiva. Under våren 2014 tackade Höglundaskolan ja till ett samarbete och under våren började vi rekrytera familjer. Intresset har varit mycket stort från de tillfrågade familjerna och rekryteringen har gett mycket bra resultat.

Sammanfattning rekrytering, Höglundaskolan:

- 🍏 Totalt tillfrågades 76 familjer i årskurs 1 om att delta i EFG med start till ht 2014. Alla föräldrar fått skriftlig information med efterföljande telefonsamtal.
- 🍏 55 familjer var positivt till att delta
- 🍏 18 familjer började i EFG
- 🍏 Totalt deltar 76 personer i EFG
- 🍏 25 familjer tackade nej till att delta
Ex. på orsaker varför familjer inte deltar i EFG;
 - flytt
 - redan många aktiviteter
 - språksvårigheter
 - en stor andel familjer fick vi inte tag på p.g.a att telefonnumret inte fungerade
 - tiderna passade inte familjen

Fortsatt samarbete i Vikingaskolan

I Vikingaskolan ser vi att en stor andel barn är överviktiga och många barn har diagnoser. Därför behöver vi lägga ner extra fokus på pedagogiken för att entusiasmera deltagarna och för att involvera hela familjen. I Vikingaskolan försöker vi att stärka barnens självförtroende och deras tilltro till sin egen förmåga. Vi ser redan nu att många barn tar för sig mer och vågar vara mer aktiva på våra aktiviteter.

Sammanfattning, rekrytering Vikingaskolan:

- 🍏 Totalt tillfrågades 68 familjer i årskurs 1 om att delta i EFG med start till ht 2014
Alla föräldrar har fått skriftlig information med efterföljande telefonsamtal.
- 🍏 25 familjer var positivt till att delta
- 🍏 14 familjer var inte intresserade
- 🍏 13 familjer har börjat i EFG
- 🍏 Totalt deltar 40 personer i EFG
- 🍏 55 familjer tackade nej till att delta i EFG
Ex. på orsaker varför familjer inte deltar i EFG;
 - 4 familjer hade flyttat
 - 10 familjer hade redan många aktiviteter
 - 4 familjer hade språksvårigheter
 - 14 familjer hade inte fungerande telefonnummer
 - 10 familjer sa ja, men dök aldrig upp

Maten-ett populärt inslag

Maten är en uppskattad del av våra aktiviteter. Även om aktiviteten är huvuddelen i vår verksamhet, spelar maten en viktig roll. Vi vill lära deltagarna att äta efter kostcirkeln och enligt tallriksmodellen. Det innebär att måltiden består av grönsaker och hälsosamma livsmedel och frukt. På helgerna serveras frukt i samband med våra aktiviteter.

Vad händer under våren 2015?

Vi har fört en första diskussion med Brandbergsskolan om att börja samarbeta med dem från och med höstterminen 2015

I januari kommer familjer från Vikingskolan åka tre dagar till Ramundberget för att åka skidor.

Familjer från Vikinga- och Höglundaskolan kommer att åka till Romme Alpin och pröva att åka slalom.

Ett antal barn kommer att få möjlighet att åka till Stadium Summer Camp i Norrköping. Under våren kommer vi att erbjuda föräldrar i Jordbro att delta i en utbildning som heter ABC, Alla Barn i Centrum vars syfte är att stärka föräldrarollen.

Vi hoppas även på fortsatta fina och roliga samarbeten med lokala Idrotts- och Friluftsföreningar

Lägg på minnet!

Vi kommer att upprepa förra årets succé, familjeloppet. Mer än 300 deltagare sprang familjeloppet förra året. Den 30 maj kommer En frisk generation att arrangera ett kostnadsfritt familjelopp för alla barnfamiljer i Haninge. Hoppas att vi ses där!

Året som gått med EFG:

Så här säger Peter Lindvall, 9 år, om EFG:

Vad tycker du om EFG?

- Man blir glad av EFG och det är jättekul!

Vad är bäst med EFG?

- Svårt att säga vad som är bäst, allt är kul.

Vilka aktiviteter har varit bäst?

- Det har varit roligast med basket och boxning!

Har det påverkat din fam. På något sätt att vara med i EFG?

- Förut gick vi på museum och sådant, men nu har vi varit ute i skogen och gjort saker där vi rör på oss mer.

**Tack Haninge kommun för att ni gör det möjligt för familjer
att välja en aktiv livsstil och stärka familjebanden!**

Samarbetsavtal

Mellan Haninge kommun, 212000-0084, ("Kommunen") och Insamlingsstiftelsen En Frisk Generation, 802426-6879 (nedan "EFG" eller "Stiftelsen").

- 1. Bakgrund**
- 1.1 Livsstilsrelaterade sjukdomar som exempelvis diabetes, fetma och hjärt- och kärlsjukdomar ökar - även bland unga. Förutom att det leder till stora belastningar för kommuner och landsting, innebär det även ett stort lidande för de som drabbas. Allt fler studier pekar på att attityden till motion och hälsa i ung ålder är en viktig faktor för att motverka problemen nu och på sikt. Kommunens och EFGs gemensamma övertygelse är att motion och sund kost leder till ett hälsosamt liv varför detta samarbete inleds. I all enkelhet handlar det om att hjälpa människor att hitta glädjen i fysiska aktiviteter och bra kost.
- 1.2 EFG och Kommunen vill med gemensamma krafter bidra till att ge barnfamiljer en positiv attityd till motion och bra kost. EFG samlar in pengar i syfte att i egen regi eller i samverkan med annan arbeta med att utveckla och offentliggöra fungerande metoder för fysisk och social aktivering av familjer med barn i främst ålder 4-12 år. EFGs vision är att alla familjer i Sverige ska kunna njuta av livet och familjegemenskapen.
- 1.3 EFG bildades 2011 som ett gemensamt initiativ av forskare från Karolinska Institutet samt av privata företag, idrotts- och friskvårdsorganisationer. Stiftelsens ändamål är att utveckla och etablera en långsiktig gångbar metod för att påverka folkhälsan i positiv riktning genom att engagera och motivera barn i tidig ålder och deras föräldrar till en sundare livsstil.
- 1.4 Stiftelsens verksamhet som finansiellt till huvudsaklig del stöts av ICA och Mekonomen, bedrivs från kontor i Stockholm med heltidsanställd personal som har adekvat utbildning och erfarenhet. Stiftelsen har, för bedrivandet av sin verksamhet, utarbetat manualer, informationsmaterial, blanketter och andra verktyg. Stiftelsen profilerar sig med en registrerad logotyp.

*mm
SR*

- 1.5 Som ett led att främja EFGs ändamål är ett nära samarbete med kommuner och landsting önskvärt för att de metoder som utvecklas ska komma många barnfamiljer till del på ett mer stadigvarande sätt. EFG har hittills vänt sig till familjer med barn i årskurs två, i områden med begränsade resurser. I ett samarbete mellan EFG och Kommunen är ambitionen att barnfamiljer erbjuds kunskap om motion och mat, samtidigt med fysiska aktiviteter – för hela familjen. Målet är att familjerna ska inspireras till att ta egna initiativ till ett fortsatt hälsosamt liv. Urvalet grundas på STOPP-studien, Stockholm Obesity Prevention Project¹, som visar att fysisk aktivitet bland barn och unga drastiskt avtar vid 10 års ålder.
- 1.6 Hälsöfrämjande arbete bygger på långsiktighet. Kommunen och EFG avser därför att inleda ett samarbete under en period av upp till drygt tre år. På den tiden kan EFG överföra sina specifika kunskaper om kost och motion till representanter från Kommunen, som därefter kan fortsätta arbetet självständigt.

2. Kommunens åtaganden under samarbetet

- 2.1 För att samarbetet ska få den effekt som parterna önskar åtar sig Kommunen under avtalstiden att:
- 🍏 avsätta resurser motsvarande en heltidstjänst med avsikt att anställa en koordinator. Kommunen åtar sig att följa de kriterier på lämplighet som EFG ställer för en sådan koordinator.
 - 🍏 samordna och planera aktiviteter för familjerna.
 - 🍏 samordna, planera och organisera samarbeten med lokala idrottsföreningar och andra föreningar som exempelvis Friluftsförbundet
 - 🍏 på lägsta praktiskt möjliga nivå ta fram kommuninnevanornas hälsostatus på icke personanknuten nivå
 - 🍏 boka idrottshall och andra lämpliga lokaler i nära anslutning till de skolor som deltar i aktiviteter. Det ska vara enkelt för familjerna att delta i aktiviteterna. Aktiviteterna kommer att äga rum efter klockan 17 (cirka) på vardagar och på förmiddagen under helgerna
 - 🍏 stå för kostnaden för middag för de deltagande barnfamiljerna i samband med aktiviteter på vardagar.
 - 🍏 stå för kostnader avseende SMS-utskick, såsom inbjudningar till aktiviteter, för deltagande barnfamiljer

¹ som genomfördes på Karolinska Institutet åren 2001-2005, se Bilaga 1.

mm
SA

- teckna relevanta försäkringar för och stå för kostnaden för de barnfamiljer som deltar i aktiviteterna
- tillse att EFG har rätt att använda en del av skolans inventarier i samband med aktiviteterna, exempelvis målburar, bollar och rockringar.

3. Vad EFG bidrar med under samarbetet

3.1 Inom ramen för sitt ändamål åtar sig EFG följande:

- handledning kring EFGs metod av Kommunens koordinator, som i början av implementeringen kommer att gå dubbelt med personal från EFG i ca 1 månad.
- informera koordinator kring hur EFG hanterar informationsgivning som relaterar till aktiviteter, på t.ex. Facebook, så att denna ges en tonalitet som står i samklang med EFGs värdegrund.
- att presentera EFGs metodik på berörda skolor och efter behov stötta Kommunens koordinator i metod att rekrytera familjer, planera och genomföra aktiviteter
- att delta i processen med att etablera kontakt med idrotts- och friluftsföreningar
- årlig rapportering till Kommunstyrelsen kring hur arbetet inom Kommunen fortskridit. Den första rapporten lämnas 2014-01-31
- vägleda och utbilda de medarbetare som Kommunen avsätter till projektet i syfte att därigenom ge Kommunen de verktyg som behövs för att genomföra framtagna metoder självständigt.
- frukt till deltagande barnfamiljer i samband med aktiviteter på helgerna upp till ett belopp motsvarande maximalt ca 700 kr per vecka.
- efter särskild överenskommelse kan EFG låna ut viss utrustning, såsom skridskor, hjälmar och pulkor till i aktiviteter deltagande familjemedlemmar.
- material tillhörande Kommunen som skadas under EFGs aktivitet ersätts av EFG upp till det belopp som täcks av EFGs ansvarsförsäkring.
- EFG utgör ett bollplank i processen att rekrytera Kommunens koordinator eftersom det är oerhört viktigt att rätt person rekryteras

*mm
SR*

4. Immateriella rättigheter

- 4.1 Parterna förvärvar genom samarbetet under detta avtal inte, genom inarbetning eller på annat sätt, någon rätt till varandras firma, varumärken eller andra immateriella rättigheter. Parterna äger enbart använda varandras firma och varumärken enligt de instruktioner som lämnas och på det sätt, i det format och de färger etc. som respektive part godkänner. Vid avtalstidens slut återlämnar respektive part vad parten inom ramen för samarbetet erhållit från motparten ifråga om manualer och annat skriftligt material.

5. Avtalstid

- 5.1 Detta avtal träder ikraft under förutsättning att EFGs styrelse respektive Kommunstyrelsen beslutar att godkänna avtalet.
- 5.2 Givet godkännande enligt punkt 5.1 ovan gäller detta avtal från och med den 30 april 2013 till och med den 31 maj 2014. Sägs avtalet inte upp senast tre (3) månader innan utgången av den första avtalsperioden förlängs det på oförändrade villkor automatiskt med ett år i taget med samma regler för uppsägning. Avtalet gäller dock maximalt till och med den 31 maj 2016 varefter det upphör utan föregående uppsägning. Uppsägning ska vara skriftlig.

6. Sekretess m.m.

- 6.1 Förbud att röja eller utnyttja uppgift enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) eller förordning som den lagen hänvisar till gäller för myndighet. Ett sådant förbud gäller också för den inom EFG som fått kännedom om uppgiften genom den verksamhet som regleras i detta avtal. Det åligger Kommunen att meddela EFG när uppgift från Kommunen är av sådan karaktär att den omfattas av sekretess enligt denna punkt.
- 6.2 I den mån Kommunen i egenskap av personuppgiftsbiträde behandlar personuppgifter för EFGs räkning gäller de villkor som framgår av Bilaga 2.

7. Förfoganderätt till kännetecken m.m.

- 7.1 Kommunen har bara rätt att använda EFGs kännetecken, såsom logotyper och namn på sätt som anges i detta avtal och enbart i enlighet med EFGs instruktioner. Vid avtalstidens slut upphör denna rätt.
- 7.2 Så snart detta avtal har upphört att gälla, eller annars om EFG så begär, ska Kommunen ta bort alla hänvisningar till EFG, inklusive namn, firma, bilder, logotyper och andra kännetecken där de må vara anbringade, såvida inte parterna kommit överens om annat. Fysiska original, såsom logotyper på CD-skiva, samt arbetskopior eller andra digitala kopior av parternas bilder, logotyper eller andra kännetecken

*MM
SR*

samt liknande material som tillhandahållits varandra vid samarbetet under detta avtal, ska förstöras/raderas vid avtalets upphörande, om inte parterna kommer överens om annat.

8. Samarbetets upphörande i förtid

- 8.1 Om part i väsentlig grad inte fullgör vad parten åtagit sig enligt detta avtal eller på annat sätt begår ett väsentligt brott emot avtalet eller det skäligen kan antas att part saknar möjlighet att fullgöra sina åtaganden enligt avtalet, har den andra parten rätt att med omedelbar verkan säga upp detta avtal. Som väsentligt avtalsbrott räknas alltid Kommunens felaktiga användande av varumärken eller kännetecken tillhörande EFG. Part har vidare rätt att med trettio (30) dagars uppsägningstid säga upp detta avtal till upphörande om motpartens verksamhet eller uppträdande riskerar ge part dåligt rykte eller annars skada parts verksamhet eller renommé. Uppsägning ska vara skriftlig.

9. Ändring av samarbetsavtalet och tvister

- 9.1 Ändring av detta avtal ska göras skriftligen och undertecknas av båda parter för att gälla.

10. Hinder

- 10.1 Om parterna drabbas av hinder som de inte rimligen kunnat förutse eller förhindra, t.ex. arbetskonflikt, naturhändelse eller myndighetsbeslut, och detta leder till att endera parten inte kan uppfylla sina åtaganden enligt detta avtal, ska de vara befriade från sina åtaganden till dess hindret ej längre föreligger. Parterna ska i första hand sträva efter att skapa tillfälliga lösningar till dess att hindret har upphört. I andra hand ska den drabbade parten, om hindret kvarstår mer än en månad och innebär att detta avtal inte uppfylls i mera betydande delar äga omförhandla avtalet. I det senare fallet ska även anses föreligga rätt att skriftligen säga upp avtalet med 30 dagars uppsägningstid.

Detta avtal har upprättats i två identiska exemplar varav parterna tagit var sitt.

Datum

Avsnitt 2013-04-25

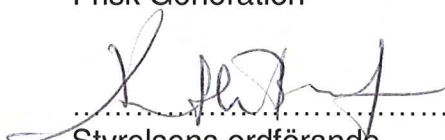
Martina Mossberg

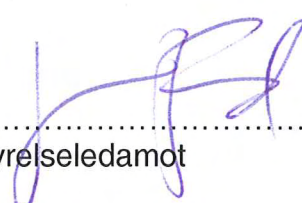
[Signature]

För Haninge kommun

.....
Kommunstyrelsens ordförande

För Insamlingsstiftelsen En
Frisk Generation

.....
Styrelsens ordförande

.....
Styrelseledamot

PEDIATRIC HIGHLIGHT

A 4-year, cluster-randomized, controlled childhood obesity prevention study: STOPP

C Marcus¹, G Nyberg¹, A Nordenfelt¹, M Karpmyr¹, J Kowalski¹ and U Ekelund²

¹Division of Pediatrics, Karolinska Institutet, Department of Clinical Science, Intervention and Technology, National Childhood Obesity Centre, Stockholm, Sweden and ²MRC Epidemiology Unit, Institute of Metabolic Science, Addenbrooke's Hospital, Cambridge, UK

Objective: To assess the efficacy of a school-based intervention programme to reduce the prevalence of overweight in 6 to 10-year-old children.

Design: Cluster-randomized, controlled study.

Subjects: A total of 3135 boys and girls in grades 1–4 were included in the study.

Methods: Ten schools were selected in Stockholm county area and randomized to intervention ($n=5$) and control ($n=5$) schools. Low-fat dairy products and whole-grain bread were promoted and all sweets and sweetened drinks were eliminated in intervention schools. Physical activity (PA) was aimed to increase by 30 min day⁻¹ during school time and sedentary behaviour restricted during after school care time. PA was measured by accelerometry. Eating habits at home were assessed by parental report. Eating disorders were evaluated by self-report.

Results: The prevalence of overweight and obesity decreased by 3.2% (from 20.3 to 17.1) in intervention schools compared with an increase of 2.8% (from 16.1 to 18.9) in control schools ($P<0.05$). The results showed no difference between intervention and controls, after cluster adjustment, in the longitudinal analysis of BMIs changes. However, a larger proportion of the children who were initially overweight reached normal weight in the intervention group (14%) compared with the control group (7.5%), $P=0.017$. PA did not differ between intervention and control schools after cluster adjustment. Eating habits at home were found to be healthier among families with children in intervention schools at the end of the intervention. There was no difference between children in intervention and control schools in self-reported eating disorders.

Conclusions: A school-based intervention can reduce the prevalence of overweight and obesity in 6 to 10-year-old children and may affect eating habits at home. The effect of the intervention was possibly due to its effect on healthy eating habits at school and at home rather than on increased levels of PA.

International Journal of Obesity (2009) 33, 408–417; doi:10.1038/ijo.2009.38; published online 17 March 2009

Keywords: childhood obesity; prevention; physical activity; school intervention; healthy eating

Introduction

Childhood overweight and obesity are emerging health problems in all western countries and also in urban areas in developing countries.^{1,2}

In Sweden, the prevalence of overweight and obesity has been rapidly increasing.^{3,4} Approximately 15–25% of Swedish 10-year-old children are overweight or obese.^{5,6}

Childhood obesity affects self-esteem and increases the risk of future diabetes, cardiovascular disease and malignancies.^{7–11} Thus, childhood obesity is a major threat to public health and may reduce life expectancy.^{11–14}

Behavioural obesity treatment approaches, including changes in dietary habits and exercise, have limited long-term effect on body weight.^{5,15,16} Anti-obesity drugs appear to have modest effects on body weight in adolescents.^{17–22} Furthermore, the use of drugs to treat a disease, which in the vast majority of children is associated with environmental changes contributing to an unhealthy lifestyle is controversial. Therefore, preventive efforts aimed to reduce the increasing prevalence of childhood obesity are warranted.

Childhood obesity is multifactorial, including at least intrauterine, postnatal, socioeconomic, genetic and lifestyle

Correspondence: Professor C Marcus, Division of Pediatrics, Department of Clinical Science, Intervention and Technology, Karolinska Institutet, Stockholm SE 141 86, Sweden.

E-mail: claude.marcus@ki.se

Received 4 November 2008; revised 26 January 2009; accepted 2 February 2009; published online 17 March 2009

factors. However, it is plausible that lifestyle changes explain the rapid increase in the prevalence of overweight and obesity in most western countries during the last 25 years.²³ The most important factors explaining these changes are related to altered eating habits and physical activity (PA).²³ Earlier preventive efforts have shown a limited success in reducing the prevalence of childhood obesity,^{24–26} which underlines how difficult it is to achieve and maintain lifestyle modifications. Still, it is reasonable to believe that preventive strategies aimed to curb the obesity epidemic should include a reduction in the amount of sweetened drinks, sweets and fat snacks consumed^{27,28} together with an increase in PA levels.²⁹

We aimed to assess whether a school-based prevention programme focused on reduced unhealthy eating and increased PA during school time over a 4-year period could reduce the prevalence of overweight and obesity among 6 to 10-year-old children. We also aimed to assess whether the intervention affected PA measured objectively by accelerometry and whether eating habits at home differed between control and intervention schools at the end of the intervention.

Methods

Study design and participants

The STOPP study was designed as a school-based intervention study over four school years between August 2001 and June 2005. The research design was mixed with a cluster-randomized design pre- and post-test for assessing changes in Body Mass Index standard deviations score (BMIsds) and a cluster-randomized continuous test design for the measure-

ment of PA. A post-test design was used for eating behaviour assessments. Ten primary schools including children between 6 and 10 years of age within the Stockholm county area were selected. Participating schools had a mixed pupil population with children from middle and working class families living both in blocks of flats and in detached houses. The proportion of children with an immigrant background, defined as children requiring native-language teaching did not exceed 15%. Five of the selected schools were thereafter randomized to intervention and five schools to control.

All children participated in the study until the end of their fourth school year, that is, until the age of 9–10 years. Thus, the children who entered the study during their first school year in August 2001 participated in the programme for four years, whereas children who started school at a later year, participated in the programme for shorter time periods. Owing to unforeseen changes in the school organization, the number of children was reduced in some of the schools during the study period (Table 1). Children from one class in one control school withdrew from the programme due to the decision of the class teacher.

In total, 1670 and 1465 children (51% boys) aged 6–10 years, mean age 7.4 years (s.d. 1.3) in intervention vs 7.5 years (s.d. 1.3) in control schools were included into the intervention and control regimen between 2001 and 2004 (Figure 1). Ninety-two to 100% of the children in the intervention schools and 90 to 100% in the control schools were entered into the study and participated in at least one occasion of weight and height assessment. At termination of the intervention, 188 and 123 children (11%) randomized to intervention and control schools, respectively had participated for the full duration of the intervention, 376 and 301 children (24%) participated for 3 years, 457 and 378 (29%)

Table 1 Prevalence of overweight and obesity respectively by calendar year (2001 and 2005) and gender

	Autumn 2001		Spring 2005		Intervention 2001–2005	Control 2001–2005	Difference (Intervention-control)	95% CI difference	P-value
	Intervention	Control	Intervention	Control					
<i>All</i>	n = 719	n = 671	n = 591	n = 430					
Overweight	16.7%	11.9%	13.9%	12.8%	-2.8%	0.9%	-3.7%		
Obesity	3.6%	4.2%	3.2%	6.1%	-0.4%	1.9%	-2.3%		
Overweight+obesity	20.3%	16.1%	17.1%	18.9%	-3.2%	2.8%	-6.0%	-10.6; -1.3%	< 0.05
<i>Girls</i>	n = 355	n = 329	n = 304	n = 200					
Overweight	18.3%	12.2%	14.8%	12.5%	-3.5%	0.3%	-3.8%		
Obesity	3.1%	4.6%	3.3%	5.0%	0.2%	0.4%	-0.2%		
Overweight+obesity	21.4%	16.8%	18.1%	17.5%	-3.3%	0.7%	-4.0%	-10.6; 2.6%	
<i>Boys</i>	n = 364	n = 342	n = 287	n = 230					
Overweight	15.1%	11.7%	12.9%	13.0%	-2.2%	1.3%	-3.5%		
Obesity	4.1%	3.8%	3.1%	7.0%	-1.0%	3.2%	-4.2%		
Overweight+obesity	19.2%	15.5%	16.0%	20.0%	-3.2%	4.5%	-7.7%	-14.1; -1.2%	< 0.05

Statistics presented are P-values and corresponding 95% confidence intervals (CIs) for comparison between intervention and control schools. Subjects in various calendar years are independent observations.

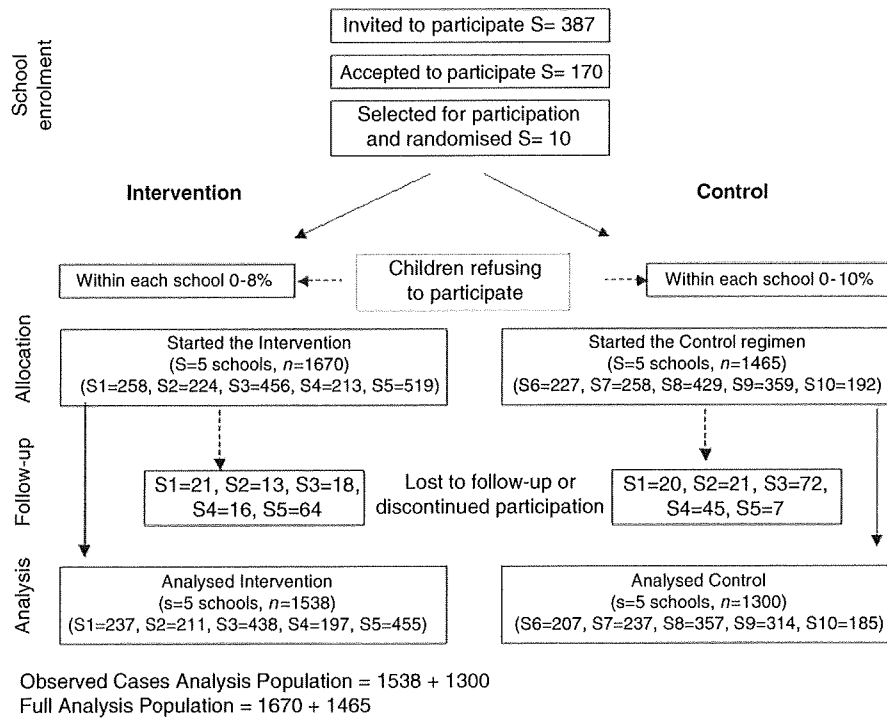

Figure 1 Children in the STOPP study through each stage of the trial, that is, enrolment, allocation, follow-up and analysis.

participated during 2 years and an additional 517 and 498 (36%) intervention and control children participated in the study for 1 year. The number of schools invited, those accepting the invitation to participate, those that were randomized and number of children accepting the invitation to participate, together with the number of children eligible for evaluation are presented in Figure 1.

The social and ethnic background was similar in control and intervention schools. The proportion of parents categorized as immigrants varied between 5 and 10% (range) in both intervention and control schools. The proportion of children living with two parents varied between 63 and 77% in intervention and between 63 and 80% in control schools, low-income households between 8 and 22% in intervention and between 7 and 22% in control schools and parents reporting an academic level of education (higher than upper secondary school) between 23 and 46% in intervention and between 26 and 46% in control schools.

In total, 1538 children in the intervention and 1300 children in the control schools had their heights and weights measured at least at two occasions during the study and were defined as the observed cases analysis population. In total, 132 children from intervention and 165 children from control schools only participated in one assessment. All children who had at least one measurement of height and weight are defined as the full analysis population (FAS). The

average length of intervention was a mean (s.d.) duration of 613 days (361).

Intervention

The intervention was aimed to be financed within the resources of the ordinary school budget. The activities of the research staff were restricted to documentation of school activities, to perform measurements of PA, height and weight and also to encourage the school and after school care centre staff to carry out suggested changes.

The main focus of the intervention was to change the school environment rather than on healthy lifestyle education, although the school and after school care centre staff were encouraged to emphasize the importance of healthy eating and PA.

Most Swedish 6 to 10-year-old children attend after school care centres after school hours. The centres are usually open until 1800 hours. More than 90% of the participating children ate their lunch at school (school lunch is free for all children in the Swedish school system) and had an afternoon snack at the after school care centre, that is, approximately 30–35% of the children's weekly meals were provided in a setting possible to control in the prevention programme.

Physical activity intervention. The intervention aimed to increase the amount of PA by 30 min per child per day. Therefore, an additional 30 min of daily PA was integrated into the regular school curriculum and facilitated by the class teachers. To reduce sedentary behaviour, children were not allowed to bring toys that might increase this behaviour, such as hand held computer games, to schools and after school care centres. The maximum time spent playing computer games at the after school care centres was restricted to 30 min per child per day.

Dietary intervention: school lunch and afternoon snack. The teachers were instructed to encourage the children to increase the intake of vegetables during the school lunch. To facilitate this, all intervention schools had agreed to offer a variety of vegetables, and the food was arranged so that the children first served themselves vegetables and thereafter the main course. White bread was substituted with whole-grain bread or similar products including a high amount of dietary fibres. The sugar content in the school lunches and in the afternoon snacks was reduced by strategies such as replacing fruit yogurt with plain yogurt and eliminating fruit juices, soft drinks, lemonades and desserts. Whole-fat (3% fat content) or medium-fat (1.5% fat content) milk was substituted by skimmed milk (0.5% fat) and low-fat butter, cheese and yoghurt were provided. Sandwich ingredients were required to be low fat.

Other aspects on food intake. Intervention schools were encouraged to eliminate sweets, sweet buns and ice cream in association with festivities. When celebrating birthdays, parents were asked not to provide these products at schools and after school care centres. Furthermore, parents of the children in the intervention schools were instructed not to supply sweetened drinks, sweets and other unhealthy products in the packed lunch during school excursions and sports days.

Awareness intervention. A STOPP newsletter was distributed to parents and school staff of intervention schools twice annually aimed to increase the awareness of the intervention. Furthermore, the research staff had meetings with the school personnel once every term also aimed at increasing the awareness of the intervention. School nurses received education in obesity-related problems. The compliance with the STOPP concept was checked regularly when the research staff visited schools during lunches, after school care activities and sports days. Furthermore, the STOPP staff also performed random unannounced school visits. Deviations were documented and discussed with the school staff and the headmasters. All control schools continued their normal curriculum and none of the intervention activities were performed except for yearly measurements of height, weight and PA. However, the parents in the control schools received information regarding the aim but not the content of the study.

Measurements

Anthropometry. Weight and height measures were performed in all children at the yearly school start in the autumn. For children who finished the fourth grade and therefore left the study, weight and height were also measured at the end of the school year (May to June). At the study completion, all children still participating in the study were assessed for efficacy in May to June 2005. Height and weight were measured using the standard clinical procedures with a transportable Harpenden Stadiometer and a digital scale (Tanita BWB 800S, Tanita, Tokyo, Japan). Height was measured to the nearest 0.1 cm and weight to the nearest 0.1 kg. Overweight and obesity were defined according to IOTF recommendations.³⁰ All the children were measured after 0900 hours in the morning but before lunch, wearing light underwear and without shoes. Trained research assistants performed all anthropometric measurements. The range between the first measurement (baseline) of weight and height varied between October 2001 and August 2004. The range between the last measurements varied between May 2002 and June 2005.

Physical activity. The accelerometer, Actiwatch (AW) (model 4, Cambridge Neurotechnology Ltd, Cambridge, UK), was used to assess PA, during seven consecutive days, from Tuesday to Monday. The AW is a validated uniaxial accelerometer³¹ found to be feasible for long-term studies of PA in children.³² Ten children from the intervention schools and 10 from the control schools were randomly selected for weekly assessments each week during the intervention. Children who provided valid AW counts³² during at least 600 min day⁻¹ and for at least 4 school days were included in the analysis population. The children wore the AW on the non-dominant arm for 24 h day⁻¹ and were instructed not to remove or release the AW from the arm except while swimming and bathing.

Physical activity was assessed in a total of 1538 children during the study. A total of 245 children (16%) were excluded due to missing data (that is, invalid registrations and technical failures). Thus, 1293 children had valid PA data, 653 girls and 640 boys (mean 8.1 years, s.d. 1.2), and were included in the evaluation. Each child included in this study was measured once. The children were equally distributed between intervention ($n=653$) and control schools ($n=640$). The range between the first and last measurements of PA varied between April 2002 and June 2005.

Eating habits. At the end of the study a questionnaire regarding eating habits at home was distributed by the school staff to the parents of all children in the third and the fourth grade. The questionnaire consists of 14 multiple choice questions and assessed the frequency of food items served at home, with the following alternatives; every day, several times a week, 1–2 times a week, rarely/never. Overall, 692 of 770 families (89.9%) filled out the questionnaire, 91%

in intervention and 87% in control schools, after one reminding letter.

The questionnaire was categorized into eight domains; dairy products (milk, butter and cheese), cereals, bread, fast food (hamburgers, pizzas and french fries), crisps/nuts (crisps, peanuts and pop corn), sweet products (ice cream, buns, cookies and sweets), drinks (soft drinks, syrup, juice and sweet milk drinks), and fruit and vegetables. Before analyses, all domains were dichotomized into healthy and unhealthy levels of food consumption. The unhealthy choices in the dairy products were defined as whole-fat milk (3% fat), butter (>40% fat) and cheese (24–40% fat) every day or several times a week. Furthermore, unhealthy choices included sweetened cereals or white bread, fast food products and sugar-containing drinks when being selected every day or several times a week. The criterion for an unhealthy/energy-dense/high-fat choice for crisps/nuts and sweet products was whether being selected once or twice a week in addition to every day and several times a week. The consumption of fruits and vegetables was categorized as unhealthy if consumed 1–2 times per week, a few times per week or never.

Breakfast and dinner eating habits were categorized into a weekly breakfast and dinner score, respectively. The score was derived from the number of days with intake of breakfast and dinner multiplied by the number of family members who were present during the meal. Number of family members were scored as, at least one parent (= 3), a sibling (= 2) and alone (= 1). The number of days with intake were scored 0–2 (= 1), 3–5 (= 2) and 6–7 (= 3). The total score ranges from 0 to 9 with higher scores indicating 'better' eating habits. The level of parental educational background was divided into high (3 years at upper secondary school or more) and low (less than 3 years at upper secondary school) and used as an indicator of socioeconomic status. The range between the first and last measurements of eating behaviour varied between April 2005 and June 2005.

Eating attitudes were assessed by a Swedish version of ChEAT (Children's Eating Attitude Test).^{33,34} All children were requested by the teachers to fill in the ChEAT questionnaire before terminating the project in grade 4, ($n=1750$), that is, when the children were 9–10 years old. The questionnaire was administered by teachers according to the written instructions. In total, 78% questionnaires were returned ($n=1368$). Questionnaires with missing values were omitted and complete questionnaires were received for 70% of the children ($n=1227$). The range between the first and last measurements of eating attitudes varied between May 2002 and June 2005.

Statistics

The prevalence of overweight and obesity in children (grades 2–4) in intervention and control schools was calculated in the calendar years 2001 and 2005 (independent observations). The children in grade one were excluded to compare

independent observations. The prevalence proportions are presented with corresponding 95% confidence intervals for difference between intervention and control schools.

The change in BMI_s was calculated according to Roll-and-Cachera³⁵ as the change between the first and the last measurements of BMI, that is, eligible assessments were any two or more of the five assessments during the study period (repeated measures). The primary analysis was carried out using the observed cases population, and a sensitivity analysis was performed using the FAS population. The FAS population was evaluated with replacement for missing data by the last observation carried forward approach, ie, where only one measurement was observed, and the estimated change in BMI_s was set to 0.

The change in BMI_s was evaluated using analysis of covariance, including gender as a fixed factor, age and baseline BMI_s as covariates. Analyses were performed with and without correction for the cluster variation, ie, with school as a random factor in the analysis of covariance model to estimate the explained fraction due to variation between schools.

Subsequently, the analysis of differences in PA between intervention and control schools followed the same principles including corrections for activity-related variation (ie, calendar year and months of measurement) as random factors in the analysis of covariance model. The power calculation for this study was carried out using the *t*-test and the statistical package Nquery. The estimated sample size was calculated for a two-sided test with the significance level of 0.05, power 80% s.d. for the change in BMI_s of 0.9, to detect a minimum difference of 0.1 with respect to the change in BMI_s. The required number of subjects was, 1273 per group. It was decided to randomize 5+5 schools with approximately 1500 children in each intervention arm to have a margin for dropouts and withdrawals.

Logistic regression analysis was used to investigate the impact of parental education (low vs high), gender and the intervention on the healthy choice behaviour in food consumption measured at termination of the study. Finally, to examine whether parental education modified the association between intervention and healthy eating, an interaction term (parental education × intervention) was included in the model. The effect of clustering was not evaluated for the eating behaviour questionnaire.

Descriptive statistics are shown as mean, s.d. and range for continuously distributed variables. The mode, median range mean and s.d. were calculated for the data from ChEAT. These data were analysed using the Mann-Whitney test for comparison between intervention schools and control schools and also for comparison between genders.

All tests were two-sided and statistical significance was defined at 0.05. All calculations were carried out in STATISTICA 7.0 or higher, Statsoft Inc., Tulsa, USA.

We certify that all applicable institutional and governmental regulations concerning the ethical use of human volunteers were followed during this research. The study was

approved by the Regional Ethical Review Board in Stockholm (2001/336).

Results

The prevalence of overweight and obesity in grades 2–4 was significantly reduced in the intervention group between baseline and follow-up ($P < 0.05$), shown in Table 1. In contrast, an increase in prevalence of overweight and obesity was observed in the control group (Table 1). The corresponding 95% confidence interval for difference between intervention and control with respect to the proportion of children with a change including both overweight and obesity was 1.3–10.6%, ($P < 0.05$) in favour of the intervention (Table 1). In gender-stratified analyses, only a minor increase in the proportion of children classified as overweight or obese was observed in control girls and no statistically significant difference was found compared with intervention girls. For boys, the prevalence of overweight and obesity in the intervention schools was significantly reduced, whereas it increased in control schools (Table 1). For children in grades 3–4, the difference in favour of the intervention was more pronounced 9.2%, 95% confidence interval 3.3–16.9% ($P < 0.01$). There was a statistically significant difference between boys in control and intervention schools ($P < 0.05$), but no difference was found among girls.

In analyses including the observed cases a mean change from the first to the last observation in BMI_s was observed in favour of the intervention group (–0.01 BMI_s vs 0.3 BMI_s, effect size, 95% confidence interval 0.09–0.00; $P = 0.049$). However, this difference was attenuated after adjustment for cluster of schools ($P = 0.14$). The cluster correlation coefficient was low, <1%. Changes in BMI_s were correlated with age ($P < 0.001$) with a more pronounced intervention effect in the older children. Sensitivity analyses using the FAS population showed similar results as the analysis of the primary efficacy variable (data not shown). Analyses with a subgroup of children who had participated in the intervention for more than 2 school years showed no significant difference between intervention and control schools in mean change in BMI_s.

An increase in the proportion of children with normal weight was observed in the intervention group, compared with the control group, (2.3 vs 1.1%). The corresponding proportions of children who shifted from overweight or obesity to normal weight were 14 and 7.5%, respectively ($P = 0.017$). In lean children in the intervention group (defined as, individuals with BMI_s < 0), there were no signs of a negative effect on BMI_s, that is, a decrease in BMI_s over time ($P = 0.31$).

The overall levels of total PA tended to be higher for children in the intervention schools compared with controls ($P = 0.06$); however, this association was attenuated after adjustment for cluster by school ($P = 0.10$), Table 2a. Physical activity during after school care time was significantly higher for children in the intervention schools compared with controls ($P = 0.004$), but this difference was also attenuated after cluster adjustment ($P = 0.27$). No differences between intervention and control schools were observed in PA during school time and during evening time. The cluster correlation coefficient was low, <3%. Gender differences in PA levels are shown in Table 2b. Physical activity measurements were collected during 4 years, 2002 ($n = 249$), 2003 ($n = 435$), 2004 ($n = 412$) and 2005 ($n = 197$). Mean (s.d.) unadjusted total PA (0800–2100 hours) expressed in counts per minute (c.p.m.) for intervention/control was 800 c.p.m. (170)/816 c.p.m. (161) in 2002, 795 c.p.m. (149)/767 c.p.m. (164) in 2003, 752 c.p.m. (159)/741 c.p.m. (145) in 2004 and 805 c.p.m. (166)/766 c.p.m. (162) in 2005.

Families with children from intervention schools in grades 3 and 4 reported healthier eating habits at home (ie, decreases in high-fat dairy products, sweetened cereals and sweet products) compared with those with children in control schools (Figure 2). Significant differences between children in intervention and control schools were found for high-fat dairy products ($P = 0.001$), sweetened cereals ($P = 0.02$) and sweet products ($P = 0.002$). No differences were observed for consumption of bread ($P = 0.09$), fast food ($P = 0.43$), crisps/nuts ($P = 0.16$), drinks ($P = 0.75$), and fruit and vegetables ($P = 0.47$). There were no differences between families from intervention and control schools regarding breakfast and dinner eating habits, and the dinner and breakfast scores were similar (data not shown).

Table 2a Physical activity levels in children

Physical activity (counts per minute, c.p.m.)	All				
	Intervention, n = 653 Mean (s.d.)	Control, n = 640 Mean (s.d.)	P-value	95% CI	P-value cluster ^a
School time weekdays, 0800–1330 hours	888 (199)	887 (202)	0.96	–21 to 23	0.92
After school care time weekdays, 1330–1600 hours	953 (247)	913 (251)	0.004	13–67	0.27
Evening time weekdays, 1600–2100 hours	676 (186)	665 (189)	0.31	–9 to 31	0.46
Total physical activity, 2000–2100 hours	789 (161)	771 (163)	0.055	0.3–36	0.10

^aCluster analysis where school and month were included as random factors in the analysis of covariance (ANCOVA) model. Means, s.d. and 95% confidence interval (CI) for physical activity (c.p.m.). P-values are based on ANCOVA and means are adjusted for calendar year, gender and age.

Table 2b Physical activity levels in girls and boys

Physical activity (counts per minute, c.p.m.)	Girls					Boys				
	Intervention, n= 335 Mean (s.d.)	Control, n= 318 Mean (s.d.)	P-value	95% CI	P-value cluster ^a	Intervention, n= 318 Mean (s.d.)	Control, n= 322 Mean (s.d.)	P-value	95% CI	P-value cluster ^a
School time weekdays, 0800–1330 hours	838 (188)	830 (194)	0.62	-21 to 37	0.79	938 (210)	945 (210)	0.70	-40 to 26	0.94
After school care time weekdays, 1330–1600 hours	887 (224)	868 (231)	0.30	-16 to 54	0.66	1020 (270)	958 (270)	0.004	20 to 104	0.15
Evening time weekdays, 1600–2100 hours	665 (166)	659 (172)	0.63	-20 to 32	0.50	686 (204)	672 (204)	0.37	-18 to 46	0.53
Total physical activity, 0800–2100 hours	754 (152)	740 (157)	0.24	-10 to 38	0.29	823 (170)	803 (170)	0.13	-6 to 46	0.14

^aCluster analysis where school and month were included as random factors in the analysis of covariance (ANCOVA) model. Means, s.d. and 95% confidence interval (CI) for physical activity (c.p.m.). P-values are based on ANCOVA and means are adjusted for calendar year, gender and age.

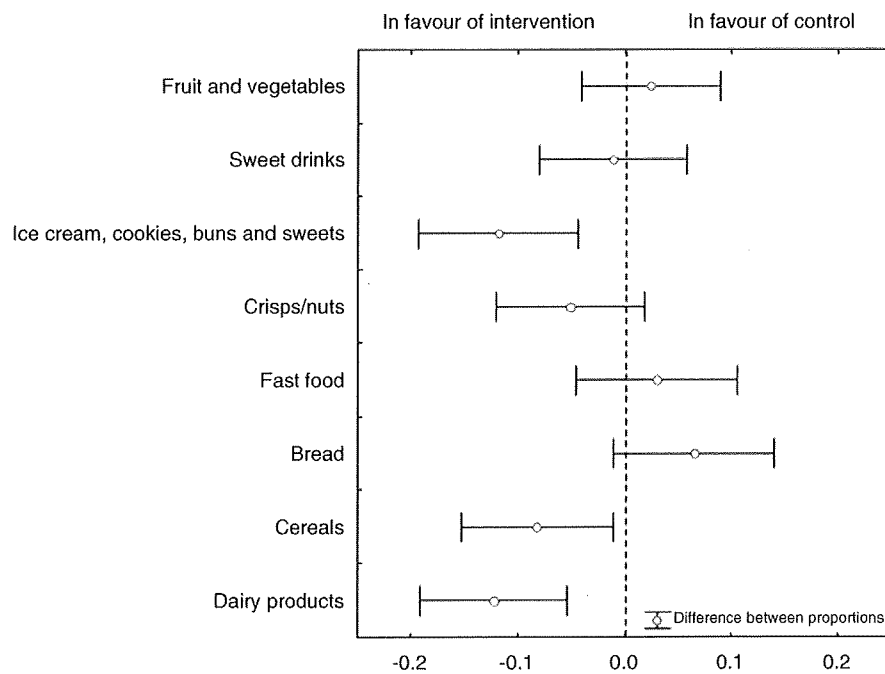

Figure 2 Difference in proportions between intervention and control families in unhealthy eating habits. Negative values denote lower prevalence of unhealthy eating habits in intervention.

Eating behaviour varied partly with the parental educational background. The proportion of families who reported an unhealthy consumption of fast food was higher in the families with parents who had lower educational background, $P < 0.001$.

Breakfast and dinner scores appeared to differ between the two parental education groups. The proportion of children with maximum breakfast score (=9) was 28% in families with lower and was 43% in families with a higher parental educational background ($P = 0.01$). Proportions of maximum dinner scores were 90% compared with 94% in the two groups, respectively ($P = 0.20$).

A significant interaction effect was observed between parental education and intervention for reported intake of dairy products and fast food. For children in families with low parental education background, the odds ratio (OR) was 3.58 with regard to healthy choice behaviour for dairy products in the intervention group compared with the control group, (OR=1.0), whereas for children in families with high parental education background the corresponding ORs for the intervention group and the control group were 1.65 and 1.18, respectively (P for interaction=0.02). The same patterns were observed for the OR for healthy choice behaviour for fast food products where ORs were 2.5 in the

intervention group compared with 1.0 in the control group in children in families with low parental education, whereas in families with a high parental education background the corresponding ORs were 2.1 and 3.2, respectively (P for interaction = 0.0005).

There was no difference between children from intervention and control schools with respect to eating attitudes assessed by the ChEAT questionnaire.

Discussion

This study evaluated the efficacy of a school and after school care-based obesity prevention programme, STOPP, focused on healthy eating, including modification of school lunches and afternoon snack, increased PA during school time and a reduction of sedentary activities during time spent at after school care. The programme was designed to be an integrated, sustainable part of the ordinary school curriculum, possible to maintain within the ordinary school budget. After 4 years of intervention, the prevalence of overweight and obesity in grades 2, 3 and 4 children in the intervention schools was significantly reduced compared with an increase in control schools.

In analyses including all children who participated in the study for at least 1 school year, the difference between intervention and controls in the change in BMIs did not show statistical significance after adjustment for cluster by school. However, the proportion of children who were initially overweight or obese and who reached normal weight was larger in the intervention schools.

The effect of intervention was more pronounced in boys than in girls, which is in contrast to what has been observed in more education-based obesity prevention programmes.³⁶ Recent epidemiological data from Sweden have indicated a reduced prevalence of overweight and obesity among girls but not among boys⁶ and it is possible that this secular trend has attenuated the study effect among girls.

Although results are difficult to compare due to variations in methodology, duration and social setting, the results in this study were better than expected from earlier studies.^{36,25,26,37} A possible factor of importance might be that we succeeded in creating a school and after school care environment with restricted access to sweetened products and beverages.

In an attempt to evaluate the different aspects of the intervention, PA was measured objectively throughout the 4 years. The results from these measurements suggest that the PA intervention probably only contributed to a minor extent to the observed change in overweight prevalence between the intervention and control schools. Overall, PA tended to be higher in intervention schools compared with control schools. However, this difference was attenuated after further adjustment for cluster by school, indicating variation by school. Physical activity during school time did not differ

between intervention and control schools even though all teachers in the intervention schools reported that they implemented 30 min of additional PA per day during school time. It is possible that schoolteachers did not report this part of the intervention correctly and this was also difficult to supervise for the STOPP research staff. However, it is also plausible that children in intervention schools compensated by being less physically active during other parts of the school day or a combination of both. The interest in implementing the programme varied considerably among the teachers, and some teachers reported it was difficult to integrate PA in their ordinary lessons. Reducing sedentary time during after school care time appeared to be partly successful. A statistically significant higher PA level was observed in intervention schools at this time of the day, although this difference did not persist after cluster adjustment.

Random documented school visits by the study staff indicate that the implementation of the intervention including healthy school lunches and afternoon snacks was, with minor divergences, successful in all intervention schools. Removal of all types of sweets was more difficult to accept for the school staff and required frequent reminders from the STOPP staff. The control schools were instructed not to change their health-promoting policies during the study period. However, due to the public interest in the childhood obesity epidemic, some of the control schools performed minor changes in their school lunches and afternoon snacks during the intervention period. These changes were out of control for the researchers but are unavoidable in any type of public intervention and may have affected the results, reducing differences between intervention and control schools.

Although the intervention was focused on eating habits at school and not on health education *per se*, we observed in three of eight food domains a more healthy food intake in the families from intervention schools at the end of the intervention. It is most likely that this is an effect of the intervention, as other aspects such as breakfast and dinner habits not dealt with in the intervention programme did not differ. These results might suggest that changes in school lunches and after school care snacks, strict rules and attitudes against unhealthy eating among professional caretakers facilitate parental selection of more healthy food alternatives.

We found a social gradient with a less healthy eating pattern among families with less educated parents. This is in agreement with a higher prevalence of obesity in children from families with lower education.⁶ Interestingly, the difference between intervention and control families were more pronounced among families with a low education indicating that the STOPP programme might predominantly influence the behaviour in high-risk families.

With rising prevalence of overweight and obesity in the population increased risk for body dissatisfaction might also be the case.³⁸ Earlier studies have shown that young children

are influenced by the extreme ideal for thinness, particularly in women, and that weight concerns start at the early age.^{39,40} As recently suggested,⁴¹ obesity interventions should take these issues into account, including an evaluation whether these programmes increase the risk of unhealthy food restraint and subsequently eating disorders. We found no signs of negative effects of the intervention as measured by self-report. There was no effect of the intervention on BMI in lean children (BMIs > 0), and the ChEAT results were almost identical in intervention and control schools. Thus, the type of intervention here presented seems not to be harmful.

Limitations

The study has several limitations. The children in the study were exposed to the intervention anywhere between 1 and 4 years and therefore only 311 children participated for the full duration of the intervention. Almost one-third of the children participated for only 1 year and that time period might have been insufficient to detect a change in BMIs. We did not have any control on PA and dietary behaviours during the summer holidays and this might negatively affect the long-term effect of the intervention. The summer periods have been shown to be associated with an increase of body fat in children who have improved their body composition during a school-based intervention.⁴²

The family food questionnaire has not been validated, which could have implications on the results, and the questionnaire was only answered at the end of the study. Physical activity and ChEAT were measured continuously during the study period. Thus, we have no comparable data obtained before the intervention. However, environmental characteristics were very similar for intervention and control schools, and there were no differences in the socioeconomic or educational status of the parents. Therefore it is unlikely that the observed differences were present before the initiation of the intervention.

Conclusions

A school-based intervention including healthy school lunches and after school care snacks as well as strict rules against unhealthy eating can reduce the prevalence of overweight and positively influence eating habits at home. It is unlikely that the PA intervention contributed substantially to the result as no difference in PA levels between intervention and control schools was observed despite the school level intervention. Thus, it remains to be established whether successful PA intervention can further improve the outcome of this type of intervention.

Acknowledgements

We thank all participating schools for their efforts. The study was supported by grants from Stockholm County Council, Swedish Council for working life and social research, Swedish Research Council, Freemason's in Stockholm Foundation for Children's Welfare and Signhild Engkvist Foundation.

References

- Lobstein T, Baur L, Uauy R. Obesity in children and young people: a crisis in public health. *Obes Rev* 2004; 5: S4–104.
- Hedley AA, Ogden CL, Johnson CL, Carroll MD, Curtin LR, Flegal KM. Prevalence of overweight and obesity among US children, adolescents, and adults, 1999–2002. *JAMA* 2004; 291: 2847–2850.
- Petersen S, Brulin C, Bergstrom E. Increasing prevalence of overweight in young schoolchildren in Umea, Sweden, from 1986 to 2001. *Acta Paediatr* 2003; 92: 848–853.
- Rasmussen F, Johansson M, Hansen HO. Trends in overweight and obesity among 18-year-old males in Sweden between 1971 and 1995. *Acta Paediatr* 1999; 88: 431–437.
- Asp N-G, Björntorp P, Britton M, Carlsson P, Kjellström T, Marcus C *et al*. Treating obesity in children and adolescents. In: Östman J, Britton M, Jonsson E (eds). *Treating and Preventing Obesity*. Wiley-VCH Verlag GmbH & Co KGaA: Weinheim, 2004, pp 227–259.
- Sundblom E, Petzold M, Rasmussen F, Callmer E, Lissner L. Childhood overweight and obesity prevalences levelling off in Stockholm but socioeconomic differences persist. *Int J Obes* 2008; 32: 1525–1530.
- Whitaker RC, Wright JA, Pepe MS, Seidel KD, Dietz WH. Predicting obesity in young adulthood from childhood and parental obesity. *N Engl J Med* 1997; 337: 869–873.
- Freedman DS, Dietz WH, Srinivasan SR, Berenson GS. The relation of overweight to cardiovascular risk factors among children and adolescents: the Bogalusa Heart Study. *Pediatrics* 1999; 103: 1175–1182.
- Strauss RS. Childhood obesity and self-esteem. *Pediatrics* 2000; 105: e15.
- Baker JL, Olsen LW, Sorensen TI. Childhood body-mass index and the risk of coronary heart disease in adulthood. *N Engl J Med* 2007; 357: 2329–2337.
- Fontaine KR, Redden DT, Wang C, Westfall AO, Allison DB. Years of life lost due to obesity. *JAMA* 2003; 289: 187–193.
- Olshansky SJ, Passaro DJ, Hershow RC, Layden J, Carnes BA, Brody J *et al*. A potential decline in life expectancy in the United States in the 21st century. *N Engl J Med* 2005; 352: 1138–1145.
- Daniels SR. The consequences of childhood overweight and obesity. *Future Child* 2006; 16: 47–67.
- Tucker DM, Palmer AJ, Valentine WJ, Roze S, Ray JA. Counting the costs of overweight and obesity: modeling clinical and cost outcomes. *Curr Med Res Opin* 2006; 22: 575–586.
- Asp NG, Björntorp P, Britton M, Carlsson P, Kjellström T, Marcus C *et al*. *Treating and Preventing Obesity*. Wiley-VCH Verlag GmbH & Co KGaA: Weinheim, 2004.
- Whitlock EP, Williams SB, Gold R, Smith PR, Shipman SA. Screening and interventions for childhood overweight: a summary of evidence for the US Preventive Services Task Force. *Pediatrics* 2005; 116: e125–e144.
- Berkowitz RI, Wadden TA, Tershakovec AM, Cronquist JL. Behavior therapy and sibutramine for the treatment of adolescent obesity: a randomized controlled trial. *JAMA* 2003; 289: 1805–1812.
- Godoy-Matos A, Carraro L, Vieira A, Oliveira J, Guedes EP, Mattos L *et al*. Treatment of obese adolescents with sibutramine: a

- randomized, double-blind, controlled study. *J Clin Endocrinol Metab* 2005; **90**: 1460–1465.
- 19 Berkowitz RI, Fujioka K, Daniels SR, Hoppin AG, Owen S, Perry AC *et al*. Effects of sibutramine treatment in obese adolescents: a randomized trial. *Ann Intern Med* 2006; **145**: 81–90.
- 20 Daniels SR, Long B, Crow S, Styne D, Sothorn M, Vargas-Rodriguez I *et al*. Cardiovascular effects of sibutramine in the treatment of obese adolescents: results of a randomized, double-blind, placebo-controlled study. *Pediatrics* 2007; **120**: e147–e157.
- 21 Garcia-Morales LM, Berber A, Macias-Lara CC, Lucio-Ortiz C, Del-Rio-Navarro BE, Dorantes-Alvarez LM. Use of sibutramine in obese mexican adolescents: a 6-month, randomized, double-blind, placebo-controlled, parallel-group trial. *Clin Ther* 2006; **28**: 770–782.
- 22 Van Mil EG, Westerterp KR, Kester AD, Delemarre-van de Waal HA, Gerver WJ, Saris WH. The effect of sibutramine on energy expenditure and body composition in obese adolescents. *J Clin Endocrinol Metab* 2007; **92**: 1409–1414.
- 23 Butland B, Jebb S, Kopelman P, McPherson K, Thomas S, Mardell J *et al*. The Tackling Obesities: Future Choices. In: UGf (ed). *Programme* 2nd edn, Government Office for Science, Department of Innovation, University and Skills: London, 2007. pp 1–164.
- 24 Asp N-G, Björntorp P, Britton M, Carlsson P, Kjellström T, Marcus C *et al*. Prevention of childhood obesity. *Preventing Obesity in Children and Adolescents*. In: Östman J, Britton M, Jonsson E (eds). *Treating and Preventing Obesity*. Wiley-VCH Verlag GmbH & Co KGaA: Weinheim, 2004, pp 75–92.
- 25 Flodmark CE, Marcus C, Britton M. Interventions to prevent obesity in children and adolescents: a systematic literature review. *Int J Obes* 2006; **30**: 579–589.
- 26 Sharma M. School-based interventions for childhood and adolescent obesity. *Obes Rev* 2006; **7**: 261–269.
- 27 Kubik MY, Lytle LA, Story M. Schoolwide food practices are associated with body mass index in middle school students. *Arch Pediatr Adolesc Med* 2005; **159**: 1111–1114.
- 28 James J, Thomas P, Cavan D, Kerr D. Preventing childhood obesity by reducing consumption of carbonated drinks: cluster randomised controlled trial. *BMJ* 2004; **328**: 1237.
- 29 van Sluijs EM, McMinn AM, Griffin SJ. Effectiveness of interventions to promote physical activity in children and adolescents: systematic review of controlled trials. *BMJ* 2007; **335**: 703.
- 30 Cole TJ, Bellizzi MC, Flegal KM, Dietz WH. Establishing a standard definition for child overweight and obesity worldwide: international survey. *BMJ* 2000; **320**: 1240–1243.
- 31 de Vries SI, Bakker I, Hopman-Rock M, Hirasings RA, van Mechelen W. Clinimetric review of motion sensors in children and adolescents. *J Clin Epidemiol* 2006; **59**: 670–680.
- 32 Nyberg G, Ekelund U, Marcus C. Physical activity in children measured by accelerometry: stability over time. *Scand J Med Sci Sports* 2008; **19**: 30–35 e-pub ahead of print 2 February, PMID 18248540.
- 33 Edlund B, Hallqvist G, Sjöden PO. Attitudes to food, eating and dieting behaviour in 11 and 14-year-old Swedish children. *Acta Paediatr* 1994; **83**: 572–577.
- 34 Lundstedt G, Edlund B, Engstrom I, Thurjell B, Marcus C. Eating disorder traits in obese children and adolescents. *Eat Weight Disord* 2006; **11**: 45–50.
- 35 Rolland-Cachera MF, Sempe M, Guilloud-Bataille M, Patois E, Pequignot-Guggenbuhl E, Fautrad V. Adiposity indices in children. *Am J Clin Nutr* 1982; **36**: 178–184.
- 36 Kropfski JA, Keckley PH, Jensen GL. School-based obesity prevention programs: an evidence-based review. *Obesity (Silver Spring)* 2008; **16**: 1009–1018.
- 37 Sharma AM. The value of current interventions for obesity. *Nat Clin Pract Cardiovasc Med* 2008; **5**: S3–S9.
- 38 Robinson TN, Chang JY, Haydel KF, Killen JD. Overweight concerns and body dissatisfaction among third-grade children: the impacts of ethnicity and socioeconomic status. *J Pediatr* 2001; **138**: 181–187.
- 39 Wardle J, Watters R. Sociocultural influences on attitudes to weight and eating: results of a natural experiment. *Int J Eat Disord* 2004; **35**: 589–596.
- 40 Halvarsson K, Lunner K, Sjöden PO. Assessment of eating behaviours and attitudes to eating, dieting and body image in pre-adolescent Swedish girls: a one-year follow-up. *Acta Paediatr* 2000; **89**: 996–1000.
- 41 Carter FA, Bulik CM. Childhood obesity prevention programs: how do they affect eating pathology and other psychological measures? *Psychosom Med* 2008; **70**: 363–371.
- 42 Gutin B, Yin Z, Johnson M, Barbeau P. Preliminary findings of the effect of a 3-year after-school physical activity intervention on fitness and body fat: the Medical College of Georgia Fitkid Project. *Int J Pediatr Obes* 2008; **3**: S3–S9.

Bilaga 2 PERSONUPPGIFTSBITRÄDESVILLKOR

1. BAKGRUND

- 1.1 Parterna har ingått avtal till vilket dessa villkor är en bilaga ("Huvudavtalet").
- 1.2 I anledning av ovan nämnda Huvudavtal kan Kommunen ("Biträdet") få tillgång till personuppgifter för vilka EFG är personuppgiftsansvarig enligt personuppgiftslagen (1998:204) ("Uppgifterna"). EFG ger härigenom Biträdet uppgift att som EFGs personuppgiftsbiträde behandla sådana personuppgifter i enlighet med dessa villkor.

2. GILTIGHETSTID

- 2.1 Dessa villkor gäller från och med Huvudavtalets ingående fram till det att Bitrådets behandling av Uppgifterna för EFGs räkning upphör.

3. ÄNDAMÅL FÖR BEHANDLING AV PERSONUPPGIFTER

- 3.1 Biträdet får enbart behandla Uppgifterna för att fullgöra samarbetet som framgår av Huvudavtalet eller för sådant annat ändamål eller på sådant sätt som EFG skriftligen anger.

4. BEHANDLING AV PERSONUPPGIFTER

- 4.1 Biträdet skall behandla Uppgifterna i enlighet med EFGs instruktioner och tillämplig lag. Åtkomst till Uppgifterna skall inom Bitrådets organisation begränsas till sådana personer som behöver dem för att kunna utföra avtalade uppgifter.
- 4.2 Biträdet ska vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att skydda Uppgifterna som Biträdet behandlar.
- 4.3 Biträdet skall åstadkomma en säkerhetsnivå som är lämplig med beaktande av
 - de tekniska möjligheter som finns,
 - kostnaderna för att genomföra åtgärderna,
 - de särskilda risker som finns med den aktuella behandlingen av personuppgifter, och
 - hur känsliga de personuppgifter som behandlas är.

Särskilt skall beaktas säkerheten vid överföringar av personuppgifter som kan innebära större säkerhetsrisker. Biträdet skall under alla omständigheter tillse att en säkerhetsnivå beträffande Uppgifterna som motsvarar minst den säkerhetsnivå som Biträdet tillämpar för behandling av sin egen motsvarande data upprätthålles.

- 4.4 EFG ska på begäran, själv eller företrädd av en oberoende tredjepart, få tillträde till Bitrådets lokaler, datorutrustning m.m. i den omfattning som krävs för att EFG skall kunna kontrollera att Bitrådets behandling av personuppgifter sker på i dessa villkor föreskrivet sätt. Behandlas Uppgifterna i strid mot dessa villkor ska Biträdet rätta detta.
- 4.5 Biträdet får inte lämna ut Uppgifterna till tredje man och får inte heller överlåta till tredje man att inhämta eller på något sätt behandla Uppgifterna utan EFGs skriftliga tillstånd och förutsatt att ett personuppgiftsbiträdesavtal har tecknats mellan EFG och sådan tredje man. Biträdet får under inga omständigheter överföra Uppgifterna till tredje land.
- 4.6 Biträdet får inte lagra Uppgifterna för längre tid än vad som är nödvändigt för fullgörande av Huvudavtalet eller vad som annars följer av lag. Uppgifterna skall därefter, så länge inte något annat överenskommit med EFG, förstöras. För det fall behandling av Uppgifterna pågår under en längre tid ska Biträdet genomföra regelbunden gallring av Uppgifterna.

5. ANSVAR

- 5.1 EFG är personuppgiftsansvarig enligt personuppgiftslagen och skall därmed ersätta den registrerade (d.v.s. den vars personuppgifter behandlas) för eventuell skada och kränkning av den personliga integriteten som en behandling av Uppgifterna i strid med nämnda lag orsakar. Om detta beror på Bitrådets felaktiga hantering av Uppgifterna ska Biträdet ersätta sådan kostnad.
-

Remiss: Åtgärdsprogram för Tyresån och Kalvfjärden

Sammanfattning

Tyresåns vattenvårdsförbund (TVVF) önskar medlemmarnas synpunkter på Åtgärdsprogrammet för Tyresån och Kalvfjärden 2016 – 2021. Åtgärdsprogrammet är en fördjupning och en komplettering till Vattenmyndighetens åtgärdsprogram för samma område.

Förvaltningens synpunkter

Haninge kommun har sedan många år ett givande och värdefullt samarbete med Tyresåns vattenvårdsförbund. När det tidigare åtgärdsprogrammet för Tyresån 2010-2015 kom saknade kommunen en sammanhållen bild av förhållandena i avrinningsområdet. Åtgärdsprogrammet blev då ett viktigt verktyg i arbetet med att uppnå EU:s ramdirektiv för vattens krav på god ekologisk och kemisk status.

Sedan dess har Haninge kommun tagit fram ett antal styrdokument syftande till att uppnå ramdirektivets mål för god ekologisk och kemisk status. När kommunens vattenplan antogs 2012 togs ett antal av TVVF:s föreslagna åtgärder in i vattenplanens åtgärdslista. Denna åtgärdslista kommer att uppdateras under kommande år och tillämpliga delar av TVVF:s nya förslag till åtgärder kommer att ingå i den nya åtgärdsplanen. En ny VA-plan, med tillhörande åtgärdsprogram har tagits fram och dagvattenstrategin har reviderats. En ny naturvårdsplan är under antagande vilket kommer att ge ytterligare stöd i detta arbete.

En ny översiktsplan för Haninge kommun håller på att tas fram. I denna har kommunen vägt in flertalet av de aspekter TVVF framhåller som viktiga för att nå god status. Klimatförändringar kan ge stor påverkan på arbetet med god vattenkvalitet och de underlag för översvämnings- och riskhanteringsbedömningar som tagits fram har vägts in i översiktsplanen. Kommunen genomför ett antal modelleringar av dagvattenflöden för att på ett kraftfullt och korrekt sätt bemöta framtida förändringar samt att dimensionering av dagvattenåtgärder blir tillräckliga för att uppnå god status.

Samtliga kommunala planer och styrdokument som berör vattenfrågor stöder TVVF:s åtgärdsprogram och kommunstyrelseförvaltningen delar TVVF:s syn på hur situationen för Tyresån ser ut och även dess prioriteringar och åtgärdsförslag.

Haninge kommun har ett gott samarbete med Stockholms kommuns idrottsförvaltning och Drevviken-Långsjöns fiskevårdsförening för att förbättra fisket och återskapa lekmiljöer, bland annat med fiskutsättning. TVVF föreslår en gemensam skötselplan för röjning av vattenväxter.

Kommunstyrelseförvaltningen delar uppfattningen att en sådan plan behövs och föreslår även att en gemensam skötselplan för fiskefrämjande åtgärder övervägs. TVVF skulle vara en lämplig koordinator för detta arbete.

Kommunstyrelseförvaltningen vill passa på och korrigera några kostnadsberäkningar på några av de dagvattenåtgärder som kommunen avser att genomföra:

- Skärmbassängen (Dunkeranläggningen) anges i programmet till ca 3 mnkr. Kommunens preliminära beräkningar visar att 5,5 mnkr är en mer realistisk kostnad.

- Dagvattenåtgärder i Dammträsk anges kosta ca 30 mnkr. Preliminära beräkningar visar att 11-12 mnkr ger en mer rättvisande bild av kostnadsläget.

Underlag för beslut

- Remissbrev – Tyresåns vattenvårdsförbunds åtgärdsprogram för Tyresån och Kalvfjärden 2016 – 2021

- Åtgärdsprogram för Tyresån och Kalvfjärden 2016 – 2021 remissversion

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. Kommunstyrelsen antar kommunstyrelseförvaltningens yttrande som sitt eget.
 2. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.
-

Förvaltning
Kommunstyrelseförvaltningen
Avdelning/Enhet
Samhällsutvecklingsavdelningen
Handläggare
Björn Oliviusson, vattenstrateg

Dokumenttyp
Recit

Datum
2016-02-09

Diarienummer
KS 2015/598

Sida
3 (3)

Bengt Svenander
Kommundirektör

Peter Jemtbring
Näringslivs- och
utvecklingsdirektör

Expedieras: Akt

För verkställighet:

För kännedom: Tyresåns vattenvårdsförbund

Remiss – Tyresåns vattenvårdsförbunds åtgärdsprogram för Tyresån och Kalvfjärden 2016-2021

Tyresåns vattenvårdsförbund önskar medlemmarnas synpunkter på Åtgärdsprogram för Tyresån och Kalvfjärden 2016-2021.

Remissvar sänds senast den 31 januari 2016 via e-post till info@tyresan.se eller med vanlig post till Tyresåns vattenvårdsförbund, c/o Stockholm Vatten, 106 36 Stockholm. Vänligen meddela ev. önskemål om förlängd remisstid snarast.

Förbundets föreslår åtgärder för att minska övergödning och påverkan från miljögifter, för återställning av vattendrag och våtmarker och för att underlätta friluftslivet i sjösystemet.

Åtgärdsprogrammet är en fördjupning och en komplettering till Vattenmyndighetens åtgärdsprogram för samma område (vilket beslutas den 22 december i år). Våra prioriteringar i åtgärdsarbetet ser många gånger annorlunda ut än Vattenmyndighetens, då förbundet fokuserar även på mindre sjöar med åtgärdsbehov och inte enbart s k vattenförekomster, samt att vi även föreslår åtgärder för friluftslivet. Läs mer om våra prioriteringar i åtgärdsprogrammet kapitel 6.

På uppdrag av styrelsen för Tyresåns vattenvårdsförbund,

Iréne Lundberg
Projektledare

Åtgärdsprogram för Tyresån och Kalvfjärden

Tyresåns vattenvårdsförbund
2016-2021

Remissversion

Innehållsförteckning

1. Bakgrund, syfte och avgränsningar	3
2. Tyresåns avrinningsområde	4
3. Tyresåns vattenvårdsförbund	13
4. Mål för förbundets arbete	14
5. Vattenförvaltningen – MKN, beting och åtgärdsbehov	16
6. Våra prioriteringar i åtgärdsarbetet.....	19
7. Åtgärder som direkt bidrar till att nå God vattenstatus	25
8. Övriga åtgärder.....	37

1. Bakgrund, syfte och avgränsningar

I år, 2015, löper Tyresåns vattenvårdsförbunds nuvarande åtgärdsprogram ut¹. Förutsättningarna är på många sätt förändrade jämfört med när nuvarande program togs fram. Åtgärdsplaneringen i vattenarbetet har tagit fart och flera aktörer tar fram åtgärdslistor för vattenförekomster och andra vatten:

- Vattenmyndighetens nya åtgärdsprogram var ute på samråd under våren och beslutas den 22 december 2015. Till programmet hör en bilaga för Tyresån och Kalvfjärden, alltså samma geografiska område som det åtgärdsprogram som du nu läser. Trots att vattenmyndighetens arbete har konkretiserats sedan den senaste vattenförvaltningscykeln är fortfarande åtgärdsprogrammet översiktligt och åtgärdsbehovet schablonmässigt uträknat. Stort fokus läggs på vattenförekomsterna med miljö kvalitetsnormer och indelningen är till stora delar för grov för det praktiska och lokala åtgärdsarbetet.

- Flera av Tyresåkommunerna har också trappat upp arbetet. Huddinge kommun har tagit fram åtgärdsplaner för de två mest övergödda sjöarna i Tyresån, Trehörningen och Orlången. Stockholms stad har startat arbetet med lokala åtgärdsplaner för sina vattenförekomster i Tyresån som inte når god ekologisk status, Magelungen, Forsån och Drevviken.

Syfte

Åtgärdsprogrammet ska så långt möjligt ge en samlad bild av åtgärdsbehovet i Tyresåns avrinningsområde när det gäller områdena övergödning, miljögifter, biologisk mångfald, vattennivåer/översvämningsrisker och rörligt friluftsliv. Fokus ligger på Tyresåns vattenvårdsförbunds syn på hur främst kommunerna ska prioritera i vattenvårdsarbetet. Detta utvecklas i kapitel 6.

När det gäller de sjöar där Huddinge kommun tagit fram åtgärdsplaner, Orlången och Trehörningen, tar vi åtgärdsförslagen direkt till detta åtgärdsprogram. För Magelungen och Drevviken där åtgärdsplaner kommer att tas fram redovisar vi det som redan är känt om åtgärdsbehovet för sjöarna.

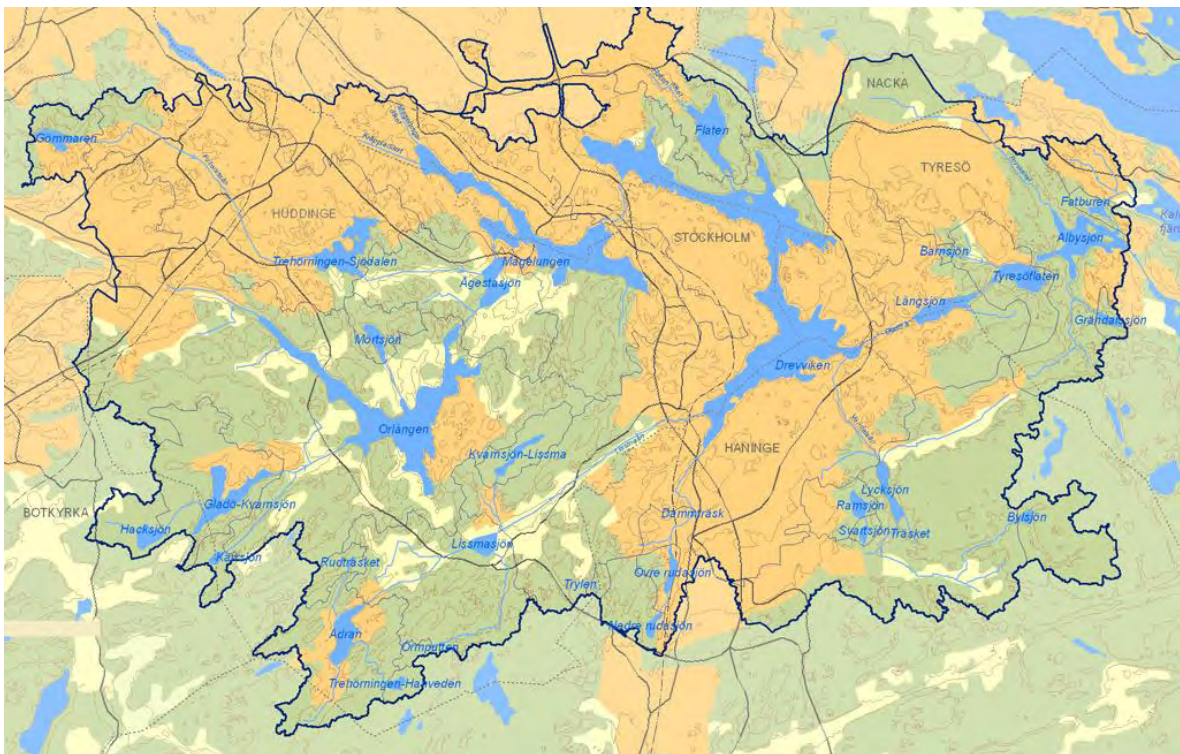
Förbundets åtgärdsprogram har ett bredare syfte än övriga åtgärdsplaner då det inkluderar alla vatten med åtgärdsbehov och även tar upp åtgärder för friluftsliv.

¹ Åtgärdsprogram för Tyresån 2010-2015, Länsstyrelsen 2010.

2. Tyresåns avrinningsområde

Ett tätbefolkat och sjörikt avrinningsområde

Tyresåns avrinningsområde är 220 km² stort och omfattar cirka 30 sjöar inom ett för svenska förhållanden tätbefolkat och urbant påverkat område. År 2012 bodde uppemot 200 000 invånare inom avrinningsområdet. Befolkningstillväxten i regionen är stor. Sex kommuner ligger delvis inom åtgärdsområdet: Botkyrka, Haninge, Huddinge, Nacka, Stockholm och Tyresö.

Tyresåns avrinningsområde innehåller många tätorter men också stora naturskyddade områden.

Tyresån börjar i Hanvedens centrala, höglänta delar och rinner i huvudsak österut i lerfyllda sprickdalar med sjöbassänger. Från hållmarkerna och mossarna rinner det näringsfattiga vattnet genom moränavlagringar på bergssidorna. Från 60-70 meters höjd över havet faller bäckfåror snabbt till 19-20 meter, där de stora sjöarna följer efter varandra, med mycket liten höjdskillnad. De begränsade höjdskillnader som en gång fanns har ytterligare minskat genom sänkningar av trösklarna mellan sjöarna.² Tyresåns vatten rinner ut i Kalvfjärden i Östersjön.

Tyresåns sjöar används flitigt för bad, fiske, vandringar längs stränder, kanotning och långfärdsskridskoåkning. Stora områden är riksintresse för naturvård och friluftsliv. Ungefär en tredjedel av avrinningsområdets yta är skyddad som naturreservat och nationalpark. Det finns flera Natura 2000-områden, skyddade områden utpekade av EU för bevarandet av vissa naturtyper och arter.³

² I bilaga 6 finns en schematisk bild av höjdskillnaderna mellan sjöarna.

³ I bilaga 7 och 8 finns kartor över naturskyddade områden och områden av riksintresse för naturvård och friluftsliv.

Ett påverkat sjösystem

Andelen hårdgjord yta ökar

Förtätningen i Stockholmsområdet kommer att vara stor de närmaste åren. Fler bostäder och verksamheter innebär ofta större andel hårdgjorda ytor som asfalt, betong och tak. Hårdgjorda ytor ger stor avrinning av regnvatten som i sin tur för med sig näringsämnen och miljögifter till sjöar och vattendrag. Flödet, och därigenom risken för översvämningar, ökar med stor andel hårdgjorda ytor.⁴

Många av Tyresåns sjöar är övergödda, främst från Trehörningen-Sjödalen och Orlången och nedströms ut till Östersjön. Belastningsmodeller visar att dagvatten är den största fosforkällan. Övergödningen har minskat under de senaste decennierna och det beror främst på en långvarig återhämtning efter att sjön Trehörningen-Sjödalen avlastades från spillvatten i början av 1970-talet.

Enskilda avlopp kan påverka sjöarna negativt

Utflyttningen till områden med fritidshusbebyggelse fortsätter, vilket kan innebära en ökad belastning av näringsämnen, bakterier och miljöskadliga ämnen om de enskilda avloppen inte har en god funktion. När de kommunala vatten- och avloppsnäten byggs ut bör stor omsorg läggas på att ta hand om ökade utsläpp från dagvatten och att förhindra bräddningar från spillvattennätet.

Fysisk påverkan på vattendrag och sjöar

Tyresåns forsar och fall har använts för kraftproduktion till kvarnar och industrier sedan 1400-talet. De fördämningar som finns kvar påverkar olika djurgruppers möjlighet att röra sig genom sjösystemet. Exempel på nyare hinder är dåligt lagda vägtrummor som kan försvåra för fisk, däggdjur och vattenknutna insekter att passera.

Från mitten av 1800-talet och hundra år framåt sänktes en stor del av Tyresåns sjöar med syftet att utöka jordbruksmarken, att få ny mark för bebyggelse och förebygga översvämningar. Även många våtmarker försvann när stora områden dikades ut. En stor andel av vattendragen rätades, rensades och fördjupades i samma syfte.

Under 1900-talet har dessutom betydande reduceringar gjorts av Orlångens, Magelungens och Flatens tillrinningsområden genom omledning av dagvatten till Mälaren och Saltsjön. Effekterna har blivit sjöar som växer igen snabbare och sämre rening av näringsrikt vatten när våtmarksarealen minskar.

Uddby kraftverk i Tyresåns utlopp uppfördes år 1898.

Klimatförändringar innebär ökad risk för översvämningar

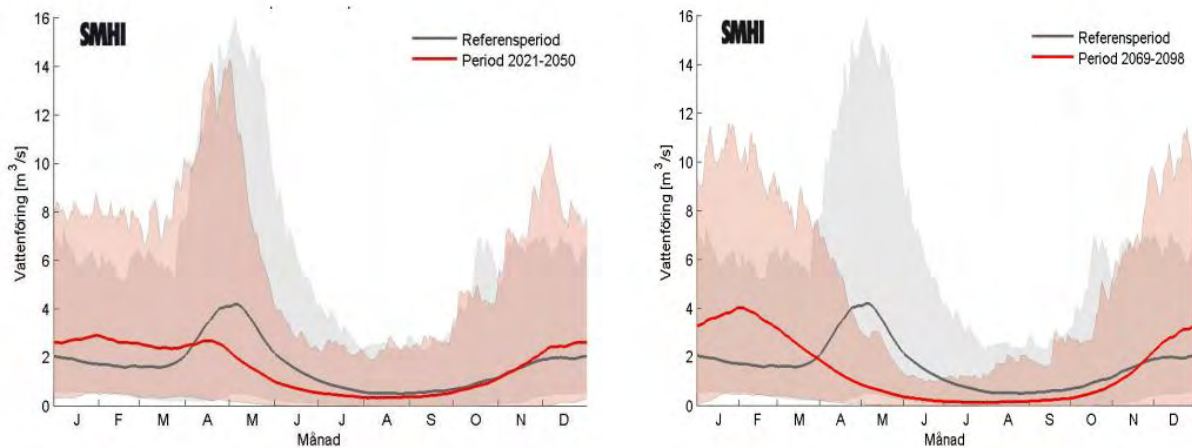
I Tyresån finns risk för översvämning både från de naturliga vattnen och från dagvattensystemet vid intensiva regn. Delar av Tyresån har redan idag stora problem med översvämningar från dagvattensystemet vid intensiva regn, bland annat bebyggelse runt Fullerstaån i Huddinge.

Klimatförändringarna kommer att innebära mer nederbörd och mer intensiva och långvariga regn. Scenarierna visar en gradvis ökning av årsmedelnederbörden med cirka 10-30 procent under resten av seklet. Den största ökningen förväntas under vinterhalvåret. Samtidigt kommer minskad nederbörd under vår och sommar innebära ett torrare landskap (se diagram på nästa sida).

⁴ P90 Dimensionering av avloppssystem, Svenskt vatten.

Extremregnen kommer att öka. Det är rimligt att räkna med att den extrema dygnsnederbörden, med en återkomsttid av 100 år, ökar med cirka 20 procent till år 2100.

Medianflödet i Tyresåns avrinningsområde beräknas minska med cirka 20 procent till slutet av seklet, se diagrammet på nästa sida. Tyresån är ett av de 18 avrinningsområden som pekats ut av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap som riskområde för översvämningar.⁵

Sommarhalvåret blir torrare och vintrarna blötare. Det vänstra diagrammet visar förväntade säsongsvariationer i total tillrinning till Tyresån åren 2021-2050 jämfört med referensperioden 1963-1992. Det högra diagrammet visar säsongsvariationer åren 2069-2098 jämfört med samma referensperiod.⁶

Nya miljögifter sprids via konsumtion

Många av de tidigare organiska miljögifterna, som PCB och DDT, har framgångsrikt fasats ut och minskat i kretsloppet. Däremot uppmärksammas nu många nya ämnen. I Tyresån har polybromerade difenyletrar (PBDE) hittats i halter över gränsvärdena vid provtagning i Orlången, Magelungen, Drevviken och Tyresåns utlopp. PBDE används som flamskyddsmedel och finns i bland annat elektronik och möbler. Ämnena kan också komma från brandövningsplatser där man tidigare har använt släckningsskum med PBDE. Tributyltenn (TBT), som är känt som beståndsdel i båtbottnfärger, finns i halter över gränsvärdet i Drevviken. Det är oklart vad källan till TBT är i Drevviken.

Försurningen är inte längre ett problem

Flera av de mer höglänta skogssjöarna har tidigare varit försurade men tack vare främst minskat nedfall av svavel har situationen förbättrats. Tre sjöar, Trehörningen-Hanveden, Ådran och Gömmaren, har tidigare kalkats. Sist att kalkas i Tyresån var Trehörningen, där verksamheten upphörde år 2008.

⁵ Översvämningskartering utmed Tyresån, SMHI 2013

⁶ Diagrammen bygger på 16 respektive 12 sammanfattningar av klimatsimuleringar. De grå fälten visar variationen mellan 75:e percentilen av alla scenariers maxvärde och 25:e percentilen av alla scenariers minvärde under referensperioden. De ljusröda fälten visar motsvarande för de framtida tidsperioderna. Hämtat från Regional klimatsammanställning – Stockholms län, SMHI 2010.

Vattenförekomster och övriga prioriterade sjöar

Orlången

Orlången ligger mitt i Huddinge kommun, i hjärtat av Orlångens naturreservat. Det är en välbesökt sjö som erbjuder många aktiviteter som bad, fiske och båtturer. Vintertid plogas isen för långfärdsåkridskor och längdskidor.

Orlången är vattenförekomst enligt Vattenförvaltningen och den näst största sjön i Tyresåns sjösystem. Belastningen till Orlången kommer huvudsakligen från Glömsta-Vistaberg och Flemingsberg, Gladökvärd och Vidja fritidshusområden och Gladö och Sofielunds industriområden.

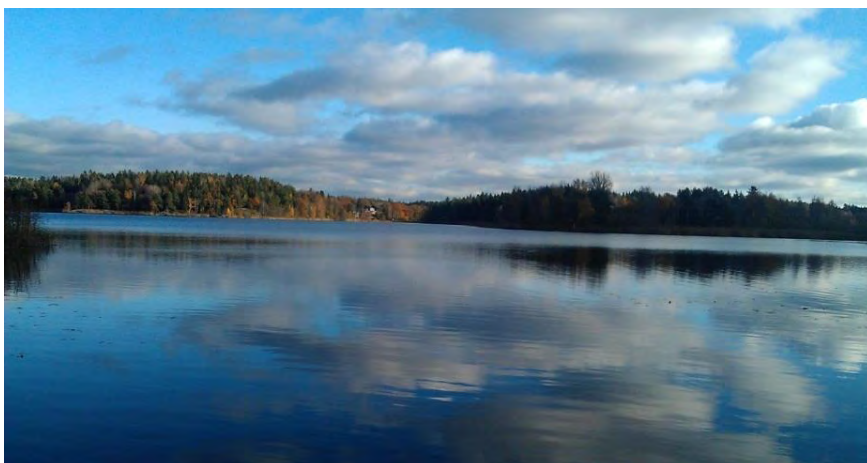
Flemingsbergsvikens våtmarksanläggning nordväst om Orlången.

Under åren 1938-1976 gick lakvatten från Sofielundstippen i Huddinge ut i Orlången och det är troligen en grundorsak till sjöns höga näringshalter. Även senare har det förekommit läckage av lakvatten. Dagvatten från Flemingsberg och Glömsta-Vistaberg renas sedan år 1995 i Flemingsbergsvikens våtmarksanläggning.

Trehörningen-Sjödalen

Trehörningen ligger intill Huddinges tätortskärna. Avrinningsområdet sträcker sig ända upp runt sjön Gömmaren. Här finns gott om promenadstigar, picknickställen och många arter att meta efter. Sedan några år tillbaka bor bävern i Trehörningen.

Trehörningen är den mest övergödda sjön i Tyresåns sjösystem. Sjön tog emot dåligt renat spillvatten från Huddinge tätort under åren 1948-1972. En av de viktigaste åtgärderna för Trehörningen och hela systemet var avledningen av detta spillvatten till Henriksdalsverket och den efterföljande muddringen av sjön. I dag är det tillförseln av näringsämnen via dagvattnet som måste minskas. Större delen av tillrinningsområdet består av bebyggelse, bland annat av Huddinge centrum.

Trehörningen.

Magelungen

Vid Magelungen finns flera badplatser. Här finns gott om fisk och kräftor. Magelungen erbjuder både båttur och skridskotur. Vintertid plogas skridskobanor på sjön. Magelungen är en vattenförekomst enligt Vattenförvaltningen. Den delas av Stockholm och Huddinge kommuner.

Fagersjöviken med utsikt mot Farsta.

Den sydöstra delen av sjön är djup med det största djupet nära 14 meter. Magelungens nordvästra vik, Fagersjöviken, är grund med ett maxdjup på cirka två meter och kraftigt igenväxt. Orsaken ligger bland annat i 1800-talets sjösänkingsföretag, minskad variation i vattenstånd under året och att vattnet blivit klarare när näringshalten minskat.

Sjön har visat en positiv trend sedan länge, men näringshalterna är fortfarande höga och minskningstakten har stabiliserats. Förutom åtgärderna i Trehörningen-Sjödalen, som har haft positiv effekt i hela systemet nedströms har viktiga åtgärder varit att ansluta avlopp i fritidshusområden till det kommunala nätet och att rena dagvatten.

Drevviken

Drevviken delas av fyra kommuner. Här finns många badplatser runt hela sjön och sjön nyttjas flitigt för fritidsfiske. Kanotleden från Drevviken till Kalvfjärden i Östersjön är en populär sträcka att utforska med kanot. Under vintern är långfärdsskridskoåkning, skidåkning, isfiske och promenader väldigt uppskattade friluftaktiviteter på sjöns is.

Båtbrygga i Drevviken nära Hökarängens gård.

Drevviken är en vattenförekomst enligt Vattenförvaltningen. Den är Tyresås största sjö och består av en nordlig och en sydlig bassäng som förbinds av Trångsundet. Det största tillflödet till den norra bassängen kommer via Forsån från Magelungen som mynnar i Drevviken väster om Stortorp. Den södra bassängen får den största delen av sitt vatten från Lissmaån. Utflödet går via Gudö å via sjöar i Tyresö till Kalvfjärden och Östersjön.

Drevviken får stora fosformängder från bebyggelsen runt sjön, från Nynäsvägen och från uppströms liggande sjöar. Sjön hade i likhet med Magelungen mycket höga näringshalter i början av 1970-talet och även här har utvecklingen varit positiv. Sjön har dock långt till sitt naturliga tillstånd. Viktiga åtgärder har varit att ansluta enskilda avlopp till det kommunala nätet och att rena dagvatten från större trafikleder och tätortsmark.

Långsjön

Långsjön är relativt grund, endast sex till sju meter på djupaste platsen. Stränderna är branta och består av hållmarker, och det finns endast mindre bestånd av vass. Bävern huserar i sjön och har en hydda i sjöns östra del.

Långsjön har liksom Trehörningen-Sjödalen varit recipient för spillvatten från ett lokalt reningsverk. Sjön har den tredje största fosforhalten i systemet men möjligen syns en minskning av halterna under senare år. Trenden är dock inte tydlig. Hittills har bland annat en anläggning byggts för att undvika bräddning (utpumpning av orenat vatten vid höga flöden) från en pumpstation nära sjön. Enskilda avlopp i området har anslutits till kommunalt vatten och avlopp.

Utsikt över Långsjön från västra änden.

Kvarnsjön-Lissma

Vid Kvarnsjön i Lissma finns en av Huddinges artrikaste trollsländemiljöer. På hösten lägger sig isen tidigt på sjön och många stockholmare har årets skridskopremiär här. Kvarnsjön erbjuder promenader, sportfiske, bad från klippor, svamplockning eller en stilla picknick.

Kvarnsjön är föreslagen att bli vattenförekomst den 22 december 2015 tack vare att sjön ligger i ett Natura 2000-område, ett av de områden som EU har pekat ut som skyddsvärda. Kvarnsjön är en grund och näringsfattig skogssjö omgiven av främst mager tallhällmark och myrmark. Vattnet är naturligt starkt brunfärgat av humuspartiklar, varför denna typ av sjö även kallas för brunvattensjö. Vattendraget mellan Kvarnsjön och Lissmasjön är delvis lagt i kulvert och sjöns utlopp har ett dämme.

Kvarnsjön-Lissma omges av myrmarker.

Övre Rudan

Även Övre Rudan föreslås till vattenförekomst, baserat på att badplatsen på Rudans friluftsområde är en EU-badplats. Friluftsområdet är sedan år 2010 skyddat som naturreservat. Sörmlandsleden går förbi och det finns motionsspår och raststuga. På vintern plogas en bana på Övre Rudan. Vattnet i Rudansjöarna har låga fosforhalter. Både sjöns inlopp och utlopp har vandringshinder för fisk.

Övre Rudan ligger vid Handens pendeltågsstation.

Bylsjön

Bylsjön är en näringsfattig brunvattensjö opåverkad av övergödning. Den är den enda sjön i Tyresåns sjösystem som ligger inom Tyresta nationalpark. Bylsjön ligger i ett Natura 2000-område och föreslås också till vattenförekomst. Det är populärt att rasta vid Bylsjön om man går in i nationalparken från Tyresta by. På Sörmlandsleden kan man ta sig från sjön till Alby friluftsgård eller Rudans friluftsområde. Sjöns utloppsbäck, Bylsjöbäcken, har flera vandringshinder för fisk i form av både bäverdammar och artificiella hinder.

Bylsjön är ett omtyckt rastställe.

Kalvfjärden och Ällmorafjärden

Tyresån mynnar i Östersjön i Kalvfjärden som anknyter till Ällmorafjärden. Follbrinksströmmen mynnar i det inre av Kalvfjärden, där Tyresö slott och Notholmen ligger. Uddby kraftverk släpper ut vattnet i den del av Kalvfjärden som kallas Storängsfladen. Båda fjärdarna är djupa men har också stora grundområden viktiga för fiskreproduktionen. Det finns två större marinor inne i Storängsfladen och även många mindre bryggor längs stora delar av ständerna.

Kalvfjärden får en stor belastning från Tyresåns avrinningsområde men påverkan beräknas vara stor även från fjärdens direkta tillrinningsområde. Det finns flera stugområden med enskilda avlopp som gradvis ansluts till det kommunala ledningsnätet. Vattenutbytet med Saltsjöns friskare vatten är dåligt på grund av en trösklad öppning och ett instängt läge. Fjärdarna har förhöjda näringsvärden och dåliga syreförhållanden. Båda fjärdarna är vattenförekomster.

Kalvfjärden vid ön Notholmen.

3. Tyresåns vattenvårdsförbund

År 1993 togs första initiativet till ett vattenvårdssamarbete inom Tyresåns avrinningsområde. Tre år senare utmynnade samarbetet i rapporten "Tyresån - mål och åtgärder" och underlagsmaterialet "Tyresån – från Paradiset till Slottet". Merparten av de tidigt föreslagna åtgärderna har blivit utförda.

År 2008 bildades Tyresåns vattenvårdsförbund som fortsätter det tidigare samarbetet inom sjösystemet. Förbundets medlemmar är de sex kommunerna som ingår i Tyresån: Botkyrka, Haninge, Huddinge, Nacka, Stockholm/Stockholm Vatten och Tyresö.

Arbetet leds av en styrelse med förtroendevalda från kommunerna och utförs av en arbetsgrupp med tjänstemän från kommunerna och en projektledare. Arbetet bedrivs i tre huvudområden: undersökningar av vattenmiljön, åtgärdsförslag och information.

- Förbundet finansierar miljöövervakning, bland annat årlig vattenkemisk provtagning i sjöar och många undersökningar av biologiska parametrar i sjöar och vattendrag.
- Åtgärdsarbetet underlättas genom att åtgärdsprogram tas fram och genom att förbundet söker medel för åtgärder.
- Förbundet sprider kunskap om vattenvård i Tyresån till allmänhet och föreningar och bidrar till kommunikationen mellan medlemskommunerna genom att ordna seminarier och exkursioner.

Förbundets styrelse och arbetsgrupp besöker dagvattenreningsanläggningar i gatumiljö i Tyresö kommun.

4. Mål för förbundets arbete

Riktlinjer för vattenvårdsarbetet och andra aktiviteter i Tyresån

Tyresåns vatten och människors tillgång till dem påverkas på många sätt. Det har betydelse hur marken planeras och används, hur enskilda människor agerar i sin vardag och vilka åtgärder som görs för att förbättra vattenkvalitet, naturvärden och friluftsvärden.

Följande riktlinjer är antagna av förbundet och bör gälla vid alla planer, aktiviteter och åtgärder som påverkar Tyresåns sjösystem:

- Tyresåns höga naturvärden ska bevaras och utvecklas även med en ökande befolkning och verksamhet inom avrinningsområdet.
- Åtgärder ska bidra till att uppnå god ekologisk och kemisk status för alla vatten.
- Vid planering av åtgärder ska hänsyn tas till Tyresåns påverkan på Kalvfjärden och Östersjön
- Hushållningen med marktillgångarna och recipientkapaciteten inom Tyresåns avrinningsområde ska präglas av långsiktighet.
- Allmänhetens tillgång till stränder och vattenytor ska hållas hög.
- Bad och annat friluftsliv ska kunna bedrivas i ett friskt och tjäniligt vatten i alla sjöar som är lämpade för bad.
- Sportfisket ska utvecklas i nära samklang med naturintressena och en mångsidig användning av vattendraget för rekreation.

Badplats i Fagersjöviken, Magelungen.

”Tyresåns höga naturvärden ska bevaras och utvecklas även med en ökande befolkning och verksamhet inom avrinningsområdet”

Mål

Tyresåns vattenvårdsförbund antog år 2014 tio vattenvårdsmål. De följs upp årligen, dels med indikatorer, dels med beskrivningar av de åtgärder som kommunerna och andra aktörer har utfört för att nå målen. I bilaga 4 finns mer information om indikatorer och åtgärdsredovisningar.

Påverkan/åtgärdsarbete

1. Minskad dagvattenbelastning

Dagvattenutsläpp till sjöar och vattendrag begränsas så att miljökvalitetsnormerna följs.

2. Mindre spillvatten i dagvattenätet

Utsläpp av spillvatten som beror på bräddningar, felkopplingar och läckande ledningar begränsas så att miljökvalitetsnormerna följs.

3. Antalet enskilda avlopp minskar

Påverkan från enskilda avlopp minskar så att miljökvalitetsnormerna följs.

4. Fler naturliga bäckar och åar

Andelen restaurerad vattendragssträcka ökar i syfte att nå miljökvalitetsnormerna.

5. Fria vattenvägar

Förekomst av vandringshinder minskar så att miljökvalitetsnormerna följs.

6. Ökad areal skyddad natur

Arealen skyddad natur ökar med syfte att värna om och utveckla naturen med särskilt fokus på förmågan att ta hand om vattnet i landskapet, livsmiljöerna för den biologiska mångfalden, värden för rekreation, kulturmiljö och friluftsliv.

Tillstånd

7. Ytvatten följer Vattenmyndighetens miljökvalitetsnormer för ekologisk status

Beslutade miljökvalitetsnormer för ekologisk status nås/bibehålls i ytvatten. Övriga vatten når/bibehåller god ekologisk status⁷

8. Ytvatten följer Vattenmyndighetens miljökvalitetsnormer för kemisk status

Beslutade miljökvalitetsnormer för kemisk status nås/bibehålls i ytvatten. Övriga vatten når/bibehåller god kemisk status.

9. Grundvatten följer Vattenmyndighetens miljökvalitetsnormer för kemisk och kvantitativ status

Beslutade miljökvalitetsnormer för kemisk och kvantitativ status nås/bibehålls i grundvatten.

10. Badplatser med god vattenkvalitet

De badplatser där kommunerna provtar badvattenkvaliteten har godkända prov under säsongen.

⁷ Om Hög ekologisk status har nåtts gäller att Hög status ska bibehållas.

5. Vattenförvaltningen – miljö kvalitetsnormer, beting och åtgärdsbehov

Kort om arbetet med Vattenförvaltningen

Sverige har med EU:s ramdirektiv för vatten förbundit sig att alla vatten ska nå God ekologisk och kemisk status. Direktivet har införts som vattenförvaltningsförordningen i svensk lag. Arbetet sker i sexårscykler och den andra cykeln avslutas den 22 december 2015.

Det övergripande målet för vattenförvaltningen är att uppnå god vattenstatus till år 2015, eller senast till år 2027 om det finns grund för så kallade tidsundantag. God status innebär god ekologisk och kemisk status i alla inlands- och kustvatten. För grundvatten innebär det förutom god kemisk status även god kvantitativ status.⁸

”Vatten är inte vilken vara som helst, utan ett arv som måste skyddas, försvaras och behandlas som ett sådant”
EU:s ramdirektiv för vatten

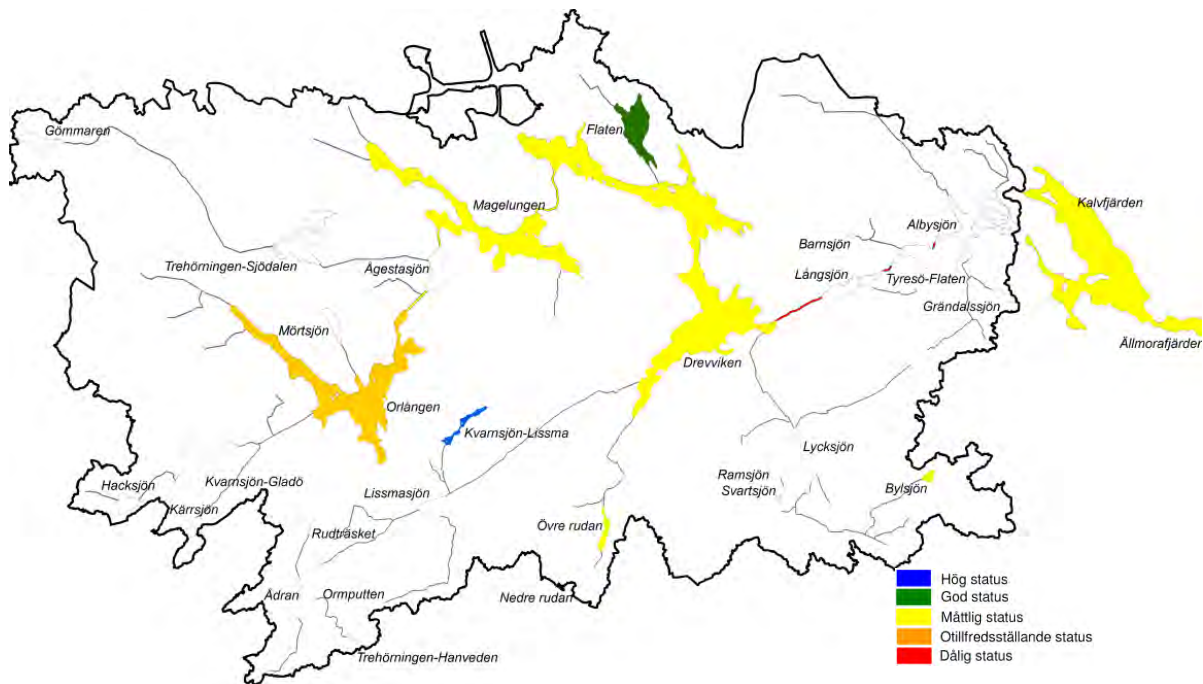

Arbetet med vattenförvaltningen sker i sexårscykler. År 2016 startar den tredje cykeln.

Miljö kvalitetsnormer

De större sjöarna och vattendragen samt alla kustvatten och större grundvattenmagasin kallas vattenförekomster. För dessa har Vattenmyndigheten beslutat om miljö kvalitetsnormer: gränsvärden/mål som ska nås till ett visst år. Grunden är att god ekologisk och kemisk status ska nås i år, 2015, om det inte finns motiv för undantag. I Tyresån har tidsundantag getts på grund av naturliga förhållanden och att det anses tekniskt omöjligt att nå målen i tid. För ekologisk status har kustvattnen fått tidsundantag till år 2027 och sjöarna och vattendragen till 2021. För kemisk status har det satts tidsundantag till 2021 respektive 2027 för särskilda ämnen i tre sjöar och i Tyresåns utlopp. Se bilagorna 2 och 3 för mer detaljer.

⁸ Läs mer om vad som ingår i begreppet god ekologisk och kemisk status på www.vattenmyndigheterna.se.

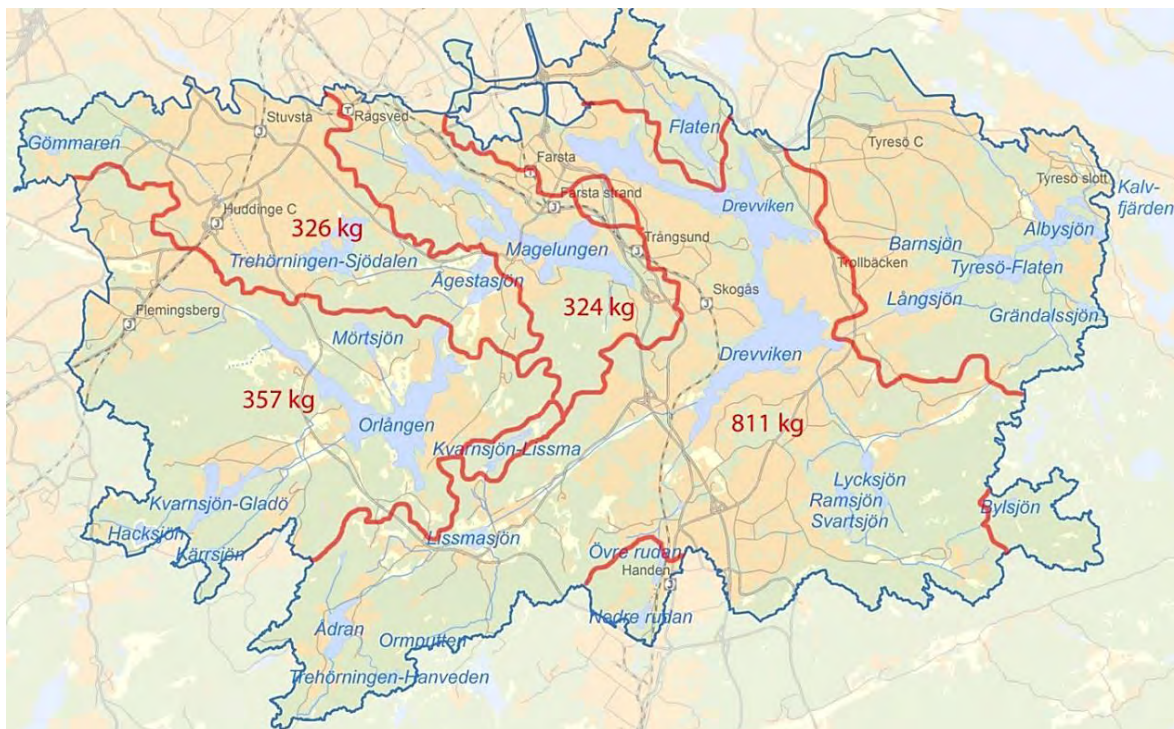
God ekologisk status ska uppnås senast år 2021 för avrinningsområdets sjöar och vattendrag och år 2027 för kustvattnen. Kartan visar aktuell ekologisk status för befintliga och föreslagna vattenförekomster.

Övergödning

Beting för fosfor

Vattenmyndigheten har uppskattat hur mycket fosfor avrinningsområdet behöver avlastas med årligen för att fosforhalterna ska sjunka så att de motsvarar god ekologisk status. Den totala mängden för avrinningsområdet bedöms vara 1800 kg per år. I kartan på nästa sida framgår hur stor del av reduceringsbehovet, betinget, som ligger på varje vattenförekomst.

Eftersom den gräns för avrinningsområdet som Vattenmyndigheten använder överskattar Magelungens tillrinningsområde rejält (SMHI:s gräns kompenserar inte för att dagvatten har avletts åt annat håll) är siffran på Magelungens beting troligen överskattad, men det är oklart hur mycket. Magelungens beting borde ligga under 300 kg fosfor per år. Trehörningen som är en av förbundet prioriterad sjö har inget beting eftersom den inte är vattenförekomst. Norråns tillrinningsområde som innefattar Trehörningen har ett beting på 326 kg per år. Huddinge kommun har i samband med åtgärdsplanering räknat ut ett beting för Trehörningen med nyare indata på 350-650 kg per år, se sidan 26. Samtliga beräkningar av fosforbeting får anses som schablonartade och som ungefärliga mål att nå i åtgärdsarbetet.

Vattenmyndighetens uträkning av hur mycket fosfor som behöver avlastas varje vattenförekomst varje år, det så kallade betinget. Observera att siffran för Magelungen är räknat på SMHI:s större tillrinningsområde för sjön och inte det som kartan anger.

Åtgärdsbehov inom övergödning enligt Vattenmyndighetens åtgärdsprogram

Vattenmyndigheten har också listat de av åtgärder som kan användas för att klara betinget för fosfor och uppskattat hur stora positiva effekter åtgärderna kan ge. De åtgärder som har störst effekt bedöms vara dagvattendammar och att ansluta enskilda avlopp till kommunalt nät. Efter det kommer olika typer av våtmarker, strukturkalkning och anpassade skyddszoner på åkermark.

Våtmarksåtgärderna är oftast mer kostnadseffektiva enligt beräkningar, men de stora mängderna fosfor åtgärdas inte i odlingslandskapet utan i tätorterna och i omvandlingsområden med enskilda avlopp.⁹ Uträkningarna är gjorda efter schabloner och på data med låg upplösning. För att gå vidare med åtgärder krävs ett mer detaljerat underlag.

⁹ Mer information finns i Vattenmyndighetens åtgärdsprogram för Tyresån och Kalvfjärden som beslutas den 22 december 2015. Läs mer på www.vattenmyndigheterna.se

6. Våra prioriteringar i åtgärdsarbetet

Enligt målen i kapitel 3 behöver åtgärder genomföras i syfte att framförallt minska övergödning och påverkan från miljögifter, återställa vattendrag och andra vatten till mer naturliga förhållanden, åtgärda vandringshinder och underlätta för det rörliga friluftslivet. Förutom detta är även arbetet för att förhindra risker med översvämningar ett prioriterat område.

Prioriteringarna för Tyresån som helhet kan se annorlunda ut än den enskilda kommunens fokusområden. I Vattenmyndighetens åtgärdsprogram inkluderas enbart vattenförekomster¹⁰, medan vi här inkluderar alla vatten med åtgärdsbehov.

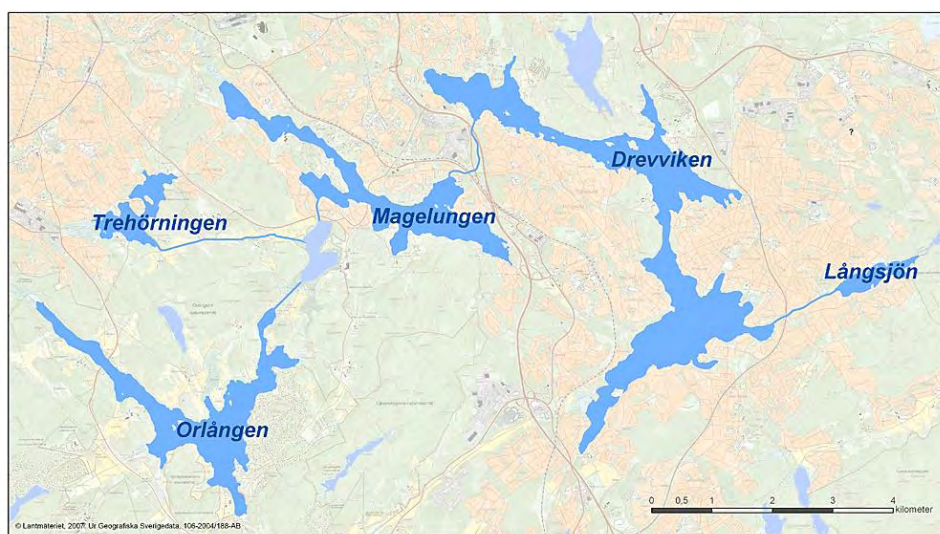
I detta kapitel presenteras vår bild av hur åtgärdsarbetet bör prioriteras. Utförliga åtgärdsförslag för sjöar och vattendrag finns i kapitlen 7 och 8.

Minska övergödningen

Fem sjöar prioriteras för åtgärder mot övergödning

Trehörningen, Orlången, Magelungen, Drevviken och Långsjön är de sjöar som är mest påverkade av övergödning och de påverkar i sin tur nedströms liggande sjöar. Vid Trehörningen och Långsjön har det tidigare legat lokala avloppsreningsverk som gjort att sjöarna tagit emot dåligt renat spillvatten. Orlången, Magelungen och Drevviken är vattenförekomster. Orlången och Trehörningen har de högsta halterna av näringsämnen i avrinningsområdet och påverkar därmed även alla nedströms liggande sjöar.

Dagvatten är den största källan till övergödning i främst Trehörningen, Magelungen och Drevviken. Det behövs dagvattenåtgärder i såväl stor som liten skala inom de tätortsområden som avvattnar till sjön i syfte att minska belastningen. Arbetet för att åtgärda utsläpp från enskilda avlopp behöver fortsätta. I stugområdena runt Orlången och söder om Drevviken pågår utbyggnad av kommunalt vatten och avlopp. Vissa av sjöarna kan hjälpas av åtgärder direkt i sjön, som att fastlägga fosfor i sedimenten för att förhindra att näringsämnen blir tillgängliga för planktonproduktion i vattenmassan.

De prioriterade sjöarna för åtgärder mot övergödning

¹⁰ Information om status och miljö kvalitetsnormer för Tyresåns vattenförekomster finns i bilagorna 2 och 3.

Åtgärder i ledningsnätet behöver prioriteras

Det är viktigt att hitta och åtgärda felkopplingar mellan spill- och dagvattennätet, läckande ledningar och bräddningar i pumpstationer och ledningsnät. Det handlar dels om ett behov av ökat underhållsarbete och dels om engångsinsatser för att exempelvis kartlägga var felkopplingar finns innan åtgärder kan göras. Principbeslut kan behöva tas om vilka recipienter som bör skyddas från bräddningar från pumpstationer. Egentillsynen hos VA-ansvariga behöver intensifieras för att minska risken för framtida felkopplingar.

Fler enskilda avlopp behöver åtgärdas

Trots att arbetet med att ansluta enskilda avlopp har pågått i många år kvarstår det en hel del områden. Målsättningen är att så många fastigheter som möjligt ska anslutas till kommunalt vatten och avlopp. Det är viktigt att påverkan från dagvatten och bräddningar från spillvatten inte ökar när avlopps nätet byggs ut.

Bebyggelsen runt Ådran och Gömmaren i Huddinge¹¹ och på Brevikshalvön i Tyresö¹² finns ännu inte med i utbyggnadsplaner för kommunalt VA. I Lyckeby, Österäng och Källtorp i Haninge och i Gunhildsvik i Huddinge ligger planer på kommunal anslutning långt fram i tiden¹³. I dessa områden behöver tillsynsmyndigheten arbeta för hög skydds nivå på avloppen, vilket kan innebära sluten tank för WC-avloppet, vissa typer av minireningsverk eller slamavskiljare med markbädd och fosforfällning. Bästa möjliga lösningar behöver användas för att rena bad-, disk- och tvättvatten, särskilt i strandnära områden med dålig infiltration.

Runt Kvarnsjön-Gladö pågår anslutning av fastigheter till kommunalt vatten och avlopp.

Dagvattenfrågor behöver uppmärksammas tidigt i planeringen

I kommunernas fysiska planering behöver möjligheten att fördröja och rena dagvatten utredas tidigt när man planerar ny bebyggelse. Dagvattenfrågorna behöver bli lika självklara i planprocessen som anläggande av cykelvägar, parker och kollektivtrafik. Anvisningarna i kommunernas dagvattenstrategier behöver användas i praktiken. Det krävs också ett helhetsgrepp över större områden som påverkar samma sjö, både av hänsyn till vattenkvalitet och till risk för översvämningar. I vissa fall krävs ökat samarbete mellan kommunerna.

¹¹ VA-utbyggnadsplan för Huddinge kommun år 2004

¹² Thomas Lagerwall, Tyresö kommun.

¹³ VA-plan för Haninge kommun, remissversion 2015, Åtgärdsplan för Trehörningen, Huddinge kommun 2015.

Teknikutvecklingen går snabbt när det gäller rening och fördröjning av dagvatten på kvartersmark och i gatumiljö. Dessa möjligheter behöver utnyttjas i alla områden med risk för översvämningar eller där dagvattnet kan riskera att påverka sjöar och vattendrag negativt.

På motsvarande sätt som kompensation av grönytor praktiseras i detaljplanearbetet bör kommunerna överväga att införa blåkompensation. Det innebär att en förlust eller försämring av en typ av vattenmiljö kompenseras med en restaurering av en liknande miljö.

Näringsfattiga sjöar behöver följas upp

Samtidigt som de övergödda sjöarna prioriteras i åtgärdsarbetet behöver de relativt opåverkade sjöarna med höga naturvärden fortsätta övervakas. Den årliga vattenkemiska provtagningen används för att påvisa eventuell förändring och åtgärder vidtas om någon sjö visar tecken på långvarig försämring. I områden där det finns bebyggelse med enskilda avlopp runt sjöarna behöver antingen kommunalt vatten och avlopp anslutas eller tillsynen prioriteras för att minska utsläppen.

Minska påverkan från miljögifter

De åtgärder som görs för att minska belastningen av näringsämnen från tillrinnande dagvatten kommer även att minska belastningen av tungmetaller och organiska miljögifter. Förutom dagvattenåtgärder är det förebyggande arbetet genom tillsyn och rådgivning mycket viktigt. Verksamheter som hanterar och släpper ut miljöfarliga ämnen behöver behäftas med tillräckliga krav på rening och stöd i hantering av produkter och ämnen. Genom informationsinsatser kan den dagliga användningen av produkter som innehåller farliga ämnen minska eller upphöra. Kampanjer för att motivera befolkningen att tvätta bilen på biltvätt istället för på uppfarten kan minska påverkan på dagvattnet.

Tvättas bilen i en anläggning där vattnet renas slipper sjöarna belastas med bland annat oljerester och tungmetaller.

Anpassning till ett förändrat klimat

Översvämningensrisken påverkas dels av andelen hårdgjord yta och dels av förändringar i klimatet. Klimatförändringarna förväntas innebära ökad nederbörd och mer intensiva och långvariga regn. Det är viktigt att planera för robust dagvattenhantering med framtida prognoser i åtanke. Fördröjning på kvartersmark och i gatumiljö är viktigt både för att minska översvämningensrisk och förbättra vattenkvaliteten i sjöarna.

Följ den regionala handlingsplanen för klimatanpassning

Länsstyrelsen har tillsammans med ett antal regionala aktörer tagit fram en handlingsplan med åtgärder för att förebygga effekter av ett förändrat klimat¹⁴.

Åtgärder som rör kommunernas fysiska planering:

- För in dagvatten- och avloppsfrågor tidigt i den översiktliga planeringen och säkerställ att frågan följer genom hela planeringsprocessen. Ta hänsyn till översvämningsrisker på lång sikt.
- Kommunala vatten- och avloppsplaner ska beakta ett förändrat klimat.

Åtgärder för ett bättre planeringsunderlag:

- Ta fram översiktliga lågpunkts-/skyfallskartor och använd dessa för att identifiera områden där risk för översvämningar orsakade av skyfall föreligger.
- Genomför en detaljerad översvämningskartering med beaktande av ett framtida klimat, såväl i nybyggnadsområden som i befintlig bebyggelse, där det i dag finns risk för översvämning.

Förebyggande fysiska åtgärder:

- Arbeta för att långsiktigt öka landskapets vattenhållande förmåga för att minska översvämningsrisker.
- Planera, förvalta och tillgängliggör grönstrukturen för att främja hälsa och minska negativa hälsoeffekter av klimatförändringar.

Ta vara på kunskap från Riskhanteringsplanen

Länsstyrelsen lämnade under våren 2015 en riskhanteringsplan för översvämningsrisker på remiss till kommunerna. Planen baseras på karteringen av översvämningsrisk från sjöar och vattendrag som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har tagit fram¹⁵. I planen pekas objekt ut med risk för översvämning. Åtgärdsförslagen är på en övergripande nivå, men kommunerna kan dra nytta av att exempelvis vägsträckor och samhällsviktiga byggnader inom kommunen pekats ut.

Återskapa naturliga vatten

Öppna upp vattenvägar för djur och växter

Fria vandringsvägar för fisk och andra vattenlevande eller vattenberoende djur ska prioriteras högt. Det mest angelägna vandringshindret att åtgärda är Tyresåns utlopp i Kalvfjärden och Östersjön, det vill säga vid Follbrinksströmmen eller Uddby kraftverk. Idag är det omöjligt för fisk att vandra från Kalvfjärden och vidare upp i sjösystemet. En annan viktig åtgärd är att återskapa lekmiljöer för fisk i de vattendrag och sjöar som är lämpliga.

Ett exempel på en för högt monterad trumma där fisk har svårt att ta sig upp.

¹⁴ Regional handlingsplan för klimatanpassning för Stockholms län, Länsstyrelsen 2014.

¹⁵ Översvämningskartering utmed Tyresån, SMHI 2013.

Även om en åtgärd vid utloppet är högt prioriterad kan många mindre kostsamma åtgärder göras förhållandevis enkelt. Mindre åtgärder som att dämna upp vid en felaktigt lagd vägtrumma eller ta bort en tröskel kan tillgängliggöra stora delar av ett vattendrag. Tyresåns vattenvårdsförbund har listat drygt tjugo vandringshinder som kommunerna och Trafikverket bör åtgärda under åtgärdsperioden.

Återställ vattendrag och andra vatten till ett naturligt tillstånd

En kartering av vattendragen mellan sjöarna i Tyresåns vattensystem har bekräftat att de rinnande vattendragen är kraftigt påverkade av mänskliga aktiviteter.¹⁶ Endast några sträckor anses opåverkade och kräver inga åtgärder medan huvuddelen av vattendragen behöver åtgärder för att återställa eller efterlikna så naturliga förhållanden som möjligt.

I många områden kan biotopåterställning genom exempelvis plantering av träd och buskar längs strandmiljöerna effektivt bidra till ökad beskuggning och minskad igenväxning. I vissa vattendrag behöver man arbeta med återställning av bottenmiljöerna genom att exempelvis lägga i sten, grus och ved. Det skapar större variation och bromsar vattenflödet så att vandrande djur lättare kan ta sig fram. I andra fall behöver åfårans lopp återställas så att vattendragen återfår sitt naturligt slingrande utseende – det som kallas återmeandring. Det man vinner är att vattnet rinner långsammare genom vattendraget, vilket medför både minskad översvämningsrisk och att vatten hålls kvar i landskapet. Dessutom minskar läckaget av näringsämnen och mångfalden av livsmiljöer i det rinnande vattnet ökar.

I Lövstaån i Huddinge kommun har åfåran återställts till ett slingrande lopp.

Bevara och återskapa våtmarker

Utdikningar och sjösänkningar har genom åren minskat andelen våtmark i sjösystemet. Våtmarker är mycket viktiga för att balansera vattenflödet inom systemet och fungerar som naturliga reningsverk då näringsämnen binds i vegetationen i våtmarken. Att återskapa våtmarksområden får därför positiva effekter för lokalklimat, vattenrening och biologisk mångfald och minskar även effekten av översvämningar. Vid exploatering av naturmark bör naturliga lågpunkter undvikas och våtmarker bevaras dels då de är viktiga för vattenbalansen i avrinningsområdet men även för att de är olämpliga för exploatering.

¹⁶ Tyresån 2012 – Biotopkartering av vattendrag och förslag på åtgärder, Huskvarna ekologi.

Underlätta för det rörliga friluftslivet

Tyresån som kanotled

Det är populärt att paddla från Drevviken via Tyresö-sjöarna och ut i Kalvfjärden, antingen via Follbrinksströmmen eller Uddby. Kommunerna bör ha ansvaret för att hålla leden paddelbar, vilket bland annat innebär att hålla en vegetationsfri kanal i Gudövik. Det bör också finnas möjligheter att sjösätta och ta upp kanoter. Det är önskvärt att utöka paddelleden exempelvis till Magelungen.

Badbara badplatser

Att det växer mycket i sjöarna är ett resultat av att vattnet blivit klarare när näringshalten minskat i sjöarna, samtidigt som det finns mycket näring kvar i sjösedimenten. Vissa år växer det extra kraftigt i främst grundare vikar i många sjöar. Det är omöjligt och inte heller önskvärt att hålla undan undervattensväxter i alla vikar, men på de kommunala badplatserna bör ansvarig kommun se till att det går att bada utan att trassla in sig i växter.

Kommunerna bör undersöka hur undervattensvegetationen ser ut, och klippning med upptag av växtmaterialet bör ske vid behov vid badplatserna. Om det finns ett intresse i kommunerna kan förbundet ta fram en gemensam skötselplan för klippning av undervattensväxter på badplatserna kring exempelvis Drevviken.

Gör stränder tillgängliga

Det är angeläget att öppna upp bebyggda stränder vid sjöar och vattendrag för allmänheten och komplettera befintliga strandpromenader där det är möjligt. På vissa ställen kan det vara aktuellt att bygga gång- och cykelbroar över vatten för att öka tillgängligheten och ge naturupplevelser. Sjöförlagda så kallade skärmbassänger med bryggor ger ofta sådana möjligheter. Vid alla åtgärder är det viktigt att beakta tillgängligheten för barnvagnar och för personer med funktionsnedsättning.

Strandpromenad längs Drevvikens strand.

7. Åtgärder som direkt bidrar till att nå God vattenstatus

I detta kapitel redovisas åtgärder som direkt bidrar till förbättrad ekologisk och kemisk status. Effekten av de föreslagna åtgärderna mot övergödning har jämförts med de beting som räknats fram för vattenförekomsterna. För området miljögifter finns ingen liknande bedömning av om de föreslagna åtgärderna räcker för att nå betinget, främst på grund av att kunskapen ännu är för dålig om vilka åtgärder som krävs. Beträffande vandringshinder har förbundet gjort en bedömning av vilka hinder som är högst prioriterade att åtgärda i avrinningsområdet.

Åtgärder för minskad övergödning

De största källorna till övergödningen är dagvatten och enskilda avlopp. Dagvattenutsläpp behöver fördröjas och renas och åtgärder görs för att minska läckage och bräddningar från avlopps nätet. Enskilda avlopp behöver anslutas till kommunalt nät eller i andra hand hålla hög skyddsnivå. Många av åtgärderna kan också bidra till att nå god kemisk status och att minska översvämningrisker.

Här beskrivs sjöarna med störst åtgärdsbehov. Där det varit möjligt har åtgärdernas effekt uppskattats och jämförts med betingen för fosfor uträknade av Vattenmyndigheten och Huddinge kommun. Åtgärdsförslagen har delats upp i planerade och föreslagna. Ett streck (-) i kolumnerna tidpunkt, kostnad eller fosforreduktion innebär att det inte finns uppgifter om dessa. Uppgifterna både om beting och åtgärdernas effekt bygger på schabloner och är därför inte exakta.

Trehörningen-Sjödalen

I Vattenmyndighetens förslag till åtgärdsprogram har Trehörningen inget eget beting eftersom den inte är en vattenförekomst. Norrån, dit Trehörningen rinner, har ett beting på 326 kg fosfor. Huddinge kommun har med utgångspunkt från fosforhalten räknat ut att Trehörningen behöver avlastas med cirka 350-650 kg fosfor per år.

Åtgärdsförslagen är hämtade från Huddinge kommuns åtgärdsplan för Trehörningen 2015-2021, antagen den 11 maj 2015.¹⁷ Planerade och föreslagna åtgärder beräknas tillsammans kunna reducera cirka 350 kg fosfor per år, alltså i det lägre spannet på det uträknade betinget.

<i>Planerade åtgärder</i>	<i>Tidpunkt</i>	<i>Ansvarig</i>	<i>Kostnad</i>	<i>Fosforred. kg/år</i>
Åtgärder runt Trehörningen: Översilningsyta med för- och eftersteg, fler skärmar och växtbäddar till skärmbassängen och renovering av Solfagrädiket	2016	Stockholm Vatten/ Huddinge kommun	8 400 000	200
Reningsåtgärd i Balingsholmsdalgången	2016	Huddinge kommun	2 800 000	12
Åtgärder för förbättrad rening i Kyrkdammen	2017	Stockholm Vatten/oklart ¹⁸	4 500 000	60
Mindre dagvattenlösningar i Solfagrädikets tillrinningsområde	2017	Huddinge kommun	3 200 000	31

¹⁷ Åtgärdsplan för Trehörningen, Huddinge kommun 2015. Totalkostnaden som redovisas i tabellen ovan är lägre än i Huddinge kommuns sammanställning eftersom åtgärder under år 2015 inte redovisas här.

¹⁸ Stockholm Vatten bekostar utredning och projektering, oklar finansiering för fysisk åtgärd

Mindre dagvattenlösningar mellan Källbrinksdammen och Kyrkdammen	2019	Huddinge kommun (ev Stockholm Vatten)	3 800 000	31
Åtgärd i Källbrinksdammen	2020	Stockholm Vatten/oklart ¹⁵	700 000	30
Damm vid Tingshuset, öppet dagvatten i Södalsparken och dagvattenåtgärder i Huddinge centrum	-	Huddinge kommun	Kostnad inom detaljplan	0
Dagvattenåtgärder i Storängen	-	Huddinge kommun	Kostnad inom detaljplan	20
Åtgärda felkopplingar, bräddningar och laga ledningsnät: Renovering av cirka 3 km ledning, ombyggnad av en pumpstation och byte av en dagvattentunnel.	2016-2018	Stockholm Vatten	-	-
Utöva tillsyn på ledningsnätet	Löpande	Huddinge kommun	-	-
Utöva tillsyn på enskilda avlopp runt Gömmaren och i Gunhildsvik	Löpande	Huddinge kommun	-	-
Vattenskydd via arrendeavtal: skydds-zoner, kalkfilterdiken och tvåstegsdiken	Löpande	Huddinge kommun	0	-
Utöva tillsyn av jordbruk och gödselhantering	Löpande	Huddinge kommun	-	-
Informera boende i tillrinningsområdet	2018	Huddinge kommun	350 000	20
<i>Totalt, planerade åtgärder</i>			23 750 000	333

<i>Föreslagna åtgärder</i>	<i>Tidpunkt</i>	<i>Ansvarig</i>	<i>Kostnad</i>	<i>Fosforred. kg/år</i>
Fällning av fosfor i bottensediment	Efter 2021	Oklart	3 500 000	15
Bygga ut kommunalt vatten o avlopp i Högmora och Gunhildsvik	Efter 2021	Stockholm Vatten	Bekostas av fast.ägare	5-10
Rena trafikdagvatten från Huddingevägen, Storängsleden-Lännavägen, Häradvägen och Ågestavägen.	-	Trafikverket/Huddinge kommun	-	-
<i>Totalt, planerade och föreslagna åtgärder</i>				353-358
<i>Beting för sjön</i>				350-650

Orlången

Vattenmyndigheten bedömer att Orlången behöver avlastas med cirka 360 kg fosfor per år för att God ekologisk status ska uppnås.

Följande åtgärdsförslag kommer från Huddinge kommuns åtgärdsplan för Trehörningen, antagen den 11 maj 2015.¹⁹ Planerade och föreslagna åtgärder beräknas reducera upp till drygt 300 kg fosfor per år vilket gör att en stor del av betinget klaras.

<i>Planerade åtgärder</i>	<i>Tidpunkt</i>	<i>Ansvarig</i>	<i>Kostnad</i>	<i>Fosforred. kg/år</i>
Göra åtgärder i Ebbaldalsdiket	2017	Huddinge kommun, ev. Stockholm Vatten	2 300 000	10-40
Göra åtgärder i Flemingsbergsvikens avrinningsområde	2017	Huddinge kommun	5 300 000	30
Bygga om Visättra pumpstation	2016	Stockholm Vatten	-	-
Åtgärda felkopplingar och bräddningar samt laga ledningsnät	2016-2021	Stockholm Vatten	-	-
Utöva tillsyn på ledningsnätet	Löpande	Huddinge kommun	-	-
Bygga ut kommunalt vatten o avlopp i Gladö kvarn och Vidja	2016-2021	Stockholm Vatten	Bekostas av fast.äg.	60-100
Inventera och utöva tillsyn av enskilda avlopp som ännu inte anslutits till kommunalt avlopp.	Löpande	Huddinge kommun	-	-
Vattenskydd via arrendeavtal: skyddszoner, kalkfilterdiken och tvåstegsdiken	2016-	Huddinge kommun	0	0,4
Utöva tillsyn på jordbruk och gödselhantering	Löpande	Huddinge kommun	-	-
Informera boende i områden runt Orlången	2018	Huddinge kommun	350 000	20
<i>Totalt, planerade åtgärder</i>			7 950 000	120-190

¹⁹ Åtgärdsplan för Orlången, Huddinge kommun 2015. Totalkostnaden som redovisas i tabellen ovan är lägre än i Huddinge kommuns sammanställning eftersom åtgärder under år 2015 inte redovisas här.

Föreslagna åtgärder	Tidpunkt	Ansvarig	Kostnad	Fosforred. kg/år
Fälla fosfor i bottensediment	2019	Huddinge kommun	15 000 000	130
Rena trafikdagvatten från Huddingevägen och fd Södertörnsleden	-	Trafikverket	-	-
Totalt, planerade och föreslagna åtgärder			22 950 000	250-320
Beting för sjön				360

Magelungen

Vattenmyndigheten bedömer att Magelungen behöver avlastas med 324 kg fosfor per år. Mängden är överskattad, osäkert med hur mycket, eftersom beräkningen är gjord med en gräns på tillrinningsområdet som inte tar hänsyn till att dagvatten från områden norr om sjön avletts till Mälaren. Åtgärder uppströms sjöns direkta tillrinningsområde är viktiga för att nå god status men trots detta har Magelungen även ett stort eget beting.

Under åren 2015-2016 tar Stockholms stad i samarbete med Huddinge kommun fram en åtgärdsplan för Magelungen.²⁰ Här listas redan kända åtgärder. Endast en liten del av betinget klaras med åtgärderna.

Planerade åtgärder	Tidpunkt	Ansvarig	Kostnad	Fosforred. kg/år
Förbättra reningen i Kräppladammarna	2016-2017	Stockholm Vatten	1 000 000	40
Reparera och förbättra dagvattenanläggningen Ma 18 vid Farsta gård	2016-2017	Stockholm Vatten	700 000	40
Åtgärda felkopplingar och bräddningar samt laga ledningsnät	2016-2021	Stockholm Vatten	-	Positiv inverkan
<i>Totalt, planerade åtgärder</i>			1 700 000	80

Föreslagna åtgärder	Tidpunkt	Ansvarig	Kostnad	Fosforred. kg/år
Rena trafikdagvatten från Magelungsvägen, Nynäsvägen och Huddingevägen	-	Trafikverket/ Stockholm Vatten	-	-
Fälla fosfor i bottensediment	-	Stockholms stad/Stockholm Vatten	6-7 000 000	50
Öppna upp Kräppladiket uppströms Kräppladammarna	-	-	-	-
<i>Totalt, planerade och föreslagna åtgärder</i>			7 700 000- 8 700 000	130
<i>Beting för sjön</i>				324

²⁰ För mer information kontakta Miljöförvaltningen i Stockholms stad.

Drevviken

Vattenmyndigheten har beräknat Drevvikens beting till 811 kg fosfor.

Åren 2016-2017 tar Stockholms stad fram en åtgärdsplan för Drevviken i samarbete med Haninge, Huddinge och Tyresö kommuner.²¹ Åtgärdslistan innehåller här endast redan kända åtgärder innan arbetet har startat.

Planerade åtgärder	Tidpunkt	Ansvarig	Kostnad, kr	Fosforred. kg/år
Anlägga en sjöförlagd dagvattenanläggning (skärmbassäng) i sjöns södra del	2017	Haninge kommun	3 000 000	-
Anlägga våtmark och fördröjningsåtgärder i kring sjön Dammräsk	2018-2020	Haninge kommun	30 000 000	-
Ta fram åtgärdsplan för dagvattenåtgärder i redan bebyggda områden i Haninge	2016	Haninge kommun	0	0
Installera flytande växtbäddar för ökad reningseffekt i skärmbassängen i Flaten	2016-2017	Stockholm Vatten	-	-
Bygga om Vassvägens pumpstation för att förhindra bräddning av spillvatten vid stora regn	2015-2016	Tyresö kommun	1 000 000	-
Göra åtgärder på fastigheter i Trollbäcken där dräneringsvatten leds till spillvattennätet istället för dagvattennätet (tillskottsvatten).	2016-2021	Tyresö kommun	Bekostas av fastighetsägare	-
Undersöka vilka områden som har stor del tillskottsvatten.	2016	Haninge kommun	0	0
Ta fram förnyelseplan för avloppsnetet	2016	Haninge kommun	0	0
Åtgärda felkopplingar, bräddningar och tillskottsvatten	2017-2021	Haninge kommun	-	-
Bygga ut kommunalt vatten och avlopp i Norrby, Kolartorp och Hermanstorp, totalt ca 480 fastigheter.	2016-2022	Haninge kommun	Bekostas av fastighetsägare	144
Inventera och utöva tillsyn på enskilda avlopp i Österäng, Lyckebyn och Ådran.	2016-2021	Huddinge kommun, Södertörns miljö- och hälsoskydds-förbund	-	-
<i>Totalt, planerade åtgärder</i>			34 000 000	50

²¹ För mer information kontakta Miljöförvaltningen i Stockholms stad.

Föreslagna åtgärder	Tidpunkt	Ansvarig	Kostnad, kr	Fosforred. kg/år
Fällning av fosfor i bottensedimentet	-	Kommunerna/ Stockholm Vatten	8-10 000 000	100
Damm vid utlopp kärr Alby	-	Haninge kommun	-	-
Damm söder om avfartsväg 73	-	Haninge kommun	-	-
Falltrappa öster om Brandbergen mot Forsla kärr	-	Haninge kommun	-	-
Våtmark vid Vendelsö gård	-	Haninge kommun	-	-
Reningsåtgärd vid Kaninholmen	-	Tyresö kommun	-	-
Rena trafikdagvatten från Nynäsvägen	-	Trafikverket	-	-
<i>Totalt, planerade och föreslagna åtgärder</i>			42 000 000- 44 000 000	100
<i>Beting</i>				811

Sjöar nedströms Drevviken

Alla sjöarna direkt nedströms Drevviken har förhöjda näringshalter. De kommer att hjälpas mycket av minskad belastning uppströms men det är viktigt att åtgärda enskilda avlopp och större dagvattenutsläpp och bräddpunkter lokalt.

Långsjön är den mest övergödda av sjöarna. Sjöns beting har tidigare räknats till 100-200 kg fosfor.²² I Vattenmyndighetens nuvarande förslag till åtgärdsprogram har Långsjön inget eget beting eftersom den inte är en vattenförekomst.

Planerade åtgärder	Tidpunkt	Ansvarig	Kostnad, kr	Fosforred. kg/år
Anlägga dagvattendamm på Prästängen vid Tyresö-Flaten	2016	Tyresö kommun	3 000 000	40
Ansluta cirka 140 enskilda avlopp till kommunalt nät runt Albysjön	2016-2020	Tyresö kommun	Bekostas av fastighetsäg.	39
Ansluta cirka 10 enskilda avlopp till kommunalt nät runt Fatburen	2016-2018	Tyresö kommun	Bekostas av fastighetsäg.	4
<i>Totalt, planerade åtgärder</i>			3 000 000	110

Föreslagna åtgärder	Tidpunkt	Ansvarig	Kostnad	Fosforred. kg/år
Rena dagvattenutsläpp i Långsjön	-	Tyresö kommun	-	-
<i>Totalt, planerade och föreslagna åtgärder</i>			3 000 000	110

²² Jonas Hagström, beredningssekretariatet på Länsstyrelsen i Stockholms län, år 2013

Kalvfjärden och Ällmorafjärden

Betinget för Kalvfjärden beräknas av Vattenmyndigheten till 459 kg/år och för Ällmorafjärden 20 kg/år.

Kalvfjärdens vatten kommer att förbättras när belastningen minskar från Tyresås utlopp. Däremot har Kalvfjärden alltså ett stort eget beting för reduktion av fosfor. Det är prioriterat att åtgärda enskilda avlopp i båda fjärdarnas direkta tillrinningsområde.

<i>Planerade åtgärder</i>	<i>Tidpunkt</i>	<i>Ansvarig</i>	<i>Kostnad, kr</i>	<i>Fosforred. kg/år</i>
Ansluta cirka 300 enskilda avlopp till kommunalt nät runt Kalvfjärden och Ällmorafjärden.	2016-2021	Tyresö kommun	Bekostas av fastighetsägare	90
Utöva tillsyn av enskilda avlopp som inte är aktuella för anslutning till kommunalt nät, bland annat i Brevik.	Löpande	Södertörns miljö- och hälsoskydds-förbund	-	-
<i>Totalt, planerade åtgärder</i>			-	90

<i>Föreslagna åtgärder</i>	<i>Tidpunkt</i>	<i>Ansvarig</i>	<i>Kostnad, kr</i>	<i>Fosforred. kg/år</i>
Utreda omsättningen i Kalvfjärden	-	Tyresö kommun/ Tyresås vvf	500 000	0
Ansluta enskilda avlopp till kommunalt nät runt Kalvfjärden och Ällmorafjärden	-	Tyresö kommun	Bekostas av fastighetsägare	Minst 90
<i>Totalt, planerade och föreslagna åtgärder</i>			500 000	180
<i>Beting Kalvfjärden och Ällmorafjärden</i>				479

Åtgärder för minskad belastning från miljögifter

<i>Planerade åtgärder</i>	<i>Tidpunkt</i>	<i>Ansvarig</i>	<i>Kostnad, kr</i>
Sanera förorenade områden	2016-2021	Verksamhetsutövare och kommuner	-
Tillsyn av verksamheter som kan riskera utsläpp av miljögifter, med fokus på de ämnen som gett tidsundantag för vattenförekomsterna.	Löpande	Huddinge kommun, Stockholms stad, Södertörns miljö- och hälsoskydds-förbund	-

Nedan sammanfattas åtgärdsförslagen från övergödningsavsnittet som även minskar belastningen från metaller och organiska miljögifter. Anläggningar för dagvattenrening bör utformas så att de ger största möjliga reningseffekt både för fosfor och miljöskadliga ämnen. Kostnader redovisas i avsnittet "Åtgärder för minskad övergödning" ovan.

<i>Planerade åtgärder</i>	<i>Ansvarig</i>
Fördröja och rena dagvatten i - Ebbadalsdiket (Orlången) - Fullerstaåns och Solfagradikets dagvattenutlopp (Trehörningen-Sjödalen) - Balingsholmsdalgången (Ågestasjön-Magelungen) - Dammträsk (Drevviken) - Skärmbassäng i södra delen (Drevviken) - Prästängen (Tyresö-Flaten)	Stockholm Vatten samt Huddinge, Haninge och Tyresö kommuner
Förbättra reningen i - Källbrinksdammen och Kyrkdammen (Trehörningen-Sjödalen) - Kräppladammarna och skärmbassängen vid Ma 18 (Magelungen) - Skärmbassängen (Flaten)	Stockholm Vatten
Ansluta enskilda avlopp till kommunalt nät i - Gladö Kvarn (Kvarnsjön-Gladö och Orlången) - Vidja (Orlången) Kolartorp, Norrby och Hermanstorp (Drevviken)	Stockholm Vatten samt Huddinge och Haninge kommuner
Tillsyn av enskilda avlopp i - Ådran (Ådran) - Glömsta (Gömmaren) - Gunhildsvik (Trehörningen-Sjödalen) - Lyckebyn och Österäng (Lycksjön och Drevviken) - Brevik (Kalvfjärden)	Huddinge kommun, Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund
Bygga om pumpstationer och göra åtgärder i ledningsnätet för att förhindra bräddningar	Stockholm Vatten samt Haninge och Tyresö kommuner
Genomföra informationskampanj till boende i Trehörningens och Orlångens avrinningsområden	Huddinge kommun

<i>Föreslagna åtgärder</i>	<i>Ansvarig</i>
Rena trafikdagvatten från - Huddingevägen, Storängsleden-Lännavägen, Häradsvägen och Ågestavägen (Trehörningen) - Huddingevägen och den planerade förbifartsleden, fd Södertörnsleden (Orlången) - Magelungsvägen, Nynäsvägen och Huddingevägen (Magelungen) - Nynäsvägen (Drevviken)	Trafikverket, kommunerna

Åtgärder för naturliga sjöar och vattendrag

Åtgärda vandringshinder

För att möjliggöra för fisk att passera vägtrummor och kulvertar ska de vara nergrävda i botten och ha bottensubstrat, vara tillräckligt grova så att inte vattenhastigheten blir för hög när det är mycket vatten och inte vara för långa. Insekter behöver sikt genom trumman för att passera. Om vägen som skär vattendraget är så trafikerad att däggdjur som utter och bäver inte kan ta sig över vägen behövs en torr landremsa i trumman eller under bron, alternativt en landbrygga eller en separat torr trumma.

I tabellen redovisas de vandringshinder för fisk och däggdjur som bör åtgärdas under perioden. Åtgärdsförslagen visas på karta i bilaga 5. Totalt 13-15 vandringshinder för fisk och 8 vandringshinder för däggdjur och/eller bottenfauna bör åtgärdas under perioden. Vissa hinder är enkla att åtgärda utan större kostnader, andra kräver mer utredningar och resurser.

Vattendrag	Hinder för fisk	Övriga hinder	Kommentar	Ansvarig för åtgärder	Uppskattad kostnad
Follbrinksströmmen	1		Skapa fri vandringsväg för fisk (laxfisk) från Kalvfjärden. Flera lösningar utreds.	Tyresö kommun	3 000 000
Bäck från Grändalssjön	1		Ta bort gammal kulvert vid enkel körväg över bäcken.	Tyresö kommun	50 000
Bäck från Barnsjön	1-2		Gräv ny sträckning för bäcken längs lång kulvert. Se till att den kommande dagvattendammen inte innebär vandringshinder.	Tyresö kommun	300 000
Lyckebyån	1	1	Åtgärda dämning utan vattendom. Gör det möjligt för utter och andra däggdjur att passera under Gudöbroleden	Haninge kommun/ Trafikverket	50 000
Bäck från Ramsjön	1		Ersätt fellagda trummor under gångstigen vid sjön med en halvtrumma ²³ .	Haninge kommun	100 000
Bylsjöbäcken	5 ²⁴		Provfiska i Bylsjöbäcken (elfiske) för att ta reda på om bäcken är fiskförande.	Tyresås vvf	25 000
Lissmaån		1	Gör det möjligt för utter och andra däggdjur att passera under vägen.	Huddinge kommun	300 000
Bäck från Kvarnsjön-Lissma	3		Ordna fisktrappa eller omlöp vid Kvarnsjöns utlopp. Öppna upp lång kulvert nedströms dammen. Tröscla upp nedströms vägtrumma.	Huddinge kommun	3 000 000

²³ En halvtrumma innebär att vattendraget behåller sin naturliga botten.

²⁴ Hindren i Bylsjöbäcken är inte med på åtgärdslistan för perioden, enbart elfiske i bäcken föreslås.

Ådranbäcken	2	1	Åtgärda vandringshinder vid Sågen. Rensa bråte. Gör det möjligt för utter och andra däggdjur att passera under vägen.	Huddinge kommun	500 000
Bäck från Trehörningen-Hanveden	1-2		Tröskla upp nedströms trumma. Ta bort stenar som bildar definitivt vandringshinder	Huddinge kommun	50 000
Ebbadalsdiket		3	Gör det möjligt för utter och andra däggdjur att passera under de större vägarna.	Huddinge kommun	1 200 000
Bäck från Kärrsjön	1		Öppna upp kulverten vid MK Tiger.	Huddinge kommun	2-10 000 000
Balingsholmsån	1		Ordna fiskväg förbi dämnet i Trehörningens utlopp	Huddinge kommun/ Stockholm Vatten	2 000 000

Övriga biotopåtgärder i vattendrag

Förutom att öppna vattenvägarna är det viktigt att återställa en naturlig hydrologi i vattendragen, skapa mer naturliga bottnar och minska solinstrålning och läckage genom att skapa kantzoner. För de flesta vattendragen beskrivs åtgärdsförslag om att öppna upp vattendrag närmare i tabellen på s. 33-34.

<i>Vattendrag</i>	<i>Åtgärda vandringshinder eller ta bort kulvert</i>	<i>Åter-meandra²⁵</i>	<i>Lägg i sten eller block</i>	<i>Förbättra kantzoner</i>
Follbrinksströmmen	X			
Bäck från Grändalssjön	X	X	X	X
Bäck från Barnsjön	X	X		X
Gammelströmmen			X	
Lyckebyån	X		X	
Bäck från Ramsjön	X			
Bäck från Svartsjön		X		
Lissmaån			X	X
Bäck från Kvarnsjön-Lissma	X			X
Ormputtensbäcken		X	X	X
Ådransbäcken		X	X	X
Bäck från Trehörningen-Hanveden		X	X	X
Bäck från Rudträsket		X	x	X
Forsån			X	
Stensättradalen	X			
Bäck från Mörtsjön		X		X
Bäck från Kärrsjön	X	X	X	X
Bäck från Hacksjön		X	X	X
Norrån			X	
Balingsholmsån	X	X		X
Gömmarbäcken uppströms Kyrkdammarna		X	X	

²⁵ Återställa ett tidigare rätat vattendrag till ett slingrande lopp.

Återskapa våtmarker och anlägga groddjursdammar

Dammar och våtmarker ökar den biologiska mångfalden, bidrar till ett bättre lokalklimat och minskad risk för översvämningar i vissa fall minskad tillförsel av näringsämnen och miljögifter. Groddammar har flera positiva effekter vid sidan om att erbjuda livsmiljö för groddjur.

<i>Tillrinningsområde</i>	<i>Planerad åtgärd</i>	<i>Tidpunkt</i>	<i>Ansvarig</i>	<i>Kostnad</i>
Trehörningen	Anlägga groddjursdammar längst Fullerstaån	2016-2021	Huddinge kommun	50 000
Ormputten (Drevviken)	Restaurera våtmarken Storflagen (utförd?)	2016-2021	Huddinge kommun	50 000
Orlången	Restaurera våtmark, Långängen Björksättra	2016-2021	Huddinge kommun	50 000
Orlången	Restaurera våtmarker i Flemingsbergsskogen	2016-2021	Huddinge kommun	50 000
Orlången	Återskapa våtmarker och anlägga groddjursdammar, Kvarnbäcken/Ebbadalsd iket	2016-2021	Huddinge kommun	80 000
Orlången	Återskapa våtmarker och anlägga groddjursdammar, Stensättradalen	2016-2021	Huddinge kommun	80 000
Orlången	Anlägga groddjursdammar i Balingsta	2016-2021	Huddinge kommun	50 000
Drevviken	Anlägga groddjursdammar i Lissmadalen	2016-2021	Huddinge kommun	50 000
Ådran (Drevviken)	Groddjursdammar nära Ådranbäcken	2016-2021	Huddinge kommun	50 000

<i>Tillrinningsområde</i>	<i>Föreslagen åtgärd</i>	<i>Tidpunkt</i>	<i>Ansvarig</i>	<i>Kostnad</i>
Albysjön	Återställa våtmarker och skapa groddjursdammar i Alby naturreservat	-	Tyresö kommun	-
Albysjön	Utöka blå bård i strandkanten genom ökat bete	-	Tyresö kommun	-

8. Övriga åtgärder

Åtgärder för friluftslivet

Område	Åtgärd	Ansvarig
Orlången	Strandpromenad	Huddinge kommun
Trehörningen	Handikappanpassad strandpromenad mellan	Huddinge kommun
Magelungen	Klippning av vattenväxter i Fagersjöviken	Stockholms stad/Stockholm Vatten
Övre Rudan	Strandpromenad	Haninge kommun
Drevviken	Vattenväxter klipps så att vattenvägen till Gudö å hålls öppen.	Tyresö och Haninge kommuner
	Strandpromenad i Vendelsö	Haninge kommun
Gudö å	Gång- och cykelbro över ån, från Tyresö till Haninge	Tyresö och Haninge kommuner
Barnsjön	Rusta upp badplatsen vid Barnsjön	Tyresö kommun
Albysjön	Åtgärder i Alby naturreservat: fågelplattform, naturstig, bro mellan Alby och Rundmar.	Tyresö kommun
Drevviken-Kalvfjärden	Håll vattendragen öppna för paddling	Tyresö och Haninge kommuner

Skydda natur

Skydd av natur säkerställer både biologisk mångfald och att naturliga ytor finns i sjöarnas tillrinningsområden. I följande områden planerar kommunerna att bilda naturreservat under perioden.

Tillrinningsområde	Planerat reservat	Tidpunkt	Ansvarig
Trehörningen	Kynäsberget	-	Huddinge kommun
Magelungen	Rågsveds friområde	2016-2017	Stockholms stad
Rudträsket (Drevviken)	Rudträsket	-	Huddinge kommun
Barnsjön/Tyresö-Flaten	Gammelström-Barnsjön	2017-2018	Tyresö kommun

Kunskapsspridning, kommunikation och samverkan

En stor del av de åtgärder som behöver göras för att nå god status i Tyresån är kommunernas ansvar: att hålla avlopps nätet i god kondition, att rena dagvatten och att ansluta fastigheter till kommunalt vatten och avlopp. Inom vissa områden är det däremot viktigt hur alla som bor i sjösystemet agerar. Det gäller bland annat var man tvättar sin bil, vad man håller i dagvattenbrunnar och hur man sköter sin trädgård eller kolonilott.

Tyresåns vattenvårdsförbund informerar i foldrar och på webbplatsen hur man som privatperson kan förbättra vattenkvaliteten. Huddinge kommun planerar en informationskampanj till boende runt Trehörningen och Orlången. Haninge kommun börjar i år dela ut ett informationsmaterial med fokus på vad man kan hålla i avloppet, men som kommer in på miljögifter i hushållet bland annat.

Kommunerna kan behöva byta erfarenheter i flera frågor, till exempel om dagvatten och klimatanpassning. Vattenvårdsförbundet har som uppgift att sprida kunskap mellan kommunerna och öka kunskapen och insikten om vattenvård bland tjänstemän och beslutsfattare. För att uppnå det ordnar förbundet exkursioner och seminarier samt informerar på webben, via Facebook och i informationsmaterial.

Dagvattenstrategier och samverkan i dagvattenfrågor i kommunerna

I urbana områden med stor förtätning är det viktigt med en bra dagvattenstrategi. Den ska beskriva hur arbetet praktiskt ska ske i kommunen. Det är också viktigt att se till att förslagen till arbetsätt i strategin omsätts i praktiken.

Kommun	Aktuell dagvattenstrategi eller riktlinjer	Samarbete i dagvattenfrågor
Haninge	Dagvattenstrategi från år 2005, rev år 2010	En dagvattengrupp arbetar med en ny strategi. Deltar i Södertörns kommunernas dagvattensamverkan.
Huddinge	Dagvattenstrategi från år 2013	Vattengrupp med bred representation i kommunen.
Stockholm	Dagvattenstrategi från år 2015	En dagvattengrupp med bred representation har tagit fram strategin och arbetar nu med riktlinjer för dagvattenhantering.
Tyresö	Riktlinjer för dagvattenhantering. Dagvattenhanteringsplan från år 2011	Deltar i Södertörns kommunernas dagvattensamverkan.
Botkyrka	Dagvattenstrategi från år 2012. Berör inte Tyresån	En vattengrupp bildades efter framtagandet av kommunens vattenplan.
Nacka	Dagvattenstrategi från år 2008, dagvattenpolicy från år 2010. Berör inte Tyresån	En dagvattengrupp finns i kommunen.

Skötsel av dagvattenanläggningar

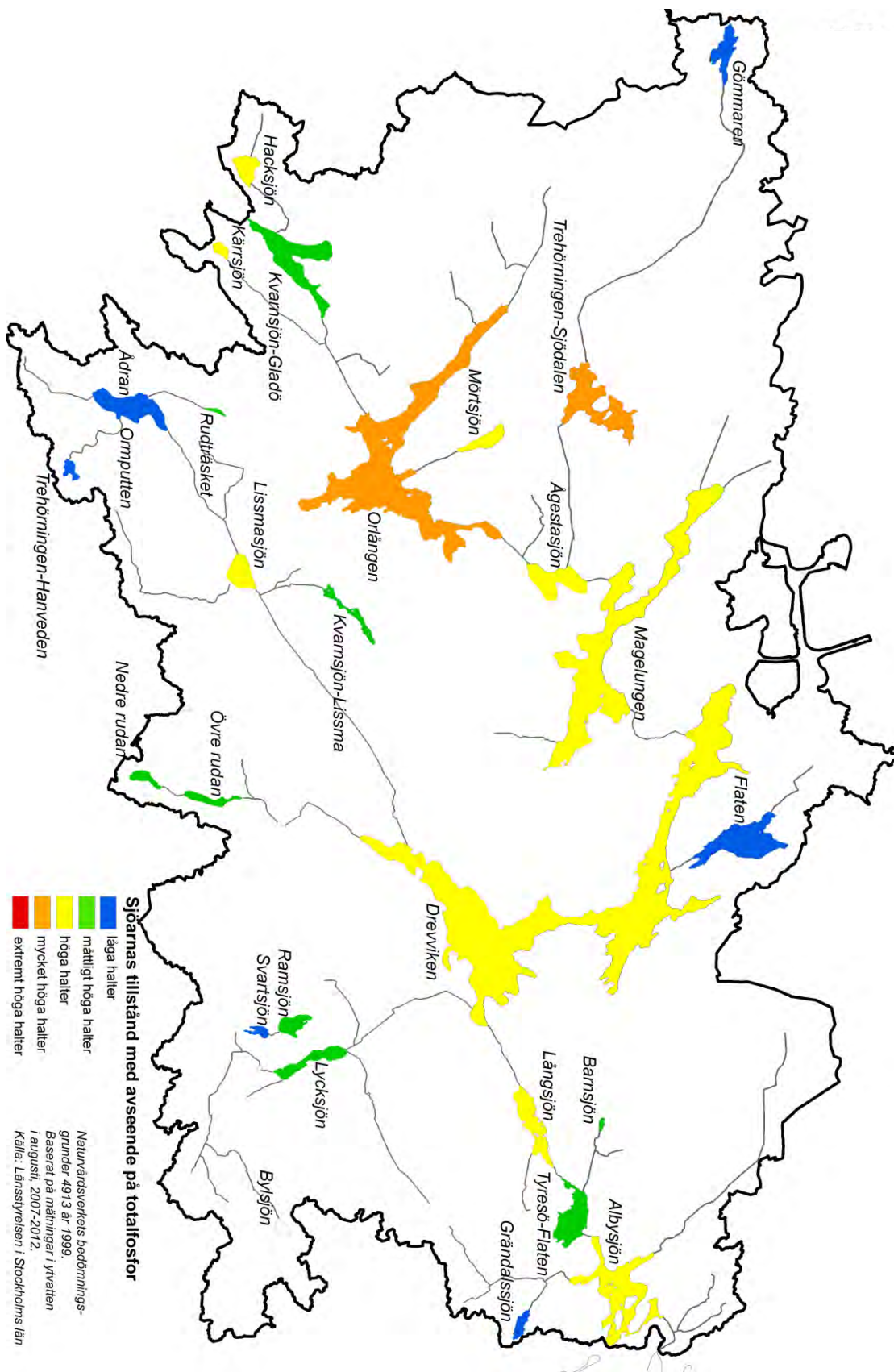
Det är viktigt att kommunen och andra som bygger dagvattenanläggningar avsätter medel för skötsel av anläggningarna. Det gäller den årliga skötseln i form av klippning av växter liksom muddring av avsättningsmagasin.

Haninge och Huddinge kommuner och Stockholm Vatten arbetar med att kartlägga dagvattenanläggningar för att underlätta skötseln. Nedan är en sammanställning av anläggningar i respektive tillrinningsområde.

Område	Anläggning	Skötselansvar ²⁶
Orlången	Flemingsbergsvikens våtmarksanläggning	Stockholm Vatten/ Huddinge kommun
Trehörningen	Fullersta kvarndamm	Huddinge kommun
	Källbrinksdammen	Stockholm Vatten/ Huddinge kommun
	Kyrkdammen	Stockholm Vatten/ Huddinge kommun
	Skärmbassäng i sydvästra viken	Stockholm Vatten
	Översilningsyta med för- och eftersteg, färdig år 2016	Stockholm Vatten/ Huddinge kommun
Magelungen	Ma 18, skärmbassäng	Stockholm Vatten
	Kräppladamarna	Stockholm Vatten/ Stockholms stad
Drevviken	Skärmbassäng vid Hökarängen	Stockholm Vatten
	Dagvattendamm i Gräsvreten	Stockholm Vatten/ Stockholms stad
	Fornuddsparken	Tyresö kommun
	Coop-dammarna	Haninge kommun
	Gudöbrodammarna	Haninge kommun
	Damm, översilningsyta och skärmbassäng i Flaten	Stockholm Vatten/ Stockholms stad
	Dagvattenrening vid Damträsk, färdig år 2020	Haninge kommun
	Skärmbassäng i sjöns södra ände, färdig år 2017	Haninge kommun
Gudö å	Åvägsdammen	Haninge kommun
	Måndalsdammen vid före detta reningsverket	Tyresö kommun
Tyresö-Flaten	Dagvattendamm vid Prästängen, färdig år 2016	Tyresö kommun
Albysjön	Kolardammarna	Tyresö kommun
Kalvfjärden	Droppen	Tyresö kommun
	Edinborgsdammen	Tyresö kommun
	Damm vid Breviks skola	Tyresö kommun

²⁶ Där ansvaret anges som delat är skötseln ovan vattnet kommunens ansvar och under vattnet Stockholm Vattens.

Bilagor

2. Miljökvalitetsnormer, ekologisk och kemisk status samt undantag, för sjöar som är eller föreslås bli vattenförekomster

Namn	Orlången	Magelungen	Drevviken	Flaten	Kvarnsjön Lissma	Bylsjön
EU-ID	SE656833-162888	SE657041-163174	SE656793-163709	SE657226-163399	SE656565-163002	SE656435-164045
Status 2014	Otillfredsställande ekologisk status	Måttlig ekologisk status	Måttlig ekologisk status	God ekologisk status	Hög ekologisk status	Måttlig ekologisk status
Kvalitetskrav och tidpunkt	God ekologisk status 2021	God ekologisk status 2021	God ekologisk status 2021	God ekologisk status	Hög ekologisk status	God ekologisk status 2021
Status 2014	Uppnår inte god kemisk ytvattenstatus	Uppnår inte god kemisk ytvattenstatus	Uppnår inte god kemisk ytvattenstatus	Uppnår inte god kemisk ytvattenstatus	Uppnår inte god kemisk ytvattenstatus	Uppnår inte god kemisk ytvattenstatus
Kvalitetskrav	God kemisk ytvattenstatus med undantag för PBDE och Kvicksilver och kvicksilverföreningar	God kemisk ytvattenstatus med undantag för PBDE och Kvicksilver och kvicksilverföreningar	God kemisk ytvattenstatus med undantag för PBDE, TBT och Kvicksilver och kvicksilverföreningar	God kemisk ytvattenstatus med undantag för Kvicksilver och kvicksilverföreningar	God kemisk ytvattenstatus med undantag för Kvicksilver och kvicksilverföreningar	God kemisk ytvattenstatus med undantag för Kvicksilver och kvicksilverföreningar
Tidsfrist	God kemisk ytvattenstatus 2027 för Pentabromerad difenyleter (PBDE)	God kemisk ytvattenstatus 2027 för Pentabromerad difenyleter (PBDE)	God kemisk ytvattenstatus 2027 för PBDE. God kemisk ytvattenstatus 2021 för TBT.			
Mindre strängt krav	Uppnår inte god kemisk ytvattenstatus för kvicksilver och kvicksilverföreningar	Uppnår inte god kemisk ytvattenstatus för kvicksilver och kvicksilverföreningar	Uppnår inte god kemisk ytvattenstatus för kvicksilver och kvicksilverföreningar	Uppnår inte god kemisk ytvattenstatus för kvicksilver och kvicksilverföreningar	Uppnår inte god kemisk ytvattenstatus för kvicksilver och kvicksilverföreningar	Uppnår inte god kemisk ytvattenstatus för kvicksilver och kvicksilverföreningar
Kompletterande krav för skyddade områden		Tillfredsställande badvattenkvalitet	Tillfredsställande badvattenkvalitet			

3. Miljö kvalitetsnormer, ekologisk och kemisk status samt undantag, för vattendrag och kustvatten som är vattenförekomster

Namn	Tyresån-Norrån	Tyresån-Forsån	Tyresån	Kalvfjärden	Ällmorafjärden
EU-ID	SE656905-162949	SE657067-163219	SE656944-164051	SE591280-182070	SE591160-182400
Status 2014	Måttlig ekologisk status	Måttlig ekologisk status	Dålig ekologisk status	Måttlig ekologisk status	Måttlig ekologisk status
Kvalitetskrav och tidpunkt	God ekologisk status 2021	God ekologisk status 2021	God ekologisk status 2021	God ekologisk status 2027	God ekologisk status 2027
Status 2014	Uppnår inte god kemisk ytvattenstatus	Uppnår inte god kemisk ytvattenstatus	Uppnår inte god kemisk ytvattenstatus	Uppnår inte god kemisk ytvattenstatus	Uppnår inte god kemisk ytvattenstatus
Kvalitetskrav	God kemisk ytvattenstatus med undantag för Kvicksilver och kvicksilverföreningar	God kemisk ytvattenstatus med undantag för Kvicksilver och kvicksilverföreningar	God kemisk ytvattenstatus med undantag för TBT, Kvicksilver och kvicksilverföreningar och PBDE	God kemisk ytvattenstatus med undantag för Kvicksilver och kvicksilverföreningar	God kemisk ytvattenstatus med undantag för Kvicksilver och kvicksilverföreningar
Tidsfrist			God kemisk ytvattenstatus 2021 för TBT. God kemisk ytvattenstatus 2027 för PBDE		
Mindre strängt krav	Uppnår inte god kemisk ytvattenstatus för Kvicksilver och kvicksilverföreningar	Uppnår inte god kemisk ytvattenstatus för Kvicksilver och kvicksilverföreningar	Uppnår inte god kemisk ytvattenstatus för Kvicksilver och kvicksilverföreningar	Uppnår inte god kemisk ytvattenstatus för Kvicksilver och kvicksilverföreningar	Uppnår inte god kemisk ytvattenstatus för Kvicksilver och kvicksilverföreningar
Kompletterande krav för skyddade områden				Gynnsam bevarandestatus	

4. Så här följs Tyresåns vattenvårdsförbunds mål upp – indikatorer och åtgärdsredovisningar

Tyresåns vattenvårdsförbund antog år 2014 följande tio vattenvårdsmål. Målen följs upp årligen, dels med indikatorer, dels med beskrivningar av de åtgärder som kommunerna och andra aktörer har utfört för att nå målen.²⁷

I=indikatorer

Å=redovisningar av utförda åtgärder

PÅVERKAN/ÅTGÄRDSARBETE

1. Minskad dagvattenbelastning

Dagvattenutsläpp begränsas så att miljö kvalitetsnormerna följs

Å: Utförda åtgärder för minskad dagvattenbelastning

2. Mindre spillvatten i dagvattennätet

Utsläpp av spillvatten som beror på bräddningar, felkopplingar och läckande ledningar begränsas så att miljö kvalitetsnormerna följs

I: Beräknade och uppmätta bräddningar till recipient

Å: Utförda åtgärder för minskad mängd spillvatten i dagvattennätet

3. Minskad belastning från enskilda avlopp

Påverkan från enskilda avlopp begränsas så att miljö kvalitetsnormerna följs

I: Antal enskilda avlopp som anslutits till kommunalt nät

Å: Anslutna avlopp uppdelade på område och tillrinningsområde

Å: Utförda åtgärder för att höja kvaliteten på befintliga avlopp

4. Fler naturliga bäckar och åar

Andelen restaurerad vattendragssträcka ökar i syfte att nå miljö kvalitetsnormerna.

I: Längd restaurerat vattendrag

Å: Utförda restaureringsåtgärder

5. Fria vattenvägar

Förekomsten av vandringshinder begränsas så att miljö kvalitetsnormerna följs

I: Antal vandringshinder som åtgärdats

Å: Åtgärdade vandringshinder

6. Ökad areal skyddad natur

Arealen skyddad natur ökar med syfte att värna om och utveckla naturen med särskilt fokus på förmågan att ta hand om vattnet i landskapet, livsmiljöerna för den biologiska mångfalden, värden för rekreation, kulturmiljö och friluftsliv.

I: Areal skyddad som naturreservat

Å: Beslutade naturreservat, biotopskyddsområden, områden med strandskydd med mera.

²⁷ Senaste miljöuppföljning går att läsa på vår webbplats www.tyresan.se.

TILLSTÅNDET I VATTENMILJÖERNA

7. Ytvatten följer miljö kvalitetsnormer för ekologisk status

Beslutade miljö kvalitetsnormer (MKN) för ekologisk status nås/bibehålls i ytvatten. Övriga vatten når/bibehåller god ekologisk status.

I: Antal vattenförekomster (sjöar, vattendrag och kustvatten) som når MKN för ekologisk status.

I: Antal övergödda sjöar som minskar totalfosforhalten.

I: Antal näringsfattiga sjöar som minskar eller har oförändrad totalfosforhalt.

Näringsfattiga sjöar som följs upp

Gömmaren
Kvarnsjön-Gladö Kvarn
Flaten
Trehörningen-Hanveden
Rudträsket
Ådran
Kvarnsjön-Lissma
Nedre Rudan
Övre Rudan
Ramsjön
Svartsjön
Lycksjön
Barnsjön
Grändalssjön

Näringsrika (övergödda) sjöar som följs upp

Trehörningen-Sjödalen
Hacksjön
Kärrensjön
Mörtsjön
Orlången
Ågestasjön
Magelungen
Drevviken
Långsjön
Tyresöflaten
Albysjön
Fatburen

8. Ytvatten följer miljö kvalitetsnormer för kemisk status

Beslutade miljö kvalitetsnormer (MKN) för kemisk status nås/bibehålls i ytvatten. Övriga vatten når/bibehåller god kemisk status.

I: Antal vattenförekomster (sjöar, vattendrag och kustvatten) som når MKN för kemisk status.

9. Grundvatten följer miljö kvalitetsnormer för kemisk och kvantitativ status

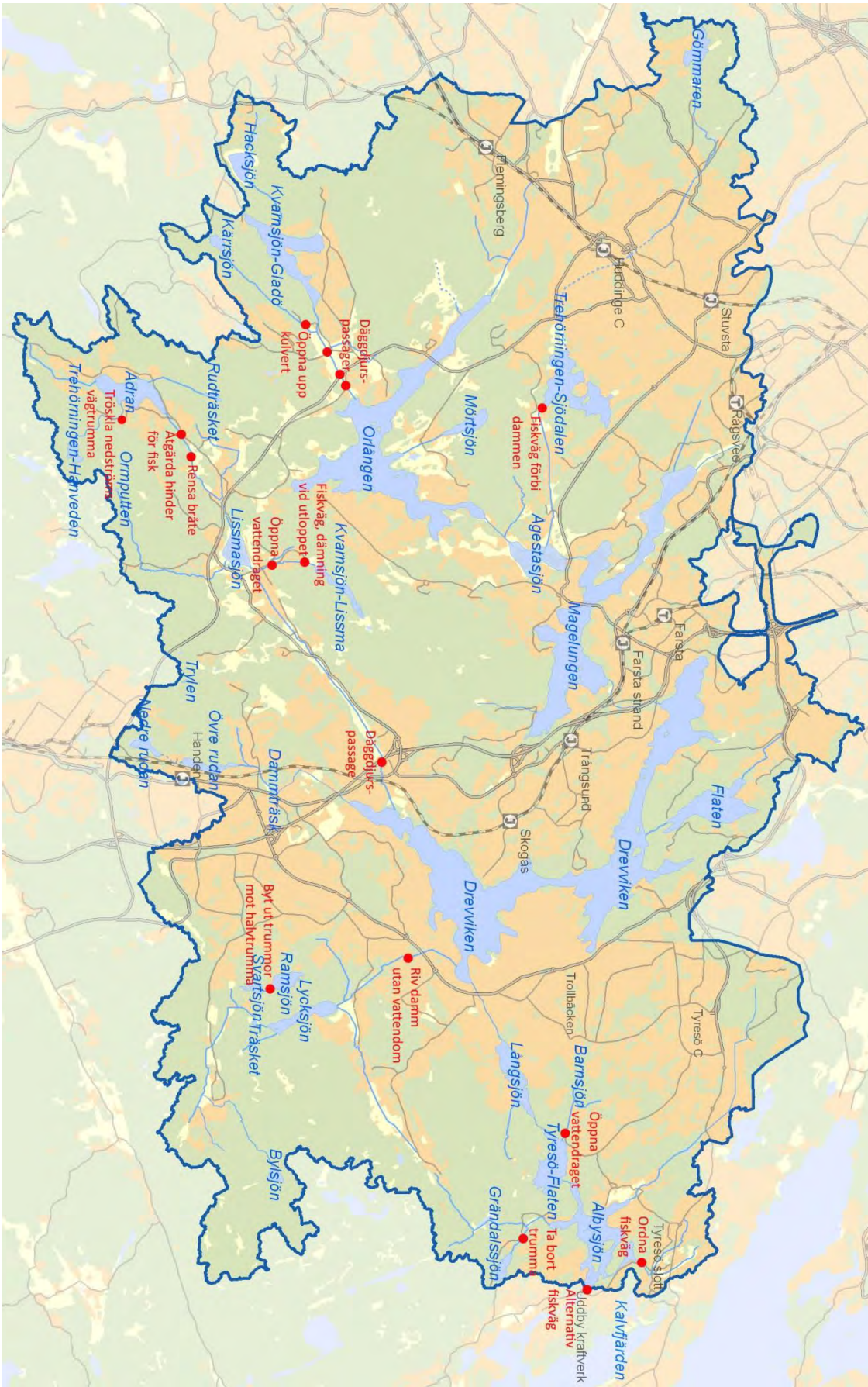
Beslutade miljö kvalitetsnormer (MKN) för kemisk och kvantitativ status nås/bibehålls i grundvatten.

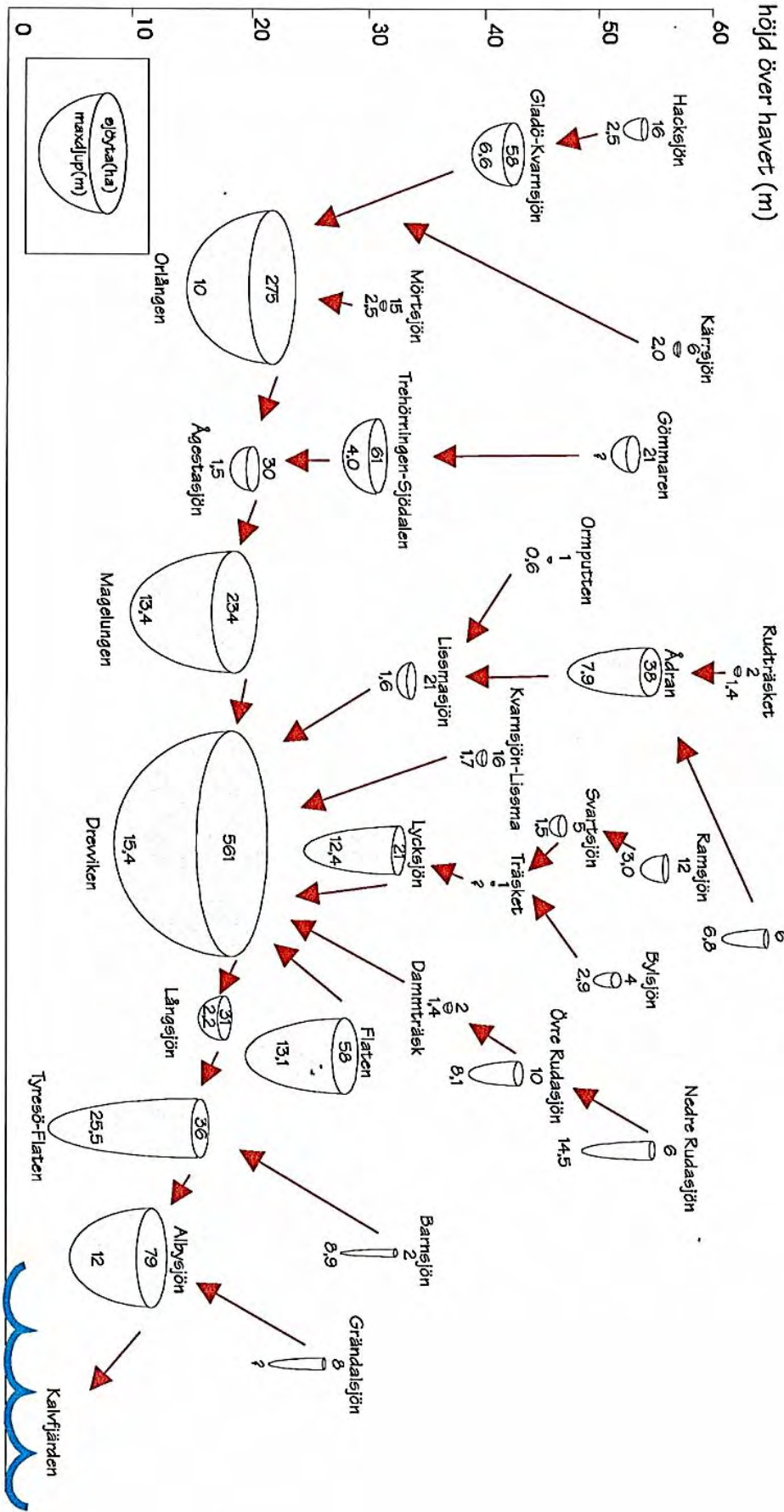
I: Antal grundvattenförekomster som når MKN för kemisk och kvantitativ status.

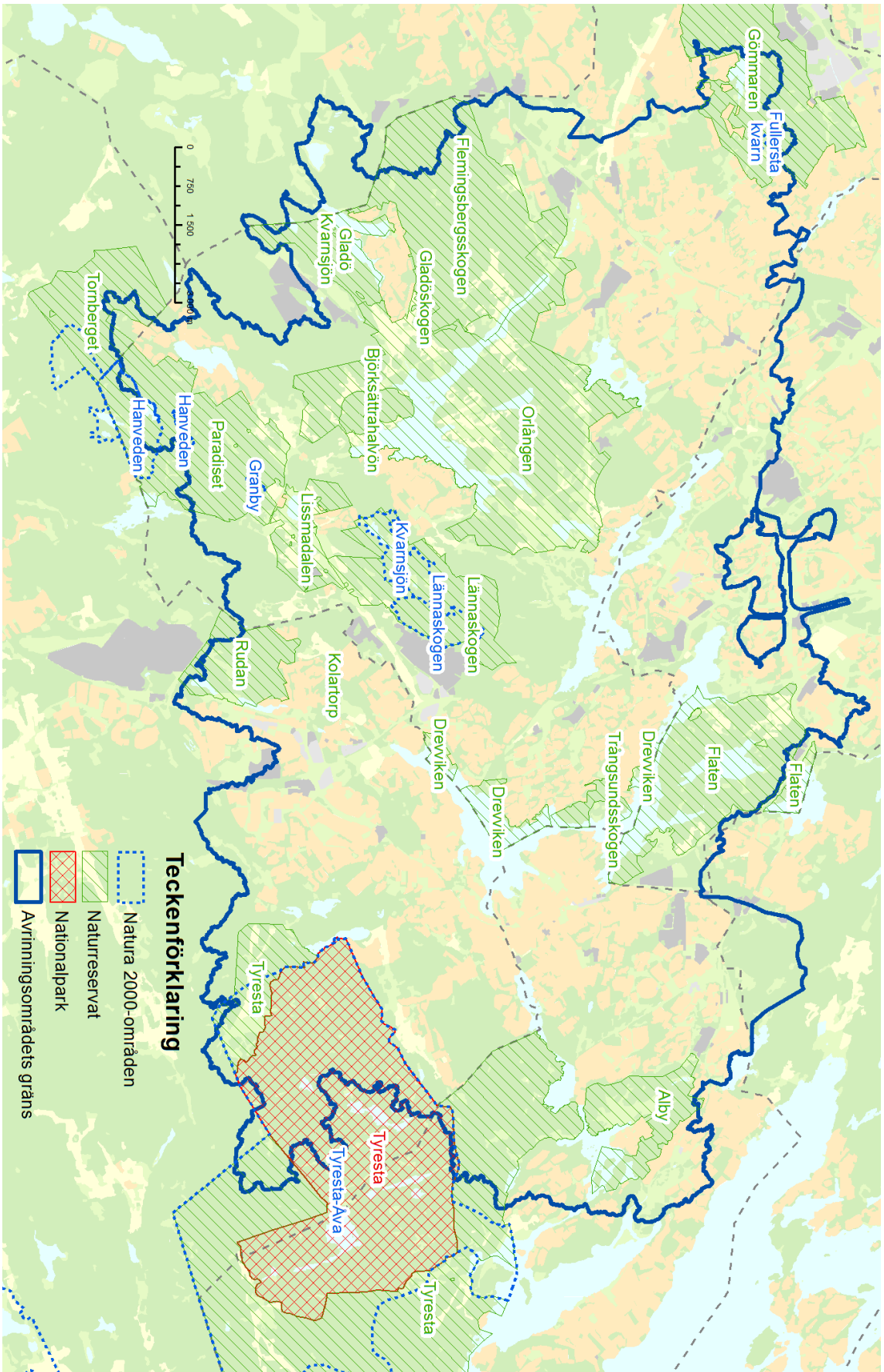
10. Badplatser med god vattenkvalitet

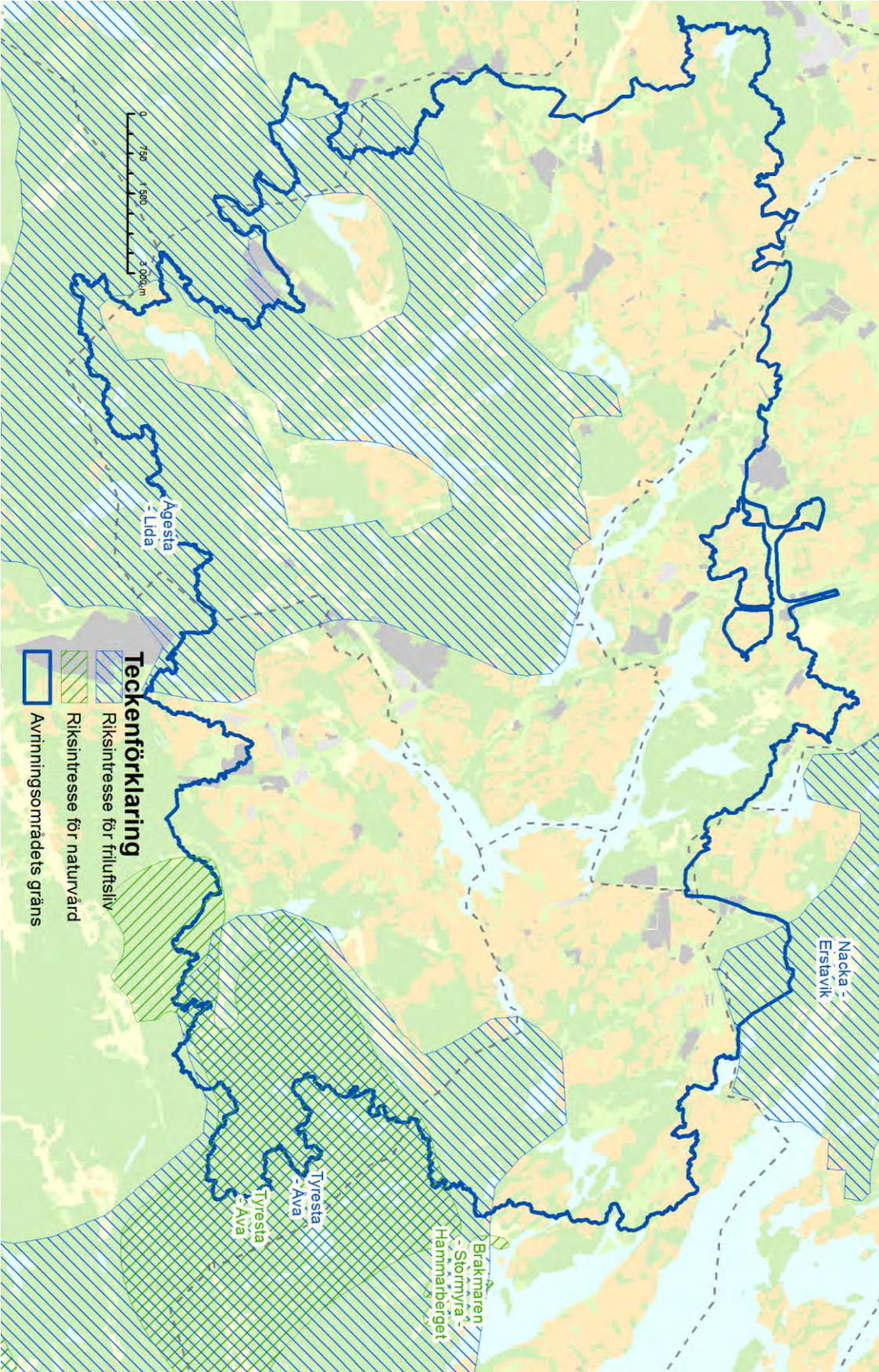
De badplatser där kommunerna provtar badvattenkvaliteten har godkända prov under säsongen.

I: Antal badplatser utan något prov med anmärkning

Remiss: Samråd inom havsplanering

Sammanfattning

Den 1 september 2014 infördes en ny bestämmelse i miljöbalken (4 kap. 10 §) om statlig havsplanering i Sverige.

Havsplaneringsförordningen reglerar genomförandet av havsplaneringen. Enligt förordningen ska Havs- och Vattenmyndigheten ta fram förslag till havsplaner. De kommuner som kan komma att beröras skall ges möjlighet att medverka i förslagsarbetet så att hänsyn kan tas till lokala förutsättningar och behov. Havs och vattenmyndigheten har tagit fram ett förslag till inriktningsdokument, *Förslag till inriktning för havsplaneringen med avgränsning av miljöbedömningen*. Det är avseende detta dokument som kommunen inbjudits till samråd och som föreliggande remissvar behandlar.

Förvaltningens synpunkter

Haninges kustvatten och havsområden utgör ca 80 % av kommunens totala yta. Kommunens översiktsplanering omfattar både inre vatten och territorialhavet 12 sjömil utanför den så kallade baslinjen. I det aktuella området utanför baslinjen finns en rad olika intressen som fritids- och yrkesfiske, sjöfartsleder, försvarsintressen samt olika natur- och kulturintressen. Planering och reglering av dessa intressen ligger oftast ovanför den kommunala planeringsnivån. Kommunen deltar därför aktivt i regionala åtgärder som syftar till ett hållbart utnyttjande av havsområdet.

Haninges kust- och havsområde har en mycket hög belastning av näringsämnen och föroreningar, både från Östersjön generellt och från lokala föroreningskällor. Stor belastning kommer från enskilda avlopp, dagvattenflöden och reningsverk. Haninge har tagit fram ett antal olika styrdokument och vidtagit ett antal åtgärder för att på olika sätt minska belastningen på havsmiljön från dessa källor. Ett alltför oreglerat fiske i kombination med habitatförluster har lett till att den ekologiska balansen rubbats.

Kommunstyrelseförvaltningen anser att de föreslagna planeringsmålen och strategierna ger en god vägledning i det fortsatta planeringsarbetet.

Kommunstyrelseförvaltningen anser att avgränsningen i innehållet för bedömning av havsplanernas miljöpåverkan är svårbedömd och avböjer att kommentera de föreslagna avgränsningarna.

Kommunstyrelseförvaltningen anser att åtgärder i öppna havet för att motverka höga näringsbelastningar, åtgärder mot invasiva arter eller åtgärder riktade mot hotade eller missgynnade arter är mycket svåra att genomföra på kommunal nivå. En samordning av åtgärder, förslagsvis i Länsstyrelsens regi, skulle samla fler kommuner och mer resurser och troligen resultera i att uppsatta miljömål nås snabbare.

Underlag för beslut

- Remiss: Förslag till inriktning för havsplaneringen med avgränsning av miljöbedömningen, Havs och vattenmyndigheten, Dnr 3779-14

<https://www.havochvatten.se/hav/uppdrag--kontakt/publikationer/publikationer/2015-09-01-forslag-till-inriktning-for-havsplaneringen-med-avgransning-av-miljobedomningen.html>

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. Kommunstyrelseförvaltningens ovanstående synpunkter utgör Haninge kommuns yttrande i ärendet.
2. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Bengt Svenander
Kommundirektör

Peter Jemtbring
Näringslivs- och
utvecklingsdirektör

Expedieras: Akt

För verkställighet: Havs- och vattenmyndigheten, e-post:
havochvatten@havochvatten.se, ange diarienumret 3779-14 i e-
postmeddelandets ärendemening.

För kännedom: Erik Andersson, Berit Pettersson, Peter Jemtbring

Planbesked för Åby 1:39

Sammanfattning

Ägaren av Åby 1:39 har ansökt om planbesked för att möjliggöra flerbostadshus inom fastigheten. På fastigheten finns två enplansbyggnader varav den ena inrymmer handel. Gällande detaljplan från 1980 medger handel och service med parkering.

Stadsbyggnadsförvaltningen anser det lämpligt med bostäder inom Åby 1:39 och tillstyrker positivt planbesked.

Förvaltningens synpunkter

Kommunstyrelseförvaltningen instämmer i stadsbyggnadsförvaltningens bedömning och tillstyrker positivt planbesked. En detaljplan bedöms kunna vara klar 2020.

Underlag för beslut

- Stadsbyggnadsförvaltningens underlag daterat 2016-01-12.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. Ägaren av Åby 1:39 ges i besked att kommunen är beredd att arbeta fram en detaljplan för Åby 1:39 som medger bostäder. En detaljplan bedöms vara klar 2020.

Bengt Svenander
Kommundirektör

Peter Jemtbring
Näringslivs- och
utvecklingsdirektör

Förvaltning
Kommunstyrelseförvaltningen

Avdelning/Enhet
Samhällsutvecklingsavdelningen

Handläggare
Britta Orring, mark- och exploateringschef

Dokumenttyp
Recit

Datum
2016-02-09

Diarienummer
KS 2016/72

Sida
2 (2)

Expedieras: Akt

För verkställighet: Stadsbyggnadsnämnden

För kännedom:

Planbesked för Åby 1:39, Västerhaninge

Sammanfattning

Ansökan avser planbesked för bostäder i flerbostadshus på fastigheten Åby 1:39 vid Ringvägen i Västerhaninge. Exakt omfattning och utformning ska arbetas fram i samråd med kommunen, men uppskattningsvis kan det rymmas ca 50-70 bostäder på Åby 1:39. Fastigheten består idag av två enplansbyggnader, bland annat en livsmedelsbutik som genom sitt läge fungerar som en lokal målpunkt för många invånare i Åby och Åbylund.

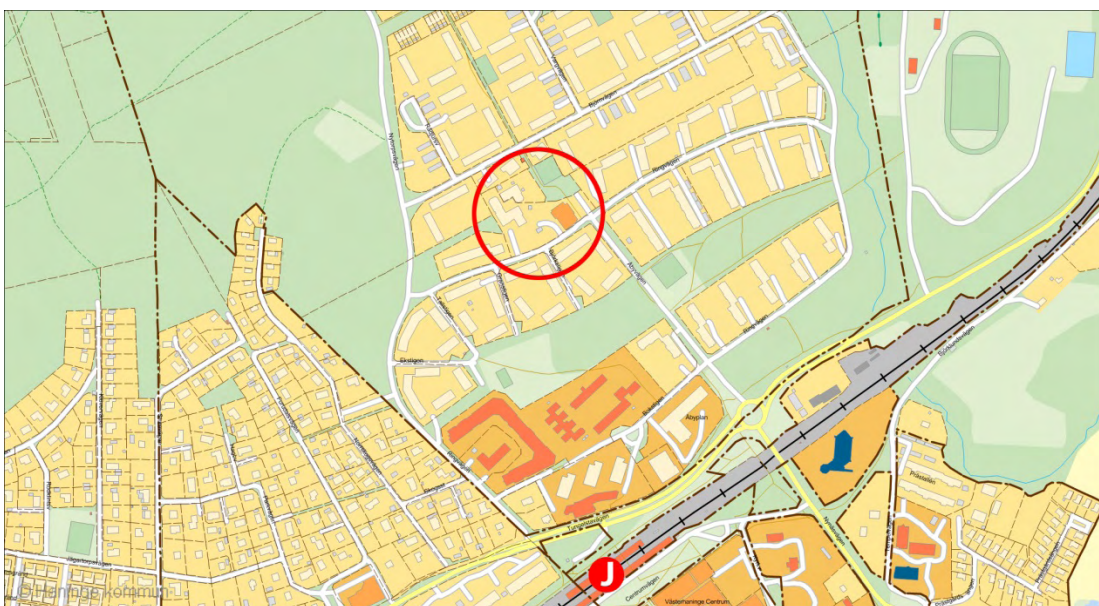
Planavdelningens bedömning är att planområdet lämpar sig väl för bostäder och ser en god möjlighet att genom en ny detaljplan lyfta närmiljön och skapa nya attraktiva gatu- och gårdsrum.

Vy längs Ringvägen. Fastigheten till vänster.

Livsmedelsbutiken med kundparkering.

Fastighetskarta över Åby-/Åbylundområdet i relation till järnvägsstationen i Västerhaninge. Det föreslagna planområdet markerat som stor röd cirkel.

Samuel Rizk

Kommunstyrelsen

Bakgrund

Den 12 november 2015 inkom en ansökan om planbesked gällande fastigheten Åby 1:39. Ansökan gäller en ändring av gällande detaljplan för att kunna uppföra ett antal bostäder i flerfamiljshus på fastigheten. Illustrationsskiss kommer enligt ansökan att tas fram efter ett första möte med kommunen.

Förutsättningar

Det aktuella området ligger vid Ringvägen, runt 600 meter (ca sju minuters promenadväg) från Västerhaninge station, i gränsen mellan områdena Åby och Åbylund.

Fastigheten inrymmer idag två enplansbyggnader. Den första är en livsmedelsbutik (Din mat), med tillhörande inlastning och kundparkering. Den andra rymmer lokaler för hyresgästföreningen och en för tillfället tom lokal som bland annat använts för fastighetsförvaltning. Även förskolan Igelkotten på angränsande fastighet har sina entréer från den aktuella fastigheten, vilket är en viktig förutsättning att ta hänsyn till i utformningen av ny detaljplan.

I gällande detaljplan från 1980 är fastigheten uppdelad i en del för handel med tillhörande parkering, en del för bostäder, en del för boendeservice/kvartersgård, samt en del för park. I gällande översiktsplan från 2005 (rev 2011) och i samrådsförslag till ny översiktsplan 2030 är området inte särskilt omnämnt. I kommande granskningsförslag är det däremot utpekade som förtätningsområde.

Bullernivåerna är sannolikt låga och det finns inga kända markföroreningar eller andra hälso- eller säkerhetsrisker. Dagvatten från fastigheten leds till Husbyån, en ekologiskt känslig recipient som omfattas av miljökvalitetsnormer (MKN). Lämpliga fördröjnings- och reningsåtgärder för dagvattnet kommer att behöva utredas. Om en större mängd bostäder tillförs kan även trafiksituationen komma att behöva utredas, då lokalgatorna och parkeringsytorna idag är dimensionerade för en viss mängd trafik.

Planavdelningens bedömning

Planavdelningens bedömning är att den aktuella fastigheten lämpar sig väl för bostäder, enligt en första uppskattning ca 50-70 stycken. Om rivning av befintlig bebyggelse sker bör den nya bebyggelsen utformas så att befintliga eller liknande verksamheter kan inrymmas i bottenvåningarna.

Planavdelningen ser framtagandet av en ny detaljplan som en möjlighet att skapa nya attraktiva gatu- och gårdsrum. Detta kan göras exempelvis genom att platsen i slutet av Åbyvägen, där livsmedelsbutikens kundparkering ligger idag, ges en tydligare karaktär av publik plats, möjligen även fortsättningsvis

Samuel Rizk

Kommunstyrelsen

med kundparkering. Om nya huskroppar placeras mot Ringvägen samt västra delen av fastigheten finns goda möjligheter att skapa ett rymligt gårdsrum med gott om plats för lek och umgänge.

Beroende på mängden bostäder som planeras kommer bilparkeringen eventuellt att behöva läggas i underjordiskt garage alternativt i parkeringshus inom eller i närheten av fastigheten. Detta för att klara de kvalitativa utemiljöer som planavdelningen ser som förutsättning för en större förtätning.

Del av den angränsande fastigheten Åby 1:49 som idag ägs av kommunen skulle möjligen också kunna inrymmas i planen, vilket skulle kunna möjliggöra exempelvis ännu fler bostäder. Detta bör undersökas i ett tidigt skede.

Underlag för beslut

Västerhanninge utvecklingsprogram (2012)

Översiktsplan (2005, rev 2011)

Samrådversion Översiktsplan 2030

Stadsbyggnadsförvaltningens förslag

Sökanden ges i besked att kommunen är beredd att arbeta fram ett förslag till detaljplan som medger bostäder med inslag av handel. Del av fastigheten Åby 1:49 kan eventuellt också ingå i planen och i så fall möjliggöra exempelvis ännu fler bostäder.

En detaljplan beräknas kunna antas 2020.

.....
Karin Norlander, Planchef

.....
Samuel Rizk, planarkitekt

Planbesked för Vendelsö 3:1789

Sammanfattning

Ägaren av Vendelsö 3:1789 ansöker om planbesked för att möjliggöra styckning av en småhustomt. Gällande detaljplan medger inte fler tomter inom kvarteret.

Stadsbyggnadsförvaltningen bedömer det lämpligt med en avstyckning under förutsättning att byggnaden placeras utanför riskavståndet för översvämning.

Förvaltningens synpunkter

Kommunstyrelseförvaltningen instämmer i stadsbyggnadsförvaltningens bedömning och tillstyrker positivt planbesked.

Underlag för beslut

- Stadsbyggnadsförvaltningens underlag daterat 2016-01-05.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. Fastighetsägaren ges i besked att kommunen är beredd att arbeta fram en detaljplan för Vendelsö 3:1789 som medger avstyckning. En detaljplan bedöms vara klar 2020.

Bengt Svenander
Kommundirektör

Peter Jemtbring
Näringslivs- och
utvecklingsdirektör

Förvaltning
Kommunstyrelseförvaltningen

Avdelning/Enhet
Mark och exploatering

Handläggare
Britta Orring, mark- och exploateringschef

Dokumenttyp
Recit

Datum
2016-02-11

Diarienummer
KS 2016/74

Sida
2 (2)

Expedieras: Akt

För verkställighet: Stadsbyggnadsnämnden

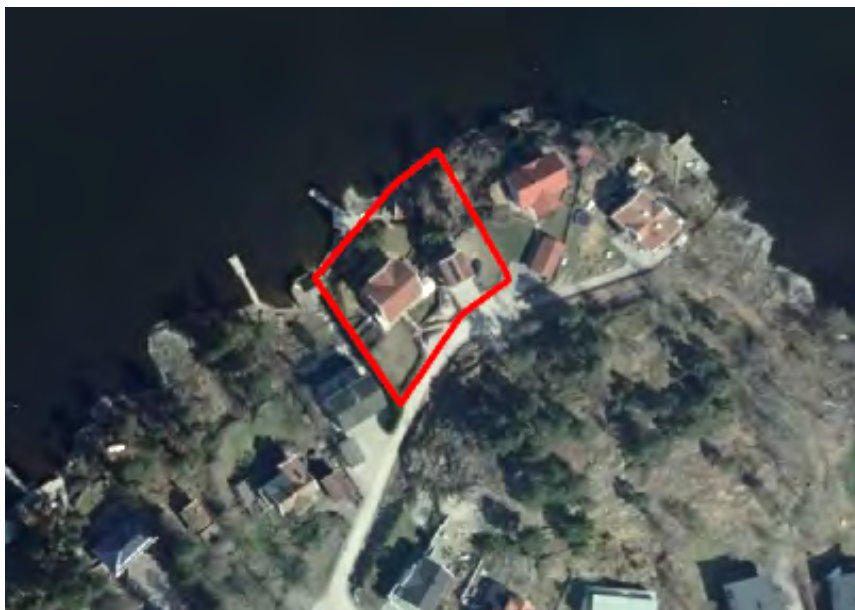
För kännedom:

Yasaman Ghanavi

Kommunstyrelsen

Planbesked för Vendelsö 3:1789, Vendelsö

Fastigheten är markerad med röd linje

Sammanfattning

Planbeskedet avser ny detaljplan för att möjliggöra avstyckning av fastighet 3:1789. Sökande önskar möjliggöra byggnation av ett enbostadshus på den nya fastigheten.

Gällande översiktsplan anger inte några riktlinjer för bevarande eller exploatering av aktuella fastigheten. I gällande detaljplan har bedömning av lämplig tomtstorlek och exploatering gjorts. I detaljplanen framkommer att endast friliggande bebyggelse i högst två våningar får byggas på platsen. Minsta tomtstorlek har angivits som 600 kvm.

Yasaman Ghanavi

Kommunstyrelsen

Nuvarande bebyggelse i området har kulturmiljövärde och de äldre byggnaderna ger karaktär åt området vilket måste beaktas vid framtida planändringar.

Planavdelningen bedömer det lämpligt att arbeta fram en ny detaljplan för Vendelsö 3:1789. En antagen detaljplan för planområdet kan tidigast finnas år 2020.

Bakgrund

2015-10-19 inkom en ansökan om planändring för fastigheten Vendelsö 3:1789. Sökanden vill pröva förutsättningarna till avstyckning av fastigheten med möjlighet för byggnation av ett enbostadshus. Planansökan omfattar en fastighet om 1800 m², bebyggd med en friliggande villa med 157 m² byggnadsarea och två stycken komplementbyggnader på vardera 54 och 24 m² byggnadsarea. Fastigheten är kuperad och sluttar brant ner mot Drevviken. Höjdskillnaden mellan högsta punkten söder om fastigheten och lägsta punkten norr om fastigheten vid vattnet är ca 11 meter.

Förutsättningar

Fastigheten Vendelsö 3:1789 är belägen i ett bostadsområde väster om Gudöbroleden i Vendelsögård strax norr om Sågens centrum. Fastigheten gränsas av Klingvägen i söder, befintliga fastigheter i öster och väster samt Drevviken i norr. Fastigheten är belägen cirka 400 meter från närmaste busshållplats.

Fastigheten är planlagd, D-66 lagakraft 1993-11-25, och medger friliggande hus i högst två våningar med en minsta tomtstorlek på 600 kvm. Största byggandsarea för huvudbyggnad är 100 kvm vid tvåvåningsbyggnad och 180 kvm vid envåningsbyggnad dock högst en femtedel av tomtytan. Antal fastigheter i kvarteret är reglerat till 9 stycken, vilket stämmer överens med nuvarande fastigheter.

I Haninge kommuns *Översiktsplan* (antagen 2005, uppdaterad 2011) är inte fastigheten utpekad som förändringsområde. Längst med Drevviken, öster om fastigheten finns ett stråk utpekad som grönstråk/spridningskorridor. I samrådsförslag för kommunens översiktsplan 2030 står att vid förtätning anpassas ny bebyggelse till Vendelsös befintliga karaktär och inte högre än fyra våningar. Den redan blandade bebyggelsen i Vendelsö innebär att fortsatt blandning av bostadstyper och upplåtelseformer eftersträvas.

I Haninge kommuns *Grönplan* (1989) beskrivs området som ett område med brist på promenadområden och bostadsnära park/ natur.

Yasaman Ghanavi

Kommunstyrelsen

Enligt Haninge kommuns *Dagvattenstrategi* (antagen 2010) är Drevviken recipient för planområdet. För Drevviken finns fastställd miljö kvalitetsnorm. För att uppnå fastställd miljö kvalitetsnorm får ingen försämring av vattenkvaliteten totalt sett ske, tvärtom så måste en förbättring ske senast år 2021.

Enligt *Vendelsö utvecklingsprogram* (antaget 2008) är Vendelsö bebyggelse i huvudsak av villakarakter. Ny bebyggelse ska i första hand tillkomma i och i anslutning till befintlig bebyggelse. Ny byggnation bör anpassas till Vendelsö karakter, både vad gäller lokalisering och volym.

Kulturmiljövärden. En del av nuvarande bebyggelse i närområdet av fastighet 3:1789 har kulturmiljövärde. De äldre byggnaderna ger karakter åt området och måste beaktas vid framtida planändringar. Uppmärksamhet ska ägnas nybebyggelsen så att den formmässigt passar in i området.

Strandskydd. Strandskyddet är upphävt i gällande detaljplan.

Översvämning. Enligt kommunens klimat-och sårbarhetsanalys (IVL-rapporten) riskerar bebyggelsen bredvid Drevviken att översvämmas. Fastigheten består av en lägre och en högre nivå där höjdskillnaden är ca 11 meter.

VA. Kommunalt vatten och avlopp finns längs med Klingsvägen.

Planavdelningens bedömning

Planavdelningen bedömer det lämpligt att arbeta fram en ny detaljplan för fastigheten Vendelsö 3:1789. En planändring ska säkerställa att ny bebyggelse lokaliseras så att den inte översvämmas.

En antagen detaljplan för planområdet kan tidigast finnas år 2020.

Underlag för beslut

Översiktsplan 2004 Haninge kommun antagen 2005-02-07

Översiktsplan 2030, Samrådsförslag

Vendelsö utvecklingsprogram antaget 2008

Gällande detaljplanen, D-66, 1993

Stadsbyggnadsförvaltningens förslag

Fastighetsägare till Vendelsö 3:1789 ges i besked att kommunen är beredd att arbeta fram ett förslag till detaljplan som medger bostäder.

Yasaman Ghanavi

Kommunstyrelsen

.....
Anna Lina Axelsson
Planchef

.....
Yasaman Ghanavi
Planarkitekt

Planbesked för Kalvsvik 11:11 och 11:12

Sammanfattning

Haninge Bostäder, ägare av Kalvsvik 11:11 och 11:12 har ansökt om planbesked för att möjliggöra förtätning med bostäder inom befintliga parkeringsplatser.

Stadsbyggnadsförvaltningen bedömer det lämpligt med fler bostäder inom Kalvsvik 11:11 och 11:12 och tillstyrker positivt planbesked. En förutsättning är att det går att finna en hållbar lösning för erforderlig parkering.

Förvaltningens synpunkter

Kommunstyrelseförvaltningen instämmer i stadsbyggnadsförvaltningens bedömning och tillstyrker positivt planbesked.

Underlag för beslut

- Stadsbyggnadsförvaltningens underlag daterat 2015-12-22.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. Fastighetsägaren ges i besked att kommunen är beredd att arbeta fram en detaljplan som medger fler bostäder inom Kalvsvik 11:11 och 11:12. En detaljplan bedöms vara klar 2019.

Bengt Svenander
Kommundirektör

Peter Jemtbring
Näringslivs- och
utvecklingsdirektör

Förvaltning
Kommunstyrelseförvaltningen

Avdelning/Enhet
Mark och exploatering

Handläggare
Britta Orring, mark- och exploateringschef

Dokumenttyp
Recit

Datum
2016-02-09

Diarienummer
KS 2016/73

Sida
2 (2)

Expedieras: Akt

För verkställighet: Stadsbyggnadsnämnden

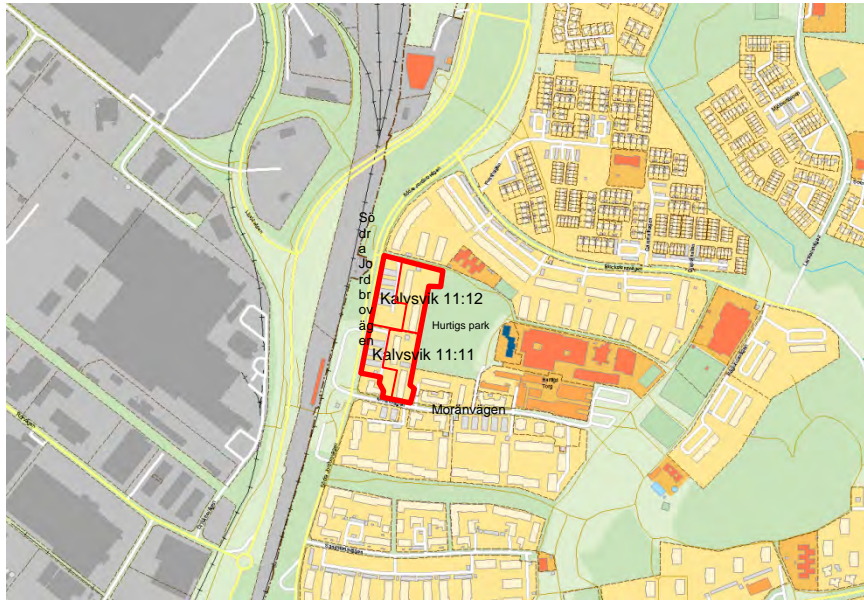
För kännedom:

Yasaman Ghanavi

Kommunstyrelsen

Planbesked för Kalvsvik 11:11 och 11:12, Jordbro

Fastigheterna Kalvsvik 11:11 och 11:12 är markerade i rött

Sammanfattning

Sökande önskar förtäta med nya flerbostadshus på befintliga parkeringsplatser längs Södra Jordbrovägen. Planavdelningen bedömer det lämpligt och föreslår att en ny detaljplan för fastigheterna Kalvsvik 11:11 och 11:12 arbetas fram med syftet att uppföra flerbostadshus. En ny detaljplan beräknas kunna antas 2019.

Bakgrund

Den 12 november 2015 inkom en ansökan om planändring för fastigheterna Kalvsvik 11:11 och 11:12. Planändringen innebär ändring av parkeringsmark till bostadsmark, för uppförande av flerbostadshus. Idag är planområdet bebyggt av ett antal garagelängor samt 4 stycken åttavåningshus (skivhus). Gällande detaljplan är från 1988 och medger bostäder i 8 våningar och garage i en våning.

Förutsättningar

Fastigheterna Kalvsvik 11:11 och 11:12 ligger i Jordbro. Avstånd till Jordbro centrum är ca 500 meter, och till pendeltågsstation och närmaste busshållplats är det cirka 150 meter.

Fastigheterna ligger på Södra Jordbrovägen 50 meter öster om Nynäsbanan. Vid prövning av ny bebyggelse på fastigheterna kommer buller bland annat från Nynäsbanan vara en viktig förutsättning att utreda.

Yasaman Ghanavi

Kommunstyrelsen

Kommunens Översiktsplan, antagen 2005 och reviderad 2012, anger att Jordbro i stort sett är fullt utbyggt med bostäder.

I samrådsversionen till *Översiktsplan 2030* ligger fastigheterna inom ett utpekad förtättningsområde.

I *Jordbros utvecklingsprogram*, antaget maj 2006, finns inga riktlinjer för framtida markanvändning för fastigheterna men det föreslås bland annat att det byggs fler bostäder i och i anslutning till centrum.

Ett *planprogram för Jordbro* togs fram under 2014 (antaget i KF 2014-09-08). Planprogrammet föreslår att levandegöra och förbättra förutsättningar för Jordbrocentrum. Ett sätt att förbättra förutsättningarna och att öka underlaget för centrumverksamheterna är att bygga fler bostäder i anslutning till eller i närheten av centrum. Uppförande av projektet kan bidra till att planprogrammet uppnår sitt mål.

Planområdet är planlagt (*D2, 1988*). Detaljplanen reglerar användningen av fastigheterna för bostäder i 8 våningar och garage i en våning. Detaljplanen innehåller även en stor del prickmark.

Vattenmyndigheten har bedömt att det finns skäl att fastställa miljö kvalitetsnormen till god ekologisk status med tidsfrist till 2021 (4 kap 9 § vattenförvaltningsförordningen och 3 kap 1 § andra stycket NFS 2008:1) för Husbyån. Husbyån är recipient för planområdet enligt Haninge kommuns *Dagvattenstrategi*, antagen 2010.

Planavdelningens bedömning

Planavdelningen bedömer det lämpligt att arbeta fram en ny detaljplan för Kalvsvik 11:11 och 11:12. I samband med uppförande av ett eller flera flerbostadshus på befintliga parkeringsplatser måste parkeringsfrågan studeras närmare i planarbetet. Det är viktigt att studera vidare *antalet* flerbostadshus, *höjden* och *gestaltningen* av dessa. Bullerfrågan från till exempel Nynäsbanan måste utredas vid prövning av ny bebyggelse likaså att inga försämringar av vattenkvalitet i Husbyån förekommer efter planens genomförande.

Kopplingen till närliggande kommande planprojekt är viktigt att ha under hela planarbetet.

Underlag för beslut

Kommunens Översiktsplan antagen 2005 och reviderad 2012

Översiktsplan 2030, samrådsversion

Jordbro utvecklingsprogram, antaget maj 2006

Jordbro planprogram, antaget i KF 2014-09-08

Yasaman Ghanavi

Kommunstyrelsen

Gällande detaljplan, D2, laga kraft 1988-01-05

Stadsbyggnadsförvaltningens förslag

Sökande ges i besked att kommunen är beredd att arbeta fram ett förslag till ny detaljplan för fastigheterna Kalvsvik 11:11 och 11:12 som medger bostäder.

En detaljplan beräknas kunna antas 2019.

.....
Anna Lina Axelsson
Planchef

.....
Yasaman Ghanavi
Planarkitekt

Planuppdrag Ribby 1:480

Sammanfattning

Ribby 1:480 ligger inom Ribby ängar som planlades i början av 1990-talet. Gällande detaljplan medger kontor i två våningar inom del av Ribby 1:480. Fastighetsägaren önskar bygga bostäder inom hela fastigheten, vilket kräver ny detaljplan. Liknande planändringar har gjorts på andra fastigheter längs Ribby allé.

Förvaltningens synpunkter

Kommunstyrelseförvaltningen tillstyrker planuppdrag.

Underlag för beslut

- Stadsbyggnadsförvaltningens underlag daterat 2016-01-05.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. Stadsbyggnadsnämnden ges i uppdrag att arbeta fram en detaljplan som medger bostäder inom Ribby 1:480 närmast Ribby allé.

Bengt Svenander
Kommundirektör

Peter Jemtbring
Näringslivs- och
utvecklingsdirektör

Expedieras: Akt

För verkställighet: Stadsbyggnadsnämnden

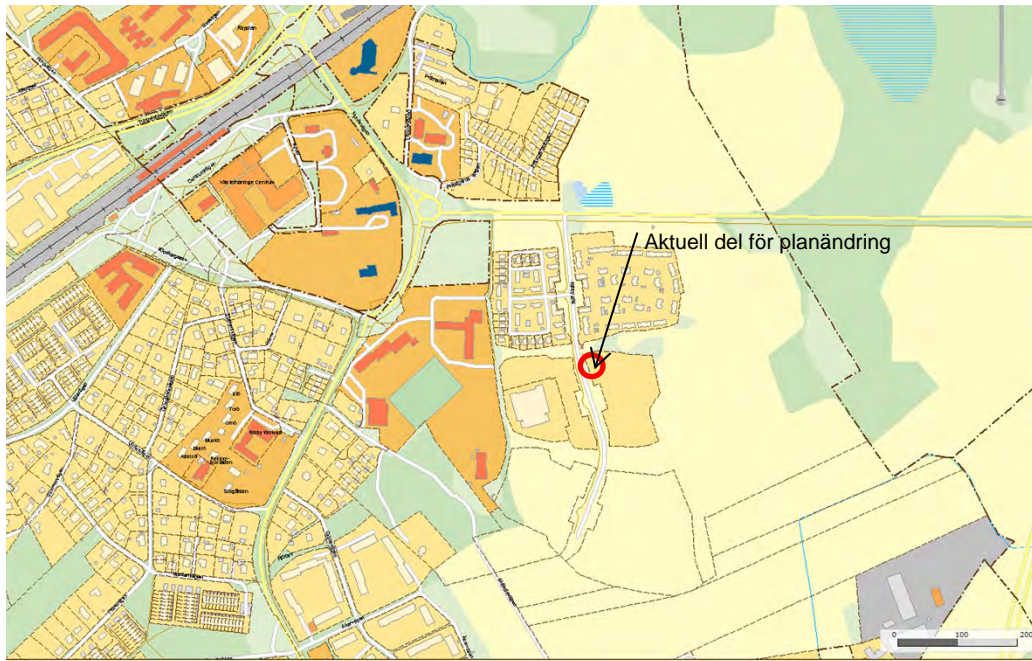
För kännedom:

Yasaman Ghanavi

Kommunstyrelsen

Planuppdrag för del av Ribby 1:480, Västerhaninge

Ungefärligt planområde markerat i rött

Sammanfattning

Planområdet ingår i området Ribby Ängar som består av 6 större bostadskvarter. Området planlades under början av 1990-talet men var obebyggt under flera år efter planläggningen. Ägare till fastighet Ribby 1:480 har kommit in med en ansökan om ändring av gällande detaljplan. Gällande detaljplan medger bostäder i två våningar för en större del av fastigheten och kontor i två våningar för en mindre del av fastigheten längs med Ribby Allé. Syfte med planändringen är att få bygga bostäder på den del av marken som är planlagd för kontor.

Planavdelningen bedömer att föreslagen planläggning av området överensstämmer med översiktsplanen och Regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen (RUFS).

Detaljplanen bedöms inte vara av stor vikt eller ha principiell betydelse och bedöms därför komma att antas av Stadsbyggnadsnämnden.

Planavdelningen bedömer att ny detaljplan kommer kunna antas under 2016.

Yasaman Ghanavi

Kommunstyrelsen

Bakgrund

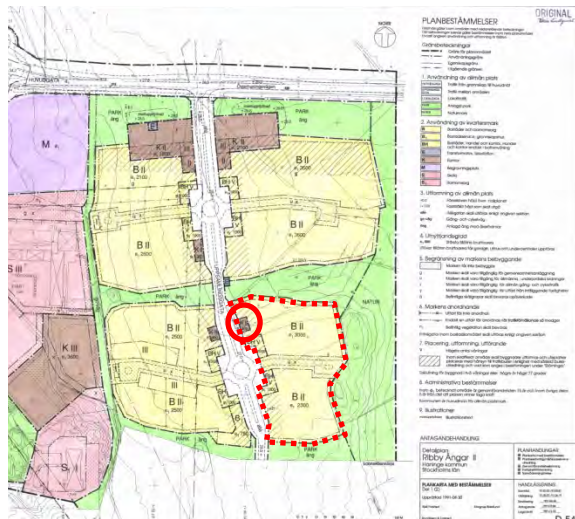
Fastighetsägare till Ribby 1:480 inkom den 20 november 2015 med ansökan om ändring av del av gällande detaljplan, från kontor till bostäder, på en liten del av fastigheten. Liknande planändring har gjorts på motsatt sida av Ribby Allé 2013.

Förutsättningar

Fastigheten ligger i området Ribby Ängar söder om Österhaningevägen, i ett kvarter öster om Ribby Allé. Fastigheten ligger i ett bostadsområde som delvis är bebyggt. I norr och väster gränsar fastigheten till bostadskvarter och i öster mot öppen åkermark.

Fastigheten är planlagd, D-54 antagen 1991, och reglerar bl.a bostäder, handel och kontor.

I kommunens Översiktsplan antagen 2005 och reviderad 2012 pekas området ut som ett förändringsområde för bostäder. Enligt samrådsförslag för kommunens översiktsplan 2030 ska fortsatt bebyggelseutveckling av Västerhaninge planeras centralt och i kollektivtrafiknära lägen. Västerhaninges geografiska läge i kommunen främjar en tät småstadsbebyggelse med en blandning av boende, arbete, handel och service.

Föreslagen planläggning av området överensstämmer även med Regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen (RUFs).

I Utvecklingsprogram för Västerhaninge har området Ribby Ängar nämnts som ett viktig intilliggande område för Västerhaninges centrumkärna där koppling mellan centrum och bostäderna ska beaktas.

Gång- och cykelvägar finns i dagsläget längs Österhaningevägen, Ribby Allé och mellan bostadsområdet norr om planområdet och Ribbyskolan. Vägarna fungerar som tillfarter till området och skapar möjlighet att ta sig till t.ex. Västerhaninge centrum och pendeltågsstationen.

I planområdets östra del ligger en fast fornlämning i form av hållristning samt ett fornlämningsområde i form av boplats vilken sträcker sig in i gällande detaljplan.

Yasaman Ghanavi

Kommunstyrelsen

Dagvattnet från planområdet avrinner i förlängningen till Husbyån, som har en fastställd miljö kvalitetsnorm med krav på att vattnets status förbättras från otillfredsställande till god före år 2021. Ingen försämring får ske. Enligt Haninge kommuns dagvattenstrategi, antagen av kommunfullmäktige 2010-11-15, ska dagvattnet i första hand omhändertas lokalt på egen tomtmark. I andra hand ska vattenflödet utjämnas och fördröjas innan avledning till recipient.

Ribby Allé är en lokalgata som fungerar som en tillfartsgata till området. Gatan är dimensionerad för kollektivtrafik som kan komma att trafikera här i framtiden. Ribby Allé leder ut till Österhaningevägen och kopplar ihop området med övriga Västerhaninge. Med tanke på pågående planarbete för södra delar av Ribbyängar (söder om planområdet) och en eventuell förlängning av Ribby Allé kan Ribby Allé omvandlas till en genomfartsväg mellan Österhaningevägen i norr och Nynäsvägen med ökad trafik.

I dagsläget utsätts inte planområdet för någon form av buller. Men med en ökad trafik på Ribby Allé - på grund av förlängning av denna - kan bullerfrågan bli aktuell och en bullerutredning bör utföras.

Västerhaninge pendeltågsstation ligger ca 800 meter väster om planområdet. Pendeltåget går var 15:e minut mot Nynäshamn och Stockholm, samt vidare inom hela länet via de omstigningspunkter som finns. Närmsta busshållplats (Ribbyskolan) ligger ca 600 m väster om planområdet.

Planavdelningens bedömning

Planavdelningen föreslår att en bullerutredning tas fram i samband med planarbetet, detta för att beakta eventuella förändringar som kan komma att ske i områdets trafikmängd på grund av förlängning av Ribby Allé.

Det är planavdelningens bedömning att detaljplanen inte kommer medföra betydande miljöpåverkan.

Standardförfarande kommer att tillämpas vid framtagande av detaljplanen. Om berörda sakägare godkänner samrådsförslaget kommer förfarandet övergå till begränsat förfarande.

Detaljplanen bedöms inte vara av stor vikt eller ha principiell betydelse och bedöms därför komma att antas av Stadsbyggnadsnämnden.

Planavdelningen bedömer att detaljplanen kommer kunna antas under 2016.

Yasaman Ghanavi

Kommunstyrelsen

Underlag för beslut

- Kommunens Översiktsplan, antagen 2005 och reviderad 2012
- Översiktsplan 2030, Samrådsförslag
- Gällande detaljplanen, D-45, 1991
- Västerhaninge utvecklingsprogram beslutat av kommunfullmäktige, 10 december 2012

Stadsbyggnadsförvaltningens förslag

1. Stadsbyggnadsnämnden ges i uppdrag att arbeta fram detaljplan med bostadsändamål för del av fastighet Ribby 1:480

.....
Anna Lina Axelsson
Planchef

.....
Yasaman Ghanavi
Handläggare

Planuppdrag Hurtigs park, del av Kalvsvik 16:1

Sammanfattning

I 2014 antaget planprogram för Jordbro föreslås del av Hurtigs park tas i anspråk för småskalig bostadsbebyggelse. Marken ägs av kommunen. Stadsbyggnadsförvaltningen anhåller nu om planuppdrag för del av Kalvsvik 16:1 där Hurtigs park är belägen.

Förvaltningens synpunkter

Kommunstyrelseförvaltningen bedömer att det numera finns en marknad som är intresserad av att bygga bostäder i Jordbro och tillstyrker planuppdrag. Om, och i vilket skede, ett tävlingsförfarande för markanvisning ska göras får avgöras av kommunen som markägare när planarbetet startat.

Underlag för beslut

- Stadsbyggnadsförvaltningens underlag daterat 2016-01-11.
- Projektdirektiv daterat 2016-01-11

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. Stadsbyggnadsnämnden ges i uppdrag att arbeta fram en detaljplan för del av Hurtigs park inom Kalvsvik 16:1.

Bengt Svenander
Kommundirektör

Peter Jemtbring
Näringslivs- och
utvecklingsdirektör

Förvaltning
Kommunstyrelseförvaltningen

Avdelning/Enhet
Mark och exploatering

Handläggare
Britta Orring, mark- och exploateringschef

Dokumenttyp
Recit

Datum
2016-02-09

Diarienummer
KS 2016/77

Sida
2 (2)

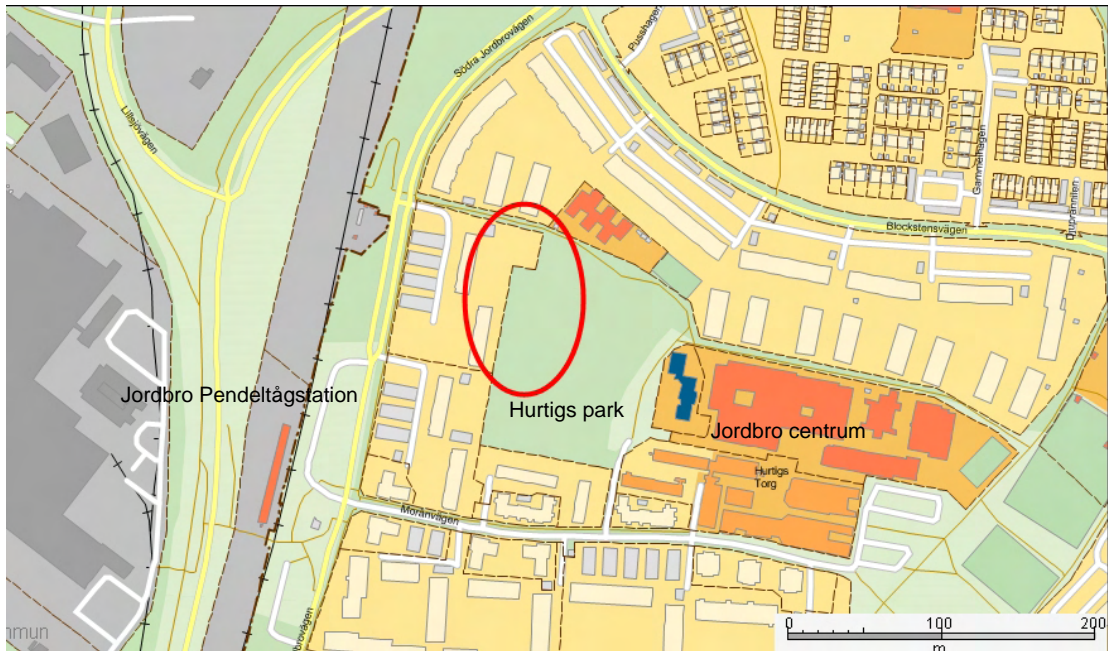
Expedieras: Akt

För verkställighet: Stadsbyggnadsnämnden

För kännedom:

Planuppdrag för Bostäder i Hurtigs park, del av Kalvsvik 16:1

Ungefärligt planområde markerat i rött

Sammanfattning

I planprogram för Jordbro, godkänd av kommunfullmäktige den 8 september 2014, föreslås ett småskaligt boende i de norra delarna av Hurtigs park.

Syftet med planen är att möjliggöra nya bostäder där stor hänsyn tas till befintlig terräng och natur. Stora delar av Hurtigs park liksom befintlig lekplats föreslås bevaras. En småskalig bebyggelse kan skapa en ökad trygghet och ökad tillgänglighet till parken. Exploateringsens utbredning och hänsynstagande till parken och dess värden är viktigt att studera i planarbetet likaså anslutningen till planområdet.

Planavdelningen bedömer att föreslagen planläggning av området överensstämmer med översiktsplanen och Regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen (RUFs).

Detaljplanen bedöms vara av principiell betydelse och områdets utformning kommer att prövas genom markanvisningstävling. Av denna anledning kommer detaljplanen att antas av Kommunfullmäktige.

Planavdelningen bedömer att detaljplanen kommer kunna antas 2018.

Bakgrund

Föreslaget planområde ligger inom Jordbro planprogram, antaget i KF 2014-09-08. Detaljplaneprogrammet berör de centrala delarna av Jordbro och innebär bl.a. en förtätning av området där förutsättningar skapas för ca 200 nya bostäder (i anslutning eller i närhet av centrum samt i en mindre del av Hurtigs park). Programmet föreslår en terränganpassad bebyggelse i de norra mer flacka delarna av parken. Stora delar av Hurtigs park liksom befintlig lekplats föreslås bevaras.

Jordbro planprogram föreslår även att levandegöra och förbättra förutsättningar för Jordbro centrum. Ett sätt att förbättra förutsättningarna och att öka underlaget för centrumverksamheterna är att bygga fler bostäder i anslutning till eller i närheten av centrum.

I planprogrammet föreslås även tillfartsväg till yta för samlad markparkering i anslutning till Hurtigs parks nordvästra hörn.

Ägare till fastigheter Kalvsvik 1:6, norr om planområdet samt Kalvsvik 11:11 och Kalvsvik 11:12, väster om planområdet har inkommit med ansökan om planbesked för bostäder.

Yasaman Ghanavi

Kommunstyrelsen

Förutsättningar:

Gällande detaljplan

Gällande detaljplan för området är D2, laga kraft 1988-01-05. I gällande detaljplan är planområdet planlagt som parkmark. I den nordöstra delen av parken finns en lekplats. Lekplats och befintliga stråk är underordnad naturen vilket givit parken dess speciella karaktär. Att det finns bostadsnära naturområden och mindre grönytor insprängda i bebyggelsen har stor betydelse, särskilt för grupper som inte alltid tar sig så långt på kort tid (exempelvis barn, funktionsnedsatta och äldre).

Översiktsplan

Kommunens Översiktsplan antagen 2005 och reviderad 2012 anger att Jordbro i stort sett är fullt utbyggt med bostäder.

I samrådsversionen till *Översiktsplan 2030* är planområdet inte utpekats.

Utvecklingsprogram

I Jordbros utvecklingsprogram, antaget maj 2006, finns inga särskilda riktlinjer för framtida markanvändning för fastigheten, men man föreslår bland annat att det byggs fler bostäder i och i anslutning till centrum.

Planprogram

I planprogram för Jordbro, godkänd av kommunfullmäktige den 8 september 2014, har nordvästra hörnan av Hurtigs park utpekats som lämpligt ställe för utbyggnation av bostäder.

Handlingsplan Jordbro

I handlingsplan Jordbro 2015-06-12 har Hurtigs park pekats ut att bostäder kan placeras i utkanten av parken, samtidigt som man bevarar värdefull bostadsnära natur i parken.

Gång- och cykelnät

Planområdet ligger 250 meter öster om det regionala cykelstråket som sträcker sig från Sigtuna kommun i norr till Nynäshamn i söder och har därmed god koppling till såväl lokala som regionala cykelvägar. Utöver detta ligger föreslaget planområde precis söder om en kommunal gång- och cykelväg som är viktigt för Jordbro.

Gatunät

Gatunätet i anslutning till planområdet är inte utbyggt. Tillfarten till området sker bara västerifrån via en kort bilväg som upphör strax innan åttavåningshusen väster om området.

Yasaman Ghanavi

Kommunstyrelsen

Trafik

Tillkommande bebyggelse kan leda till trafikalsstring i och i anslutning till området. Under planarbetet kommer utformningen av trafiklösningar i och i anslutning till området att studeras.

Kollektivtrafik

Planområdet ligger i närheten av Jordbro pendeltågstation som har en uppgång i Moränvägens förlängning. Pendeltågstrafiken ger möjlighet till resor mot Nynäshamn och Stockholm, samt vidare inom hela länet via pendeltågsnätets omstigningspunkter. Jordbro trafikeras av fyra busslinjer.

Miljö kvalitetsnorm

Vattenmyndigheten har bedömt att det finns skäl att fastställa miljö kvalitetsnormen till god ekologisk status med tidsfrist till 2021 (4 kap 9 § vattenförvaltningsförordningen och 3 kap 1 § andra stycket NFS 2008:1) för Husbyån som är recipient för planområdet enligt Haninge kommuns Dagvattenstrategi, antagen 2010.

VA

I anslutning till planområdet finns idag kommunalt vatten, spill och dagvatten.

Planavdelningens bedömning

En del av Hurtigs park föreslås planläggas för småskalig bebyggelse. Tillkommande bostäder ska integreras och underordnas parkens karaktär och kan med en omsorgsfull gestaltning innebära ökad trygghet och tillgänglighet i parken. Planen ska säkerställa att funktionen för gång- och cykelbana finns kvar samt att trafikfrågorna samordnas med omkringliggande fastigheter.

Förslaget till detaljplan bedöms vara förenligt med översiktsplanen och länsstyrelsens granskningsyttrande, men är av betydande intresse för allmänheten då allmän plats föreslås planläggas som kvartersmark. Detaljplanen antas inte medföra en betydande miljöpåverkan. Standardförfarande kommer därför att tillämpas vid framtagande av detaljplanen.

Detaljplanen bedöms ha principiell betydelse och områdets utformning kommer att prövas genom markanvisningstävling. Av denna anledning kommer detaljplanen att antas av Kommunfullmäktige.

Planavdelningen bedömer att detaljplanen kommer kunna antas 2018.

Underlag för beslut

1. Projektdirektiv
2. Kommunens Översiktsplan antagen 2005 och reviderad 2012
3. Översiktsplan 2030, samrådsversion

Yasaman Ghanavi

Kommunstyrelsen

4. Jordbro utvecklingsprogram, antaget maj 2006
5. Jordbro planprogram, antaget i KF 2014-09-08
6. Gällande detaljplan, D2, laga kraft 1988-01-05
7. Handlingsplan Jordbro 2015-06-12

Stadsbyggnadsförvaltningens förslag

1. Stadsbyggnadsnämnden ges i uppdrag att arbeta fram detaljplan för bostadsändamål och tillhörande allmänna gator. Detaljplanen omfattar del av fastighet Kalvsvik 16:1.

.....
Anna Lina Axelsson
Planchef

.....
Yasaman Ghanavi
Handläggare

Bostäder i Hurtigs park, del av Kalvsvik 16:1
Jordbro

PROJEKTDIREKTIV

Projektområdet.

2016-01-11

DnrPLAN2015.37

Innehållsförteckning

1. BASFAKTA.....	3
1.1 ORGANISATION	3
1.2 SAMMANFATTNING	3
1.3 BAKGRUND TILL PROJEKTET	3
1.4 PROJEKTETS STYRKOR OCH SVAGHETER	4
1.5 INTRESSETER SOM BERÖRS AV PROJEKTET	4
2. MÅL	4
2.1 KOMMUNFULLMÄKTIGES VERKSAMHETSMÅL.....	4
2.2 PROJEKTMÅL.....	5
2.2.1 Specifika krav	5
2.2.2 Prioritering	5
2.3 AVGRÄNSNINGAR	5
2.4 DETALJPLANENS SYFTE.....	5
3. EKONOMI	5
3.1 KOSTNADER OCH INTÄKTER.....	5
3.1.2 Intäkter	5
3.2 MARKANVISNINGSTÄVLING	6
4. PROJEKTETS OMFATTNING	6
4.1 TIDPLAN.....	6
4.2 RESURSER	6
4.3 STYRDOKUMENT	6
4.4 ÖVERLÄMNING	6

1. BASFAKTA

Projektets populärnamn: Bostäder i Hurtigs park

Fastighetsbeteckning: del av Kalvsvik 16:1

Detaljplanens diarienummer: PLAN 2015.37

1.1 Organisation

Projektledare: Mattias Borgström, Mark- och exploateringsenheten, Kommunstyrelseförvaltningen

Delprojektledare för detaljplan: Ida-Maria Classon, Planavdelningen, Stadsbyggnadsförvaltningen.

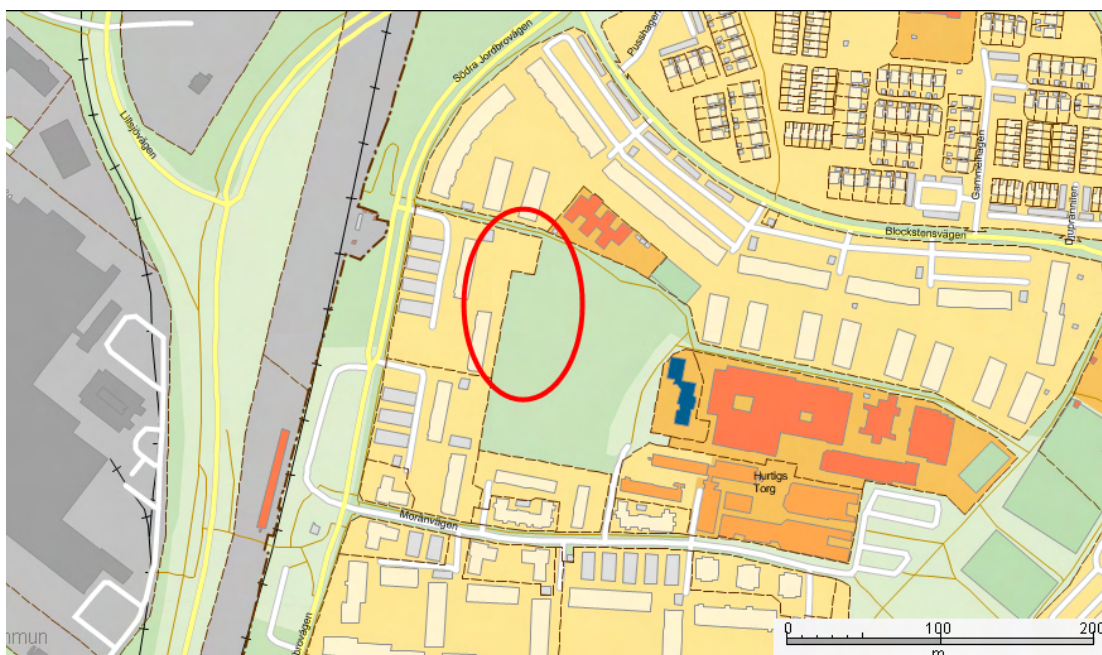
Projektägare: kommundirektören.

Styrgrupp: Planchef och mark- och exploateringschef.

1.2 Sammanfattning

1. Projektet Bostäder i Hurtigs park kommer resultera i en antagen detaljplan. Planen ska ge förutsättningar för bland annat uppförande av bostäder i form av småskalig bostadsbebyggelse samt ge förutsättning för anslutning till befintligt gatunät.
2. Detaljplanens syfte: Se beskrivning under stycke 2.4.
3. Utifrån stadsbyggnadsförvaltningens interna kategorisering klassas planen till svårighetsgrad 2 av 5, d.v.s. medel och ges prioritet B av A-D dvs. medel/hög.
4. Projektet ska säkerställa att funktionen för befintlig gång- och cykelbana finns kvar.
5. Projektet ska, genom exempelvis en markanvisningstävling, tillse att de nya byggrätter som tillskapas inom kommunal mark säljs vidare till exploitörer som genomför byggnation i enlighet med detaljplanens syfte.

1.3 Bakgrund till projektet

I planprogram för Jordbro, godkänd av kommunfullmäktige den 8 september 2014, föreslås terränganpassade boenden i de norra, mer flacka delarna av Hurtigs park. Tillkommande bostäder kan med en omsorgsfull gestaltning innebära ökad trygghet och tillgänglighet till Hurtigs park och att flera människor får bo med god tillgång till natur. Dessutom kan fler boenden öka underlaget för centrumverksamheterna i närheten.

Föreslaget planområde ligger i nordvästra delen av Hurtigs park. Från norr avgränsas aktuell del av parken av två stycken trevåningshus som ligger med gavel mot gång- och cykelvägen som går norr om planområdet samt av en förskola. Från söder avgränsas föreslaget planområde av resten av Hurtigs park och därefter av två loftgångshus i två våningar. Från väster avgränsas det av några stycken flerbostadshus i form av skivhus i åtta våningar. På östra sidan av parken ligger Jordbrokyrkan och Jordbro centrum.

1.4 Projektets styrkor och svagheter

Styrkor

- Naturnära läge
- kollektivtrafikhära och centrumnära läge
- kommunägd mark

Svagheter

- Anslutning till gatunät saknas från planområdet
- Befintlig parkmark tas i anspråk

1.5 Intressenter som berörs av projektet

Fastighetsägare som angränsar till detaljplaneområdet, Haninge kommun, boende i närområdet, förskolan som ligger norr om Hurtigs park, Jordbro kyrka, Jordbro vårdcentral, Jordbro Centrum samt övriga verksamheter i närområdet.

2. MÅL

2.1 Kommunfullmäktiges verksamhetsmål

Målnr.:	Hur arbetar man för målet inom projektet?
1. Utsläpp av växthusgaser ska fram till år 2020 ha minskat med 25 % jämfört med nivån 2005	Den nya bebyggelsen kommer ligga inom gångavstånd till pendeltåget samt tillgänglighet till gc-vägar kan bidra till minskad bilanvändning och minskade utsläpp.
10. Invånarnas trygghet ska ökas	Genom tillskapandet av nya bostäder samt att förbättra tillgängligheten leder detta till att fler personer rör sig i området, vilket i sin tur bidrar till att stärka trygghetsupplevelsen i och omkring Hurtigs park.
23. Med 2008 som jämförelseår ska Haninges invånarantal till år 2018 ha ökat med cirka 10 000.	Nya bostäder skapas och ger fler möjlighet att bo i kommunen.

2.2 Projekt mål

Projektet resulterar i:

- En antagen detaljplan som ger planförutsättningar för utbyggnad av bostäder i form av småskalig bostadsbebyggelse och som möjliggör angring till planområdet.
- Ett färdigställt bostadsområde, både med avseende på eventuella allmänna ytor och bebyggelse.

2.2.1 Specifika krav

Utreda möjligheten till att samordna tillfartsväg till planområdet gemensamt med omkringliggande fastigheter. Dessutom ska funktionen av befintlig gång- och cykelväg

säkerställas och stor hänsyn tas till parkens befintliga värden genom omsorgsfull gestaltning av bostäderna.

2.2.2 Prioritering

Utifrån stadsbyggnadsförvaltningens interna kategorisering klassas planen till svårighetsgrad medel (2) av 1-5 och ges prioritet medel-hög (B) av A-D.

2.3 Avgränsningar

Projektet hänförs endast till den yta som utgörs av detaljplanens gränser. Nordvästra hörnet av Hurtigs park är utsett för projektet. Exakt avgränsning för planområdet är inte klar och ska prövas i samband med planarbetet.

2.4 Detaljplanens syfte

Syftet med detaljplanen är att möjliggöra utbyggnad av bostäder i form av småskalig bostadsbebyggelse samt ge förutsättning för anslutning till befintligt gatunät som förstärker tillgängligheten till området. Stor hänsyn ska tas till parkens befintliga värden genom omsorgsfull gestaltning av bostäderna.

3. EKONOMI

3.1 Kostnader och intäkter

Ett plankostnadsavtal ska upprättas mellan Stadsbyggnadsförvaltningen och Kommunstyrelseförvaltningen inom planområdet för att reglera hur kostnaden för kommunens framtagande av detaljplanen och erforderliga utredningar ska fördelas.

Följande kostnadsposter har identifierats:

- Kommunens planarbete inklusive naturinventering, dagvattenutredning, geoteknisk utredning, trafikutredning mm.

3.1.2 Intäkter

- Markförsäljning
- Anslutningsavgift VA

3.2 Markanvisningstävling

Kommunen har för avsikt att anvisa planerat område för bostadsbebyggelse genom markanvisningstävling. Innan så kan ske behöver en avgränsning göras av kvartersmarken samt en del utredningar för att klargöra förutsättningarna.

4. PROJEKTETS OMFATTNING

4.1 Tidplan

Tidplan	
Planuppdrag (detaljplan)	2016-1 (kvartal)
Samråd	2017-1 (kvartal)
Granskning	2017-3 (kvartal)
Antagen plan	2018-2(kvartal)

4.2 Resurser

Uppskattade resurser för projektet är följande tjänster:

Arbetsgrupp

Projektledare MEX

Delprojektledare plan

Projektmedarbetare park

Projektmedarbetare VA

Referensgrupp

Projektstöd bygglov

Projektstöd gata

Projektstöd kommunekolog

Projektstöd lantmäteri

4.3 Styrdokument

Gällande detaljplan för området är D2, laga kraft 1988-01-05.

Kommunens Översiktsplan antagen 2005 och reviderad 2012 samt samrådsversionen för ÖP 2030

Jordbro utvecklingsprogram antogs i maj 2006

Planprogram för Jordbro, godkänd av kommunfullmäktige den 8 september 2014

Handlingsplan Jordbro 2015-06-12

4.4 Överlämning

Efter godkänd slutbesiktning övergår ansvaret för drift och underhåll till aktuella driftsenheter såsom avdelningarna Park och natur/Teknik/Vatten och avlopp för de delar som utgör allmän platsmark.

Projektledare:

Delprojektledare:

Mattias Borgström, Exploateringsingenjör

Ida-Maria Classon, Planarkitekt

Planuppdrag Karlslunds marina, Sandemar 1:2

Sammanfattning

Karlslunds Marina har önskemål om att uppföra en ny verkstadsbyggnad samt utöka ytorna för båtuppställning på sitt nuvarande område intill Dalarövägen mellan Gålö och Dalarö. Gällande detaljplan från 1969 anger att marken inte får bebyggas där verkstadsbyggnaden föreslås.

Stadsbyggnadsförvaltningen bedömer att ny verkstadsbyggnad och en utökning av båtuppställningsplatserna kan ske med erforderlig hänsyn till befintliga naturvärden och anhåller om planuppdrag för Sandemar 1:2.

Förvaltningens synpunkter

Kommunstyrelseförvaltningen tillstyrker planuppdrag.

Underlag för beslut

- Stadsbyggnadsförvaltningens underlag daterat 2015-12-17.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. Stadsbyggnadsnämnden ges i uppdrag att arbeta fram en detaljplan för Sandemar 1:2.

Bengt Svenander
Kommundirektör

Peter Jemtbring
Näringslivs- och
utvecklingsdirektör

Förvaltning
Kommunstyrelseförvaltningen

Avdelning/Enhet
Mark och exploatering

Handläggare
Britta Orring, mark- och exploateringschef

Dokumenttyp
Recit

Datum
2016-02-09

Diarienummer
KS 2016/78

Sida
2 (2)

Expedieras: Akt

För verkställighet: Stadsbyggnadsnämnden

För kännedom:

Planuppdrag för Karlslunds Marina, Sandemar 1:2

Kommun
Karlslunds Marina

Sammanfattning

Karlslunds Marina har önskemål om att uppföra en ny verkstadsbyggnad samt utöka ytorna som avses för båtuppställning på sitt nuvarande område intill Dalarövägen mellan Gålö och Dalarö. Gällande detaljplan från 1969 anger att marken inte får bebyggas där verkstadsbyggnaden föreslås. Marinan ligger i ett känsligt naturområde med utpekade naturvärden både på och runtomkring fastigheten.

Ytor som inte får tas i anspråk enligt gällande plan utnyttjas idag som uppställningsytor för båtuppställning. Utökad byggrätt samt avgränsning av uppställningsytor för båtar föreslås prövas genom framtagande av en ny detaljplan.

Detaljplanen föreslås omfatta marinans nuvarande fastighet Sandemar 1:2 som omfattar ungefär 8,9 hektar. Markägare är Karlslunds Marina ekonomisk förening.

Anders Nordenskiöld

Kommunstyrelsen

Planläggningens syfte

Framtagandet av en ny detaljplan skulle syfta till en ändamålsenlig plan där nuvarande verksamhet säkerställs och ges möjlighet till viss utveckling samtidigt som områdets höga naturvärden säkras. Området är idag fullt utnyttjat och någon utökning av verksamheten med fler båtar bedöms inte som möjlig på fastigheten. Nuvarande detaljplan är dock inte anpassad till Marinans behov och delar av verksamheten saknar idag planstöd. En ny detaljplan skulle ge möjlighet att i viss utveckling av befintlig verksamhet.

Detaljplanen skulle pröva utökad byggrätt för uppförande av en ny verkstadsbyggnad för båtverksamhet. Vidare behöver det prövas om befintlig bebyggelse som i stor utsträckning är uppförd på prickad mark som inte får bebyggas kan ges stöd i den nya planen. Planen behöver också pröva vilka ytor som ska vara till för vinteruppställning av båtar. Idag utnyttjas delar av fastigheten för uppställning som enligt gällande plan är avsedda att bevaras. Detaljplanen behöver säkerställa att de höga naturvärden som finns inom området bevaras.

Bakgrund

Karlslunds marina är en av stockholmsregionens största marinor med vinteruppställning och service för fritidsbåtar. På området finns bl.a. bensinmack restaurang och butik. I dagsläget har föreningen drygt 1 400 medlemmar med bryggplats varav omkring 900 har vinteruppställning på området. Verksamheten är ytkrävande och har lämnat in en bygglovsansökan om byggande av en ny verkstadsbyggnad för olika former av båtreparationer. Gällande detaljplan medger inte någon ny bebyggelse på den aktuella platsen och planändring krävs. I samband med detta föreslås hela fastigheten ses över utifrån aktuella förutsättningar. Marinan saknar kommunalt vatten och avlopp.

Karlslunds Marina kom 2011 in med en planförfrågan om att upprätta en ny detaljplan i syfte att bl.a. få utökad byggrätt för 6 nya båthallar. Planförfrågan hanterades enligt dåvarande rutiner och gavs ett positivt besked med hänvisning till att det innebar en vidareutveckling av aktuell markanvändning. Plan-avdelningen menar att dåvarande bedömning fortfarande kan anses vara aktuell.

Förutsättningar

Karlslunds Marina är beläget längs Dalarövägen (väg 227) vid Väsbyfjärden mellan Gålö och Dalarö. Marinan består av fastigheten Sandemar 1:2 och omfattas av detaljplan B 191, upprättad 1969. I planen avses att området ska användas som småbåtshamn.

Anders Nordenskiöld

Kommunstyrelsen

Området omfattas av riksintresse för friluftslivet, naturvärden samt riksintresse enligt 4 kap Miljöbalken.

Området ligger i ett kustlandskap som har flera utpekade naturvärden med bl.a. sammanhängande skyddsvärd ädellövskog. Intill fastigheten och i viss utstreckning på finns en nyckelbiotop och naturvärden av regionalt intresse. På fastigheten finns skogspartier med ädellövskog och utpekade skyddsvärda träd.

Delar av fastigheten är låglänt och riskerar att översvämmas vid höjd havsnivå till följd av pågående klimatförändring. Inom området finns potentiella markföroreningar

Planavdelningens bedömning

Planavdelningen bedömer att föreslagen planläggning av området överensstämmer med Kustplan 2002, gällande översiktsplan ÖP 2004 och förslag till ÖP 2030. Detaljplanen bedöms inte vara av stor vikt eller ha principiell betydelse och bedöms därför kunna antas av Stadsbyggnadsnämnden.

Detaljplanen bedöms i detta läge inte medföra någon betydande miljöpåverkan. Standardförfarande kommer att tillämpas vid framtagande av detaljplanen.

Planavdelningen bedömer att detaljplanen kommer kunna antas 2018.

Stadsbyggnadsförvaltningens förslag

1. Stadsbyggnadsnämnden ges i uppdrag att arbeta fram detaljplan för Karlslunds Marina, Sandemar 1:2

.....
Martin Mansell
Planchef

.....
Anders Nordenskiöld
Handläggare

Markanvisningsavtal berörande del av fastigheten Ribby 2:7

Sammanfattning

Kommunstyrelsen gav 2015-01-26 stadsbyggnadsnämnden i uppdrag att ta fram en detaljplan för Ribby 1:392 med flera fastigheter. Detaljplanen syftar till att möjliggöra en förlängning av Ribby Allé samt uppförande av nya bostäder i dess närhet. Kommunen bekostar tillsammans med Mac Freeze AB, ägare till Ribby 1:392, framtagandet av detaljplanen.

Bolagets fastighet ingår i ett planerat nytt kvarter längs med förlängningen av Ribby Allé. Övrig del av kvarteret, cirka 6 000 kvadratmeter, utgörs av kommunens fastighet Ribby 2:7. För att stärka bolagets incitament att bekosta nödvändiga utredningar och framtagande av skisser på ny bebyggelse inom kvarteret har ett förslag till markanvisningsavtal tagits fram och undertecknats av bolaget. Avtalet innebär att bolaget har ensamrätt att förhandla med kommunen om reserverat markområde inom del av Ribby 2:7 till och med 2018-02-01.

Förvaltningens synpunkter

Kommunstyrelseförvaltningen föreslår att kommunstyrelsen godkänner framtaget förslag till markanvisningsavtal undertecknat av Mac Freeze AB. Avtalet innebär att bolaget kan ta ett helhetsgrepp över planerat nytt kvarter längs med förlängningen av Ribby Allé.

Underlag för beslut

- Markanvisningsavtal med tillhörande kartbilaga undertecknat 2018-02-09.
- Översiktskarta

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. Det av Mac Freeze AB undertecknade markanvisningsavtalet godkänns.

Förvaltning
Kommunstyrelseförvaltningen

Avdelning/Enhet
Mark och exploatering

Handläggare
Mattias Borgström, exploateringsingenjör

Dokumenttyp
Recit

Datum
2016-02-12

Diarienummer
KS-MEX 2016/21

Sida
2 (2)

Bengt Svenander
Kommundirektör

Peter Jemtbring
Näringslivs- och
utvecklingsdirektör

Expedieras: Akt

För verkställighet: Kommunstyrelseförvaltningen, Mex

För kännedom: Mac Freeze AB

Mellan Haninge kommun (org.nr 212000-0084), 136 81 Haninge, nedan kallad Kommunen, och Mac Freeze AB (org.nr 556255-1233), nedan kallad Bolaget, har träffats följande

Markanvisningsavtal

§ 1 Syfte

Detta avtal syftar till att skapa förutsättningar för utbyggnad av bostäder inom del av Ribby 2:7 samt del av Ribby 1:392, markerat med svart begränsningslinje redovisat på kartbilaga 1.

§ 2 Detaljplan

Framtagande av ny detaljplan som medger uppförande av i § 1 nämnda projekt pågår, plankostnadsavtal finns tecknat mellan Kommunen och Bolaget.

Bolaget tillhandahåller på sin bekostnad, efter fördelning enligt befintligt plankostnadsavtal, de för planläggningen nödvändiga utredningar och annat underlag såsom skisser för bebyggelse, planillustrationer, parkeringsutredningar, dagvattenutredningar o.s.v.

§ 3 Markreservation

Kommunen reserverar för Bolaget det i kartbilaga 1 färglagda markområdet i mörkblått. Villkor för sådan tilldelning, bl a pris för mark, byggnadskrav, m.m. skall regleras i ett marköverlåtelseavtal innan detaljplan enligt § 2 antas. Markreservationen gäller till 2018-02-01.

§ 4 Upphörande

Skulle markreservationen ej leda till att förvärv av mark kommer till stånd är detta avtal till alla delar förfallet. Parterna ska stå för sina respektive kostnader.

§ 5 Giltighet

Detta avtal är för Kommunen bindande endast under förutsättning av kommunstyrelsens godkännande.

Detta avtal är upprättat i två exemplar, varav parterna tagit varsitt.

Haninge den2016.

För Haninge kommun

.....

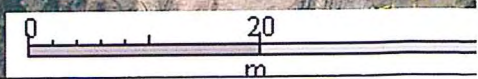
175den *9/2*.....2016.

För Mac Freeze AB

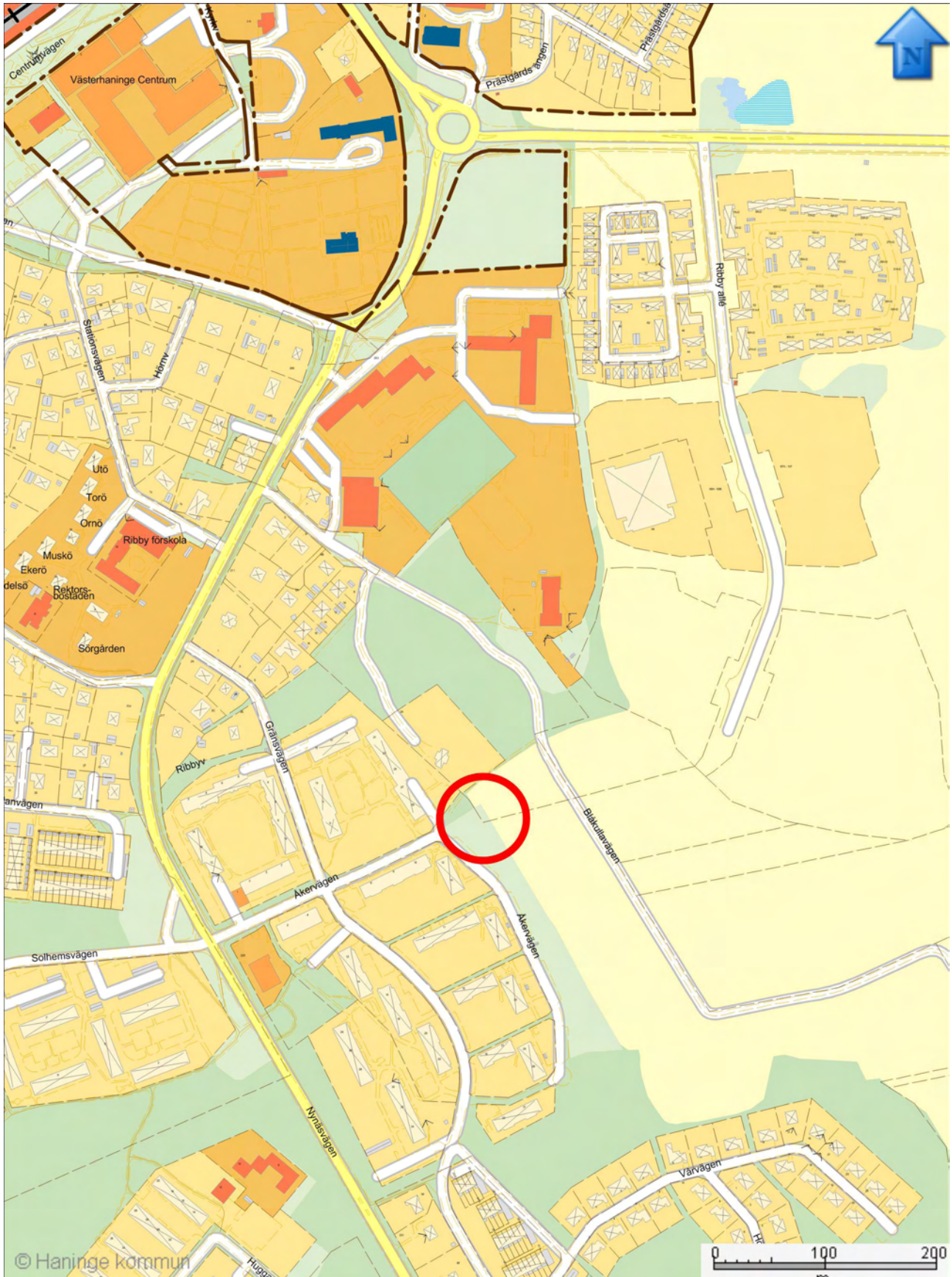
[Handwritten signature]
.....
Kjell Schön

Kartbilaga 1

62A-92B

Karta

OBS! Kartan osäker beträffande gränslägen. Höjdsystem: RH2000.

Skala: 1:5000

Överenskommelse om flytt av verksamheten på fastigheten Täckeråker 1:20

Sammanfattning

Martin Ahlsén hyr sedan 1997 byggnader inom kommunens fastighet Täckeråker 1:20. Inom fastigheten bedrivs smides- och museiverksamhet.

Täckeråker 1:20 är belägen söder om Kolartorps allé vid Getporsvägen. I linje med planering för fortsatt förtätning av Haninges stadskärna, skall området som fastigheten är belägen i tas i anspråk för tätare bostadsbebyggelse. Kommunen äger nästan all mark inom området.

Kommunstyrelseförvaltningen har under flera år sökt möjlighet att flytta verksamheten inom Täckeråker 1:20 till annat läge i kommunen. I närheten av Tyresta by finns en bytomt inom fastigheten Tyresta 1:3, som är lämplig att bedriva verksamheten på. Fastigheten ägs av Naturvårdsverket och ligger strax utanför nationalparken. Avsikten är att använda befintligt bostadshus och att flytta byggnader från Täckeråker 1:20 till nya fastigheten. En del byggnader kan troligtvis flyttas hela på bil och andra monteras ner och återuppföras.

Kommunstyrelsen beslöt 2014-08-25, § 179, att godkänna en överenskommelse om ett upphörande av gällande hyresavtal under förutsättning att hyresavtal avseende Naturvårdsverkets hyresställe vid Tyresta by kunde träffas senast 2014-12-31. Något hyresavtal kunde inte träffas inom föreskriven tid varför överenskommelsen från 2014 aldrig blev giltig.

I samråd med Naturvårdsverket har nu en ny överenskommelse träffats som innebär att hyresavtalet med Martin Ahlsén på Täckeråker 1:20 upphör att gälla 2017-12-31. Kommunen förbinder sig att bidra till kostnader för flytt av byggnader och verksamhet med ett belopp om max 250 000 kronor.

Underlag för beslut

- Överenskommelse undertecknad av Martin Ahlsén 2016-02-23.
- Karta över placering vid Tyresta by.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. Överenskommelse undertecknad av Martin Ahlsén godkänns.
2. Finansiering, om högst 250 000 kr, sker genom att ianspråka motsvarande medel ur kommunstyrelsens reserv.

Bengt Svenander
Kommundirektör

Peter Jemtbring
Näringslivs- och
utvecklingsdirektör

Expedieras: Akt

För verkställighet: MEX

För kännedom:

Mellan Haninge kommun, org nr 212000-0084, 136 81 Haninge, nedan kallad Kommunen, ägare till fastigheten Täckerråker 1:20, och Martin Ahlsén, nedan kallad Hyresgästen, träffas följande

Överenskommelse

Bakgrund

Hyresgästen hyr del av fastigheten Täckerråker 1:20. Inom markområdet bedrivs verksamhet omfattande smedja och museum i regi av Haninge hembygdsgilles sektion Handens museum. Kommunen har för avsikt att detaljplanelägga området för bostäder. Hyresgästen har träffat ett hyresavtal med Naturvårdsverket om att hyra ett markområde med byggnader invid Tyresta nationalpark för att möjliggöra flytt av sin verksamhet dit.

§ 1.

Parterna är överens om att hyresavtalet avseende Täckerråker 1:20 utan särskild uppsägning ska upphöra att gälla 2017-12-31. Förutom vad som anges under § 2 nedan har Hyresgästen inga ytterligare anspråk på Haninge kommun med anledning av att hyresavtalet upphör att gälla.

§ 2.

Kommunen bidrar med högst 250 000 kronor till Hyresgästens kostnader för flyttning av verksamhet och byggnader till nya hyresstället vid Tyresta nationalpark. Av bidraget betalas 50 000 kronor ut när samtliga villkor enligt § 4 nedan är uppfyllda. Resterande belopp betalas ut löpande mot uppvisande av fakturor för nedlagt arbete. Bidraget ska betalas till Haninge hembygdsgilles sektion Handens museum.

§ 3.

Hyresgästen förbinder sig att lämna det hyrda markområdet väl avstädat.

§ 4.

Denna överenskommelse är villkorad av att:

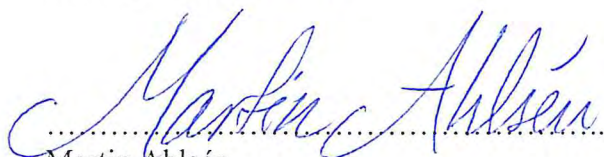
dels bygglov erhålles för uppförande av byggnader inom hyresstället vid Tyresta by,

dels bindande hyresavtal träffas mellan Hyresgästen och Naturvårdsverket avseende hyresstället vid Tyresta by senast 2016-12-31,

dels överenskommelsen godkänns av kommunstyrelsen i Haninge kommun genom beslut som vinner laga kraft.

Denna överenskommelse har upprättats i två exemplar varav parterna tagit var sitt.

Haninge 2016- 02-23

.....
Martin Ahlsén

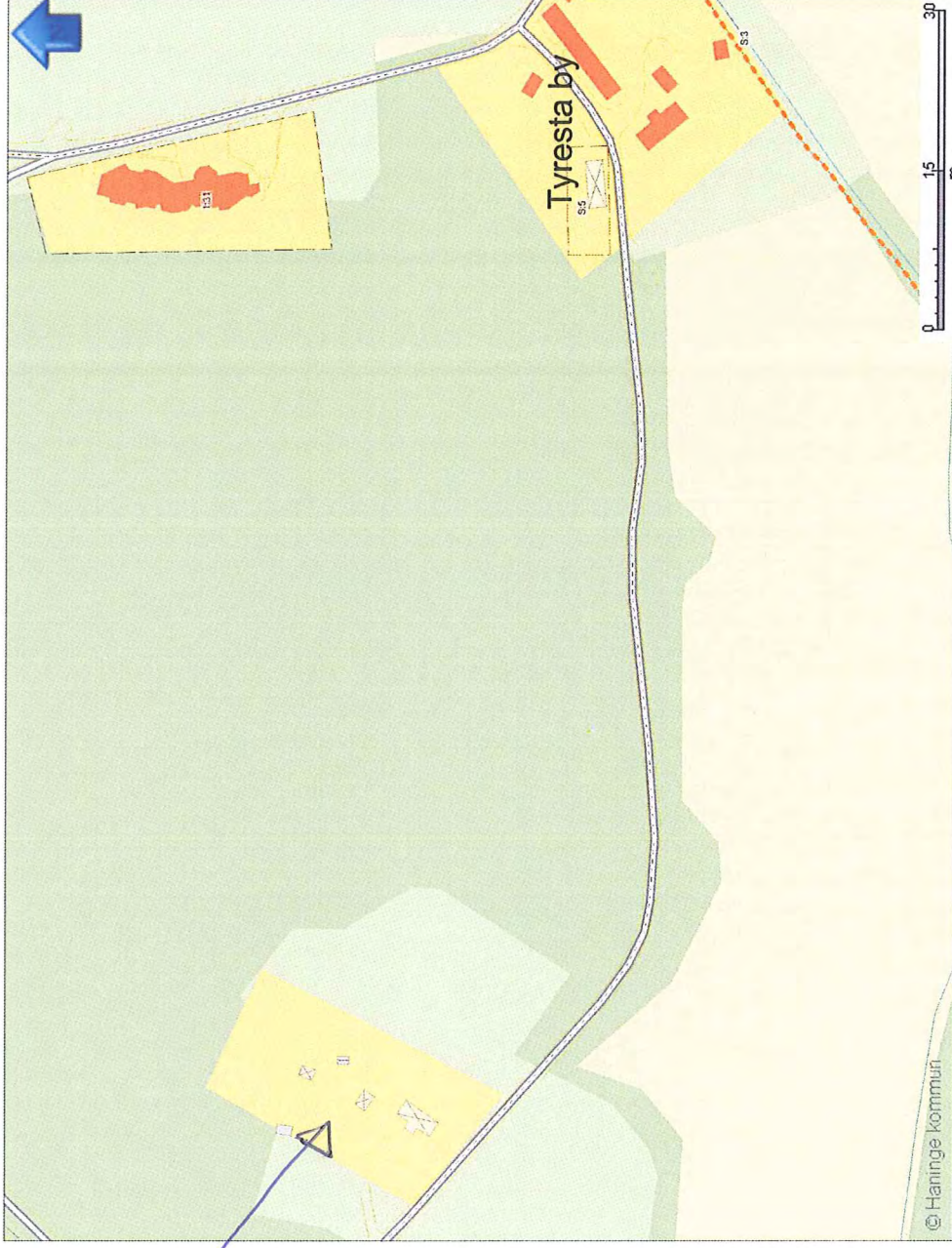
Haninge 2016-
För Haninge kommun

.....

Kartans anmärkning:

Bytomt inom
Tyresta 1:3.

Skala: 1:631,827239858907

OBS! Kartan osäker beträffande gränslägen.
Höjdsystem: RH2000.

Igångsättningsbeslut för om- och tillbyggnad av Måsöskolan

Sammanfattning

Måsöskolan i Vega uppfördes 2007 med tillfälligt bygglov som löpte t.o.m. 2015. Skolan är en 2,5 parallellig F-6 skola med ca 400 elever. Skolan ligger i det expansiva området Vega, med ett stort ökat behov av skollokaler i hela området och behovet finns att utöka Måsöskolan till 3 parallellig grundskola.

Tornberget Fastighetsförvaltnings AB har på uppdrag av Haninge kommun, tagit fram ett förfrågningsunderlag och gått ut på förfrågan för att få in ett pris på att göra om- och tillbyggnationer på skolan, och då även göra bygglovet permanent.

Befintliga byggnader utökas med en våning och tillbyggnation sker av nya byggnader med två våningar. Tillbyggnationen ger nya och fler omklädningsrum, 9 klassrum, nya personalutrymmen samt biutrymmen, som dels ersätter rivna klassrum i änden på gymnastiken och dels för att kunna utöka skolans elevantal.

Åtgärderna i både befintliga och tillbyggda delar omfattar VVS installationer, såsom installation av bergvärmeanläggning med vattenburet värmesystem i hela skolan, utbyte ut köksventilationen med värmeåtervinning, ny takkonstruktion från platta tak till sadeltak och tillskapande av nytt fläktrum. Den sist tillkomna paviljongen måste utföras med ny grundläggning samt ny ventilation för att uppnå dagens energikrav. Ny fettavskiljare, viss anpassning av asfaltsytor samt anläggning av konstgräsplan på befintlig grusplan ingår i projektet.

Under byggprojektet kommer inhyrda evakueringspaviljonger med 6 klassrum med biutor behöva ställas upp på fastigheten.

Paviljongerna kommer även efter projektet fungera som skollokaler, fram tills en till skola i Vega har byggts färdig.

Beräknad byggstart av projektet beräknas till juni 2016.

Förvaltningens synpunkter

I investeringsbudgeten 2015 och 2016 finns det sammanlagt budgeterat 120,8 mnkr för ombyggnationen och 4,2 mnkr till

grund- och förskolenämnden för inventarier m.m. Tornbergets kostnadsbedömning för projektet bedöms, enligt bilagda beslutsunderlag, till 92,0 mnkr efter att anbud inkommit och en anbuds-utvärdering har skett. Detta inkluderar Tornbergets hittills bokförda kostnader för projektering, byggherrekostnader, konstgräsplan samt uppställning och hyra av evakueringspaviljonger. Tornberget har i beslutsunderlaget antagit en paviljonghyra för 60 mån. Kommunstyrelseförvaltningen anser att hyran som ska ingå i projektet endast ska avse evakueringen under projektet, 14 mån, därefter debiteras kostnaden som lokalhyra. Det innebär att Tornbergets totalkostnad minskar med 7,5 mnkr till 84,5 mnkr.

Grund- och förskolenämndens extra resurser som intern projektledning, kostnader för flyttkonsulter, flyttentreprenör, samt mattransporter på skolan, bedöms av Tornberget uppgå till 3-5 miljoner kronor. Kommunstyrelseförvaltningen fastslår denna kostnad till 4 miljoner kronor, som tillkommande projektkostnader.

Utöver ovanstående projektkostnader, har grund- och förskolenämnden 4,2 miljoner kronor beslutade för investera i inredning, smartboard mm. finnas.

Underlag för beslut

- Beslutsunderlag från Tornberget daterat 2016-02-23

Förslag till beslut

Kommunstyreslen beslutar

1. Igångsättningstillstånd för om- och tillbyggnationen av Måsöskolan för 88,5 mkr medges.
2. Tornbergets investeringsram för projektet justeras ned från 120,8 mkr till 88,5 mkr.

Bengt Svenander
Kommundirektör

Jörn Karlsson
Ekonomidirektör

Förvaltning
Kommunstyrelseförvaltningen

Avdelning/Enhet
Ekonomiavdelningen

Handläggare
Jörn Karlsson, ekonomidirektör

Dokumenttyp
Recit

Datum
2016-02-25

Diarienummer
KS 2016/115

Sida
3 (3)

Expedieras: Akt

För verkställighet: Tornberget, ekonomiavdelningen

För kännedom: Grund- och förskolenämnden

Detta beslutsunderlag är upprättat av: Terje Hugoson
Tornberget Fastighetsförvaltnings AB
Haninge den 23 februari 2016

Beslutsunderlag

Objektnamn:	Måsöskolan (Provisorisk skola i Vega)		
Objektnummer:	6180	Projektnummer:	6180014
Projektansvarig TB:	Eva Lagerström		
Åtgärd:	Permanentning av byggnad		
Upprättad av	Granskad av	Godkänd av	
TEH	ELA	MA	

Innehållsförteckning

Beslutsunderlag	1
Innehållsförteckning	2
Sammanfattning	2
Ekonomi	2
Tider	3
Avtal & kontrakt	3
Genomförande och åtgärder	3
Risker	3

Sammanfattning

Tornbergets kostnadsbedömning för projektet, exklusive kommunens kostnader (UBF/KSF), efter att anbud inkommit och en anbudsutvärdering har skett, bedöms till **92 miljoner** kronor. Detta inkluderar Tornbergets hittills bokförda kostnader.

Måsöskolan (Provisorisk skola i Vega) uppfördes 2007 med tillfälligt bygglov som löpte t.o.m. 2015. Tornberget Fastighetsförvaltnings AB har, på uppdrag av Haninge kommun, tagit fram ett förfrågningsunderlag och gått ut på förfrågan för att få in ett pris på att bygga om och till skolan och då även göra bygglovet permanent.

De beräknade åtgärderna omfattar VVS installationer, ny takkonstruktion och fläktrum. Dessutom byggs skolan till med nya och fler omklädningsrum, 9 klassrum, nya personalutrymmen samt biutrymmen som dels ersätter rivna klassrum i änden på gymnastiken och dels för att kunna utöka skolans elevantal.

Under byggnationen kommer evakueringspaviljonger med 6 klassrum samt biutor behöva hyras. Denna upphandling är ej genomförd och priset är därför en uppskattning.

Ekonomi

Bedömda kostnader enligt nedan i sek:

Tidigare bokförda kostnader: 3 000 000

Antagna kommunala kostnader:

Bygglovkostnader inkl. plan **600 000**

Byggkostnader:

Entreprenadkostnad:	58 000 000
Lägga konstgräs på grusplanen	2 000 000
Montage och demontage evakueringslokaler:	2 000 000
Verksamhetsanpassningar, larm mm	500 000
VA och EL anslutningar, skola paviljong.	3 000 000
Hyra evakueringslokaler 6 klassrum (60 mån):	9 000 000
Summa:	74 500 000

Byggherrekostnad:

Projektledning	2 000 000
Besiktning	300 000
Summa:	2 300 000

Oförutsett:

Oförutsett bedöms till ca 15 % i detta projekt. **91 400 000**

Tornbergets budgetkostnad bedöms till: 92 000 000 sek exklusive mervärdesskatt.

Utöver detta har UBF **4,2** miljoner kronor att investera i inredning ,smartboard mm.

Kostnader för flyttkonsulter, flyttentreprenör, UBFs extra resurser som intern projektledningen. mattransporter på skolan mm ingår ej i UBF:s 4,2 miljoner kronor. Dessa kostnader bedöms i dagsläget till **3-5** miljoner kronor.

Tider

Kontraktskrivning med entreprenören kan skrivas efter beslut om igångsättande av kommunstyrelsen den 7:e mars 2016.

Byggnationen kommer ske i etapper för att kunna hålla igång verksamheten på skolan. Se bifogad skedestidplan.

Beräknad igångsättning av byggnationen är den 15:e juni 2016.

Avtal & kontrakt

Krav från kommunstyrelseförvaltningen är att beställning är skriftlig. Den faktiska kostnaden kommer att redovisas beställare (förvaltning) enligt löpande räkningsmodellen med självkostnad.

Genomförande och åtgärder

Åtgärderna inkluderar utbyte ut köksventilationen för att få återvinning av den varma luften. Installation av bergvärmeanläggning med vattenradiatorer då huset idag värms med elradiatorer. Uppbyggnad av de platta taken så fläktrum skapas. Den sist tillkomna paviljongen måste utföras med ny grundläggning samt ny ventilation för att uppnå dagens energikrav. Vi har då bedömt att det blir billigare och bättre att ersätta den med en ny modulbyggnad av samma storlek. Undercentralen för bergvärme placeras i markplan i den nytillkomna byggnadsdelen.

Val till och befrielse från uppdrag 2016

Sammanfattning

Länsstyrelsen förordnar vigselförrättare efter nominering från kommunen.

Följande nominering har inkommit till kansliet från Liberalerna:

Peter Olevik Dunder

Underlag för beslut

- Motivering vigselförrättare Peter Olevik Dunder

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. Peter Olevik Dunder föreslås som borgerlig vigselförrättare.

Expedieras: Akt

För verkställighet: Kansliet

För kännedom: Länsstyrelsen i Stockholms län (meddelas även den valdas kontaktuppgifter), den valda, förtroendemannaregistret

Motivering vigselförrättare

På uppdrag från Liberalerna i Haninges ordförande Matts Wallin.

Peter Olevik Dunder är yrkesofficer vid flottan och tidigare kommunalråd i Haninge. Peter är alltid väl insatt i det han företar sig, har ett synnerligen gott omdöme och en berömvärd ansvarskänsla samt inte minst stor förståelse för uppdraget som vigselförrättare och dess betydelse.

Hans långa erfarenhet som förtroendevald och hjälpsamma sätt gör att vi i Liberalerna i Haninge känner oss mycket trygga i att Peter kommer att utföra uppdraget på allra bästa sätt och därför varmt rekommenderar honom som vigselförrättare.

Handen den 17 februari 2016

Tobias Hammarberg, gruppledare

Meddelanden

Sammanfattning

Om inget annat anges finns meddelandena hos sekreteraren.

Cirkulär 16:03 från SKL: Ändringar i socialförsäkringsbalken fr o m 1 februari 2016

Cirkulär 16:04 från SKL: Prolongering av Huvudöverenskommelse om lön och allmänna anställningsvillkor m.m. – HÖK 11 – med OFRs förbundsområde Hälso- och sjukvård

Cirkulär 16:06 från SKL: Ny metod att föreslå internränta för år 2017

Revisionsskrivelse 2016-01-20: Granskning av kommunens stöd till barn med utagerande beteendeproblem

Protokoll 8/2015 från styrelsesammanträde för AB Vårlyus

Sammanträdesprotokoll från Södertörns brandförvarsförbund 2016-02-05

Minnesanteckningar från Pensionärsrådets sammanträde 2016-02-10

”Barnsäkerhetsrådet: tema skola” skrift från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

”Kallt men snällt. 16 berättelser om Sverige och vägen hit” Studieförbundet Vuxenskolas nya bok

Öppet brev till Haninge kommunstyrelse från Kulturföreningen RoJs styrelse

Brev till kommunstyrelsen från Kenneth Landelius, vik marinpastor vid Haninge Garnison

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. Meddelandena läggs till handlingarna.

Delegationsbeslut

Sammanfattning

Enligt 6 kap § 35 kommunallagen ska delegationsbeslut anmälas till styrelsen.

Mark- och exploateringschefen redovisar delegationsbeslut enligt bilaga.

Kommunstyrelsens ordförande redovisar delegationsbeslut enligt bilaga.

Kommunstyrelsens ordförande redovisar delegationsbeslut enligt bilaga.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. Delegationsbesluten läggs till handlingarna.

Anmälan av delegationsbeslut inom nämndens verksamhetsområde

Anmälan gäller även beslut pga vidaredelegering

Förvaltning/Avdelning		Anmälan avser perioden	
Kommunstyrelseförvaltningen			
Mark och exploatering		fr.o.m 2016-01-01	t.o.m. 2016-01-31
Ärende-kategori	Ärende	Delegat	Diarie- / löpnummer
401 c	Teckna vägrätts-, nyttjanderätts-, ledningsrätts-, samt övriga servitutsavtal	Exploateringschef	
	Markupplåtelseavtal avseende elektrisk starkströmsanläggning berörande fastigheten Söderhagen 1:1		Ksmex 2016/4
	Markupplåtelseavtal avseende elektrisk starkströmsanläggning berörande fastigheten Vendelsö 3:1714		Ksmex 2016/6
	Markupplåtelseavtal avseende elektrisk starkströmsanläggning berörande fastigheten Sundby 7:318, Bodalsberget		Ksmex 2016/10
	Markupplåtelseavtal avseende elektrisk starkströmsanläggning berörande fastigheten Sundby 7:318, Norra Storskogen		Ksmex 2016/11
	Markupplåtelseavtal avseende elektrisk starkströmsanläggning berörande fastigheten Sundby 7:318, Konvaljeholmen		Ksmex 2016/12
	Servitutsavtal berörande fastigheterna Söderbymalm 3:527 (härskande) och Söderbymalm 3:524 (tjänande)		Ksmex 2016/13

Anmälan av delegationsbeslut inom nämndens verksamhetsområde

Anmälan gäller även beslut pga vidaredelegering

Förvaltning/Avdelning Kommunstyrelseförvaltningen Mark och exploatering		Anmälan avser perioden fr.o.m 2016-01-01 t.o.m. 2016-01-31	
Ärende- kategori	Ärende	Delegat	Diarie- / löpnummer
401 e	Besluta i ärenden angående arrendeupplåtelser och andra markupplåtelser - i högst tre år - överstigande tre år, dock högst tio år	Exploateringschef Kommunstyrelsens ordförande	
	Arrendeavtal berörande del av fastigheten Mösättra 1:1		Ksmex 2016/15
	Avtal för markupplåtelse för militärt sjömärke berörande fastigheten Edesnäs 4:1 Kyrkviken KI		Ksmex 2016/16
	Avtal för markupplåtelse för militärt sjömärke berörande fastigheten Edesnäs 4:1, Kyrkviken sten KI		Ksmex 2016/17
	Anläggningsarrende berörande del av fastigheten Sanda 1:2		Ksmex 2016/18

Inrättande av en hållbarhetsberedning under kommunfullmäktige samt ändring av kommunstyrelsens reglemente – återremitterat ärende

Sammanfattning

Ett ärende om att inrätta ett hållbarhetsutskott i kommunstyrelsen behandlades under våren 2015. Eftersom ärendet innehöll förslag till ändringar av kommunstyrelsens reglemente behandlades det av kommunfullmäktige. Detta skedde 2015-06-08, § 154. Fullmäktige beslutade genom minoritetsåterremiss att ärendet återremitteras till kommunstyrelsen med motiveringen att utreda frågan om hållbarhetsutskott och eventuell hållbarhetsberedning samt eventuellt ta fram nödvändigt reglemente för en hållbarhetsberedning.

Med anledning av återremissen fördes överläggningar mellan den politiska kommunledningen och gruppledarna för (KD), (L) och (M). En gruppleदारöverenskommelse om hållbarhetsarbetet under mandatperioden 2015-2018 träffades 2015-12-02.

Kommunstyrelseförvaltningen har med överenskommelsen som grund lämnat ett förslag till avgränsning av beredningens uppdrag.

Kommunfullmäktige behandlade ärendet på nytt 2016-02-15, § 3. Fullmäktige beslutade då att återremittera ärendet till kommunstyrelsen. Med anledning härav har ovan nämnda gruppleदार fört ytterligare överläggningar. En ny gruppleदारöverenskommelse har träffats, daterad 2016-03-01.

Förvaltningens synpunkter

Kommunstyrelseförvaltningen noterar att den nya gruppleदारöverenskommelsen innebär ett förtydligande av tredje styckets andra punkt i texten, jämfört med den tidigare överenskommelsen. Förutsatt att kommunfullmäktige beslutar i enlighet med nedanstående förslag kommer val av ledamöter inkl ordförande och vice ordföranden att förrättas i ett separat valärende.

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut nedan är samma som när ärendet behandlades av fullmäktige senast. Den enda skillnaden är att tidpunkten för ikraftträdande nu har satts till 2016-04-01.

Underlag för beslut

Gruppledaröverenskommelse 2016-03-01

Kommunfullmäktiges beslut 2016-02-15, § 3, inkl bilagor

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

1. Kommunstyrelsens reglemente § 2 tillförs följande nya punkt, som läggs in som tredje punkt i uppräkningsavsnittet av ansvarsområden.
Övergripande miljöpolitiska frågor och frågor om ekologiskt perspektiv på hållbar utveckling
2. Ovanstående ändring av kommunstyrelsens reglemente skall gälla fr o m 2016-04-01.
3. En hållbarhetsberedning med åtta ledamöter inrättas för tiden fr o m 2016-04-01 t o m 2018-12-31.
4. Kommunfullmäktige utser bland ledamöterna en ordförande samt en förste och en andre vice ordförande.
5. Hållbarhetsberedningen skall ha de uppgifter som framgår av kommunstyrelseförvaltningens skrivelse 2016-01-12.
6. Kommunfullmäktige skall i god tid före 2018-12-31 pröva frågan om huruvida hållbarhetsberedningen skall finnas kvar och vilka uppgifter den i så fall skall ha för tiden efter 2018-12-31.
7. Kommunfullmäktiges beslut i föreliggande ärende innebär att det utredningsuppdrag som fullmäktige gav 2015-06-08, § 154, genom beslut om minoritetsåterremiss, skall anses fullgjort.

Förvaltning
Kommunstyrelseförvaltningen

Avdelning/Enhet
Kansliavdelningen

Handläggare
Bengt Svenander, kommundirektör

Dokumenttyp
Recit

Datum
2016-03-03

Diarienummer
KS 2015/91

Sida
3 (3)

Bengt Svenander
Kommundirektör

Expedieras: Akt

För verkställighet: Kommunstyrelseförvaltningen

För kännedom: Samtliga nämnder, planeringschefen

Hållbarhetsarbetet mandatperioden 2015-2018

Det kan konstateras att det inte finns någon motsättning utav större art mellan de partier som finns representerade i vårt kommunfullmäktige vad gäller vikten av klimat- och miljöfrågorna och dess betydelse på lång sikt.

Detta synsätt borde således kunna utgöra grunden för frågornas hantering framöver. Innan årsskiftet 2015 fanns en gemensam ansats att lägga ner miljönämnden utifrån dåvarande uppdrag och att finna ett bättre sätt att politiskt arbeta med dessa frågor.

Undertecknade har nu diskuterat frågan och kommit överens om följande:

- Kommunfullmäktige utser en hållbarhetsberedning för innevarande mandatperiod. *(frågornas fortsatta organisering ses över inom ramen för beredningen för politisk organisation 2019.)*
- Beredningen ska bestå av åtta ledamöter, vilka fördelas med fyra platser till kommunledningen (S, MP, C) och fyra platser till oppositionen (M, L, KD). Kommunledningen förfogar över uppdragen ordförande och 1:e vice ordförande. Oppositionen förfogar över uppdraget som 2:e vice ordföranden
- Kommunalrådet med ansvar för hållbarhetsfrågor leder arbetet i beredningen.
- Det ska tas fram och beslutas om ett direktiv för beredningens arbete, med avseende på att ta fram ett samlande och övergripande program för de styrdokument som är av betydelse för miljömål. Programmet ska utgöra underlag i verksamhetsplanering, budget- och investeringsprojekt och ska gälla för alla kommunens verksamheter och bolag. Programmet ersätter nuvarande Strategi för ekologisk hållbarhet.
- Ett förslag till miljöpolitiskt program ska kunna gå ut på remiss under hösten 2016 för att efter inarbetning av synpunkter kunna antas i kommunfullmäktige under våren 2017.
- Beredningen ska utöver uppgifterna ovan ansvara för att det under mandatperioden görs en genomlysning av folkhälsoarbetet i kommunen.

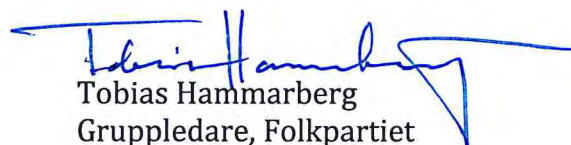
Meeri Wasberg
Gruppledare, Socialdemokraterna

Martina Mossberg
Gruppledare, Moderaterna

Annica Hjerling
Vice Gruppledare, Miljöpartiet

Tobias Hammarberg
Gruppledare, Folkpartiet

Petri Salonen
Gruppledare, Centerpartiet

Marie Litholm
Gruppledare, Kristdemokraterna

Dnr KS 2015/91

§ 3 Inrättande av en hållbarhetsberedning under kommunfullmäktige samt ändring av kommunstyrelsens reglemente - minoritetsåterremitterat ärende

Sammanfattning

Ett ärende om att inrätta ett hållbarhetsutskott i kommunstyrelsen behandlades under våren 2015. Eftersom ärendet innehöll förslag till ändringar av kommunstyrelsens reglemente behandlades det av kommunfullmäktige. Detta skedde 2015-06-08, § 154. Fullmäktige beslutade genom minoritetsåterremiss att ärendet återremitteras till kommunstyrelsen med motiveringen att utreda frågan om hållbarhetsutskott och eventuell hållbarhetsberedning samt eventuellt ta fram nödvändigt reglemente för en hållbarhetsberedning.

Med anledning av återremissen har överläggningar förts mellan den politiska kommunledningen och gruppledarna för (KD), (L) och (M). En gruppleदारöverenskommelse om hållbarhetsarbetet under mandatperioden 2015-2018 träffades 2015-12-02.

Kommunstyrelseförvaltningen har med överenskommelsen som grund lämnat ett förslag till avgränsning av beredningens uppdrag.

Underlag för beslut

- Gruppleदारöverenskommelse 2015-12-02.
- Kommunstyrelseförvaltningens skrivelse 2016-01-12, "Inrättande av en hållbarhetsberedning under kommunfullmäktige samt ändring av kommunstyrelsens reglemente".
- Kommunfullmäktiges beslut 2015-06-08, § 154, inkl bilagor.

Överläggningar i kommunstyrelsen

Tobias Hammarberg (L) och Martina Mossberg (M) hemställer om att lämna ett särskilt yttrande från Moderaterna, Liberalerna och Kristdemokraterna vilket kommunstyrelsen medger.

Kennerth Valtersson (SD) hemställer om att lämna ett särskilt yttrande från Sverigedemokraterna vilket kommunstyrelsen medger.

Ordföranden konstaterar att det endast finns ett förslag till beslut - kommunalrådsberedningens - och finner att kommunstyrelsen beslutar i enlighet med förslaget.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige
Kommunfullmäktige beslutar

1. Kommunstyrelsens reglemente § 2 tillförs följande nya punkt, som läggs in som tredje punkt i uppräkningsområdet.
Övergripande miljöpolitiska frågor och frågor om ekologiskt perspektiv på hållbar utveckling
2. Ovanstående ändring av kommunstyrelsens reglemente skall gälla fr o m 2016-02-16.
3. En hållbarhetsberedning med åtta ledamöter inrättas för tiden fr o m 2016-02-16 t o m 2018-12-31.
4. Kommunfullmäktige utser bland ledamöterna en ordförande samt en förste och en andre vice ordförande.
5. Hållbarhetsberedningen skall ha de uppgifter som framgår av kommunstyrelseförvaltningens skrivelse 2016-01-12.
6. Kommunfullmäktige skall i god tid före 2018-12-31 pröva frågan om huruvida hållbarhetsberedningen skall finnas kvar och vilka uppgifter den i så fall skall ha för tiden efter 2018-12-31.
7. Kommunfullmäktiges beslut i föreliggande ärende innebär att det utredningsuppdrag som fullmäktige gav 2015-06-08, § 154, genom beslut om minoritetsåterremiss, skall anses fullgjort.

Överläggningar i kommunfullmäktige

Meeri Wasberg (S) yrkar att ärendet ska återremitteras till kommunstyrelsen.

Martina Mossberg (M) yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag samt yrkar med instämmande av Sven Gustafsson (M), Tobias Hammarberg (L) och Marie Litholm (KD) att ärendet ska avgöras vid pågående sammanträde.

Kennerth Valtersson (SD) yrkar med instämmande av Christian Lindefjärd (SD) att punkt 3 i kommunstyrelsens förslag ändras så att det står ”nio ledamöter” i stället för ”åtta ledamöter”.

Martina Mossberg (M) och Marie Litholm (KD) hemställer om att få lämna ett gemensamt särskilt yttrande.

Ordföranden ställer förslaget att ärendet ska återremitteras till kommunstyrelsen mot förslaget att ärendet ska avgöras vid pågående sammanträde och finner att fullmäktige har beslutat att ärendet ska återremitteras till kommunstyrelsen.

Votering begärs och följande voteringsproposition läses upp och godkänns:

”Den som vill att ärendet ska återremitteras röstar ja, den det ej vill röstar nej. Vinner nej har fullmäktige beslutat att ärendet ska avgöras vid dagens sammanträde.”

Omröstning sker med voteringsanläggning och resultatet av omröstningen är 36 ja-röster mot 24 nej-röster. 1 ledamot är frånvarande. (Omröstningsresultat, se bilaga.)

Ordföranden konstaterar att omröstningsresultatet innebär att fullmäktige beslutar att ärendet ska återremitteras till kommunstyrelsen. Därefter finner ordföranden att fullmäktige medger att Martina Mossberg (M) och Marie Litholm (KD) lämnar ett gemensamt särskilt yttrande.

Kommunfullmäktiges beslut

1. Ärendet återremitteras till kommunstyrelsen.
2. Martina Mossberg (M) och Marie Litholm (KD) medges lämna ett gemensamt särskilt yttrande (bilaga).

Reservationer

Martina Mossberg, Michael Fridebäck, Alexandra Anstrell, Sven Gustafsson, Sedat Dogru, Sara Sixten, Marin Tomic, Marietta de

Pourbaix-Lundin, Sadik Akan, Mats Mattson, Kristoffer Eriksson, Pernilla Kjellin, Gilbert de Wendel, Birgitta Karlfeldt, Daniel Lassnäs, Mikael Kjellin och Kjell Larsson – samtliga (M) – Tobias Hammarberg, Kristina Hallberg, Gustav Klockhoff och Pia Lublin – samtliga (L) – samt Joachim Krylborn och Marie Litholm – båda (KD) - reserverar sig mot beslutet.

Expedieras: Akt

För verkställighet: Kommunstyrelseförvaltningen

För kännedom: Samtliga nämnder, planeringschefen

Haninge kommunfullmäktige: VOTERINGSRESULTAT

Votering: § 3 Inrättande av en hållbarhetsberedning under kommunfullmäktige samt ändring
av kommunstyrelsen reglemente, minoritetsåterremitterat ärende
2016-02-15 kl. 16:39

Totalt [JA]: 36

Totalt [NEJ]: 24

Totalt [AVSTÅR]: 0

Totalt [FRÅNVARANDE]: 1

310620. Strömberg Bernt (SD)(Ersätter Askling Dennis) - JA
381031. Karlfeldt Birgitta (M) - NEJ
420821. de Wendel Gilbert (M) - NEJ
421114. Valtersson Kennerth (SD) - JA
440124. Mattsson Mats (M) - NEJ
440222. Larsson Leif (S)(Ersätter Janabi Yosefin) - JA
450409. Lublin Pia (L) - NEJ
450520. Larsson Kjell (M) - NEJ
450711. Trelje Gunnel (S)(Ersätter Larbi Latifa) - JA
460413. Erlandsson Christer (S) - JA
470709. Manners Eva (SD) - JA
470910. Nordgren Barbro (S)(Ersätter Eriksson Göran) - JA
490517. Svensson Göran (S) - JA
490729. Bernhardsson Margareta (S) - JA
510815. de Pourbaix-Lundin Marietta (M) - NEJ
530214. Öhman Ulla-Britt (C) - JA
540405. Levin Maria (S)(Ersätter Drammeh Sait) - JA
560716. Cilgin Nafi (V) - JA
561023. Drammeh Sahir (MP) - JA
571021. Erlandsson Ann-Christine (S) - JA
580814. Gálvez Jorge (S) - JA
620404. Palmgren Madeleine (S)(Ersätter Spångberg Joakim) - JA
620503. Coksürer Mehmet (MP) - JA
620714. Schramm Ove (S)(Ersätter Erfani Sepideh) - JA
640408. Krylborn Joachim (KD) - NEJ
640903. Forsberg Kenneth (S) - JA
650222. Mossberg Martina (M) - NEJ
660130. Gustafsson Sven (M) - NEJ
660204. Kjellin Mikael (M) - NEJ
660804. Litholm Marie (KD) - NEJ
660921. Nordlund Anders (S) - JA
670516. Svensson Mikko (S) - JA
680615. Svensk Johan (MP) - JA

681203. Ragnar Anna (-) - NEJ
690718. Akan Sadik (M)(Ersätter Goding Joakim) - NEJ
700101. Tuncer Acer (MP)(Ersätter Reinemar Marianne) - JA
700414. Haaf Annett (S) - JA
701114. Svensson Henrik (SD) - JA
701202. Fridebäck Michael (M) - NEJ
701229. Fägersten Maria (S) - JA
710822. Dogru Sedat (M) - NEJ
711228. Hammarberg Tobias (L) - NEJ
720318. Kjellin Pernilla (M) - NEJ
731214. Wasberg Meeri (S) - JA
741218. Anstrell Alexandra (M) - NEJ
750204. Manners Jenny (SD) - JA
750216. Hallberg Kristina (L) - NEJ
751114. Sixten Sara (M) - NEJ
760414. Wilén Linda (S) - JA
760519. Westlund Åsa (S) - JA
760528. Lindefjärd Christian (SD) - JA
760703. Salonen Petri (C) - JA
771108. Lassnäs Daniel (M) - NEJ
791225. Bernhardsson Mattias (RS) - JA
840402. Eriksson Kristoffer (M) - NEJ
841008. Jensen Tomas (S) - JA
860122. Skånberg Samuel (V) - JA
870320. Klockhoff Gustav (L)(Ersätter Hellmark Jeanette) - NEJ
890523. Ovsianikov Tove (V) - JA
890827. Tomic Marin (M) - NEJ

Särskilt yttrande

Till kommunfullmäktige 2016-02-15

§3 Inrättande av en hållbarhetsberedning under kommunfullmäktige samt ändring av kommunstyrelsens reglemente - minoritetsåterremitterat ärende

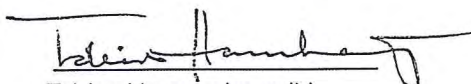
Om vi ska bli ihågkomna av framtida generationer som dem som tog ansvar för miljön och vände utvecklingen, krävs ett kraftfullt agerande. Kommunen ska ta sitt ansvar och vara föregångare när det gäller att minska klimatpåverkan och verka strategiskt inom hållbarhetsfrågor.

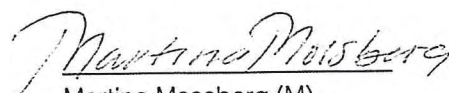
För att övervinna miljöproblemen och hejda klimatförändringarna behövs en miljöpolitik byggd på lokalt, regionalt, nationellt och globalt samarbete, kunskap, nya idéer, ny teknik och tydliga styrmedel för en långsiktigt hållbar ekonomi.

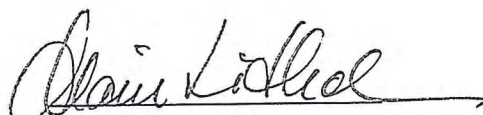
Den nuvarande politiska ledningen trädde oförberedd till makten efter valet och föreslog att ett utskott under kommunstyrelsen skulle tillsättas med ansvar för miljöfrågor. Den breda ansatsen sänkades. Fortfarande efter mer än ett halvår hade ansvarigt kommunalråd inte kommit till skott och när väl planerna skulle sättas i verket var inte förslaget förankrat i kommunfullmäktige trots att vi från Trepartialliansen lyfte detta i kommunstyrelsen.

Trepartialliansens förslag om en hållbarhetsberedning under fullmäktige med eget reglemente minoritetsåterremitterades av den rödgröna kommunledning. Värdefull tid och värdefulla resurser har i onödan spillts. Det ärende som nu läggs fram är alltså till stora delar detsamma som Trepartialliansen yrkade på i juni 2015, men med en något lägre ambition då beredningens uppdrag blir mer begränsat än i vårt ursprungsförslag.

Trepartialliansens anser att miljöarbetet i kommunen måste komma igång igen och att den rödgröna kommunledningen då får ansvar för detta i den takt de förmår.

Tobias Hammarberg (L)

Martina Mossberg (M)

Marie Litholm (KD)

KF

12 januari 2016

Kommunstyrelseförvaltningen

Kommundirektören

Kommunstyrelsen

Inrättande av en hållbarhetsberedning under kommunfullmäktige samt ändring av kommunstyrelsens reglemente

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

1. Kommunstyrelsens reglemente § 2 tillförs följande nya punkt, som läggs in som tredje punkt i uppräknningen av ansvarsområden.

Övergripande miljöpolitiska frågor och frågor om ekologiskt perspektiv på hållbar utveckling

2. Ovanstående ändring av kommunstyrelsens reglemente skall gälla fr o m 2016-02-16.

3. En hållbarhetsberedning med åtta ledamöter inrättas för tiden fr o m 2016-02-16 t o m 2018-12-31.

4. Kommunfullmäktige utser bland ledamöterna en ordförande samt en förste och en andre vice ordförande.

5. Hållbarhetsberedningen skall ha de uppgifter som framgår av föreliggande skrivelse från kommunstyrelseförvaltningen.

6. Kommunfullmäktige skall i god tid före 2018-12-31 pröva frågan om huruvida hållbarhetsberedningen skall finnas kvar och vilka uppgifter den i så fall skall ha för tiden efter 2018-12-31.

7. Kommunfullmäktiges beslut i föreliggande ärende innebär att det utredningsuppdrag som fullmäktige gav 2015-06-08, § 154, genom beslut om minoritetsåterremiss, skall anses fullgjort.

Bakgrund

Kommunfullmäktige har 2014-12-08, § 196, godkänt den politiska plattform för 2015-2018 som är gemensam för (S), (MP) och (C). Fullmäktige beslutade vidare att kommunfullmäk-

tiges beslut 2014-06-09, § 108, om Mål och budget 2015-2016 fastställs med de förändringar som framgick av reciten i ärendet och av den politiska plattformen.

I den politiska plattformen finns ett avsnitt om klimat, miljö, mat och natur (sid 9-11). Den politiska kommunledningen har för vissa av dessa frågor föreslagit att ett hållbarhetsutskott i kommunstyrelsen inrättas. Ett ärende med denna innebörd behandlades under våren 2015. Eftersom ärendet innehöll förslag till ändringar av kommunstyrelsens reglemente behandlades det av kommunfullmäktige. Detta skedde 2015-06-08, § 154. Fullmäktige beslutade genom minoritetsåterremiss att ärendet återremitteras till kommunstyrelsen med motiveringen att utreda frågan om hållbarhetsutskott och eventuell hållbarhetsberedning samt eventuellt ta fram nödvändigt reglemente för en hållbarhetsberedning.

Med anledning av återremissen har överläggningar förts mellan den politiska kommunledningen och gruppledarna för (KD), (L) och (M). En gruppleदारöverenskommelse om hållbarhetsarbetet under mandatperioden 2015-2018 träffades 2015-12-02. Framställningen nedan grundas på vad som framgår av överenskommelsen.

Kommunstyrelseförvaltningens synpunkter

Som framgått ovan har föreliggande ärende utgått från den nämnda politiska plattformen samt Mål och budget 2015-2016. Det kan noteras att i Mål och budget 2016-2017 sägs följande.

Att minska klimatpåverkan är den viktigaste miljöfrågan för oss. För att nå framgång behövs alla goda insatser. Kommun, invånare, företag, organisationer och myndigheter ska i högre grad ges möjlighet att tillsammans ta ansvar för hållbarhetsarbetet med reella politiska styrmedel och uppföljning som påvisar konkreta resultat. Därför tas ett nytt klimat- och miljöpolitiskt program fram. Programmet ska ge en sammanhållen bild av kommunens viktigaste utmaningar och insatser och driva klimat- och miljöarbetet starkt framåt de kommande fyra åren.(sid 5)

Klimat- och miljöutmaningarna är inte begränsade till kommunens geografiska område, men de åtgärder som bidrar till att miljön i kommunen förbättras ska ha hög prioritet. I det större perspektivet ska kommunen genom samarbete med främst närkommunerna uppnå samarbeten som kan bidra till minskade utsläpp och förbättrad miljö. Kommunens egen verksamhet ska inspirera invånarna till att ta ett större ansvar för sin närmiljö.(sid 16)

Särskilt budgeterade medel i kommunstyrelsen Hållbarhetsutskottet

Varje skatteskrone ska investeras så att den ger maximal utdelning i form av minskade utsläpp, renare miljö och stabila ekosystem. Hållbarhetsutskottet ska prioritera strategiska frågor för hur Haninge kan växa på ett hållbart sätt och för insatser som värnar vår natur. Hållbarhetsutskottet fördelar Klimatmiljonen och Miljöpriset. (sid 23)

Vad som sägs i Mål och budget sid 23 om hållbarhetsutskottet upphör att gälla som en konsekvens av att kommunfullmäktige fattar beslut med anledning av föreliggande ärende.

Formalia

Den förutvarande miljönämnden upphörde vid utgången av år 2014. Därmed har ansvaret för de frågor miljönämnden ansvarade för, övergått till kommunstyrelsen. Detta bör tydliggöras i kommunstyrelsens reglemente. Därför föreslås ovanstående tillägg till § 2 i reglementet.

Den ovannämnda gruppleदारöverenskommelsen innebär att en hållbarhetsberedning under kommunfullmäktige föreslås inrättas med den utformning som framgår av de föreslagna beslutspunkterna 3-6. Val till hållbarhetsberedningen förrättas av kommunfullmäktige i ett separat valärende.

Bestämmelsen i 3 kap 7 § första stycket kommunallagen (KL) innebär att för beredning av ett visst ärende eller en viss grupp av ärenden som skall avgöras av fullmäktige får fullmäktige inrätta fullmäktigeberedningar. Kommunstyrelsen har en särskild uppgift att vara den sista instansen innan ärenden kommer upp i fullmäktige (5 kap 28 § KL). Denna uppgift kan inte inskränkas genom inrättande av en fullmäktigeberedning. Tanken är alltså inte att en sådan beredning skall vara ett allmänt beredningsorgan med uppgifter som motsvarar styrelsens. Avsikten är att fullmäktige i vissa fall skall kunna tillsätta ett särskilt organ enbart för beredningen.

Beslut under beredningen av ett fullmäktigeärende utgör inte ett överklagbart beslut (10 kap 2 § KL). Ett överklagande måste således riktas mot själva fullmäktigebeslutet och inte mot fullmäktigeberedningens förslag till beslut.

En fullmäktigeberedning kan ha vissa funktioner för uppföljning av nämndverksamheten. Detta innebär dock inte att beredningen kan förvandlas till en nämnd. Införande av fullmäktigeberedningar medför i praktiken en form av ”dubbel beredning”, genom att kommunstyrelsen och berörd facknämnd inte kan förbigås före ett fullmäktigebeslut.

Beredning av ärenden före beslut är per definition skiljt från verkställighet av protokollförda beslut. I kommunallagen (och i SKL:s lagkommentar) nämns fullmäktigeberedningar enbart i samband med just beredning av ärenden före beslut. Detta betyder att fullmäktigeberedningar inte är avsedda att ha någon verkställande roll.

Bestämmelserna i 5 kap 26-28 §§ KL innebär att förslag från hållbarhetsberedningen till kommunfullmäktige skall behandlas av kommunstyrelsen innan en fråga förs fram till fullmäktige. Därmed gäller samma ordning för ärenden från hållbarhetsberedningen

som för alla andra ärenden (utom valärenden och ärenden om ansvarsfrihet) som redan behandlas av kommunstyrelsen innan beslutsförslag lämnas till fullmäktige.

I kommunfullmäktiges arbetsordning sägs följande (§ 39, tredje och fjärde stycket).

Fullmäktige får tillsätta en eller flera fullmäktigeberedningar för beredning av ett visst ärende eller behandling av en viss fråga. Fullmäktige bestämmer för varje tillfälle antalet ledamöter och ersättare i fullmäktigeberedningen. Bland ledamöterna väljer fullmäktige en ordförande för den tid som den har valts till ledamot.

Beredningen bestämmer själv sina arbetsformer.

Hållbarhetsberedningens uppgifter

Kommunfullmäktige måste fastställa hållbarhetsberedningens uppgifter. Baserat på gruppleदारöverenskommelsen lämnas följande förslag till uppgifter.

1. Ta fram ett samlande och övergripande program för de styrdokument som är av betydelse för miljömål. Programmet ska utgöra underlag i verksamhetsplanering, budget- och investeringsprojekt och ska gälla för alla kommunens verksamheter och bolag. Programmet ersätter nuvarande Strategi för ekologisk hållbarhet.

I ett separat ärende redovisas ett förslag till direktiv för ett nytt klimat- och miljöpolitiskt program inkl finansiering av det arbetet. Förutsatt att direktivet godkänns så utgör det uppdragsbeskrivning för hållbarhetsberedningen i denna del.

2. Under mandatperioden göra en genomlysning av folkhälsoarbetet i kommunen.

Formuleringen i gruppleदारöverenskommelsen indikerar att uppgiften under punkt 1 ovan är prioriterad. Uppgiften under punkt 2 kommer senare, men kan givetvis påbörjas delvis parallellt med det första uppdraget. Arbetet bör inledas med att beredningen avgränsar vad genomlysningen skall innehålla. Kommunstyrelseförvaltningen kommer att bistå med underlag för beredningens planering av uppdraget.

3. I övrigt fullgöra de uppgifter som kommunfullmäktige tilldelar beredningen.

Ekonomi

Kommunfullmäktiges beslut 2014-06-09, § 108, om Mål och budget 2015-2016, innehöll en ekonomisk ram för miljönämnden. Kommunfullmäktiges beslut 2014-12-08, § 196, om godkännande av den politiska plattformen för 2015-2018 med åtföljande ändringar av Mål och budget 2015-2016, innebär att miljönämndens ekonomiska ram överfördes till kommunstyrelsens ram.

Miljönämndens tidigare omkostnader, 500 kkr, har överförts till kommunstyrelsens motsvarande konto. Dessa medel täcker omkostnaderna för en ny hållbarhetsberedning.

Eftersom medlen redan finns inom kommunstyrelsens budgetram 2016, som även omfattar omkostnader för kommunfullmäktige och dess beredningar, behövs inget ytterligare beslut om detta.

Övrigt

Kommunstyrelseförvaltningen svarar för ärendeberedningen till hållbarhetsberedningen. Planeringschefen kommer att vara föredragande inför beredningen.

Bengt Svenander

Bilagor

Kommunstyrelsens gällande reglemente

Gruppledaröverenskommelsen om hållbarhetsarbetet mandatperioden 2015-2018

REGLEMENTE FÖR KOMMUNSTYRELSEN

Utöver vad som stadgas i kommunallag och speciallagstiftning ska följande gälla för kommunstyrelsen.

Ansvarsområde

§ 1

Kommunstyrelsen är kommunens ledande politiska förvaltningsorgan och har ansvar för hela kommunens utveckling och ekonomiska ställning.

I kommunstyrelsens ledningsfunktion ingår följande uppgifter:

- Leda och samordna utformningen av övergripande mål, riktlinjer och ramar för styrning av hela den kommunala verksamheten.
- Övervaka att de av kommunfullmäktige fastställda målen och planerna för verksamheten och ekonomin efterlevs och att kommunens löpande förvaltning handhas rationellt och ekonomiskt.
- Se till att uppföljning sker från samtliga nämnder om hur verksamheten utvecklas och hur den ekonomiska ställningen är under budgetåret.
- Fortlöpande ha uppsikt över verksamheten i de företag som kommunen helt eller delvis äger eller annars har intresse i, främst vad gäller ändamål, ekonomi och efterlevnad av uppställda direktiv, men också i avseende på övriga förhållanden av betydelse för kommunen.
- Löpande vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de krav som anges i 3 kap 17 och 18 §§ KL (kommunallagen) är uppfyllda beträffande de aktiebolag kommunen innehar aktier i.
- Kommunstyrelsen ska årligen, senast den 31 maj, i beslut pröva om den verksamhet som bedrivits i de aktiebolag som kommunen helt eller delvis äger eller annars har intresse i enligt 3 kap 17-18 §§ KL under föregående kalenderår har varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna. Beslutet ska delges fullmäktige snarast. Finner styrelsen att brister förelegat, ska den samtidigt lämna förslag till fullmäktige om nödvändiga åtgärder.
- Kommunstyrelsen ska tillvarata kommunens intresse vid bolagsstämmor och andra likartade sammanträden i de kommunala företag som kommunen delvis äger, samt vid föreningsstämmor i vilka föreningar kommunen har andel eller annars har intresse i, för det fall att kommunfullmäktige inte beslutar något annat. I helägda bolag utövas ägarstyrning genom Haninge Holding AB.

§ 2

Kommunstyrelsen ansvarar för följande frågor:

- utveckla den kommunala demokratin
- leda och samordna verksamheten inom översiktsplaneringen samt besluta om planuppdrag enligt PBL (plan- och bygglagen)
- mark- och bostadspolitik samt se till att en tillfredsställande markberedskap upprätthålls
- mark- och exploatering inklusive rätten att ansöka om förrättning för exploateringssamverkan (Lagen om exploateringssamverkan 8§)
- övergripande trafikpolitiska frågor och verka för en tillfredsställande transportinfrastruktur
- besluta om uttag av gatukostnader (PBL 6 kap 31-38 §§) med ledning av kommunfullmäktige bestämda riktlinjer
- näringslivsverksamhet och åtgärder för att främja sysselsättning
- högre utbildning
- turistinformation
- skärgårdsfrågor
- folkhälsofrågor
- vänortsfrågor
- EU-frågor
- civilt försvar inklusive beredskapsfrågor
- säkerhet och riskhantering
- ansvarar för frågor kring kommunal tjänsteexport
- förvaltning av kommunens fasta och lösa egendom i den mån det inte uppdragits åt Tornberget Förvaltning AB
- avger yttranden enligt lagen om allmän kameraövervakning
- statistik och planering
- lokalförsörjning
- IT-verksamhet
- verka för regelformatering och regelförenkling inom kommunstyrelsens verksamhetsområde
- förvaltning av sådana kommunala angelägenheter som inte ankommer på annat kommunalt organ
- avge yttrande som ankommer på kommunfullmäktige om inte yttrandet är av principiell betydelse för den kommunala självstyrelsen samt besluta i sistnämnda slag av yttranden om remisstiden inte medger att yttrandet behandlas på ordinarie sammanträde med kommunfullmäktige
- kommunstyrelsen är kommunens beredskapsnämnd och hemvärnsnämnd

§ 3

Medels- och egendomsförvaltning

Kommunstyrelsen svarar för kommunens medelsförvaltning enligt de föreskrifter som kommunfullmäktige fastställt i riktlinjer för penninghantering. Detta gäller inte i de fall kommunfullmäktige delegerat beslutanderätten till ansvarig verksamhetsnämnd.

Medelsförvaltningen omfattar placering och upplåning av medel. I uppgiften ingår också att bevaka att kommunens inkomster inflyter och att betalningar görs i tid samt vidta de åtgärder som behövs för indrivning av förfallna fordringar.

Kommunstyrelsen har också hand om övrig ekonomisk förvaltning. I denna uppgift ingår bland annat:

- förvalta tillgångarna i de stiftelser (fonder) som står under kommunens vård, om donationsbestämmelserna inte föreskriver annat
- se till att kommunens behov av försäkringsskydd är tillgodosett
- verka för samordning mellan kommunen och de i bolagskoncernen ingående bolagen i alla avseenden som kan gagna koncernnyttan i den totala kommunala organisationen

Med de begränsningar som framgår av 3 kap 9-10 §§ kommunallagen uppdrar kommunfullmäktige åt kommunstyrelsen att besluta i följande:

- ta upp lån inom den beloppsram och de riktlinjer som kommunfullmäktige bestämt
- omfördela medel som anslagits till kommunstyrelsen inom den av kommunfullmäktige fastställda ramen
- avskrivna kommunens fordringar som hänför sig till kommunens verksamhetsområde

§ 4

Fastigheter

Kommunstyrelsen ska, med undantag för beslut som fattas av kommunfullmäktige, handlägga följande ärenden:

Fastighetsaffärer:

Förvärv och överlåtelse av fastigheter eller fastighetsdelar genom köp, byte, gåva, fastighetsreglering, expropriation eller inlösen med stöd av plan- och bygglagen eller fastighetsbildningslagen. Under förutsättning att köpeskillingen eller ersättningen inte överstiger 5 MSEK och överlåtelsen inte är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt. Som köpeskillning räknas inte bara betalning för mark och byggnad utan även kostnad i form av löseskillning, skadestånd eller annan ersättning eller beräknad kostnad för avtalad åtgärd.

Arrende, hyra:

Utarrendera, uthyra eller annars upplåta fastighet som förvaltas av kommunstyrelsen.

Säkerställande av in-tecknad fordran:

När kommunstyrelsen finner det behövt för att tillvarata kommunens intresse, vid offentlig auktion inköpa fast egendom eller tomträtt, i vilken kommunen har in-tecknad fordran eller inskriven rättighet eller vilken är in-tecknad för lån vars infrielse

kommunen åtagit sig ansvar, ska kommunstyrelsen snarast anmäla sådant förvärv till kommunfullmäktige och samtidigt lägga fram erforderligt förslag till slutlig täckning av förskottade kostnader för förvärvet.

Servitut mm:

Genom avtal eller tillämpning av bestämmelserna i plan- och bygglagen, fastighetsbildningslagen, anläggningslagen eller ledningsrättslagen belasta kommunens mark med servitut, ledningsrätt eller nyttjanderätt för ledning, rätt till väg, eller rätt till anläggning enligt fastställd detaljplan och medverka till ändring eller upphävande av sålunda tillkommen rätt.

Gatukostnader, vissa frågor:

För kommunens räkning träffa avtal om reglering av gatukostnader.

Information

§ 5

Kommunstyrelsen ansvarar för kommunens övergripande informationsverksamhet samt ansvarar för kommunens anslagstavla. Kommunstyrelsens beslutar i ärenden som rör tillstånd att använda kommunens vapen.

Kommunstyrelsen ska, inom eget verksamhetsområde, aktivt arbeta för att informera, råda och upplysa kommuninvånare och andra intressenter.

Personalmyndighet

§ 6

Kommunstyrelsen är kommunens centrala personalorgan och har hand om frågor som rör förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare och ska därmed bland annat

- träffa kollektivavtal eller på annat sätt reglera frågor rörande förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare
- besluta om stridsåtgärder
- forma kommunens övergripande lönepolicy
- förhandla på kommunens vägnar enligt gällande lagstiftning om förhandlingsrätt utom vad gäller 11, 14, och 38 §§ lagen om medbestämmande i arbetslivet inom andra nämnders verksamhetsområden
- föra kommunens talan i mål och ärende som rör förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare
- avgöra frågor om tolkning och tillämpning av lag, avtal och andra bestämmelser rörande förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare samt besluta om policies och riktlinjer
- besluta i ärenden rörande pensioner samt i ärenden rörande anställning på särskilt visstidsförordnande

Kommunstyrelsen är personal- och anställningsmyndighet för kommundirektör, förvaltningschefer samt personal inom kommunstyrelseförvaltningen. Kommundirektören är chef över och fullgör arbetsgivarrollen i förhållande till förvaltningschefer och kommunstyrelseförvaltningen.

Kommunstyrelsen ansvarar för att verksamheten drivs i enlighet med arbetsmiljölagen och gällande föreskrifter för arbetsmiljön.

Kommunstyrelsen beslutar i frågor om förvaltningens organisation.

Processansvar

§ 7

Kommunstyrelsen får själv eller genom ombud föra kommunens talan i alla mål och ärenden inom sitt verksamhetsområde.

I sådana mål och ärenden, där det ankommer på kommunstyrelsen att föra kommunens talan på kommunens vägnar får kommunstyrelsen träffa överenskommelse om betalning av fordran, anta ackord, ingå förlikning och sluta annat avtal.

Personuppgiftsansvar

§ 8

Kommunstyrelsen är personuppgiftsansvarig för de personuppgifter som kommunstyrelsen behandlar i sin verksamhet. För att underlätta behandlingen av personuppgifter i Haninge kommun bör kommunstyrelsen utse ett personuppgiftsombud som för en förteckning över kommunstyrelsens register.

Arkivansvar

§ 9

Kommunstyrelsen är arkivmyndighet för kommunen.

Ansvar och rapporteringsskyldighet

§ 10

Kommunstyrelsen ska se till att verksamheten bedrivs enligt de mål och riktlinjer som kommunfullmäktige har bestämt, de föreskrifter som kan finnas i lag eller förordning samt bestämmelser i detta reglemente.

§ 11 Kommunstyrelsen ska regelmässigt till fullmäktige rapportera hur verksamheten i kommunen och de bolag som kommunen helt eller delvis äger eller annars har intresse i utvecklas, och hur den totala ekonomiska ställningen är under budgetåret.

Närvarorätt

§ 12

Vid kommunstyrelsens sammanträde ska kommundirektören närvara. Kommundirektören har rätt att delta i överläggningarna men inte i besluten. Kommunstyrelsen kan besluta att kommundirektören äger rätt att få sin mening antecknad i protokollet. Kommunstyrelsen beslutar om närvarorätt för övriga tjänstemän.

Öppna sammanträden

§ 13

Kommunstyrelsen får fatta beslut om att ha öppna sammanträden. Det kan gälla hela sammanträdet eller vissa ärenden dock med de begränsningar som anges i 6 kap. 19 a § kommunallagen.

Kommunstyrelsens sammansättning

§ 14

Kommunstyrelsen består av 15 ledamöter och 11 ersättare.

Ledamöter och ersättare väljs av kommunfullmäktige.

Ordförande och vice ordförande

§ 15

Kommunfullmäktige ska bland kommunstyrelsens ledamöter välja en ordförande samt, 1:e vice ordförande och 2:e vice ordförande, vilka väljes av kommunfullmäktige bland nämndens ledamöter för den tid fullmäktige bestämmer.

Om varken ordföranden eller någon vice ordförande kan närvara vid ett sammanträde med styrelsen, utser kommunstyrelsen en annan ledamot att för tillfället vara ordförande. Tills valet har förrättats, fullgörs ordförandens uppgifter av den ledamot med längst tjänstgöringstid i kommunstyrelsen.

§ 16

Om ordföranden på grund av sjukdom eller av annat skäl är hindrad att fullgöra uppdraget för längre tid får kommunstyrelsen utse en annan ledamot att vara ersättare för ordföranden. Ersättaren fullgör ordförandens samtliga uppgifter.

Kommunstyrelsens sammanträden

§ 17

Kommunstyrelsen sammanträder på dag och tid som kommunstyrelsen bestämmer.

§ 18

Sammanträde ska också hållas om minst en tredjedel av ledamöterna begär det eller om ordföranden anser att det behövs.

Kallelse och föredragningslista m.m.

§ 19

Ordföranden ansvarar för att kallelse utfärdas till sammanträdena.

Kallelsen ska vara skriftlig och innehålla uppgift om tid och plats för sammanträdet.

Kallelsen ska senast 7 dagar före sammanträdet på lämpligt sätt sändas till varje ledamot och ersättare samt annan förtroendevald som får närvara vid sammanträdet.

I undantagsfall får kallelse ske på annat sätt.

När varken ordföranden eller någon vice ordförande kan kalla till sammanträde ska den ledamot med längst tjänstgöringstid i kommunstyrelsen göra detta.

§ 20

Kallelse bör åtföljas av föredragningslista. Ordföranden bestämmer i vilken utsträckning handlingar som tillhör ett ärende på föredragningslistan ska bifogas kallelsen. Kommunstyrelsen beslutar om ändring av eller tillägg till föredragningslistan.

Ersättarnas tjänstgöring

§ 21

Om en ledamot är förhindrad att inställa sig till ett sammanträde eller att vidare delta i ett sammanträde ska en ersättare tjänstgöra i ledamotens ställe. En ledamot som inställer sig under ett pågående sammanträde har rätt att tjänstgöra även om en ersättare har trätt in i ledamotens ställe.

Om inte ersättarna väljs proportionellt ska ersättarna tjänstgöra enligt den av kommunfullmäktige mellan dem bestämda ordningen.

En ersättare som har börjat tjänstgöra har dock alltid företräde oberoende av turordningen. Om styrkebalansen mellan partierna därigenom påverkas får en ersättare som inställer sig under pågående sammanträde träda in i stället för en ersättare som kommer längre ner i ordningen.

§ 22

En ersättare för ett parti som inte har en ordinarie ledamot i kommunstyrelsen har rätt att delta i överläggningarna och att lämna ett särskilt yttrande, ett så kallat ersättaryttrande, om ärendet slutgiltigt avgörs i kommunstyrelsen.

Växeltjänstgöring

§ 23

En ledamot eller en ersättare som har avbrutit sin tjänstgöring på grund av jäv i ett ärende får åter tjänstgöra, sedan ärendet har handlagts. En ledamot som har avbrutit tjänstgöring en gång under ett sammanträde på grund av annat hinder än jäv, får åter tjänstgöra endast om ersättarens inträde har påverkat styrkebalansen mellan partierna.

Protokoll och protokollsjustering

§ 24

Protokoll ska föras på ordförandens ansvar.

Protokollet ska redovisa vilka ledamöter och ersättare som har tjänstgjort och vilka ärenden som nämnden har handlagt.

Protokollet ska för varje ärende redovisa:

- vilka förslag och yrkanden som har lagts fram och inte tagits tillbaka
- i vilken ordning ordföranden har lagt fram förslag till beslut
- genomförda omröstningar och hur de har utfallit
- vilka beslut som har fattats
- vilka ledamöter som har deltagit i besluten och hur de har röstat vid öppna omröstningar
- vilka reservationer som har anmälts mot besluten

§ 25

Protokollet justeras av ordföranden och minst en ledamot. Ordföranden bestämmer tid och plats för justering av protokollet.

Kommunstyrelsen kan besluta att en paragraf i protokollet ska justeras omedelbart.

Reservation och särskilt yttrande

§ 26

Om en ledamot har reserverat sig mot ett beslut i kommunstyrelsen och vill motivera reservationen ska ledamoten göra det skriftligt. Motiveringen ska lämnas senast vid justeringen av protokollet.

§ 27

Kommunstyrelsen kan medge en ledamot som deltagit i överläggningen i ett ärende att anteckna sin mening i protokollet, ett så kallat särskilt yttrande. Yttrandets huvudsakliga innebörd ska redovisas innan sammanträdet avslutas.

Medborgarförslag

§ 28

Innan ett medborgarförslag överlämnas till kommunstyrelseförvaltningen för beredning ska förslagsställaren bjudas in till kommunstyrelsen och där erbjudas möjlighet att presentera sitt förslag som en informationspunkt.

När medborgarförslaget sedan slutbehandlas i kommunstyrelsen ska förslagsställaren åter bjudas in till kommunstyrelsen för ytterligare en möjlighet att presentera sitt förslag. Förslagsställaren får delta i överläggningarna men inte i beslutet.

Är förslaget av allmänt intresse bör nämnden ha öppet sammanträde vid behandlingen av medborgarförslaget.

Tillfälliga beredningar

§ 29

Kommunstyrelsen kan besluta om inrättande av tillfälliga beredningar.

Kommunstyrelsens ordförande

§ 30

Det åligger kommunstyrelsens ordförande att

- närmast under kommunstyrelsen ha uppsikt över kommunens hela nämndförvaltning
- med uppmärksamhet följa frågor av betydelse för kommunens utveckling och ekonomiska intressen samt effektiviteten i verksamheten och ta initiativ i dessa frågor.
- främja samverkan mellan kommunstyrelsen och kommunens övriga nämnder
- se till att kommunstyrelsens uppgifter fullgörs
- besluta om representation inom kommunstyrelsens verksamhetsområde.

Kommunstyrelsens ordförande, eller den hon i sitt ställe vid varje särskilt tillfälle lämnar fullmakt till, har att på styrelsens vägnar vid eller utom domstol samt inför exekutiva och andra myndigheter företräda kommunen och därvid initiera, utföra och bevaka kommunens talan.

Kommunstyrelsens ordförande, eller den hon i sitt ställe särskilt lämnar fullmakt till, har att på styrelsens vägnar representera kommunens aktier i delägda kommunala bolag.

Kommunstyrelsens ordförande, eller den hon i sitt ställe vid varje särskilt tillfälle lämnar fullmakt till, har att på styrelsens vägnar representera kommunen vid årsmöten och sammanträden i organisationer och föreningar där kommunen är medlem eller utgör intressent i annat avseende.

Kommunalråd

§ 31

Kommunfullmäktige utser kommunalråd. Kommunstyrelsens ordförande ska också vara kommunalråd. Kommunfullmäktige beslutar om kommunalrådets föredragningskyldighet och ansvarsområden.

Kommunalråd får närvara och delta i överläggningarna men inte i besluten vid sammanträden i övriga nämnder och styrelser. Närvarorätten gäller inte ärenden som rör myndighetsutövning.

Oppositionsråd

§ 32

Kommunfullmäktige utser oppositionsråd. Oppositionsråd ska ägna minst hälften av en heltid åt det kommunala uppdraget. Oppositionsråd får närvara och delta i överläggningarna men inte i besluten vid sammanträden i nämnder och styrelser. Närvarorätten gäller inte ärenden som rör myndighetsutövning.

Kommunstyrelseberedning

§ 33

Kommunstyrelseberedningen består av majoritetens gruppleddare. Kommunstyrelseberedningen lägger till kommunstyrelsen fram majoritetens förslag till beslut.

Pensionärsråd. Handikappråd. Brottsförebyggande råd.

§ 34

Ovannämnda råd är organ för överläggning, samråd och ömsesidig information mellan berörda organisationer och kommunen. Kommunstyrelsen utser de kommunala representanterna till råden. Råden har regler för sina verksamheter.

Delgivning

§ 35

Delgivning med kommunstyrelsen sker med ordföranden, kommundirektören, kanslichefen eller annan anställd som styrelsen bestämmer.

Undertecknande av handlingar

§ 36

Avtal, andra handlingar och skrivelser som beslutats av kommunstyrelsen ska undertecknas av ordföranden eller vid förfall för denne vice ordförande och kontrasigneras av kommundirektören. I övrigt bestämmer kommunstyrelsen vem som ska underteckna handlingar.

Senast reviderat av kommunfullmäktige 2013-06-10, § 110

REGLEMENTE FÖR MILJÖNÄMNDEN

Utöver vad som stadgas i kommunallag och speciallagstiftning ska följande gälla för miljönämnden.

Ansvarsområde

§ 1

Miljönämnden ska uppmärksamt följa den allmänna utvecklingen inom kompetensområdet och ta nödvändiga initiativ för att se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige bestämt, inom ramen för gällande lagstiftning.

Miljönämnden ska

- ansvara för övergripande miljöpolitiska frågor och verka för en ekologiskt hållbar utveckling
- tillse/vidta särskilda åtgärder för att öka samarbetet med myndigheter, organisationer, det lokala näringslivet och enskilda vilkas arbete och intressen berör nämndens verksamhetsområden
- bevaka, initiera och inventera skyddsvärda områden
- verka för ökad kunskap inom miljöområdet

Information

§ 2

Miljönämnden ska, inom eget verksamhetsområde, aktivt arbeta för att informera, råda och upplysa kommuninvånare och andra intressenter.

Processansvar

§ 3

Miljönämnden får själv eller genom ombud föra kommunens talan i alla mål och ärenden inom sitt verksamhetsområde.

Personuppgiftsansvar

§ 4

Miljönämnden är personuppgiftsansvarig för de personuppgifter som nämnden behandlar i sin verksamhet. För att underlätta behandlingen av personuppgifter i Haninge kommun bör nämnden utse ett personuppgiftsombud som för en förteckning över nämndens register.

Arkivansvar

§ 5

Miljönämnden har ansvar för sina handlingar.

Ansvar och rapporteringskyldighet

§ 6

Miljönämnden ska se till att verksamheten bedrivs enligt de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt, de föreskrifter som kan finnas i lag eller förordning samt bestämmelser i detta reglemente.

Miljönämnden ska regelmässigt till kommunstyrelsen rapportera hur verksamheten utvecklas och hur den ekonomiska ställningen är under året.

Närvarorätt

§ 7

Förutom miljönämndens ledamöter och ersättare och de tjänstemän som nämnden beslutar om får även kommunstyrelsens ordförande, övriga kommunalråd och oppositionsråd närvara vid sammanträden och delta i nämndens överläggningar. De får däremot inte delta i beslut. Personalföreträdarnas närvarorätt regleras i kommunallagen 7 kap. 8-14 §§.

Öppna sammanträden

§ 8

Miljönämnden får fatta beslut om att ha öppna sammanträden. Det kan gälla hela sammanträdet eller vissa ärenden dock med de begränsningar som anges i 6 kap 19 a § kommunallagen.

Miljönämndens sammansättning

§ 9

Miljönämnden består av 7 ledamöter och 7 ersättare.

Ledamöter och ersättare väljs av kommunfullmäktige.

Ordförande och vice ordförande

§ 10

Kommunfullmäktige ska bland miljönämndens ledamöter välja en ordförande samt en eller flera vice ordförande för den tid fullmäktige bestämmer.

Om varken ordföranden eller någon vice ordförande kan närvara vid ett sammanträde med nämnden, utser nämnden en annan ledamot att för tillfället vara ordförande. Tills valet har förrättats fullgörs ordförandens uppgifter av den ledamot som har längst tjänstgöringstid i nämnden.

§ 11

Om ordföranden på grund av sjukdom eller av annat skäl är hindrad att fullgöra uppdraget för längre tid får nämnden utse en annan ledamot att vara ersättare för ordföranden. Ersättaren fullgör ordförandens samtliga uppgifter.

Nämndens sammanträden

§ 12

Miljönämnden sammanträder på dag och tid som nämnden bestämmer.

§ 13

Sammanträde ska också hållas om minst en tredjedel av ledamöterna begär det eller om ordföranden anser att det behövs.

Kallelse och föredragningslista m.m.

§ 14

Ordföranden ansvarar för att kallelse utfärdas till sammanträdena.

Kallelsen ska vara skriftlig och innehålla uppgift om tid och plats för sammanträdet.

Kallelsen ska senast 7 dagar före sammanträdet på lämpligt sätt sändas till varje ledamot och ersättare samt annan förtroendevald som får närvara vid sammanträdet.

I undantagsfall får kallelse ske på annat sätt.

När varken ordföranden eller någon vice ordförande kan kalla till sammanträde ska den ledamot som har längst tjänstgöringstid i nämnden göra detta.

§ 15

Kallelse bör åtföljas av föredragningslista. Ordföranden bestämmer i vilken utsträckning handlingar som tillhör ett ärende på föredragningslistan ska bifogas kallelsen. Nämnden beslutar om ändring av eller tillägg till föredragningslistan.

Ersättarnas tjänstgöring

§ 16

Om en ledamot är förhindrad att inställa sig till ett sammanträde eller att vidare delta i ett sammanträde ska en ersättare tjänstgöra i ledamotens ställe. En ledamot som inställer sig under ett pågående sammanträde har rätt att tjänstgöra även om en ersättare har trätt in i ledamotens ställe.

Om inte ersättarna väljs proportionellt ska ersättarna tjänstgöra enligt den av fullmäktige mellan dem bestämda ordningen.

En ersättare som har börjat tjänstgöra har dock alltid företräde oberoende av turordningen. Om styrkebalansen mellan partierna därigenom påverkas får en ersättare som inställer sig under pågående sammanträde träda in i stället för en ersättare som kommer längre ner i ordningen.

§ 17

En ersättare för ett parti som inte har en ordinarie ledamot i miljönämnden eller dess utskott har rätt att delta i överläggningarna och att lämna ett särskilt yttrande, ett så kallat ersättaryttrande, om ärendet slutgiltigt avgörs i nämnden eller dess utskott.

Växeltjänstgöring

§ 18

En ledamot eller en ersättare som har avbrutit sin tjänstgöring på grund av jäv i ett ärende får åter tjänstgöra sedan ärendet har handlagts. En ledamot som har avbrutit tjänstgöring en gång under ett sammanträde på grund av annat hinder än jäv, får åter tjänstgöra endast om ersättarens inträde har påverkat styrkebalansen mellan partierna.

Protokoll och protokollsjustering

§ 19

Protokoll ska föras på ordförandens ansvar.

Protokollet ska redovisa vilka ledamöter och ersättare som har tjänstgjort och vilka ärenden som nämnden har handlagt.

Protokollet ska för varje ärende redovisa:

- vilka förslag och yrkanden som har lagts fram och inte tagits tillbaka
- i vilken ordning ordföranden har lagt fram förslag till beslut
- genomförda omröstningar och hur de har utfallit
- vilka beslut som har fattats
- vilka ledamöter som har deltagit i besluten och hur de har röstat vid öppna omröstningar
- vilka reservationer som har anmälts mot besluten

§ 20

Protokollet justeras av ordföranden och minst en ledamot. Ordföranden bestämmer tid och plats för justering av protokollet.

Nämnden kan besluta att en paragraf i protokollet ska justeras omedelbart.

Reservation och särskilt yttrande

§ 21

Om en ledamot har reserverat sig mot ett beslut i miljönämnden eller dess utskott och vill motivera reservationen ska ledamoten göra det skriftligt. Motiveringen ska lämnas senast vid justeringen av protokollet.

§ 22

Miljönämnden eller dess utskott kan medge en ledamot som deltagit i överläggningen i ett ärende att anteckna sin mening i protokollet, ett så kallat särskilt yttrande. Yttrandets huvudsakliga innebörd ska redovisas innan sammanträdet avslutas.

Medborgarförslag

§ 23

Innan ett medborgarförslag överlämnas till förvaltningen för beredning ska förslagsställaren bjudas in till nämnden och där erbjudas möjlighet att presentera sitt förslag som en informationspunkt.

När medborgarförslaget sedan slutbehandlas i nämnden ska förslagsställaren åter bjudas in till nämnden för ytterligare en möjlighet att presentera sitt förslag. Förslagsställaren får delta i överläggningarna men inte i beslutet.

Är förslaget av allmänt intresse bör nämnden ha öppet sammanträde vid behandlingen av medborgarförslaget.

Utskott och tillfälliga beredningar

§ 24

Miljönämnden kan besluta om inrättande av utskott och tillfälliga beredningar.

Delgivning

§ 25

Delgivning med miljönämnden sker med ordföranden, förvaltningschef eller annan anställd som nämnden utser.

Undertecknande av handlingar

§ 26

Avtal, andra handlingar och skrivelser i miljönämndens namn ska undertecknas av ordföranden eller vid förfall för denne vice ordföranden och kontraheras av förvaltningschefen. I övrigt bestämmer nämnden vem som ska underteckna handlingar.

Dnr KS 2015/91

§ 154 Inrättande av ett hållbarhetsutskott i kommunstyrelsen samt ändring av kommunstyrelsens reglemente och delegationsordning

Ärende till kommunfullmäktige

Sammanfattning

Kommunfullmäktige har 2014-12-08, § 196, godkänt den politiska plattform för 2015-2018 som är gemensam för (S), (MP) och (C). Fullmäktige beslutade vidare att kommunfullmäktiges beslut 2014-06-09, § 108, om Mål och budget 2015-2016 fastställs med de förändringar som framgick av reciten i ärendet och av den politiska plattformen.

I den politiska plattformen finns ett avsnitt om klimat, miljö, mat och natur (sid 9-11). Den politiska kommunledningen vill för vissa av dessa frågor inrätta ett hållbarhetsutskott i kommunstyrelsen. Mot denna bakgrund har kommunstyrelseförvaltningen utformat förslag till uppgifter för utskottet samt förslag till ändringar i och kompletteringar av kommunstyrelsens reglemente resp delegationsordning.

Underlag för beslut

Kommunstyrelseförvaltningens skrivelse 2015-04-28, "Inrättande av ett hållbarhetsutskott i kommunstyrelsen samt ändring av kommunstyrelsens reglemente och delegationsordning"

Kommunstyrelsens gällande reglemente

Förutvarande miljönämndens reglemente

Överläggningar i kommunstyrelsen

Tobias Hammarberg (FP) yrkar, med instämmande av Marie Litholm (KD) och Alexandra Anstrell (M) bifall till eget förslag (bilaga).

Sven Gustafsson (M) begär ajournering. Sammanträdet ajourneras i fem minuter.

Sammanträdet återupptas.

Ordföranden finner att det finns två förslag till beslut; kommunalrådsberedningens och förslaget från Tobias Hammarberg (FP), Marie Litholm (KD) och Alexandra Anstrell (M). Ordföranden ställer de båda förslagen mot varandra och finner att kommunstyrelsen beslutar i enlighet med kommunalrådsberedningens förslag.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige
Kommunfullmäktige beslutar

1. Kommunstyrelsens reglemente § 2 tillförs följande två nya punkter, som läggs in som tredje och fjärde punkter i uppräkningsområdena av ansvarsområdena.

Övergripande miljöpolitiska frågor och frågor om ekologiskt perspektiv på hållbar utveckling

Kunskapsspridning inom miljöområdet

2. Kommunstyrelsens reglemente § 29 skall ha följande lydelse.

Kommunstyrelsen kan besluta om inrättande av utskott och tillfälliga beredningar. Förslag till beslut av kommunstyrelsen från sådana utskott och beredningar skall behandlas i enlighet med § 33 nedan.

3. Ovanstående ändringar av kommunstyrelsens reglemente skall gälla fr o m 2015-06-15.

Kommunstyrelsen beslutar för egen del

1. Ett hållbarhetsutskott med fem ledamöter och två ersättare inrättas.
2. Hållbarhetsutskottet skall ha de uppgifter som framgår av bifogad skrivelse från kommunstyrelseförvaltningen.
3. Kommunstyrelsens delegationsordning tillförs en ny punkt nr 210 med följande lydelse.

Beslut om fördelning av Klimatmiljonen

Delegat: Kommunstyrelsens hållbarhetsutskott

4. Kommunstyrelsens delegationsordning tillförs en ny punkt nr 211 med följande lydelse.

Beslut om fördelning av Miljöpriset

Delegat: Kommunstyrelsens hållbarhetsutskott

5. Besluten enl punkterna 1-4 ovan skall gälla fr o m 2015-06-15.

Alexandra Anstrell, Michael Fridebäck och Sven Gustafsson - samtliga (M) - Tobias Hammarberg och Pia Lublin - båda (FP) - och Marie Litholm (KD) reserverar sig mot beslutet.

Överläggningar i kommunfullmäktige

Meeri Wasberg (S) yrkar med instämmande av Petri Salonen (C) att ärendet ska återremitteras till kommunstyrelsen med motiveringen att utreda frågan om hållbarhetsutskott och eventuell hållbarhetsberedning samt eventuellt ta fram nödvändigt reglemente för hållbarhetsberedning.

Martina Mossberg (M) yrkar med instämmande av Tobias Hammarberg (FP) bifall till ett gemensamt förslag från Moderaterna, Folkpartiet och Kristdemokraterna (bilaga) samt att ärendet ska avgöras under pågående sammanträde.

Propositionsordning

Ordföranden ställer förslaget att ärendet ska återremitteras till kommunstyrelsen mot förslaget att ärendet ska avgöras vid pågående sammanträde och finner att fullmäktige har beslutat att ärendet ska återremitteras till kommunstyrelsen.

Votering begärs och följande voteringsproposition läses upp och godkänns:

”Den som vill att ärendet ska återremitteras röstar ja, den det ej vill röstar nej. Vinner nej har fullmäktige beslutat att ärendet ska avgöras vid dagens sammanträde.”

Omröstning sker med voteringsanläggning och resultatet av omröstningen är 30 ja-röster mot 31 nej-röster. (Omröstningsresultat, se bilaga.)

Ordföranden konstaterar att omröstningsresultatet innebär att fullmäktige har beslutat att ärendet ska återremitteras till kommunstyrelsen genom minoritetsåterremiss.

Kommunfullmäktiges beslut

1. Ärendet återremitteras till kommunstyrelsen genom minoritetsåterremiss med motiveringen att utreda frågan om hållbarhetsutskott och eventuell hållbarhetsberedning samt eventuellt ta fram nödvändigt reglemente för hållbarhetsberedning.

Reservationer

Martina Mossberg, Michael Fridebäck, Alexandra Anstrell, Sven Gustafsson, Sedat Dogru, Sara Sixten, Marin Tomic, Marietta de Pourbaix-Lundin, Joakim Goding, Natasha Ringblom, Kristoffer Eriksson, Pernilla Kjellin, Gilbert de Wendel, Mats Mattson, Daniel Lassnäs, Mikael Kjellin, Kjell Larsson – samtliga (M) - Tobias Hammarberg, Kristina Hallberg, Peter Olevik Dunder, Pia Lublin – samtliga (FP) – samt Marie Litholm och Suzanne Kickan Enman – båda (KD) – reserverar sig mot beslutet.

Expedieras: Akt

För verkställighet: Kommunstyrelseförvaltningen

För kännedom: Näringslivs- och utvecklingsdirektören,
planeringschefen

Haninge kommunfullmäktige: VOTERINGSRESULTAT

Votering: § 154 Inrättande av ett hållbarhetsutskott i kommunstyrelsen samt ändring av
kommunstyrelsens reglemente och delegationsordning
2015-06-08 kl. 20:57

Totalt [JA]: 30

Totalt [NEJ]: 31

Totalt [AVSTÅR]: 0

Totalt [FRÅNVARANDE]: 0

420821. de Wendel Gilbert (M) - NEJ
421114. Valtersson Kennerth (SD) - NEJ
440124. Mattsson Mats (M)(Ersätter Karlfeldt Birgitta) - NEJ
450409. Lublin Pia (FP) - NEJ
450520. Larsson Kjell (M) - NEJ
460413. Erlandsson Christer (S) - JA
470709. Manners Eva (SD) - NEJ
490517. Svensson Göran (S) - JA
490729. Bernhardsson Margareta (S) - JA
491211. Kalasniemi Esa (S)(Ersätter Drammeh Sait) - JA
510815. de Pourbaix-Lundin Marietta (M) - NEJ
530214. Öhman Ulla-Britt (C) - JA
560716. Cilgin Nafi (V) - JA
561023. Drammeh Sahir (MP) - JA
571021. Erlandsson Ann-Christine (S) - JA
601028. Forsberg Yvonne (SD)(Ersätter Svensson Henrik) - NEJ
620503. Coksürer Mehmet (MP) - JA
620714. Schramm Ove (S)(Ersätter Gálvez Jorge) - JA
640903. Forsberg Kenneth (S) - JA
650222. Mossberg Martina (M) - NEJ
651005. Eriksson Göran (S) - JA
651114. Enman Suzanne (KD)(Ersätter Krylborn Joachim) - NEJ
660130. Gustafsson Sven (M) - NEJ
660204. Kjellin Mikael (M) - NEJ
660804. Litholm Marie (KD) - NEJ
660921. Nordlund Anders (S) - JA
670516. Svensson Mikko (S) - JA
680615. Svensk Johan (MP) - JA
681203. Ragnar Anna (-) - NEJ
700414. Haaf Annett (S) - JA
700704. Erfani Sepideh (S) - JA
701202. Fridebäck Michael (M) - NEJ
701229. Fägersten Maria (S) - JA

710329. Ringblom Natasha (M) - NEJ
710822. Dogru Sedat (M) - NEJ
711228. Hammarberg Tobias (FP) - NEJ
720318. Kjellin Pernilla (M) - NEJ
731214. Wasberg Meeri (S) - JA
741218. Anstrell Alexandra (M) - NEJ
750204. Manners Jenny (SD) - NEJ
750216. Hallberg Kristina (FP) - NEJ
751114. Sixten Sara (M) - NEJ
760414. Wilén Linda (S) - JA
760519. Westlund Åsa (S) - JA
760528. Lindefjärd Christian (SD) - NEJ
760703. Salonen Petri (C) - JA
771108. Lassnäs Daniel (M) - NEJ
790523. Reinemar Marianne (-) - NEJ
800225. Olevik Dunder Peter (FP) - NEJ
800325. Janabi Yosefin (S) - JA
840402. Eriksson Kristoffer (M) - NEJ
841008. Jensen Tomas (S) - JA
860122. Skånberg Samuel (V)(Ersätter Eneroth Anne-Catrin) - JA
860324. Tefke Sanna (RS)(Ersätter Bernhardsson Mattias) - JA
860813. Goding Joakim (M) - NEJ
880723. Larbi Latifa (S) - JA
890523. Ovsianikov Tove (V) - JA
890827. Tomic Marin (M) - NEJ
890918. Spångberg Joakim (S) - JA
900907. Derkert-Rosenberg Ruben (RS)(Ersätter Rigney Thörnblom Lina) - JA
940104. Askling Dennis (SD) - NEJ

Kristdemokraterna

Eget förslag

§ 18 (Inrättande av ett hållbarhetsutskott)

Kommunfullmäktige

2015-06-08

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har beslutat om att inrätta ett hållbarhetsutskott och även beslutat vilka uppgifter detta utskott ska ha. Samtidigt föreslår kommunstyrelsen att kommunfullmäktiges reglemente ändras så att det blir tydligare att kommunstyrelsen kan inrätta egna utskott.

Trepartialliansens synpunkter

Utskott eller fullmäktigeberedning

Kommunen har sedan lång tid tillbaka tillämpat hållbarhetsprinciper ur det ekologiska, sociala och ekonomiska perspektivet. Kommunen är i dag inne i en expansiv fas med en befolkningsökning som ofta överstiger prognoserna. Detta bidrar i sin tur till en kraftig bebyggelseutveckling och en snabbare investeringstakt i infrastruktur och lokaler för kommunala tjänster. Haninges expansion är en önskvärd utveckling, men den kräver större fokus på hållbarhetsfrågorna. Därför anser vi att dessa frågor bör behandlas i en parlamentarisk beredning under fullmäktige. En sådan beredning föreslås heta Hållbarhetsberedningen och ett reglemente för denna beredning föreslås i enligt bilaga 1.

Antal ledamöter

Hållbarhetsberedningen föreslås innehålla 8 ledamöter inklusive presidium ska ingå i Hållbarhetsberedningen. Samarbetskoalitionen föreslår 4 ledamöter inklusive ordförande, Trepartialliansen föreslår 4 ledamöter inklusive vice ordförande och 2:e vice ordförande. Övriga regler för ledamöter återfinns i förslag till reglemente för Hållbarhetsberedningen i BILAGA 1.

Kommunstyrelsens reglemente

Kommunstyrelsen bör i det parlamentariska läge som nu råder i kommunen inte kunna tillsätta beredningar eller utskott. Samarbetskoalitionen företräder inte längre en hållbar majoritet med stöd av vänstern i fullmäktige. Därför föreslår vi att kommunfullmäktige tills vidare inrättar eventuella utskott eller beredningar i kommunstyrelsen.

Uppgifter för Hållbarhetsberedningen

Kristdemokraterna

Hållbarhetsfrågorna måste behandlas i ljuset av en kraftigt växande kommun. Beredningen bör behandla hållbarhetsfrågorna ur ett helhetsperspektiv med utgångspunkt i en stark utveckling av bostäder, näringsliv och besökare. Initiativrätten till övergripande styrdokument ska inte ligga hos beredningen utan hos kommunstyrelsen för förslag till fullmäktige. Beredningens uppgift i det avseendet är att ansvara för framtagandet. Beredningen ska ansvara för löpande uppföljning av styrdokument som fullmäktige beslutat om uppföljning eller revidering av. Beredningen kan också ta initiativ till att föreslå uppföljning av dokument som inte har någon fastställd tid för uppföljning.

Hållbarhetsberedningen ska ansvara för aktiva insatser inom ramen för sin tilldelade budget. Konkreta insatser inom miljöarbetet, som anläggning av dagvattendammar är åtgärder som syns och uppskattas av invånarna och bidrar till en ökad medvetenhet i hållbarhetsfrågor. Särskilda insatser med folkhälsoprojekt är också ett exempel på insatser där den praktiska åtgärden bidrar till högre medvetenhet än enbart information. Förslag till ansvar och uppgifter för Hållbarhetsutskottet återfinns i BILAGA 1.

Hållbarhetsberedningens budget

Medel avsedda för den nedlagda miljönämnden har överförts till kommunstyrelsen. Hållbarhetsberedningens budget bör fastställas efter äskande från beredningen i likhet med andra fullmäktigeberedningar. Därför föreslås ett uppdrag om att Hållbarhetsberedningen lämnar in ett äskande om budget för återstående delen av 2015 till fullmäktige. Enligt kommunstyrelsens tjänsteutlåtande är en stor del av den överförda budgeten från miljönämnden redan uppbokad genom beslut i kommunfullmäktige. Hållbarhetsberedningen föreslås överta ansvaret för dessa beslutade uppgifter tillsammans med uppbokade medel. I övrigt lämnas ansvaret till Hållbarhetsberedningen att i äskande för återstående del av 2015 och sedan inför varje nytt budgetår återkomma till kommunfullmäktige med förslag till detaljbudget i ett äskande.

Ärendeberedning

Kommunstyrelseförvaltningen föreslås svara för ärendeberedning och föredragning i Hållbarhetsberedningen. Vi har inget att invända mot kommunstyrelseförvaltningens förslag att planeringschefen ska vara föredragande.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

1. Kommunstyrelsens beslut KS § 15 2015-05-25 (Inrättande av ett hållbarhetsutskott) upphävs i sin helhet.
2. Kommunstyrelsens beslut KS § 28 2015-05-25 (Val av hållbarhetsutskott) upphävs i sin helhet.

Kristdemokraterna

3. Kommunstyrelsens reglemente § 29 får följande lydelse.

Kommunfullmäktige beslutar om inrättande av beredningar och utskott i kommunstyrelsen.

4. Kommunstyrelsens reglemente § 2 tillförs en ny punkt, som läggs in som sjätte punkten i uppräknningen av ansvarspunkter.

Övergripande hållbarhetsfrågor

5. kommunfullmäktige tillsätter en Hållbarhetsberedning.

6. kommunfullmäktige fastställer reglemente för Hållbarhetsberedningen enligt BILAGA 1.

7. kommunfullmäktige inrättar val av 8 ledamöter inklusive presidium med ordförande, förste och andre vice ordförande i Hållbarhetsberedningen den 7 september.

Martina Mossberg (M)

Tobias Hammarberg (FP)

Marie Litholm (KD)

BILAGA 1

REGLEMENTE FÖR HÅLLBARHETSBEREDNINGEN

Ansvarsområde

§ 1

Hållbarhetsberedningen är en fullmäktigeberedning med huvuduppdrag att bevaka och följa upp strategiska hållbarhetsfrågor ur det ekologiska och sociala perspektivet kopplade till kommunens behov av att utvecklas ekonomisk. Det övergripande målet för beredningen är att säkerställa att utvecklingen av ett attraktivt Haninge för invånare, näringsliv och besökare blir långsiktigt hållbar.

Beredningen har i uppgift att

- bereda framtagandet av övergripande dokument inom klimat-, miljö- och folkhälsoområdet på uppdrag av kommunfullmäktige.
- Bedriva omvärldsbevakning för frågor inom ansvarsområdet.
- följa upp övergripande styrdokument inom de tidsramar som fullmäktige beslutat för varje dokument samt övervaka genomförandet av dessa styrdokument samt initiera förslag till uppföljning och revidering av styrdokument som saknar fastställda tider för revidering.
- ta initiativ till och genomföra enskilda insatser som ryms inom ansvarsområdet och tilldelad budget.
- utgöra stöd till förvaltningarna i hållbarhetsfrågor genom rekommendationer och råd. Beredningens uppgifter får inte inskränka nämndernas eget ansvar för dessa frågor.
- besluta om fördelning av Klimatmiljonen och Miljöpriset.
- Sprida information till kommuninvånarna i hållbarhetsfrågor.
- Samverka med organisationer inom ansvarsområdet.
- I övrigt fullfölja de uppgifter som tilldelas beredningen av kommunfullmäktige

Arkivansvar

§ 2

Kommunfullmäktige är arkivansvarig för Hållbarhetsberedningens handlingar.
handlingar

Ansvar och rapporteringsskyldighet

§ 3

Hållbarhetsberedningen ansvarar för att verksamheten inom ramen för sitt uppdrag i § 1 bedrivs enligt de mål och riktlinjer som kommunfullmäktige har bestämt samt föreskrifter som kan finnas i lag och förordning.

Hållbarhetsberedningen ska rapportera till kommunstyrelsen genom protokoll och i samband med delårsrapporten och årsredovisningen rapportera till kommunfullmäktige hur beredningen bedrivit sin verksamhet.

Närvarorätt

§ 4

Förutom Hållbarhetsberedningens ledamöter och de tjänstemän som utgör stöd till beredningen får även kommunfullmäktiges ordförande, kommunstyrelsens ordförande, övriga kommunalråd och oppositionsråd närvara vid sammanträden och delta i beredningens överläggningar. De får däremot inte delta i beslut.

Hållbarhetsberedningen får fatta beslut om att ha öppna sammanträden.

Hållbarhetsberedningens sammansättning

§ 5

Hållbarhetsberedningen består av 8 ledamöter som väljs av kommunfullmäktige för den tid som fullmäktige bestämmer.

Bland beredningens ledamöter väljer fullmäktige ett presidium bestående av en ordförande, en förste respektive andre vice ordförande.

Ordförande och vice ordförande

§ 6

Om varken ordförande eller någon vice ordförande kan närvara vid ett sammanträde med beredningen, utser beredningen en annan ledamot att för tillfället vara ordförande. Tills valet har förrättats, fullgörs ordförandens uppgifter av den ledamot med längst tjänstgöringstid i beredningen.

§ 7

Om ordföranden på grund av sjukdom eller annat skäl är förhindrad att fullgöra uppdraget för längre tid träder vice ordförande in i dess ställe fram till att fullmäktige utsett en ny ordförande. Ersättaren utför ordförandens samtliga uppgifter.

Beredningens sammanträden

§ 8

Kristdemokraterna

Hållbarhetsberedningen sammanträder på dag och tid som ordförande bestämmer. Sammanträde ska också hållas om minst en tredjedel av ledamöterna begär det. Beredningen bör dock fastställa ett möteschema för varje år med minst 6 protokollförda möten för ett helår.

Kallelse och föredragningslista m m

§ 9

Ordföranden ansvarar för att kallelse utfärdas till sammanträden. Kallelsen ska vara skriftlig och innehålla uppgift om tid och plats för sammanträdet. Kallelsen ska senast 7 dagar före sammanträdet på lämpligt sätt sändas till varje ledamot samt annan förtroendevald som får närvara vid sammanträdet. I undantagsfall får kallelse ske på annat sätt. När varken ordförande eller vice ordförande kan kalla till sammanträde ska den ledamot med längst tjänstgöringstid i beredningen göra detta.

§ 10

Kallelse ska åtföljas av en föredragningslista. Handlingar som tillhör ett ärende på föredragningslistan ska bifogas kallelsen om inte ärendet är brådskande. Beredningen beslutar om ändring eller tillägg till föredragningslistan.

Protokoll

§11

Protokoll ska föras på ordförandens ansvar. Protokollet ska redovisa vilka ledmöter som har tjänstgjort och vilka ärenden beredningen har handlagt samt fattade beslut.

Beredningens protokoll och handlingar undertecknas av ordföranden och på mötet utsedd justerare.

Reservation

§ 12

Om en ledamot har reserverat sig mot ett beslut och vill motivera reservationen ska ledamoten göra det skriftligt inom tre arbetsdagar efter sammanträdet.

Budget

§ 13

Hållbarhetsberedningen ska inför varje verksamhetsår lämna in ett äskande om medel tillsammans med förslag till detaljbudget i november månad.

Arvoden

§ 14

Arvoden till beredningens ledamöter regleras i kommunens arvodesreglemente